7 2656 C 2643/2668

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 1 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
MARDI 1 DECEMRBE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7232 | Խմբագիր՝ ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2643

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄՇՈՒՇԸ ԿԸ ՓԱՐԱՏԻ՛

●

Ահաւասիկ նոր փորձ մը, կլոր սեղանի մը չուրջը հաւաքելու համար Զորս Մեծերը :

Հինգ ամիս ծանուցագիրներ փոխանակելէ ետք, Մ. Միւոլիւնը վերջապէս կ'ընդունի երեք դաշնակիցներուն հրաւէրը :

Ուրեմն ծրագրուած ժողովը պիտի դուռ մարուի : Կը մնայ ճշդել վայրը եւ թուականը :

Մոսկուա նախապէս պայման մը կը դնէր,— Հինգերու ժողով մը դումարել մասնակցութեամբ կարմիր Չինաստանի, քննելու համար միջազգային յարաբերութեանց բարւոքման միջոցները : Զորսերու ժողովը երկրորդական էր իրեն համար :

Ժողովին պիտի մասնակցին չորս պետութեանց արտաքին նախարարները, իրրեւ պլիսաւոր օրակարգ ունենալով դեր – մանական եւ աւստրիական խնդիրները, ինչպէս կ'առաջարկէին արեւմտեան դաշնակիցները, Յուլիս 15էն ի վեր :

Անշուշտ ուրիշ խնդիրներ ալ պիտի արծարծուին, ի նախապատրաստութիւնէն դէպի ժողովի մը որմէ չէ հրաժարած Մ. Միւոլիւնը :

Մինչ այդ, դումարուած պիտի ըլլայ Պերմուտայի խորհրդաժողովը (Դեկտ. 4 – 8), ուր արեւմտեան երեք պետութեանց վարչապետները եւ արտաքին նախարարները պիտի քննեն բոլոր վիճելի խնդիրները :

Լաւատեսներ նոր լոյս մը կը սպասեն այս ժողովէն, որուն կառչած է Ձըրչիլ անցեալ Մայիսէն ի վեր եւ որ յետաձգուեցաւ իր հիւանդութեան պատճառով :

Ինչ մնաց որ նորէն յետաձգուէր, եթէ Ֆրանսայի Ազգ. ժողովը միջին ճամբայ մը գտած չըլլար, վստահութեան քուէ տալու համար Լանիէլի գահլիճին :

Ամէն պարագայի մէջ, բացառիկ արժէք ունին երկու ժողովներն ալ :

Եթէ նոյն իսկ խորհրդակցութիւնները դրական, չօշափելի արդիւնքի մը չեն գային, բարենշան երեւոյթ է Զորս Մեծերու հանդիպումը :

Սթալինի մահէն վերջ, առաջին անգամ է որ դէմ դիմաց պիտի գան Արեւմուտքի եւ Արեւելքի դլխաւոր վարիչները :

Այս առթիւ, պիտի հաստատուի թէ բան մը փոխուա՞ծ է Մոսկուայի արտաքին քաղաքականութեան մէջ :

Մոլոթով ծանօթ է արեւմտեան աշխարհին, մասնաւորապէս այն օրէն երբ դաղտնի դաշնակիր մը կը կնքէր Հիթլէրական Գերմանիոյ հետ (1939 Օգոստ. 23) : Վարչապետը, Մալենկով, նոր դէմք մըն է որ առաջին անգամ պիտի երեւայ միջազգային խորհրդաժողովի մը մէջ :

Այս հանդիպումը կրնայ փարատել չատ մը թիւրիմացութիւններ եւ կանխակալ կարծիքներ : Եւ կամ, աւելորդ անգամ մը եւս հաստատել թէ կարելի չէ լեզու դտնել Մ. Միւոլիւնի հետ :

Ուշագրաւ է որ Զորսերու ժողովը ըն – դունելով հանդերձ, Մոսկուա կը պնդէ իր տեսակէտներուն վրայ : Նորէն կը քըննադատէ արեւմտեան Գերմանիոյ վերա – զինումը եւ եւրոպական բանակի դաշնադիրը, երկուքն ալ վտանգաւոր դտնելով խաղաղութեան համար :

Մինչ արեւմտեան պետութիւնները պարզապէս պաշտպանողական միջոց մը կը համարին եւրոպական միացեալ բանակը, Մոսկուա դայն կը նկատէ ձեռնարկ մը որ ուղղուած է Արեւելքի դէմ եւ որ երկուքի պիտի բաժնէ Եւրոպան :

Դեռ աւելին — իր պատճառաբանութեամբ, «Եւրոպական բանակի մը ստեղծումը կը պարունակէ նոր աշխարհամարտի մը սպառնալիքը » :

Մաղթենք որ երկար չտեւէ բանավէճը եւ դրական ելքի մը յանգին, ապահովելու համար խաղաղութիւնը : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՋՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

●

ԹԵՐ ՈՒ ԴԻՄ ՏԵՍԱԿԻՑՆԵՐ

Օրուան կարեւոր խնդիրն է Զորս Մեծերու յառաջիկայ խորհրդաժողովը, ո – րուն մասնակցելու համար վերջնապէս հաւանութիւն յայտնեց Մ. Միւոլիւնը :

Այս կարեւոր պիջումը դոհունակութիւն պատճառեց մասնաւորապէս Անգլիոյ մէջ, ուր կառավարութիւնը միշտ անհրաժեշտ կը դտնէ դլուխ դլխի խորհրդակցութիւն մը, լուծելու համար վիճելի խնդիրները : Մոսկուայի պատասխանը դոհունակութեամբ ընդունուեցաւ նաեւ Փարիզի մէջ, իսկ Մ. Նահանդները որոշ վերապահու – թիւն կը յուցնեն :

Վերջին լուրերու համաձայն, Անգլիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Իրըն, Ջըրչիլի հետ խորհրդակցելէ վերջ յայտներ է Ֆրանսական եւ ամերիկեան կառավարութեանց թէ Մեծն Բրիտանիա կ'ուզէ որ արեւմտեան դաշնակիցները անյապաղ դործի ձեռնարկեն, խորհրդաժողովը դումարելու համար : Կ'ըսուի թէ Պ. Իրըն այս ձեռնարկը կատարած է նկատի առնելով Մ. Նահանդներուն պաղ, նոյնիսկ թշնամական վերաբերումը Մոսկուայի առա – ջարկին հանդէպ : Լոնտոնի քաղաքական շրջանակներուն մէջ ալ այն կարծիքն ու – նին թէ Զորսերու ժողովը նոր անելի մը պիտի յանդի. բայց չեն ուզեր որ Արեւ – մուտքը պատասխանատու համարուի ձախողման : Կարգ մը ամերիկացի քաղաքա – դէտներու յայտարարութիւնները մտա – վախութիւն կը պատճառեն Լոնտոնի մէջ :

Կարգ մը հրատարակութեանց համա – ձայն, Պ. Իրըն հեռագիրներ ուղղելով Փարիզ եւ Ուաշինկթըն, յայտներ է թէ լինք ալ չի հաւատար որ մեծ փոփոխութիւն մը կատարուած է Մ. Միւոլեան դիրքին մէջ : Բայց եւ այնպէս, անհրաժեշտ կը դտնէ Զորսերու ժողով մը, կարելի եղածին չափ շուտ :

Լոնտոնի մէջ կը կարծեն թէ ժողովը ամէնէն շուտ կրնայ տեղի ունենալ յունուարի վերջին կիսուն, Ֆրանսայի հան – րապետութեան նախագահին ընտրութե – նէն եւ Ատլանտեան Միութեան յառա – ջիկայ դումարումէն եռք : Անգլիա բոլո – րովին հակառակ չէ որ ժողովը դումարուի Պերլինի մէջ, ինչպէս կը թելադրէ Մ. Միւոլիւնը :

× *Ինչպէս դիտել կուտայ տեղական թերթի մը թղթակիցը, Ամերիկայի քա – ղաքական շրջանակներուն մէջ միշտ կասկածամտութեամբ կ'ընդունին որեւէ խորհրդային ձեռնարկ : Այս անգամ ալ նոյնը պատահեցաւ, թէեւ դոհ են որ Պ. Մոլոթով դուռը կը բանայ խորհրդաժողովը դումարելու համար : Մոսկուայի առա – ջարկը չմերժելով հանդերձ, նոր լուսա – բանութեանց կը սպասեն Ուաշինկթընի մէջ : Ամերիկացիները նախապաշարում – ներ ունին Պերլինի մասին եւ կ'ուզեն որ ժողովը դումարուի չէզոք վայրի մը մէջ, երկու Գերմանիաներէն հաւասար հեռա – ւորութեամբ, այնպիսի տեղ մը ուր պաղ պատերազմի հովեր չփչեն :*

« ԵԹԷ ՖՐԱՆՍԱ Կ'ՈՒԶԷ »

Հնդկաչինի համայնավար բանակին հրամանատարը, Հօ Շի Մին, հետեւեալ յայտարարութիւնն ըրած է չուէտական թերթի մը թղթակիցին .—

1· Եթէ Ֆրանսա կ'ուզէ դինադադար հռչակել եւ բանակցութիւններ կատարել, մենք պատրաստ ենք քննելու այդ առա – ջարկները : Այդպիսի բանակցութիւն մը պէտք է կատարուի ուղղակի Ֆրանսայի եւ մեր միջեւ » :

Պատասխանելով թղթակիցին հարցում – ներուն, Հօ Շի Մին ըսած է .

— Պատերազմը մեղի պարտադրուե – ցաւ Ֆրանսական կառավարութեան կող – մէ : Մեր ժողովուրդը հարկադրուեցաւ դէնք առնել եւ հերոսաբար կը կռուի եօթը տարիէ ի վեր : Եթէ Ֆրանսայի դաղ – թարնները չարունակեն իրենց նուաճո – ղական պատերազմը վճռածենք հայրենասիրական պատերազմը չարունակել մին – չեւ յաղթանակ : Եթէ Ֆրանսա դինադա – դար կ'ուզէ, պէտք է դադրեցնէ թշնա – մութիւնները եւ ճանչնայ մեր անկախու – թիւնը : Պատերազմը ահագին վնասներ պատճառեց մեզի : Ֆրանսացի ժողովուրդն ալ չատ տառապեցաւ : Ես միշտ հիա – ցում ունեցած եմ Ֆրանսացի ժողովուր – դին հանդէպ : Այսօր միայն Վիէթ Նամի անկախութիւնը չէ որ բերտ յարձակում – ներ կը կրէ, այլեւ Ֆրանսայի անկախու – թիւնն ալ ծանրապէս վտանգուած է : Մէկ կողմէ ամերիկեան աշխարհակալութիւնը կը դրդէ չարունակել եւ սաստկացնել պատերազմը, Վիէթ Նամի նուաճման համար, Ֆրանսան հետզհետէ տկարացնելու եւ անոր տեղը անցնելու համար : Միւս կողմէ նոյն ամերիկեան աշխարհակալու – թիւնը կը բռնադատէ Ֆրանսան ստորադրել եւրոպական բանակի դաշինքը որուն հետեւանքը պիտի ըլլայ դերման զինապաշտութեան վերածնութիւնը » :

Հնդկաչինի օրինաւոր կառավարութեան վարչապետը, Վան Թամ, որ այժմ Փարիզ կը դտնուի, դարմանք յայտնեց ապստամբ հրամանատարին այս յայտարարութեան առթիւ, դիտել տալով թէ Վիէթ Նամի անկախութիւնը եւ դերիշխանութիւնը ճանչցուած են 33 պզտերու կողմէ եւ թէ Հօ Շի Մին դեռ կը յամառի անտեսել պզտ. կառավարութեան դոյութիւնը :

ԼԵՎԱՑԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ԵՒ ՍԱՐԻ ԽՆԴԻՐԸ

●

Շաբաթ օր վերջացաւ վեց պետութեանց արտաքին նախարարներու ժողովը Լա Հէյի մէջ : Յ օրուան վիճաբանութիւնները առնորոշ ելքի մը յանգեցան : Ժողովին դլխաւոր նպատակն էր ճամբան հարթել արեւմտեան Եւրոպայի քաղաքական դաշնակցութեան համար, մէջն առնելով Ֆրանսան, Իտալիան, Պելժիան, Հոլանտան եւ Լիւքսէմպուրկը : Բայց Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, Պ. Պիտօ վերջին պահուն հրաժարելով, կարելի չեղաւ մեծ յառաջդիմութիւն մը կատարել այս ուղղութեամբ :

Պ. Պիտօ հասաւ շաբաթ առաւօտ, Ազգ. ժողովի ուրբաթ իրիկուան քուէարկութենէն եռք, որ վստահութիւն կը յայտնէր Լանիէլի դահլիճին : Ուրեմն ուշ մնացած էր, վճռական դեր մը կատարելու համար ծրագրուած դաշնակցութեան մասին : Իր դլխաւոր դործն եղաւ դլուխ դլխի խօսակցութիւն մը արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին՝ Տոքթ. Ատընաուըրի հետ, Սարի հարցին առթիւ : Այս վէճը կարեւոր արդելք մը կը համարուի եւրոպական բանակին դաշնադրին վաւերացման համար, որուն չնորհիւ դերման զօրաբաժիններ պիտի առնուին եւրոպական բանակին մէջ :

Տեղական թերթերը կը դրեն թէ Պիտօ – Ատընաուըր տեսակցութիւնը օգտակար եդած է, թէ տեսակէտները մօտեցած են եւ ելքը յուսաւոր կը համարուի, քանի որ երկու նախարարները որոշած են խօսակցութիւնները շարունակել : Նոր տեսակցութիւն մը տեղի պիտի ունենայ Դեկտ. 11ին, Փարիզի մէջ :

Իսկ Լա Հէյի ժողովը ձախողած կը համարուի, ինչպէս կը հաստատէ պաշտօնական դեկոյցն ալ : Մասնագէտներու յանձնախումբ մը պիտի քննէ վիճելի խնդիրները եւ իր տեղեկագիրը պիտի ներկայացնէ մարտ 15ին արտաքին նախարարներուն որոնք այս անգամ ժողով պիտի դումարեն Պրիւսէլի մէջ :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

★

Աւելի քան ութ ամիս, ՅԱՌԱՋի վարչութիւնը իր կարելիին փորձեց պահելու համար բաժանորդագրութեան եւ հատուածառուի ներկայ գիները, թէեւ նոյն շրջանին ծաւալի ընդարձակումը և տպարանի փոփոխութիւնը ստեղծած էին յաւելեալ ծախքեր :

Մեր բոլոր բաժանորդները դէջ գիտեն որ ՅԱՌԱՋը միշտ ուզած է ընել իր լաւագոյնը, մատչելի պայմաններով :

Այսօր ՅԱՌԱՋը աւելի ածան է քան ուրիշ հայերէն թերթեր եւ մանաւանդ տեղական մամուլը, որուն պայմանները բոլորովին տարբեր են :

Կարգ մը բացառիկ ծախքեր կարելի եղաւ փակել շնորհիւ թերթին բարգաւացման համար եղած նուէրներու, որոնք շնորհակալութեամբ արձանագրուած են, օրը օրին :

Անշուշտ հաստատուն եկամուտ մը չի կրնար կազմել այդ աշակցութիւնը, քե – թեւցնելով հանդերձ մեր հոգերը :

Տեղական թերթերը մեծագումար հաւանգանակութիւններ կը սարքեն, պարբերաբար, հակառակ իրենց հոսուն աղբիւրներուն :

Նկատի առնելով տպագրական ծախքերու, պետական եւ ընկերային տուրքերու ծանրութիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժմէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ՄԻԿԻՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊՈՒԻՆՔ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ ԹԷ ՀԱՏԱՎԱՃԱՌԻ ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻՆԵՐԸ, ԵԹԷ ՈՒՐԻՇ ԵԼՔ ՄԸ ՉԳՏՆԵՆՔ :

ՄԻՆՉ ԱՅԴ, ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԸ ԿՐՆԱՆ ՕԳՏՈՒԻԼ ՆԵՐԿԱՅ ԳԻՆԷՆ, ՓԱԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՀԱՇԻԻՆԵՐԸ ԵՒ ՆՈՅՆԻՍԿ ՎՃԱՐԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԲԱԺԻՆԸ :

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵՒԷ ՎՃԱՐՈՒՄ ԶԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Մ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ վարչապետը, Մալենկով, իշխանութեան դլուխ անցնելէ ի վեր առաջին անգամ ըլլալով ունակցութեան ընդունեցաւ Մոսկուայի անդլ. դեսպանը : Լոնտոնի մէջ դիտել կուտան թէ ունկնդրութիւնը քաղաքավարական հանդամանք ունէր եւ խնդրուած էր չարաթներ առաջ : Բայց եւ այնպէս նշանակելի կը համարուի, մանաւանդ որ տեղի կ'ունենայ Մ. Միւոլեան վերջին ծանուցագրէն անմիջապէս եռքը : Բանդէտներ կը կարծեն թէ բան մը փոխուած է Մոսկուայի մէջ, մինչդեռ խորհրդային վարիչները կը հերքեն, ըսելով թէ Մ. Միւոլիւնը միշտ նոյն քաղաքականութիւնը կը հետապնդէ եւ թէ նոր ծանուցագրին ոդին կը համապատասխանէ նախորդներուն :

ՄԱԿԻ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ չաբաթ օրուան նիստին մէջ վաւերացուց Քաղաք. Ցանճնաժողովին մէկ յանձնարարութիւնը որ կը հրաւիրէ «դլխաւորապէս չհաւատրդուած պետութիւնները» նոր ելք մը դտնել դինաթափութեան համար : Բանաձեւը քուէարկուեցաւ վերոյի դէմ 54 ձայնով եւ հինդ ձեռնպահութեամբ : Խորհրդային ճակատը ձեռնպահ մնաց, վասնդի ընդհ. ժողովը մերժած էր Ռուսերու առաջարկած յաւելումը (արդիլել հիւլէական եւ ջրածին ռումբերը, դլալապէս կրճատել մեծ պետութեանց սպառազինութիւնները, պատերազմի ոճրագործ նկատել այն կառավարութիւնը որ առաջին անգամ կը դործածէ զանդուածային քանդումի դէնքեր) : Քուէարկութենէն առաջ Ֆրանսական պատուիրակը կոչ մը ուղղեց Մ. Մի –

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՐՍԷՆ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

Բ.

Ա. Տէրտէրեանի վերլուծումները եւ դատումները Ա. մենագրութիւններուն մէջ խրթին էին եւ երբեմն դժուար հասկնալի: Այն տպաւորութիւնը կը ձգէին սկզբնական շրջանի անոր ղրական քննադատութիւնները, թէ հեղինակը չափա-զանց բան կարդացեր է, բայց ժա-մանակ չէ ունեցեր բիւրեղացնելու իր գա-ղափարները եւ միաքերը: Դժուարըմբռնելի վերնագիրներ կը դնէր նաեւ իր մե-նագրութիւններուն, առիթ տալով իր ընկերներու կատակներուն: Այսպէս, օրի-նակ, Յովհ. Թումանեանի նուիրուած դրութեան խորագիրն էր «Հայրենի եզրի երգիչը»: Վահան Տէրեանի մասին գրած իր ուսումնասիրութիւնը նոյնպէս բարդ վերնագիր մը ունէր, որով Տէրեանը կը կոչէր նորէն երգիչ մինչ որ բաներու: Ան-գամ մը իր հետ ունեցած հանդիպումի ժամանակ, ի պատասխան իմ հարցումին, յայտնեց, թէ գրազած է Վրթ. Փափազ-եանով:

— Իսկ գայն ինչի՞ երգիչ պիտի կոչես, հարցուցի:

— Անհամութեան երգիչ, եղաւ պա-տասխանը:

Վ. Փափազեանի երկերու ուշադիր ըն-թերցումէն չատ ալ լաւ գաղափար չէր կազմած անոր տաղանդի մասին, թէեւ գրեց ու լոյս ընծայեց ուսումնասիրու-թիւն մը: Այդ հատորը չեմ կարդացած, որով չեմ գիտեր թէ Ա. Տէրտէրեանը ինչ-պէս գնահատած է ի վերջոյ Վ. Փափազ-եանի գործերը:

Գրական քննադատ եւ մանկավարժ Տէրտէրեանի մէջ հեզհեզաբար մեռաւ էլ վէնոը: 1917ի ռուսական երկրորդ յեղա-փոխութիւնը ոչինչ փոխեց այդ ուղղու-թեամբ: Հայաստանի անկախութեան շըր-ջանին նոյնպէս Ա. Տէրտէրեանը հեռու մնաց քաղաքական եւ հանրային կեանքէ: Իմ եւ հանդուցեալ Վ. Մինախորեանի բո-լոր ջանքերը՝ ներգրաւելու զայն վերա-տին կուսակցական գործունէութեան մէջ, անցան ապարդիւն: Ան, ինչպէս կը պատ-մէին իր ընկերը ուսուցիչները, չէր հետա-քրքրուեր նորաստեղծ հանրապետութեան քաղաքական անցուդարձերով եւ նոյնիսկ չէր ուզած դէթ մէկ անգամ ներկայ ըլլալ խորհրդարանի նիստերուն, իբրեւ պարզ հետաքրքիր մը: Գիտական աշխատանքնե-րով եւ մանկավարժական գործունէու-թեամբ անցուց Ա. Տէրտէրեան իր երե-ւանեան կեանքի երկարատեւ շրջանը: Եւ այդ ձեւով չարունակուեցաւ իր կեանքը նաեւ սովետներու ժամանակ:

Մեր տեղեկութիւնները չատ թերի են Ա. Տէրտէրեանի կեանքի ու գրագիտա-կան գործունէութեան մասին սովետական շրջանին:

1920 Դեկտեմբերին բոլշեւիկները, ան-դիմադրելով նախկին կառավարութեան կողմէ հիմնուած համալսարանի գոյու-թիւնը, բացին ժողովրդական կոչուած համալսարան մը եւ Ց. Մանանդեանի, Սեր. Տիգրանեանի, Մ. Աբեղեանի, Ն. Ադոնցի, այս տողերը գրողի եւ ու-րիշներու կարգին դասախօս (պրոֆէսոր) հրաւիրեցին նաեւ Ա. Տէրտէրեանը: Այդ օրէն մինչեւ իր մահը Ա. Տէրտէրեան մը-նաց համալսարանի մէջ իբրեւ հայ գրա-կանութեան պատմութեան դասախօս: Քանի որ անոր սովետական կեանքի մա-սին մեր տեղեկութիւնները առնուած են բոլշեւիկեան թերթերէ, խօսքը տանք «Ս. Հ.»ին:

« 1920 թ. դեկտեմբերին, կը կարդանք Ա. Տէրտէրեանի մահազդի մէջ, երբ հիմ-նադրուեց Երեւանի Պետական Համալսա-րանը, Տէրտէրեանը եղաւ նրա առաջին դասախօսներից մէկը: Նա գործօն մաս-նակցութիւն ունեցաւ յատկապէս լեզուի ու գրականութեան ֆակուլտետի (ճիւղի) եւ հայ գրականութեան ամբիոնի ստեղծ-մանը, որի անփոխարէն վարիչն էր նա մինչեւ իր կեանքի վերջը:

« Աւելի քան երեք տասնեակ տարի դա-սախօսելով հայ գրականութեան պատ-մութիւն, նա դաստիարակեր է գիտնա-կանների ու մանկավարժների մի քանի սերունդ, ստեղծել է հայ գրականութեան պատմութեան ամբողջական գիտական կուրս (ընդգծումը մեզմէ՝ Ա. Խ.) եւ իր բազմաթիւ արժէքաւոր մենագրական աշ-խատութիւններով ու գիտական յօդուած-ներով հարստացրել սովետահայ գրակա-նագիտութիւնը »:

Վերի տողերուն մէջ ամէնէն ուրախա-րիթն այն յայտարարութիւնն է, որով Հայաստանի վարիչները կը յայտնեն թէ Ա. Տէրտէրեանը թողել է հայ գրականու-թեան պատմութեան ամբողջական գիտա-կան դասընթացքը, որ դեռ անտիպ կը մը-նայ, բայց յոյս ունինք թէ օր մը լոյս կ'ընծայուի Ակադեմիայի կողմէ եւ ակա-դեմական հրատարակութեամբ, այսինքն առանց փոփոխութիւններու եւ խեթա-րումներու:

Ձիւղ է նաեւ այն յայտարարութիւնը, թէ համալսարանի դասախօս Ա. Տէրտէր-եանը «դաստիարակել» է գիտնականների ու մանկավարժների մի քանի սերունդ, ինչպէս որ նախասովետական շրջանին դաստիարակեր էր հայ գրագէտներու, գրասէրներու, ուսուցիչներու եւ առհա-սարակ մտաւորական մշակներու քանի մը սերունդներ:

Ա. Տէրտէրեանի կողմէ սովետական շրջանին դաստիարակուած աշակերտնե-րէն եւ գրագէտներէն են.— Ռ. Զարեհեանը, Էդ. Թոփչեանը, Ա. Գրիգորեանը, Գ. Սահ-փանեանը, Ա. Ասատրեանը, Ա. Գիւլնա-զարեանը, բանասէր՝ Ա. Ղանալանեանը, լեզուագէտ՝ Գ. Սեւակը, կուս. գործիչ Զուարթ Ղուկասեանը, Նուարդ Թումա-նեանը, Ս. Ղազարեանը, Ալ. Մարգարեա-նը, Ս. Աբրահամեանը, Հ. Պետրոսեանը եւ բազմութիւն մը սովետահայ գործիչնե-րու, որոնք կ'աշխատին գանազան ասպա-րէզներու եւ մեծ մասով մշակութային ասպարէզին մէջ: Ճիշդ է, սակայն ո-մանք Յովհաննիսի ըսած աշակերտներու նման, դեռ չսորված, սկսեր են «վարդա-պետել» եւ նոյնիսկ մականուններ են պար-տիայի կողմէ իրենց ուսուցիչին դէմ յա-յտնուցած հալածանքներուն, որ կատարուե-ցան գրագիտութեան մէջ Ա. Տէրտէրեանի արտայայտած «ոչ-մարքսիստական եւ հակագիտական» թէեռւմներու պատճա-ռով:

Յորհրդային որեւէ թերթի մէջ անհնա-րին է որ նոյնիսկ երկու տող գրութենէն մէկ տողը անճիշդ չըլլայ: Եւ անճիշդ է նաեւ մահազդի վերոյիշեալ քաղուածքին վերջին տողը, ուր կ'ըսուի, թէ «Ա. Տէր-տէրեանը հարստացրեր է սովետահայ գը-րականագիտութիւնը»: Վերը գոյց տուե-ցաւ, որ Հայաստանի խորհրդայնացումէն դեռ չատ առաջ Ա. Տէրտէրեան լոյս ըն-ծայեր էր մենագրական բազմաթիւ աշ-խատութիւններ, որոնք որեւէ ձեւով չեն կրնար պատկանիլ սովետահայ գրականա-գիտութեան եւ ուրեմն նաեւ զայն հարս-տացնել: Անոնք պարզապէս կը պատկա-նին հայ գրականութեան:

Բացարձակապէս անհիմն է նաեւ Ակա-դեմիայի նախագահութեան եւ Համալսա-րանի դիտական խորհրդի այն հաստա-տումը թէ «հայ առաջաւոր ինտելիգէն-ցիայի (մտաւորականութեան) լաւագոյն ներկայացուցիչների հետ միասին Տէր-տէրեանը ջերմօրէն ընդունեց Սովետական կարգերի հաստատումը մեր երկրում եւ իր ամբողջ եռանդն ու հարուստ գիտելիք-ները ի սպաս դրեց սովետական կուլտու-րայի ու գիտութեան զարգացմանը »:

Հայաստանի մէջ սովետական կարգերու հաստատումէն չատ առաջ, ինչպէս ըսինք վերը, Ա. Տէրտէրեան այլեւս չէր հետա-քրքրուեր քաղաքական եւ հանրային գործով: Անոր հետաքրքրութեան միակ առարկան հայ գրականութիւնն էր: Ու-բեմն, չէր կրնար ջերմօրէն ընդունիլ սո-վետական կարգերու հաստատումը: Եւ այդ տեսակ ջերմութիւն մը ես չտեսայ Տէրտէրեանի մէջ այն օրերուն, երբ հան-դիպումներ կ'ունենայինք համալսարանի բացման առթիւ դումարուած նախապատ-րաստական ժողովներու առեն: Բայց տե-սայ դառնութիւն եւ զսպուած ցասում մը, երբ «ժողովրդական» համալսարանի բաց-ման առթիւ կազմակերպուած հանդիսա-ւոր նիստին ժամանակ կուսակցութեան ներկայացուցիչ եւ կոմունիստ պաշտօնա-թերթի խմբագիր երեմեանը ողջոյնի ճա-ռի փոխարէն լուտանքներ ու սպառնա-լիքներ տեղաց բեմի վրայ սմքած պրոֆէ-սորներու հասցէին, ըսելով, թէ խորհր-դային իշխանութիւնը կը սիրէ «բուր-ժուազիայի դաղափարախօսներին (այ-սինքն մեզ՝ պրոֆէսորներուս) իրենց դի-տութիւնը ի սպաս դնել պրոլետարիատի գործին »:

Այսպէս սկսաւ Ա. Տէրտէրեանի եւ խորհրդային իշխանութեան յարաբերու-թիւնը կամ գործակցութիւնը: Այդ յարա-բերութիւնը երբեք չեղաւ համերաշխ եւ գործակցութիւնը՝ հաչտ: Եւ ասիկա կ'ը-սենք, հիմնուելով սովետահայ թերթերու տուած տեղեկութիւններու վրայ: Ճիշդ է Ա. Տէրտէրեանը, իբրեւ անփոխարինելի մասնագէտ, չարունակեց դասախօսել հա-մալսարանի մէջ մինչեւ վերջին տարինե-րը եւ լոյս ընծայեց կարդ մը աշխատու-թիւններ նաեւ Սովետներու ժամանակ, բայց ոչ իր մանկավարժական գործունէ-ութեամբ եւ ոչ ալ գրագիտական աշխա-տանքներով ան երբեք դոհ չձգեց հայ բոլշեւիկները: Անոնք միշտ պահանջեցին ծառայել «սովետական կուլտուրային», իսկ ան ծառայեց հայկ. մշակոյթին: Եւ ծառայեց իր ամբողջ կարողութեամբ ու լրիւ նախասովետական շրջանին, իսկ սո-վետներու ժամանակ՝ հնարաւորութեան սահմաններուն մէջ:

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

ԴԻՑԱԿԱՆ ԱՍՈՒԼԻՍ

ԱՐԴԻ ՕԴԱՆԱՒԵՐԸ

Օդանաւը, անկասկած, ներկայ դարուս հրաշալիքներէն մին է: Իսկ օդաչուները հերոսներ են պարզապէս: Անոնք իրենց խիզախութեամբ ու անձնազոհութեամբ կը նպաստեն օդանաւային յառաջդիմու-թեան: Տակաւին չատ չըներ որ անդլիա-ցի ճոն Տըրոլ իր կեանքը վրայ տուաւ օ-դի ճոն Տըրոլ իր կեանքը վրայ տուաւ օ-դանաւային ցոյցի մը ընթացքին: Ան ա-ռաջին զոհը չէ եւ ոչ ալ վերջինը:

Եթէ մարդիկ դարեր շարունակ երազած են եթերին տիրանալ, այդ դաղափարը այժմ իրականացած է ու հսկայաքայլ կը յառաջդիմէ դիտական նոր նուաճումնե-րով:

Ճիսուն տարուան ընթացքին օդանաւա-յին ճարտարագործութիւնը ցատկելով հանդերանէ հանդերան հասաւ ներկայ բարձունքին որ պատիւ կը բերէ մարդկա-յին հանճարին ու հնարամտութեան:

Ահա ինքնամուղը իր զանազան տիպար-ներով որ փառապսակը կը հանդիսանայ օդային տիրապետութեան: Ան նուաճեց «ճայնի պատ»ին ընդդիմութիւնը: Այժմու կարգախօսն է ճայնէն ալ արագ:

Անչուշտ օդանաւին յառաջդիմութեան յատկապէս նպաստեցին պատերազմները: Օդանաւը կը հանդիսանար խոչոր դէնքը թշնամին նուաճելու: Ու մեծ վարիչներ տը-րամադրութեան այդ դէնքը կատարելա-գործելու համար: Այս կերպով, այդ հը-րաշալի դիւան ալ կը չեղչը մարդկային բարօրութեան ծառայելու իր նպատակէն, դառնալու համար հատու դէնք մը անոր բնաջնջման:

Ֆրան տարիէ ի վեր ընդունուած դասա-ւորում մը կայ օդանաւային ճարտարա-գործութեան մէջ որուն հիման վրայ կը չինուէին օդանաւերը բոլոր երկիրներուն մէջ: Այսպէս, նորագիւտ տիպարը որս-կան (չասէօր) մը կ'ըլլար անպայման, որ փորձի կ'ենթարկուէր եւ հատնակաս բա-րելաւումներէ վերջ չարք մը կը չինուէր նախատիպարէն: Աւտնք նոյնպէս փորձի շրջան մը կը բոլորէին: Ցետոյ կը չինուէ-ին ամբաձիդները: Այս վերջիններուն փոր-ձարկութեան շրջանը աւելի երկար կ'ըլ-լար եւ ի վերջոյ անոնք ծնունդ կուտային առեւտրական կամ ճամբորդական տի-պարին: Այս երկար շղթայաւորումը կը պահանջէր առնուազն 6 – 8 տարուան ժա-մանակաշրջան մը: Այնպիսիները եկան խորտակել այդ շղթան հրապարակ նետե-լով Քոմէթ Գ.ներու առեւտրական – ճամ-բորդական տիպարը: Այս ինքնամուղ օ-դանաւերը օդային դիմադրով եւ-րոպան պիտի կապեն աշխարհի մնացեալ մասերուն: Այս յանդուգն քայլով Անդ-լիացիք Ամերիկացիներուն վրայ առնուա-զեն եօթը տարուան ոստում մը կատարե-ցին: Իրօք, Ամերիկացիները հետեւելով մինչեւ այժմ ընդունուած կարգին, կը նախատեսէին իրենց Քանպէրա եւ Գ–47 ինքնամուղ ամբաձիդներու քաղաքային տիպարներու չինութիւնը իրականացնել 1958ին: Նոյն տարին պիտի աւարտէր նա-եւ անդլիական «Քոմէթ»ներու չինութիւ-նը: Բայց ահա իրականութիւն է արդէն այդ ինքնամուղ օդանաւերուն առեւտրա-

ՄԱՅՐԻԿԻՍ ՀԵՏ

(Մահուան տարելիցին առթիւ)

(Բ. եւ վերջին մաս)

Սերմը բռնե՝ կամ մաճը ափիս ինչ խո-հեր ու խոկումներ կուգան ու կը դիզուին սա իմ պատանի դանկիս մէջ...: Քանի – քանի սերունդներ, մեր պաշտելի նախ – նիքները, այս հողը, հայրենական այս սրբազան հողը հերկած, ցանած ու հնձած են տարիներ, դարեր չարունակ: Հայրենի այս անմահական հողէն, արտերէն ու դաշտերէն հանած, ճարած, ու վաստակած են իրենց հացը: Կոխած, կոխկրտած են այս միեւնոյն տեղերուն վրայ, սերմը ի-րենց ափին կամ արօրը բռնած ու դարձած ակօս առ ակօս ինչպէս ես՝ այժմ:

Ա՜հ, հայրենի հող, քեզմէ աւելի սրբա-զան բան կա՞յ աշխարհի վրայ ....

— Հօ, հօ, իմ սիրական, իմ մատղա-չիկ հզներս: Հօ, ձեր հողին ուտեմ, հօ, ձեր ուսին ու նուսին մատաղ ...

Իւրաքանչիւր կորի սեւցնելէ եառ, պա-հիկ մը չունէ կ'առնենք իմ բանուկ, ժը-ջաջան ինճուղներուս հետ: Ու անոնք չու-տով որոճ կ'ելլեն, համաչափ իրենց կը-զակները չարժակելով ու խոչափողիկները վեր վար սահեցնելով կըռթ ձանիկով մը:

Մինչ անոնք կ'որոճան, ես կը չիեմ ու կը քերեմ ափերովս ու եղունդներովս իրենց կռնակները ու ուսերը: Ուսերը մասնա-ւորապէս, որոնք կրակ կտրած են լուծին ճնշումէն, սեղմումէն:

Ու այսպէս, իրենց քերուրտուքն ու յոդ-նութիւնը մեղմացնելէ վերջ նորէն ձեռք կ'առնեմ վարոցը՝ փարելով արօրի բռը-նակին:

— Հօ, հօ իմ կարիճ Պչոօս: Հօ, հօ, իմ պալիկ, ճարի Սերամս:

Ուրախ է մայրս: Լեցուած անհուն ու-րախութեամբ, հայրենի անոյշ չէրերու փչրանքներ չրթունքին, կ'երդէ աշխա-տանքի ընթացքին, իր դեղեցիկ, մեւա-նոյշ ձայնը բացած.

Հալեցան ձրները, լըսուան գետերը,
Բուսան առուրզերուն կանանչ խոտերը...

— Կանչէ, կանչէ Պալիկ, ձանդ հազար, լծվարիա ու լուծքիդ խերը տեսնես, կան-չէ ...

Խարալուրին պաղուկ, պաղուկ ջրերը,
Ցարեգսըրու աճոյշ աճոյշ էրները ...

— Պալիկ, լծվարիդ, սերմնացանիդ օրե-րը շատ ընկ Աստուած, ճանդ լման բաց, լման...

Մեղ նման մնացորդ, դեղացի խլեակներ են որ ձայն կուտան եւ մաղթանքներ կ'ը-նեն, աշխատելով ,մեր մօտիկը, իրենց արտերուն մէջ:

Պիլպուլ մի եկեր է, վարդին կու թառի,
Երկու ուճիին օրքան լուս մի կու վառի··

Բարտիները, ուռենիները, փշատիք ու ծառերը տերեւոտած են: Դալարազեղ տեսք մը առած է ամբողջ հովիտը վերէն վար, որուն վերջաւորութեանը կը հանդ-չի մեր կիսաւեր դեղը: Ա՜հ, հայրենի անո-նման պատկերը ...:

Մայրիկս կ'երդէ: Բարձրաղէշ բարտի-ներուն կանանչ տերեւները կը դողան ի-րենց կարօտէն...: Ճայիկներն ու դայակ-ները (ճայ ու տատրակ) անդաստան կ'ը-նեն մեր վերեւէն, խումբեր կազմած: Ճնճուղները կը ճռճռան քիչ անդին, իրա-րու հետ կռուրտելով ու ճիւղէ ճիւղ ոս-տոստելով:

Վերջալոյսը կը մօտիկնայ: Շուքերը երկնցած են ալ ու թեթեւ զեփիւռ մը սկը-սած է մեր դէմքերը համբուրել ու չոյել քնքշօրէն:

Հինդ տարուան աքսորի, դերութեան մռայլ օրերը պահիկ մը խնդուք, ուրախու-թիւն չէին բերած, ցուցուցած մեզի:

Այժմ ուրախ ենք մայրիկիս հետ, որ տարիներու գոչչ ու կապարածանր, ամ-պոտ երկինքէ մը եառ, վերջապէս մենք ալ բախտը ունեցանք պարզկայ, վճիտ, կապ-տաւուն ու արեւոտ երկինք մը դիմաւո-րելու:

Այսպէս է, երէկուան ու այսօրուան մեր կեանքին պատկերը:

Տարագրութեան տարիներուն, կարճ միջոցի մը եառ իրար դտանք մայրիկիս հետ ու մինչեւ վերջը ալ միասին ապրե-ցանք ու կրեցինք մեր բոլոր դառնութիւն-ները, տառապանքներն ու զրկանքները··:

Աքսորէն վերադարձին՝ երեք տարի հայ-րենի դեղը մնացինք, միասին վայելեցինք մեր քաղցրիկ ծննդավայրը:

Երկրորդ տարագրութիւնը չատ երկար տեւեց, տասնեակ տարիներ:

Մայրիկս մեռաւ հայրենիքին անոյշ հողին ու ջրին կարօտը աչքերուն մէջ··: Ու դինքը թաղեցինք օտար քաղաքի մը դերեզմաննոցը: Պարզ հողաթումբ մը՝ իր հողվրան, որուն վրայ փայտեայ խաչ մը 426 թուահամարով:

Ինչպէս աքսորի տարիներուն, այս ան-դամուան պանդխտութեան բոլոր օրերուն ալ կը կրկնէր չարունակ.

— Ա՜խ: եաւրուս, վախնամ թը...

Այո, մայրիկս մեռաւ: Բայց մենք նո-րէն միասին ենք ամէն օր ու բոպէ ...:

ՆԵՐՍԷՍ ՇԻՆԱԿԱՆ

կան սպասարկութիւնը :

Այսպէս հեռաւորութիւնները հետզհետէ կը նուազին չքանալու աստիճան : Այսուհետեւ, ճափոնը հազիւ երեսուն ժամ է Եւրոպայէն : Լոնտոնէն գահիրէ կը տեւէ միայն մէկ ցերեկ : Եւ տարի մը վերջ Անգլիայէն Քանատա հինգ ժամուան հեռաւորութիւն մը պիտի բաժնէ :

Այս ինքնամուղ օդանաւերուն բարեփոխել տիպարներուն արագութիւնը պիտի բարձրանայ ժամական եօթը հարիւր քիլոմեթրէն 900–950 քիլոմեթրի, ինչ որ պիտի նպաստէ նաեւ օդա – նաւին թռիչքի չառաւիղին, այսինքն՝ ա – ռանց հանդրուանի առաւելագոյն հեռա – ւորութիւն մը կտրելու իր ուժին յաւել – ման : Այժմ գոյութիւն ունին անգլիական ամերիկեան, ֆրանսական եւ այլ ազգերու ամբաձիղները որոնք ժամական հազար քի – լոմեթրէն աւելի արագութիւն մը կ'ար – ձանագրեն : Անշուշտ ամբաձիղներու հա – մար առաւելութիւն մըն է այդ անդը – ձայնական արագութիւնը : Սակայն քա – ղաքային օդանաւորդութեան համար հա – զարէն 1400ի մէջեւ արագութիւնը լուրջ խոչընդոտներ կը ստեղծէ : Արդարեւ, ա – րագութեան այդ չերտը կը կազմէ, ձայնի արագութեան (մօտաւոր թուով 1200 քի – լոմեթր ժամական) երկու կողմերը՝ եր – կու հարիւրական քիլոմեթր հեռաւորու – թեամբ, խառնակութեան միջավայր մը՝ «ձայնի պատը», ինչպէս սովորութիւն դարձաւ կոչել : Այդ գօտիին մէջ կարելի չէ ճամբորդութեան հանդստաւէտ պայ – մաններ ակնկալել : Միւս կողմէ, երբորդ վառնդ մը կը կազմէ օդանաւորդութեան, վերելքի ու վայրէջքի վառնդներու հետ, միեւնոյն առեն լուրջ փորձութեան են – թարկելով օդանաւերու կառուցուածքն ու կազմածներու տոկունութիւնը : Այս դժ – ուարութիւնները նկատի առնելով մաս – նագէտները այժմէն կը խորհին դեր–ձայ – նային օդանաւերու չինութեան մասին : Առնք պիտի կրնան նուաճել այդ գօտիին ընդդիմութիւնը չատ արագ անցքով մը , օժտուած ըլլալով գօրաւոր կազմածներով ժամական երկուքէն երեք հազար քիլո – մեթր արագութեամբ եւ արտաքին ձեւե – րու նրբացումով :

Կը խորհուի նոյնիսկ 4500 – 5000 քիլո – մեթր արագութեամբ եւ 30 – 40 հազար մեթր բարձրութեան վրայ սուրացող օ – դանաւերու մասին : Կը յուսան 1962ին սպասարկութեան յանձնել այդպիսի դեր – ձայնական օդանաւեր, որոնք Եւրոպայէն Նիւ Եորք հեռաւորութիւնը պիտի կարեն երեք ժամէն :

Ինչպէս կը տեսնէք, օդանաւային ճար – տարարուեստը ունի անսահման հեռանք – կարներ : Ինքնամուղերու փոթորկակ մղիչ – ներու (թիւրպին) ուժը բարձրացած է 1600 քիլոյէն 1800ի : Ամերիկեան վերջին որսկան օդանաւերը օժտուած են 4000 ֆիւօ մղուած տուող ռեաֆթէօրներով : Ամե – րիկեան ընկերութիւն մը մօտերս հրապա – րակ պիտի հանէ 5–6 հազար քիլոյի ուժով մղիչներ, իսկ անգլիական ընկերութիւն

ՆԿԱՐԻԶ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

*

ՄՄԲ.— Ինչպէս գրած էինք ժամանա – կին իրանահայ նկարիչ Ց. Միւնասեան Փարիզ եկած է եւ ցուցահանդէս մը պիտի տայ Դեկտ. 12ին, այս առթիւ գնահատե – լով սաղանդաւոր նկարչին գործերը, Փարիզի ծանօթ ճնճադատ Մ. Կոթիէ հե – տեւեալ յառաջաբանը գրած է.—

Կան հմուտ նկարագէտներ, որոնց հա – մար Ռուսպէի իրապաշտութիւնը չատ են – թակայական է :

Ժամանակին Արիստոտէլ մեզի չէր ըս – պասած հաստատելու համար թէ արուես – ը՝ կը նշանակէ պատկերացնել իւերու թաքուն իմաստը ,եւ ոչ թէ անոնց երեւոյ – թը, որովհետեւ, կ'աւելցնէր, այս խոր ճշմարտութեան մէջ է իրենց ճշմարիտ ի – րականութիւնը որ չերեւար իրենց արտա – քին շրջագիծին մէջ :

Եթէ կ'ուզենք հասկնալ եւ ուրեմն սիրել Մինասեանի նման արուեստագէտ մը, պէտք է նախ ընդունիլ թէ ամէնէն բացա – յայտ ճշմարտութիւնները, միշտ անոնք չեն որ կ'ըմբռնենք առանց ճիգի մը, ինչ – պէս նաեւ դեղեցկապիտական վեմ վա – յելքները անոնք չեն զոր կը զգանք սկիզ – բէն իսկ առանց մտքի եւ զգայարանքի միացեալ յուզումին :

Արուեստագէտի մը աչքը միայն արձա – նագրող գործիք մը չէ, այլ Մտքի զոր – ծիքներէն մէկը. Կիւթաւ Մորօ կ'ըսէր. —«Զեմ հաւատար ոչ դպածիս ոչ ալ տե – սածիս ճշմարտութեան, այլ միայն իմ ներքին զգացումիս իրականութեան : Զգայարանքներու յայտնութիւնը ան – պատճառ համապատասխան չէ իմացակա – նութեան յայտնութեան, եւ ոչ ալ այս վերջինը զգացումին յայտնութեան :

Ըստ Պղատոնի, միայն անմարմնականը իրական է : Սեմապիւէ չէր մտածեր իր նկարները դնել նմանող դաշտանկարի մը մէջ, որովհետեւ կը մտածէր, ինչպէս իր ժամանակին բոլոր մտածողները, թէ նիւ – թական աշխարհը չահեկան է միայն իր – րեւ հայելին ոչ – տեսանելիին :

Արեւելքցիներու համար, Աստուածը

մը տասը թոնի ուժով :

Այնպէս կ'ենթադրուի թէ ամերիկեան 84 թոննոց Պ–47ները եւ 180 թոննոց Պ–52 ամբաձիղները, որոնք ժամական 1100 քի – լոմեթրի մօտ արագութիւն մը ունէին եւ յատկացուած էին հիւլէական ռումբերու փոխադրութեան, վերջին տիպարները պիտի ըլլան ծանր ամբաձիղներու : Առնց տեղը պիտի բռնեն ղեկավարեալ թռչող ռումբերը : Արդէն լուրջ աշխատանք կը տարուի այդ ուղղութեամբ : Այդ թռչող ռումբերը առաւելութիւնը պիտի ունենան անվրէպ հարուածելու թշնամի ամբա – ձիղները, միեւնոյն առեն խնայելու բազ – մաթիւ օդաչուներու կեանքը :

ԳՈՒՐԳԻՆ ՊՕՃԱՃԵԱՆ

ներկայացնելու լաւագոյն ձեւը արաբա – կան հիւսուածքն է (արապեսք), անարատ կլոյթը : Քրիստոնէութեան սկիզբէն ի վեր մինչեւ 14րդ դարը, Արեւմուտքի բո – լոր նկարիչները գործադրած են արուեստ մը ուր հոգեկանին պատկերացումը գըլ – խաւոր նիւթին տեղը կը բռնէ, ինչ որ վե – րագրած էր մեր փոլ կոքէնը ինք որ գրած է թէ արուեստը վերա – ցական արտայայտութիւն մըն է զոր պէտք է քաղել բնութենէն, երազելով ա – նոր առջեւ :

Մինասեան, որ իր ամէնէն երիտասարդ տարիքէն ցոյց տուած է ընդունակու – թիւններ նկարչութեան համար, պէտք չէ ունեցած որեւէ դպրոցի, ոչ ալ վարպե – տի, այս պարագան ըմբռնելու համար : Ծնած՝ 1910ին, Ռաշտի մէջ (Պարսկաս – տան) կասպից ծովու ափը, գործի սկսած է, ինչպէս ամէն մարդ, ընդօրինակել , առանց չատ ինքնուրոյն ըլլալու, երկրի եւ երկնքի ներդաշնակութիւնները : Շնոր – հիւ, Սեզանի, որուն գործերուն ծանօթա – ցած է պատկերազարդ պարբերաթերթե – րու եւ դիրքերու միջոցաւ, ան հասկը – ցած է թէ նկար մը արդիւնքն է նաեւ կարգ մը գարերու միջեւ եղած յարաբե – րութեան, տարբեր որոնք ընտրուած են տեսանելի աշխարհէն, այնպէս ինչպէս կը ղգայ եւ կ'ըմբռնէ նկարիչը :

Այս բոլոր զազափարները ընտանի են մեզի եւ բաւական չէր որ Մինասեանը ներշնչուած ըլլար անոնցմէ, մեր հա – մակրանքը գրաւելու համար : Ինչ որ ա – մէնէն աւելի հիացում կը պատճառէ իր գործին մէջ, իր գոյներու վարպետու – թիւնն է զոր ցոյց կուտայ որչափ փողոց – ղումով նոյնքան ալ չափով : Բնիկ Պարս – կահայ, ան պէտք չէ ունեցած թափառե – լու բնականէն անդին ամէն բան արտա – յայտելու համար , դլխաւորաբար գոյնե – րու մէջոցաւ, չօչափելիէն անչօշա – փելին : Այս տեսակէտէն Թանկագին են իր նկարները որոնք ամէնէն առաջ կը դիտեն տեսողութիւնը : Բայց միեւնոյն առեն կը խօսին երեւակայութեան, յու – զելով միանգամայն զգացումը եւ մտա – ծումը : Նոյն կրօնական խորհուրդը պիտի գտնէք իր «նաթիւռ մորթ»երու եւ, օրի – նակ, իր Զարչարանքի տեսարաններուն մէջ :

Ջերմագէս գնահատուած՝ իր երկրին մէջ, Մինասեան իր առաջին նկարահան – դէսը տուած է 1939ին, Թեհրան : Ցետոյ կրկին ցուցադրած է 1941ին, 1944ին եւ 1945ին : Քաջալերուած յաջողութիւններէն եւ բարեկամներու պնդումներու վրայ որո – շած է Փարիզի մէջ ալ ցուցադրել , 1952–ին իր վերջին գործերը ներկայացնելէ եառ ընդ հովանեաւ կրթական նախարարու – թեան եւ իշխանուհի Շեմս Պահլեւիի :

Կ'արժէ որ Մինասեան իր դեղեցիկ տա – զանդով առանձայ այն նուիրագործումը զոր կը սպասէ մեզմէ :

Maximilien GAUTIER.

ԿԱՐԴԱՑԵ՛Ք ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԵ՛Ք «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ ճեմարա – նի տնօրէն Ս. Վրացեան հետեւեալ տեղե – կութիւնները կը հաղորդէ.— 1953 – 54ի տարեշրջանը սկսաւ Հոկտեմբեր 14ին : Ա – ւարտելու մօտ չորս յարկանի չէնքը ար – դէն կը գործածուի : Աշակերտներու թիւը անցեալ տարի 310 էր որոնց քանը չորը – ջանաւարտ եղան : Այս տարի աւելցած են հարիւր աշակերտներ : Հաստատական է որ 450ի հասնի թիւը, որոնց 60ը մանկապար – տէզի : Նոյեմբերին սկսան ճեմարանի դի – ւերօթիկի բաժինը : Նոր չէնքին չորրորդ յարկը յատկացուած է դիւերօթիկներու : Այս տարի 30 դիմումներ եղած են դիւե – րօթիկի համար, մեծ մասը Պարսկաս – տանէն, սակայն չատերը պիտի չկրնան դալ քաղաքական պայմաններու հետե – ւանքով, եւ դիւերօթիկ բաժինը պիտի ու – նենայ չուրջ տասը աշակերտ : Նոյեմբեր 1ին բացուեցաւ մասնաւոր դասընթացք մը ճեմարանին մէջ հայագիտութիւն ուսու – ցանելու : Պիտի դասաւանդուին դրաբար, հայերէն, մատենագրութիւն, Հայոց պատմութիւն, հայկ. հարցի պատմու – թիւն եւն. : Հայագիտական այս դասըն – թացքը հաստատելով՝ ճեմարանը կ'ուզէ պատրաստել բարձրորակ հայագէտ – մը – տաւորականներ՝ հայ դպրոցներուն եւ հանրային կեանքին համար :

Այս տարուան ուսուցչական կազմը իր մէջ կը հաշուէ նոր ուժեր, Արտաւազդ Աբեղայ (Անթիլիասէն)պիտի դասաւանդէ դրաբար եւ մատենագրութիւն, Պ. Յոբէն Գաբրիկեան՝ հայկ. հարցի պատմութիւն , Հրաչ Տատեանեան (Լիբանի համալսա – րանէն) դիտական նիւթեր, արաբերէնի ուսուցման զարկ տալու համար հրաւիր – ուած է նաեւ արաբագէտ հայ ուսուցիչ մը : Շահէ վարդապետ եւ Պ. Զարեան կը չարունակեն իրենց անցեալ տարուան դա – սերը : Երաժշտագէտ Պ. Բ. Կանաչեան վերստանձնած է ճեմարանի երդչախում – բին ղեկավարութիւնը : ՀՕՄի , Հայ Կրթ. հիմնարկութեան եւ Հայր. Միութեանց օժանդակութիւնը կը չարունակուի, եւ սաներուն թիւը աւելցած է այս տարի :

ՃԵՂՈՒՄ ՄԸ.— Ամերիկայի «Հայրե – նիք»էն առնելով գրած էինք թէ Ֆրէզնո – յէն ընկ. Ալէք Փիլիպոս տասը հազար տոլար նուիրած է Ցունաստանի երկրա – շարժի աղէտեալներուն : Այդ, ընկեր Ա – լէք Փիլիպոս «Հայրենիք»ի միջոցաւ կը ճշդէ թէ այդ դումարը ինք նուիրած չէ այլ հաւաքած է զանազան ընկերու – թիւններէ : Գումարն ալ ոչ թէ տասը հա – զար տոլար է, այլ 6746 տոլար :

ԹԵՆԻՍԻ ԾԱՆՕԹ ախոյեան Պ. Մաքս Պարոնեան Օսլոյի մէջ (Նորվեկիա) մըր – ցաշարքի մը մասնակցելով, չահած է Նորվեկիոյ ախոյենութիւնը : Վերջին մր – ցումին ներկայ եղած են հայասէր տոքթ. Նանսէնի զաւակը եւ Նորվեկիոյ թագա – ւորը, որ նաեւ խօսակցած է հայ մարզի – կին հետ :

Ո՞Վ ՍՊԱՆՆԵՑ

*

Նկարագրեցի ամենայն անկեղծու – թեամբ :

— Այնքան զեղեցիկ էր որ մարդ կը հիանար եւ կը փորձէր հաճելի դառնալ : Երբեք այդպիսի կնոջ մը չէի հանդիպած :

— Շնորհակալ եմ, պատասխանեց բը – ժիշկը ժպտելով :

— Ահա վկայութիւն մը որ մասնաւոր արժէք մը կը ստանայ նորեկի մը բերնին մէջ, բաւ Պ. Փուարօ քաղաքավարու – թեամբ : Շարունակենք մեր քննութիւնը : «Միջոցի եւ առիթներու» դլխուն մէջ վեց անուն կրնանք նկատի ունենալ, Օր. Լի – բըրէն, Օր. Ճոնսըն, Տիկին Մերքատօ, Պ. Րէյթըը, Պ. Էմմըթ եւ հայր Լավինյի :

Անդամ մը եւս կոկորդը մաքրեց : Այս օտարականները ինչ տարօրինակ սովո – րութիւններ ունին :

— Առ այժմ ընդունինք մեր երրորդ են – թադրութեան ճշդութիւնը : Սպանիչը Ֆրեակրիքն է կամ Ուիլեըմ Պոսները որ արշաւախումբին մաս կը կազմէ : Մեր երկու կանկերը բաղդատելով կրնանք կասկածելիներուն թիւը չորսի իջեցնել , հայր Լավինյին, Մերքատօն, Ֆարլ Րէյ – թըրը եւ Դաւիթ Էմմըթ :

— Հայր Լավինյին կասկածէ դուրս է, միջամտեց Տոքթ. Էէյտնըը վճռապէս : Ան կը պատկանի Կարթագինէի Սպիտակ Հայրերու Միաբանութեան :

— Եւ մօրուքը իրական է, աւելցուցի ես :

— Օրիորդ, առաջնակարդ մարդասպան մը երբեք կեղծ մօրուք չի գործածեր :

— Ինչէ՞ն դիտէք որ մարդասպանը ա – ռաջնակարդ է, հարցուցի բողոքի չեչտով մը :

— Որովհետեւ հակառակ պարագային ճշմարտութիւնը աչքիս պիտի զարնէր , մինչդեռ բան չեմ տեսներ :

Այս մարդը սնապարծ մէկն է, խորհե – ցայ ինքնիրենս :

— Ինչ ալ ըլլայ, ըսի, մօրուքին գալով բաւական առեն անցած ըլլալու էր որ բուսնէր :

— Շատ ճիշդ է ձեր դիտողութիւնը, ը – սաւ Փուարօ :

Տոքթ. Էէյտնըը հետզհետէ կը ջղայնա – դառնէր :

— Բայց ծիծաղելի է... Հայր Լավին – յին եւ Պ. Մերքատոն հանրածանօթ են երկար առեն է ի վեր :

Փուարօ երեսը նայեցաւ :

— Ձեր դատողութիւնը տակաւ է : Նկատի չէք առներ կարեւոր կէտ մը : Եթէ Ֆրե – ակրիք Պոսները մեռած չէ, ի՞նչ կ'ընէր այսքան տարիէ ի վեր : Կեղծ անուն մը ա – ռած եւ ապրելու միջոց մը գտած է :

— Իրրեւ ձերմակ Հայրերու Միաբա – նութեան անդա՞մ, հարցուց Տոքթ. Րէյ – տի, թեւահատառ չեչտով մը :

— Իրաւ ալ տարիկ քիչ մը երեւակայա – կան կ'երեւի , խոստովանեցաւ Փուարօ : Միայն դատարանը կրնայ վճռել այդ հարցը : Անցնինք միւս կասկածելիներուն :

— Երիտասարդնե՞րը, հարցուց Րէյտի : Իմ կարծիքով, միայն մէկը կը լրացնէ պայմանները :

— Ո՞րը :

— Երիտասարդ Ֆարլ Րէյթըրը : Իրեն դէմ որոշ բան մը չունինք, բայց մօտէն դիտելով զինքը, կը տեսնենք որ ունի հա – մապատասխան տարիքը ,զերմանական ա – նուն մը, նոր է պաշտօնէութեան մէջ, եւ կրնար օգտուիլ առիթէն լուսանկարչական արհեստանոցը ձգելու, բակէն անցնելու, ատորին արարքը կատարելու եւ սրընթաց չուելու երբ բակը դեռ ամայի էր : Եթէ իր բացակայութեան առեն մէկը իր արհես – տանոցը մտած ըլլար, կրնար երդում պա – տառ ըլլալ թէ ինք մութ սենեակը կը գտ – նուէր : Ձեմ ըսեր թէ յանցաւորը ինքն է. բայց այս ամբողջ ցանկին մէջ ամէնէն կասկածելին Րէյթըրը կ'երեւայ :

Պ. Փուարօ համաձայն չէր այս կար – ծիքին : Գլուխը չարժեց ծանրօրէն, բայց ոչ համոզուած երեւոյթով մը :

— Ընդունելի են ձեր եղրակացութիւն – ները, բայց դործը ձեր կարծածէն չատ աւելի բարդ է :

Ա՛ռ այժմ հոդ կանդ առնենք : Եթէ կը թոյլատրէք, կ'ուզէի աչքէ անցընել այն սենեակը ուր գործուած է ոճիրը :

— Անշուշտ :

Տոքթ. Էէյտնըը զրպաններէը խուզար – կեց եւ Տոքթ. Րէյլիի նայեցաւ, ըսելով .

— Հարիւրապետ Մէյլէնըը առաւ բա – նալին :

— Ինծի յանձնեց իր մկկնումէն առաջ, ատիպողական գործի մը համար :

Եւ բանալին յանձնեց :

Տոքթ. Էէյտնըը ըսաւ վարանոտ ձայ – նով մը .

— Եթէ որեւէ անպատեհութիւն չէք տեսներ կը նախընտրէի երբեք ... Թերեւս Օրիորդը ...

— Անշուշտ, անշուշտ, պատասխանեց Փուարօ : Կը հասկնամ ձեր զգացումները եւ չեմ ուզեր որեւէ աւելորդ վիշտ պատ – ճառել ձեզի : Օրիորդ, կը համձի՞ք ընկե – րանալ ինծի :

— Սիրով, պատասխանեցի :

ԳԼՈՒԽ ԺԻ.

Դիպուածութենէն վերջ Տիկին Էէյտնըըի դիակը Հասանիէ փոխադրեցին, բայց սենեակին ձեռք չեն զպցուցած : Այնքան քիչ կարաի կար որ ոստիկանական քըն – նութիւնը չատ արագ եղած էր :

Մուտքին աջ կողմը անկողինը կը տես – նուէր :

(Շար.)

ութեան , որպէսզի միասին քուէարկէ , բայց Պ. Վիչինսկի մերժեց , ըսելով թէ բանաձեւը որեւէ յառաջդիմութիւն չի ցուցներ զինաթափութեան ճամբուն վը – րայ :

ԿԱԹԻՆ ԳԻՆԸ չորս ֆրանք պիտի աւել– նայ , այսօրուընէ (Դշ.) սկսեալ : (46 ֆր. , փոխանակ 42ի) :

ՍՈՒՏԱՆի երեսփ. ընտրութեանց մէջ մեծամասնութիւն չահած է եգիպտոսի կուսակից հոսանքը , մեծ զարմանք պատ– ճառելով Լոնտոնի մէջ :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԻի մը հետեւանքով Նիւ Եորքի եօթը օրաթերթերէն մէկը միայն լոյս կը տեսնէ չաբաթ օրէն ի վեր (Ն. Ե. Հէրըլտ) : Փորագրիչներու սենտիքան ամ– սական 60 տոլարի յաւելում պահանջած էր իր անդամներուն համար որոնք ամսա– կան 460 – 520 տոլար կը ստանան :

ԹՐԻԻՄԹԻի մասին նոր ճառ մը խօսե – լով , Թրմէօ կ'առաջարկէ Իտալիոյ հետ միասին եւս քաշել Ա. Հրշանին սահման – ներուն վրայ համախմբուած զինուորնե – րը , իբրեւ նախաքայլ կարզադրութեան մը յանդելու : Այս ճառէն 12 ժամ ետք Ի– տալիոյ արտաքին նախարարութիւնը հա – մամտութիւն կը յայտնէր : Բայց Թրմէօ պայման կը դնէ եւս առնել անգլեւամե – րիկեան ծրագիրը որ կը արամադրէր Ի – տալիոյ յանձնել Ա. Հրշանը : Հռոմի մէջ առ այժմ կարելի չեն դաներ գոհացու – ցիչ կարզադրութիւն մը :

ՔՈՐԻԱՑի եւ Հիւս. Զինաստանի ներ – կայացուցիչները երկու կարեւոր դիջում – ներ կատարեցին .— . Հաչուութեան ժո– ղովը դումարել Դեկտ. 28ին , Նոր Տելհիի մէջ (Հնդկաստան) .— 2· Զէկոքներ ալ կրնան մասնակցիլ ժողովին ,բայց չեն կը– նար քուէ տալ :

ՀԱՑ ՄՐ , Տիգրան Տէմիրճեան , 68 տա– րեկան , որ Առնուվիլի մէջ սպաննած էր իր կինը , Սոֆին , Բշ. օրէն ի վեր կը դատուի Վերսայլի Եղեռնագատ առեանին առջեւ : Ժամանակին մանրամասնօրէն պատմած ենք այս սպանութիւնը որ տե – ղի ունեցած էր 1952 Հոկտ. 1ի դիշերը : Տիգրան զայրանալով կնոջը դիտողու – թիւններէն , մուրճով յաչեչաճած էր անոր դանկը քնացած պահուն : Ցետոյ ծածկոց մը ձգելով գոհին արիւնաթաթախ գլխուն վրայ , 260·000 ֆրանքի խնայողութիւն մը յափշտակած եւ փախած էր : Կինը մեռաւ երեք օր ետքը , իսկ Տիգրան չաբաթ մը փարիզի պանդոկները թափառելէ վերջ անձնատուր եղած էր :

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՑ կառավարութիւնը նե– րսւմ չնորհեց 7194 քաղաքական յանցա – ւորներու , ներկայ իշխանութեան տաս – նամեայ տարեդարձին առթիւ :

Ա.ԶԳ· ՉԻՆԱՍՏԱՆի եւ հարաւ. Քորէա– յի նախագահները , որոնք Ֆորմոզա կղզին կը դանուին , որոշեցին միասնաբար զոր– ծել համայնավարութեան դէմ կռուելու եւ ասիական միացեալ ճակատ մը կազ – մելու համար :

ՊԱՌԱԿՏՈՒՄ ծագած է եգիպտոսի իս – լամ եղբայրներու ընկերակցութեան մէջ : Թերթերը կը դրեն թէ երիտասարդ ան – դամներէն խումբ մը դրաւեց ընկերակ – ցութեան կեդրոնը , եւ պահանջեց կախա– կայել վարչական յանձնախումբը , իբրեւ բողոք չորս անդամներու վտարման դէմ :

ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ տաեանը կը դատէ կես– թափոյի Մելկոնի անդամներէն Վիլհելմ Քորփֆը , որ կ'ամբաստանուի թէ 1944 Օգոստոսին սպաննած է հինդ վանական – ներ , իբրեւ գործակից դիմադրական ճա– կատի :

ՀՐ· ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

43, Rue Richer, Paris (9e)

Tél. PRO 25 - 46 R.C.No. 46325

Ստացած է հետեւեալ նորութիւնները .

— Մովսէս Խորենացի , *աշխարհ. լթկզմ.* 1600 *ֆրանք* : Հէթանոս Երգեր , *Վարու – ժանի* , 650 *ֆրանք* , Յեղին Սիրտը , *Վա – րուժանի* 650 *ֆրանք* : Գրականութեան Պատմութիւն , *Ճանաչեանի* 1750 *ֆրանք* : Ճամբուս վրայ , *Մալխասի* 2000 *ֆրանք* : Լիակատար Ժողովածու , *Մ· Նալբանտ – եանի* , *Դ· Հատորը* , (*Հայատառեան*) 1600 *ֆրանք* : կեանքի եւ Մահուան Եր – գեր , *Զարիֆեանի* , 250 *ֆրանք* : Թափա – ռական Հայը , *Շիրանեանի* , 800 *ֆրանք* : կէօթէ , *Աբեղեանի* , 1200 *ֆրանք* : կը փա– փաքիմ մեծ ըլլալ (*պատանեկան*) 250 *ֆր* : Մանկապատում , *Տարոնեանի* 500 *ֆրանք* : Թեւածող մտքեր , *Լուսիկի* 600 *ֆրանք* : Պարտիզակն ու Պարտիզակցին , *Մխալ – եանի* , *կաչեկազմ· 2200 ֆր·* : Խորենացի . Ակինեան , *Հրանտ Արմէնի* , 200 *ֆրանք* : (Շար·)

ՄԱՐՍԷՑԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ԿՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ

14 Դեկտ· երկուշաբթի իրիկուն , ժա– մը 9ին , Սալ Մազրնոյի մէջ (ռիւ տ'Օ – պաեները) :

Կը նախագահէ՝

Mr. JEAN BALLARD
Directeur des «*Cahiers du Sud*»ի

Կը խօսի՝

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :
Մանրամասնութիւնները չուտով :

★

ԳԻՆԵՋՕՆ

Ի պատիւ Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻի
(Իր Միջին Արեւելք մեկնելուն առիթով)
12 Դեկտ· Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին ,
Քաֆէ Նօայլ սրահին մէջ :
Մուտք՝ մասնաւոր հրաւիրատոմսով :

ԴԱԼ ՇԱԲԱԹ ԼՈՅՍ ԿՐ ՏԵՍՆԷ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴ· ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիր՝ Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Թիւ 155 – 156 , ՆՈՅԵՄԲԵՐ – ԴԵԿՏԵՄ– ԲԵՐ , 32 էջ :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ .— Հայհոյութիւ – նը բժշկութեան մէջ (Հայ–Բոյժ) .— Գըլ– խու պառյոը եւ պատճառները (Տոքթ· Գալուստեան) .— *Կաղամբին հիւթը ստա– մոքսի կեղերու դէմ եւ արիւն թքնելու մասին* (Տոքթ· Սերոբեան) .— *Զեր խմե– լիք ջուրը* (Տոքթ· Պէռնար) .— *Տարօնի բժշկարանը* (Ա· Խաչատուրեան) .— *Երե– ւան քաղաքին անուան ծագումը* (Հ· Խ· Ն·) .— *Մի վախնաք քանսերէն* (Փրոֆ· Փորթման) .— *Վեցհազարեակ* (Մ· Յովհ· — Հիսարեան) .— *Մեղր կերէք* (Տոքթ· Շ· Ալվազեան) .— *Ի՞նչպէս ածխլուխլ* (Շ· Նարդունի) .— *Առաջնորդ թոքախտի դէմ* (Թարգմ·) :

Տարեկան բաժնեգինը 800 ֆրանք : Ա– տասահման 1000 ֆրանք : Դիմել 32 Ռիւ տը Թրէվիզ , Փարիզ (9) :

ՍՊԱՌԱԾ է Օգոստոս – Հոկտեմբեր մի– ացեալ թիւը (152 – 4) , վերադարձնողնե– րուն կը ղրկուին նոր թիւեր :

ԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ Իրեր– օգնութեան Միութեան :

Շաբաթ , 12 Դեկտ· , ժամը 21էն մին – չեւ լոյս , Պուա Քոլոմպի քաղաքապե – տարանի սրահին մէջ : 2 ռիւ էթիէն տ'Օրվ կայարանին մօտ : (Սէն Լազարի կայարա– նէն 7 վայրկեան) :

Կը նախագահէ Պուա Քոլոմպի քաղա – քապետը՝

Mr. Emile Tricon

Հայկական գեղարուեստական ճոխ բա– ժին եւ սիրուն անակնկալներ :

Պ· ՎԱՐԴԻՒԱՆԵԱՆի

Ռատիոյի մեծ նուագախումբով՝ եւրո – պական պարերը մինչեւ լոյս :

Մուտք 200 ֆրանք :

Սեղանները ապահովել դիմելով

U. E. F. A. 9 Ave. Calmes
Bois-Colombes (S.) Tél. CHA. 00-55

Ե· ՓԱՓԱԶԵԱՆի ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ողբացեալ եղիչէ փափազեանի յանկար– ծական մահուան առթիւ խորին ցաւակ – ցութիւններս կը յայտնեմ յարգելի Տիկ – նոջ , զաւակներուն , փափազեան եղբայր – ներուն եւ բոլոր պարագաններուն :

Յ· Տավօեան

ԽՆԶՈՅՔ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան :

Կիրակի , 13 Դեկտ· կէսօրէ վերջ ժամը 4էն 10ը Ապտ· Տան մէջ , 32 ռիւ տը Թրէ– զիզ : Առատ եւ ճոխ պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուր– բաթ , ժամը 21ին , Ապտ· Տան մէջ : Դա – սախօս՝ Պ· Հ· ԲԱԼՈՒԵԱՆ : Նիւթը՝ Մի– քայէլ Վարաւդեանի կեանքը եւ գրակա – ւութիւնը :

Մուտքը ազատ է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Ցառաջիկայ հաւաքոյթը այս չորեք – չաբթի երեկոյ , Քառէ սրճարանի վերնա– յարկը : Դասախօս՝ Պ· ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ նիւթը՝ Նշան Պէշիկթաշլեանի երգիծա – կան գրականութիւնը :

Դասախօսութենէն յետոյ մաքերու փո– խանակութիւններ , ձայնագրի վրայ պի – տի առնուին : Գեղարուեստական անակն – կալներ : Մուտքը ազատ է :

ՀՐԱՒԻՐ ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎԻ

Փարիզի Հայ· եկեղեցւոյ կրօն· Ընկե – րակցութեան վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ ընկերակցութեան բոլոր ան – դամները վեց դեկտ· կիրակի օր ժամը ճիշդ 15ին , Ապտ· Տան սրահին մէջ , 32 ռիւ տը Թրէվիզ , Փարիզ (9) :

Ծրագիրը կանոնագրի 16րդ յօդուածին համաձայն այս անդամ ներկաներու թիւը ինչ որ ալ ըլլայ ժողովը պիտի նկատուի օրինաւոր , ունենալով միեւնոյն օրակար – գը , 22 Նոյեմբերի ընդհ· ժողովին , որ տեղի չունեցաւ օրինական մեծամասնու – թիւն գոյացած չըլլալով :

Ժողովին օրակարգն է .— 1· Ընտրու – թիւն ընդհ· ժողովի դիւանի :

2·— Ընթերցում եւ վաւերացում նա – խորդ ընդհ· ժողովի տեղեկագրութեան :

3·— Վարչութեան բարոյական եւ նիւ– թական հաչուետուութիւն 1950 – 1951 – 1952 տարեշրջաններու :

4·— Հաչուեքննիչ յանձնախումբի տե – ղեկագրի ընթերցում :

5·— Վարչութեան հաւաքական հրա – ժարականը , նոր վարչութեան եւ հաչուե– քննիչ մարմնի ընտրութիւն :

ա) Համաձայն կրօն· Ընկ· ծրագիրը կա– նոնագրի 16րդ յօդուածի տրամադրու – թեան , ընդհ· ժողովի , քուէարկութեան կրնան մասնակցիլ միայն անոնք որոնք ի– րենց տարեվճարները ըրած են մինչեւ 1953 :

բ) Վարչական աշխատանքներու դիւ – րութեան եւ կրօն· Ընկերակցութեան գործերուն կանոնաւորութեան համար կը յանձնարարենք ջերմապէս բոլոր անդամ– ներուն , որպէսզի եկեղեցւոյ դիւանատան դիմեն եւ իրենց անդամատոմարները տան :

ԴԻՒԱՆ ՎԱՐՁՈՒԹԵԱՆ

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ .— Լիոնի եկեղեցաչէն – դպրոցաչէն Ֆոնտը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ· Կարապետ Քէլէկեանէ 3000 ֆրանք , իր զաւկին Օր· Ալիս Քէլէկեանի նչանախօսութեան առթիւ ընդ Պ· Աստ – ուած Յովհաննէսեանի : Նոյն առթիւ Պ· Քէլէկեան Լիոնի Աղքատախնամ մարմնի կը նուիրէ 500 ֆրանք : Պ· Պաղտիկ Պաղ – տասարեան փոխան ծաղկեպսակի Պ· Եղի– չէ Փափազեանի մահուան առթիւ Աղքա – տախնամի կը նուիրէ հազար ֆրանք :

ՓԱՐԻԶԻ Աղքատախնամը չնորհակա – լութեամբ ստացած է հետեւեալ նուէրնե– րը , ողբացեալ Տիկին Էդնայեանի (ծըն – եալ Գալըպճեան) մահուան առթիւ .— Տիկին Արաքսի Գալըպճեանէ (Փարիզ) երեք հազար Ֆր· Պ· Ա· Յովակիմեանէ (Էքս լէ Պէն) 5000 ֆրանք :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՄԱՐՍԷՑԼ .— Հ· Ց· Դ· քաղաքի Փը– րխատփոր ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 21ին Ա.Հարոնեան Ակումբը : Ներկա– յանալ անդամատոմարով :

ՓԱՐԻԶ .— Հ· Ց· Դ· Ապրիլը Սերոբ Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ· ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին , սովորա– կան հաւաքատեղին : Ներկա կարեւոր օրա– կարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՊԱՆԵԼՕ – ԲԱՇԱՆ .— Հ.Ց.Դ· «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւի– րէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ , ժամը 20·30ին , ծանօթ հաւաքատեղին : Կարե – ւոր օրակարգ :

ՀԱՅԵՐԷՆ ԼԵԶՈՒԻ

Երեկոյեան ձրի դասեր կը տրուին չա – փահասներու համար

ԱՄԷՆ ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

ժամը 19էն 20 , առաջին տարի , ժամը 20էն 21 երկրորդ տարի :

Lycée Condorcet, 8, rue du Havre, Paris
Métro St. Lazare ou Havre-Caumartin

GALERIE BRETEAU
70, Rue Bonaparte
Ցուցահանդէս
Պելճիքահայ ծանօթ նկարչուհի՝
ԱՐԱՔՍ ՏԷՐՕՍԿԻԻ
Դեկտեմբեր 2էն 16 , բաց է ամէն օր ժամը 14էն 18 , բացի կիրակիէն :

ԳՏՆՈՒԱԾ

ԱՆՉԱՑի մէջոցաւ փնտռուած անձերէն Անտոնիաստակեան մեռած է , իր երեք որ– դիներէն Յովհաննէսը Փարիզ է , եղուար– դը Պարսկաստան : Ուրիշ տեղեկութիւններ իր ազգականները պիտի հաղորդեն ուղ – ղակի :

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ
Gros, Demi-Gros
Գուլպայ , մի – պա , ներքին ներմա – կեղէններ , ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱՒՈՐ Գի – ՆԵՐՈՎ :
ՆՈՐ ԳԻՆԵՐ
Articles polichinelles-ի համար :
Միակ հասցէն՝
BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ՃԱՇԱՐԱՆ ՄԻ ՓՆՏՌԷՔ
ԵՐԲ ՍԱՍՈՒՆԻՆ ԿԱՅ
31, RUE D'ALEXANDRIE
Métro Sentier, Réaumur et St. Denis
Tél. : GUT. 92 - 65
Արեւելեան թէ եւրոպական ճեր բոլոր ուզած համադամ կերակուրները , ան– շեղէնները , ըմպելիները , ապահերները :
Ամէն դիշեր նուագ , արեւելեան , յու – նական , եւրոպական եւ հայկական յայտ– նի երգչուհի Սօնիա Գարագաշի մաս – նակցութեամբ եւ Պէյրութէն նոր ժամա – նած Պ· Պետրոսի (կիթառ) :
ԱՐԱՊ ՍՊԱՍԱՐԿՈՒԹԵԱՄԲ
եւ
ՇԱՏ ՅԱՐՄԱՐ ԳԻՆԵՐՈՎ

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ԱՌՕՐԵԱՑ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՊԱՅՄԱՆ ՈՒՆԵՑԻՔ

ՊՈՍՖՈՐ

Հռչակաւոր ՀԷԼՎԱՆ եւ ԼՈՌՈՒՄԸ , բոլոր հայ նպարավաճառներուն մօ

Զանազան բոյրերով , նուշով եւ կաղինով պատրաստուած տեսակներ :

Բժիշկներու իսկ կարծիքով ԼՈՌՈՒՄՆ ու ՀԷԼՎԱՆ կը պարունակեն մեծագոյն չափով գոլ (ֆլորի) :

ԱՐՏԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
2
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
2 DECEMRBE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7233 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2644

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

«ԳՆՈՒՄ Է ՀԱՅԸ...»

●

Գացին, զացի՛ն եւ ձայնը Աւստրալիայէն կուգայ :

Սոյզ տեղեկութիւնները կը պակսին, եւ անշուշտ պիտի ստանանք հետզհետէ, ինչպէս աշխարհի բոլոր ցամաքներէն :

Բայց, ահաւասիկ ծրագիրը – կանոնա – գիր մը :

Մելպըրնի մէջ կազմեր են Հայկական Ընկերակցութիւն մը, որ պիտի կառավարէ նորակազմ զաղութը :

Կը նշանակէ թէ բաւական թիւ մը կը կազմեն արդէն : Մանաւանդ որ Միութեան պլխաւոր նպատակներէն մէկն է մատուռ – զպրոց մը հաստատել, երբ մի-ջոցներ ունենան :

Ծրագիրը – կանոնագիրը կը պարունակէ այն բոլոր առաջադրութիւնները ու յօդուածները որ յատուկ են այս կարգի կազմակերպութեանց :

Բնականաբար պիտի աշխատին Հայը Հայ պահել, ինչպէս ամէն տեղ : Ատոր համար ալ, կ'ուզեն հոգեւոր հովիւ մը ունենալ, որպէսզի մայրենի լեզուն սորվեցընէ նորահասներուն :

Պատահաբար հասած տեղեկութիւններէ կ'իմանանք թէ զաղութը համեմատաբար է : Պիտի մաղթէինք որ տեւական ըլլար զործակցութեան ոգին, իրենց եւ փրկու – թեան համար :

Նորակազմ Ընկերակցութեան եռան – դամ վարչութենէն կը սպասենք լրիւ տեղեկութիւններ, ոչ միայն Մելպըրնի, այլ եւ Սիտնէյի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ հաստատուած հայրենակիցներու մասին :

Քանի՞ հոգի են : Ի՞նչպէս ինկան այդ հեռաւոր ափերուն վրայ : Ի՞նչ զործերով կը զբաղին : Կամաւոր զացողնե՞րը չատ են, թէ Տարագիրներու Միջազգային կազմակերպութեան միջոցաւ փոխադրուած զժբախտները :

Որո՞ւ սիրտը չի կսկծար, երբ այս հարցումները կ'ուղղենք :

Աւստրալիայէն առաջ, հարաւ. Ամերիկան զարձած էր փորձութեան դաշտ մը, Ճունաստանի եւ Միջին Արեւելքի, նոյնիսկ մեր զաղութին համար :

Եւ կարաւաններ կազմուեցան դէպի Ար-ժանթին, Պրազիլիա, Ուրուկուէյ, Վենե-զուէլլա : Զղջացողներ, վերադարձողներ ալ եղան : Եւ սակայն, արտագաղթը կը չարունակուի : Թափառումներ՝ մէկ օ-տար երկրէն միւսը : Այս ափէն միւս ափը :

Ցեղոյ Աւստրալիոյ ճամբան բացուե-ցաւ, զարմանազան հաւաստիքներով :

Հայցէներ զրան, իրարու հարցնելով : Կամ ուղղակի միջազգային կազմակերպութեանց դիմելով :

Պիտի չզարմանանք, եթէ վաղը ծրագիրը կանոնագիր մըն ալ Նոր Զելանտայէն կամ Կուաթեմալայէն ստանանք, մատուռ – ծաղկոց մը չինելու առաջադրու-թեամբ :

Այսպէս, «զնո՛ւմ է Հայը» : Ճամբայ կը զտնէ ամէն տեղ, «բացի այն երկրից որ կոչւում է Հայաստան» :

Հայրենիք ունինք : Հող եւ ջուր ունինք : Լեռները ճեղքելու եւ անապատները ծաղ-կաւոտնի վերածելու կարողութիւն ու-նինք :

Միջոցներ կը զտնենք տուն – տեղ կազ-մելու որեւէ օտար երկրի մէջ : Աչխարհի ամէնէն հեռաւոր ցամաքներուն վրայ :

Բայց, իրաւունք չունինք որեւէ օդնու-թիւն սպասելու այն երկրէն որ կը կոչ-ուի «Հայկական ռեսպուբլիգա» :

Եւ տակաւին ծանծաղամիտներ, կեղ-ծարարներ եւ թուխակներ կան որոնք փրկութեան լաստ կը նկատեն թուրքեւ-բոլշեւիկ աչխարհակալութեան պատրաս-տած նոր տապանաքարը, Նոյ. 29...

Կան երանելիներ ալ որոնք չիմար-խմաստուն վճիռներ կ'արձակեն, հինգ հարիւր էջնոց զրքի մը միայն տասը էջը կարդալով :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՋՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ՊԻՏԻ ԳՈՒՄԱՐՈՒԻ

●

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Անգլիոյ Երեսփ. ժողովին Բ. օրուան նիստին մէջ Պ. Իրըն յայտարարեց թէ «այժմ կարելի է չորս արտաքին նախա-րարներու ժողով մը զումարել մօտերս» : Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարն ալ նոյն օրը կը յայտարարէր թէ պիտի մասնակցին ծրագրուած ժողովին : Երկու պետութիւնները նախապէս խորհրդակ-ցած են իրարու հետ, այս յայտարարու-թիւնները ընելու համար : Փարիզի մէջ ալ կը սպասեն ժողովին զումարման :

Լոնտոնի թերթերը դիտել կուտան թէ Մ. Նահանգներուն պաղ վերաբերումը սրանեղութիւն պատճառած էր նախա-պէս, բայց յետոյ խորհրդակցութիւնները կատարելով համաձայնեցան : Անգլիոյ Երեսփ. ժողովին մէջ ընդդիմադիրները հարցումներ ուղղեցին, Մ. Միւրֆեան վերջին ծանուցագրին առթիւ, բացատ-կան զանելով Մ. Նահանգներուն դիրքը : Պ. Իրըն, որ նախապէս դիտէր թէ «նոյ-պիտի ըսէ իր ամերիկացի պաշտօնակիցը, փարատեց կասկածամտութիւնը, չեր-մացնէս ծափահարութեամբ :

Կը կարծուի թէ ժողովը պիտի զումար-ուի յունուարի վերջերը կամ փետրուարի սկիզբը : Եթէ Ռօշինկըմը հաւանի, կը նշանակէ թէ պիտի չսպասէ որ Ֆրանսա վաւերացնէ Եւրոպական բանակի զաչնա-գիրը :

Իրընի յայտարարութենէն առաջ, Անգ-լիոյ զահլիճը բացառիկ նիստ մը զումա-րած էր : Միեւնոյն առեն կը տօնուէր Զըրչիլի ծննդեան 80ամեակը : Աւելի քան երկու հազար չնորհաւորական հեռագիր – ներ հասած էին աչխարհի բոլոր մասե-րէն : Թագուհին ալ, որ Փանամա կը զա-նուի, փութացած էր հեռագիր մը ուղղել : Անհամար նուէրներ հասած էին ինչպէս եւ ծաղկեփունջեր : Թերթերը կը զրեն թէ ծաղկեկողով մը այնքան ծանր էր որ եր-կու հոգի հազիւ կրցան վերցնել : Նախա-րարական խորհուրդէն վերջ Զըրչիլ զնաց խորհրդարան ուր չերմապէս ծափահար – ուեցաւ : Մանաւանդ պահ էր որ վեր-ջապէս պիտի զումարուի Զորսերու ժո-ղովը :

× Զըրչիլ երէկ ճամբայ ելաւ դէպի Պերմուտեան կղզիները, ուր պիտի զու-մարուի արեւմտեան երեք պետութեանց վարչապետներուն ժողովը :

ԳԵՐԻ ԱԶԳԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարա-րը զեկուցում տալով Երեսփ. ժողովի մասնաւոր յանձնախումբին առջեւ, Լիթ-ուանիոյ, Լեթոնիոյ եւ Լեհոնիոյ բռնա-պրաւման մասին, անուղղակի խօսեցաւ նաեւ Մ. Միւրֆեան վերջին ծանուցագրին վրայ : Ըսաւ թէ պիտի մասնակցին ծրագրուած ժողովին, թէ «զոհունակու-թեամբ կ'ընդունին ամէն պատեհութիւն կարգադրելու համար մասնաւոր վէճեր, վերջ տալու զինարշաւին եւ մասնաւորա-պէս հիւլէական սպառազինութեան եւ նուազեցնելու պատերազմի վտանգները » :

Միեւնոյն առեն աւելցուց.— « Մեզի համար խորհրդաժողովի սեղանը ժա-մադրավայր մը չէ լքելու համար մեր սկզբունքները, այլ վայր մը՝ զանոնք ար-ժեցնելու : Գերի ժողովուրդները պէտք է պիտանի թէ մենք չենք մոռնար զիրենք, թէ դոհ չենք իրենց վիճակէն, իսկ ամէն բանէ վեր՝ որոշած չենք խաբուսիկ ապահովութիւն մը փնտռելու մենք մեզի համար, իրենց աչերուն հետ կնքելով սակարկութիւն մը որ պարզապէս պիտի հաստատէր դերութիւնը : Մենք համոզ-ուած ենք թէ սովետական բռնակալու-թիւնը չի կրնար անվերջ տիրել հարիւ-բաւոր միլիոն մարդոց վրայ » :

Պալթեան երեք երկիրներու մասին խո-սած առեն, նախարարը չեչտեց թէ «ա-նոնք վճռած են վերահաստատել իրենց ազատութիւնը անվհանդ պայքարելով խորհրդային բռնապետութեան դէմ : Հա-կառակ ահռելի զոհերուն, զանգուածային պնդակահարութեանց եւ աքսորներու հայրենասիրութիւնը վառ կը մնայ երեք երկիրներուն մէջ» :

Այս առթիւ ըսենք որ Մ. Նահանգները երբեք չեն ճանչցած Լիթուանիոյ, Լա-թոնիոյ եւ Լեհոնիոյ բռնապրաւումը եւ տակաւին դիւանագիտական յարաբերու-թիւններ կը պահեն անոնց նախկին կա-ռավարութեանց հետ :

●

ԵԳԻՊՏՈՍԻ յեղափոխական ատեանը ե-րէկ սկսաւ դատել Ֆարուքի զարմիկնե-րէն իշխան Ապպաս Հալիմը, այն ամ-բաստանութեամբ թէ 1952ին եւ աւելի ա-ռաջ կապեր հաստատած էր օտար շրջա-նակներու հետ, երկրին չահերուն դէմ դաւելու համար :

ՍՈՒՏԱՆ ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՀԵՏ

●

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Սուտա-նի երեսփ. ընտրութեանց մէջ մեծամաս-նութիւն չահած է այն հոսանքը որ կ'ուզէ Եգիպտոսի միանալ :

Հրատարակուած տեղեկութեանց հա-մաձայն, այդ կուսակցութիւնը չահած է 50 աթոռ : Ընկերվարական – հանրապե-տական հոսանքը, որ նոյնպէս կուսակից է միացման, չահած է չորս աթոռ : Ու-րիշ մեծամասնութիւն պիտի կազմեն երեսփ. ժողովին մէջ որ կը բաղկանայ 97 անդամներէ :

Անկախութեան կուսակցութիւնը, Ում-մա, չահած է միայն 22 աթոռ, հարաւա-յին շրջանի կուսակցութիւնը՝ ինը, ան-կախները՝ 12 : «Ումմա» յայտարարու-թիւն մը հրատարակելով, կը մերժէ ըն-դունիլ այս ընտրութեանց օրինաւորու-թիւնը եւ կ'ըսէ թէ «զործնական միջոց-ներ ձեռք պիտի առնէ Սուտանի չահերը պաչտպանելու համար» : Յայտարարու-թիւնը մեղադրանքներ կ'ուղղէ Եգիպտո-սի դէմ, ըսելով թէ «չյարգեց իր խոստու-մը եւ մեծ զումարներ ծախսեց ազդ. մի-ութեան հոսանքին ուժ տալու համար : Ընտրութեանց արդիւնքը Սուտանի ժողո-վուրդին կամքը չի ներկայացներ, հետե-ւաբար անընդունելի է մեզի համար : Ումմա պատրաստ է ամէն զոհողութեան, զլուխ հանելու համար Սուտանի անկա-խութիւնը » :

× Լոնտոնի թերթերը դիտել կուտան ոչ Սուտանի հարաւային շրջանը յայտ-նապէս կուսակից է անկախութեան, իսկ հիւսիսային շրջանը՝ կուսակից Եգիպտո-սի հետ միացման : Ցեղոյ կ'ըսեն թէ հա-մոզուած եգիպտահպերները փոքրամաս-նութիւն կը կազմեն եւ թէ կուսակցու-թիւնը չատ աւելի անկախ դիրք մը պիտի բռնէ :

Անգլեւեգիպտական պայմանագրու-թեան մը համաձայն, Սուտանի Սահմա-նադիր ժողովը երեք տարիէն պիտի ճշդէ երկրին քաղաքական կարգուսարքը : Ու-րիշ փոխանցման շրջան մը պիտի բո-լո-րէն :

× Զօր. Նեգիպ լրագրական ասուլիսի մը առթիւ յայտարարեց թէ Անգլիոյ եւ Եգիպտոսի միջեւ բացուած փոսը՝ Սուէզի մասին չատ նեղ է եւ կարելի է անցնիլ : Այս առթիւ յոյս յայտնեց թէ Սուտանի ընտրութիւնները վերջացած ըլլալով, բանակցութիւնները պիտի վերսկսին Սու-էզի վէճը լուծելու համար : «Անգլիոյ կ'ինչոյ առաջին քայլը առնել, անելէն դուրս դալու համար » :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

ԴՈՒԲ ԱԼ ՀԱՇՈՒԵՑԻՔ

Երկուշաբթի օր բացուեցաւ Լուառի ճահճագային ժողովին արտակարգ նստա-շրջանը, Սէնթ Էթիէնի մէջ :

Այս առթիւ ճառ մը խօսեցաւ ճախա-գահը, ճախկին վարչապետ Փիվէ, պար-զելով ալէոլամոլութեան չարիքները : Ոչ միայն բարոյական, այլ եւ տնտեսական տեսակէտով :

Ուրիշ ժողովական մը, որ մասնաւորա-պէս ուսումնասիրած է ընկերային խըն-դիրները, հետեւեալ հաշիւը ներկայա-ցուց.—

Իւրաքանչիւր ֆաղաքացի հարիւր ֆր. ծախսած ատեն, աւելի ճաւ տասը ֆրանք կը վճարէ ոգելից ըմպելիներու, հազիւ 7 – 8 առ հարիւր՝ առողջապահութեան իսկ տասը առ հարիւրէն պակաս՝ բնա-կարանի համար :

Բանախօսը դէզ մը թուանշաններ շա-րեց, միլիոններ եւ միլիառներ, ի հաս-տատութիւն իր եզրակացութեանց :

Եթէ մեր մէջ ալ այսպիսի վիճակա-գրութիւն մը փորձէին, ո՛րքան պերճա-խօս պատկեր մը պիտի կազմուէր :

Ցետին անճարակը շատ մը բաներ սոր-վեցաւ երեսուն տարիներու ընթացքին, սկսելով «սա վա»?էն եւ «սանպա»էն :

Մասնագէտներ ունինք որոնք ասպարէզ կը կարդան բնիկներուն, ոգելից ըմպելի-ներուն համն ու հոտը ճշդելու համար :

Ուրիշներ շուրի մէջ կը ձգեն տեղացին, իբրեւ առեւտրական եւ խանութպան :

Հապա «պրոգրեսիվ» մուենտիկնե՞րը, որոնք ընդհանրապէս հայերէն ալ չեն գի-տեր, բայց ճաւ կը խօսին հայութեան եւ Հայաստանի մասին :

Առաջարկ մը, այս առթիւ :

Մեր լսարանականները չէ՞ն կրնար վի-ճակագրութիւն մը կազմել, հաստատելու համար թէ Հայ մը հարիւր ֆրանք ծախ-սած ատեն, ինչ կը վճարէ ոգելից ըմպե-լիներու, առողջապահութեան եւ բնակա-րանի համար :

Այն ատեն պիտի պարզուէր ուրիշ պա-րագայ մը եւս :

Պիտի տեսնէիք որ ոչ թէ հարիւր, այլ տասն անգամ հարիւր ֆրանք ծախսած ատեն, ոչ իսկ տասը ֆրանք բաժին կ'ի-ջնայ գրքի, թերթի եւ դպրոցի :

Փորձեցէք եւ թող ես մեղանչած ըլլամ :

Վ.Ա.Հ.

ՀՆԴԿԱՋԻՆ ԵՒ ՔՈՐԷԱ

Վերջին լուրերը կը հաստատեն թէ պլալապէս աւելցած են համաձայնութեան մը յօդուածը՝ Քորէայի հաչտութեան ժո-ղովին զումարման համար : Համաձայնա-վարները կ'առաջարկեն ժողովը զումարել Դեկտ. 28ին, Նոր Տելհիի մէջ (Հնդկաս-տան) : Իրենց առաջարկած օրակարգն է. — 1. Գերիներու խնդիրը.— 2. Օտար զին-ուորներու հեռացում.— 3. Խաղաղօրէն կարգադրել Քորէայի հարցը եւն. :

× Ազգաժողովին Բ. օրուան նիստին մէջ ամերիկեան պատուիրակը, Հէնրի Լաճ, մանրամասնօրէն պարզեց Քորէայի մէջ զործուած վայրագութիւնները կար-միրներու կողմէ : Ըսաւ թէ «զոհերու թի-ւը չէ 38·000, որոնց 19·000ը զինուոր : Անկարելի է նկատի չառնել թէ մեծ մա-սով խորհրդային զաղաքացիներ են որ կարեւոր դիրքեր կը զրաւեն հիւս. Քո-րէայի կառավարութեան եւ բանակին մէջ եւ թէ այն արդելարանները ուր մեռած են հազարաւոր զերիներ կը զտնուէին սով-ետական սպաներու վարչութեան տակ » : Ամերիկեան պատուիրակը չորս տեսակ վայրագութիւններ մատնանչեց.—

1. Գնդակահարում զերիներու ռազմա-դաշտին վրայ կամ չրջակայքը : Այսպէս զնդակահարուած են Ազգաժողովին բա-նակէն 11·000 զինուորներ.— 2. Գնդա-

(Շար. ը կարդալ Դ. էջ)

ԱՄԵՐԻԿԱՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԻՆ ՀՈԳԵՐԸ

•

ԽՄԲ.— «Հայրենիք» հետեւեալ խոր – հրդածութիւնները կ'ընէ խմբագրականի մը մէջ, գաղութին երեսփ. ժողովի գումարման առթիւ.—

Քուէարկուած բանաձեւերը կը չօշա – փեն ոչ միայն եկեղեցական, այլեւ ազ – գային ու ազգապահպանման խնդիրներ :

Գործունէութեան առանցքը՝ եկեղեցին է, իբրեւ վառարան կրօնական, ազգային ու մշակութային արժէքներու :Հասկնա – լի է ասիկա, մեզ չրջապատող պայման – ներուն մէջ: Եկեղեցին՝ դպրոցին ու նաեւ սրահին հետ, կրնայ կեդրոնատեղին դառնալ գաղութի մը ազգային ու մշա – կութային աշխատանքներուն, գործի մը – դել երիտասարդութիւնը եւ կապել զայն հայ կեանքին :

Այս դիտակցութեամբ, ինչպէս նաեւ փորձառութեամբ է՝ որ նոր եկեղեցիներ կը կառուցուին, մէկէ աւելի կարեւոր վայրերու մէջ :

Ահա Մեծապոյն Պոսթընի հայրենասէր հայութիւնը, որ խանդավառութեամբ աշ – խատանքի լծուած է, նոր ու փառաւոր ե – կեղեցի մը կառուցանելու համար Ուո – թըրթաունի մէջ, յարակից սրահով ու դպրոցով միասին:

Ձենք տարակուսիր որ, ոչ միայն Պոս – թընի եւ շրջականերու հայութիւնը ուրա – խութեամբ պիտի մասնակցի կառուցման գործին, լիաբուռն զոհաբերութեամբ, այլեւ հեռաւոր վայրերու հայութիւնն ալ պիտի ուղէ իր նպաստը բերել :

Եւ ահա ճըրպին, որ մէկ հանդէս – հայկերոյթի մը ընթացքին, ապագայը տուաւ իր ոգեւորութեան ու գիտակցու – թեան, կէս ժամուան մէջ 27·000 տոլարի կարեւոր գումար մը հաւաքելով: Հոն ալ նոյն նպատակը կը հետապնդուի.— ու – նենալ եկեղեցի մը, սրահով, դպրոցով ու մարզարանով միասին :

Վստահ ենք թէ, շատ չանցած, այս եր –

Պ. Մակինցեանը եւ ուրիշները :

1929 Յունուարին սկսաւ հրատարակ – ուիլ «Նոր Ուղի» մեծածաւալ ամսաթեր – թը: Առաջին թիւի խմբագրականին մէջ այսպէս ճշդուած է նոր պարբերականի նպատակը: «Նոր Ուղին» կը դիտէր «Համ – բադրական կոլլեգիան», նպատակ է դը – նում համախմբելու իր չուրջը բոլոր այն գրողներին, արուեստագէտներին եւ գի – տական ուժերին, որոնք իրենց աշխա – տանքներով լծակցուած լինելով սոցիա – լիստական չինարարութեան տարբեր բնա – գաւառներին՝ նպաստում եւ աջակցում են պրոլետարիատին, նրա պայքարի մեծ գործին»: Դնելով իր առջեւ այսպիսի մի նպատակ, ամսաթերթը կը խոստանար «լայն բաց անել իր էջերը պրոլետարա – կան եւ աշխատաւորական գրականութեան առաջ, եւ միաժամանակ տեղ տալ եւ հին գրողների ու արուեստագէտների այն շարքին, որոնք անկեղծօրէն եւ ազնուօրէն յարել են խորհրդային կարգերին»:

Ա. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԱՐՍԷՆ ՏԷՐՏԷՐԵԱՆ

Գ.

Նախորդով ըսինք թէ սովետական չէը – ջանի կեանքի եւ գրական գործունէու – թեան մասին մեզ հասած տեղեկութիւն – ներու միակ աղբիւրը երեւանի թերթերն են: Այդ լրագիրները, սակայն, Տէրտէր – եանի յիշատակութիւնը կ'ընեն միայն այն ժամանակ, երբ զայն կը քննադատեն կամ դանադան «թեզումներով» կը մեղադրեն : Միակ բացառութիւնը այն հակիրճ մա – հազդն է, որ տպագրուած է «Ս. Հ.»ի Հոկտ. 8ի թիւին մէջ:

Առաջին լուրջ մեղադրանքը Ա. Տէրտէր – եանի դէմ ներկայացուեցաւ Հայկոմկուսի ղեկավարներու կողմէ 1930ին: Այն ատեն հրապարակով զայն մեղադրեցին իբրեւ « պերեվերզիեւական», այսինքն իբրեւ հետեւող ռուս յայտնի գրականագէտ եւ ընկերաբան Պերեվերզեւի: Իսկ ի՞նչ մեղ – քեր կը վերագրէին Պերեվերզիեւին եւ ուրեմն նաեւ Ա. Տէրտէրեանին:

« Պերեվերզեւի մթեոտը (գրաղատական մեթոտը), ըստած է այդ մեղադրանքի մէջ, հակադիալեկտիկական բնոյթ է կը – րուտ: Ան մատերիալիստական դիալեկ – տիկայի բացարձակ անհատկացողութիւնն է, դուրս է վանում իր տեսաչրջանէից գա – տակարդային պայքարը: Պերեվերզիեւի կոնցեպցիան յենուտ է արուեստի օբիեկ – տիւ ըմբռնողութեան վրայ»:

Ուրեմն Ա.Տէրտէրեանի դէմ եղած յար – ձակումների համար հիմք է ծառայել նոյն չարաբաստիկ դիալեկտիկան, զոր հայ բոլշեւիկները ուղեցին «խօթել» նաեւ Հր. Աճառեանի լեզուագիտութեան մէջ եւ որու դէմ վաստակաւոր գիտնականը բո – ղոքեց այնքան բնորոշ խօսքերով :

Դիալեկտիկական մեթոտի եւ դասա – կարգային պայքարի անտեսման մեղա – դրանքը այնուհետեւ յաճախ կրկնուած է Ա. Տէրտէրեանի դէմ :

1949ին Հայաստանի Ակադեմիայի գրա – կան Ինստիտուտի , Համալսարանի բանա – սիրական բաժնի գիտական խորհուրդնե – րու եւ Գրողներու Միութեան քննադա – տական ճիւղի (սեկտորի) խառն նիստի մը մէջ «քննարկութեան» ենթարկուեր են Ա. Տէրտէրեանի «վերջին տարիներէ դրած աշխատութիւնները»: Զեկուցում կարդա – ցեր է «բանասիրական գիտութիւններու թեկնածու» Լ. Թումչեանը՝ որ եղած է Տէրտէրեանի աշակերտը: Զեկուցումէն եւ « Մտքերի լայն փոխանակութիւնից» վերջ ժողովը տուեր է հետեւեալ որոշումը .

— « Պրոֆ. Ա. Տէրտէրեանը իր աշխա – տութիւններում դրեթէ միշտ անտեսել է լուրաքանչիւր ազգի մէջ երկու ազգի, եր – կու կուլտուրայի (մշակոյթի) առկայու – թեան (գոյութեան) Լենինեան սկզբուն – քը: Հայոց կլասիկ (դասական) գրակա – նը: Նուիրեան պատմութեան մէջ նա հաւատա – րութեան նշան է դնում առաջդիմական եւ դեմոկրատական հոսանքի եւ յետադիմա – կան ու լիբերալ (ազատական) հոսանքի ներկայացուցիչների միջեւ, որով եւ զար – գացնում է պատմութեան մէջ «միասնա – կան հոսանքի» հակագիտական տեսու – թիւնը »:

« Սովետական Գրականութիւն եւ Ար – ուեստ» ամսագրի 1949 յունուարի թիւին մէջ խիստ յարձակումներ կը գործէ Ա. Տէրտէրեանի դէմ Վ. Համազասպեան, կուսակցական մը, որ առեն մը կարգուե – ցաւ Գրողներու Միութեան քարտուղար եւ ներկայիս Երեւանի Մանկավարժական Ինստիտուտի տեսուչն է :

« Տէրտէրեանի մէթոտը, կը գրէ Վ. Համազասպեան, մենք կոչում ենք մեխա – նիկական անալոգիաների մէթոտ , որը քաղաքականօրէն անընդունելի է»:

Ինչ է այս «անընդունելի» մեթոտի էու – թիւնը :

« Տէրտէրեանի մեխանիկական անալո – գիաների մէթոտը արտայայտում է ազ – գային ինապարծութեան ձգտումը, հայ հուլտուրայի ու գրականութեան նոյնիսկ լիբերալ ներկայացուցիչներին վերագրում է այնպիսի դաղափարական առաքինու – թիւններ, որ նրանք չեն ունեցել կամ չէին կարող ունենալ պատմական կոնկրէտ այն դարաշրջանում: Այդ մէթոտը խեղաթիւ – տական է, որովհետեւ դրողի աշխարհայե – ացքի դծերը եւ նրա ստեղծագործու – թեան մէջ արտայայտուած երեւոյթները Տէրտէրեանը կտրում է նրանց ժամանա – կակից ու հասարակական յարաբերու – թիւններից »:

Շարունակութեան մէջ Վ. Համազասպ – եանը կը հրաւիրէ իշխանութիւններու ու – շադրութիւնը Ա. Տէրտէրեանի դէմ, որու «ազդեցութիւնը իր ուսանողներու վրայ , բաւականին ուժեղ է»: Եւ իրեւ ապացոյց դասախօս եւ գրականագէտ Ա. Տէրտէր – եանի վնասակար ազդեցութեան, կը բերէ անոր աշակերտներէն Գ. Սարգսեանի պա – րագան: Այս վերջինս Դանիէլ Վարուժանի կեանքի ու ստեղծագործութեան մասին դրեր է թեզ մը, որ լոյս տեսեր է Ակադե – միայի հրատարակութեամբ եւ Ա. Տէր – տէրեանի խմբագրութեամբ : Այդ թեզին մէջ « ձգտելով անպայման ամբողջովին դեմոկրատացնել Վարուժանին, անտեսել նրա ստեղծագործութեան նացիոնալիս – տական տարրերը, կը գրէ Վ. Համա – զասպեանը, գրքոյկի հեղինակ Գ. Սար – գսեանը հասնում է նոյնիսկ կուրիոզնե – րի» (ծիծաղաշարժ տարօրինակու – թեան):

Ի՞նչ է այդ «կուրիոզը», որուն հասեր է Ա. Տէրտէրեանի «հակագիտական մէթո – ի որոշակի ազդեցութեան» տակ դրա – նուող Գ. Սարգսեանը: « Կուրիոզն» այն է, որ Գ. Սարգսեանը թեզի մէջ գրեր է, թէ «աշխատաւոր ժողովրդի մէջ լուսաւո – րութիւն տարածելու բուռն ցանկութեամբ տաղտրուած , մեր բանաստեղծը (Դ. Վա – րուժանը) մի պահ մոռանում է իր պոէ – տական արժանապատուութիւնը եւ յանձն է առնում գրկանքներ ու վիրաւորանքներ: Ինչպէս վկայում է նրա աշակերտներից մէկը՝ «Վարուժանը Բրդնիքէն քաղաք գալու համար էշ կը նստի »:

Բրդնիքէն էշով Սեբաստիա երթալ – գալը դասեր աւանդելու համար մի թէ՞ «դեմոկրատիզմ է», կը հարցնէ Վ. Հա – մազասպեանը:

Կը խորհինք թէ աւելի դեմոկրատական է այդ ճեւի ճամբորդութիւնը, քան «Մոս – կուից» օթոյով Հայաստանի դիւղերը եր – թալը՝ Լենինիզմ – Ստալինիզմ քարոզե – լու համար յողնատանջ կոլտնտեսական – ներուն: Ճամենայն դէպս, եթէ Գ. Սար – գսեանի բերած օրինակը այնքան ալ յա – ջող չէ, ատոր համար բաղմավաստակ Ա. Տէրտէրեանը քաշքշելը շատ աւելի «հա – կագիտական մէթոտ» մըն է, քան Տէր – տէրեանի ընկերաբանական մէթոտը:

Վերջին անգամ հայ բոլշեւիկներու յար – ձակումներու ու մեղադրանքներու նչա – ւակ դարձաւ Ա. Տէրտէրեանը այս տար – ուան սկիզբները տեղի ունեցած «դիս – կուսիա»ներու ժամանակ, ուրեմն իր մա – հէն ընդամէնը քանի մը ամիս առաջ, երբ «երկարատեւ ու ծանր հիւանդութիւնը » (հիւծախտ) զայն դամեր էր անկողին եւ այլեւս ի վիճակի չէր տող մը իսկ գրելու: «Դիսկուսիայի» թերթը հանդիսացաւ Ա. Տէրտէրեանի 1944ին դլխաւորապէս հրատարակած «Հայ կլասիկներ» աշխա – տութիւնը, որու մէջ «մի մակարդակի վրայ է դրել Ց. Յակոբեանի (բոլշեւիկ) , Ղ. Աղայեանին, Մեսրոպին, բոլորին էլ համարելով ժողովրդական դեմոկրատ կամ հայրենասէր» :

Այսպէս ուրեմն, սովետական չրջանի իր գործունէութեան առաջին օրէն մինչեւ իր մահը Ա. Տէրտէրեանը, ինչպէս գոյց կու – տան Երեւանի թերթերէն առնուած վերո – յիշեալ տեղեկութիւնները, աշխատեր է անդադար ու դիտնականի համար բաւակա – նին ծանր պայմաններու մէջ :

Ի՞նչ է արտադրած այդ չրջանին Ա. Տէրտէրեանը :

Թերի պիտի ըլլայ մեր պատասխանը նաեւ այս հարցին: Պիտի յիշենք անոր այն գործերը, որոնք կան մեր տրամա – դրութեան տակ եւ կամ որոնց մասին տե – ղեկութիւններ կուտան խորհրդահայ թերթերը :

Խորհրդայնացման սկզբնական չրջանին կուսակցութիւնը դեռ չէր յայտարարած թէ գրականութեան եւ արուեստի հետա – գայ զարգացման ուղիները ճշդելու գործը ենթակայ է կեդր. Կոմիտէի իրատուու – թեան: Գրական ճիշդ ուղղութեան փնտռ – տուքով կը զբաղէին իրենք՝ գրագէտնե – րը: Անոնցմէ խումբ մը, կազմուած հա – մայնավար գրողներէ, կազմեց պրոլետա – բական գրողներու միութիւն եւ սկսաւ աղմկել հրապարակը, յայտարարելով թէ միայն իրենք են յեղափոխութեան ուղղա – փառ մունետիկները: Ուրիշ գրագէտներ , մեծ մասը հինեերէն, յարեցան բոլշեւիկ – եան ղեկավչրջումին եւ կազմեցին աշխա – տաւորական գրականութեան խմբակ : Ա – սոնց կարգին ատեն մը Երեւանի մէջ փոր – ձեց որոշ գործունէութիւն ցոյց տալ նաեւ Հայ Գրողներու Միութեան անունով խմ – բակցութիւն մը, որ չուտով լուծուեցաւ որպէս «հակայեղափոխական » գրողներէ բաղկացած կազմակերպութիւն մը:

*Պրոլետ. գրողները կը հրատարակէին « Գրական Դիրքերում», իսկ աշխատա – ւորական գրողները՝ «Վերելք» անունով ամսաթերթ: Ա. Տէրտէրեանը որեւէ մաս – նակցութիւն չունեցաւ ոչ այդ կազմակեր – պութիւններու գրական աղմուկին եւ ոչ ալ անոնց օրգաններուն: Գրական քննա – դատութեան բաժինը կը վարէին այն ա – տեն Գ. Վանանդեցին, Ն. Դարագեանը , Սուրխաթեանը (Թիֆլիզ) եւ երբեմն ալ Ա. Կարինեանը, Աչոտ Յովհաննիսեանը, Ներսէս Դավթեանը, Ստեփան Զորեանը, Ս. Կապուտիկեանը, Ս. Զարեանը, Ս. Մալխասեանը, Ս. Մալումեանը, Ս. Մալումեանը, Ս. Մալում

ՑՎԱԾՈՒՈ Ե.Ս

Գիտեր ինչ եղավ հետո։ Ինքն էլ չէր հասկանում, թե ինչպես կարողացավ ինքնասպանությունից ազատվել։ Ամեն ինչ մշուշի մեջ էր կորել։ Հիշում էր միայն, որ ինչ-որ մեկը ձեռքից բռնած տանում էր դեպի ինչ-որ տեղ։ Հետո ինքն էլ էր վազում, ոտքերը ցավում էին, ուզում էր կանգ առնել, բայց չէր կարողանում։ Ինչ-որ մեկը ետևից հրում էր, ստիպում էր վազել։ Հետո ոտքերը ցավելուց դադարեցին, ինքն էլ չէր վազում, ուրիշներն էին վազում։ Հետո ինքն էլ վազեց։ Ոտքերը ցավում էին, ուզում էր կանգ առնել, բայց չէր կարողանում։ Ինչ-որ մեկը ետևից հրում էր, ստիպում էր վազել։ Հետո ոտքերը ցավելուց դադարեցին, ինքն էլ չէր վազում, ուրիշներն էին վազում։ Հետո ինքն էլ վազեց։

Ինչ-որ մեկը ետևից հրում էր, ստիպում էր վազել։ Հետո ոտքերը ցավելուց դադարեցին, ինքն էլ չէր վազում, ուրիշներն էին վազում։ Հետո ինքն էլ վազեց։ Ոտքերը ցավում էին, ուզում էր կանգ առնել, բայց չէր կարողանում։ Ինչ-որ մեկը ետևից հրում էր, ստիպում էր վազել։ Հետո ոտքերը ցավելուց դադարեցին, ինքն էլ չէր վազում, ուրիշներն էին վազում։ Հետո ինքն էլ վազեց։

կահարում քաղաքացիներու քաղաքական պատճառներով· զոհերու թիւը՝ 17·000 հոգի·— 3· Բռնի տեզափոխում ոաղմա – ղաշէն հեռու, չարաչար յոդնեցնելով, զոհերու թիւը՝ 1940 հոգի·— 4· Ոչտան– դում արգելարաններու մէջ· զոհերը՝ 7300:

× Հնդկաչինի ապստամբներու հրամա– նատարին՝ Հօ Շի Մինի յայտարարու – թիւնները մեծապէս կը զբաղեցնեն Փա – րիզի քաղաքական շրջանակները: Կառա– վարութիւնը վերապահ է առ այժմ, սպասելով նոր լուսաբանութեանց: Մինչ այս մինչ այն, խորհրդակցութիւններ կը կատարուին, առուղելու համար թէ ես – կապէս կարելի՞ է դինադադար կնքել: Որ եւ է բանակցութեան համար Փրանսա հարկադրուած է նկատի առնել Հնդկաչի– նի երեք պետութեանց կարծիքը: Պաո Տայ կարսը կը սպառնայ խզել իր յարա – բերութիւնները Փրանսայի հետ, եթէ դի– նադադար կնքէ ապստամբներուն հետ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆի նախորդ վարչապետը, Տոքթ· Մոսատեղ սկսաւ իր պաշտպանողականը դինուորական տեսանին առջեւ: Ըսաւ թէ վերաքննութեան պիտի դիմէ, եթէ դատապարտեն իրըեւ դաւաճան: «Եթէ պարապ մնամ կրնամ անձնասպանութիւն գործել: Հետեւաբար որոշեցի վերաքն – նութեան դիմել, որպէսզի բանով մը զբաղած ըլլամ»: Եւ սկսաւ երկար բարակ պատմել իր կեանքը: Նախագահը ազդա – րարեց որ կարճ կապէ: Մոսատեղ պոռաց· — «Դուք ձգեցիք որ ընդհ· դատախազը ուզածին պէս խօսի: Թոյլ տուէք որ ես ալ խօսիմ»: Նախագահը նորէն յիշեցուց թէ պէտք է խօսի Օգոստոս 16–19ի դէպքերու մասին եւ ոչ ուրիշ բան: Ամբաստանեալը համակերպելով ըսաւ թէ ինք երբեք միտք չունէր տապալելու արքայական տունը, ոչ ալ պալատին մէջ բնակելու կամ երկ – րին վարչաձեւը փոխելու:

ՍՊԱՆԻՈՑ խորհրդարանը միաձայնու – թեամբ վաւերացուց այն պայմանագիրը որով ռազմական խարիսխներ կը տրա – մադրուին Մ· Նահանգներուն:

ԱՌԱՋԻՆ ԱՆԳԱՄ ըլլալով դերման պաշ– տօնատար մը, Վալթըր Հոլշթայն, խօսք առաւ Ազգաժողովի մէկ օրականին մէջ: Հրաւիրուած ըլլալով ընկերային յանձնա– ժողովին առջեւ, ըսաւ թէ տակաւին 102–958 դերման դերիներ կը մնան Խ· Միու – թեան մէջ:

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ վարչապե – տը տեղեկագիր մը յանձնեց ամերիկեան մարզպանին, յիշեցնելով թէ չեն կրնար ընդունիլ որեւէ բանակցութիւն հաշտու – թեան համար՝ առանց Գերմանիոյ մաս – նակցութեան:

ՆԻՒ ԵՈՐՔի եօթը օրաթերթերու աշխա– տաւորներուն գործադուլը կը շարունակ – ուի: Միայն համայնավար օրաթերթը լոյս կը տեսնէ: «Ն· Ե· Հէրըլտ», որ սո– վորաբար 300·000 օրինակ կը սպառի, եր– կու միլիոնի բարձրացած էր առջի օր, բայց չկրցաւ շարունակել: Ռատիօ–թեր – թեր կը հրատարակուին օրուան լուրե – րը տալու համար:

ՄՈՍԿՈՒԱՑին կը հեռագրեն թէ պաշ – տօնական եղած է Լենինկրատի չրջանին կուսակցական ընդհ· քարտուղարը: Ուրիշ փոփոխութիւններ ալ կը սպասուին:

200·000 ԲՆԱԿԱՐԱՆՆԵՐ պիտի չինուին 1954ին, Փարիզի մէջ, ինչպէս կը հա – ղորդէ վերաչինութեան նախարարը:

ԿՆԱՄՊԱՆ ՀԱՑԸ, Տիգրան Տէմիրճեան, դատապարտուեցաւ երկու տարի բան – տարկութեան, յետաձգումով: Դատա – վարութեան առեն պատմեց թէ միշտ վէ– ճեր կ'ունենար կնոջը հետ: Անցեալ տարի կինը ուզած էր քովը առնել եղբայրը, բայց ինք մերժած էր, նկատելով որ ա – ներձագը ամէն անգամ ապակիներ եւ կա– րասիներ կը խորտակէր եւ կը խոշտանգէր զինքը: Բուռն կռիւի մը միջոցին, ինք ալ մուրճը առնելով կ'իջեցնէր կնոջը գլխուն:

82 ՏԱՐԵԿԱՆ ՆԿԱՐԻԶ ՄԸ, Ժան Փըթի, որ առեն մեծ համբաւ հանած էր աշ – խատակցելով փարիզեան կարեւոր թեր – թերու, Փըթիժան կեղծանունով, անձ – նասպան եղաւ, վեցերորդ յարկի պատու– հանէն վար նետուելով:

ՏԻԿԻՆ Հ· ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

վերսկսած է հայերէնի, ռուսերէնի եւ կովկասեան պարերու դասերը:

Պայմաններու համար դիմել՝

10, Passage Dubois, Paris (19e)

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆԸ

ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ

14 Դեկտ· երկուշաբթի իրիկուն, ժա– մը 9ին, Սալ Մազընոյի մէջ (ռիւ տ'Օ – պաներ):

Կը նախագահէ՝

Mr. JEAN BALLARD

Directeur des «*Cahiers du Sud*»ի

Կը խօսի՝

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:

Մանրամասնութիւնները չուտով:

★

ԳԻՆԵՋՕՆ

Ի պատիւ Շ· ՆԱՐԴՈՒՆիի

(Իր Միջին Արեւելք մեկնելուն առիթով)

12 Դեկտ· Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, *Քաֆէ Նօայլ սրահին մէջ:*

Մուտք՝ մասնաւոր հրաւիրատոմսով:

ԳԱԼ ՇԱԲԱԹ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՄՆԷ

ՀԱՅ ~ ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴ· ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ

Խմբագիր՝ Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Թիւ 155 – 156, ՆՈՅԵՄԲԵՐ – ԴԵԿՏԵՄ– ԲԵՐ, 32 էջ:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Հայհոյութիւ – նը բժշկութեան մէջ (Հայ–Բոյժ).— Գըլ– խու պոյտը եւ պատճառները (Տոքթ· Գալուստեան).— Կաղամբին հիւթը ստա– մոքսի կեղերու դէմ եւ արիւն թքնելու մասին (Տոքթ· Սերոբեան).— Ձեր խմե– լիք ջուրը (Տոքթ· Պէռնար).— Տարօնի բժշկարանը (Ա· Խաչատուրեան).— Երե– ւան քաղաքին անուան ծագումը (Հ· Խ· Ն·).— Մի վախնաք քանսերէն (Փրոֆ· Փորթման).— Վեցհազարեակ (Մ· Յովհ· — Հիսարեան).— Մեղր կերէք (Տոքթ· Շ· Այվազեան).— Ի՞նչպէս ածիլուիլ (Շ· Նարդունի).— Առաջնորդ թոքախտի դէմ (Թարգմ·):

Տարեկան բաժնեգինը 800 ֆրանք: Ար– տասահման 1000 ֆրանք: Դիմել 32 Ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9):

ՍՊԱՌԱԾ է Օգոստոս – Հոկտեմբեր մի– ացեալ թիւը (152 – 4), վերադարձնողնե– րուն կը ղրկուին նոր թիւեր:

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ

EVIDENCES

5ՐԴ ՏԱՐԻ ԹԻՒ 35

(1953 ՆՈՅԵՄԲԵՐ)

Կը պարունակէ քաղաքական, ընկերա – յին եւ դրական տեսութիւններ եւ խիստ չհեկան ուսումնասիրութիւն մը, «Ա· Ս խութիւնը եւ ազգային փոքրամասնու – թիւնները»:

Բաժնեգին 700 ֆրանք տասը թիւի հա– մար: (Արտասահման 850 ֆրանք):

Adresse: Evidences, 30, Rue la Boétie, PARIS (8e)

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ.— Հ· Ց· Դ· Ասնու– վիլ – Մարսէյլի «Վարդան» ենթակոմի – տէն եւ բոլոր ընկերները իրենց վշտակ – ցութիւնը կը յայտնեն թանկագին ընկերոջ Գ· Սարգիսբէգեանի դառնադէտ մահուան առթիւ: Նոյնպէս յաւակցու – թիւն կը յայտնեն ընկեր Օննիկ Թորգոմ– եանի, իր հօրը՝ Հաճի Խաչատուր Թոր – գոմեանի մահուան առթիւ, եւ փոխան ծաղկեպսակի 2600 Ֆր· կը նուիրեն Հ· Ց· Դ· Տան Փոնտին:

FOURRURES

ROGER YOPIAN

84, Boulevard de Stalingrad, 84

— CHOISY-LE-ROI (Seine) —

●

Վերջին նորաձեւութեամբ, չափի վրայ խնամուած աշխատանք եւ նորոգութիւն

★

Հաղորդակ· միջոց·— *Փորթ Շուազիէն առնել 183 թիւ Թրօլիպիւս եւ իջնել* 3 Communes ou Docteur Roux

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Աւելի քան ութ ամիս, ՅԱՌԱՋի վար– չութիւնը իր կարելին փորձեց պահելու համար բաժանորդագրութեան եւ հատա – ւաճառի ներկայ գիները, թէեւ նոյն շըր– ջանին ծաւալի ընդարձակումը և տպարա– նի փոփոխութիւնը ստեղծած էին յաւել – եալ ծախքեր:

Մեր բոլոր բաժանորդները հաջ գիտեն որ ՅԱՌԱՋը միշտ ուզած է ընել իր լաւա– գոյնը, մատչելի պայմաններով:

Այսօր ՅԱՌԱՋը աւելի ածան է քան ու– րիշ հայերէն թերթեր եւ մանաւանդ տե– ղական մամուլը, որուն պայմանները բո– լորովին տարբեր են:

Կարգ մը բացառիկ ծախքեր կարելի ե– ղաւ փակել շնորհիւ թերթին բարգաւա– ման համար եղած նուէրներու, որոնք շնորհակալութեամբ արձանագրուած են, օրը օրին:

Անշուշտ հաստատուն եկամուտ մը չի կրնար կազմել այդ աջակցութիւնը, թէ – թեւցնելով հանդերձ մեր հոգերը:

Տեղական թերթերը մեծագումար հան – գանակութիւններ կը սարքեն, պարբերա– բար, հակառակ իրենց հոսուն աղբիւր– ներուն:

Նկատի առնելով տպագրական ծախքե– րու, պետական եւ ընկերային տուրքերու ծանրութիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժ– մէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆ – ՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ – ՈՒԻՆՔ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ ԹԷ ՀԱՏՎԱՃԱՌ – ՈՒԻ ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻ – ՆԵՐԸ, ԵԹԷ ՈՒՐԻՇ ԵԼՔ ՄԸ ՉԳՏՆԵՆՔ:

ՄԻՆՉ ԱՅԴ, ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ԲԱԺԱ – ՆՈՐԴՆԵՐԸ ԿՐՆԱՆ ՕԳՏՈՒԻԼ ՆԵՐԿԱՑ ԳԻՆԸՆ, ՓԱԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՀԱ– ՇԻՒՆԵՐԸ ԵՒ ՆՈՑՆԻՍԿ ՎՃԱՐԵԼՈՒ ՀԱ– ՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԲԱԺՆԵ – ԳԻՆԸ:

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵՒԷ ՎՃԱ – ՐՈՒՄ ՉԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԽՆՋՈՅՔ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան:

Կիրակի, 13 Դեկտ· կէսօրէ վերջ ժամը 4էն 10ը Ազգ· Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէ– գիզ: Առատ եւ ճոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է:

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուր– բաթ, ժամը 21ին, Ազգ· Տան մէջ: Դա – սախօս՝ Պ· Հ· ԲԱԼՈՒԵԱՆ: Նիւթը՝ Մի– ֆայէլ Վարանդեանի կեանքը եւ գրակա – ւութիւնը:

Մուտքը ազատ է:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Յառաջիկայ հաւաքոյթը այս չորեք – շաբթի երեկոյ, Քառէ սրճարանի վերնա– յարկը: Դասախօս՝ Պ· ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ նիւթը՝ Նշան Պէշիկթաշլեանի երգիծա – կան գրականութիւնը:

Դասախօսութենէն յետոյ մտքերու փո– խանակութիւններ, ձայնադրի վրայ պի – տի առնուին: Գեղարուեստական անակն – կալներ: Մուտքը ազատ է:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ···

Ս· Ստեփանոս, Ս· Պօղոս – Պետրոս, Ս· Յակոբ, Ս· Յովհաննէս - Մկրտիչ, Ս· Կարապետ, Ս· Սարգիս

Կը մօտենան: Ինչո՞վ պիտի հիւրասի – րէք ձեր անուան օրը չնորհաւորող հիւ – րերը:

Բնաւ մի՛ մտահոգուիք

Գացէք անուշավաճառ

Ս· ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ

32, Rue Trévise

Tél. : TAI. 65 - 44

Հոն պիտի գտնէք ամէն կարգի անուշեղէն – ներ, ինչպէս նաեւ հէլվա եւ լօքում

Տեղին վրայ պատրաստուած

Իսկ եթէ ուզէք տունէն չինել ձեր խմորեղէնները, հոն պիտի գտնէք ամէն օր պատրաստուած թարմ թերթեր եւ թէյ ֆատաիֆ

ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼի ԳԻՆ

Մասնաւոր զեղչ հարսնիքի, կնունքի եւ հանդէսներու:

Փուռէն ուղղակի տուն յանձնելի:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ· Ց· Դ· քաղաքի Փը– րխատփոր ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 21ին Ա·Հարոնեան Ակումբը: Ներկա– յանալ անդամատեսերով:

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Աղբիւր Սերոբ եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ· ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորա– կան հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրա– կարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է:

ՊԱՆԵՒՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ·Ց·Դ· «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւի– րէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Կարե – ւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Ա– հարոնեան խումբի դասախօսութիւնը այս հինգշաբթի ժամը 21·30ին Ազգ· Տան մէջ (Ա· յարկ): Կը խօսի Պ· Ա· Զոպանեան: Նիւթը՝ «Ոսկեդարեան հայ գրականու – թիւն»: Կը հրաւիրուի գրասէր հասարա – կութիւնը:

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊ.— Հ· Ց· Դ· Ազամ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին: Կա – րեւոր օրակարգ:

Ֆ· Կ· ԽԱՉի Զարթօնքի յանձնախում – բի ժողովը այս չաբաթ օր ժամը 15ին, Ռէժանի վերնայարկը: Կը խնդրուի հը – բաւէր ստացող ընկերուհիներէն անպայ – ման ներկայ ըլլալ սոյն ժողովին:

ԱԼՖՈՐՎիԼ.— Ֆ· Կ· Խաչի մասնաճիւ– ղը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրուի այս ուր– բաթ ժամը 21ին, ընկերուհի Ցովհաննէս– եանի տունը 12 Փլաս տը լ'Էօռէօփ: Ներ– կայանալ անդամատեսերով: Կարեւոր օ – րակարգ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱ·ՀԱՆի

թատերական ներկայացումը՝ Բախտին Անիւը, 9 Յունուար, 1954, Շաբաթ երե– կոյ, Սալ տ'Իէնա: *Մանրամասնութիւն – ները չուտով:*

GALERIE BRETEAU

70, Rue Bonaparte

Յուցահանդէս

Պելճիհահայ ծանօթ նկարչուհի՝

ԱՐԱՔՍ ՏԷՐՈՍԿԻԻ

Դեկտեմբեր 2էն 16, բայ է ամէն օր ժամը 14էն 18, բացի կիրակիէն:

ԼԻԼԱՅԻՆ

ԼԻԼԱՅԻՆ

ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՅԻՆ

ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՄԱՏՋԵԼԻ

եւ մանաւանդ հաճելի ճաշ մը ը – նելու համար:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

մը իր նոր յայտագրով:

24, Rue Saint Lazare, Paris 9e

Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

AGENCE DES MATHURINS

58, Rue des Mathurins, Paris (8e)

Tél· ANJ. 48 - 62

BOUTIQUES - LOCAUX COMMERCIAUX - APPARTEMENTS

PROPRIÉTÉS

ԱՑՍ ՇԱԲԱԹ ՁԵԶԻ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ.—

ՓԱՐԻԶ 9ՐԴ, Մատլէնի մօտ վեց յարկնոց շէնիճ մը խանութներով, բո– լորովին ազատ:

ՓԱՐԻԶ 19ՐԴ.— Շարժ մը շէնիճեր 93 վարձակալներով: Ընդհ· հասոյթ (պուիւթ) մէկ միլիոն ֆրանիճ: Գինը՝ երկու միլիոն 700·000 ֆրանիճ:

ՓԱՐԻԶ 17ՐԴ.— Ռիւ տը Թօֆվիլ, Սթիւտիօ, մուտիճ, խոհանոց, բաղնիճ օժտուած ամէն յարմարութիւններով:

1954ի ԳՈՅԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՑՆԵՐՈՒ

Ապսպրանքներու համար դիմել՝

Mr. V. Partamian

36, Rue des Dominicaines, Marseille

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 3 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

JEUDI 3 DECEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7234 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2645

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳԵՐԻ ԱԶԳԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

•

Երկրորդ աշխարհամարտէն ի վեր, Մ. Նահանգները ոտքով ձեռքով մխրճուած են եւրոպական ժխորին մէջ :

Այլեւս պատմութեան անցած է Մընրոյ վարդապետութիւնը, որ մեր տունն ալ քանդեց :

Դեռ վերջերս նոյն ինքն Ջըրչիլ դիտել կուտար թէ ոչ միայն երկրորդ, այլ հանապաղ առաջին աշխարհամարտն ալ կրնար տեղի չունենալ, եթէ Մ. Նահանգները մեկուսի դիրք մը բռնած չըլլային :

Արդ, զաղանիք չէ որ 1914 – 18ի Մեծ Պատերազմին գլխաւոր պատճառը մենք եղանք : Ազգովին տեղահան : Ջարդուփչուր եւ ցիրուցան :

Այն առեն անհրաժեշտ չէր հիւլէական սպառնալիքներ ընել : Քանի մը ամերիկեան մարտանաւեր բաւական էին կանխելու կամ սահմանափակելու Հայոջինջ Սարսափները :

Մինչդեռ, ոչ իսկ Եփրատ եւ Անթոլիա Քոլէճները կրցան փրկել, սուրին յանձնելով ուսուցիչ եւ աշակերտ ...

Այն առեն Մորկընթոյի գրասէր եւ բանասէր բողոքները ռումբի մը ապատրուժիւնը պիտի գործէին :

Այժմ հիմնովին փոխուած է կացութիւնը : Եւ Մ. Նահանգները կը դանուին այն ճակատին վրայ որ մոխիրի վերածեց ա-բեմտեան Հայաստանը, Թուրքիոյ մնացեալ հայութեամբ :

Այս անգամ ոչ միայն մխրճուած են միջազգային լաբիւրինթոսին մէջ, այլ եւ զարճած են խնամակալ Եւրոպայի եւ Ա-սիոյ :

Եւ կը խօսին բոլոր ազգերու հաւասարութեան, զերի ժողովուրդներու ազատութեան մասին :

Մանաւորապէս 1947էն ի վեր, սառնած են բազմակողմանի յանձնառութիւնները, ի խնդիր խաղաղութեան եւ ապահովութեան :

Միեւնոյն առեն, հսկայական վարկեր կը բանան եւ լեռնակուտակ ռազմանիւթ եւ պաշար կը դիզեն Եւրոպայի եւ Ասիոյ մէջ :

Այս պատրաստութեանց բեռը կ'իյնայ, նաեւ, Ատլանտեան գաչինքի միւս անդամներուն վրայ, որոնք ստիպուած են ճակատ յարդարել հաւանական վտանգներու դէմ :

Կը տեսնենք, արդէն, թէ որքան ուռած են իւրաքանչիւրին զինուորական ծախքերը : Եւ դեռ ամէն բան վերջացած չէ, ինչպէս կը յիշեցնեն պարբերաբար :

Անտարակոյս այս բոլոր զոհողութիւնները կը կատարուին յանուն խաղաղութեան եւ ապահովութեան : Բուն բառ՝ ինքնապաշտպանութիւն :

Ամէնքն ալ համոզուած են որ եթէ թուլնան եւ կէս ճամբան մնան, պիտի ընկղմին կարմիր յորձանքին մէջ :

Ուրեմն ազատ աշխարհն է որ կը կազմակերպուի, կասեցնելու համար բռնակալութեան արշաւը :

Այս կացութեան մէջ, ի՞նչպէս կ'ըմբռնեն զերի եւ անտէր ժողովուրդներուն ազատագրումը :

Տեսականօրէն բոլորն ալ համաձայն են թէ խաղաղութիւնը խաբուսիկ է, քանի միլիոնաւոր ժողովուրդներ կը տքան օ-տար լուծի տակ :

Գալով գործնականին, տեսակէտները կը տարբերին :

Անշուշտ զերիները կ'ազատին, եթէ բռնակալութիւնը տապալի, արտաքին ճնշումով կամ ինքն իր մէջ : Եթէ ազատ աշխարհը դառնայ անդիմադրելի եւ անպարտելի :

Այս «եթէ»ն մէկդի դնելով, իսկապէս կա՞ն հիմնական ծրագիրներ, դիւրացնելու, փութացնելու համար զերի ժողովուրդներու փրկութիւնը :

Փորձենք բացատրել, հիմնուելով ամենօրեայ անցուդարձին վրայ : **Շ.**

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՔՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ԲԱՑՈՒԻ ՎԱՂԸ

•

Վաղը, ուրբաթ, կը բացուի արեւմտեան երեք պետութեանց վարչապետներուն եւ արտաքին նախարարներուն խորհրդաժողովը, Պերմուտեան կղզեխումբին մէջ : (Մաղաղական ովկիանոս) , որ ունի 38·000 բնակիչ , 60 առ հարիւրը բնիկ : Երկրին եկամուտը 95 առ հարիւր կը պատկանայ պանդոկներէն, իսկ հարիւրին հինգը «հովատաց չուչան»էն (միւկէ), որ կը մշակուի զարնան : Ամերիկացիները են եկամուտի իրական աղբիւրը, իրենց շուրջ – ջինեներով որոնք կ'այցելեն ամբողջ տարին, մեծ գումարներ ծախսելով պանդոկներու եւ վիլլաներու մէջ, երեսուն քիլոմեթր ծովափի մը վրայ :

Արշիպելագոսը կը բաղկանայ 300 կղզիներէ, բայց հազիւ 50 քառ. քիլոմեթր տարածութիւն ունի եւ կը ներկայացնէ կախարդական տեսարան մը, արմաւենի – ներով, կապոյտ ծաղիկներով եւ ուրիշ տեղական արտադրութիւններով : Բուն Պերմուտեան երկիրը կը կազմեն ինը գլխաւոր կղզիներ որոնք իրարու կապուած են նեղ ճամբաներով : Անցեալ չաբթու յաղթական կամարներ չինած էին, ընդունելու համար Անգլիոյ թագուհին :

Ժողովները պիտի գումարուին չքեղ սրահումբի մը մէջ որ յատկացուած է կոլֆի : (Նախագահ Այզընհաուըը չատ կը սիրէ այս խաղը) : Ակումբը ունի 400 անդամներ, միլիոնատէրներ՝ աշխարհի բոլոր մասերէն : Խորհրդաժողովին առթիւ հոն փութացած են 150 թղթակիցներ եւ լուսանկարիչներ : Սառնարաններու մէջ պահուած են խղունջներ եւ գորտեր Պ. Լանիէլի համար, ինչպէս եւ Ջըրչիլի սիրած դինիները :

× *Անգլիոյ վարչապետը եւ արտաքին նախարարը մեկնեցան Գլ. օր, Պ. Լանիէլ եւ Պիտօ երէկ, բազմաթիւ խորհրդականներով եւ մասնագէտներով : Մ. Նահանգներու կառավարութեան տեսակէտով խորհրդաժողովին գլխաւոր նպատակը պիտի ըլլայ ամրապնդել արեւմտեան ճակատին միութիւնը որ ցնցումներ կրած էր վերջին ամիսներու ընթացքին, իբրեւ հետեւանք դանազան թիւրիմացութեանց : Օրակարգին գլուխը կը դանուի Արեւմուտքի պաշտպանութեան եւ Մ. Միութեան հետ : Պիտի քննուին նաեւ Հնդկաչինի եւ Քորէայի խնդիրները :*

.....

ՔՈՐԷԱՅԻ մէջ գործուած վայրագութեանց առթիւ, զոր Ազգաժողովին առջեւ պարզեց ամերիկեան պատուիրակը, Պ. Վիչինսկի ուժգնօրէն բողոքեց, «զրպարտութիւն, յերիւրանք, տգէտ խառնակոյս» եւն. կոչելով : Ամերիկեան պատուիրակը անմիջապէս պատասխանեց, ապարդիւ կարդալով Պ. Վիչինսկիի, որպէս դի հաւանի քննիչ յանձնաժողով մը ղրկել Զինաստան եւ Հիւս. Քորէա : Այս առթիւ պնդեց թէ 38·000 զոհերուն մասը հազարը ամերիկեան զինուորներ են, ջարդուած կամ դնդակահարուած :

ԹԵՀՐԱՆԷՆ հասած վերջին լուրերու համաձայն մօտերս պիտի վերահաստատուին դիւանագիտական յարաբերութիւնները Անգլիոյ եւ Իրանի միջեւ : Այն առեն ուղղակի բանակցութիւններ պիտի կատարուին, քարիւղի խնդիրը կարգադրելու համար :

ՋՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

•

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ՇԱՏ ԼԱԻԱՏԵՍ ՉԵՆ

Իրագեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ Ջըրչիլ հրաժարած չէ Մալենկովի հետ գլուխ գլխի խօսակցելու գաղափարէն, մանաւանդ նկատի առնելով Մոսկուայի նոր ծանուցադիրը : Իր կարծիքով, անհրաժեշտ է 1.— Ընդունիլ Ջորսերու ժողովը, առանց որ եւ է պայման դնելու : 2.— Արեւմտեան երեք պետութեանց միջեւ ճշդել փոխադարձ երաշխիքներու գլխաւոր կէտերը, առաջարկելու համար Մ. Միութեան, գերմանական հարցերուն առթիւ : 3.— Մէկտեղել մը պատրաստել արեւմտեան երեք պետութեանց միջեւ, եթէ Մ. Միութիւնը առաջարկէ եռ քաշել բոլոր ոուս գինուորները արեւելեան Գերմանիայէն, Աւստրիայէն եւ արբանեակ երկիրներէն, պայման դնելով որ Մ. Նահանգները, Անգլիա եւ Ֆրանսա պարպեն իրենց գրաւած ռազմական խարիսխները : 4.— Ապահովել որ Մ. Նահանգները աւելի սերտօրէն գործակցին Ծայր. Արեւելքի մէջ, յօդուտ Անգլիոյ եւ Ֆրանսայի եւն. :

× *Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը, Ֆ. Տըլլըս իր չաբաթական ասուլիսին մէջ ալ հաստատեց թէ պիտի մասնակցին Ջորսերու ժողովին, այդ գումարումը դիւանագիտական յաղթանակ մը համարելով Արեւմուտքի համար : Բայց դիտել տուաւ թէ կառավարութիւնը կ'ուզէ նախ պլոնալ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին տեսակէտները, ինչպէս եւ Պերմուտայի մէջ համաձայնիլ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ հետ :*

Ի պատասխան հարցումի մը, Պ. Տըլլըս ըսաւ թէ վիճելի աւելի յարմար է իրրեւ ժողովատեղի քան երկուքի բաժնուած Պերլինը, զոր կ'առաջարկեն Ռուսերը, թէեւ խոստովանեցաւ թէ Վիչինսկի ալ բաժնուած է : Տակաւին չէ ճշդուած ժողովին գումարման թուականը : Նախապարբը յետոյ չարունակեց :

— « *Յարդ Մ. Միութեան վարիչները կը մերժէին խորհրդաժողովը, վախնալով որ ազատութեան չունչ մը կը դպչի երկաթեայ վարագոյրէն անդին հաստատուած երկիրներուն : Արեւմտեան դիւանագիտութիւնը հարկադրեց լքել այդ ժխտական դիրքը : Բայց կը մնայ գիտնալ թէ ինչքան փոխուած է խորհրդային վարիչներուն դիրքը, Մոսկուայի ծանուցադիրը ռազմավարութե՞ն փոփոխութիւն մըն է թէ հիմնական փոփոխութիւն մը : Բուն խնդիրը այն է թէ Ռուսերը տրամադի՞ր են ձգելու որ ազատութեան չունչ մը հասնի Մոսկուայի ենթակայ երկիրներուն : Եթէ մերժեն, աւելորդ է վիճաբանիլ : Իսկ եթէ ընդունին, եթէ պատրաստ են այդպիսի վտանգ մը յանձն առնելու իրենց արբանեակներուն հանդէպ, ժողովը կրնայ արդիւնաւոր ըլլալ :*

× *Ջեռնհաս իշխանութիւնը բաղդատելով Մ. Նահանգներուն եւ Ֆրանսայի ուղղուած խորհրդային ծանուցագիրները, կարգ մը տարբերութիւններ կը տեսնէ :*

.....

ՍՈՒՏԱՆԻ ընտրական յաջողութեան առթիւ ճառ մը խօսելով, Եգիպտոսի նախագահը, զոր Նեհիպ զղուշութիւն պատուիրեց : «Մի յուսեր մնանք. վասն զի մեր առջեւ ունինք զօրաւոր եւ խորամանկ հակառակորդ մը (Անգլիա), որ աննախատեսելի անակնկալներ կրնայ ստեղծել : Կրնայ ապստամբութիւն սարքել երկրին ծէջ, Սուտանի հարաւային մասը անջատել հիւսիսային մասէն, ըսել թէ Սուտանի բանակը ի վիճակի չէ պաշտպանելու երկիրը, վերջապէս զանազան դէպքեր ըստեղծել, զրաւումը երկարաձգելու համար : Անխուսափելի է նաեւ տնտեսական ճնշումը » :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

« Ի՞ՆՉ Է ՈՒԶԱԾԴ »

— « *Յառաջ* , ի՞նչ է ուզածդ, կը հարցընէ դառնացած մտաւորական մը, սահմանամերձ բաղաքէ մը :

Մեր բարեկամը, որ գիտնական մըն է, իրեն յատուկ տեսակէտներ ունի : Միեւնոյն ատեն կանխակալ կարծիքներ եւ նախապաշարումներ :

Իրեն համար հայ ժողովուրդը «աշխարհ»ներէ կը բաղկանայ :

Եւ որովհետեւ միշտ հայաշատ կեդրոններէ հեռու ապրած է, խոշորացոյցով կը դիտէ իր անձնական յուսախաբութիւնները եւ զանազան թերութիւնները :

Բաւական կարեւոր թիւ մը կը կազմեն այս կարգի «ձեռնպահները», որոնց մասնաւոր խմբագրական մը նուիրած էր *Յառաջ* (15 Նոյեմբեր) :

Հարցը փակուած չէ տակաւին, բայց կ'ուզէի անգամ մը եւս յիշեցնել մեր բարեկամին եւ ուրիշներու :

Այս թերթը երբեմ չէ անտեսած հայ ժողովուրդին թերութիւնները :

Ապացոյց՝ իր բազմազան ինքնադատութիւնները եւ վերագնահատումները :

Բայց, արդար չէ «աշխրէբ» կոչել զայն եւ անկիւն մը խաչուիլ, հարեւանցի դատելով զանազան երեւոյթներ եւ անձնականութիւններ :

Ի՞նչ է *Յառաջի* ուզածը :

— Ամէն «ինտելիգենտ», ո՛ւր որ ալ գտնուի, պարտաւոր է *պատասխանատուութիւններ ստանձնել* եւ ինքնապաշտպանութեան կորիզ մը կազմել իր շուրջը : Չի բաւեր միայն վէրքերը, վրիպումները, ժխտական իրողութիւնները մատնանշել եւ էն ի բուն ընել, տուր նստելով :

Ամէնիս ալ ճնշուած ենք անձնական հոգերու տակ : Բայց, իրաւունք չունինք մեկուսանալու եւ միայն խրատներ տալու կամ հառաչանքներ արձակելու :

Ո՛ւր որ հայկական համրանք մը ծուարած է, գործ կը սպասէ պիտանի ուժերէն, ինչ դաւանանքի ալ պատկանին :

ՎԱՀԷ

ԷՌԻՈՑԻ ՀՐԱԺԱՐՈՒՄԸ

Ազգ. ժողովին նախագահը, Պ. Էտ. Էռիօ, որ 81 տարեկան է եւ որ քառասուն տարիէ ի վեր վճռական դեր մը կը կատարէ Ֆրանսայի քաղաքական կեանքին մէջ, դեր մը ուղղելով ժողովին, կը յայտարարէ թէ թեկնածու չէ հանրապետութեան նախագահութեան : Միեւնոյն ատեն կը մերժէ թեկնածու ներկայանալ Ազգ. ժողովին առենապետութեան համար, նկատի առնելով իր տարիքը եւ առողջական վիճակը :

Վերջին չաբաթներու ընթացքին Պ. Էռիօ հասարակական թեկնածու մը կը համարուէր նախագահութեան : Թէեւ երբ կատապէ կը տատապի եւ դժուար կը քալէ, իր բարեկամները խնդրած էին որ անունը դրուի թեկնածուներու ցանկին մէջ : Այս առթիւ կը յիշէին նախագահ Բողվէլթը որ անդամալոյծ էր :

Իր նամակին մէջ, որ կարդացուեցաւ Ազգ. ժողովին առջեւ, Պ. Էռիօ կ'ըսէ թէ այլեւս ի վիճակի չէ իր ուզածին պէս վարելու Ազգ. ժողովը : Վերջին երեք չաբաթները չէր կրցած նախագահել : «Մի եւնոյն պատճառներով, թեկնածու չեմ նախագահութեան համար եւ երբեք պիտի չըլլամ : Պարկեշտութիւն պիտի չըլլար խնդրել կամ ընդունիլ պաշտօն մը զոր պիտի չկրնամ կատարել» :

Էռիօ Լիոնի քաղաքապետական խորհուրդին անդամ ընտրուեցաւ 1904ին, յաջորդ տարին ալ քաղաքապետ : Այդ մեծ պաշտօնը վարած է անընդհատ, բացի պատերազմի տարիներէն երբ արգելափակուած էր : Երեք անգամ վարչապետ եղած է, 1924ին, 1926ին եւ 1932ին : Ազգ. ժողովին նախագահն էր 1947էն ի վեր : (Առաջին անգամ ընտրուած էր 1925ին) : Միեւնոյն ատեն պատուակալ նախագահն է արմատական կուսակցութեան եւ հեղինակ չարք մը դիրքերու :

ՆՈՒՐԸ ՏԻՐՏԻՐԵԱՆ

(Գ. Բ. վերջին մաս)

Ս. Տիրտիրեան ասոյնի նաև իր ընտանեկան կեանքին մասին «Նոր Ու-ղի»։ Ան կ՚ըսէ. «Ամուսինս ինծի համար ոչ միայն կեանքի ընկեր մըն էր, այլ նաև ամենամեծ քննադատը։ Ան ինծի կ՚ըսէր. «Ես քեզ կը սիրեմ, որովհետև դուն ինքզինքդ չես սիրեր»

ՕՎ ՄՈՍԿՎԱՑ

— Իսկական բան ես ասում ձուկ – մտածեց իր մեջ, ոտքերն իրար խփեց ու ուղիղ կանգնեց: Ու – մի քանի վայրկյան հետո, ինչպես ասում են, ոտքի վրա քնեց: Ինչ որ ուզում էր՝ ստացավ: Ուրախ էր, որ ձուկը ճիշտ ասաց: Ինքն էլ էր այդպես մտածում, բայց ինչպես ասում են՝ ոչ ոքի չէր հաջողվում ստիպել, որ ինքն էլ ասի:

Ու. Կիվը.— Իմ սիրելիս շատ ասում ես – մտածեց նա, և շատ հուսախաբ եղավ: Ձուկը ոչ մի խոսք չասաց, միայն ուրախությունից պոչով մի հարված տվեց ջրին, ու անհետացավ: Ինքն էլ ուրախ էր, որ ձուկը ճիշտ ասաց: Ինքն էլ էր այդպես մտածում, բայց ինչպես ասում են՝ ոչ ոքի չէր հաջողվում ստիպել, որ ինքն էլ ասի:

Ֆ. Կիվը.— Այ, ու՛ր սիրելիներ ես – ասաց նա և վազեց դեպի ծովը: Ծովը մոտ էր, ուստի նա շուտ հասավ: Ինքն էլ էր այդպես մտածում, բայց ինչպես ասում են՝ ոչ ոքի չէր հաջողվում ստիպել, որ ինքն էլ ասի:

— Ես ոչ մի կերպ չեմ կարող ասել – մտածեց նա, և ուրախությունից պոչով մի հարված տվեց ջրին, ու անհետաց

ՓԱՐԻԶԻ ԱՄԵՆԱՀԱՐՈՒՍՏ ՍՐԱՀԱՐԿԱՏՈՒՆ

ՍԱՐԳԻՍ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆ

31, RUE D'ALEXANDRIE
Métro Sentier, Réaumur et St. Denis
Tél. : GUT. 92 - 65

Նիթերնեաց բէ Իրասպեան ձեր բոլոր հարուստ կիրառութիւնները, ամառնային ճաշկերոյթը, բանկետները, պատերազմական ժամանակ ալ կը շարունակէ իր ծառայութիւնը Մեծ Հիւրանոցի Սրահներուն մէջ։ Ընդարձակ ու հարմարաւէտ սրահներ, ամառնային պարտէզ մը՝ ամենայն հանգստութեամբ։ Ամենայն տեսակ պատուհասներ, ինչպէս նաև ամենայն տեսակ ուտելիքներ, ըստ ամենայնի ցածր գիներով։

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
4
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI
4 DECEMBRE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7235 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2646

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՍՊԱՍԵԼ ԵՒ ՅՈՒՍԱԼ

Ինչպէս ըսինք, տեսակցութիւնը բոլորն ալ համաձայն են դերի ժողովուրդներու ազատագրութեան : Այդպէս կը բանաձեւեն իրենց պայքարը Ա. Միութեան դէմ :

Այս պայքարին գլուխն անցնելով, Մ. Նահանգներուն վարիչները պարբերաբար ելոյթներ կը կատարեն : Ճառեր կը խօսին եւ բացատրութիւններ կուտան :

Ամէն չաբթու լրագրական ասուլիսներ ալ կը տարքեն, պատասխանելով զանազան հարցումներու :

Եւ վերջապէս կապերը կը պահեն դերի ազգերու կազմակերպութեանց հետ :

Մինչ երկու Դաշնակիցները, Ֆրանսա եւ Մեծն Բրիտանիա, ամէն բարեացակամութիւն ցուցնելով հանդերձ, աւելի չատ իրենց ներքին հոգերով զբաղած են : Ու – բեմն կրաւորական դերը բռնած :

Մնաց որ, ինչպէս ռազմական պատրաստութեանց, նոյնպէս քաղաքական – դիւանագիտական գործունէութեան կեդրոնը այժմ փոխադրուած է Ուաշինկթըն : Եւրոպան ինքն իր գլուխն կը տապալուի եւ կը գործէ մէկ հիմնական մտահոգութեամբ, — թոյլ չտալ որ դէպի արեւմուտք երկաթեայ վարագոյրին ցանցը :

Գործերը այսպէս դասաւորուած ըլլալով, դերի ժողովուրդներու ազատութեան խնդիրն ալ կապուած է խաղաղութեան եւ ապահովութեան հարցին հետ :

Ուրեմն, երեք մեծերը վանելով նոր պատերազմի մը եւ համաշխարհային ծաւալման վտանգները, կը յուսան ճամբան հարթել նաեւ դերի ազգերու ազատութեան համար :

Ուրիշ խօսքով, երբեք տրամադիր չեն դինեալ միջամտութեան դիմելու կամ ներքին ապստամբութիւններ սարքելու :

Մ. Նահանգներուն վարիչները միշտ ալ կը յիշեցնեն այս պարագան :

Նախագահական ընտրութեանց ժխորին մէջ, Այզընհաուըր միայն մէկ անգամ բուռն լեզու գործածեց, այն տպաւորու – թիւնը ձգելով թէ պիտի կուտին յանուն դերի ազգերու ազատութեան :

Առաջին եւ վերջին ելոյթն էր այդ եւ անմիջապէս կարճ կապեցին : Ինքն իսկ եւ ուրիշներ :

Ինչպէս Թրումընի օրով, այսօր ալ հին թէ նոր վարիչներ միշտ կը բացատրեն թէ չեն ուզեր վտանգել բռնակալութեան են – թակայ ժողովուրդները, դինեալ գործո – ղութիւններ փորձելով :

Նշանակելի պարագայ մը եւս :

Երեքին ալ դիտաւոր նպատակն է խորհրդային լուծէն փրկել Միջին եւ արեւելեան Եւրոպայի երկիրները :

Իրենց համոզումով, եթէ Ա. Միութիւնը քաչէ իր զօրքը եւ ձգէ որ ազատ ընտրութիւններ կատարուին, մեծ մասով հասած կ'ըլլան իրենց նպատակին :

Նոյն իսկ Մ. Նահանգներուն մէջ չկայ որ եւ է հիմնական ծրագիր՝ բաժան – բաժան ընելու համար Ա. Միութիւնը :

Սկիզբէն ի վեր, բոլոր վարիչները յատկապէս կ'արծարծեն միայն մէկ դատ ,— վերահաստատել Լիթուանիոյ, Լեթոնիոյ եւ Էսթոնիոյ անկախութիւնը :

Մնացեալը կապուած է բոլշեւիկեան բռնակալութեան տապալման հետ, որ կրնայ դուռ բանալ խաղաղ բանակցութեանց :

Այն աեն է որ Արեւմուտքը ի վիճակի պիտի ըլլայ արժեցնելու իր տեսակէտները՝ ժողովուրդներու ինքնորոշման իրաւունքի մասին :

Կը նշանակէ թէ տակաւին երկար ժամանակի կը կարօտի կացութեան բարելաւումը :

Առ այժմ երկու կողմերն ալ զբաղած են ... իրար վախցնելով :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐԸ ԳԼՈՒԽ ԳԼԽԻ

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ԲԱՐԴ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Այսօր, ուրբաթ, կը բացուի արեւմտեան երեք պետութեանց վարչապետներուն խորհրդաժողովը, Պերմուտայի մէջ. (Ատլանտեան, եւ ոչ թէ Խաղաղական ովկիանոս) :

Ամբողջ աշխարհ անձկութեամբ կը սպասէ ժողովի ելքին : Պիտի քննուին չարք մը բարդ խնդիրներ, թիւրիմացութիւնները պարզելու եւ աւելի սերտ գործակցութիւն հաստատելու համար : Մտածուած է նաեւ Զորսերու ժողովը, մասնակցութեամբ Ա. Միութեան :

Ֆրանսայի ներկայացուցիչները, Պ. Պ. Լանիէլ եւ Պիտօ մեկնելէ առաջ երկար խորհրդակցութիւն մը ունեցան իրենց պաշտօնակիցներուն հետ, վերջնապէս ճշդելու համար իրենց դիրքը : Այս առթիւ ալ վարչապետը յայտարարեց թէ կառավարութիւնը գոհ է որ Ա. Միութիւնը կ'ընդունի Դաշնակիցներու Յուլիս 15 թուակիր հրաւէրը, Զորսերու խորհրդաժողով դումարելու համար : Մեծ արդիւնքներ կը սպասէ նաեւ Պերմուտայի ժողովէն : «Ներկայ պարագաներուն մէջ մասնաւորապէս կարեւոր է որ կարենանք լայն խորհրդակցութիւն մը կատարել, ամբասնդելու համար մեր հաւաքական գործունէութիւնը : Այս խորհրդակցութիւնը պիտի դիւրացնէ մեծ խնդիրներու լուծումը, առաջին առթիւ ծառայելով խաղաղութեան գործին » :

Իրազեկները կը պնդեն թէ Ֆրանսա մասնաւորապէս պիտի ջանայ համոզել որ Մեծն Բրիտանիան սերտ գործակցութիւն մը խոստանայ, դիւրացնելու համար եւրոպական բանակի գաղնադրին վաւերացումը : Ֆրանսական պատուիրակութիւնը լայնօրէն պիտի պարզէ նաեւ իր տեսակէտները Հնդկաչինի պատերազմի մասին, որ ծանր բեռ մըն է երկրին համար : Վերջին նախարարական խորհուրդէն ետք, դեկոյց մը հրատարակուեցաւ որ կ'ըսէ թէ Ֆրանսա կը սպասէ որ Հօ Շի Մին պաշտօնապէս ճշդէ իր դիրքը, չէզոք դիւանագէտի մը միջոցաւ : Որեւէ բանակցութիւն պիտի կատարուի համաձայն Հուրդ Հնդկաչինի երեք պետութեանց հետ : Հնդկաչինի օրինաւոր կառավարութիւնն ալ կը պահանջէ որ ապստամբները դադրեցնեն հրամանատարը միանայ ազգ. ճակատին :

× Ընդհանուր ժողովի Պերմուտա հասան Դ. օր, բուռն փոթորիկ մը վերջ : Թռիչքը տեւած էր 18 ժամ : Իրենց հետ էին 28 հետեւորդներ, դլուխն ըլլալով արտաքին նախարարը եւ հիւլէական ուժի վարչութեան նախկին անօրէնը : Բոլորը միասին դիմաւորուեցան Պերմուտայի անդլիացի կառավարիչին կողմէ : Ճամբորդութեան վերջին մասը կատարուեցաւ Ատլանտեան կատաղի փոթորիկի մը մէջ, մեծ մտահոգութիւն պատճառելով : Օդանաւէն իջած առեն Պ. Իտըն յայտարարեց ,— « Սըր Ուինսթըն (Ընդհանուր) եւ ես կը յուսանք եւ կը հաւատանք թէ մեր կատարելիք աշխատանքը օգտակար պիտի ըլլայ ոչ միայն մեր երկրին, այլեւ աշխարհի խաղաղութեան համար» : Ընդհանուր եւս ըսաւ թէ ուրախ է որ Պերմուտա կը վերադառնայ տասը տարի վերջը : Ծերունի վարչապետը դանդաղ կը քալէր, դաւազանի մը կռթնելով, եւ տղու մը պէս չոյեց սպիտակ այծ մը որ բախտաբեր խորհրդանշանն է անգլ. զօրադունդի մը :

ՓԱՌԻՍՏԱՆ բողոքագիր մը ստացաւ Ա. Միութենէն, որ կը դանդատի թէ բանակցութիւնները կը կատարուին , ռազմական խարխխներ տրամադրելու համար Մ. Նահանգներուն : Հնդկաստան ալ դժգոհ է այս բանակցութիւններէն :

ԻՆՉ Կ'ԸՍԷ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐ

ՊԻՏԻ ՔՆՆԷՆ ԲՈԼՈՐ ՎԻՃԱԿԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ

Պերմուտա մեկնելէ առաջ, նախագահ Այզընհաուըր լրագրական ասուլիս մը տարքած էր, իր տեսակէտները պարզելու համար : (Ճամբայ պիտի ելլէ այսօր, ուրբաթ, առաւտեան ժամը 8ին, քանի որ Պերմուտա հազիւ հազար քիլոմեթր հեռու է Մ. Նահանգներէն) :

Նախագահը նախ ըսաւ թէ մասնաւոր օրակարգ մը պատրաստուած չէ եւ թէ համաշխարհային բոլոր խնդիրները կը նան քննուիլ : Սակայն, պատասխանելով հարցումի մը, դիտել տուաւ թէ չեն կրնար քննել կարմիր Չինաստանը Ազգաժողովին մէջ առնելու խնդիրը կամ այդ մասին բանակցիլ ոեւէ մէկուն հետ : «Եւրոպա Մեծերու ժողովը պատեհութիւն կ'ընծայէ աւելի սերտօրէն ներգաշնակելու ազատ աշխարհին գործակցութիւնը եւ, օրինակ, աւելի լաւ ըմբռնելու Ֆրանսայի կացութիւնը Հնդկաչինի մէջ կամ անդլեւրանեան վէճը : Այնուհետեւ ժողովը պիտի յանդի չինարար եւ արդար որոշումներ – ու» :

Պատասխանելով Զորսերու խորհրդաժողովի մասին եղած հարցումներու, նախագահը հաստատեց արտաքին նախարարներուն յայտարարութիւնները : Բացատրեց թէ, ամէն պարագայի մէջ, Մ. Նահանգները Մոսկուայի հետ կատարուած որեւէ քաղաքական բանակցութեան առեն երբեք պիտի չհրաժարին հիմնական սկզբունքէն,— ինքնորոշման իրաւունք բոլոր ազգերու, իրենց ուզած կառավարութիւնը հաստատելու համար : Մ. Նահանգները պիտի ընդունին Զորսերու ժողով մը եթէ Ռուսները հաւաստիքներ տան իրենց ուղղամտութեան մասին :

Նախագահը այս առթիւ պատասխանեց նաեւ տեղական հարցերու վերաբերեալ հարցումներու : Թղթակից մը փորձեց իմանալ նախագահին անձնական տեսակէտը եւ յոյսերը Պերմուտայի ժողովի մասին : Այզընհաուըր պատասխանելով օրի – նակ մը յիշեց իր պատերազմի փորձառութենէն : «Երբ մէկը ճակատամարտի մը կը մասնակցի, բաներ կան զոր կրնայ ընել, եւ կան բաներ ալ որ ինքնին կ'ըլլան երբ մէկը բախտ ունի : Կարելի չէ պարզել մեր բոլոր յոյսերը. բայց կարդ մը բաներ պիտի ըլլան» :

ՄՈՍԱՏԵՂ ԿԸ ԶՈՒԱՐՃԱՆԱՑ

Իրանի ամբաստանեալ վարչապետը, Տօքթ. Մոսատեղ ամէն օր զուարճալի տեսարաններ կը պարզէ, իր պաշտպանողականը կարդացած առեն : Առջի օր պոռաց իր դատաւորներուն երեսին.— «Եթէ անմահ էք, կրնաք գլուխս կտրել. եթէ ոչ լաւ խորհեցէք» : Յետոյ պատմեց թէ ինչպէս փորձած էր փախչիլ Օգոստ. 19–ին : «Քսան հոգինոց սեղան մը պատրաստել տուած էի, բայց միայն չորս հոգի մնացած էին : Երբ ուզեցի փախչիլ, սանդուղի մը միջոցաւ, ամէնէն տաժանելին եղաւ նորէն վար իջնել միւս կողմը, բայց ուրիշ ճար չկար խուսափելու համար հայրենասէրներէն որոնք կ'ուզէին սպանել զիս» :

Երբ ընդհ. դատախազը դիտել տուաւ թէ ամբաստանեալը այնքան տկար չէ որքան կ'երեւայ, Մոսատեղ պատասխանեց.

— Իրաւունք ունի : Եթէ թոյլ կուտաք զօտեմարտ մը կը կատարեմ Ազմուտէի հետ (ընդհ. դատախազ) : Եթէ յաղթեմ , ապացուցած պիտի ըլլամ թէ իրաւունք ունէի : Եթէ ան յաղթէ, պատժուած պիտի ըլլամ» :

Յետոյ նախագահին դառնալով ամբաստանեալը պոռաց.— « Երբ աղէկ ըլլամ , ձեզմէ աւելի զօրաւոր եմ , զօրավար» :

Նախագահը քրքիջ մը արձակեց որուն հետեւեցան դատաւորները եւ ունկնդիրները, մինչ Մոսատեղ մարմնական մարզանքներ կը կատարէր ...

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՏԷՐ ԵՂԷՔ ՁԵՐ ՏՂՈՑ

Անշուշտ կարդացիք լուրը ,— Զորս հայ պատանիներ ձերբակալուած վալանսի մէջ, իբրեւ գող :

Զորսն ալ անչափահաս, 15 – 17 տարեկան :

« Տոֆինէ Լիպէռէ» նոյ. 27ին ծանուցանելով դէպքը, խնայած էր ամբաստանեալներուն անուններն եւ ազգութիւնը :

Այս փափկանկատութիւնը չի նշանակեր թէ «անցած ըլլայ» պիտի ըսեն :

Երբոյդ անգամն է որ այսպիսի յանցանքներով կը բռնուին հայ պատանիներ եւ հրնտասարդներ, նոյն ֆաղաքին մէջ :

Մարսէյլն ալ ունի զզուելի պատմութիւններ :

Գալով Փարիզի, դեռ վերջերս արձանագրուեցան ոչ միայն գողութեան , այլ եւ մարդասպանութեան եւ անճանապարհութեան դէպքեր :

Բարեբախտութիւն է որ տեղական թերթերը տեղ չեն տար ամէն բրէական ատեն :

Մեզի ալ չատեն զանց կ'առնենք :

Բայց , մխիթարա՞նք է այս :

Ո՞ւր կ'երթանք այսպէս :

Հարցումը մասնաւորապէս ուղղուած է անչափահաս տղոց հայրերուն, մայրերուն եւ խնամակալներուն :

Ինչո՞ւ տէր չեն ըլլար իրենց զաւակներուն :

Ինչո՞ չեն հարցներ թէ ո՛ւր կ'երթան , ի՛նչ կը բանին անոնք տունէն դուրս : Մանաւանդ իրիկունը ուշ ատեն :

Ֆրանսան ազատ երկիր է ըսելով «ափաշ»նե՞ր պիտի պատրաստեն, թէ արժանաւոր զաւակներ :

Ատեն մը կը պարծենայինք թէ հայկական անուններով հազուադէպ են բրէական յանցանքներու տարեգրութեանց մէջ :

Նորահասները այս ճշմարտութի՞ւնն ալ պիտի հերքեն, իբրեւ հետեւանք անհոգութեան, անխելքութեան կամ անկրթութեան :

Փրկութեան միջոցնե՞ր կը պակսին :

Երբ հայրենի երկրին մէջ կ'ապրէինք , ձեր հայրերն ու մայրերը իրենց զաւակներուն ձեռքէն բռնելով շիտակ դպրոց կ'առաջնորդէին :

Երիտասարդական Միութիւններ կան , — տարէէ արձանագրեցէ՛ք որ դաստիարակուին :

Ձեր իսկ բարիքին համար : ՎԱՀԷ

ԳԱՐԵԳԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄԵՐԺԵ՞Ր Է

Պոլսոյ «Ազգ» թերթը կը դրէ թէ Գարեգին պատրիարք մերժած է իր թեկնածուութիւնը դնել Կիլիկիոյ կաթողիկոսութեան համար (26 Նոյ.) :

Նոյն առթիւ Պէյրութի մէջ քանի մը թերթեր պայքար բացած են, իբրեւ

Ի ՊԱՏԻՒ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ

•

Նոյեմբեր 27ի պիչերը, փարիզեան չքեղ ճաշարաններէն Քոլմարի մէջ, տեղի ունեցաւ ի պատիւ Շ. Նարդունիին սարքուած ճաշը, իբրեւ ողջերթ դէպի Միջին Արեւելք ճամբորդութեան:

Կը մասնակցէին մօտաւորապէս հարիւր հոգի,— բազմաթիւ մտաւորականներ, արուեստագէտներ, բժիշկներ, առեւտրականներ եւ գրասէրներ:

Այս առթիւ կազմուած էր նախաճեռնող մարմին մը, ղեկավարութեամբ Տէր եւ Տիկին Նուպար Յովհաննէսեանի, Տէր եւ Տիկին Զարեհ Մուրաթեանի, «Յառաջ»ի խմբագրութեան եւ ուրիշներու, որոնք ամէն աչխատանք թափած էին որպէսզի հանդիպումը ըլլար հաճելի եւ ներդաշնակ:

Կարգադիր յանձնախումբի առաջարկով սեղանապետ ընտրուեցաւ ընկեր Հրանտ Բալուեան, որ բանալով հաւաքոյթը, բաժակ ի ձեռին ըսաւ.— «Ֆրանսացի անուանի բանաստեղծ Լամոն տ'Արքուա, այլեւս դասականացած տող մը ունի, (Մեկնումը Partir c'est mourir un peu. մահ է քիչ մը): Մեր Նարդունին, որ մըշակոյթի ասպարէզին մէջ ամէն ընդունած տեսակէտ փոխելու, վերստեղծելու յատկութեամբ է օժտուած, յեղաշրջելով վերի տարան ալ, իր այս ճամբորդութեամբ կուգայ ըսել ու հաստատել թէ, մեկնիլը ոչ թէ մահանալ է քիչ մը, այլ ճիշդ հակառակը,— վերապրիլ, վերանորոգուիլ: Ու ասիկա ոչ միայն իր անձին՝ այլ ուրիշներու համար ալ: Նարդունին իր ուժանակային կարողութեամբ ու ինքնատիպ տաղանդովը, ահա կ'երթայ նոր չարժում ստեղծել իր անցնելիք ճամբաներուն վրայ: Բաժակը բարձրացնելով, բոլորիդ կողմէ ուժ եւ կարողութիւն կը մաղթեմ իրեն, որպէսզի իր ստանձնած առաքելութիւնը ըլլայ արդիւնաւոր եւ օգտաչատ»:

Բուն ճաշէն վերջ, սեղանապետը յաջորդաբար խօսելու հրաւիրեց մօտաւորապէս 15 ծանօթ դէմքեր, որոնք իւրաքանչիւրը, կարճ ուղերձներով, արտայայտուեցան Նարդունիին գործին ու անձին, անձնուիրութեան մասին:

Իւրաքանչիւր խօսող, փոխն ի փոխ կ'ընդմիջուէր արուեստագէտներու եւ սիրողներու գունագեղ բերքովը: Հայկական սիրուն երգեր ցանեցին Օր. Աստղիկ Առաքելեան, Տիկին Մայրի Մելիքեան, Տիկին Արմենուհի Բալուեան, Օր. Անահիտ Գալուէկեան եւ Շաքէ Պէնկեան: Եղան արտասանութիւններ, թատերագիր Գր. Վահան չափածոյ փանթէզի մըն էր հիւսած նկարագրելով Նարդունիին նիստ ու կացը: Իսկ Տիկին Բալուեան կարդաց գրագէտին հայրենապաշտ գրուածքներէն «Մուշ – մուլա՛»ն:

Անչուշտ հոս հնարաւորութիւնը չունինք լրիւ տալու խօսողներուն ճառերը: Այդ խոշոր ծաղկեփունջէն հատիկ հատիկ գոյներ պիտի ամփոփենք, կարելի համապատասխանութեամբ:

Շ. Միսաքեան.— Նարդունին առաջին անգամ տեսայ Պոլիս, «Ճակատամարտ»ի խմբագրատան մէջ (1922): Գրութիւն մը պրկած էր, ակադեմական վկայութիւն ներով: Ուշադրութիւնս գրաւած էր իր քննական ոգին: Ուղեցի անձամբ տեսնել եւ դիմացս գտայ համեստ երիտասարդ մը: — Հայրդ ինչո՞ւ չեկաւ, հարցուցի, այն հնթադրութեամբ թէ յօդուածագիրը ան է:— Ես եմ Շ. Այվազեան – Նարդունին, ըսաւ: Եւ պատմեց թէ բժշկական համալսարան կ'երթայ: Ցետոյ ցիրուցան եղանք, ան Փարիզ, ես Սոֆիա: Բայց երբեք չխզեցի կապը, թելադրելով որ գրէ «Ճակատամարտ»ին: Երբ ես ալ Փարիզ եկայ եւ «Յառաջ»ը լոյս տեսաւ, իմացայ որ պիտի չկրնայ լրացնել բժշկական Համալսարանի վերջին տարին: Կէս օրուան պաշտօն մը ունեցաւ խմբագրատան մէջ: Կը տքնէր լռիկ մնջիկ, ամէն սեւ աչխատանք կատարելով: Միեւնոյն առեն պաշար կ'ամբարէր: Մրջիւնը պաշար կ'ամբարէ միայն ձմրան համար: Նարդունին կ'ամբարէ յաւիտենականութեան համար: Յաճախ կը հարցնեմ ես ինծի թէ լա՞ւ ըրի խմբագրատուն քաչելով զինքը, ուր մնաց չման 15 տարի: Տեսնելով իր ծաւալուն վաստակը, երբեք չեմ խղճահարիր: Եթէ բոլորովին նուիրուէր բժշկութեան, պիտի ունենայինք Տոքթ. Այվազեան մը, մինչդեռ այսօր մեր դիմացը ունինք գրագէտ մը եւ պիտուն մը: Գրականութիւնը սրբազան կիրք մըն է իրեն համար: Սահման չունին իր պրպտումներուն ծաւալը եւ խորութիւնը: Ան մեր մշակոյթին Տորք Անդեղն է, որ ստեղծագործութիւններ կը կատարէ ժայռերու վրայ, ինչպէս առասպելին դերը:

Աբշաւիր Խանէտանեան.— «Տարած – ուած կարծիք է թէ, առեւտրականը չի սիրեր, չի դնահատեր գրականութիւնն ու գրողը: Այս օրուան ճաշը կը ջրէ այս վարկածը: Գլխաւոր կազմակերպիչը, Ն. Յովհաննէսեան՝ առեւտրական մըն է: Նոյնպէս սեղանակիցներուն կարեւոր մէկ մասը: Ուրեմն Նարդունին գիակ առեւտրականն ալ մօտեցնել մեր մշակոյթին»:

Աշոտ Մալաքեան.— Կազմակերպիչնե – րըէ պիս խաղի բերիք: Ըսիք թէ քանի մը հոգիով պիտի ճաչենք: Քանի մը հոգին հարիւրի բարձրացեր է: Ամէն տեղ կ'ե – րեւի Նարդունիին գտած լայն ժողովրդականութիւնը»: Ցետոյ պատմական օրինակ մը բերաւ Նէրոնի կեանքէն, ըսելով թէ ինք կը ծափահարէ Նարդունին, իրական արժէք է:

Ֆրեսէրիճ Ֆէյտի.— « Սեղանապետը մեզի կը պարտաւորէ որ երեք վայրկեա – նը չանցընենք: Ինծի պէս պապանձողնեբուն համար, երեք վայրկեանը չատ է: Բայց քիչ է Նարդունիին գործը պանծացնելու համար: Ինծի եկած հանդիսները հնարաւորութիւն չեմ ունենար ծայրէ ծայր կարդալու: Բացառութիւն մըն է « Հայ – Բոյժ »ը: Այս թերթէն չատ բան կը սորվիմ: Նարդունին չտեմարան մըն է դիտութեանց: Այժմ կ'երթայ դիտցածը ալ աւելի ճոխացնելու՝ երուսաղէմի եւ այլ դրադարաններէն: Վստահ եմ թէ նոր բերելիք համեղ նիւթերէն պիտի օգտուինք բոլորս»:

Աւետիս Գաբիկեան.— «Նարդունին յաւակնոտ կ'անուանեն: Ոչ մէկ յաւակնոտութիւն իր մօտ, քանի որ Զոմի չարժման օրերուն այս մեր «վհհափառը» ինչպէս կ'անուանէինք, իջնելով բարձունքէն փղոսկրեայ աչտարակէն « Երկունք» կը խմբագրէր: Այժմ կ'երթայ Աբեւելք, չեմ դիտեր թէ աղուոր անակնկալը սարքելով արդեօք պիտի վերադառնայ ... երկու – քո՞վ: Ըսի չեմ դիտեր, միայն դիտեմ թէ պիտի վերադառնայ ձեռագիրներու կապոցներով »:

Հրանտ Սամուէլ.— Ես անձնապէս ե – րախտապարտ եմ Թուրքերուն որ... Նարդունին վտնտեցին Պոլսոյ բժշկական վարժարանէն: Եկաւ Փարիզ՝ առանց ապաւէնի: Իր մէջ կ'ապրի բժիշկ եւ գրագէտ Նարդունին: Այս երկու հանդամանքները իրար կը լրացնեն: Ահաւոր է ինքնաչխատութեան տենդը իր մէջ: Ասով կը գրգռէ բոլորին նախանձը: Ժամանակակից մտաւորականութենէն ոչ ոք կը մօտենայ իր բարձրութեան՝ իրրեւ հմտութիւն»:

Տիկին Շ. Միսաքեան.— Կ'ըսեն թէ Նարդունին իրրեւ ընտանիքի, չբլանակէ, կիներէ խրտչող մարդ՝ կնատեաց է: Շատ սխալ, կնատեաց չի կրնար ըլլալ՝ քանի որ... սէր է երգած: Ոմանք իր մէջ բը – ժիշկը կը յարգեն, ոմանք գրագէտը: Ես բժիշկին կարեւորութիւն չեմ տար: Նարդունին մէջ գրագէտը գերազանց է բժիշկէն: Զկայ մշակութային խնդիր մը, որուն մասին յանպատրաստից, փողոցը, խմբագրատունը, ճաչի տեն ձեղի նոր կոչնիք մը չյայտնէ:

Զարեհ Մուրաթեան.—Նարդունի մարդը բոլորին հիացման առարկայ է, պարզապատճառով որ, ուրիչներու նման դրամին առջեւ չի քծնիր: Անկաշառ են իր նկարագիրն ու գրիչը: Ինք կը մնայ օրինակելի տիպար մը ժամանակակից մտաւորականութեան:

Տիկին Էլիէն Բիւզանդ.— Այս օրուան մեր մեծարուողը եթէ ուրիչ մէկն ըլլար, պիտի չարչարուէի, տանջուէի նորութիւն մը ճարելու համար, բայց քանի որ Նարդունին է, բարեբախտաբար նիւթ չի պակսիր իր անձէն ու գործէն ճարելիք: Ինք Աբեւորդի է ու Հէթանոս: Մէկ մօր ծնունդը չէ, այլ համայն մեր հայրենի բնութեան: Բազմաթիւ են իր մայրերը: Ասոր համար փոխադարձաբար կը սիրէ բոլոր մայրերը: Անցեալ տարի ինք Զոմեբուն հետ կազմակերպեց «Մայրերու Օ – ր»ը: Այս պահուս ազդովին արեւազուրկ դարձեր ենք: Մեզի Նարդունիներ պէտք են, վերստին արեւին մօտենալու համար.

Ընկեր Երուանդ Ճանկէօզեան.— Ընտանիքի մը մէջէն երբ մէկ անդամը կը պակսի, նուիրական ճաչը կը սարքեն: Նարդունին տրուած այս բազմանդամ ճաչասեղանը չի տարբերիր այդ նուիրական ունինք գրագէտ մը եւ պիտուն մը: Գրականութիւնը սրբազան կիրք մըն է իրեն համար: Սահման չունին իր պրպտումներուն ծաւալը եւ խորութիւնը: Ան մեր մշակոյթին Տորք Անդեղն է, որ ստեղծագործութիւններ կը կատարէ ժայռերու վրայ, ինչպէս առասպելին դերը:

Աբշաւիր Խանէտանեան.— «Տարած – ուած կարծիք է թէ, առեւտրականը չի սիրեր, չի դնահատեր գրականութիւնն ու գրողը: Այս օրուան ճաշը կը ջրէ այս վարկածը: Գլխաւոր կազմակերպիչը, Ն. Յովհաննէսեան՝ առեւտրական մըն է: Նոյնպէս սեղանակիցներուն կարեւոր մէկ մասը: Ուրեմն Նարդունին գիակ առեւտրականն ալ մօտեցնել մեր մշակոյթին»:

Աշոտ Մալաքեան.— Կազմակերպիչնե – րըէ պիս խաղի բերիք: Ըսիք թէ քանի մը հոգիով պիտի ճաչենք: Քանի մը հոգին հարիւրի բարձրացեր է: Ամէն տեղ կ'ե – րեւի Նարդունիին գտած լայն ժողովրդականութիւնը»: Ցետոյ պատմական օրինակ մը բերաւ Նէրոնի կեանքէն, ըսելով թէ ինք կը ծափահարէ Նարդունին, իրական արժէք է:

Ֆրեսէրիճ Ֆէյտի.— « Սեղանապետը մեզի կը պարտաւորէ որ երեք վայրկեա – նը չանցընենք: Ինծի պէս պապանձողնեբուն համար, երեք վայրկեանը չատ է: Բայց քիչ է Նարդունիին գործը պանծացնելու համար: Ինծի եկած հանդիսները հնարաւորութիւն չեմ ունենար ծայրէ ծայր կարդալու: Բացառութիւն մըն է « Հայ – Բոյժ »ը: Այս թերթէն չատ բան կը սորվիմ: Նարդունին չտեմարան մըն է դիտութեանց: Այժմ կ'երթայ դիտցածը ալ աւելի ճոխացնելու՝ երուսաղէմի եւ այլ դրադարաններէն: Վստահ եմ թէ նոր բերելիք համեղ նիւթերէն պիտի օգտուինք բոլորս»:

Աւետիս Գաբիկեան.— «Նարդունին յաւակնոտ կ'անուանեն: Ոչ մէկ յաւակնոտութիւն իր մօտ, քանի որ Զոմի չարժման օրերուն այս մեր «վհհափառը» ինչպէս կ'անուանէինք, իջնելով բարձունքէն փղոսկրեայ աչտարակէն « Երկունք» կը խմբագրէր: Այժմ կ'երթայ Աբեւելք, չեմ դիտեր թէ աղուոր անակնկալը սարքելով արդեօք պիտի վերադառնայ ... երկու – քո՞վ: Ըսի չեմ դիտեր, միայն դիտեմ թէ պիտի վերադառնայ ձեռագիրներու կապոցներով »:

Հրանտ Սամուէլ.— Ես անձնապէս ե – րախտապարտ եմ Թուրքերուն որ... Նարդունին վտնտեցին Պոլսոյ բժշկական վարժարանէն: Եկաւ Փարիզ՝ առանց ապաւէնի: Իր մէջ կ'ապրի բժիշկ եւ գրագէտ Նարդունին: Այս երկու հանդամանքները իրար կը լրացնեն: Ահաւոր է ինքնաչխատութեան տենդը իր մէջ: Ասով կը գրգռէ բոլորին նախանձը: Ժամանակակից մտաւորականութենէն ոչ ոք կը մօտենայ իր բարձրութեան՝ իրրեւ հմտութիւն»:

Տիկին Շ. Միսաքեան.— Կ'ըսեն թէ Նարդունին իրրեւ ընտանիքի, չբլանակէ, կիներէ խրտչող մարդ՝ կնատեաց է: Շատ սխալ, կնատեաց չի կրնար ըլլալ՝ քանի որ... սէր է երգած: Ոմանք իր մէջ բը – ժիշկը կը յարգեն, ոմանք գրագէտը: Ես բժիշկին կարեւորութիւն չեմ տար: Նարդունին մէջ գրագէտը գերազանց է բժիշկէն: Զկայ մշակութային խնդիր մը, որուն մասին յանպատրաստից, փողոցը, խմբագրատունը, ճաչի տեն ձեղի նոր կոչնիք մը չյայտնէ:

Զարեհ Մուրաթեան.—Նարդունի մարդը բոլորին հիացման առարկայ է, պարզապատճառով որ, ուրիչներու նման գրամին առջեւ չի քծնիր: Անկաշառ են իր նկարագիրն ու գրիչը: Ինք կը մնայ օրինակելի տիպար մը ժամանակակից մտաւորականութեան:

Տիկին Էլիէն Բիւզանդ.— Այս օրուան մեր մեծարուողը եթէ ուրիչ մէկն ըլլար, պիտի չարչարուէի, տանջուէի նորութիւն մը ճարելու համար, բայց քանի որ Նարդունին է, բարեբախտաբար նիւթ չի պակսիր իր անձէն ու գործէն ճարելիք: Ինք Աբեւորդի է ու Հէթանոս: Մէկ մօր ծնունդը չէ, այլ համայն մեր հայրենի բնութեան: Բազմաթիւ են իր մայրերը: Ասոր համար փոխադարձաբար կը սիրէ բոլոր մայրերը: Անցեալ տարի ինք Զոմեբուն հետ կազմակերպեց «Մայրերու Օ – ր»ը: Այս պահուս ազդովին արեւազուրկ դարձեր ենք: Մեզի Նարդունիներ պէտք են, վերստին արեւին մօտենալու համար.

Ընկեր Երուանդ Ճանկէօզեան.— Ընտանիքի մը մէջէն երբ մէկ անդամը կը պակսի, նուիրական ճաչը կը սարքեն: Նարդունին տրուած այս բազմանդամ ճաչասեղանը չի տարբերիր այդ նուիրական

ԱՀԱ ԹԷ ԻՆՉՈ՛Ւ ԱՂՋԻԿԴ ՀԱՄՐ Է

•

ՀՄԲ.— Այս հարցին ամբողջական լուսաբանութեան համար մեզի յանձնարարուած է իրագեկ մը, որ Ամերիկա կը բնակի եղեր: Կը սպասենք իր վկայութեան, միանգամ ընդ միշտ փակելու համար բանավէճը:

Տասնեւհինգ օր մեր համբերութիւնը ծանր փորձի մը ենթարկուեցաւ եւ ակնապիշ սպասեցինք յուսալով որ Պ. Լեւոն Եփրեանեան վերջապէս պատասխանելով վահէի կրկնակ հրաւէրներուն՝ կը բարեհաճի մեզի ալ հաղորդել Օննիկ Իհսանի «դաւաճանութեանց պաղտնիքները» :

Դժուար եղաւ համբերել, բայց ի վեր – ջոյ համբերատարներս վարձատրուե – ցանք, իմանալով դաւաճանութեան «զգայացունց պաղտնիքները» :

Չէր արժեր, սակայն, երկար օրեր ըս – պասցնել մեզ, առանց տող մը նորութիւն կամ մեկին եւ անհերքելի իրողութեան մը հաստատումը բերելու, զարձգարձիկ եւ զարմանալի տրամաբանութեամբ մը պատ պատ զարնուելով հասնելու եւ հրամ – ցնելու մեզի եզրակացութիւն մը՝ որ նըման է Մոլիէռի «Ակամայ բժիշկը» խաղին մէջ այլեւս առածի կարգ անցած եւ նման տրամաբանութեանց առթիւ յիշուած Սկանառելի սա անհեթեթ եզրակացութեան.— Վուալա ժիւսթըման սը ֆի փէ գը վօթրը փիյյը է միւէթ·

Ես չէի որ տուն տուի այս բանավէճին: «Յառաջ»ի մէջ արտատպուած Թրքական « ցնդաբանութեան» (բառը իմս չէ, Վահինն է) կապակցութեամբ «կարգ մը հէյինն է) կապակցութեամբ «կարգ մը դրական փաստեր» յիշած էի (նոյնպէս Վահէի որակումով): Հետեւաբար որքան ալ փրփրած ըլլայ Պ. Երկանեան, կը սի – րեմ յուսալ թէ չնորհ պիտի ընէ ինծի կարելի պաղարիւնով լսելու զիս : Ես վա – ղուց կորուսած եմ առհարկի եւ անհարկի փրփրելու ունակութիւնս եւ ընդունակութիւնս, մանաւանդ որ ըստ իս փրփրած մարդուն դաւողութիւնն ալ սովորաբար փրփուր դառնալով կը կորսնցնէ իր վճիռ հեղուկի պայծառութիւնը :

Փարիզէն հաղար քիլոմեթր հեռու կը բնակիմ եւ Վահէի ուղղուած «բարկա – ճայթ» նամակին բովանդակութենէն դի – տեմ այնքան՝ որքան երեւցաւ թերթին մէջ: Բայց այդքանն ալ բաւական է հաստատելու համար թէ բարկութիւնը չար խորհրդատու է: Այդ չար խորհրդատուն է անկասկած որ մղած է նամակագիրը ծուռ դատելու: Որքան ալ պէտք չունենամ իր խորհուրդներուն, չնորհապարտ եմ սա – կայն որ իմ մեռելներս յարգելու ձեւը կը սորվեցնէ ինծի, թէեւ չհասկցայ թէ «ծաղիկներու յուշարձանը» ի՞նչպէս կ'ըլլայ, Իսկ Թալէաթի գով թաղելու կամ Քէմալի ապարակը տանելու թելադրանքը այնքան պարզ է՝ միայն իր հեղինակը կը նուաստացնէ: Կը վախնամ որ եթէ այս անտեղի փոխաբացութիւնը երկարի, տանի զիս ալ Թալէաթի սառակին գով թաղէ, պարզապէս Օննիկ Իհսանի միջոցաւ ապատած եւ աքսորի զարհուրանքին մէջ անհետացած չըլլալուս համար:

Մեր ներկայ դժբախտ իրականութեան մէջ կ'երեւի մեզի պէս մեր բառերն ալ մաչեր եւ պարպուեր են իրենց իրական իմաստէն: Անճոռնի պատմութեան մը առթիւ քանի մը ճղտումներ եւ վերյիչում – ներ, Պ. Երկանեանի համար դարձեր են «էֆէնտիի մը ղրուտական լայն կենսադրականը որ առօք – փառօք բարմեր է Դաչնակցական թերթի մը մէջ» եւ որուն երեւումը «կը նախատէ եղեր հերոսները»: Բայց արդար ըլլալու համար պէտք է չեշտել որ ինծի դէմ «բնազդական» իրաւունք մը ճանչնալու չափ ազնիւ է ան, «զովքը հիւսելու համար բարերարիս» ուր որ ուզեմ, բայց ոչ թերթին մէջ:

Յանուն ո՞ր կանոնին, ո՞ր օրէնքին կամ ո՞ր տրամաբանութեան ոեւէ մէկը իրաւունք չունի ճղտելու, վերյիչելու կամ բացատրելու այն թերթին մէջ իսկ ուր երեւցած են նախատական տողերը, մանաւանդ որ ճղտումը ի պաշտօնէ սահմանուած է առաջին գրութեան ընթերցողները լուսաբանելու: Երթալ դալ եւ ասոր մէջ «հերոսներու նախատինք» տեսնել առնուազն իմաստակութիւն է:

Օննիկ Իհսանի մահը նորութիւն չէր մեզի համար եւ «Յառաջ»էն չէր որ իմացանք: Այդ առթիւ ձայն ծպտուն չհանեցինք եւ ոչ ալ ես անձնապէս երախտագիտութիւն յայտնեցինք «թերթին մէջս – տաւ» որուն էջերը աւելի քան երկու տասնեակ տարիէ ի վեր բաց էին առջեւս: Պարզապէս արտատպումի մը սուտն ու սխալը ճղտեցի եւ այդքան միայն: Իսկան նչանակութիւն ունեցող բան մը չէր ինծի համար, ի՞նչ անարժէք եւ անիմաստ տողեր կը կարդանք աչ ու ձախ: Այնքան իսկան չէր՝ որ եզրակացութիւն անգամ չէի հանած, ձգելով որ ընթերցո – ղ ինք հանէ իր եզրակացութիւնը: Բաւականա – ցած էի նոյնիսկ անուանս սկզբնատառերը դնելով իբր ստորագրութիւն: Բայց այսօր ամբողջ անուանովս կը ստորագրեմ որպէս զի Պ. Երկանեան չհետեւցնէ թէ ակրը չեմ բսածներուս :

Փաստեր բերելու ալ պէտք չունիմ, ուղղը կրնայ բանալ թերթին 10 եւ 29 Հոկտեմբերի թիւերը եւ կրկին կարդալ երկու դրութիւնները :

Բայց քանի որ «բարկաճայթ եւ փրփրած» ընդդիմախօսը կը հարկադրէ, տեսնենք թէ ի՞նչ է իր բսածը:

« Անձնական հաչիւ չունիմ հետը, կ'ըսէ յօդուածագիրը, եւ չեմ ճանչնար այդ մարդը ոչ մօտէն ոչ հեռուէն»: Հետեւաբար անձնական հակակրութիւն մըն է միայն իր ունեցածը, հիմնաւոր կամ անհիմն կարեւոր չէ, որ ծնունդ կ'առնէ անոր վրան քաղաքականութենէն: Հակակրութիւնը իր կատարեալ իրաւունքն է եւ ոչ ես եւ ոչ ալ ուրիչներ կրնան իրեն պլանալ այդ իրաւունքը: Ես ալ անձնապէս ինչ հակակրութիւններ ունիմ անուններու հանդէպ՝ որոնց չատ յաճախ կը հանդիպ – պիմ թերթերու մէջ: Բայց եթէ ամէն անդամ փրփրիմ ու բողոքեմ, առնուազն ա – միսը քանի մը անդամ ներկայ ըլլալու եմ թերթին մէջ:

Մնաց որ քաղաքականութենէն դաւա – ճանութիւն՝ լեհներու եւ ձորերու տարածութեամբ անջրպետ մը կայ եւ անորա – կելի է մէկը դաւաճան ներկայացնել պարզապէս որովհետեւ համաձայն չենք իր վարած քաղաքականութեան: Քաղաքականութիւնը կը ժխտուի, կը մերժուի, դաւաճանութիւնը կ'ապացուցուի, կը փաստուի: Այդ էր որ կը սպասէինք իրմէ իր «բարկաճայթ» նամակէն վերջ: Ըրա՞ծ այդ, նուազագոյն փաստ մը բերա՞ծ, իմ բսածներէս տարբեր բան մը բսա՞ծ :

Մանաւանդ մեր կազմակերպութիւնը դիտցաւ ճղտել եւ արժանի կերպով պատժել ամէն կարգի իրական դաւաճանները, բայց օր մը օրանց լսեցի՞ք որ Օննիկ Իհսանի քիթը արիւնած եւ կամ պատասխանատուութեան կանչուած եւ իրմէ հաչիւ պահանջուած ըլլայ: Թուրք եւ հայ մեծ ու պզտիկ թալէաթները չանթահարելէ վերջ, Դաչնակցութիւնը պիտի վրանի՞ր, մանաւանդ այն օրերուն, նոյն անիսաւունակ վախճանին ենթարկելու Օննիկ Իհսանը, եթէ անոր դաւաճանու –

թեան մասին փաստ մը կամ համոզում մը ունենար: Ի՞նչ է երեսուն եւ հինգ տարի քար լռութենէ վերջ այս անտեղի ժխորին իմաստը՝ որ անձնական հակակրութիւնով չարդարանար :

« Իհսանեան քաղաքականութիւնը մենք մերժեցինք երէկ, մինչեւ վերջին ժամուն, ի պին մեծ զոհողութեանց եւ մերժելով կը մերժենք այսօր ալ » կ'ըսէ Պ. Երկանեան :

Կատարելապէս համաձայն եմ իրեն եւ երկու ձեռքով կը ստորագրեմ այս յայտարարութիւնը: Աղէտի օրերուն քաղաքական ուղղութեան ի՞նչ ըլլալէն «պէխա-պէր» էի ես, բայց խելահաս ըլլալէս ի վեր ծանօթ եմ մեր նուիրական Դատին էութեան: Իմ ալ համոզումս է թէ ցորչափ մեր դատը իր արդար լուծումը չգտնէ եւ մեր անհերքելի իրաւունքները մեզի չտրուին, Թուրքին ջուրերուն հոսանքով թիավարելու հարց չի կրնար ըլլալ մեզի համար: Այդ լուծումին հետանկարին հասնելու համար լաւագոյն եւ ազդու միջոցներուն որոնումն ու սահմանումը իմ մտքիս ալ յաճախանքն է ուրիշներուն պէս: Իհսան իմ կեանքս փրկած ըլլալուն համար չյաւակնեցայ երբեք իմ համոզումներուս, ըմբռնումներուս կամ ձգտումներուս տէրը դառնալու:

Սխալ է սակայն այդ քաղաքականութիւնը «Իհսանեան» մկրտել, որովհետեւ ի վերջոյ Հայոց համար թուրքը չոյելով ապրելու եւ զարգանալու քաղաքականութիւնը ոչ իրմով սկսաւ եւ ոչ ալ իրմով կը դադրի: Այսօր ալ կարծուածէն աւելի են այդ ապարդիւն եւ անօգուտ ուղղութեան կուսակիցները, բայց կարելի չէ ամենայն թեթեւութեամբ դատաճաններ հռչակել զանոնք:

Մէկ երկու տարի առաջ Պոլսէն այցի եկած Հայ մը ճանչնալու առիթն ունեցայ: Մարդը կը դանդաղէր թէ շատ յաճախ կը խօսինք ու կը գրենք Թուրքին դէմ՝ որ մեզ կը դիտէ ու կը լսէ: Կը բողոքէր որ իրենց մտավախութեան եւ անհանգստութեան պատճառ կ'ըլլանք: Անշուշտ ըսինք իրեն թէ մենք մէկ տեւական, մնայուն մտահոգութիւն կը ճանչնանք, մեր Դատը, մեր պահանջը, մեր ցիրուցան ժողովուրդին ապագան, մեր հողերուն վրայ իսկ ապրելու, աճելու, ծաղկելու, մեր ապագան կերտելու մեր անժխտելի իրաւունքը: Ուրիշ ոեւէ մտահոգութիւն չի կրնար չեղել մեզ մեր այդ մտասեւեռութենէն: Մարդը չհամոզուեցաւ, որովհետեւ իր ըմբռնումով հայ ժողովուրդին չահերը սահմանափակուած էին իր եւ իր նման – ներուն անձնական չահերուն սահմանին մէջ: Բայց այս մարդը արժանի՞ էր դառնման մակդիրին: ԲԱԲԳԷՆ ԳԱՎԷՋ

(Մնագեալը յաջորդով)

ԱՅՐԸ.— Այս տարի բոլորովին ամայի վայր մը պիտի երթամ օգափոխութեան :

ԿԻՆԸ.— Այս տարի այդ անկարելի է · տասը ձեռք նոր հագուստ կարել տուի · · ·

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

★

ՍԷՆ ՇԱՄՈՆ · 29 Նոյեմբեր (Յատաջ)· — Այս տարի բացառիկ խանդավառու – թեամբ տօնեցինք Դաշնակցութեան Օրը, թէեւ քիչ մը ուշացած :

Տօներ կան որոնք հայրենի հողին հոտն ու բուրմունքն ունին: Այնքան հզօր, այն-քան նուիրական, որ ամբողջ մարմնով սարսուռ կը զգաս: Մանաւանդ երբ հե – րոսներու անունով կը խօսուի, ու անոնց՝ խիզախ ու լուսաւոր դէմքերը մէկիկ – մէկիկ կը վերակենդանանան :

Ահա Դաշնակցութեան Օրը, հերոսածին Թուականի մը տարեդարձը, որ հայրենի-քէն հեռու, հպարտութեամբ, կ'ողեկոչ – ուի ամէն տարի :

Շարաթ իրիկուն, ամբողջութեամբ լեց-ուած էր Օթէլ ու Ֆրանսի գեղեցիկ սրա-հը: Նոր Սերունդի տղաքը, ինչպէս եւ ու-րիշ տասնեակներ ոտքի վրայ էին: Բա – ցումը կատարեց ընկեր Ե. Ղարիպեան, որ պերճաբան բանախօսութեամբ մը բացատրեց թէ Դաշնակցութիւնը երէկ ազատագրա – կան պայքարի, զոհողութեան եւ անվա – խութեան դիմագիծը գծեց, իսկ այսօր, օտարութեան այս մռայլ օրերուն կը հան-դիսանայ արթուն պահակը տարագիր բազմութեանց որոնք հայրենիքին մէկ մասն են: Ապա սկսաւ գեղարուեստական բաժինը, կրկնապատկելով ներկաներուն եւ նոր սերունդին խանդավառութիւնը :

Երիտասարդ Այանեան արտասանեց բա-նաստեղծ Յովհաննէսեանի « Զինուորին մահը», յատակ առոգանութեամբ: Տիգ – րան Աղնաւուրեան՝ Մ. Վարանդեանի «Հայ հերոսները»: Պատանի Գուլազսըզեան, չատ մաքուր հայերէնով, Ծատուրեանի— «Կանդնէ»ն : Մուրատեան վարժարանի նորաւարտ աշակերտներէն՝ պատանի Յ. Ճապուրեան՝ «Մայր Արաքսը», Ջութա – կահարութեամբ Գուլազսըզեանի : Ապա դաշնակահարուհի Օր. Սաթենիկ Տէմիր-ճեան եւրոպական եւ հայկական քանի մը կտորներ նուագեց մեծ յաջողու – թեամբ : Երիտասարդ Մուսեղեան կը փայլէր իր Ջութակով (Կառնկը): Իսկ պատանի Մ. Միքայէլեան իր «Քլառինէ-թ»ով նորութիւն մը բերաւ հանդէսին՝ (Բարձր սարեր): Օր. Արմենուհի Ընտ – րիկեան, վերստին արտասանեց ընկեր Բէգլարի մէկ գեղեցիկ կտորը, (Ինձ տա-րէք այնտեղ) , խորապէս յուզելով ներ – կաները :

Ցետոյ սկսաւ փոքրիկներուն բաժինը , երգախառն ջութակ, հայերէն բաժիննե – րով :

Գեղարուեստական բաժինը փակուած ըլլալով, նախագահը բեմ հրաւիրեց ընկեր Աբմ. Գուլումճեանը, որուն դրաւոր ճառը կ'ողեկոչէր մեր հերոսները : «Պիտի տո – նենք այս հերոսական տօնը՝ քանի իրա – կանացած չէ մեր անմահներուն երազը : Մեր ղէնքի եւ մտքի նահատակները ինկան յանուն հայ ժողովուրդին ազատութեան : Այդ պայքարին մէջ կը տիրէր Դաշնակ – ցութեան հզօր ու խիզախ ոգին : Կեցցէ հերոս ժողովուրդը , կեցցէ մարտական Դաշնակցութիւնը »:

Երկրորդ բանախօսը ընկեր Մ. Մկրտիչ-եան , ճառը սկսաւ «Նարեկացիի « Ի խո – րոց սրտի խօսք ընդ Աստուծոյ»ով: Իր կրակոտ եւ յեղափ· չունչով տոգորուած բանախօսութիւնը մեծ տպաւորութիւն ձգեց ներկաներուն վրայ: «Դաշնակցու – թիւնը՝ հայ ժողովուրդին համար՝ հայ հողին համար, իր անկախութեան հա – մար, իր հերոսներուն փառքին համար , դարձեալ պատրաստ է ասպարէզ նետուե-լու»: (Ծափեր) :

Մթնոլորտը այնքան ջերմ էր եւ մտեր-միկ որ յեղափոխական երգերը իրարու կը յաջորդէին: Արդէն կէս գիշերը անցած էր: Բոլոր սեղանները դրաւուած: Օտար հիւրեր ալ ունէինք, Ֆրանսացի ընկերվա-րականներ, որոնք խորապէս տպաւորած էին տօնակատարութենէն եւ խօսք առին : Յօսեցաւ նաեւ, Պ. Մ. Կէղիւրեան, թեւա-դրելով դիմանալ, տակալ մինչեւ որ բաց-ուին հայրենիքին դուռները ու տարագիր Հայերը մայր հողը վերադառնան»: Երի – տասարդ հայորդի մը՝ Սուրիայէն, յա – ջորդաբար երգեց հայրենասիրական եր – գեր, մեծ խանդավառութիւն ստեղծելով: Առտուն ուշ ատեն սրահը ամբողջու – թեամբ կը ցնծար, «Մշակ 'բանուոր» խմ-բերգով: Հանդէսը կը փակուի լաւագոյն յաջողութեամբ :

ՄԱԼԱԹԻԱՑԻ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ ԱԻՍՏՐԱԼԻՈՅ ՄԷՋ

★

ՄԵԲ.— Աւստրալիոյ Մելպըրն քաղա – քէն ստացաւ Հայկական Միութեան ծը-րագիր-կանոնագիրը: Ահա գլխաւոր կէ – տերը.—

ՅՕԴ· 1·— Միութիւնը կը կոչուի Հայ-կական Միութիւն Աւստրալիոյ :

Կրճատուած անուն Հ. Մ. Ա.:

ՅՕԴ· 2·— Հ. Մ. Ա.ի նպատակն է.—

ա) Գաղութը օժտել Մատուռ – վար – ժարանով մը (ապագայի ծրագիր, երբ Միութեան նիւթական միջոցները ներէն):

բ) Հայորդին եւ Հայուհին Հայ պահել, եւ ձուլումէ փրկել :

գ) Հայ եկեղեցին, Մեծասքանչէն ու մեր Ազգային Պատմութիւնը ծանօթացնել տե-ղացիին :

դ) Աւստրալիահայուն օգնել բարոյա – պէս եւ անհրաժեշտ պարագային ալ նիւ-թապէս :

ՅՕԴ· 3·— Վերոյիշեալներուն իրա – կործմանը համար Միութիւնս

ա) Կ'ունենայ իր սեփական հաւաքա – վայրը, որուն մաս կը կազմէ փոքրիկ գրադարան մը:

բ) Կը սարքէ պարահանդէսներ, հաւա-քոյթներ եւ խմբական պտոյտներ :

ԱՆԴԱՄԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.—

ՅՕԴ· 4·— Միութեանս կրնան անդա – մագրուիլ 21ը ամբողջացուցած Հայորդի-ներ եւ Հայուհիներ, որոնք դրաւոր դի – մում պէտք է կատարեն Միութեանս վար-չութեան :

ՅՕԴ· 5·— Նոր անդամագրուող մը պարտաւոր է — նուիրատուութեան ձեւին տակ — որոշ դումար մը վճարել իբր մուտքի տուրք :

ՅՕԴ· 6·— Միութեանս ամսավճարն է նուազագոյն երեք շիլին :

ՅՕԴ· 21·— Միութեան սեմէն ներս թղթախաղը արգիլուած է, իսկ ալքօլա – ւոր ըմպելիները կը թոյլատրուին միայն մասնաւոր երեկոյթներու ընթացքին, եթէ տեղական կառավարութիւնը չնորհէ հարկ եղած արտօնագիրը :

ՅՕԴ· 23·— Միութեան անդամ–անդա-մուհիներու թիւը երբ հասնի հոգիէ նուազ ըլլայ, Միութիւնը լուծուած կը նկատ – ուի :

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Փարիզի Ս. Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ 1952էն մինչեւ 1953 Նոյեմբեր 31 կա-տարուած գործողութիւններ :

135 պսակ.— (Անցեալ տարիէն 17 ա – ւելի), խառն ամուսնութիւններ, 21ը օ – տար այրերու եւ 12ը օտարուհիներու հետ: Պսակի արարողութեան ներկայ ե – ղած օտար հիւրերը մասնաւոր հիացու – մով դնահատած են մեր եկեղեցական եր-դեցողութիւններու ներդաշնակութիւնը :

150 Մկրտութիւն.— (Անցեալ տարիէն վեց պակաս): Հայ ընտանիքներու նիւ – թական պայմանները միշտ նկատի առ – նուած են քառասունէ աւելի մկրտու – թիւններ կատարուած են ձրի :

240 Հոգեհանգիստ.— (45 պակաս անց-եալ տարիէն): Հայրենակցական Միու – թիւններու, Ազգային հաստատութեանց եւ Գրական դէմքերու համար եղած բոլոր դիմումները սիրալիր ընդունելութեան արժանացած են պաշտօնէութեան կողմէ :

160 Մահեր.— (Անցեալ տարուան թի – ւէն մէկ աւելի), 60 քաղցկեղի, տասը թո-քախտի, յիսունը սրտի, 40ը ծերութեան, չաքարախտի եւ արկածներու հետեւան – քով: Կատարուած են ազգային յուղար – կաւորութիւններ պատշաճօրէն առանց որ եւ է վճարումի :

Այս առիթով հոդարարձութիւնս կոչ կ'ուղղէ մեր բոլոր հայրենակիցներուն որ առանց մկրտութեան չթողուն երախանե – րը եւ դիմում կատարեն դիւանատուն, որ հարկ եղած դիւրութիւնները պիտի տայ անխտիր բոլոր խնդրանքներուն :

Դիւան Հոգաբարձութեան

Ա.— Կեանքէն յուսահատած եմ, երեք օրէ ի վեր բան կերած չեմ: Երանի թէ ա-տրճանակ մը ունենայի :

Բ.— Անճնասպա՞ն կ'ըլլայիր :

Ա.— Ոչ :

Բ.— Մա՞րդ մը կը մեռցնէիր :

Ա.— Երբեք, կը ծախէի եւ չիտակ ճա – շարան կ'երթայի ...

Ո՞Վ ՍՊԱՆՆԵՑ

•

— « Ով էին Յոյները», «Լէյտի Հէսթեր Սթենհօփի կեանքը», «Քրուի ճեպընթա – ցը» , «Մաթուսալայի վերադարձը » , « Լինտա Քոնտոն »եան : Կարելի՞ է լու – սաբանութիւն մը դտնել այս դիրքերէն : Ձեր տիկին Լէյտընըրը տգէտ մէկը չէ եւ – ղեր, այլ զարդացած կին մը :

— Օհ, չատ խելացի էր, հաստատեցի:

Ձափագանց կը կարդար եւ ամէն բանի տեղեակ էր: Իրապէս սովորական կին մը չէր :

Փուարօ ժպտեցաւ ինծի նայելով :

— Այո, անմիջապէս գուշակեցի այդ – պէս ըլլալը: Եւ չարունակելով իր քննու – թիւնը, կանգ առաւ զարդասեղանին առ – ջեւ, որուն վրայ փոքրիկ սրուակներու եւ երեսի ներկերու զինարան մը կար :

Ցանկարծ ծունկի եկաւ եւ քննեց այ – ծեմորթը :

Տօքթ. Րէյլի եւ ես իրեն մօտեցանք ան-միջապէս : Կը դիտէր մուճ, զրեթէ ան – տեսանելի արատ մը, գորշ ստեւին վրայ , արատ մը որ կը նշմարուէր միայն ճեր – մակ մասերէն մէկուն վրայ:

— Ի՞նչ կը մտածէք Տօքթոր, արի՞ւն է, հարցուց :

Տօքթ. Րէյլի նոյնպէս ծունկի եկաւ .

— Թէրեւս, կրնամ ստուգել, եթէ կ'ու-զէք :

— Երախտապարտ կ'ըլլամ ձեզի :

Պ. Փուարօ քննեց ջրամանը եւ կոնքը: Ջրամանը դրուած էր զարդասեղանին քո-վը, թիթեղէ քարիւղի աման մը կար որ դործածուած ջուր կը պարունակէր :

Փուարօ ինծի դարձաւ :

— Օրիորդ, կը յիշէ՞ք թէ այս ջրամա – նը կոնքին մէջ չէր երբ Տիկին Լէյտընըրէն բաժնուեցաք ժամը մէկին քառորդ մնա – ցած :

— Չեմ կրնար հաստատել, ըսի վայր – կեան մը վերջը, աւելի ճիշդը կը կարծեմ թէ կոնքին մէջն էր :

— Այ :

— Կը հասկնաք, աւելցուցի անմիջա – պէս: Այդպէս կը կարծեմ, որովհետեւ սովորաբար կոնքին մէջ կ'ըլլար: Ծառա – ները ամէն բան կարգի կը դնեն : Այն պատասխանատուութիւնը ունիմ որ եթէ ջրամանը իր տեղը չըլլար, ես անձամբ տեղը պիտի դնէի զայն :

Փուարօ հաւանութիւն յայտնեց գլխու նշանով մը:

— Այո, կը հասկնամ : Կարդ, կանոնի այդ ճաշակը իւրացուցած էք հիւանդա – նոցներու մէջ պաշտօնավարած տաեն : Երբ առարկայ մը իր տեղը չըլլայ սենեա-կի մը մէջ անդիտակցաբար զայն կը չա – կէք: Իսկ ոճիրէն վերջ ամէ՛ն բան իր տե՞ղն էր հիմակուան պէս :

— Այդ մանրամասնութեանց վրայ կանգ չառի: Ամբողջ հոգս էր պիտնալ թէ մար – դասպանը անկիւն մը պահուրտա՞ծ էրկամ որեւէ առարկայ ձգած էր իր եաին:

— Շէնք չնորհք արիւն է, յայտարարեց Տօքթ. Րէյլի ոտքի ելլելով: Կարեւորու – թիւն ունի՞ ձեզի համար :

Շփոթած, Փուարօ ճակատը կնճռեց եւ թեւերը չարժեց ուժգնօրէն :

— Բան մը չեմ կրնար ըսել: Ի՞նչպէս կրնամ դիտնալ: Այս արատը կրնայ բնաւ նշանակութիւն չունենալ: Անոր չնորհիւ կրնամ հետեւցնել թէ մարդասպանը իր ձեռքին վրայ արիւն տեսնելով, զացած է լուալու: Անցուդարձը կրնայ այդպէս պատահած ըլլալ : Բայց պէտք չէ ամա – պարել հետեւութիւն մը հանելու համար:

— Վէրքը չատ քիչ արիւնած է, դիտել տուաւ Տօքթ. Րէյլի: Արիւնը չէ ժայթ – քած· չատ չատ կրնայ կաթկթած ըլլալ : Անշուշտ եթէ հարուածը վէրքին դպած է:

Սարսուռ մը զգացի: Ահռելի տեսարան մը երեւակայեցի, մարդկային արարած մը (երիտասարդ լուսանկարիչը, սիրուն վարդագոյն դէմքով) մահացու հարուած մը կուտար այս դեղանի կնոջ, յետոյ վը-րան ծռած, յանկարծ կատղելով մատնե-րը կը խօթէր վէրքին մէջ, վաւաշոտի մը պէս:

Տօքթ. Րէյլի նշմարեց որ կը դողամ:

— Ի՞նչ ունիք, Օրիորդ:

— Ոչինչ, դող մը եկաւ վրաս· պատաս-խանեցի:

Պ. Փուարօ ասդին դառնալով պիս կը դիտէր:

Գիտեմ թէ ինչ պէտք է ձեզի Օ – րիորդ: Ճիշդ հիմա, երբ քննութիւնը վեր-ջանայ Հասանիյէ պիտի վերադառնամ, Տօքթորին հետ: Ձեզի միասին պիտի տա-նինք: Կը հաճի՞ք թէյ մը հրամցնել Օր. Լիթըրէնի, բժիշկ:

— Մեծ հաճոյքով:

Պ. Փուարօ բարեկամաբար դարկաւ ու-սիս, անգլիական ձեւով, ինչ որ երբէք տարօրինակ չէր:

— Օրիորդ, ըսածս ըրէք: Ատկէ զատ մեծ ծառայութիւն մը պիտի մատուցանէք ինծի: Կ'ուզէի ձեզի հետ քննել կարգ մը նիւթեր, որոնց մասին հոս խօսիլ անպատ-շաճ կը նկատեմ: Պատուական Պ. Լէյտ-ընըրը կը պաշտէր իր կինը եւ համոզուած է թէ այստեղ ամէն մարդ նոյն զդացումը ունէր անոր հանդէպ: Ըստ իս բնական չէ-րեւար այս: Ոչ, պէտք է որ խօսինք Տի-կին Լէյտընըրի մասին... ինչպէս ըսեմ, առանց ձեռնոցներ դնելու: Այսպէս ուրե-մըն, հոս մեր աշխատանքը լրացնենք , մեզի հետ Հասանիյէ կը տանինք ձեզ :

— Ինչ ալ ըլլայ, պէտք է որ ձեմ պաշտօնս: Իմ կացութիւնս չատ նեղացու-ցիչ է հոս:

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆի երեսփ. ժողովը հաւանութիւն յայտնեց որ վերահաստատուին դիւանա – դիտական յարաբերութիւնները Անգլիոյ հետ, ինչպէս որոշած է կառավարութիւ – նը: Վիճաբանութիւնները տեւեցին երեք ժամ և միայն երկու երեսփոխաններ ընդ – դիմացան :

Ի. ՄԻՈՒԹԵԱՆ նոր Համայնապետարա – նի 20րդ հատորը լոյս տեսաւ քանի մը օր առաջ:— Իսրայէլի խորհրդային նոր դես – պանը, Ալեքսանդր Աբրամով, այսօր իր հաւատարմագիրը կը ներկայացնէ հան – րապետութեան նախագահին, երուսաղէ – մի մէջ, ինչ որ կ'ապացուցանէ թէ Մոս – կուա կ'ուզէ շահիլ Իսրայէլի բարեկամու – թիւնը: Մինչդեռ Անգլիա, Մ. Նահանգ – ները եւ ուրիշ արեւմտեան պետութիւն – ներ կը մերժեն երուսաղէմը ճանչնալ իբ – րեւ մայրաքաղաք Իսրայէլի եւ կը պնդեն որ բոլոր պաշտօն. գործերը կատարուին Թել – Աւիվի մէջ :

ՍՈՎԵՏԱԿԱՆ արուեստագէտներու եւ պարուհիներու խումբ մը պիտի գայ Փա – րիզ, ներկայացումներ տալով Դեկտ. 8էն մինչեւ 22, Շայոյի պալատին մէջ: 1937ի յուցահանդէսէն ի վեր առաջին անգամ է որ այսպիսի բազմանդամ խումբ մը Ֆը – րանսա կուգայ: Արուեստագէտները, ո – րոնց գլուխը անցած է ջութակահար Ի – գոր Օյսթրախ, Դաւիթի տղան, այժմ Լոնտոն կը գտնուին: Իրենց հետ է նաեւ հայ մեծ երաժշտագէտը, Ա. Խաչատր – եան, որուն անունը դժբախտաբար չերե – ւար այցելուներու ցանկին մէջ:

Դեկտ. 7ին պիտի գան խումբ մը մար – գիկները ալ, երկուքը Հայեր, Ազարեան եւ Շահինեան :

ԹՈՒՐՔԻՈՑ ելմտական նախարարը, Հասան Փոլատքան յայտնեց թէ նոր եւ – մտացոյցը կը ներկայացնէ 2·287·000·000 ոսկիի դումար մը, այսինքն 327 միլիոն աւելի՝ բաղդատելով անցեալ տարուան հետ: Ազգ. պաշտպանութեան ծախքն է 600 միլիոն ոսկի (անցեալ տարի 587 մի – լիոն), ուրեմն ընդհ. ելեւմուտքին 27 առ հարիւրը :

ՓԱՐԻԶի բժշկական նոր համալսարա – նին բացումը կատարուեցաւ երէկ, հան – դիսութեան նախագահին կողմէ : Ար – ժած է չորս միլիառ ֆրանք, եւ ամէնէն արդիական հաստատութիւնը պիտի ըլլայ Եւրոպայի մէջ, ինչպէս դրած էինք ար – դէն :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Աւելի քան ութ ամիս, ՅԱՌԱՋի վար – չութիւնը իր կարելիս փորձեց պահելու համար բաժանորդագրութեան եւ հատա – ւաճառի ներկայ գիները, թէեւ նոյն շըր – ջանին ծաւալի ընդարձակումը և տպարա – նի փոխոխութիւնը ստեղծած էին յատկ – եալ ծախքեր :

Մեր բոլոր բաժանորդները ճաշ գիտեն որ ՅԱՌԱՋը միշտ ուզած է ընել իր լաւա – գոյնը, մատչելի պայմաններով :

Այսօր ՅԱՌԱՋը աւելի աժան է քան ու – րիշ հայերէն թերթեր եւ մանաւանդ տե – ղական մամուլը, որուն պայմանները բո – լորովին տարբեր են :

Կարգ մը բացառիկ ծախքեր կարելի ե – ղաւ փակել շնորհիւ թերթին բարգաւա – ման համար եղած նուէրներու, որոնք շնորհակալութեամբ արձանագրուած են, օրը օրին :

Անշուշտ հաստատուն եկամուտ մը չի կրնար կազմել այդ աշակցութիւնը, թէ – թեւցնելով հանդերձ մեր հոգերը :

Տեղական թերթերը մեծագումար հան – գանակութիւններ կը սարքեն, պարբերա – բար, հակառակ իրենց հոսուն աղբիւր – ներուն :

Նկատի առնելով տպագրական ծախքե – րու, պետական եւ ընկերային տուրքերու ծանրութիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժ – մէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆ – ՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ – ՈՒԻՆՔ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ ԹԷ ՀԱՏԱՎԱՃԱ – ՌԻ ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻ – ՆԵՐԸ, ԵԹԷ ՈՒՐԻՇ ԵԼՔ ՄԸ ԶԳՏՆԵՆՔ :

ՄԻՆՉ ԱՅԴ, ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ԲԱԺԱ – ՆՈՐԴՆԵՐԸ ԿՐՆԱՆ ՕԳՏՈՒԻԼ ՆԵՐԿԱՅ ԳԻՆԷՆ, ՓԱԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՀԱ – ՇԻՒՆԵՐԸ ԵՒ ՆՈՅՆԻՍԿ ՎՃԱՐԵԼՈՒ ՀԱ – ՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԲԱԺՆԵ – ԳԻՆԸ :

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵՒԷ ՎՃԱ – ՐՈՒՄ ՉԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ԿՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ

14 Դեկտ. երկուշաբթի իրիկուն , ժա – մը 9ին, Սալ Մագընոյի մէջ (ռիւ տ'Օ – պաեը) :

Կը նախագահէ՝

Mr. JEAN BALLARD
Directeur des «*Cahiers du Sud*»

Կը խօսի՝

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գեղարուեստական ճոխ բաժին:
Մանրամասնութիւնները չուտով :

★

ԳԻՆԵՋՕՆ

ի պատիւ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻի
(Իր Միջին Արեւելէ մեկնելուն առիթով)
12 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին , *Քաֆէ Նօայլ սրահին մէջ :*
Մուտք՝ մասնաւոր հրաւիրատոմսով :

ԴԱԼ ՇԱԲԱԹ ԼՈՑՍ ԿԸ ՏԵՍՆԷ

ՀԱՅ - ԲՈՅԺ

ԺՈՂՈՎՐԴ. ԱՄՍԱԹԵՐԹ ԲԺՇԿՈՒԹԵԱՆ
Խմբագիրը՝ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ
Թիւ 155 – 156, ՆՈՅԵՄԲԵՐ – ԴԵԿՏԵՄ – ԲԵՐ, 32 Էջ :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ.— Հայհոյութիւ – նը բժշկութեան մէջ (Հայ–Բոյժ).— Գըլ – խու պտոյտը եւ պատճառները (Տոքթ. Գալուստեան).— Կաղամբին հիւթը ստա – մոքի կեղերու դէմ եւ արիւն թքնելու մասին (Տոքթ. Սերոբեան).— Ջեր խմե – լիք ջուրը (Տոքթ. Պէռնար).— Տարօնի բժշկարանը (Ա. Խաչատուրեան).— Երե – ւան քաղաքին անուան ծագումը (Հ. Ա. Ն.).— Մի վախնաք քանսերէն (Փրոֆ. Փորթման).— Վեց հազարեակ (Մ. Յովհ. — Հիսարեան).— Մեղր կերէք (Տոքթ. Շ. Այվազեան).— Ի՞նչպէս ածիլուիլ (Շ. Նարդունի).— Առաջնորդ թոքախտի դէմ (Թարգմ.) :

Տարեկան բաժնեգինը 800 ֆրանք : Ար – տասահման 1000 ֆրանք: Դիմել 32 Ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9):

ՍՊԱՌԱԾ է Օգոստոս – Հոկտեմբեր մի – ացեալ թիւը (152 – 4), վերադարձնողնե – րուն կը ղրկուին նոր թիւեր :

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

Մեր տաղանդաւոր երաժիշտը, Պ. Օհան Տուրեան, այս տարի դարձեալ հրաւիր – ուած է Ամնամպլը Օրէսքրալ տը Փարիզ կողմէ, վարելու չորս նուագահանդէս – ներ. 5, 12 եւ 19 Դեկտ. եւ 31 Յունուար, 1954, շաբաթ օրերը ժամը 17·30ին Սալ Կավոյի մէջ:

Պիտի վարէ Պէթհովէնի , Պաքի, Վէ – պէրի, Զայքովսկիի, Պրահմսի և Օրօսի – նի ղլուխ գործոցներէն: Այս առթիւ կազ – մուած է մասնաւոր յանձնախումբ մը , քաջալերելու համար երիտասարդ ար – ուեստագէտը :

ԲԺՇԿԱԿԱՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

Փարիզի Հայ Բժշկական Միութիւնը կազմակերպած է դասախօսութիւն մը այս ուրբաթ ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ, Դասախօսն է բժիշկ ՎԱԿՐԱՄ : Նիւթը՝ Ալէոլականութիւնը : Մուտքը ազատ է:

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՑԹ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սե – րունդի Ահարոնեան խումբի կողմէ, այս կիրակի ժամը 16էն 23, Ազգ. Տան մէջ , (Ա. յարկ) : Կը հրաւիրուին բոլոր մասնա – ճիւղերը, ինչպէս նաեւ փափաքող հայրե – նակիցները :

Հաճելի ժամանց : Ճոխ պիւֆէ :

ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական դասախօսութիւնը այս ուր – բաթ, ժամը 21ին, Ազգ. Տան մէջ: Դա – սախօս՝ Պ. Հ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ: Նիւթը՝ Մի – քայէլ Վարանդեանի կեանքը եւ գրակա – նութիւնը :

Մուտքը ազատ է :

ԽՆՋՈՅՔ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան :

Կիրակի, 13 Դեկտ. կէսօրէ վերջ ժամը 4էն 10ը Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէ – զիզ: Առատ եւ ճոխ պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է :

ԱՂՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍԸ

1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 31ԻՆ

Օքէլ ժօրժ 5ի շքեղ սրահներուն մէջ

Ճոխ եւ արտակարգ յայտագրով, ինչ – պէս միշտ :

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :
Յատկապէս կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ՀՐԱՒԷՐ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

Փարիզի Հայ. Եկեղեցւոյ Կրօն. Ընկե – րակցութեան վարչութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ընկերակցութեան բոլոր ան – դամները վեց դեկտ. կիրակի օր ժամը ճիշդ 15ին, Ազգ. Տան սրահին մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9):

Ծրագիր կանոնագրի 16րդ յօդուածին համաձայն այս անդամ ներկաներու թիւը ինչ որ ալ ըլլայ ժողովը պիտի նկատուի օրինաւոր, ունենալով միեւնոյն օրակար – գը, 22 Նոյեմբերի ընդհ. ժողովին, որ տեղի չունեցաւ օրինական մեծամասնու – թիւն գոյացած չըլլալով :

Ժողովին օրակարգն է.— 1· Ընտրու – թիւն ընդհ. ժողովի դիւանի :

2·— Ընթերցում եւ վաւերացում նա – խորդ ընդհ. ժողովի տեղեկագրութեան :

3·— Վարչութեան բարոյական եւ նիւ – թական հաշուետուութիւն 1950 – 1951 – 1952 տարեշրջաններու :

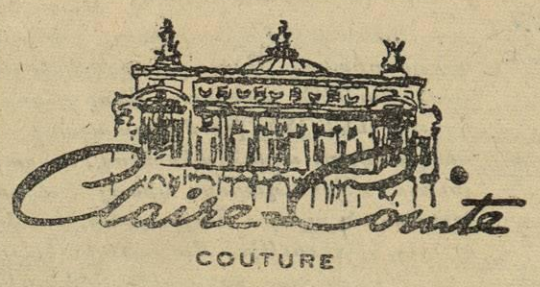
4·— Հաշուեքննիչ յանձնախումբի տե – ղեկագրի ընթերցում :

5·— Վարչութեան հաւաքական հրա – ժարականը, նոր վարչութեան եւ հաշուե – քննիչ մարմնի ընտրութիւն :

ա) Համաձայն կրօն. Ընկ. ծրագիրը կա – նոնագրի 16րդ յօդուածի տրամադրու – թեան, ընդհ. ժողովի, քուէարկութեան կրնան մասնակցիլ միայն անոնք որոնք ի – րենց տարեվճարները ըրած են մինչեւ 1953 :

բ) Վարչական աշխատանքներու դիւ – րութեան եւ կրօն. Ընկերակցութեան դործերուն կանոնաւորութեան համար կը յանձնարարենք ներկայ եկեղեցւոյ դիւանատան դիմեն եւ իրենց անդամատեարերը ստա – նան, եւ վճարումները ընեն ամէնէն ուշը մինչեւ կիրակի կէսօր :

ԴԻՒԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

17, Bld. des Capucines
(Face au Café de la Paix)

★

Tél. : OPÉra 80 - 34
— 00 - 25

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱԲՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. քաղաքի Ֆը – բիատփոր ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս շաբաթ ժամը 21ին Ահարոնեան Ակումբը: Ներկա – յանալ անդամատեարով :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին դասախօսութիւնը այս երկուշաբթի ժամը 21ին: Կը խօսի Ա – ՒԹՆԷի գործօն ընկերներէն Պարգեւ Նա – ճարեան :

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Աղբիւր Սերոբ Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորա – կան հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրա – կարգ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ՊԱՆԵԼՕ – ՔԱՇԱՆ.— Հ.Ց.Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւի – րէ բոլոր ընկերները այս ուրբաթ, ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: կարե – ւոր օրակարգ :

ԱՆԻԷՌ ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄԲ.— Հ. Ց. Դ. Ազատ ենթակոմիտէի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 21ին ծանօթ հաւաքատեղին : կա – րեւոր օրակարգ :

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, Պ. Ազա – տի ակումբը: կարեւոր օրակարգ :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Զաքեօնքի յանձնախում – բի ժողովը այս շաբաթ օր ժամը 15ին, Ռէժանի վերնայարկը : Կը խնդրուի հը – րաւէր առացող ընկերուհիներէն անպայ – ման ներկայ ըլլալ սոյն ժողովին :

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւ – ղը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրուի այս ուր – բաթ ժամը 21ին, ընկերուհի Ցովհաննէս – եանի տունը 12 Փլաս տը լ'Էօռէօփ : Ներ – կայանալ անդամատեարով: կարեւոր օ – րակարգ:

ՀԱՄԱՆԱՐԲ. Հայր. Միութեան վա – լանսի մասնաճիւղին ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, սովորական հաւա – քատեղին, Գոհարի սրճարանը: կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶի Աղքատախնամը խորին չնոր – հակալութեամբ ստացած է հետեւեալ նը – ւէրները.— Պ. Յարութիւն Ցովհաննէս – եանէ (Նըւեռ) 3000 ֆր. Անտիլլի ծեր – նոցին, Պ. Հրանտ Զաքրեանէ (Ալժէ) երեք հազար ֆր. Անտիլլի ծերանոցին, Տէր եւ Տիկին Հայկ Ագապէկեանէ հաղուստեղէն :

(կնիք)

ՀԱՑ ՏԻԿՆԱՆՑ ՄԻՈՒԹԵԱՆ Որբերու Օգն. մարմինը չնորհակալութեամբ ստա – ցած է հետեւեալ նուէրները Տիկին Մար – գարեանի մահուան առթիւ: Տիկին Սէ – ֆէրեանէ հազար, Պ. Որբերեանէ հազար, Տիկին Միհայէլեանի մահուան առթիւ Տի – կին Զ. Ճէվահիրճեանէ հազար, Տիկ. Ա. Ներսէսեանէ հազար ֆրանք :

Տիկին Կիւրիւնեանի մահուան առթիւ 5 հազար ֆր. Օր. Տիրուհի Անդրանիկեանէ :

Տիկին Հայկանոյշ Էգնաեանի (Ծնեալ Գալըպճեան) մահուան առթիւ Տէր եւ Տի – կին Գ. Պաղտասարեանէ 5000, Այրի Տիկին Ն. Գալըպճեանէ 2000, Պ. Աբրամ Գալըպ – ճեանէ 3000 ֆրանք :

AGENCE DES MATHURINS
58, Rue des Mathurins, Paris (8e)
Tél. ANJ. 48 - 62
BOUTIQUES - LOCAUX COMMERCIAUX - APPARTEMENTS
PROPRIÉTÉS

ԱՅՍ ՇԱԲԱԹ ՉԷՋի ԿԱՌԱՋԱՐԿԷ.— ՓԱՐԻԶ 9ՐԴ , Մատէնի մօտ վեց յարկնոց շէնիք մը խանութներով, բո – լորովին ազատ:

ՓԱՐԻԶ 19ՐԴ.— Շարք մը շէնիեր 93 վարձակալներով: Ընդհ. հասոյթ (պուիւթ) մէկ միլիոն ֆրանի: Գինը՝ երկու միլիոն 700·000 ֆրանի :

ՓԱՐԻԶ 17ՐԴ.— Ռիւ տը Թօֆվիլ, Սթիւտիօ, մուտք, խոհանոց, բաղնիք օժտուած ամէն յարմարութիւններով :

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Հայ կին մը անակնկալ գործեր կը փըն – տռէ ամբողջ օրուան համար: Ձանձնարա – բականներ ունի :

Դիմել «Ծառայ»ի վարչութեան :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՇԱԲԱԹ
5
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
SAMEDI
5 DECEMBRE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7236 | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 6ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2647

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՔԱԼԵԼ, ՔԱԼԵ՛Լ…

●

Զանազան առիթներով արտասանուած խօսքեր, ձայներ կան որոնք նոր իմաստ կը ստանան տարիներու ընթացքին :

Եթէ պարզ խրատ էին առաջ, կը դառնան պատգամ :

Եթէ երէկ լուսած էին իբրեւ քարոզ, այսօր կը կազմեն տեսակ մը ազդարա – րութիւն :

Ահաւասիկ օրինակ մը, այնքան խո – սուն՝ իր անարուեստ եւ ժողովրդական արտայայտութեամբ :

Լիբանանէն հասած նոր հրատարակու – թիւն մը, «Ամէնուն Տարեգիրքը», որու մասին պիտի խօսինք առանձին, հրա – տարակած է Նիկոմիդիոյ ողբացեալ ա – ռաջնորդին, Սահակ Տ. Յովակիմ – եանի մէկ քարոզը, խօսուած՝ 1919ին, Պոլսոյ ամերիկեան որբանոցին մէջ :

Քանի մը հատուածներ .

— « Բարեպաշտ զաւակնուիճ իմ, աշ – խարհի օրէնիճ ու կանոն այս է՝ խլել ու խլել…

… Մեր կեանիճը խլել ու խլել է: Ծուռ գործ տեսնողը ծուռ խլեր է: Շի – տակ գործ տեսնողը շիտակ խլեր է :

Դրախտի հիմէն մինչեւ ասօրս Հայոց ազգը խլեր է: Եւ լաւ ճամբէն խլեր է: Ծուռ ճամբով գացողն ալ խլեր է: Բայց պատմութիւնը գրեր է որ այնինչը ծուռ խլեր է»:

Քարոզը կապ ունի Հայկինչ Սարսափ – եանի հետ, որոնց ականատես վկաներէն մէկն ալ քալ հովիւը ինք եղաւ, աքսորա – կան ժողովուրդին հետեւելով իր թեմէն մինչեւ անապատները :

… Եկաւ այն տարին որ գեղ–գեղամ պարպուեցաւ· Հայոց ժողովուրդը ձգեց իր տուն – տեղը, ոտրէն խլելու համար: Ծծկեր մանուկը մօրը գիրկը, ցուպը ձեռ – ինն առաջնորդը, ուժեղը տկարին, երի – տասարդը ծերին եւ մանուկին օգնելով խլեցինիճ ու խլեցի՛նիճ:

Ձափեցէք խորութիւնը յաջորդ հատ – ուածին, — ամբողջ պատկեր մը.

— « Մեր պապաները խլեր էին, մեր տէտէները խլեր էին, մեր պապերուն պապերը խլեր էին, մեր տէտէներուն տէտէները խլեր էին: Մենիճ ինչո՞ւ պի – տի չխլէինիճ …

Ի՞նչպէս կը քալէր ինք :

— «Մէկ ժամէն ա՛լ մէկալ ժամը չէի կրնար խլել, ամմա իշէ ան ճամբան խլեցի »:

Եւ վերջապէս պատգամը, որ ոչ միայն ղերեզմանէն ,այլ դարերէն կուգայ .

— « Դուք ալ խլեցէք, ձեր զաւակ – ներն ալ թոռ խլեն, մինչեւ որ դիւրին տեղեր հասնիք »:

« Դիւրին տեղեր» հասեր ենք արդէն : Բայց, կը չարունակե՞նք ճամբան : Կը քալե՞նք թէ կանգ առած ենք :

Լեռ ու ձոր եւ ծովեր անցած ենք այդ օրերէն ի վեր :

Այլեւս անապատներու հրակէզ աւազնե – րուն վրայ չէ որ կը թափառինք, այլ աշ – խարհի բոլոր պողոտաներուն վրայ :

Այլեւս մեզ չեն հալածեր արիւնի եւ ա – ւարի քսմանելի տեսարանները, մէկ օրէն միւսը կորսուելու մղձաւանջը :

Բայց, կը պահե՞նք «ազգին ճամբէն » քալելու վարժութիւնը: Կը պահե՞նք նոյն հաւատքով, խանդավառութեամբ եւ յա – րատեւութեամբ :

Եւ, քալած տեղն, կրնա՞նք զանազանել շիտակ եւ ծուռ ճամբաները:

Եթէ տարեցները յոգնած են եւ կը հե – ւան, երիտասարդները կը քալե՞ն իրենց ամբողջ կարողութեամբ :

« Ցառա՛յ անդեդէս, յառա՛յ անվե – հեր», թէ՞ մէկ յառաջ եւ երկու ետ :

Կը քալեն դէպի որոշ նպատա՞կ մը, թէ կը տատանին մէկ աջ մէկ ձախ նայելով , շարունակ ճամբայ հարցնելով հանդիպած անցորդին:

Շ·

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԵՐԵՔՆԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԻՆ ԲԱՑՈՒՄԸ

●

ԱՆՀԱՄԲԵՐ ԿԸ ՍՊԱՍՈՒԻ ԱՐԴԻՒՆՔԻՆ

Երէկ, ուրբաթ, բացուեցաւ արեւմտա – եան երեք պետութիւններ վարչապետներ – րուն խորհրդաժողովը, Պերմուտայի մէջ:

Աւելորդ է ըսել թէ ամբողջ աշխարհ անձկութեամբ կը սպասէ ժողովի ելքին, որմէ կախում ունի Հորսերու խորհրդա – ժողովին յաջողութիւնը :

Մանաւանդ օրակարգ մը պատրաստուած չէ Պերմուտայի ժողովին համար : Բայց իրապէս աղբիւրէ կը հաղորդուի թէ մաս – նաւորապէս պիտի քննուին հետեւեալ խն – դիրները .—

1· Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ· Նահանգ – ներուն պատասխանը՝ Ռ·Միւթեան վեր – ջին ծանուցագրին, որ կը յայտնէր թէ կ'ընդունին մասնակցիլ Հորսերու ժողո – վին: Երեք վարչապետները իրենց արտա – քին նախարարներուն հետ պիտի քննեն ի – րենց հետեւելիք ուղղութիւնը :

2· Երաշխիքներ տալ Ռ· Միւթեան ապահովութեան համար: Այս խնդիրը դրած էր Զըրչիլ Մայիս 11ին, առաջար – կելով Լոքառնոյի նման դաշինք մը կնքել, փոխադարձաբար ապահովութիւն տալու համար Գերմանիոյ եւ Ռ· Միւթեան :

3· Քորէայի եւ Հնդկաստանի վերա – բերեալ խնդիրներ: Անգլիոյ մէջ կը կար – ծեն թէ Ռ· Միւթիւնը աւելի ճկուն կը դառնայ Ասիոյ մէջ· ուրեմն կարելի է աւելի ազդու մի – ջոց մը գտնել, յարաբերութիւնները մեղ – մացնելու համար :

4· Միջին Արեւելքի վերաբերեալ խըն – դիրներ ,— Սուէզի վէճը, անգլեւիրանեան յարաբերութիւնները եւն :

5· Եւրոպական բանակի դաշնագրին վաւերացման խնդիրը, որուն առթիւ եր – կուքի բաժնուած է Ֆրանսայի հանրային կարծիքը: Կարծողներ կան թէ նախագահ Այզընհաուըր ամէն ապահովութիւն պիտի ընծայէ Ֆրանսայի, հաստատելով թէ պիտի չկրճատուին Եւրոպայի ամերիկեան ուժերը: Ինդիր է թէ իր հաւատիքները պիտի պահացնե՞ն Ֆրանսայի պահանջ – ները :

Փոխադարձ ապահովութեան դաշինքի ծրագրին առթիւ, իրապէսները դիտել կու տան թէ Մ· Նահանգները պիտի խուսա – փին որեւէ ձեռնարկէ որ կրնայ վաւերա – ցնել զերմանեւռուսական ներկայ սահ – մանադրութիւնը : Ասկէ զատ, չեն ուզեր որ եւ է երաշխիք յանձն առնել ցորչափ վա – ւերացուած չէ եւրոպական բանակի դա – շինքը եւ վերահաստատուած չէ Գերմա – նիոյ միութիւնը :

× *Ֆրանսայի վարչապետը եւ արտա – քին նախարարը Պերմուտա հասնելով դի – մաւորուեցան Զըրչիլի եւ Իսընի կողմէ : Տեսակցութիւնը չատ սիրալիր էր : Հե – ռագիրը կ'ըսէ թէ Անգլիացիները զար – մացան բազմանդամ պատուիրակութիւն մը գտնելով իրենց առջեւ : Զըրչիլ գոհ կ'երեւար որ Ֆրանսացիները այսքան ջերմօրէն կը հետաքրքրուին այս խորհր – դակցութեամբ որուն դէմ վերապահ դիրք մը բռնած էին երկար ատեն :*

Երէկ ալ Զըրչիլ եւ Լանիէլ դիմաւորե – ցին Այզընհաուըրը, եւ քանի մը ժամ վերջ բացուեցաւ բուն խորհրդաժողովը:

Տեղական թերթերը նորէն կը յիշեցնեն թէ Ֆրանսա պիտի մերժէ որեւէ յանձնա – ռութեան տակ մտնել, Հորսերու ժողո – վէն առաջ: Այս առթիւ կ'ըսեն թէ ամե – րիկեան պատուիրակութիւնը կը բաղկա – նայ 12 անդամներէ, առանց հաշուելու Այզընհաուըրը, Ֆ· Տըլլըսը եւ նախագա – հին բժիշկը: Երեք անդամներ ոչ միայն ահուն Ֆրանսերէն դիտեն, այլեւ խոր – պէս ուսումնասիրած են Ֆրանսայի քա – ղաքական կեանքը :

ԱԶԳԱԺՈՂՈՎԸ ԿԸ ՊԱՐՍԱՒԻ

●

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՊԱՏՈՒԻՐԱԿԸ ՎԻՇԻՆՍԿիի ԴԷՄ

Մակի ընդհ· ժողովը Դեկտ· 3ին բանա – ձեւ մը քուէարկեց, որով իր «ծանր մտա – հոգութիւնը կը յայտնէ » կարմիրներու կողմէ Քորէայի մէջ կատարուած վայ – րագութեանց դէմ: Զոհերուն թիւը կը հաշուեն 38·000 հոգի, որոնց տասը ամե – րիկեան զինուորներ, ինչպէս կ'ըսէր պաշ – տօնական տեղեկագիրը :

Բանաձեւը առաջարկած էին Մ· Նա – հանգները, Անգլիա, Ֆրանսա, Աւստրա – լիա եւ Թուրքիա եւ քուէարկուեցաւ 42 ձայնով, հինգի դէմ (խորհրդային ճա – կատ): Եուկոսլաւիա եւ արաբ – ասիա – կան ճակատէն ինը ազգեր ձեռնպահ մնա – ցին: Բանաձեւին հեղինակները չանձն ա – ռած էին յաւելուած մը կցել, քննութիւն մը կատարելու համար տեղին վրայ, կ· ՚ուշէի միջոցաւ, եթէ Ռ· Միւթիւնը յար – մար կը դատէր, նոր փաստեր ճարելու համար: Բայց Պ· Վիշինսկի մերժեց, դի – տել տալով թէ «մեռասաններորդ ժամու առաջարկ մըն է, յայտնապէս ամբոխա – վարական , ամբոխին կեր ճարելու հա – մար » :

Փաքիստանի պատուիրակը, Զաֆրուլ – լահ խան, բացատրեց թէ ինչո՛ւ ձեռն – պահ կը մնան չատ մը արաբ եւ ասիական ազգեր: Ըսաւ թէ իր կառավարութիւնը կրնար քուէարկել դատապարտութեան բանաձեւ մը, բայց յետոյ ետ կեցաւ , նկատելով որ Հիւս· Քորէացիները եւ Չի – նացիները չէն լսուած: Ուրիշներ ալ դժ – կամակութեամբ քուէարկած էին, նկա – տելով որ վայրկեանը յարմար չէր , երբ Չանքեր կը թափուին միջազգային յարա – բերութիւնները մեղմացնելու համար :

Վիճաբանութեանց առեն միջադէպ մը ծագեցաւ Ֆրանսական պատուիրակին եւ Պ· Վիշինսկիի միջեւ: Լեհաստանի ներ – կայացուցիչը առջի օր քննադատած էր Ֆրանսայի քաղաքականութիւնը 1939ին : Ֆրանսական պատուիրակը, Պ· Հուինօ, մասնաւորապէս բարկացած էր որ լեհ ներկայացուցիչը պնդեց թէ Ֆրանսացի – ները մեծ մասով կ'ըսէին .— «Մենք չենք ուզեր մեռնիլ Տանցիկի եւ Լեհաստանի համար»: Պ· Հուինօ բացատրեց թէ այդ նշանախօսքը կ'արծարծէր մասնաւոր խմ – բակ մը որ յետոյ գործակցեցաւ Վիշիի կառավարութեան: Ցետոյ խօսքը Պ· Վի – շինսկիի ուղղելով, «բացարձակապէս սուտ»հռչակեց պատուիրակին այն վերա – բերումը թէ Ֆրանսա 1939ին փորձած էր բանակցիլ հիթլէրական Գերմանիոյ հետ, մինչեւնոյն առեն սակարկելով Ռ· Միւթեան հետ: Եւ աւելցուց.— « Չէք կրնար պատմութիւնը փոխել եւ նորէն դրել »:

× *Քուէարկուած բանաձեւը « կը դա – տապարտէ ոեւէ կառավարութեան կողմէ գործուած սպանութեան, խոշտանգումի , չարչարանքի եւ ուրիշ վայրագութեանց արարքները զերի զինուորներու կամ քա – ղաքային բնակչութեան դէմ, զանոնք հա – մարելով բռնաբարում միջազգային օրէն – քի եւ բարոյականի հիմնական կանոննե – րու»:*

.....

ՆՈՐ ՊԱՏԵՐԱԶՄի մը վախ չկայ, յայ – տարարեց Հնդկաստանի վարչապետը , Նեհրու, «վասն զի երկու կողմերն ալ դի – տեն անոր ահռելի հետեւանքները»: Ե – տոյ բացատրեց թէ անհրաժեշտ է որ Մ· Նահանգները ճանչնան նոր Չինաստանը իրրեւ ազգ եւ ոչ թէ իրրեւ համապատասխան պետութիւն: «Հնդկաստան եւ չատ մը ա – սիական երկիրներ խաղաղութիւն կ'ուզեն իրենց վերականգնման համար » :

ՕՏԱՐՆԵՐՈՒ ՀԵՏ ԱՄՈՒՄՆՈՒԹԻՒՆԸ , որ արդիւնած էր 1947ին, նորէն արտօ – ուեցաւ Ռ· Միւթեան մէջ :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

ԱՁԳ ՕՐՆ ԱԼ ՊԻՏԻ ՏԵՄՆԵ՞ՆՔ·

Պոլսոյ թերթերը կը գրեն թէ դեմոկ – րատ երեսփոխան մը, Ահմէտ Կիւրբան , օրինագիծ մը պատրաստած է Ուսեւտրու – թեան տուրքի մասին (Վաթըքը) :

Ա· Կիւրբան կը պահանջէ երեսփոխան ընտրուելու իրաւունքէն զատ զրկել Հալքի նախագահը, Իսմէթ Ինէօնիւ եւ այն բոլոր նախարարները որոնք իշխա – նութեան գլուխ էին, Ուսեւտրութեան տուրքի հաստատման առեն :

Եթէ Ազգ· ժողովը բուէարկէ այս բա – ռաձեւը, այն առեն Իսմէթ Ինէնիւ պիտի չկրնայ հանրապետութեան նախագահ ընտրուիլ, 1954ին: Նոյնիսկ եթէ իր կու – սակցութիւնը յաղթական հանդիսանայ երեսփ· ընտրութեանց մէջ:

Ուրիշ առեն ալ տեղեկութիւններ հրա – տարակուեցան այս բարբարոսական տուրքի մասին, որ սահմանուած էր մո – խիրի վրայ նստեցնելու մասնաւորապէս ոչ – իսլամները :

Ի՛նչ մուխեր մարեցան եւ ինչ կողո – պուտներ կատարուեցան, այդ օրէնքին հետեւանքով :

Պոլսոյ տէփտէրտարն անգամ ըմբոս – տացաւ, գիրք մը հրատարակելով եւ ա – հագին մերկացումներ կատարելով, եր – կու տարի առաջ :

Արդի՞ւնքը,— երբեմն ձայներ կը լըս – ուին, պատասխանատուները պատժելու եւ ապրը վերադարձնելու համար :

Պարզապէս կուսակցական պայքար , ինչպէս վերոյիշեալ բանաձեւը :

Եւ սակայն, կը թուի թէ երբեմն հա – րերն ալ կ'աղաղակեն, Թուրքիոյ մէջ :

Պիտի պատահի՞ որ այդ հարերէն հատ մըն ալ ձայն բարձրացնէ Հայաջինջ Սար – սափներուն դէմ :

Ուսեւտրութեան տուրքը ոճիր – արկած մըն է, բաղդատելով այդ անմախսրնթաց նախնիներին հետ :

Այն առեն ոչ միայն աւելի հաճ մէկ մի – լիոն այր եւ կին եւ մանուկ բնաջնջուե – ցան, այլեւ աւարի տրուեցան անհաշուելի հարստութիւններ, անհատական թէ հան – րային :

Պիտի տեսնե՞ինք այդ օրն ալ — բաղա – ձայն բողոք մը: Հոգ չէ թէ շատ ուշ մնա – ցած ըլլան … Վ.Ա.Հ.

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹԵՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ դիւանա – պետական տենդագին գործունէութիւն մը կը տիրէ Իրանի եւ Անգլիոյ մէջեւ: Իրա – նի արտաքին նախարարը, Էնթեզամ, եչ· առաւ ժամը 9ին յաջորդաբար ընդունե – ցաւ Մ· Նահանգներու եւ Զուիցերիոյ դեսպանները: (Այս վերջինը Անգլիոյ շա – հերը կը պաշտպանէ 1952էն ի վեր երբ խզուեցան յարաբերութիւնները) : Ցետոյ վարչապետը, զօր· Զահետի երկարօրէն խորհրդակցեցաւ նախարարներուն հետ : Լոնտոնի մէջ Իրանի կառավարութեան մէկ պաշտօնպետերը յանձնուեցաւ Անգ – լիոյ: Քաղաքական շրջանակներու մէջ այլ եւս օրերու խնդիր կը նկատեն յարաբե – րութեանց վերահաստատումը: Լոնտոնի մէջ մեծ զոհունակութիւն պատճառեց Իւ – րանեան կառավարութեան որոշումը :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ ներքին գործերու նախարարը յայտարարեց թէ Սարի շրջանը իրաւապէս մաս կը կազմէ Գերմանիոյ: Ցետոյ աւելցուց.— «կարելի չէ դաշնակցային հանրապետութեան յա – րաբերութիւնները Սարի հետ նկատել յա – րաբերութիւններ օտար երկրի մը հետ»:

ՖԱՐՈՒԽԻ զարմիկը, իշխան Ապպաս Հալիմ, 15 տարի բանտարկութեան դա – տապարտուեցաւ, իրրեւ դաւադիր Վճիռին գործադրութիւնը յետաձգուած է:

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ԱԿՆԱՐԿ ՄԸ ԵՐԵՒԱՆԻ ՎՐԱՑ

ՄԻՆՉԵՒ ԱՐԱՔՍԻ ԱՓԸ

•

ՄՄԲ.— Ֆրանսացի թղթակից մը, որ Մոսկուայէն Ուրալ եւ Կովկաս ճամբորդած էր վերջերս, հետեւեալ տպաւորութիւնները կը գրէ «Լը Ռէփիւպլիքէն Լոռէն»ի մէջ, կարգ մը ժխտական դիտողութիւններով.—

Մեր ճամբորդութեան բուն նպատակը Երեւանն էր, Խորհրդային Հայաստանի մայրաքաղաքը, որ կը գտնուի Կովկասեան լեռնաշղթային հարաւային սահրոտը ճիշդ Արարատի դիմացը (5·142 մ., այժմ թրքական հող): Մեր օդանաւը բարձրա-ցաւ թեթեւօրէն չորս հազար մեթր, ան-ցաւ լեռնաշղթան որ կապ չունի Ուրալին հետ եւ մտաւ Երեւան որ կը լողար Մինչեւ Արեւելք յատուկ լոյսերուն մէջ :

Աւելի քան Խարքովի կամ Սվերտլովսքի մէջ, ուշադրութիւնս գրաւեցին Երեւանի ինքնամուտ, թեթեւ ոմբաձիգ, գի-ներային որսորդներ «Միկ 15», «Միկ 31» օդանաւերու մեծ թիւը, այսինքն Խ. Մի-ութեան լաւագոյն զինուորական օդանա-ւերը: Թրքական սահմանապլուխին (16 քիլոմեթր) եւ իրանեան սահմանապլուխին (50 քիլոմ.) մօտիկութիւնը կը բացատրէր ոչ միայն ռազմական օդանաւերու ներկա-յութիւնը, մասամբ թաքնուած մասնաւոր խորշերու մէջ, այլեւ զինուորներու բազ-մութիւնը որ կը գտնուէր սահմանապլու-խին վրայ :

Սիպերիոյ սաստիկ ցուրտէն եաք, Ա. -բաքի լայնաճակ արեւչող հովիտը մաս-նաւորաբար գեղեցիկ կը թուէր մեզի :

Երեւան, աւելի քան Սվերտլովսքի սունկ քաղաքի մը տպաւորութիւնը կը թողու: Երեւան 30 հազար բնակիչ ունէր 1917ին, այսօր իր ժողովուրդին թիւը կը հասնի կէս միլիոնի :

Վերաշինութեան իր ճիգը — հայկական ոճով — անոր կուտայ հսկայ չինարանի մը երեւոյթը: Եւ թէեւ իր ճարտարա-պետութիւնը Ուրալի ուժը չի ներկայացներ, այսուհանդերձ զանցառելի ալ չէ :

Ժողովուրդին արագ աճումը կը բա-ցատրուի անով որ Խ. Միութիւնը 1947ին արտօնեց ներգաղթ կատարել :

Առիթը չատ յարմար էր: Խ. Միութիւնը յաղթած էր Գերմաններուն՝ Դաշնակից-ներուն կողքին, ի դին մեծ ճիգի մը: Պա-տերազմը հնձած էր տասնըհինգ միլիոն Խորհրդային զինուորներ եւ քաղաքացի-ներ: Այդ պահուն ընդհ. ներումի եւ ազ-գային եռանդի լայն հոսանք մը կ'ողեւո-րէր արտասահմանի ճերմակ Ռուսերու չրջանակները:

... Այս տարագիրներուն միջեւ լուրջ պատմ մը տեղի ունեցաւ: Մտաւորական-ներուն, արհեստագէտներուն, առամնա-բոյժներուն, ճարտարապետներուն, բը-ժիշկներուն անմիջապէս բնակարան եւ ի-րենց յարմար գործ տրուեցան, իսկ միւս-ները որոնք օգտակարութիւն չունէին, ստիպուած էին իրենց գլխուն ճարը նա-յիլ: Ի վերջոյ դարձան բանուոր, առանց աւելի լաւ վիճակ մը ունենալու, քան ինչ որ ունէին Արեւմուտքի մէջ:

... Բազմաթիւ գործատուններ իմ այ-ցելութեան առեն համոզուեցայ թէ Երե-ւանի մէջ աշխատավարձը աւելի բարձր չէր քան Մոսկուայի եւ Ուրալի մէջ: Մի-ջին աշխատավարձը բանուոր գլուխ 300 ռուպլի էր ամիսը :

Երեւան երկու երեք մասնայատկութիւն ունի: Բացի Փրակային Սթալինի ամէնէն մեծ եւ բարձր արձանը հոն կը գտնուի, գեանէն քանեւհինգ ոտք, կը կանգնի պատուանդանի մը վրայ որ հոռովմէական ոճով մեհեանի մը կը նմանի գանգուածեղ եւ պղնձեայ կը տիրապետէ քաղաքին վրայ եւ կարծես թէ կը հսկէ գիշերապահ ինքնամուղ որսկան օդանա-ւերու վրայ :

Այս չրջանին ամէնէն գլխաւոր աղբիւ-րը, որ նմանապէս մասնայատկութիւն մըն է, բամպակի արտադրութեան հո-գերն են, առանց յիշելու քոնեակը եւ հայկական գինին, որոնք կը մրցին վրա-տականին հետ: Այցելեցի «Փարիզի հա-մայնք» կոլխոզի բամպակամշակութեան կոլխոզը: Արաքսի հովիտին բամպակի արտադրութիւնը երեք չորրորդով կը գե-րազանցէ Նեղոսի հովիտին արտադրու-թիւնը, եւ երկու անգամ հիւսիսային Ա-մերիկայի բամպակի արտադրութիւնը : Այս կոլխոզին հերոսը օրական 145 քիլօ կը հաւաքէ : Բամպակին հետ խաղողը չատ չահաւէտ տարբ մը կը կազմէ :

— Կ'ուզէ՞ք ոտքով ինծի ընկերանալ երկու երեք հարիւր մեթր, պիտի տեսնէք Արաքս գետը եւ Թրքական հողը:

— Հաճոյքով, ընկեր Վլատիմիր, բայց ինչո՞ւ համար ձեր օդանաւերը չարունակ դիչերապահի վիճակի մէջ են :

— Պարզ է, գիտենք թէ մեր դէմը Եան-քիները, Ատլանտեան դաշինքով զինուա-րական խարխխներ կը հաստատեն: Կ'ու-զենք անոնց ցոյց տալ թէ մենք հոս ենք, եւ կ'ուզենք վհատեցնել զիրենք եւ կան-խել յարձակումը որ կը պատրաստուի :

Մեր ետին կը լսուէին գնդացիրներու հրացանաձգութիւնը :

— Լաւ կը պատրաստուիք, բերնէս փախցուցի :

— Զեմմէ ոչինչ կրնանք ծածկել բայց չենք ուզեր անակնկալի գալ :

Գեղեցիկ այդի մը եւ բամպակի դաշտ մը այցելելէ եաք, տեսանք Արաքսը, որ արագ ընթացքով մը դէպի արեւմուտք կը հոսէր :

Արարատի գագաթը Նոյեան տապանէն որեւէ հետք չտեսանք :

Գրագէտ եւ Սթալինեան մրցանակաւոր Սեւունցի կառքով վերադարձանք Երե-ւան: Ինծի կ'ըսէր թէ՝ սրտանց խաղաղու-թիւն կ'ուզեն, սակայն պէտք է վախ ազ-դել դրամատիրական պատերազմի հնր-ձիղներուն :

Այցելեցինք էջմիածին: Մեզ առաջնոր-դող Վահան արք. Կոստանեանի հարցու-ցինք թէ՝ ինչպէս պիտի լեցնեն պակասը եկեղեցականներուն տեղը, պատասխա-նեց թէ դպրեվանք մը ունին որուն աչա-կերտը եթէ տասներորդ տարին կոչում կը ղղայ իր մէջ, կրնայ հետեւիլ աստուա-ծաբանական ուսման :

— Խ. Միութեան քաղաքական յօրին-ուածքը թոյլ կուտա՞յ որ հաւատացեալ-ները ձեր եկեղեցին յաճախեն, հարցուցի:

— Ամէն կիրակի եկեղեցին լեցուն է :

Այն սրահին մէջ ուր կը խօսակցէինք ե-պիսկոպոսին հետ, պատէն կախուած էր վանահօր մը նկարը Լենինի չքանչանով : Մառեչալ Սթալինի նկարը որ հայրական ժպիտ մը ունէր, կախուած էր պարսկա-կան սալոնին պատէն :

Թղթակիցը կարգ մը նեղացուցիչ հար-ցումներ եւս կ'ուղղէ, կրօնի պաշտպա-նութեան մասին, որոնց խաւսափողական պատասխաններ կուտայ Վահան եպիսկ.):

— Ձեզի հետաքրքրական կերեւի թէ ինչպէս կ'ապրի Հայ Եկեղեցին, ան-կախ Հայաստանի մէջ եւ ինչպէս կը վա-րուի Հայ Եկեղեցւոյ հետ Խորհրդային Միութեան մէջ, ըսի:

— Ամէն ինչ կը կատարուի Մոսկուայի հրահանգներով, ըսաւ ինծի ընկերանալ տուող Ռուս սպան :

Ուրիշ բան չկար ըսելիք, ուստի ան-ցանք Ուրալ :

Ուրալ ալ ինծի համար նոր չէր: Ուրալ ալ ինծի համար ուրիշ բան չէր եթէ ոչ Ամերիկեան Ուրալ մը, որ ինծի ծանօթ էր Ուրալ Ուրալ Ուրալ անունով :

Ուրալ ալ ինծի համար նոր չէր: Ուրալ ալ ինծի համար ուրիշ բան չէր եթէ ոչ Ամերիկեան Ուրալ մը, որ ինծի ծանօթ էր Ուրալ Ուրալ Ուրալ անունով :

ԱՀԱ ԹԷ ԻՆՉՈ՛Ւ ԱՂՋԻԿԴ ՀԱՄՐ Է

•

(Բ. եւ վերջին մաս)

Իմիրցի է Պ. Երկանեան, հետեւաբար դիտէ թէ ո՞վ էր Նազարէթ Հիլմին: Ծա-նօթ էր իր Թրքական բարեկամութիննե-րով, Թուրքին հետ հաչտ ապրելու, դոր-ծը անուչի կապելու, չղրդռելու իր հա-մոզմունքով, եւ սակայն Իմիրի աղէտին առաջին զոհերէն մին ինքն իսկ եղաւ : Հիմա պիտի ըսենք թէ Ն. Հիլմին դաւա-ճա՞ն էր, կամ սպանուած ըլլալուն համար դաղրեցա՞ւ դաւաճան ըլլալ, կամ նոյն-իսկ եթէ սպանուած չըլլար եւ մեր օրե-րուն մեռնելով, Թերթի մը մէջ քանի մը տող տպուէր իր մասին, «հերոսները ա-նարգուա՞ծ» պիտի ըլլային :

Քաղաքականութեան եւ դաւաճանու-թեան տարբերութիւնը ճշդելու չափ բուրդը բարակ մանելու տրամադրութիւն չունի յօդուածագիրը: Տեսչք ու չափե-ցէք իր անտեղի զայրոյթին թափը՝ որ կը մղէ զինք ողբերգական թռիչքով եւ մեզ ափիբերան ձգող սա կարգի յայտարարու-թիւն մըն ալ ընելու, «իր դոյութիւնն իսկ ցեղային հպարտութիւնս կը վիրաւորէ : — Ցեղային հպարտութիւն: Առանց քեզի կորսուած ենք: Հայրենազուրկ ըլլանք թէ անկախ Հայաստանի քաղաքացի: Տգէտ ըլլանք թէ հայկաբան »:

Տգէտն ես եմ կ'երեւի, իսկ հայկաբա-նը՝ ինք: Կրնայ ըլլալ, անկարելի բան չկայ: Բարեբախտաբար իմ «ցեղային հը-պարտութիւնս» աւելի լուրջ եւ հաստա-տուն հիմեր ունի այդ կարգի «ոչ ինչ է պիտոյ» հովերէ չսարսելու համար :

Ի՞նչ է իր ըսածը: Թէ Իհսան Իթթիհա-տակա՞ն էր, — ես իրմէ առաջ ըսած էի: Թէ Իհսան Քէմալի ազարակը պաչտօ՞ն ստանձնեց, — ես իրմէ առաջ ըսի: Բաներ՝ որ զանց պիտի առնէի եթէ գրածս իր ը-սածին պէս լայնօրէն գրուատական ըլ-լար: Ուրիչ բան դիտէ՞ , թող ըսէ :

Կը զարմանայ որ «օձիքէն բռնելով՝ ամ-բաստանեցիր, փաստէ» կ'ըսեն իրեն : Բայց ի՞նչը փաստէ, ինքն ալ չի գիտեր եւ օդնութեան կոչեր կ'արձակէ ըսելով . «արտայայտուեցէք «ականատես» ընթեր-ցողներ, ինչո՞ւ ձեռնպահ կը մնաք» :

— « Մէկ Հայ, հարիւր Հայ, հազար Հայ ազատեր է: Բարակը չեմ նայիր : Մեղմացուցիչ դէպք, ազատ կ'արձակեմ : Բայց ոչ իբրեւ անմեղ կամ հերոս»: Գի-տեմ թէ մեր ժողովուրդը կը սիրէ դրագէտը, — ժողովուրդին համար՝ դրա-գէտը այն վհուկն է, որ մշակոյթ է ըս-տեղծեր, սրբազան մատեաններ է ընդօ-րինակեր, Հայկազանց փառքն է երգեր: Ժողովուրդին համար՝ դրագէտը այն բա-նաստեղծ է, որ մտերմութեան մէջ է աստուածային խօսքին հետ: Մեր ժողո-վուրդը միշտ կարծեր է թէ դրագէտն է որ կը խօսեցնէ հին գիրքերը, կը թարգ-մանէ հնութեանց գաղտնիքները, — ով գիտցաւ է՝ կրնայ հաստատել թէ ճշմար-տութիւն է ըսածս: Կը կրկնեմ, ժողո-վուրդը սուրբ է դաւաներ իր գրի մշակը: Այնպէս որ իբրեւ գուարճալիք միայն կա-րելի է ընդունիլ՝ ինչ որ կը պատմէ Շեր-վանզադէ .—

Շերվանզադէ գիւղ կը վերադառնայ, օր մը, Թիֆլիզի մէջ անուն չինած այլեւս իբրեւ վիպասան ու թատերագիր: Կը հանդիպի պառաւի մը, որ իր մանկութիւ-նը կը ճանչնայ, իբրեւ գրկից գրացի: Կը հարցնէ թէ ի՛նչ գործ կ'ընէ :

— Կը գրեմ, կը պատասխանէ Շերվան-զադէ :

— Ի՞նչ կը գրես :

— Վէպ :

— Ի՞նչ է վէպը :

Շերվանզադէ ի՞նչպէս բացատրէ թէ ի՞նչ է վէպը :

— Մարկոսին տղան կը սիրահարեցնեմ Տիգրանին աղջկան: Ցետոյ Յովհաննէսին տղան կը բերեմ կը դնեմ երկուքին միջեւ, ուածքը թոյլ կուտա՞յ որ հաւատացեալ-ները ձեր եկեղեցին յաճախեն, հարցուցի:

— Ամէն կիրակի եկեղեցին լեցուն է :

Այն սրահին մէջ ուր կը խօսակցէինք ե-պիսկոպոսին հետ, պատէն կախուած էր վանահօր մը նկարը Լենինի չքանչանով : Մառեչալ Սթալինի նկարը որ հայրական ժպիտ մը ունէր, կախուած էր պարսկա-կան սալոնին պատէն :

Թղթակիցը կարգ մը նեղացուցիչ հար-ցումներ եւս կ'ուղղէ, կրօնի պաշտպա-նութեան մասին, որոնց խաւսափողական պատասխաններ կուտայ Վահան եպիսկ.):

— Ձեզի հետաքրքրական կերեւի թէ ինչպէս կ'ապրի Հայ Եկեղեցին, ան-կախ Հայաստանի մէջ եւ ինչպէս կը վա-րուի Հայ Եկեղեցւոյ հետ Խորհրդային Միութեան մէջ, ըսի:

— Ամէն ինչ կը կատարուի Մոսկուայի հրահանգներով, ըսաւ ինծի ընկերանալ տուող Ռուս սպան :

Ուրիչ բան չկար ըսելիք, ուստի ան-ցանք Ուրալ :

Ուրալ ալ ինծի համար նոր չէր: Ուրալ ալ ինծի համար ուրիշ բան չէր եթէ ոչ Ամերիկեան Ուրալ մը, որ ինծի ծանօթ էր Ուրալ Ուրալ Ուրալ անունով :

Ուրալ ալ ինծի համար նոր չէր: Ուրալ ալ ինծի համար ուրիշ բան չէր եթէ ոչ Ամերիկեան Ուրալ մը, որ ինծի ծանօթ էր Ուրալ Ուրալ Ուրալ անունով :

տեղ որ «բարակը նայելէ» չի տառապիր Պ. Երկանեան, բայց թող նայի պատուա-կան բարեկամը, թող նայի: Շատ դիւրին է քառասուն տարի վերջ արհամարհել այդ օրերու փրկութիւնները :

Մէկը պէտք էր ըլլալ չափելու համար զարհուրանքին ամբողջ խորութիւնը եւ պիտնալու համար թէ ինչ էր դեհենէն դուրս քաշել Հայ մը այն օրերուն՝ ուր տասը Հայու կեանքը տասը հատու կեան-քին չափ ալ արժէք չունէր: Կ'ընդունիմ թէ Օննիկ Իհսանի «փրկածները» «արժէք» չէին: Բայց ի՞նչ ընենք, արժէք ըլլալը ի-րենց ձեռքը չէր: Հայեր էին միայն, մի-րենց ձեռքը չէր: Հայեր էին միայն, մի-տով ու ոսկորով Հայութենէն ծնած Հա-յեր, անցեալով, ներկայով ու ապագայով Հայեր՝ որոնց Հայու հանդամանքը Աստ-ուած անդամ չի կրնար պլանալ իրենց :

Ես սկսայ կասկածիլ Պ. Երկանեանի ի-րապէս Իմիրցի ըլլալուն իսկ, երբ կը նոյնացնէ Պոլսոյ եւ Իմիրի Հայութեան աքսորէ ազատ մնացած ըլլալու պատճառ-ները, ըստ իրեն հետեւեալ «կեդրոնի ո-րոշումին որ տրուեցաւ միեւնոյն քաղա-քական նկատումներով»: Բայց չատ ալ վստահ չէ քանի որ հարկ կը տեսնէ «ըստ հաւանականութեան»ով մը մեղմացնելու իր հաստատումը: Արդեօք Անատոլուի մէջ ծուարած Քէօթահիա՞ն ալ գլխաւոր կեդ-րոն մը ըլլալուն օգտուեցաւ «միեւնոյն քաղաքական նկատումներէն »:

Պ. Երկանեան ուզէ թէ չուզէ հրամանը կար եւ աղէտը կը սպառնար Իմիրի Հա-յոց գլխուն ալ: Այդ սպառնալիքէն խու-սափելու փորձերը զանազան ձեւեր առին, որոնց ամէնէն գարշելին եւ խայտառակը առաջնորդարանը գետեղուած «մատնու-թեան տուփերն» էին եւ որոնց մէջ սահե-ցան առաւելապէս Դաշնակցական անուն-ներ՝ հայ ձեռքերէ գրուած : Ա՞ս ալ չի գիտեր Իմիրցի Պ. Երկանեանը: Իրեն չափ մեղի համար ալ սիրելի ու յարգելի մեր Բենիկ Միլտոնեանի իր կեանքն իսկ վտանգելու գնով թափած չանքերը գիտէ եւ մնացեալը չի՞ գիտեր :

Կարծես իր ամբողջ գրութեան անհե-թեթութիւնը բաւական չըլլար, յօդուա-ծագիրը հարկ կը տեսնէ աւարտել գայն նախատինքով մը՝ որ ոչ միայն աման վե-րագրում մը, այլ պարզապէս զզուելի է: Ինքն է որ կ'ըսէ թէ «ոչ մօտէն ոչ հեռուէն չի ճանչնար այդ մարդը» անոր ըրածն ու չըրածը չի գիտեր եւ սակայն գիտէ որ երբ չանսատակ Թալէաթը ինկաւ Սողոմոն Թէհլիրեանի գնդակներուն տակ եւ ա-մէնքս ցնծութեան մէջ էինք «Հայ մը մի-այն լացաւ իր սիրակցորդ բարեկամին մահը: Այդ Հայը Օննիկ Իհսան էֆէնտին էր»:

Այս արդէն անպատասխանատու գրիչէ մը միայն կրնայ ելլել: Այս պատմանոե-րուն տակ կարելի չէ մեղադրել գինք իր գրութեան ոչ յառաջաբանին, ոչ միջու-կին եւ ոչ ալ վերջաբանին համար :

× Այս անհամ եւ անլի վէճը քիչ մը համեմելու համար եւ քանի որ առիթը տրուեցաւ ինծի, պատմական՝ պզտիկ ճշ-դում մը ընենք :

Կարդացի Պ. Վ. Մ.ի «Իմիրցիի մը վկայութիւնը» (19 Նոյեմբեր): Մելքոն Զորպաճիի մասին ես ալ լմացած եմ եւ բաներ մը գիտեմ: Մեծ մայրս որ մեր տե-ղին Տիգրանին աղջիկը կը բաժնեմ Մարկոսին տղէն ու կուտամ Յովհաննէսին տղուն ...

— Մովսէս, (Շերվանզադէին անունը), տղա՛ս, կ'ըսէ պառաւը, ուրիչ արհեստ չգտար՝ այդ փիս արհեստի՞ն հետեւե-ցար ...

Սխա՛լ է հայ գիւղացին ներկայացնել այսքան տգէտ: Հայ ժողովուրդին յետին դաւակը գիտէ թէ ո՛վ է դրագէտը , ի՛նչ կ'ընէ դրագէտը:

Բայց եւ այնպէս հրեշտակներ չեն բոլոր դրագէտները: Ես երկու խումբի կը բաժ-նեմ դրագէտները .—

1.— Կատու գրագէտները.— Անոնք կը սիրեն գգուանքը, գուրգուրանքը ,կ'ուզեն որ չոյէք գիրենք, գրկէք ու քերէք ական-ջին տակը, կրակին քով դնէք կամ ձեր տաքուկ ծունկերուն վրայ, որպէսզի ոռո-ռան ընեն, խփեն իրենց աչքերը կամ ան-կեն իրենց պոչը: Երբ սեղան պիտի նս-տիք, անոնք կը ցատկեն ձեր առջեւը, պոչը կամ կռնակի մուշտակը կը քսեն ձեր սրունքներուն, կը սկսին միաւոր կան-չել ամէնէն անուշ ձայնով, կաթ ուզելու, միս ուզելու ,ձուկ ուզելու համար ձեզմէ :

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

(3) *(Շար.)*

Ո՞Վ Է ԳՐԱԳԷՏԸ

*

Մէկ բան միայն պիտեմ: Մեր ժողո-վուրդը սրբութեան բարձրացուց Մես-րոպը, ոչ թէ իբրեւ նախկին զինուորա-կան՝ որ ջարդեց Գողթնցիք, ոչ թէ իբրեւ եկեղեցական՝ որ աղօթք հիւսեց ազգին համար, այլ իբրեւ միայն գրի մշակ, որ գիր տուաւ, որպէսզի հայերէն գրէ հայ ժողովուրդը, — վա՛յ այն ժողովուր-դին, որ իր փառքը պատմելու համար պէտք ունի օտարին լեզուին: Աստիկա ա-պացոյց մըն է, որ կը հաստատէ թէ ժո-ղովուրդի մը ամէնէն ներկայացուցչական դէմքը իր դրագէտն է: Այդ դրագէտն է որ կը համարուի ժողովուրդին երաշնե-րուն, խոչանդներուն եւ յաւիտենականու-թեան պահապանը :

Կը հաւատամ թէ դրագէտը իր ժողո-վուրդին մեսխան է: Ով ի՛նչ կ'ուզէ թող մրմնջէ՝ կը հաւատամ թէ միսիոն մը ունիմ: Թէ ինծի տրուած է կոչում մը՝ անհասանելի զօրութեան մը կողմէ: Ահա թէ ինչո՛ւ բոլոր տիտղոսներէն աւելի, զօրս կրնայ ունենալ ոեւէ մարդ, կը նա-խընտրեմ դրագէտի տիտղոսը :

Այս է պատճառը ,որ պայքարներուս ընթացքին՝ չեմ խնայած երբեք, չեմ դե-դեւած երբեւիցէ, եւ արձասպով լուացած եմ ինչ որ ինծի թուեր է մակաբուծական արատ, որ կրնար աղարտել դրագէտին անունը եւ կոչումը: Դժբախտութիւն է որ դրագէտը, անարժան դրագէտներու մեղ-քով, մեր մէջ համարուած է մուրացկան: Դժբախտութիւն է, նոյնպէս, որ մեր ժո-ղովուրդը, եւս ղարձած է վարդապետնե-րու քղանցք համբուրող բազմութիւն մը կամ տէրտէրներու եեւէն քալող աչի-րէթ մը: Անհրաժեշտ է կատարել յեղա-փոխութիւն մը,— արմնցնել արժանիքի սէր, արծարծել խոհալի հուր, վարժե-ցնել բարձրութեանց նայելու, ու մանա-ւանդ զարգացնել մեր ազգային հպար-տութիւնը :

Ահա դրագէտին պարտաւորութիննե-րը: Ահա ժողովուրդին մեր պահանջները:

Գիտեմ թէ մեր ժողովուրդը կը սիրէ դրագէտը, — ժողովուրդին համար՝ դրա-գէտը այն վհուկն է, որ մշակոյթ է ըս-տեղծեր, սրբազան մատեաններ է ընդօ-րինակեր, Հայկազանց փառքն է երգեր: Ժողովուրդին համար՝ դրագէտը այն բա-նաստեղծ է, որ մտերմութեան մէջ է աստուածային խօսքին հետ: Մեր ժողո-վուրդը միշտ կարծեր է թէ դրագէտն է որ կը խօսեցնէ հին գիրքերը, կը թարգ-մանէ հնութեանց գաղտնիքները, — ով գիտցաւ է՝ կրնայ հաստատել թէ ճշմար-տութիւն է ըսածս: Կը կրկնեմ, ժողո-վուրդը սուրբ է դաւաներ իր գրի մշակը: Այնպէս որ իբրեւ գուարճալիք միայն կա-րելի է ընդունիլ՝ ինչ որ կը պատմէ Շեր-վանզադէ .—

Շերվանզադէ գիւղ կը վերադառնայ, օր մը, Թիֆլիզի մէջ անուն չինած այլեւս իբրեւ վիպասան ու թատերագիր: Կը հանդիպի պառաւի մը, որ իր մանկութիւ-նը կը ճանչնայ, իբրեւ գրկից գրացի: Կը հարցնէ թէ ի՛նչ գործ կ'ընէ :

— Կը գրեմ, կը պատասխանէ Շերվան-զադէ :

— Ի՞նչ կը գրես :

— Վէպ :

— Ի՞նչ է վէպը :

Շերվանզադէ ի՞նչպէս բացատրէ թէ ի՞նչ է վէպը :

— Մարկոսին տղան կը սիրահարեցնեմ Տիգրանին աղջկան: Ցետոյ Յովհաննէսին տղան կը բերեմ կը դնեմ երկուքին միջեւ,

ՊՈՒԲԵՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍԻ

ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ԳՈՎԵՐԸ

Ամեն անգամ, երբ ես ուզում եմ գրել հայրենիքի մասին, ինձ թվում է, թե ես ուզում եմ գրել մի հսկայական ու ահռելի մի բանի մասին, որ ոչ միայն ես, այլև ոչ ոք չի կարող ամբողջությամբ ընդգրկել։ Ես ուզում եմ գրել մի բանի մասին, որ ինձ համար ամենից թանկ է աշխարհում, որ ինձ համար ամենից սուրբ է, որ ինձ համար ամենից անհրաժեշտ է։ Ես ուզում եմ գրել մի բանի մասին, որ ինձ համար ամենից ուժեղ է, ամենից գեղեցիկ է, ամենից հարազատ է։ Ես ուզում եմ գրել մի բանի մասին, որ ինձ համար ամենից ուժեղ է, ամենից գեղեցիկ է, ամենից հարազատ է։ Ես ուզում եմ գրել մի բանի մասին, որ ինձ համար ամենից ուժեղ է, ամենից գեղեցիկ է, ամենից հարազատ է։

Հ. Յ. Դ. ԹԱՆԳԱՐԱՆ

Լաթաքիայէն (Սուրիա) Բժ. Գեղարդ Շարայեան 5000 ֆր. կը նուիրէ Մոնմոռանսիի Հ. Յ. Դ. Թանգարանին :

Սառնալ «Յառաջ»էն :

ԿԱԽԱՂԱՆ.— Դեկտ. 3ին Պէյրութի մէջ կախուեցաւ Մոհամմէտ Էլ Շէյխ, որ անցեալ յուլիսին սպանած էր նախկին երեսփոխան մը, Մոհամմէտ Ապուտ, խորհրդարանին առջեւ : Ուրիշ երկու երեւելի – ներ, Սիւլէյման Էլ Ալի եւ եղբայրը նոյնպէս մահուան դատապարտուած էին, բայց իրենց պատիժը վերածուեցաւ տասը եւ քսան տարի բանտարկութեան :

Զեմ ՊԱՊԻԿ ՄԸ եւ ընտանիքին չորս անդամները վիճննա հասան տաժանելի ճամբորդութենէ մը ետք : Մէկ չաբաթ պահուած էին բեռնաբարձ վակոնի մը մէջ, անօթի – ծարաւ եւ յուրտէն դողալով : Պապիկը 52 տարեկան հայցապործ մըն է եւ ձերբակալութենէն կը վախնար, ազգականներ ունենալով Ամերիկայի մէջ : Փախստական ընտանիքին հինգ անդամներէն երկուքը մանուկներ էին, չորս եւ երկու տարեկան : Դեղ տրուած էր երկուքին ալ, որպէսզի չպոռան : Կառախումբը նոյն Զեխոսլովաքիա դարձած էր, Վիճննա հասնելէ առաջ : Ամիսներով պատրաստութիւն տեսած էին, այս եղերական վա – խուստը յաղողցնելու համար : Այժմ ա – մէնքն ալ կը դանուին ամերիկ· պաշտ – պանութեան տակ :

ՄՈՍԿՈՒԱՑԻ մէջ դատարուած կուսակցական ժողովի մը առթիւ, կեդր· կոմիտէին ընդհ· քարտուղարը, Խրուշչեւ, խոսօրէն քննադատեց խորհրդային մամուլը, դիտել տալով թէ անամէջ խորա – դիրները կը դնեն, միօրինակ յօդուածներ կը հրատարակեն, թէ խմբագիրները տը – դէտ են հողագործութեան, ճարտարա – գործութեան եւ ամենօրեայ կեանքին : « Մամուլը խիստ յաճախ այնպէս կը ներկայացնէ թէ բոլոր խնդիրները կար – գադրուած են ժողովներու դատարու – մով» :

ՆԻՒ ԵՈՐՔի *եօթը օրաթերթերուն դործադուլը կը չարունակուի : Կառավարու – թիւնը իրաւարար մարմին մը նշանակեց, վէճը կարգադրելու համար :*

ՄԻՑԻ գինուորական ատեանին առջեւ կը դատուի Տորտէն, նախկին դիմադրական մը, այն ամբաստանութեամբ թէ մատնած է իր ընկերները :

ԵՐԿՈՒ ԸՆԴՈՎԵԱՑ *փոպուդիներ կը չինեն Ռուսերը, Սախալինը Միպերիոյ կապելու համար, համաձայն դերիներու պատմութեան :*

ԵՐԿՈՒ ՍԻԱՄՅԻ ՔՈՑՐԵՐ, *որոնք ե – րեք ամսուան են եւ իրար փակած, ան – ջատուեցան Լոնտոնի մէջ, յանդուգն դործողութեամբ մը : Մէկը մեռաւ երեք ժամ վերջը : Միւսին կեանքն ալ վտան – գուած կը համարուի :*

ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ *գինուորական վեհապե – տութիւնը (անկախութիւն) վերահաստա – տելու համար օրինագիծ մը պատրաս – տուած է, բայց խորհրդարանը յետաձգեց քննութիւնը, սպասելով դէպքերու ըն – թացքին :*

ՄԱՐՍԷՑԼԻ *գինուորական ատեանը վերջացնելով Մանփէլիէի կեսթափոյին դասը, ի բացակայութեան մահուան դա – տապարտեց չորս Գերմաններ, կեանքի բանտարկութեան եւ 20, 15, 8 տարի բանտարկութեան՝ ուրիշ ամբաստանեալներ :*

ԻՐԱՆի *ելմտական նախարարին կինը յանդուգն խարէութեան մը զոհ գացած է Փարիզի մէջ : Քանի միլիոն ֆրանքի գո – հարեղէն յանձնած էր խարեբայի մը :*

ԵՐԿՐԱԳՈՐԾԱԿԱՆ *նախարարութեան ելմտագոյցը քննուած ատեն, Ազգ· ժողովը տեսաւ որ 23·000 գիւղախումբեր հո – սուն ջուր չունին : Այս գիւղախումբերուն 13 միլիոն բնակիչները ստիպուած են վաճառուն տարի սպասել, եթէ ջրաբաշ – խական աշխատանքները այսպէս ձգձգ – ուին : Ա.ռ նուազն երկու միլիոն դիւղա – գիներ որեւէ երկաթուղի չունին : Վեց միլիոն ալ միայն ելեկտրական լոյս ունին :*

ՑՈՐԴԱՆԱՆ *սկսաւ քննել Իսրայէլի ա – ռաջարկը, ուղղակի բանակցելու եւ վէ – ճերը կարգադրելու համար :*

ՔԱՐԻԻՂի *ամերիկեան ընկերութիւննե – րը իրար անցած են, տեսնելով որ Ֆ· Մ – ութիւնը առատ քարիւղ կը ծախէ միջազ – գային հրապարակին վրայ :*

ՀՆԴԿԱՋԻՆի *ազգայնականները վերջ – նապիր մը ուղղեցին Պաօ Տայ կայսեր, պահանջելով պատերազմը չարունակել յեղափոխական չարժումի մը գլուխն անց – նելով եւ կամ հրաժարիլ :*

ԽՆԴՈՅՔ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան :

Կիրակի, 13 Դեկտ· կէսօրէ վերջ ժամը 4էն 10ը Ազգ· Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէզիզ : Առատ եւ ճոխ պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ 1954

Խմբագրութիւն եւ հրատարակութիւն
ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆի

504 լայն էջեր, 12 մասերով, 200է աւելի նկարներով եւ բազմաթիւ անտիպ նիւթերով : Աշխատակցութեամբ հին եւ նոր գրողներու :

Գրական, գեղարուեստական եւ պատմական էջեր, պատկերազարդ ուսումնասիրութիւն մը Լիբանանի մասին, մարգաշխարհ, երգիծական բաժին ծաղրանկարներով, կէս – բժշկական եւ առտնին գիտելիք, միջազգային եւ ազգային անցքեր, օրացոյց եւ տարեցոյց եւն· եւն· :

Գին 1000 ֆրանք : Դիմել «Յառաջ»ի (թղթատարի ծախքը գնողին վրայ) :

ՀՐԱՒԻՐ ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎԻ

Փարիզի Հայ· Եկեղեցւոյ կրօն· Ընկե – րակցութեան վարչութիւնը ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ ընկերակցութեան բոլոր ան – դամները վեց դեկտ· կիրակի օր ժամը ճիշդ 15ին, Ազգ· Տան սրահին մէջ, 32 ռիւ տը Թրէվիզ, Փարիզ (9) :

Ծրագիր կանոնադրի 16րդ յօդուածին համաձայն այս անդամ ներկաներու թիւը ինչ որ ալ ըլլայ ժողովը պիտի նկատուի օրինաւոր, ունենալով միեւնոյն օրակարգը, 22 Նոյեմբերի ընդհ· ժողովին, որ տեղի չունեցաւ օրինական մեծամասնութիւն դոյացած չըլլալով :

Ժողովին օրակարգն է·— 1· Ընարութիւն ընդհ· ժողովի դիւանի :

2·— Ընթերցում եւ վաւերացում նախորդ ընդհ· ժողովի տեղեկագրութեան :

3·— Վարչութեան բարոյական եւ նիւթական հաշուետուութիւն 1950 – 1951 – 1952 տարեշրջաններու :

4·— Հաշուեքննիչ յանձնախումբի տեղեկագրի ընթերցում :

5·— Վարչութեան հաւաքական հրաժարականը, նոր վարչութեան եւ հաշուեքննիչ մարմնի ընտրութիւն :

ա) Համաձայն կրօն· Ընկ· ծրագիրը կանոնադրի 16րդ յօդուածի տրամադրութեան, ընդհ· ժողովի, քուէարկութեան կրնան մասնակցիլ միայն անոնք որոնք իրենց տարեվճարները ըրած են մինչեւ 1953 :

բ) Վարչական աշխատանքներու դիւրութեան եւ կրօն· Ընկերակցութեան դործերուն կանոնաւորութեան համար կը յանձնարարենք ներկայ բոլոր անդամներուն, որպէսզի եկեղեցւոյ դիւանատան դիմեն եւ իրենց անդամատետրերը ստանան, եւ վճարումները ընեն ամէնէն ուշը մինչեւ կիրակի կէսօր :

ԴԻՒԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹԵԱՆ

RESTAURANT
FRANCO - ORIENTAL
BARON
10, Rue de Beauregard, Paris
Tél. CEN. 57 - 99
Métro BONNE NOUVELLE
Աճարատ օդի եւ զանազան առատ աղանդեր
Դիւրամատչելի գին

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՅԵՐԵԿՈՅԹ

Կազմակերպուած Հ· Յ· Դ· Նոր Սե – րունդի Ահարոնեան խումբի կողմէ, այս կիրակի ժամը 16էն 23, Ազգ· Տան մէջ, (Ա· յարկ) : Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղերը, ինչպէս նաեւ փափաքող հայրենակիցները :

Հանելի ժամանց : Ճոխ պիւֆէ :

ՊՈՒԼՍՈՑ կեդր· վարժարանի Սանուց Միութեան կազմակերպած վիճակախաղէն դեռ կը մնան բազմաթիւ արժէքաւոր առարկաներ որոնք չեն պահանջուած : Անդամ մը եւս կը հրատարակենք չհած թիւերու ցանկը : Եթէ մինչեւ տարեվերջ պարզեւները չպահանջուին պիտի մնան Միութեան սեփականութիւնը : Շահող թիւերը·— 1275 597 229 427 1283 1297 11 1244 1196 406 400 1319 1020 718 551 985 57 1476 908 48 927 1377 1367 852 764 1450 1355 745 1110 395 :

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ.— Ֆ· Կ· Խաչի Մարսէյլ քաղաքի մասնաճիւղը յաւակցութիւն կը յայտնէ Մարկոեան ընտանիքին Տիկին Աննա Մարկոեանի մահուան առթիւ : Շնորհակալութեամբ ստացած է Պ· Պարսամ Յակոբեանէ երկու հազար ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի, նոյնպէս 3000 ֆր· կարօտեալի մը :

ԾԱՒՈՒ ՏՈՒՆ

Մեկնումի պատճառով ծախու է Ալֆորվիլի մէջ, տուն մը (փավիյեօն) : Ունի երկու մեծ աշխատանոց, չորս սենեակ, խոհանոց, ճաշասենեակ, լուացարան, մառան, կոյուղի, պարտէզ մը 220 քառ· մեթր : Պարապ է : Մատչելի դին եւ վճարումի դիւրութիւն : Շատ չահեկան գործ : Դիմել՝

Kaloustian, 44, Rue E. Zola, Alfortville
Tél. : ENT. 33 - 87

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ,
ELMAS — SOLDES
(ՋԷՕՐՋԵԱՆ)
INNOVATION
Կերպասի կատնէր կը ծախուին քիլոյով :
Հայրենակիցներ, ձեր չահն իսկ կը պահանջէ մէկ անդամ այցելել համոզուելու համար :
92, Rue CURIOL, MARSEILLE
(Լա Փլէնին մօտ)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ,
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ...
Ս· Ստեփաննոս, Ս· Պօղոս – Պետրոս, Ս· Յակոբ, Ս· Յովհաննէս - Մկրտիչ, Ս· Կարապետ, Ս· Սարգիս
Կը մօտենան : Ինչո՞վ պիտի հիւրասիրէք ձեր անուան տօնը չնորհաւորող հիւրերը :
Բնաւ մի՛ մտահոգուիք
Դացէք անուշավաճառ
Ս· ՄԱՐԳԱՐԵԱՆի
32, Rue Trévise
Tél. : TAI. 65 - 44
Հոն պիտի գտնէք ամէն կարգի անուշեղէններ, ինչպէս նաեւ հէվա եւ լօֆռում
Տեղին վրայ պատրաստուած
Իսկ եթէ ուզէք տունէն չինել ձեր խմորեղէնները, հոն պիտի գտնէք ամէն օր պատրաստուած թարմ թերթեր եւ
Թէյ Ֆատիֆ
ԴԻՒՐԱՄԱՏՉԵԼԻ ԳԻՆ
Մասնաւոր գեղչ հարսնիքի, կնունքի եւ հանդէսներու :
Փուռէն ուղղակի տուն յանձնելի :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ· Յ· Դ· քաղաքի Բիւրեղափոր ենթակոմիտէն ընդհ· ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս չաբաթ ժամը 21ին Ահարոնեան Ակումբը : Ներկայանալ անդամատետրով :

ՄԱՐՍԷՑԼ.— Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին դասախօսութիւնը այս երկուշաբթի ժամը 21ին : Կը խօսի Աթենքի դործօն ընկերներէն Պարգեւ Նաճարեան :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Յ· Դ· Աղբիւր Սերոբ Եօթնեղբայրեան խումբի ընդհ· ժողովը այս չաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, սովորական հաւաքատեղին : Խիստ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ է :

ԻՍԻ.— Հ· Յ· Դ· Զաւարեան կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, Պ· Ազատի ակումբը : Կարեւոր օրակարգ :

Ֆ· Կ· ԽԱՉի Զարթօնքի յանձնախումբի ժողովը այս չաբաթ օր ժամը 15ին, Ռէժանի վերնայարկը : Կը խնդրուի հը – բաւէր ստացող ընկերուհիներէն անպայման ներկայ ըլլալ սոյն ժողովին :

ՀԱՄԱՀԱՅՐ· Հայր· Միութեան Վանքի մասնաճիւղին ժողովը այս կիրակի առաւօտ ժամը 10ին, սովորական հաւաքատեղին, Գոհարի սրճարանը : Կարեւոր օրակարգ :

ՀԱՄԱՀԱՅՐԵՐՈՒ· Միութեան կարասանի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը երեքին, Կարասանի հայկական սրահին մէջ : Օրակարգի խիստ կարեւոր հարցեր : Մասնաճիւղիս բոլոր անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ : Սիրով կը հրաւիրուին նաեւ ոչ անդամ Տարբերդցիները անխտիր :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Փորձառու փիքէօզ մը (կօշիկի երես կարող) :

Դիմել՝ Պ· ՎԱՆԼԵԱՆի,
7, Rue Godot de Mauroy, Tél.OPE. 01-08
Métro OPERA ou MADELEINE

ԿԸ ՓՆՏՌՒԻ.— Պոլսէն Արմենուհի Ապահունի կը փնտռէ իր եղբայրը՝ Արտաշէս Քիւրքճեան (58 տարեկան, Պոլսեցի) որ 30տարի առաջ Ֆրանսա եկած է : Տեղեկացնել «Յառաջ»ի :

TISSUS HAUTE NOUVEAUTÉ
Le Sommet de la Qualité
Tél. PROvence 61 - 71
94, Rue Lafayette, Paris
Առաջնակարգ զգեստ մը ընտրելու համար պահանջեցէք
ձեր դերձակէն այս վաճառանիշով, —
ԿԵՐՊԱՍԻ ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԸ

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ

Հայ կին մը տնական գործեր կը փընտռէ ամբողջ օրուան համար : Ճանճնարաբականներ ունի :

Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան :

×

Երիտասարդ օրիորդ մը, Ֆրանսուհի, կրթուած, թարգմանի կամ վաճառորդի (վանտէօզ) գործ կը փնտռէ : Գիտէ անգլերէն եւ սպաներէն :

Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան ամէն օր ժամը 11էն 19 :

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ԱՌՕՐԵԱՑ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՊԱՏՄԱՆ ՈՒՆԵՑԻՔ

ՊՈՄՓՈՐ

Հոչակաւոր ՀԷԼՎԱՆ եւ ԼՈՌՈՒՄԸ, բոլորիսյ նպարավաճառներուն մօտ
Զանազան բոյրերով, նուշով եւ կաղինով պատրաստուած տեսակները :
Բժիշկներու իսկ կարծիքով ԼՈՌՈՒՄՆ ու ՀԷԼՎԱՆ կը պարունակեն մեծագոյն չափով գոլ (ֆլորի) :
ԱՐՏԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
6
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
DIMANCHE
6 DECEMBRE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7 237 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2648

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԱՐԴԱՀԱՄԱՐ

Գործնական, առեւտրական ժողովուրդ — դի համբաւ կը վայելենք, բայց ամէնէն անճարակն ենք, ազգային եւ միջազգային թուաբանութեան տեսակէտով :

Շատ հաբեռանոյի գաղափար ունինք ժողովուրդներու համրանքի, աշխարհագրութեան, ընկերային կարգուսարքի մասին :

Ընդհանրապէս զոյ եղած թիւեր եւ տեղեկութիւններ են որ տիրապետէ սերունդ կը փոխանցուին սրտաոուչ միամտութեամբ :

Ահաւասիկ եթեւնն առին է որ բաժնուած ենք մեր հայրենի հողերէն, դառնալով աշխարհացրիւ բազմութիւններ :

Արդ, գաղափար ունի՞նք մեր համրանքի մասին :

Ո՞րքան ենք այսօր : Միլիո՞ն՝ սահմանուած երկիրներու մէջ եւ աւելի հեռուները, Միջերկրականի ափերէն մինչեւ Ասթրալիա :

Եթէ ազգ. հաստատութեան մը հարցնէք, անորոշ կամ հակասական պատասխաններ կը ստանաք, բայց Միջին Արեւելքի չրջանէն, ուր վիճակագրութիւններ կը կազմուին, պարբերաբար :

Մարդահամարը, անշուշտ, միայն թուանշան եւ համրանք չէ, այլեւ պատկերը մեր քաղաքական, տնտեսական եւ ընկերային կացութեան :

Տարիներէ ի վեր կը ձգտանք օտարութեան, օտարացման ալիքներուն միջեւ :

Անշուշտ աճած է մեր թիւը, տարիներու ընթացքին :

Հազարաւորներէ են բաժնուդամ ընտանիքները, թէեւ արդիական քարքերը ատերներ կը գործեն նա՛եւ մէկ մէկ :

Ամերիկա, Ֆրանսա եւ Հարեւան գաղութներու վրայ, կրնա՞նք վաւերական տեղեկութիւններ, թիւեր եւ փաստեր տալ մեր համրանքի մասին :

Ի՛նչ խօսք որ եթէ ճաշած ենք իրրեւ քաղաքութիւն, չատ բան կորսնցուցած ենք իրրեւ «ազգային դրամագլուխ» :

Կրնա՞նք հաստատել թէ պահպանուածը նկատի առած այդ կորուստը չափազանց խիտ է եւ հաստատմամբ, իրրեւ հայկական արժէք :

Կանոնաւոր մարդահամար մը միայն կրնայ տալ այս հարցումներուն պատասխանը :

Եւ անհրաժեշտ է որ կառավարուի այդ ձեռնարկը, ակնթով Փարիզէն :

Արդէն չատ ուշ մնացած ենք :

Դժուարութիւնները այնքան ալ անյաղթելի չեն : Կամքն է որ կը պակսի :

Տարիներ առաջ Վալանսի հագեւոր հովիւը մարդահամար մը կազմած էր իր իսկ նախաձեռնութեամբ, ձեռք առնելե պարզելով խօսուն պատկեր մը :

Երբ քահանայ մը կրնայ ճշդել 3–4000–նոց գաղութի մը թիւը եւ ընկերային – անտեսական կացութիւնը, ինչո՞ւ պիտի անձրկին Փարիզի, Լիոնի, Մարսէյլի եւ ուրիշ հայաչատ վայրերու ազգ. իշխանները :

Մանաւանդ որ, բազմազան կազմակերպութիւններ եւ Միութիւններ ալ կան, — քաղաքական, հայրենակցական, բարեգործական են. :

Ֆրանսային դուրս ալ, նոյն պարտականութիւնը կրնան կատարել Պելժիոյ, Անգլիոյ, Զուիցերիոյ, Իտալիոյ, Աւստրիոյ հովիւները եւ ազգ. մարմինները :

Անշուշտ պիտի չգոհանան միայն չոր թուանշաններով, այլեւ պիտի հաւաքեն պիտանի տեղեկութիւններ (զբաղում, ընկերային դիրք եւն.) :

Երբ մարդահամար մը ունենանք ձեռքի տակ, այն ատեն կրնանք աւելի որոշ գաղափար մը կազմել մեր կացութեան եւ պարտականութեանց մասին :

Այն ատեն կը պարզուի նաեւ հետեւեալ հարցը,— «կը քալե՞նք» թէ կը հալինք...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԳԷՊՔԵՐԸ

ԳԼՈՒԽ ԳԼԽԻ ԵՒ ԳԱՂՏՆԻ

ԱՌԱՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐԸ ՊԵՐՄՈՒՏԱՅԻ ԺՈՂՈՎԻ ՄԱՍԻՆ

Ինչպէս գրած էինք, ուրբաթ օր բացուեցաւ Պերմուտայի խորհրդաժողովը, որուն բարեյաջող ելքին կը սպասէ խաղապահը աշխարհը :

Առաջին լուրերուն համաձայն, պլխատուր խորհրդակցութիւնները տեղի կ'ունենան զաղանի : Մ. Նահանգներու նախագահին եւ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ վարչապետներուն հանդիպումէն առաջ, երեք պետութեանց արտաքին նախարարները ժողով մը դումարեցին, դասաւորելու համար օրակարգը : Իրապէս աղբիւրէ կը հաղորդուի թէ առաջին խնդիրն էր Թրիէսթէի ճշդիը, իրրեւ ստիպողական հարց : Երեք նախարարները փորձեցին համաձայնութեան գալ մը գտնել, Իտալիան եւ Եուկոսլաւիան մօտեցնելու եւ Հինգերու ժողովին դումարումը փութացնելու համար : Եռակցութեան առեն պ. Պիտօ բաւական թէ Ռուսիոյ վարչապետը խնդրած է միջնորդել եւ կարգադրել Թրիէսթէի հարցը, իրրեւ տիպողական խնդիր : Իտալիա կը մերժէ մասնակցիլ Հինգերու ժողովին, եթէ Թրիէսթէի անդրեւտեան վարչութիւնը իրեն չյանձնուի վարչութիւնը իրեն չյանձնուի պէտ մասամբ : Եուկոսլաւիա կը մերժէ այս պայմանը, չընդունելով որ եւ է կարգադրութիւն հակառ. 8ի որոշման վրայ :

Զգմտուտացին հասած լուրերուն համաձայն, ոչ միայն փչացնելերով պաշտպանուած է ժողովատեղին, այլեւ բացարձակ լռութիւն կը պահէ խորհրդակցութեանց մասին, ջղագրգռութեան մատնելով թղթակիցները : Ժողովատեղին, «Միտ Օչըն Ֆլըզ», չրջապատած է չարք չարք պահակներով եւ կը նմանի զրդիւած քաղաքի մը ուրկէ լապերու փչրանքներ կը հանին երբեմն :

Երեք Մեծերուն առաջին տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ ուրբաթ օր ժամը 21ին, եւ կը չօշափէր Թրիէսթէի խնդիրը, ինչպէս ըսինք : Ցետոյ տեղի ունեցաւ առաջին խորհրդակցութիւնը ալլոր սեղանի մը շուրջ : Այս ժողովէն վերջ հիւրերը հաշի հրաւիրուեցան Պերմուտայի կառավարիչին կողմէ : Կ'ըսուի թէ Թրիէսթէի խնդիրը քննուած առեն, պ. Իդըն խնդրած է պ. Պիտոյէն որ Ֆրանսական կառավարութիւնը չարունակէ իր հաչտարար ջանքերը, դիւրացնելու համար Հինգերու ժողովին դումարումը : Գալով Զորսերու խորհրդաժողովին (Ս. Մխութեան հետ), Երեք Մեծերը պիտի պատասխանեն Մոսկուայի առաջարկին, որոշելով ժողովատեղին եւ թուականը : Ֆրանսայի համար գժուար է ժողովին մասնակցիլ Հանրապետութեան նախագահին ընտրութեան չրջանին : Բայց այդ պարագային ալ Թեկնածուներու թիւը աւելի պիտի ըլլայ քան 1947ին երբ միայն մէկ ընտրելի կար (Օրիոլ) : Զորս Թեկնածուներ կային 1939ին, իսկ երեք՝ 1932ին :

(Շար. կարդալ Դ. էջ)

Ո՞Վ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՅ ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

ԲԱԶՄԱԹԻՒ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐ

Տեղական թերթերը հակառակ լուրեր կը հրատարակեն հանրապետութեան նախագահի ընտրութեան մասին :

Պ. Վէնսան Օրիոլ եչ. դիշեր վերջին անգամ ըլլալով ներկայ եղաւ երեկոյթի մը, Մուլէն Ռուժի մէջ եւ այժմ կրճատած է պաշտօնական ընդունելութիւնները եւ այցելութիւնները, նկատի առնելով ընտրութեանց մօտաւորութիւնը :

Ինչպէս յայտնի է, ընտրութիւնը պիտի կատարուի Դեկտ. 17ին եւ մէկ ամիս վերջ նոր նախագահը պիտի բազմի Էլիզէի պալատին մէջ : Պ. Օրիոլ քանիցս յայտարարեց թէ թեկնածու չէ : Այս առթիւ կարգ մը թերթեր դիտել կուտան թէ թեկնածուները այնքան բազմաթիւ են եւ վերջնական ընտրութիւնը այնքան դժուար կ'երեւայ որ, չատեր նախընտրելի կը գտնեն Օրիոլի վերընտրութիւնը : Նախագահին բարեկամները միչտ կը փորձեն համոզել զինքը : Զրոյցի մը համաձայն, իրրեւ թէ համոզուած է : Պ. Օրիոլ առջի օր դարձեալ հերքեց այս լուրը, պնդելով թէ «կ'ուզէ քաչուել եւ դրականութեամբ զբաղիլ » :

Ուրիշ հաւանական ընտրելի մը, Էռիօ, նոյնպէս մերժեց թեկնածու ներկայանալ : Միեւնոյն ատեն կ'ուզէ հրաժարիլ նաեւ Ազգ. ժողովի նախագահութենէն, նկատի առնելով իր առողջական վիճակը :

Գ. Հանրապետութեան նախագահներէն չատերը նախապատ էին երեսփ. ժողովին կամ Դերակոյտին, երբ ընտրուեցան : Այս աւանդութիւնը պահուեցաւ երբ պ. Վէնսան Օրիոլ 1947ին կ'ընտրուէր իրրեւ առաջին նախագահը Չորրորդ Հանրապետութեան :

Այս աւանդութեան պատճառը այն է որ երեսփ. ժողովին եւ Դերակոյտին նախագահները փորձառու կը համարուին ոչ միայն լաւ ճանչնալով քաղաքական կուսակցութիւնները, այլեւ եւ որոշ չարմանքով կ'ունենան իրաւարար հանդիսանալու անոնց միջեւ, չատկութիւն մը որ կայան է հանրապետութեան նախագահի մը համար : Պ. Վէնսան Օրիոլի եօթնամեայ պաշտօնավարութիւնը հաստատեց թէ որքան գժուար է նախագահի պաշտօնը, երբ իրապաշխիր կառավարութիւն ըսխալուած է հիմնուիլ քանի մը կուսակցութեանց վրայ : Այս անգամ աւելի դժուար պիտի ըլլայ նոր կառավարութեան մը կազմութիւնը, երբ նախագահական ընտրութիւնը կատարուի : Բոլոր հոսանքները ալ կ'ընդունին թէ նոր նախագահը կարելի եղածին չափ անվոյմնակալ պէտք է ըլլայ կուսակցութեանց միջեւ, ինչպէս եւ երկար փորձառութիւն ունենայ քաղաքական կեանքի մէջ : Արդ, ներկայիս բոլոր քաղաքական հոսանքները իրենց յատուկ Թեկնածուներն ունին, մանաւ երեքչորս հոգի, այնպէս որ ընտրելիներու թիւը տասը կ'անցնի :

Այս չարթնու առիթմանարար պիտի մազուին Թեկնածուները, խորհրդակցութիւններ կատարելով : Բայց այդ պարագային ալ Թեկնածուներու թիւը աւելի պիտի ըլլայ քան 1947ին երբ միայն մէկ ընտրելի կար (Օրիոլ) : Զորս Թեկնածուներ կային 1939ին, իսկ երեք՝ 1932ին :

ԻՏԱԼԻՈՅ տնտեսական տագնապը հետզհետէ կը ծանրանայ, սաստկացնելով ընկերային խլրտումները : Ապրուստի գիները ալ կը բարձրանան : Երկաթուղիներու տմամակները պիտի աւելնան, 25 առ հարիւր ճամբորդներու, տասը առ հարիւր ապրանքներու համար : Նոր գործադուլներ կը պատրաստուին :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՅԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ ?

Տեղական թերթ մը երէկ ճկարագրած էր Արամ Խաչատրեանի մէկ ելոյթը :

Իր պատմութեան համաձայն, աշխարհահռչակ երաժշտագէտը յօդուած մը հրատարակեր է Մոսկուայի «*Սովետական Երաժշտութիւն* » հանդէսին մէջ, բողոքելով զանազան կաշկանդումներու եւ կանխակալ կարծիքներու դէմ :

Կը փութամ թարգմանել կարգ մը հատուածներ, սպասելով ամբողջական բնագրին :

Միջանկեալ ըսեմ թէ Ա. Խաչատրեան ամիսներ առաջ ալ գրութիւն մը ունէր երաժշտութեան մասին, բայց այս վերջինը բոլորովին տարբեր բան է :

Մեծատաղանդ երաժշտագէտը պարզապէս ազատութիւն կը պահանջէ ստեղծագործութեանց համար :

— *Երաժշտութեան խնդիրները պէտք է քննուին լայնամտութեամբ : Ան կը բաւէն արհեստական սահմանափակումները, բիւզանդական օրէնսդրութիւնները, եւ բծախնդիր նրբամտութիւնները (մազը չորսի ճեղքել)* :

Յօդուածին խորագիրն է «Ստեղծագործ յանդգնութիւն եւ ներշնչում» :

Ամբողջութիւնը կը կազմէ ըմբոստացում ժդանովի դէմ, որ ինչպէս գրականութեան եւ գեղարուեստի, երաժշտութեան մասին ալ դրակոնեան կանոններ պարտադրած էր 1946ին, ընդ հովանեաւ Սթալինի :

Արամ Խաչատրեան ուժգնօրէն կը բողոքէ անոր նպատակած դրութեան դէմ, որուն համաձայն «վերակացուներ կը ստիպէին խորհրդային երաժշտագէտները պաշտօնատարներու յանձնել իրենց ստեղծագործութիւնները, որպէսզի ճշդեն «երաժշտական գիծը» :

— « *Վերջ տուէք այդ ճղճիմ վերահսկողութեան : Թող ժամանակը եւ հանրութիւնը միայն ըլլան դատաւոր մեր գործերուն* » :

Ուրիշ նետեր ալ կ'արձակէ Խաչատրեան, որուն անունը դժբախտաբար չերեւար Փարիզ եկած խորհրդային արուեստագէտներու ցանկին մէջ :

Կը թուի թէ նոր ազդանշան մը տրուած է : Մանաւանդ որ, ճնշադատութիւնները եւ ճեճճաճնշադատութիւնները իրար կը նմչմչակեն, Սթալինի մահէն ի վեր :

Վերագնահատո՞ւմ, նոր ուղի՞, թէ տակտիկա :

ՎԱՀԵ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Քարիւղի կթքեւոր աղբիւր մը գտնուած է Աւստրալիոյ արեւմտեան չրջանին մէջ : Առաջին տաթիւ ժամական չորս թոն քարիւղ կը հոսէր : Հորերուն խորութիւնն է 1100 մեթր : Լուրը մեծ իրարանցում պատճառեց երկրին մէջ :

ԱՆԳԼԵՒԻՐԱՆԵԱՆ յարաբերութեանց վերահաստատումը պաշտօնապէս հաղորդուեցաւ երէկ երկու մայրաքաղաքներուն մէջ : Քարիւղի մասին բանակցութիւնները պիտի սկսին չուտով :

ՉԻՆՈՒՈՐԱԿԱՆ ԱՏԵԱՆի առջի օրուան նիստին մէջ, գերման ամբաստանեալը, Վիլհելմ Քոցիֆ, որ կը մեղադրուի թէ հինգ վանականներ սպաննած է, ծանր նախատինքներ ուղղեց վկաներուն և մասնաւորապէս քահանայի մը դէմ : «Շեւայն» (խոզ) կը մրմռար : Նախագահը հարցուց թէ պիտի կրկնէ՞ այդ նախատինքը : « Մոքէս անցաւ», պատասխանեց ամբաստանեալը եւ չետոյ տեղէն ցատկելով աւելի ծանր բառ մը գործածեց , «լուժիի» (աղտոտ) : Թարգմանը չուզեց ֆրանսերէնի վերածել այս բառը :

ԴԵԿՏ. 4ին օդը զգալապէս տաք էր Փարիզի մէջ, 16 աստիճան, ինչ որ տեսնուած չէ 1870էն ի վեր :

ՀԱՐԱԶԱՏՆԵՐԸ...

(ՅԱԿՈԲ, ՄԱՐԳԱՐ, ԳԱՐԵԳԻՆ...)

●

1953 Յունիս 18ին, Թեհրանի մէջ, սրտի կաթուածէ, յանկարծամահ կ'ըլլայ հայ մտաւորականութեան ծանօթ դէմքերէն Յակոբ Տէր-Յակոբեան (Ց. Իրազեկ) :

1953 Յուլիս 19ին, Պաղտատի մէջ, դարձեալ սրտի կաթուածէ, յանկարծա - մահ կ'ըլլայ Իրաքի հայ գաղութի ազգա - յին կեանքի անփոխարինելի վարիչներէն Մարգար Սոսոյեան :

1953 Նոյեմբեր 14ին, Լովալիեռի մէջ (Ֆրանսա), նորէն սրտի կաթուածէ, յանկարծամահ կ'ըլլայ երբեմնի «Գարե - դին վարժապետը» հայկական բանակի սպաներէն եւ 1921ի Փետրուարեան Հա - մաժողովրդական Ապստամբութեան վա - րիչներէն Սարգիսբէգեան :

Յակոբը, ազուլիսցի, կովկասէն, բոլո - րած էր իր կեանքի 72 տարիները, օժտը - ւած էր ֆիզիքական բացառիկ առողջու - թեամբ. հպարտանքով մինչ կը յիշե - ցնէր, թէ իր բովանդակ կեանքի տեւո - ղութեան որեւէ հիւանդութեամբ, մինչեւ իսկ ամէնէն թեթեւ, երբեք տառապած չէ :

Մարգարը, Վասպուրականցի, շուրջ 60 տարեկան, դարձեալ առողջ էր, զրեթէ մինչ ոտքի :

Գարեգինը, Երեւանի չրջանէն, 60ի մօտ տարիքի մէջ, նորէն առողջ էր, զրե - թէ մինչ գործի եւ աշխատանքի մէջ :

Սակայն երեքն ալ հանրային կեանքի անձնուէր մշակներ էին, երեքն ալ անցած էին արիւնոտ ճամբաներէ՝ տասնամեակ - ներու հարուստ ու փոթորկալից անցեալ մը ձգելով իրենց ետին :

Սիրտը — ամէնէն չարքաշ պահակն է մեր կեանքի. մեզ սպասաւորող օրգաննե - րու մէջ զրեթէ միակն է, որ հանգիստ չի ճանչնար, օրուան մէջ ոչ իսկ մէկ վայր - կեան, եւ այդպէս տարիներ ու տասնամ - եակներ անընդհատ, մինչեւ մեր մահը :

Մեր օրգաններու մէջ ոչ միայն ամէ - նէն չարքաշն է, այլ եւ ամէնէն անձնուէ - րը, պայմանով, որ մենք նուազագոյն դուրդուրանքը ունենանք իր հանդէպ :

Իսկ երբ խնամքի այս նուազագոյնը չկայ. երբ մենք, իր լուռ ու հաւատա - րիմ ծառայութիւնը տեսնելով, մեր ըն - վանդակ կեանքը կը բոլորենք ուժաքամող աշխատանքի, յարատեւ մտահոգութեանց ու յուզումներու մէջ, այնատեն մեր այդ վատահելի պահակը, յոգնած եւ ուժաս - պառ, մէկէն կը դադրի գործելէ եւ մէկէն կը կտրէ մեր կեանքի թելը :

Մեր յիշողութեան կուգայ կտոր մը բայեաթիէ մը, դոր Ղարաբաղի բարբա - ռով կ'երգէր իր ժողովուրդի բազմաչը - նորհ զաւակը՝ Բժ. Լեւոն Աթաբէկեան՝ զոհ գացած, իբրեւ հաշուութեան բանա - դնաց, թաթար զաւադիր դնդակի մը, Բաքու, 1918ին.

Լափու տըւող կէտի ճիւրան
Ֆար չկայ վեր չմաշի,
Վերտը ֆար չի, ըրտըսուբան
Ըսօր – էֆիւց կը մաշի :
Դարդոտ ախպէր,
Լաց մի՛ ինիլ :

Եւ իրաւացի էր Լեւոնը. երբ յոբման - քոտ գետերու ջուրերէն քարերն իսկ կը մաշին, ինչո՞ւ յարատեւ հոգերէ ու ցա - ւերէ պիտի չմաշի մարդկային սիրտը, որ քար չէ երբեք :

Ոչ, ան ալ կը մաշի, ան ալ կ'ուժաքամ - ուի ու կը դադրի բաբախելէ, երբ տառա - պանքը վերջ չունի եւ արցունքը յարատե - ւաբար կը հոսի :

Հանրային այս «արցունք»ն է ահա, որ անընդհատօրէն հոսեցաւ մեր նուիրեալ - ներէն Յակոբի, Մարգարի եւ Գարեգինի սիրտէն ...

Եւ հոսեցաւ տարիներ ու տասնամեակ - ներ չարունակ ...

Վաղ տարիքէն իրենց հանրային մկր - տութիւնը Հ. Յ. Դաշնակցութեան գա - ղափարական աւազանին մէջ ստանալով՝ անոնք իրենց հողիի բովանդակ ջերմու - թեամբ նուիրուեցան Հայկական Արիւնոտ Ազատագրական Շարժման եւ զարձան այդ Շարժման անդաւաճան սպասաւոր - ները մինչեւ իրենց կեանքի վերջին չուն - չը :

Սիրտով ընդունեցին վեհութիւնը յա - փետնական Հայաստանի, սիրտով կապ - ուեցան իրենց աննման ժողովուրդին, սիրտով թափանցեցին արդարութեանը Հայ Դատին, սիրտով ապրեցան արիւնոտ դրուագները — տարիներով ու տասնամ - եակներով — իրենց հայրենիքին ու ժողո - վուրդին վիճակուած ալեծուփ պատմու - թեան :

Եւ ինչո՞ւ զարմանալ, որ ի վերջոյ յոգ - նեցաւ անձնուէր պահակը նաեւ իրենց կեանքի, յոգնեցաւ ու դադրեցաւ զործելէ այն սիրտը, որ կը տրոփէր իրենց մէջ՝ տեւաբար յուզումներ ու տառապանքներ ապրելով ...

Ոչ, պատահականութիւն չէ երբեք, որ մեր երեք նուիրեալներն ալ նոյն ձեւով առաջ բաժնուեցան մեզմէ — սիրտի պայթիւնէ ..

Կէտի մը մէջ անոնք երեքն ալ նման էին իրարու — հարազատներն էին Հ. Յ. Դաշնակցութեան :

Այս մեծ ընտանիքի զաւակներն էին ոչ թէ անդամատետրերով, այլ իրենց ծը - նունդով :

Հոգիով ու մարմնով, իրենց բովանդակ էութեամբ անոնք չաղախուած էին Դաշ - նակցութեան անհամար նահատակներու, անոր հազարաւոր ողջ անդամներու վա - ռաւոր անցեալին, տենդոտ պայքարին ու վառ երազներուն :

Ոչ միայն Դաշնակցութեան մէջ կ'ապ - րէին, այլ եւ Դաշնակցութեամբ կ'ապ - րէին, որովհետեւ միայն այդ ձեւով կը հաւատային ծառացած ըլլալ իրենց երկու մեծ նուիրականութեանց՝ Հայաստանին եւ Հայ ժողովուրդին :

Ընդամէնը վեց ամսուան մէջ երեք ղե - կավար դէմքեր եւս զերեզմանեցինք այն սերունդէն ,որմէ հայրենի հողի բուր - մունքը կուգար ...

Ակնթարթի մը մէջ մեզմէ կը բաժնուին մարդիկ, որոնք կոչուած էին տակաւին երկար տարիներ մեր հանրային կեանքը վարելու ...

Եւ արցունքը դեռ չցամքած մեր աչքե - րուն մէջ, դէմ չափով մը դեռ չմեղմա - ցած այն կսկիծը, որ մեզ բերին մեր զոյգ հարազատներու՝ Յակոբի եւ Մարգարի թարմ զերեզմանները, ահա կ'երթայ ա - նոնց միանալու յաւէտ սիրելի, յաւէտ անմոռանալի մեր Գարեգինը ...

Իր մահով Դաշնակցութեան մեծ ընտա - նիքը կը կորսնցնէ անձնուէր զաւակ մը, ճշմարիտ հարազատ մը, որուն կորուստը խոր ցաւով պիտի արձագանգէ իր անթիւ ծանօթներու, բարեկամներու եւ ընկեր - ներու հոգիներուն մէջ :

Իր քաղցր անունը մշտապէս կապուած պիտի մնայ մասնաւորաբար Փեթրուար - եան Ապստամբութեան, որ համաժողովր - դական անօրինակ պոռթկում մը եղաւ բոլշեւիկեան արիւնոտ բռնապետութեան դէմ համայն Ռուսիոյ մէջ:

Ու վաղը, երբ այդ բռնապետութիւնը վերջնապէս փլի եւ Ազատութեան արշա - լոյսը կրկին ծագի մեր հողերու վրայ , դիտենք, որ հազարաւոր բերաններ հայ - րենի աշխարհի մէջ կարօտով ու օրհնու - թեամբ պիտի յիշեն նաեւ Գարեգինի ա - նունը :

Նուրբ հոգի ունէր, կը սիրէր բանաս - տեղծութիւնը, երգը, նուագը, բեմը , նկարը, քանդակը ...

Ղարաբաղի բարբառը թէեւ խորթ իրեն, սակայն սիրով, իր տխուր ժամերուն, կը կրկնէր տարաբախտ Լեւոնի քայաթիէն կտոր մը.

Շէնին կլխին հրնգրստարան,
Ֆու հար ընդեղ թաղած ա,
Ըսօր – էֆիւց բզգ մբհար էլ
Կ'ասին՝ «ընդեղ թաղած ա»:
Վերջը էս ա,
Լաց մի՛ ինիլ :

Թաղուեցաւ, սակայն, ոչ թէ հայրենի դիւղին, անոր զերեզմանատունը մէջ, իր հօրը կողքին, այլ Թաղուեցաւ հայրենի հողերէ հեռու, օտար երկինքի տակ եւ օտարութեան ցուրտ հողին մէջ ...

Ինչպէս չլալ, ինչպէս խորօրէն արցունք չթափել այս որբ զերեզմաններուն վրայ:

Ա՛յնքան թանկ, ա՛յնքան քաղցր ու սի - րելի ...

(Խմբագրական ՅՈՒՍԱՒԵՐԻ)

ԱՇԽԱՐՀԱՀՌՈՍԱԿ ՆԿԱՐԻՉ ՄԸ, Ֆ. Փի - քասիա, մեռաւ Փարիզի մէջ: Զաւակն էր Ռուպայի մէկ դեսպանին եւ սպանիական ընտանիքէ մը սերած : Հիմնադիրը կը համարուի արդիական նկարչութեան: Իր պատկերները կը գտնուին աշխարհի գլխաւոր թանգարաններուն մէջ: Մահը տե - ղի ունեցաւ Բ. օր, ճիշդ այն տան մէջ ուր ծնած էր 1879 Յունուար 22ին: Ճո - խութեան մէջ ապրելով, Փիքասիա նկա - րել սկսած էր տասը տարեկանին, իսկ համբաւի տիրացաւ երբ քսան տարեկան էր: Միւս կողմէ բազմաթիւ բանաստեղ - ծութիւններ կը գրէր: Կը նախընտրէր Միջերկրականի ափերը ապրիլ :

ՎԱՐՊԵՏԸ ԻՐ ՃՊՈՏՈՎ

●

Նստած ենք երեքով.—Տուրեան, բարե - կամ մը, ես: Տուրեան ըստ սովորութեան եւ արուեստագէտներու վայել ներհակ խանդավառութեամբ կը խօսի միայն հա - մանուագներու, երաժշտութեան, իր նը - ւագահանդէսներուն մասին: Պիտի ըսէի նոյնիսկ տաղտկալի կրկնութիւններ՝ եթէ չունենայինք որոշ ներողամտութիւն մը իր մտասեւեռումներուն հանդէպ : Մա - նաւանդ երբ այնքան կենդանի, զունագեղ կը զառնան անոնք. յանկարծակի լռու - թեան կը յաջորդեն բերնի անբացատրելի կծկումները, ձեռքերու չղայնի, երբեմն անհեթեթ չարժումներ, կամ չսպասուած պահու մը՝ մոլոտց մը քթին տակ : Եւ անչուչա, փոքր աչքերուն փայլը մերթ ընդ մերթ, որ կարծէք կը փութայ իր կէ - սը կերուած բառերուն օգնութեան, դար - ձնելու համար զանոնք աւելի համոզիչ : Եւ անտարակոյս աւելի համոզիչ են այդ աչքերը, որոնք կը յայտնաբերեն զրեթէ մանկական անկեղծութիւն մը :

Յաջորդ օրը, ահա իր աշխատանոցը :

Օդին մէջ կը ծփան Պռահմսի Գրդ հա - մանուագին բեկորները, անդամահատ - ուած, կտոր – կտոր, որոնք առաջին առ - թիւ կրնան անախորժ խառնիճաղանճի մը տպաւորութիւնը ձգել, բայց քիչ ետք կարծէք կը վարժուիք, եւ այդ բոլորէն դուրս կուգայ արտակարգ ներդաշնակու - թեան մը համայքը:

Տուրեան, առանց բաճկոնի, թեւերը սօթթած, կը վազէ մէկ խմբակէն միւսը, զանոնք մի առ մի մարզելու :

Մանիկներու յղկումն է այս: Քիչ վեր - ջը արդէն կը սկսի բուն կառուցման զոր - ծը, — Միացնել, համադրել ա - ռաջին եւ երկրորդ ջութակները, թաւ ջութակները, սրինդները, փողերը, եւ մէջտեղ բերել ամբողջութիւն մը որ կրէ Տուրեանի ճպոտին երանգաւորումն ու կնիքը:

Ու հոն է ան, ցածլիկ անտուկի մը վը - րայ,— որ չատ բան չաւելցներ իր հասա - կին,— իբրեւ մարմնացում զարմանալի հակասութեան մը: Մարդ կը տարուի մտածելու թէ ինչպէս այդ փոքր, զրեթէ պատանիի մը մարմնին մէջ կրնայ կու - տակուած ըլլալ այնքան կեդրոնաճիղ ուժ, որ խումբին հակայ զանգուածը հը - պատակի անոր: Գաղտնիքին բանալին ճպոտն է, այդ ջղային ճպոտը, նաեւ ձեռ - քերը, որոնք կը հասցնեն, կը պարտադ - րեն հրահանգը նուագախումբին այս կամ այն կողմը :

Ու յանկարծ կը կեցնէ խումբը: Ինչ որ քիչ մը զարմանալի է ինծի համար, որով - հետեւ ծանօթ եմ Պռահմսի այդ կտորին , եւ ինծի կը թուի թէ խումբը սխալ չէր նուագեր: Այո, սխալ չէր նուագած, բայց ըստ Տուրեանի պէտք էր սրինդը տիրա - պետէր այդ մասին մէջ: Եւ իսկապէս երբ կը վերսկսին, քաջայայտ կը զառնայ Տուրեանի երանգաւորումը :

Կ'անդրադառնամ նաեւ, որ կը վարէ ա - ռանց ձայնատետրի: Նորութիւն: Գիտէի որ նուագահանդէսներուն այդպէս պատ - րաստուած կը ներկայանար Տուրեանը, բայց չէի կարծեր թէ փորձերն ալ կը վա - րէր առանց տետրակին նայելու: Քիչ ետք վերջ, դադարի մը պահուն, կը բացատրէ.

— Նախ քան նուագախումբին առջեւ կանգնիլս, չաբաթներով կ'ուսումնասի - րեմ նուագուելիք կտորը, կը վերլուծեմ իմ ըմբռնումներովս (ցոյց կուտայ ճայնատետրը, ուր կան մատիտով նչանակուած բազմաթիւ յիչատակու - թիւններ, անչուչտ մեզի համար անհաս - կնալի): Պռահմսի այս կտորը առաջին անգամն է որ պիտի վարեմ, բայց դարձ - եալ ,կ'ուզեմ փորձերու ընթացքին անգամ մը եւս վարել :

— Գոց վարել, յատկութիւն մըն է, որ ենթադրել կուտայ երաժշտական կուռ յիչողութիւն, նաեւ ինքնավստահութիւն մը որ անհրաժեչտ է տիրելու նուագա - խումբին: Բայց դրական ուրիչ ի՞նչ առա - ւելութիւններ ունի :

— Նախ, ուչադրութիւնս առանց թուլ - նալու, կը կեդրոնանայ միայն խումբին վրայ: Ես ալ անձնապէս կը զառնամ ա - ւելի ինքնամփոփ, ինչ որ թոյլ կուտայ աւելի ուժգնութեամբ վերապրիլ եւ վե - րապրեցնել ոեւէ համանուագ: Եւ յետոյ այդպէսով, խումբն ալ կը զառնայ ու - չադիր, եւ ուրեմն աւելի ճկուն, աւելի հնազանդ: Երեւակայեցէք որ պահ մը մեկնարկուն դլուխը վեր վերցնէ տետ - րակէն, եւ ուղէ տառնալ չափ մը, հրա - հանդ մը ղեկավարէն, ու գտնէ զայն զը - լուխը կախ իր տետրակին վրայ: Այն ա - տեն պիտի նուագէ ըստ կամս: Կը կրկնէ փորձը քանի մը անգամ, եւ ալ յուսահատ կը հրաժարի որեւէ չափ ուղելէ, գլուխը վեր անգամ չի բարձրացներ գոնէ ձեռքե - րուն նայելու: Այսպէս, խումբն է որ կը խուսափի ղեկավարին ճպոտէն: Ես վե - րադառնամ փորձիս, երկրորդ դադարին կը չարունակենք: Համոզուեցա՞ր հիմա բաւական :

— Տակաւին...

Զի լսեր ընկերոջս պատասխանը : Բա - րեբախտաբար, այլապէս կրնար ձեռքի ճպոտը բանի մը վրայ կոտրել, նոյնիսկ մեր գլխուն վրայ:

Կրկին դադար :

Կը մօտենայ մեզի, արագ քայլերով , յաղթական ժպիտ մը դէմքին, որ կը վե - րածուի չուտով անբացատրելի խնդուքի մը :

Յաջող նուագուած է վեպէրի կտորը : Գոհ է եւ խանդավառ: Սակայն չուզեր գի - նաթափ ըլլալ մեր բարեկամին չարաճճի հեղնանքը :

— Այսինքն ի՞նչ ըրիր: Խումբը նուա - զեց, դուն ալ հետեւեցար: Կրնա՞ս փաս - տել թէ խումբը քեզի հետեւեցաւ :

Տուրեանի դէմքը կ'երկննայ: Բայց ժա - մանակ չի տար որ ընդմիջէ: Գիւտ մը ընողի կայծը կը պլպլայ յօնքերուն տա - կը, կը նետէ արագ «հիմա կը տեսնէք» մը մեր հասցէին, կը դիմէ դէպի սրահին կիզդրոնը եւ կը մօտենայ ամպիոնին: Ճպոտի քանի մը հրամայական հարուած - ներ՝ սեղանին վրայ :

Երաժիչտները կը զրաւեն իրենց տեղե - րը, քիչ մը անակնկալի եկած թէ ինչու կարճ տեւած է դադարը :

Տուրեան կը բացատրէ: Կ'ուզէ որ ներ - կայ տասներորդ էջը, առանց նկատի առնելու նախորդ երկուքը: Ինչո՞ւ, չգիտեմ: Ինչո՞ւ ոչ, ալ չգիտեմ: Ինչո՞ւ ոչ, ալ չգիտեմ: Ինչո՞ւ ոչ, ալ

Ո՞Վ ՍՊԱՆՑ

— Մեկեր հեկո – երեսօր որ պատ մը ես ինձ. խոնհարհ առաջ Տաքթ. Ինկլի։

Ես ոչինչ ըսի. ինկլի Տաքթ. շարունակեց.

— Շատ լաւ։ Իսկ եթէ այս ալ սխալ ըլլայ, ես պիտի ուղղեմ զայն։ Ինկլի Տաքթ. ես եմ որ կը վճարեմ ձեզի ձեր աշխատութեան համար։

Տաքթ. Ինկլի նոյն ձեռքով ինծի հետ խօսած ատեն ալ կը գրէր։ Ես ալ ուզեցի գրել։ Ինկլի Տաքթ. ինծի տուաւ իր գրածը եւ ըսաւ.

— Ասիկա կարդա։

Կարդացի։ Ինկլի Տաքթ. ինծի հետ ալ ձեռքով ինծի հետ ալ ձեռքով ինծի հետ ալ ձեռքով

ՈՒՐԻՇ ԿԱՐԵՒՈՐ ԼՈՒՐԵՐ

Ուրիշ ազբիւրէ մը կը հաղորդեն թէ պիտի քննուի նաեւ հիւլէական զաղտնիքները փոխանակելու խնդիրը: Զըրչիլ միասին տարած է Անգլիոյ հիւլէական ուժի հասատատութեան նախկին վերատեսուչը, որ իր մասնագէտ խորհրդականն է այս հարցին մէջ: Այզընհաուըր ալ հրաւիրած է Մ. Նահանգներու հիւլէական ուժի յանձնաժողովին նախագահը: Խորհրդակցութեանց կը մասնակցի նաեւ Ատլանեան կազմակերպութեան ընդհ. քարտուղարը, լորտ Իսմէյ: Տեղական թերթերը ցաւով դիտել կուտան թէ փըրանսական պատուիրակութիւնը բաղմանդամ ըլլալով հանդերձ հիւլէական մասնագէտ չունի:

× Խորհրդաժողովի մասին հրատարակուած առաջին պաշտօնական զեկոյցը կ'ըսէ թէ Այզընհաուըր, Զըրչիլ եւ Լանիէլ առաջին նիստը դումարեցին ընկերակցութեամբ երեք արտաքին նախարարներուն, քննելով աշխարհի ընդհանուր կացութիւնը: Երեք արտաքին նախարարները երէկ մասնաւոր նիստ մը դումարեցին, քննելու համար Ռ. Միւոլեան վերջին ծանուցագիրը: Ամէն օր ժողով պիտի ունենան:

× Նախագահ Այզընհաուըր Պերմուտա հասած առեն յայտարարեց .

— « Ինձի համար մեծ ուրախութիւն է այս գեղեցիկ երկրին մէջ հանդիպիլ վարդեմի բարեկամներու: Կը յուսամ — նոյն իսկ դիտեմ — որ մեր խօսակցութիւնները պիտի յանգին լաւագոյն հասկացողութեան մը չահակից ժողովուրդներու միջեւ եւ անկեղծօրէն կը յուսամ թէ օգտակար պիտի ըլլան մեր երկիրներուն համար»:

× Մոսկուայի հեռագրական գործակալութիւնը, Թաս, գոհացաւ հաղորդելով ժողովին դումարման լուրը: Իսկ Ռատիօ-Մոսկուա յիշելով «Նոր Ժամանակներ» թերթին մէկ յօդուածը, կ'ըսէ թէ արեւմտեան պետութիւնները հարկադրուեցան խոստովանիլ թէ ասիական խնդիրները նոյնքան ատիպողական են որքան եւրոպական հարցերը: «Այս պարագան կ'ապացուցանէ թէ կարելի չէ անտեսել չի նաեւ հանրապետութեան մասնակցութիւնը »:

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԴԱՇԻՆՔԻՆ ղէմ բուռն յարձակողականի մը ձեռնարկած են արեւանակ երկիրները: Ինչպէս յայտնի է, այս դաշինքին կը մասնակցին Յունաստան, Եուկոսլաւիա եւ Թուրքիա:

ՕԴԱՆԱՒ մը չախչախուեցաւ Մատրիտ-Պիլպաօ դծին վրայ: Զոհերու թիւը՝ 20:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՆԱԻ մը թնդանօթի բըռնուեցաւ Աքապայի ծոցին մէջ, Եգիպտացիներու կողմէ, երբ 9600 թոն ցորեն կը տանէր արաբ տարագիրներուն համար:

ՖՐԱՆՔը հասատատուն վիճակ մը ստացած է չնորհիւ արտաքին օգնութեանց: Տոլարի մթերքը միշտ կ'աւելնայ Հնդկաչինի պատերազմին համար բացուած վարկերով: Բայց Ֆրանքին դնելու կարողութիւնը իջած է, դիտել կուտան մասնագէտները:

ԸՆԿԵՐ Գ. ՍԱՐԳԻՍԲԷԳԵԱՆԻ ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Վաղանէն ընկեր Գ. Պ. հազար ֆրանք կը նուիրէ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման համար:

Նոյնպէս Վաղանէն Նոր Սերունդէն ընկեր Գէորգ Կօշկակարեան հազար ֆր. կը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Տան Ֆոնտին, հազար ֆր. ալ «Ցառաջ»ի բարգաւաճման:

Հ. Ց. Դ. Տան բաժինը ստանալ «Ցառաջ»էն:

FOURRURES

ROGER YOPIAN

84, Boulevard de Stalingrad, 84

— **CHOISY-LE-ROI (Seine)** —

●

Վերջին նորաձեւութեամբ, չափի վրայ խնամուած աշխատանք եւ նորոգութիւն

★

Հաղորդակ. միջոց.— *Փորթ Շուազիէն առնել 183 թիւ Թրօլիպիւս եւ իջնել* 3 Communes ou Docteur Roux

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆԸ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ

14 Դեկտ. երկուշաբթի իրիկուն, ժամը 9ին, Սալ Մազբնոյի մէջ (ռիւ տ'Օպպաեը):

Կը նախագահէ՝

Mr. JEAN BALLARD

Directeur des «*Cahiers du Sud*»

Ներկայ կ'ըլլայ եւ իր թարգմանութիւններէն կը կարդայ բանաստեղծ՝

LUC ANDRE MARCEL

Կը խօսին՝

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Դ. ՍԱՑԱՊԱԼԵԱՆ (ֆրանսերէն)

Անդամ Վառի Ակադեմիայի

եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.— Տիկին ԶԱՊԻԼ ՄՈՐԼՆՈՆ, Պ. Ֆ. ՀՐԱՉԵԱՆ (երգ), Պ. Լ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (ջութակ), Օր. Օր. ՋՐԲԱՇԵԱՆ, Ա. ԹԱԴՈՑԵԱՆ եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ (արտասանութիւն): Մարսէյլի Հայ արիւները եւ աբեղոյշները (պար):

Դաշնակով կ'ընկերակցին Օր. Օր. ՕԹԱՐ եւ ԷՕԺ. ԹԷԼԵԱՆ:

★

ԳԻՆԵՋՕՆ

Ի պատիւ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ

(Իր Միջին Արեւելք մեկնելուն առիթով)

Կազմակերպուած ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ:

Հանրութեան տրամադրուած սակաւաթիւ տոմսերու համար դիմել.—

H. MALAKIAN, 3, Bl. Th. Turner

et V.DER VARTANIAN,5,rue du Coq

12 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Քաֆէ Նօայի սրահին մէջ:

Մուտք՝ մասնաւոր հրաւիրատոմսով:

ԽՆՋՈՅՔ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան:

Կիրակի, 13 Դեկտ. կէսօրէ վերջ ժամը 4էն 10ը Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէզիզ: Առատ եւ ճոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է:

ԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ Իրաւաբանական Միութեան:

Շաբաթ, 12 Դեկտ., ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Պուա Քոլոմպի քաղաքապետարանի սրահին մէջ: 2 ռիւ Էքիէն տ'Օրվ կայարանին մօտ: (Սէն Լազարի կայարանէն 7 վայրկեան):

Կը նախագահէ Պուա Քոլոմպի քաղաքապետը՝

Mr. Emile Tricon

Հայկական դեղարուեստական ճոխ բաժին եւ սիրուն անակնկալներ:

Պ. ՎԱՐԴԻՒԱՆԵԱՆի

Ռատիոյի մեծ նուագախումբով՝ եւրոպական պարերը մինչեւ լոյս:

Մուտք 200 ֆրանք:

Սեղանները ապահովել դիմելով

U. E. F. A. 9 Ave. Calmels

Bois-Colombes (S.) Tél. CHA. 00-55

ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

43, Rue Richer, Paris (9e)

Tél. PRO 25 - 46 R.C.No. 46325

Ստացած է հետեւեալ նորութիւնները.

— Մովսէս Խորենացի, աշխարհ. լթկզմ. 1600 ֆրանք: Հեթանոս երգեր, Վարուժանի, 650 ֆրանք, Յեղիս Սիրտը, Վարուժանի 650 ֆրանք: Գրականութեան Պատմութիւն, Ճանաչեանի 1750 ֆրանք: Ճամբուս վրայ, Մալխասի 2000 ֆրանք: Լիակատար ժողովածու, Մ. Նալբանդեանի, Դ. Հաւորը, (Հայաստանեան) 1600 ֆրանք: Կեանքի եւ Մահուան երգեր, Զարիֆեանի, 250 ֆրանք: Թափառական Հայը, Շիրանեանի, 800 ֆրանք: կէօթէ, Աբեղեանի, 1200 ֆրանք: Կը փափաքիմ մեծ ըլլալ (պատանեկան) 250 ֆր: Մանկապատում, Տարօնեանի 500 ֆրանք: Թեւածող մտքեր, Լուսիկի 600 ֆրանք: Պարտիզպակն ու Պարտիզպակցին, Մխալեանի, կաչեկազմ. 2200 ֆր.: Խորենացի Ակինեան, Հրանտ Արմէնի, 200 ֆրանք:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Նկատի առնելով տպագրական ծախքերու, պետական եւ ընկերային տուրքերու ծանրութիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժմէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ-ՈՒԱՐ ԲԱՐՁՐԱՑՆել թէ ՀԱՏԱՒԱՃԱ-ՌԻ ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻ-ՆԵՐԸ:

ՄԻՆՉ ԱՅԴ, ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ԲԱԺԱ-ՆՈՐԴՆԵՐԸ ԿՐՆԱՆ ՕԳՏՈՒԻԼ ՆԵՐԿԱՑ ԳԻՆԷՆ, ՓԱԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՀԱ-ՇԻՒՆԵՐԸ ԵՒ ՆՈՑՆԻՍԿ ՎՃԱՐԵԼՈՒ ՀԱ-ՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԲԱԺԱՆԵ-ԳԻՆԸ:

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵՒԷ ՎՃԱ-ՐՈՒՄ ՉԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՊԱՐԱՆՑԻԿ ՑԵՐԵԿՈՑԹ

Կազմակերպուած Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Ա.Տարոնեան խումբի կողմէ, այս կիրակի ժամը 16էն 23, Ազգ. Տան մէջ, (Ա. յարկ): Կը հրաւիրուին բոլոր մասնաճիւղերը, ինչպէս նաեւ փափաքող հայրենակիցները:

Համեմի ժամանց: Ճոխ պիւֆէ:

OMNIUM TECHNIQUE DU CHAUFFAGE

ԱՇՈՏ ՍԵՐՃԱՆԵԱՆ

15, Bl Jean Jaurès, Clichy

(Porte de Clichy) Tél. PER. 48 - 57

Ամէն ինչ տաքի եւ պաղի համար

Վառարան, կրակարան (ռէչօ), խոհանոցի վառարան (քիւզինիէռ), չօֆ-օ փուչեհան գործիքներ, (ասպիռաթէօռ), սառնարան եւ սառնապարան (կլասիէռ եւ ռեֆռիժէռաթէօռ):

Կը գտնէք բոլոր մեծ վաճառանիշով ապրանքները:

ՎՃԱՐՈՒՄԻ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ

AGENCE DES MATHURINS

58, Rue des Mathurins, Paris (8e)

Tél. ANJ. 48 - 62

BOUTIQUES - LOCAUX COMMERCIAUX - APPARTEMENTS

PROPRIÉTÉS

ԱՅՍ ՇԱԲԱԹ ՉԵՋԻ Կ'ԱՌԱՋԱՐԿԷ.—

ՓԱՐԻԶ 9ՐԴ, Մատլէնի մօտ վեց յարկնոց շէնիք մը խանութներով, բոլորովին ազատ:

ՓԱՐԻԶ 19ՐԴ.— Շարք մը շէնիքեր 93 վարձակալներով: Ընդհ. հասոյթ (պուիւթ) մէկ միլիոն ֆրանք: Գինը՝ երկու միլիոն 700.000 ֆրանք:

ՓԱՐԻԶ 17ՐԴ.— Ռիւ տը Թօֆվիլ, Սթիւտիօ, մուտք, խոհանոց, բաղնիք օժտուած ամէն յարմարութիւններով:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

BOSPHORE

74, Rue Sedaine, Paris (11e)

Tél. ROQ. 53 - 70

Ճաշարանը մեծ զոհողութիւններով ապահոված է Պոլսէն արեւելեան նուագախումբ մը եւ պարուհի մը ամէն գիշեր:

Մաքուր եւ անթերի սպասարկութիւն:

Ժամը 19.30էն մինչեւ կէս գիշեր:

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՇԱՒՈՐ ԳԻ – ՆԵՐՈՎ:

նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար:

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)

Tél.: ARC. 66-50

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի «Սիամանթօ» խումբին դասախօսութիւնը այս երկուշաբթի ժամը 21ին: Կը խօսի Ա-թէնքի զորձօն ընկերներէն Պարգեւ Նաճարեան:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Փորձառու փիքէօղ մը (կօշիկի երես կարող):

Դիմել՝ Պ. ՎԱՆԼԵԱՆի,

7, Rue Godot de Mauroy, Tél.OPE. 01-08

Métro OPERA ou MADELEINE

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Մեկնումի պատճառով ծախու է Ալֆորվիլի մէջ, տուն մը (փավիյեօն): Ունի երկու մեծ աշխատանոց, չորս սենեակ, խոհանոց, ճաշասենեակ, լուացարան, մառան, կոյուղի, պարտէզ մը 220 քառ. մեթր: Պարապ է: Մատչելի գին եւ վճարումի դիւրութիւն: Շատ չահեկան գործ: Դիմել՝

Kaloustian, 44, Rue E. Zola, Alfortville

Tél. : ENT. 33 - 87

Բնակիճ Մարսէյլ, Լիոն քէ Փարիզ

Ձեր սիրտերուն մէջ ունենալու համար

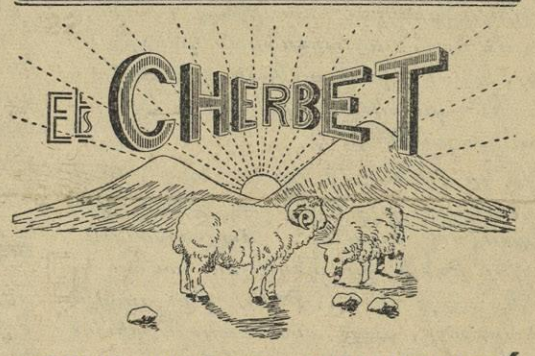
Խինդ ու յոյզ

Մի մոռնաք որ կայ ու կը մնայ ՏԻՒԶ

ԾԱԽՈՒ ՀՈՂ

Պուժիվալ, կայարանին դիմաց, 500 – 600 քառ. մեթր, անտառին եզերքը: Շատ լաւ դիրք:

Դիմել Ցառաջի վարչութեան:

TISSUS HAUTE NOUVEAUTÉ

Le Sommet de la Qualité

Tél. PROvence 61 - 71

94, Rue Lafayette, Paris

Առաջնակարգ զգեստ մը ընտրելու համար պահանջեցէք

ձեր դերձակէն այս վաճառանիշով, —

ՀԵՐՊԱՍԻ ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԸ

ՏԻԿԻՆ Հ. ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

Վերսկսած է հայերէնի, ռուսերէնի եւ կովկասեան պարերու դասերը:

Պայմաններու համար դիմել՝

10, Passage Dubois, Paris (19e)

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՒԻ

Հայ կին մը տնական գործեր կը փընտռէ ամբողջ օրուան համար: Ցանձնարականներ ունի:

Դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան:

×

Երիտասարդ օրիորդ մը, Ֆրանսուհի, կրթուած, թարգմանի կամ վաճառորդի (վանտէօզ) գործ կը փնտռէ: Գիտէ անգլերէն եւ սպաներէն:

Դիմել՝ «Ցառաջ»ի վարչութեան ամէն օր ժամը 11էն 19:

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL

Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ
8
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
MARDI
8 DECEMBRE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7238 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2649

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ET L'ARMÉNIE ?

●

Վերջերս ալ պիտի գրէ,— Անցեալ տարի խումբ մը Ֆրանսացիներ Արարատ լեռը բարձրացան, Նոյի Տապանը փնտռելու համար :

Գացին եւ եկան ղէղ մը նկարներով եւ լուսանկարներով : Անշուշտ առանց որեւէ բեկոր գտնելու առասպելական Տապա – նէն, որուն գոյութիւնն անգամ վիճելի է :

Այնուհետեւ լռութիւն, որ կը խզուի գրքի մը հրատարակութեամբ.—

L'Expédition au Mont Ararat. Aperçus historiques et géographiques.

Աշխատակից մը յատկապէս պիտի ղբաղի այդ գրքին վերլուծումով :

Այժմէն քանի մը տող՝ հրապարակաւ յայտնելու համար մեր խորին յուսախաբութիւնը եւ զառնութիւնը :

Ինչպէս յայտարարուեցաւ «Յառաջ»ի մէջ ալ, գրքին հեղինակն է Պ. Ֆերնան Նաւառա : Պատմական եւ աշխարհագրական դիտելիքները խմբագրած է Պ. Ռընէ Ռուժըռի : Տպած են նաեւ 25 լուսանկարներ :

Ճամբորդութեան նկարագրութիւնն ալ աշխոյժ է եւ սահուն, ինչպէս փարիզեան թերթի մը տեղեկագրութիւնը :

Արդ, ամբողջ գրքին մէջ ի զուր պիտի փնտռէք Հայ կամ Հայաստան բառերը : Նոյնիսկ իբրեւ պատմական անուն :

Ուղեւորները բաւական պատմութիւն դիտեն եւ անշուշտ նոր դիտելիքներ ամբարած էին, ճամբայ ելած ատեն :

Դիտեն, օրինակ, որ իրենց կոխած հողը, կարին եւ մնացեալը կը կոչուին Ք. Հայք, արեւմտեան Հայաստան եւն. :

Դիտեն, նաեւ որ Արարատը հայկական լեռ է, այն օրերէն իսկ երբ կը խօսուէր Նոյեան Տապանի մասին : Դիտեն անոր միւս անունն ալ, Մասիս :

Դիտեն, վերջապէս, որ Թուրքիոյ ձեռքըն անցաւ դեռ երէկ, իբրեւ հետեւանք եղերական դէպքերու եւ միջազգային դաւերու :

Թուրքիոյ ձեռքն անցաւ, բայց չտաճկացաւ : Չի կրնար տաճկնալ, իբրեւ դարաւոր եւ վեհափառ խորհրդանշանը հայկական կամքին եւ հաւատքին : Երկուքն ալ նոյնքան անսասան :

Թուրքերը կրնան բազմաթիւ հայկական յիշատակարաններ քանդել — եւ քանդեցին — բայց չեն կրնար լեռը տեղէն սարսել :

Եթէ փորձեն, իրենց վրայ կը փլի :

Ուղեւորները դիտեն, տակաւին, որ ւահմանէն անդին եղած երկրամասն ալ Հայաստան կը կոչուի եւ թէ Երեւանը անոր մայրաքաղաքն է եւ ոչ թէ առանձին չէրջան մը :

Թուրքերը իրենք միշտ կը խօսին հին եւ նոր Հայաստանի մասին, դործածելով երկար ատեն արդիլուած բառ մը, « էրմէնիստան» : Գիրքերը, յուշերը ալ հրատարակած են այդ երկրի պատմութեան մասին, քաղաքական դէպքերու առնչութեամբ :

Արդ, Ֆրանսայի յանդուգն ուղեւորնեբը երբ ամէն վտանգ յանձն առին Արարատի կատարը բարձրանալու համար, ինչո՞ւ ահուդողի մատնուած են, որպէս զի հայկականութեան հետք մը չմնայ իրենց դրքին մէջ :

Դիւանագիտութի՞ւն թէ առեւտրական հաշիւ :

Կը վախնան որ ուրիշ ատեն չե՞ն կրնար տեսնել Արարատի երեսը :

Տարիներ առաջ, քալ Ֆրանսացի մը, Մարսէլ Սանպա, կ'աղաղակէր խորհրդարանի բեմէն, երբ կը խօսէին Թուրքիոյ վերաբերեալ խնդիրներու մասին.

— Et l'Arménie?

Այսօր ուրիշ Ֆրանսացիներ կը վախնան բառն անգամ արտասանել, դիտական, աշխարհագրական ձեռնարկի մը առթիւ :

Լեռը կը տեսնեն, տէրը կը մոռնան :

Ցանցառները միայն իրենք չեն :

Շ.

ԵՐԵՔ ՄԵԾԵՐԸ ԵՒ ՋՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

ՈՒՐԻՇ ԿԱՐԵՒՈՐ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐ

Կիրակի օր Երեք Մեծերը համաձայնութեան մը յանգեցան Պերմուտայի մէջ, Զորսերու ժողովի մասին, որուն հաւատնուիրեն յայտնած էր Ք. Մխիթարը : Համաձայնութեան նախագիծը հաղորդուեցաւ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին, եւ այսօր – վաղը կը սպասուի պատասխանին : Տոքթ. Ատենաւուրը տեղեակ պահուած էր բոլոր խորհրդակցութեանց. այնպէս որ իր պատասխանէն անմիջապէս վերջ արեւմտեան պետութիւնները Ք. Մխիթեան պիտի յանձնեն իրենց նոր ծանուցագիրը :

Կարդ մը տեղեկութեանց համաձայն, երեք դաշնակիցները պիտի ընդունին Պերլինը իբրեւ ժողովատեղի եւ պիտի առաջարկեն խորհրդաժողովը դումարել կարելի եղածին չափ շուտ, վերստուգիչ յանձնաժողովի չէնքին մէջ (ամերիկեան շրջան) :

Երեք Մեծերը յետոյ քննեցին արեւմտեան աշխարհի պաշտպանութեան խնդիրը, եւրոպական բանակի դաշնագիրը եւ ուրիշ հարցեր : Ֆրանսայի վարչապետը, Պ. Լանիէլ, պաղ առած ըլլալով, իրեն փոխանորդեց Պ. Պիտօ, իր իսկ յանձնարարութեամբ : Խորհրդակցութեանց կը մասնակցէր Ատլանտեան կազմակերպութեան ընդհ. քարտուղարը, Լորա Իսմէյ :

Նոյն աղբիւրին համաձայն, երեք օրուան խորհրդակցութեանց ընթացքին համաձայնութիւն գոյացած է հետեւեալ երկու հիմնական կէտերու մասին.— 1· Արթուն կենալ եւ ի հարկին զօրացնել ազատ աշխարհին պաշտպանութիւնը Ք. Մխիթեան հանդէպ, նկատի առնելով ա – նոր անորոշ դիրքը.— 2· Օգտուիլ ա – մէն դրական պատեհութենէ, Մոսկուայի հետ բանակցելու եւ պաղ պատերազմին տադնապը մեղմացնելու համար : Այս առթիւ ալ պիտի յիշեցնեն թէ իրենք միշտ պատրաստ են անկեղծօրէն բանակցելու, ամէն անգամ որ Մոսկուան տրամադիր ըլլայ նոյն անկեղծութեամբ խօսակցելու : Այդ առաջադրութեամբ ալ, պիտի չընդունին երկարաձիգ խօսակցութիւններ, որոնք կրնան անվերջ ձգձգել որեւէ համաձայնութիւն եւ նոյնիսկ վնասել արեւմտեան եւրոպայի պաշտպանութեան դաւին :

Կ'բսուի թէ Զըրչիլ այս անգամ չէ պլնդած Մալենկովի հետ խօսակցելու ծրագրին վրայ, նկատի առնելով Այզընհաուըրի չհամոզութիւնը : Զըրչիլ եւ Պիտօ աւելի լաւատես կ'երեւան Զորսերու ժողովի յաջողութեան մասին քան Այզընհաուըր : Անոնց կարծիքով Ք. Մխիթեան վարիչները կ'ուզեն աղատիլ պաղ պատերազմին կարգ մը ճնշումներէն, իբրեւ հետեւանք ներքին տնտեսական եւ քաղաքական դժուարութեանց :

× Տեղական թերթերը կը դրեն թէ Այզընհաուըր չաբաթ օրուան նիստին մէջ դժգոհութիւն յայտնած է որ «կարգ մը դաղտնիքներ դուրս ելած են «Ֆրանսական չրջանակներու միջոցաւ : Այս դանգատին վրայ խիստ պատուէրները տրուեցան երեք պետութեանց խօսնակներուն, որոնք այսուհետեւ միայն պաշտօնական դեկոյցներէն բխած լուրեր պիտի կրնան հաղորդել թղթակիցներուն : Հակառակ այս զգուշութեանց, մէկ ժամ ետքը թղթակիցները իմացած էին թէ Այզընհաուըր դժգոհութիւն յայտնած է : Իրենք ալ դանգատեցան նոր խստութեանց դէմ, բայց ամերիկան պատուիրակութեան խօսնակը պատասխանեց .

—Ազատ աշխարհի երեք ամենամեծ պետութեանց խորհրդաժողովն է որ տեղի կ'ունենայ : Ժողովը կը քննէ այնպիսի խնդիրներ որոնք սերտ կապ ունին ամբողջ աշխարհի կեանքին հետ, մէկն ըլլալով ձեր եւ իմ կեանքը : Երբ վերջնական որոշումներ տրուին, պիտի ծանուցուին ամենց վերապահութեան :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

« ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ »

Թէոդիկի մահէն ի վեր (1928) տարեգիրքերն ալ անտիրութեան կամ պատահականութեան ձգուած են :

Տարեցոյց, տարեգիրք միշտ ալ կը տեսնենք այս կամ այն գաղութին մէջ· բայց ոչ նոյն յարատեւութեամբ եւ կանոնաւորութեամբ :

Պոլսոյ Ազգ· Հիւանդանոցին տարեցոյցը դադրած է ֆանի մը տարիէ ի վեր, իր տեղը տալով «Ս· Փրկիչ» ամսագրին :

Համազգային ընկերութեան տարեգիրքը, զոր կը խմբագրէր ողբացեալ Գասպար Իփէկեան, նոյնպէս կէս ճամբան մընաց, իր մահով :

Ամերիկայի մէջ, Ս· Վրացեան երեք տարեգիրք միայն կրցաւ հրատարակել պատերազմի ընթացքին :

Հալէպի «Արեւելք»ը մէկ տարեգիրք միայն ունեցաւ 1947 – 48ին :

Այստեղ, Մարսէյլի մէջ վաստակաւոր ուսուցիչ մը, Լ· Ճերահեան, կը շարունակէ ժողովրդական տարեցոյց մը, շատ համեստ ծրագրով :

Եւ ահաւասիկ նոր ձեռնարկ մը, «Ամէնուն Տարեգիրք»ը, որ կոչուած է լրացնելու ընդհանուր բացը :

Խմբագիրը, կարօ Գէորգեան, որ միեւնոյն ատեն հրատարակիչն է, ծանր բեռի մը տակ մտած է, հրապարակ հանելով առաջին հատորը (1954) :

Լայն ծաւալով եւ ընտիր տպագրութեամբ, «Ամէնուն Տարեգիրքը» 504 էջի մէջ կը խտացնէ այս կարգի հրատարակութեան մը պահանջած ճոխ եւ այլազան բովանդակութիւնը :

Հարեւանցի ակնարկ մը՝ գլխաւոր բաժիններուն վրայ, սպասելով բուն գրախօսականին.—

1· *Գրական էջեր*, հին եւ նոյ հեղինակներէ :

2· *Հայկ· կեանքը երէկ եւ այսօր*.— Ազգային նիւթեր, պատմական էջեր, յուշեր, անցքեր եւ այլն :

2· *Արուեստի աշխարհ* (նկարչութիւն, արձանագործութիւն, շարժանկար, թատրոն եւն·) :

4· *Արաբական աշխարհ*.— Նորութիւն մը որ կը բացուի Լիբանանով (անցեալը եւ ներկան) :

5· *Կէս բժշկական*.— Հնօրեայ բժշկութիւն եւ բժիշկներ, առողջապահական գիտելիքներ եւն· :

6· *Մարզաշխարհ*.— Հայ մարմնակրթական շարժում եւ երկրէ երկիր : Միջազգային մարզական անցքեր, ախոյեաններ եւն· :

7· *Սարէն Ա Զօրէն*.— Այժմէական նիւթեր, գիտական նորութիւններ, կենցաղագիտական գիտելիքներ, տանտիկիններու բաժին եւն· :

8·— *Երգիծանք – ծիծաղ*.— Հին եւ նոր գուարթ էջեր, իրական մանրավէպեր, համով հոտով եւն· :

9·— *Անցեալ տարեշրջանի անցքերը* (1952 Նոյ· 15էն 1953 Հոկտ· 15).— Ազգային եւ միջազգային : Գաղութէ գաղութ եւն· :

10·— *Մահագրութիւն*.— Հայ եւ օտար դէմքեր, կենսագրական գիտելիքներով :

Եւ երկու հարիւր պատկեր : Աշխատակիցներու տրամադրած նիւթերը՝ գրեթէ ամբողջութեամբ անտիպ : Նաեւ իւրաքանչիւրին ձեռագրէն հատուած մը եւ ստորագրութիւնը՝ լուսանկարուած :

Եւ օրացոյց, տօնացոյց :

Կը մնայ՝ գնել եւ տարածել : ՎԱՀԷ

ԻՐԱՆ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ ՀԱՇՏՈՒԵՑԱՆ

★

ԸՆԴԴԻՄԱԴԻՐՆԵՐԸ ՆՈՐ ԽԼՐՏՈՒՄՆԵՐ ԿՐ ՍԱՐՔԵՆ

Ինչպէս գրած էինք արդէն, չաբաթ օր երկու մայրաքաղաքներուն մէջ ծանուցուեցաւ Անգլիոյ եւ Իրանի դիւանագիտական յարաբերութեանց վերահաստատումը, պաշտօնական դեկոյցներով : Անգլիա Իրանի վարչապետին ներկայացուց այն գործակատարը որ Թեհրան պիտի հասնի, մինչեւ նոր դեսպանին անուանումը : Լոնտոն կ'ուզէ այնպիսի ներկայացուցիչ մը նշանակել որ կարենայ լաւ յարաբերու – թիւններ մշակել եւ դիւրացնել քարիւղի բանակցութիւնները : Այս ձեռնարկին առթիւ առաջին քայլը պիտի առնէ զօր· Զահեդի, երբ որ յարմար դատէ : Հակառակորդները նորէն սկսած են խլրտիլ, դիւանագիտական յարաբերութեանց վերահաստատման հետեւանքով : Կրօնապետը, Քաշանի, բանուորական Շարժումի նախագահը՝ Տոքթ. Բաղայ եւ Ազգ· ճատին վարիչը՝ Հոսէյն Մաքքի անմիջապէս դիրք բռնեցին յարաբերութեանց վերահաստատման դէմ : Ուրեմն բաւական ժամանակ պիտի անցնի, մինչեւ որ վերսկսին բանակցութիւնները քարիւղի մասին : Միւս կողմէ, Անգլիա ստիպուած է նկատի առնել Մ. Նահանդներուն կարծիքը :

× Երբ յայտարարուեցաւ դիւանագիտական յարաբերութեանց վերահաստատումը, կրօնապետը, Քաշանի հրամայեց մէկ օր սուգ պահել : Իր կարծիքով, Մ. Նահանդները ստիպած են վերահաստատել յարաբերութիւնները : Կրօնապետը հրամայեց որ իր հետեւորդները սեւ երիզներ կապեն իրենց թեւերուն եւ դրաւոր բողոքներ յայտնեն խանութպաններու մի – ջոցաւ : Ուսուիկանութիւնը ձերբակալեց տասը ցուցարարներ որոնք սեւ երիզներ կապած էին եւ «անկից Անգլիա» կ'ոռոգակէին :

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ՓԱՐԻԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎԸ

Կիրակի օր տեղի ունեցաւ Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ Կրօն· ընկերակցութեան ընդհ· ժողովը : Ներկայ էին 4–500 անդամներ : Կը նախագահէր Սերովբէ Ծ· Վ· Մանուկեան :

Ժողովին առեներպետ ընտրուեցաւ Պ· Բարսեղ Տամլամեան, քարտուղար՝ Պ· Սեդրաք Գարակէօզեան : Վարչութիւնը իր հրաժարականը տուաւ, պարզելով իր նիւթական եւ բարոյական գործունէութիւնը : Նիւթական գործառնութեանց առթիւ կարգ մը քննադատութիւններ եղան Ազգ· Տան հաշիւներուն մասին :

Ետոյ որոշուեցաւ որ հոգեւոր հովիւը հօջը հոգինոյ յանձնախումբ մը կազմէ, ծրագիր – կանոնագրի փոփոխութիւնը ուսումնասիրելու եւ նոր ընտրութիւններ կատարելու համար :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

CAHIERS DU SUD ԵՒ « ՅԱՌԱՋ »

Շաբաթ օր պատիւ ունեցանք մեր խմբագրատան մէջ ընդունելու Մարսէյլի Քահիէ տիւ Սիւտ ամսագրին անօրէնը, Պ. Ժան Պալար, որ պիտի նախագահէ Հայկ· Մշակոյթի Օրուան հանդիսին, յառաջիկայ երկուշաբթի օր, Մարսէյլի մէջ :

Այս առթիւ ուրախութեամբ կ'իմանանք թէ մօտերս լոյս կը տեսնէ Պ· Լիւք Անտռէ Մարսէյլի թարգմանութիւնը՝ Նարեկա – ցիէն եւ հայ ժողովրդական բանահիւսութենէն : Երիտասարդ բանաստեղծն ալ պիտի մասնակցի հանդիսին, իր թարգմա – նութեանց ասրտասանութեամբ :

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

«Յառաջ»ի կոչին առթիւ չնորհակալութեամբ ստացանք .—

Վաղեմի բաժանորդէ մը (Փարիզ) երկու տարեկան բաժնեգին (իր զաւկին, Քլիչի) եւ բարեկամի մը (Լոնտոն) :

Պ· Գ· Սահակեանէ (Պրիւսէլ) 4000 ֆր· իբրեւ բաստրիկ բաժնեգին 1954ի համար :

ՀԱՅ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՈՒՍՈՒՑԻՉՆԵՐ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԴՊՐՈՑՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

●

Ամերիկահայ գաղութը շատ հարուստ է համալսարանականներով : Թէպէտեւ ըստ ոմանց թիւ մը չունինք, բայց այնպէս կը կարծենք որ անոնց թիւը, երկու սեռէն , 500ը կ'անցնի :

Առաջին նայուածքով այդ թիւը մեզի համար ազգային հարստութիւն մըն է, հայ գաղութիս վարկը կը բարձրացնէ յաչս ամերիկեան ժողովուրդին : Ուսուցիչներու այդ հոյլը գիտական, մեքենական, գիտական, կրթական այլ եւ այլ ճիւղե – րու մասնագէտներ են եւ Ամերիկեան Հայ Սքաուլ, Գոլէճ եւ համալսարաններու մէջ կ'ուսուցանեն, եւ որոնք ցրուած են Ամե – րիկեան բոլոր նահանգները : Եթէ այդ բազմաթիւ հայ համալսարանականները , որոնց թիւը տարուէ տարի աւելնալու վրայ է, իրրեւ ազգային գործօն մարմին, իրրեւ ազգապահպանման ազդակ նկատի առնենք, առանց վայրկեան մը տարակու – սանքի կրնանք ըսել թէ անոնց խոշոր մէկ մասը, գրեթէ հարիւրին իննսունը, իրրեւ ազգային ուժ, որեւէ արժէք չունի :

Հայ համալսարանականներու այդ բազ – մութիւնը մեզի համար ազգային պեր – ճանք մըն է, ոչ թէ հարստութիւն : Ան կը նմանի անհատի մը, որ հարուստ է, սա – կայն պալատ ունի բնակութեան հա – մար, լիառատ կեանք, հանճարեր կալ – ուածներ : Անոր կեանքի ըմբռնումն է կեր, Արք, Ուրախ Լեր : Մարդ մը որ չուք չունի, հայկական ասացուածքով : Ան կ'ապրի ինքն իրեն համար :

Դժբախտաբար մեր համալսարանական – ները, բացառութիւնները յարգելով, այս անհատին կը նմանին, ինչ ուսմունք որ ունին, օտարէն առած են եւ օտարին կու տան : Հայ ազգը անոնց ուսմունքէն որ եւ է օգուտ չի քաղեր, որովհետեւ անոնք կամ ազգութենէ հեռացած են, եւ կամ նախապէս ազգային ոգիով դաստիարակ – ուած չեն եւ անդիտակ են : Որչափ ալ մասնագիտութեանց տիրացած ըլլան , հայագիտութեան մէջ անհոգ, անտարբեր եւ անդէտ մնացած են : Համալսարանա – կան ուսմունքը անոնց համար արհեստ մըն է, որ ապրուստ կ'ապահովէ :

Տօքթ. Մ. Սեւակ «Հայրենիք» օրա – թերթի այս տարուան Օգոստ. 6, 7, 9, 11 եւ 12 թիւերուն մէջ յօդուածաշարք մը ունէր Ինքնապահպանման Հարցի Առա – ջադրութիւնները, Հայ Մտաւորականու – թիւնը եւ Մշակութային Ուղիներ վերնա – պրով, որուն երկրորդ յօդուածին մէջ կ'ըսէր.— « Թէ 40 հայ համալսարանա – կաններ 1926, Ապրիլ 20ին, Նիւ Եորքի մէջ կազմած են Ամերիկահայ Գիտական Միութիւն մը, որ կ'ունենայ ամսական կանոնաւոր դասախօսութիւններ , 1930ին կը հրատարակէն «Գիտական Շարժում » անուն պարբերական մը, մասնագէտ ան – դամներու յօդուածներով» : Սակայն այդ պարբերականը չի ծախուիր, եւ Միու – թիւնը պարտքի տակ կ'իյնայ : Ցարգելի յօդուածագիրը կ'ըսէ · — « Նոր սերուն – դի ծոցէն ծնած համալսարանականները , որոնք թէեւ բարեկիրթ եւ զովելի վարքով ու նկարագրով, եւ սակայն չատերը , չը – սենք գրեթէ բոլորը, անտեղեակ են իրենց ազգային ծագումը բնորոշող քաղաքա – կրթական ազգակներուն եւ ներկայ ու ա – պագայ հարցերուն» : — Այս պակասէն է որ բազմաթիւ հայ համալսարանականներ հայութեան համար հարստութիւն մը չեն ներկայացներ :

Հայ համալսարանականները կրնանք երկու դասակարգի բաժնել : Անոնք որ Ա – մերիկա ծնած, մեծցած չափահասներ են, Ամերիկեան արտադրութիւններ են, որ իրենց մանկական հասակին, առանց հայ գաղթոցի մը երես տեսնելու, առանց ի – րենց ծնողքէն հայերէն սորված ըլլալու, ամերիկեան գաղթոց յաճախած՝ քայլ առ քայլ համալսարաններու չրջանաւարտներ եղած են : Իսկ երկրորդ դասակարգը այն երիտասարդներն են, որոնք իրենց ուս – մունքը երկիրը առած՝ Ամերիկա փո – խադրուած եւ ամերիկեան համալսարան – ներէն չրջանաւարտ եղած են : Առաջին կարգի պատկանող համալսարանականնե – րուն հայութենէ ուծացման պատասխա – նատուն անոնց ծնողքներն են, հայ հին սերունդն է, որոնք Ամերիկեան նոր սե – րունդին հայերէն կրթութիւն տալու, ա – նոնց համար հայ գաղթոցներ հաստատելու խնդրոյն մէջ թերացած են : Թոյլ տուած են որ այդ սերունդը իրրեւ Ամերիկացի

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ԸՆԿԵՐԱՅԻՆ ՆՈՐ ԿԱՐԳԵՐ

●

Ընկերային պայքարներէն բղթռուած աշխարհի մը մէջ, զանազան դպրոցներ մրցումի ելած են, այդ ծանրակչիռ հար – ցին լուծում մը գտնելու համար :

Պարագ կը համարեմ «Ցառաջ»ի ընթեր – ցողներուն ծանօթացնել Տուխպուրկի « Քուփֆերլիթ » գործարանին մէջ տի – րող ընկերային կարգերու մասնայատուկ – թիւնները :

Տուխպուրկ Եւրոպայի գեղային ամե – նամեծ նաւահանգիստն է, Ռուրի եւ Հոե – նոսի գետաբերանին մէջեւ, եւ չնորհիւ իր աշխարհագրական դիրքին, տնտեսական արտակարգ բարգաւաճման մէջ է : Մի – ջազգային չատ մը ընկերութիւններ այն – տեղ կը չահագործեն ածուխ, պողպատ, երկաթ եւ պղինձ : Ցիշեալ կարեւոր հաս – տատութեան վարչութիւնը ազնուութիւնը ունեցաւ մրցանիշի արժանի ժամանակի մը մէջ լինդի ուղարկելու ճոխ փաստա – թուղթերու ծրար մը եւ հոս պատեհ կը նկատեմ իրեն ներկայացնելու անկեղծ չը – նորհակալութիւններս :

Թոյլ տուէք կէօթէի «Բոլոր ժամանակ – ներու ճշմարտութիւնը գտնուած » ասու – թեան վրայ աւելցնել հետեւեալը.— Ճշ – մարտութիւնը պէտք է ըսուի :

1950ի գարնան Տօքթ. Կուսի հրատա – րակած մէկ յուշագիրը, որ կը կրէր « Միասնաւարում ու արդար կենսաթո – շակ կամ տնտեսական նոր կարգերու տարրերը» խորագիրը, Քուփֆերլիթի կիրարկած փորձարկութեանց մէկ նչմա – րէն գատ, կը բովանդակէր կարգ մը ա – ռաջարկներ, ձեռնարկելու ընկերային սահմանադրութեան օրինականացումը ա – պահովելու առաջադրութեամբ : Այս սահ – մանադրութիւնը իրրեւ մեկնակէտ ունի այն սկզբունքը, թէ կենսաթոշակներու կանոնադրութիւնը եւ միասնաւարումը պայմանաւորուելու է փոխադարձաբար : Առանց մէկին ու միւսին չի կրնար գոյու – թիւն ունենալ եւ ձեռնարկի մը տնօրէնու – թեան ու պաշտօնէութեան միջեւ եղած գործակցութեամբ միայն պիտի յաջողին ստեղծել վստահութեան իրական մթնո – լորտ մը :

« Արդար ռոճիկ » ըսուածը կը բաղկա – նայ բնականոն սակագինով վճարուած թոչակէն,— որ կանխավճար մը կը հա – մարուի,— ու ընդհանուր արտադրութե – նէն բխած հասոյթին բաժանումէն : Ըստ Տուխպուրկի Քուփֆերլիթին, այս յա – ւելուածական վարձատրութեան չնորհիւ արտադրութեան սահմանափակ կողմերը , — ղրամադլուխն ու աշխատանքը, — հա – ւասար կերպով բաժնեն արդիւնքը մա – տուցուած ծառայութիւններուն եւ պա – տահական վտանգներուն : Արտադրութե – նէն դոյացած կենսաթոշակը ոչ մէկ կեր – պով կը նչանակէ «չահարաժանում», այլ կը ներկայացնէ աշխատանքէն բխած ռո – ճիկէն մաս մը եւ իր հաշիւը հիմնուած է ընդհ. արդիւնքին վրայ :

Միասնավարումը,— Միշա Տիւսպէր – կի հաստատութեան համաձայն ,— կը նչանակէ թէ պաշտօնէութիւնը ամէն կեր – պով կը մասնակցի ձեռնարկի ընթացքին : Միասնավարութեան իրաւունքի արտա – յայտութիւնը իր լիակատար իրագործու – մը կը գտնէ մասնարաժնի կարգին բաշ – խած ձեռնարկին յանձնաժողովին մէջ, որուն նախագահը, այսինքն այդ սպա – սարկութեան պետը, նմանապէս անդամ է տեսչութեան, որուն կը պատկանին, ընդ – հանուր տնօրէնէն գատ, միւս սպասար – կութեանց բոլոր պետերը : Ինչպէս միւս սպասարկութեանց բոլոր պետերը, ձեռ – նարկի յանձնաժողովին նախագահը նոյն տիպարով կը վայելէ ամենալայն իշխա – նութիւն մը :

Այս կարգերուն տնտեսական արդիւնքը գլեց անցաւ յոյսերը : Բանուորական խմբ – բակներուն գործունէութիւնը արտակար – գօրէն աճեցաւ, հետեւաբար եւ արտա – դրութիւնը : Անոնց դիրքը ձեռնարկին հանդէպ նմանապէս փոխուեցաւ արմա – տապէս : Լաւագոյն փաստը այն է, որ վերջերս գործարանի պաշտօնէութիւնը ցցուեցաւ ընդդէմ մամուլի անհիմն զրոյցներուն, հետեւեալ բանաձեւով.—

« Միաձայնութեամբ կը յայտարարենք որ մեր գործարանին մէջ ձեռք առնուած միջոցները մեզ բոլորիս պարզեւեցին աշ – խատանքի խաղաղութիւնը : Մեր ընկեր – յին տնօրինութիւնները եղած են նոր ըմ – բռնումով եւ կենսաթոշակներու գրութիւ – նը այն է, ինչ որ միշտ փափաքած ենք մենք, անոնք արդար են եւ իւրաքանչիւ – րին կուտան իր բաժինը » :

Քաղեց՝ ԱՐՄԷՆ ՊՍԱԿՈՒՆԻ

մեծնայ ու իր ազգային ինքնութեան ան – դիտակ մնայ :

Երկրորդ կարգին պատկանող երիտա – սարդութեան մեծամասնութիւնը իր ուս – մունքը երկրի ամերիկեան գոլէճներու մէջ ստացած եւ այդպէս Ամերիկա եկած է : Երկրի ամերիկեան գոլէճներու նպա – տակը հայ աչակերտներուն հայեցի կր – թութիւն տալ չէր, անոնց նպատակը ազ – գային գիտակցութիւն սորվեցնել չէր : Անոնք կրօնական յարանուանութիւն սոր – վեցնելու կեդրոններ էին : Մարզուան Ա – մերիկեան գոլէճ ունէր, 1890 թուականե – ներուն յեղափոխական դաղափարները հոն մուտք գտած էին : Գոլէճի բարձրա – գոյն կարգի աչակերտները Գոլէճի վար – չութենէն կը պահանջեն, որ իրենց Հայոց պատմութիւն դասաւանդուի : Վարչու – թիւնը կը մերժէ : Աչակերտները փոխա – նակ կէս օրուան դադարի խաղերուն մասնակցելու, քով քովի կուգան եւ Հա – յոց պատմութիւն կը կարդան : Գոլէճի տեսուչը աչակերտներու այս ընթացքը եւս կ'արդիլէ : Աչակերտները կը պատաս – խանեն.— « Դադարի ժամերը մեզի կը պատկանին, մենք այդ ժամերը կը գոր – ծածենք, ինչպէս որ կ'ուզենք» : Անոնց այս պատասխանը գպրոցի դէմ ապստամ – բութեան հաւասար կը նկատուի գոլէճի վարչութեան կողմէ եւ բարձրագոյն դասի աչակերտները գպրոցէն կը վռնտեն, ա – ռանց վկայական տալու :

Մարզուանի աչակերտներէն մէկը կը ճանչնամ, որ անունով Հայ է , հայերէն կը խօսի · Հայոց տառապանքի, թուրք բարբարոսութեան մասին ոչ կը խօսի, ոչ ալ բան մը գիտէ : Թուրքին վրայ որեւէ պակասութիւն, որեւէ յանցանք չի տես – ներ, ընդհակառակն՝ Թուրքը կը գովէ : Թուրք դեսպանատան հրատարակած թեր – թիկը կը ստանայ կանոնաւոր եւ ուրա – խութեամբ կը կարդայ, բովանդակու – թեան մասին ուրիշներուն ալ կը խօսի , Թուրք յառաջդիմութեան չուրջ : Հայը մասամբ մը յանցաւոր կը գտնէ իր ջար – դուելուն ու տեղահանուելուն համար : Ե – թէ այս անձը հայկ· գպրոց տեսած ըլլար եւ կամ եթէ իր ուսմունքը Մարզուանի գոլէճին մէջ առած չըլլար, հաւանաբար այդչափ թրքասէր պիտի չըլլար :

Ուրիշ օրինակ մը, Հայ այրուբենը սոր – ված եմ ծննդավայրիս, Իսթանպոլ գիւղա – քաղաքին Տէր Թոդիկեան հայ վարժարա – նը : Քաղաքին բնակչութիւնը ամբողջովին Հայ էր, բացի 8–10 տուն Թուրքերէ, ո – րոնք հայերէն կը խօսէին · տեղական լե – զուն գաւառաբարբառ էր : Բողոքականնե – րը հայ ուսուցիչ մը բերին իրենց գպրո – ցին, որ Տէր Թոդիկեան գպրոցին վրայ արդիականի տեսքը ունէր : Եօթը տարե – կան էի, բողոքականաց գպրոց գացի , դասարիւքերը հայատառ Թուրքերէն է – ին : Կը կարդայինք « Թալիմը դրաթ » (Ընթերցարանը) , « Իլմի հիսապ» (Թուա – բանութիւն) , «Ճօղրաֆիա» (աչխարհա – գրութիւն) : Քերականութեան անունը իսկ լսած չէի : Հպարտ էի որ շատ բան դի – տեմ : Մօտ դասարիւքերը թեւիս տակ տուն կ'երթայի : Հայկ· գպրոցը եւս վար – ժապետ բերել տուաւ, տղաքը սորվեցան Ուղղական հաց, Սեռական հացի եւ այլն հոլովել : Բողոքական գպրոցի աչակերտ – ներս անոնց վրայ կը խնդայինք, որ hաց hաց կը կրկնեն : Օր մը մեր դրացիին տունը կ'այցելէ հայ գպրոցին վարժապե – տը : Մեր դրացին գիս կը գովէ, որ բողո – քական գպրոցին առաջին աչակերտն եմ եւ խոշոր դիրքեր կը կարդամ : Վարժա – պետը նայեցաւ դիրքերուս, ցաւ յայտնեց որ որեւէ հայերէն դասագիրք չունէի : Բացաւ աչխարհագրութեան դիրքս, քար – տէսը առաւ եւ ըսաւ որ Պոլիսը եւ Գաղա – տիան քարտէսին վրայ ցոյց տամ : Անմի – ջապէս ցոյց տուի : Հարցուց թէ Գաղա – տիան քանի՞ մղոն հեռու է Պոլսէն, երեսը նայեցայ, չեմ գիտեր ըսի : Ձափէ ըսաւ · չեմ գիտեր ըսի · ինձ ցոյց տուաւ թէ ինչ – պէս կը չափուի : Ամօթով մնացի, տեսայ որ Հայ գպրոցի վարժապետը շատ բան գիտէ, քան թէ իմ բողոքական վարժա – պետս : Մանկական հաւատքս խախտեցաւ :

Մ. Գ. ՖԵՐԱՀԵԱՆ

ԼՓԵԱԼ ԳՈՑՔԵՐՈՒ ՕՐԷՆՔԸ

●

«ԻՆՁՈ՞Ւ ԱՐԹԻՆԻ ԿՐ ՁԼԱՆԱՆ ՄԷՀՄԷ – ՏԻՆ ՇՆՈՐՀՈՒԱԾ ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆԸ »

ՄՄԲ.— Թուրք փաստաբան մը, Քէմալ Լեվէնտ, հետեւեալ գրութիւնը հրատա – րակած է «Ազչամ» թերթին մէջ (27 Նո – եմբեր) .—

Երեւակայեցէք Իսթանպուլի մէկ թաղը բնակող երկու հայրենակիցներ , որոնց մէկուն անունը ըլլայ Մէհմէտ իսկ միւ – սին՝ Փեթրո, Աբթին կամ Աւրամ, այսին – քըն փոքրամասնութիւններուն պատկա – նի : Երկուքն ալ տէր են մէկ մէկ տան որ 933էն առաջ մեռած իրենց հօր կամ մեծ հօր կը պատկանի ու իրենց ժառանգ լի – կած ըլլալով հանդերձ, ցարդ իրենց ա – նունին «ինթիքալ»ի գործողութիւն չեն կատարած :

Ենթադրեցէք որ այս երկու դրացիները թէեւ թէեւ Թափուի պաշտօնատունը կ'եր – թան տուները իրենց անունին արձանա – գրել տալու համար : Ասոնցմէ Մէհմէտ ձեռքի ժառանգական վաւերաթուղթին վրայ յենլով իսկոյն գործողութիւնը կա – տարել կուտայ եւ իր անունին կ'առնէ Թափուն : Բայց միւսը, այսինքն Աբթին, Փեթրօ կամ Աւրամ, հակառակ անոր որ ի ձեռին ունի Մէհմէտի վաւերաթուղթը, դիւրաւ չի վայելեր այս բարիքը :

Այն անչարժ ստացուածքը որու իր ա – նունին փոխանցումը կը բաղձայ այս խեղճը, կամ միւլք է կամ վագրֆ : Եթէ անչարժ ստացուածքը միւլք է, Թափուի պաշտօնատունը գործը կը փոխանցէ Մել – լէ Էմլաքին, իսկ եթէ վագրֆ է վագրֆ – ներու վարչութեան :

Տարիներով այս ուղղութեամբ կատար – ուած դիմումին պատասխան չի գար ու խեղճ մարդը մինչեւ որ մօրմէն ծծած կաթը քիթէն չգայ, ձեռք չի բերեր այն իրաւունքը, որուն իր դրացին՝ Մէհմէտ մէկ օրէն տիրացած էր :

Թերեւս չէք հաւատար ասոր : Որովհե – տեւ ժողովրդապետութիւն կոչուած այս չրջանին, անհաւատալի է նման բան մը : Բայց գժբախտաբար իրականութիւն մըն է այս երեւոյթը :

Պարզեմ այն օրինական տրամադրու – թիւններն ու հրամանագրերը, որոնք Թա – փուի պաշտօնատունը կը ստիպեն այսպէս չարժելու.—

Ա. աչխարհամարտին այլուր փոխադր – ուած անձերու չարժուն եւ անչարժ ինչ – քերը լքեալ գոյք նկատելու մասին երկու օրէնքներ հրատարակուած են, մին 13 Սեպտեմբեր, 331, միւսը 15 Ապրիլ 339 թուակիր : Ըստ այս օրէնքներուն տրա – մադրութեանց, թէ կառավարութեան ո – րոչումով փոխադրուած եւ թէ այլուր գաղթելով խոյս տուած անձերուն չար – ժուն եւ անչարժ բոլոր ինչքերը, ըստ ի – րենց հանդամանքին էմլաքան գանձուն կամ էվգաֆին փոխանցել պէտք է :

Ահա այս օրէնքին տրամադրութեանց համաձայն, երկրէն խոյս տուած անձե – րուն ինչքերը Մալիյէին կամ էվգաֆին կողմէ գրաւուած են եւ եթէ այս ինչքերը անչարժ ստացուածք են, ըստ օրինի Թա – փուի մօտ արձանագրուած են :

Այս կացութիւնը չարունակուած է մին – չեւ որ կառավարութիւնը օրէնքի հանդա – մանք տուաւ Լոզանի դաչնագրին : Այնու – հետեւ, եթէ նոյնիսկ հաստատուի հայրե – նակցի մը փախստական ըլլալը, օրինաւո – րապէս անհնար է դարձած կառավարու – թեան կողմէ ձեռք դնել վերոյիչեալ օրէն – քին տրամադրութեանց վրայ յենլով :

Այդ լքեալ գոյքերու օրէնքին չրջանին արձակուած այս հրամանը, հակառակ այս օրէնքին գործադրութիւնը դադրե – լուն, կառավարութեան կողմէ ետ առ – նուած չըլլալով ներկայիս Թափուի վար – չութիւններուն կողմէ միայն ոչ – իսլամ – ներուն հանդէպ կը կիրարկուի վերոյիչ – եալ գործողութիւնը : 1950էն առաջ կա – տարութիւնը այս էր, այսօր ալ նոյնն է :

Անհրաժեշտ կը գտնեմ չեչտել թէ վերո – յիչեալ լքեալ գոյքերու օրէնքներուն մէջ իսլամի կամ ոչ իսլամի արձանագրութիւն մը չկայ : Ինչ որ ալ ըլլայ անհետացողին կամ փախստականին կրօնքն ու դաւանան – քը, անոր հանդէպ կը կիրարկուի : Սա – կայն գործադրութիւնը այս տարօրինակ եղանակով տեղի կ'ունենայ :

Մինչդեռ Սահմանադրութեան 69րդ յօդուածը կ'ըսէ .— Թուրքերը յաչս օրէն – քին հաւասար են ու առանց բացառու – թեան պարտաւոր յարգելու օրէնքը : Ա.ր–

ՄԵՌԵԼՈՑ

★

Հ. Յ. Դ. Պէվիւի Ռոստոմ խումբը այս տարի եւս յիշատակի այց մը կազմակերպած էր Փէր Լաչէզի գերեզմանատունը հանդչող մեր մեծ ընկերներուն: Ահարոնեանի, Անդրանիկի, Ռուբէնի, Ռատիս Եահեանի եւ Ազգ. Սահմանադրութեան հիմնադիրներէն Գրիգոր Օտեանի չիրմնեքրուն:

Հակառակ նախորդ 10 – 15 օրերու ցուրտին այդ կիրակին (29 Նոյ.) կար – ծես զարունը վերադարձած էր, աւելցնելու համար բոյրը այն ծաղիկներուն զոր «Ռոստոմ»ի տղաքը պիտի դնէին մեր անմահներու հողակոյտերուն վրայ: Ժամը ճիշդ 3ին հայրենակիցներու եւ ընկերներ – ու բազմութիւնը թափօր կազմած ճամբայ ելաւ, նախ Ռուբէնի՝ եւ յետոյ կարզով՝ Ահարոնեանի, Ռատիսեանի, Օտեանի եւ Ազգ. հերոս Անդրանիկի չիրմնեքրուն վրայ դրաւ մէկ մէկ ծաղկեպսակ, իւրաքանչիւրին առջեւ մէկ վայրկեան յարգանքի կենալով երկիւղածութեամբ:

Ցետոյ հասարակութիւնը հաւաքուեցաւ մանաւանդ սրահ մը, ուր «Ռոստոմ»խումբի կողմէ ընկեր Ե. Ճանկէօզեան կատարեց հաւաքոյթին բացումը, ողեկոչելով մեր մեծ մեռելները որոնք նուիրուած էին հայ ժողովրդի ազատագրութեան սուրբ գործին: Այս առթիւ բացատրեց Դաշնակցութեան անխտրական եւ լայնամիտ ոգին, որուն չնորհիւ ահա «Ռոստոմ» խումբի ընկերները չէին մոռցած յարգանքի իրենց տուրքը տալու նաեւ Ազգ. Սահմանադրութեան հիմնադիրներէն մեծ Հայուն՝ Գրիգոր Օտեանի եւս: Ներկաները յոտնկայս յարգեցին բոլորին յիշատակը:

Առաջին խօսքը արուեցաւ Ե. Միսաքեանի, որ խօսեցաւ Անդրանիկի մասին, բազմաթիւ դրուագներ յիշելով անոր փոթորկալից կեանքէն: Բացատրեց թէ Անդրանիկը Անդրանիկ էր երբ իր ընկերներուն հետ էր եւ ֆեատչի, երբ լեռնէ լեռ կը սաւառնէր իբրեւ արծիւ, ահուսարսափի մատնելով թշնամին: Իրենէ քաջալեղուդն, ան կազմաւորուեցաւ Դաշնակցութեան դիւցազն մէկը: Այսօրուան հայրենասէրները երէկ, «աւազակ» կը կոչէին զայն եւ ազգ. հերոս հռչակեցին երբ դարձաւ զօրավար ... Ժողովրդական երգն ալ ֆեատային է որ կը փառաբանէ,— «Երակներիդ ազնիւ քաջի արիւնը չցամաքի մինչ յաւիտեան Անդրանիկ»: Ափսոս որ տակաւին չէ գրուած մեր դիմադրական ճակատի, ազատագրութեան պայքարի հերոսներուն ամբողջական, վաւերական պատմութիւնը: Ընկերոջ առաջարկին վրայ յոտնկայս երդուեցաւ «Իբրեւ Արծիւ»ը:

Տիկ. Վ. Վարպետեան արտասանեց ողբացեալ մեծ ընկեր Վարանդեանի «Հայ հերոսները»: Պ. Ս. Քոչարեան խօսեցաւ Ա. Ահարոնեանի մասին, ներկայացնելով ոչ միայն զրոյը այլեւ քաղաքական գործիչը: Ցիշեց մեր կեանքը Պերլինի վեհաժողովի ձախողանքէն մինչեւ 1914 – 1918 եւ հայ ազատագրութիւնը Արարատի սահրոտը: Ցայտնեց թէ Ահարոնեան ոչ միայն աշակերտն էր Քրիստափոր Միքայէլեանի, այլ եւ անոր գործակիցը: Այս առթիւ իր յարգանքը յայտնեց նաեւ Դաշնակցութեան մեծ հիմնադրին, անոր մէջ տեսնելով Հայաստանի ազատագրութեան ուղիները որոնող մեծ մարդը:

Օր. Հ. Քէնեազեան երդեց Ահարոնեանի «Գարահիսար»ը: Ցետոյ Ռուբէնի մասին խօսեցաւ ընկեր Ա. Խահակեան.— Մեռելները յիշել՝ կը նշանակէ յոտնկոչէն քննել անցեալը, կարենալ կերտելու համար ապագան: Ընկերը համառօտակի ներկայացուց Ռուբէնի կեանքը, սկսած Գէորգեան ճեմարանէն, ապայ ռուսական բանակին, Կարսի հնոցին մէջ, չալակատար հասարակ դինուոր, ապա աննման Տարօնի մէջ զործակից Գէորգ Զաւուշի եւ ուրիշ բազմաթիւ հերոսներու, չարունակելու համար այն սուրբ գործը զոր նախորդները սկսած էին: «Ռոստոմ» խումբի ընկերներէն Ս. Էֆեանեան երգեց մեծ հայրենասէրը Պրիմեան Հայրիկի նուիրուած «Հայրիկ, հայրիկ»ը: Ընկեր Ս. Թորոսեան խօսեցաւ Ռատիսեանի մասին: Ըսաւ թէ՝ ան չունէր ոչ Անդրանիկի սուրը, ոչ ալ Ահարոնեանին գրիչը, բայց եղբայրն էր, Կոստանդին Ռատիսեանի, որ անմոռանալի գործակիցն էր Հ. Յ. Դաշնակցութեան մեծ հիմնադիրներուն, եւ այդ հայրենասէրը տան մէջ զարգացաւ իբրեւ ապագայ հայ քաղաքագէտը: Հակառակ իր փայլուն դիրքին, նուիրուեցաւ Ազգ. Դատին, հասնելու համար օր մըն ալ ազատ Հայաստանի վարչապետութեան: Ընկերը այս առթիւ պարզեց անոր բեղուն գործունէութիւնը հայրենիքի թէ արտասահմանի մէջ: Վերջին պատերազմին օգտակարը եղաւ նաեւ շատ մը վտանգուած անձերու, որոնք յետագային դինք բանտ դնել պիտի տային ծանրացնելով իր հիւանդութիւնը որ գժբախտաբար մահացնիւ եղաւ իրեն: Օր. Յովհաննէսեան արտասանեց Դաշնակցութեան նուիրուած դեղեցիկ կտոր մը:

Ընկեր Բենօ կարդաց անուանացանկը ազատագրութեան պայքարին մէջ զոհուած Դաշնակցական հայդուկներուն որոնք մէկ երազ միայն ունեցած էին:

Նախագահին փակման խօսքէն վերջ, ներկաները յոտնկայս երգեցին «Մշակ բանուոր»ը փակելով այս շատ դեղեցիկ եւ տպաւորիչ հաւաքոյթը:

ՍԱՐԳԻՍ – ՍԵԼԹԻԿ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

★

ԱՌՆՈՒՎԻԼ.— Անցեալ կիրակի, 29 Նոյեմբեր, կալմանի սրահը լեցուն էր խռնուն բազմութեամբ: Դաշնակցութեան Օրը կը տօնուէր նախաձեռնութեամբ «Վարդան» ենթակոմիտէի եւ մասնակցութեամբ Հ. Յ. Դ. Նոր Սերունդի եւ Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն:

Բեմը զարդարուած էր Հ. Յ. Դ. գինանշանով: Նոր Սերունդին նորակազմ երգչախումբը ղեկավարութեամբ ընկեր Օն – նիկ Կարապետեանի յոտնկայս երգեց «Մարսէյեզ»ը եւ «Մշակ բանուոր»ը: Օրուան նախագահը, ընկեր Պ. Զաղուք – ճեան բացատրեց տօնին իմաստը: Ցետոյ կրակոտ ճառ մը խօսեցաւ ընկեր Ցովիկ Եղիազարեան: Երկու ճառերն ալ խոր տպաւորութիւն ձգեցին:

Շատ ճոխ էր դեղարուեստական բաժինը: Արտասանեցին փոքրիկն Թիրայր Փալճեան, ընկեր Թիրայր Գումրուեան եւ Օր. Մառի Թարագճեան: Դաշնակը նուագեց Օր. Ի. Նիկողոսեան: Երգչախումբը մերթ ընդ մերթ կը թնդացնէր սրահը: Օր. Մառի Կաւվարենց քանի մը կտորներ երգեց, ջերմագին ծափահարութեամբ: Ի – րենց սիրայօժար մասնակցութիւնը բերին ընկեր Հրաչ Քէրէսթէճեան (ջութակ) եւ Տիկին Թ. Եազճեան (դաշնակ):

Այս տարի եւս ներկայ էր քաղաքապետը, Պ. Փ. Մազիւրիէ, որ խօսք առնելով, գովեց ընկերվարութիւնը եւ ընկերվարական Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը: Ըսաւ թէ երբեք խորութիւն չէ դրած Հայերու եւ Ֆրանսացիներու միջեւ եւ սիրով պիտի մասնակցի մեր բոլոր հաւաքոյթներուն:

Նոր Սերունդի թատերախումբը ներկայացուց Ա. Տիրոյեանի «Երկու ծայրայեղները»: Դերակատարներն էին Վէնոան Տարաքճեան, Յակոբիկ Ստամպոլեան, Օննիկ Ալթունեան, Տիգրան Հանդէմեան եւ Թիրայր Գումրուեան: Նախագահը շնորհաւորեց եւ քաջալերեց այս թատերախումբը եւ այսպէս փակուեցաւ գեղարուեստական բաժինը, Ապա սկսան պարերը եւ խրախճանքը ընկերակցութեամբ նուագախումբի: Ճոխ պուֆէ մը պատրաստած էր Կապոյտ Խաչուհիներուն կողմէ: Ուրախութիւնը տեւեց մինչեւ կէս գիշեր, տիկին մը խորոված հաւ մը նուիրած էր: Աճուրդի դրուելով չահեցաւ Վ. Ահէ Յակոբեան:

ԱՐԱՄ ԵՐԱՆՈՍԵԱՆ
(Նոր Սերունդ)

ՁԱՅՆԵՐ ԳԱԻԱՌԷՆ

ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՕՐԸ

★

ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆ.— Այս տարի սրահի անյարմարութեան պատճառաւ քիչ մը ուշ տօնեցինք: Ուշ ըլլայ թէ կանուխ ժողովուրդը խուռներամ կուգայ իր յարգանքի բաժինը բերելու Դաշնակցութեան ձեռնարկներուն:

Բեմը զարդարուած էր սովորականին պէս: Կը ծածանէին երկու դրօշները: Կեդրոնի պատուոյ վրայ դետեղուած են օրուան պատշած նկարները:

Ընկեր Մ. Մանուկեան բացումը յայտարարեց «Մշակ բանուոր»ով որ ունկնդրուեցաւ յոտնկայս: Ցետոյ բացատրեց օրուան նշանակութիւնը: Փոքրիկները, մանչ եւ աղջիկ, հայկական տարազներով եւ զատ զատ արտասանեցին Դաշնակցութեան ուղղուած ուղերձները, յետոյ երգեցին «Մեր Հայրենիքը» եւ պարեցին քանի մը դեղջկական պարեր: Ցաջող եւ մաքուր ատոդանութեամբ արտասանեցին փոքրիկները Մ. Արիմեան «Սիամանթո»յէն եւ վ. Սահինեան «Մայր Հայաստանի»:

Ներկայացուեցաւ քոքջալիը դաւեչա մը փոքրիկներու կողմէ (Շ. Քրմոյեան, Ց. Գէորգեան, Մ. Հէքիմեան եւ Մ. Արիմեան), շատ լաւ խաղարկութեամբ: Այս տղաքը, հազիւ 9–13 տարեկան, կրնան օրինակ հանդիսանալ աւելի մեծերուն, որոնք կը խուսափին հայկական հանդէսներէ: Այս փոքրիկները կրնան շատ աւելի լաւ հայեցի դաստիարակութիւն ունենալ, եթէ յարմար ուսուցանող մը դտնուի: Բարեբախտաբար չնորհիւ Դաշնակցութեան եւ Նոր Սերունդին յամառ աշխատանքներուն, շատեր կրցած են լաւ հայերէն խօսիլ ու արտասանել:

Օրուան բանախօսը, ընկեր Ա. Մկրտիչեան, բացատրեց թէ Դաշնակցութիւնը հրաշագործ յեղափոխութիւն մը կատարեց հայ հողիներուն մէջ, զարնողին զարնելու դիտակցութիւնը սորվեցուց: Ռուսը եւ Թուրքը դէմ էին մեր իրաւունքներուն եւ հոսեցաւ արիւնը, բայց չկրցան ընկճել Դաշնակցութիւնը որ պիտի չարունակէ պայքարը մինչեւ վերջնական յաղթանակ: 1920ին տեսանք բոլշեւիկեան ահաւոր դաւերը կիսակործան Թուրքիոյ կենդանութիւն տալու համար: Եւ դաւերը չեն դադրած տակաւին»:

Հանդէսը վերջացաւ խոր տպաւորութիւն ձդելով հասարակութեան վրայ:

Ն. Ա.

Ա.— Մարդար հայրիկ, ալ բանջարանոցիդ մէջ խրտուիլակ չես տնկեր թռչունները վախցնելու համար:

ՄԱՐԳԱՐ.— Ալ հարկ չկայ, որովհետեւ կինս մինչեւ վերջ պարտէզն է ...

Ո՞Վ ՍՊԱՆՆԵՑ

●

— Բայց ես միայն մէկ չաբաթ ապրեցայ անոնց հետ, Պ. Փուարօ:

— Զեզի նման խելացի մէկուն մը համար այդքանը լիովին բաւական է: Հիւանդապահուհի մը չուտ կը դտնէ իր ըրջապատը: Իր կարծիքը կը կազմէ եւ ըստ այնմ կը գործէ: Սկսինք, եթէ կ'ուզէք, հայր Լէվինեանէն:

— Շատ դէչ կացութեան մը կը մատնէք: Ան եւ Տիկին Լէյտները կարծես հաճոյք կը զդային իրարու հետ խօսակցելով, բայց սովորաբար Ֆրանսերէնէն կը խօսէին, իսկ ես չատ բան չեմ դիտեր այդ լեզուէն, թէեւ զպրոցը սորված էի զայն: Կարծեմ աւելի չատ զրականութեան մասին կը խօսէին:

— Ուրիչ խօսքով հաճոյք կը զդային իրենց ընկերակցութենէն, այնպէս չէ՞:

— Այո, եթէ կ'ուզէք, բայց տիկին Լէյտնըրի անձնաւորութիւնը հայր Լավինեանի հետաքրքրութիւնը կը չարժէր, իսկ Տիկինը քիչ մը կը նեղուէր այդ բանէն: Չեմ դիտեր թէ կրցա՞յ բացատրել: Այն աեն իրեն կրկնեցի այն խօսակցութիւնը զոր ունեցած էի վանականին հետ, դիւրաւած է ամէն կարգի դասակարգի ընտանեկան եւ անհատական առանձնաչը – նորհ:

Արդ, այլեւս ձեղի կը թողում դնահատել թէ այս յօդուածը կարդացող անձ մը, երբ հակառակ պետական իշխանութեանց պարբերաբար տուած բերանացի թէ գրաւոր յայտարարութիւններուն ու երաշխաւորութիւններուն, երբ վերոյշեալ վերաքերումին առարկայ կը դառնայ, ի՞նչքան կը հաւատայ կամ պէտք է հաւատ ընծայէ սոյն երաշխաւորութիւններուն:

Այս խորհրդական վերաբերումին վերջաւորութեան տեսնը հասած, նոյն իսկ չատոնց անցած է:

Առաջին անդամ պեղումներուն վայրը այցելած տեսնես: Այդ օրը հայր Լավինեան, Տիկին Լէյտնըրը անուանած էր «վտանգաւոր կին»:

— Ահաւասիկ, չատ հետաքրքրական պարագայ մը դիտել տուաւ Պ. Փուարօ: Իսկ ի՞նք... ինք ի՞նչ կարծիք ունէր Հայր Լավինեանի մասին:

— Ի՞նչպէս կրնայի դիտնալ թէ Տիկին Լէյտնըրը ի՞նչ կը մտածէ մարդոց մասին: Երբեմն կ'երեւակայէի թէ Հայր Լավինեանին ալ իր հետաքրքրութիւնը կը չարժէր: Կը յիշեմ որ Տիկին Լէյտնըրը ըսաւ իր ամուսնոյն թէ այս քահանան երբեք չի նմանիր ցարդ իր հանդիպած կրօնաւորներուն:

— Շատ անողոք էք այդ խեղճ կրօնաւորին հանդէպ, ըսաւ Տօքթ. Բէյլի հեգնելով:

— Բարեկամ, ըսաւ Փուարօ, թերեւս քանի մը հիւանդներ ունիք: Չեմ ուղեր արդելք ըլլալ, ձեր պարտականութեան:

— Հիւանդները միշտ ալ կան, հիւանդանոց մը լեցուն ունիմ, ըսաւ բժիշկը եւ դուրս ելաւ խնդալով:

— Աս աղէկ եղաւ, ըսաւ Փուարօ, հիմա գլուխ գլխի պիտի խօսինք, ինչ որ աւելի չահեկան եւ օգտակար է, բայց ասիկա պէտք չէ որ արդելք ըլլայ ձեր թէյը խմելու:

Պնակ մը սանտուիչ հրամցուց, երկրորդ դաւաթ մը թէյ ալ միւսին: Իրապէս հաճելի ըլլալ կ'ուզէր եւ չատ հոգածու:

— Այժմ, վերստին ձեռք առնենք մեր նիւթը: Ցայտնեցէք ձեր տպաւորութիւնները: Ձեր կարծիքով արշաւախումբին անդամներէն որո՞նք չէին սիրեր Տիկին Լէյտնըրը:

— Բոլորովին անձնական տեսակէտ մը պիտի ձեւակերպեմ, բայց չեմ ուզեր որ կրկնուի իրրեւ ինձմէ բխած:

— Վստահ եղէք գաղտնապահութեանս վրայ:

— Լաւ, իմ կարծիքով Տիկին Մերքատո՞ն չէնք չնորհք կ'ատէր Տիկին Լէյտնըրը:

— Ահ, իսկ Պ. Մերքատո՞ն:

— Տիկին Լէյտնըրը քիչ մը անոր պլուխը դարձուցած էր, իր կնոջմէն գատ ոչ մէկ կին իրմով պիտի հետաքրքրուէր: Իսկ Տիկին Լէյտնըրը մէկ հատիկ էր ուրիշներով հետաքրքրուելու եւ անոնց խոստովանութիւնները լսելու համար: Խեղճ մարդը ո՞վ դիտէ ինչեր կ'անցընէր միտքէն:

— Իսկ Տիկին Մերքատոն գէ՞չ աչքով մը կը դիտէր:

— Կը նախանձէր անշուչտ... եթէ կ'ուզէք ճչմարտութիւնը դիտնալ: Երբ մարդ ամուսնացած մարդոց մէջ կ'ապրի պէտք է չատ չրջահայեաց ըլլայ: Այդ ուղղութեամբ չատ տարօրինակ բաներ կրնամ պատմել ձեղի: Զէք կրնար կասկածիլ թէ ինչեր կրնան անցնիլ կնոջ մը միտքէն երբ խնդիրը իրենց ամուսիններուն մասին է:

.. Օ՛, բայց կասկած չունիմ ձեր ըսածներու մասին: Այսպէս ուրեմն Տիկին Մերքատօ կը նախանձէր Տիկին Լէյտնըրէն եւ կ'անիծէր զայն:

— Այնպիսի ակնարկներ կը նետէր որ կարծես կ'ուզէր չանթահարել զայն: Օհ, Աստուած իմ... Ներողամիտ եղէք, Պ. Փուարօ, ըսելիքս այդ չէր, վայրկեան մը իսկ մտքէս չէ անցած որ ...

— Ոչ, ոչ, կատարեալապէս կը հասկըցնամ: Այդ բառերը ձեր բերնէն փախան եւ պարագային կը յարմարին: Տիկին Լէյտնըր կը մտահոգուէ՞ր Տիկին Մերքատոյի այդ թշնամութենէն:

Պատասխանելէ առաջ մտածեցի:

— Կարծես ոչ մէկ կարեւորութիւն կուտար, իրականին մէջ, նոյն իսկ չեմ դիտեր թէ նշմարա՞ծ է:

Անդամ մը մտածեցի տեղեկացնել իրեն, թէեւ այդ կարդի միջամտութիւնը չատ ալ հաճելի չէր ինծի: Եւ յետոյ ըսի ինքնիրենս թէ մարդ յաճախ կը զղջայ խօսած ըլլալուն համար, բայց երբեք լռելու համար:

— Շատ խելացի բան է, ձեր ըսածը: Կրնա՞ք յիշել քանի մը օրինակներ, ուր Տիկին Մերքատօ իր զգացումները մատնած ըլլայ ձեր առջեւ:

(Շար.)

Վարչապետը, զօր. Զահեմի ձայնաս – փիւռ ճառ մը խօսելով ըսաւ թէ Իրանցի – ները որեւէ թշնամութիւն չեն անուցած ոեւէ օտար կառավարութեան դէմ եւ թէ քարիւղի խնդիրը չյուծուեցաւ իրրեւ հե – ռեւանք անգլիական դեսպանատան փակ – ման, 1952 հոկտեմբերին: «Ուրիշ դժուա – րութիւններ ալ ծագեցան որոնց տեղեակ է իրանեան ազնիւ ազգը: Իրանեան կառա – վարութիւնը եւ ժողովուրդը կ'ուզեն բա – րեկամական յարաբերութիւնները մշակել բոլոր ազգերու հետ, բացի այն պարագա – յէն երբ նախայարձակում կը կատարուի մեր երկրին չահերուն եւ վարկին դէմ» :

Կրօնապետը յայտարարեց թէ «ամբողջ իրանեան ազգը, բացի քանի մը անգլիա – կան գործակալներէ, հակառակ է յարա – բերութեանց վերահաստատման եւ կը խորչի Մ. Նահանդներու միջամտու – թենէն»: Իրրեւ եզրակացութիւն, ազգա – րարեց թէ պիտի ընդդիմանան Իրանի դէմ կատարուած որեւէ արարքի: Այս առթիւ մեղադրեց նաեւ Մ. Նահանդները որոնք կը սպառնան զգրկեցնել իրենց «ճղճիմ օդնութիւնը»:

Ի՞ՆՉ Կ'ԸՍԵՆ ՌՈՒՍԵՐԸ

Մոկուայի կուսակցական պաշտօնա – թերթը, «Փրաւտա», չաբաթ օր դիտել կուտար թէ եւրոպական ազգերը սկսած են մտահանգուիլ, տեսնելով դերման պի – նապաշտութեան վերածնունդը: «Փորձա – ռութիւնը սորվեցուցած է եւրոպացինե – րուն թէ հիթլէրական բանակին վերա – հաստատումը, նոյնիսկ եւրոպական ձե – ւով եւ օտար ռազմական խարխնելու ստեղծումը եւրոպական ցամաքի վրայ պատերազմի պիտի յանգին եւ ոչ թէ խա – ղաղութեան: Մեծ պետութիւնները որոնք յաղթեցին Հիթլէրի եւ անոր ֆաշական դինակիցներուն, ամէն պատեհութիւն ու – նին հաւաքական ձեռնարկ մը կատարելու յաջողութեամբ, եւրոպայի ապահովու – թիւնը երաշխաւորելու եւ դերման պինա – պաշտութիւնը ինչպէս եւ վրէժխնդրական ոգին խափանելու համար : Մ. Միութեան Նոյեմբեր 3ի եւ 26ի ծանուցագիրները ցոյց կուտան ուղիղ ճամբան՝ կարգադրե – լու համար այս կարեւոր խնդիրները: Եւ – րոպայի ժողովուրդները գործնական ձեռ – նարկ մը կը պահանջեն, հաստատուն եւ տեւական ապահովութիւն մը ձեռք բերե – լու համար: Ամերիկեան ռազմական խա – րիսխներու ստեղծումը ամենամեծ եւ ա – մենածանր սպառնալիքն է եւրոպայի հա – մար » :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՐԻԷՍԹԷի վէճին լուծումը դիւրացնե – լու համար Իտալիա եւ Եուկոսլաւիա յան – ձըն առին ետ քաշել սահմանագլուխին վրայ համախմբուած զինուորները: Իտա – լական զօրքը սկսաւ քաշուիլ կիրակի օր : Ամբողջ զօրագունդը իր նախկին տեղը վե – րադարձած պիտի ըլլայ 15 օրէն: Պար – պումը սկսաւ երբ երկու երկիրները հա – մաձայնեցան իրենց յարաբերութիւնները բանականոն վիճակի մը վերածելու հա – մար: Համաձայնութիւնը գոյացաւ չա – բաթ օր, Հռոմի մէջ, Իտալիոյ վարչա – պետին եւ Եուկոսլաւիոյ դեսպանին մի – ջեւ: Եուկոսլաւիոյ կառավարութիւնն ալ ձեռնարկած է ետ քաշելու իր զօրքը: Այս որոշումը մեծ գոհունակութիւն պատճա – ռեց անգլեամերիկեան շրջանակներու մէջ : Իրազեկ աղբիւրէ կը հաղորդեն թէ արեւմտեան պետութեանց արտաքին նա – խարարները համաձայնած են Պերմուտա – յի մէջ, առաջիկայ Իտալիոյ յանձնե – լու համար Թրիէսթէի Ա. շրջանին վար – չութիւնը :

ՀԻՒԼԻԱԿԱՆ ԶԻՆՔԵՐՈՒ սահմանա – փակման մասին կարեւոր յայտարարու – թիւն մը պիտի ընէ նախագահ Այզընհա – ուըը, այսօր, երեքշաբթի, Ազգաժողովին առջեւ: Անգլիա եւ Ֆրանսա եւս հաւա – նութիւն յայտնած են, այս մասին Պեր – մուտայի ժողովին մէջ: Լուրը ռումբի մը տպաւորութիւնը գործեց Ազգաժողովին մէջ :

ՁԵԴՈՒՄ.— Թիւրիմացութեան մը հե – տեւանքով գրուած էր թէ Անգարացի Հայ մը իր կինը սպաննած է Կրքնոպլի մէջ : Դէպքը տեղի ունեցած էր 13 ամիս առաջ, Պելմոնի մէջ, ինչպէս հաղորդած էինք ժամանակին, եւ գատավարութիւնն է որ տեղի կ'ունենայ Կրքնոպլի մէջ :

ՆՈՐԷՆ ԵՒ ՆՈՐԷՆ ԿԸ ՑԻՇԵՑՆԵՆՔ

Այդքան դժուա՞ր է հասցէ մը ճշդել ... Եօթը ամիս վերջն ալ, կարգ մը թեր – թեր եւ Միութիւններ կը չարունակեն «Յառաջ»ի հին հասցէն գործածել :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ

14 Դեկտ· երկուշաբթի իրիկուն , ժա – մը 9ին, Սալ Մազընոյի մէջ (ռիւ տ'Օ – պաւեը) :

Կը նախագահէ՝

Mr. JEAN BALLARD
Directeur des «*Cahiers du Sud*»

Ներկայ կ'ըլլայ եւ իր թարգմանու – թիւններէն կը կարդայ բանաստեղծ՝

LUC ANDRE MARCEL

Կը խօսին՝

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Դ· ՍԱՅԱՊԱԼԵԱՆ (*Ֆրանսերէն*)
Անդամ Վառի Ակադեմիային
եւ Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ – ցին.— Տիկին ԶԱՊԻԼ ՄՈՐԼՈՆ, Պ· Ֆ· ՀՐԱԶԵԱՆ (երգ), Պ· Լ· ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (ջութակ), Օր· Օր· ՋՐԲԱՇԵԱՆ, Ա· ԹՈ – ԴՈՑԵԱՆ եւ Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ (արտասա – նութիւն): Մարսէյլի Հայ արիւները եւ ա – րեւոյշները (պար) :

Դաշնակով կ'ընկերակցին Օր· Օր· Օ – ԹԱՐ եւ ԷՕԺ· ԹՒԼԵԱՆ :

★

ԳԻՆԵՁՕՆ

Ի պահիւ Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ
(Իր Միջին Արեւելք մեկնելուն առիթով)

Կազմակերպուած ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ :

Հանրութեան տրամադրուած սակաւա – թիւ տոմսերու համար դիմել.—

H. MALAKIAN, 3, Bl. Th. Turner
et V.DER VARTANIAN,9,rue du Coq

12 Դեկտ· Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին , *Քաֆէ Նօայլ սրահին մէջ :*

Մուտք՝ մասնաւոր հրաւիրատոմսով :

ԵՐԵԿՈՅԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ Իրեր – ցունութեան Միութեան :

Շաբաթ , 12 Դեկտ·, ժամը 21էն մին – չեւ լոյս, Պուա Քոլոմպի քաղաքապե – տարանի սրահին մէջ: 2 ռիւ էթիէճ տ'Օրվ *կայարանին մօտ*: (*Սէն Լազարի կայարա – նէն 7 վայրկեան*) :

Կը նախագահէ Պուա Քոլոմպի *էաղա – քապետը՝*

Mr. Emile Tricon

Հայկական գեղարուեստական ճոխ բա – ժին եւ սիրուն անակնկալներ :

Պ· ՎԱՐԴԻՒԱՆԵԱՆի

Ռատիոյի մեծ նուագախումբով՝ եւրո – պական պարերը մինչեւ լոյս :

Մուտք 200 ֆրանք :

Սեղանները ապահովել դիմելով

U. E. F. A. 9 Ave. Calmels
Bois-Colombes (S.) Tél. CHA. 00-55

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ 1954

Խմբագրութիւն եւ հրատարակութիւն
ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

504 լայն էջեր, 12 մասերով, 200է աւե – լի նկարներով եւ բազմաթիւ անտիպ նիւ – թերով: Աշխատակցութեամբ հին եւ նոր գրողներու :

Գրական, գեղարուեստական եւ պատ – մական էջեր, պատկերազարդ ուսումնա – սիրութիւն մը Լիբանանի մասին, մար – զաշխարհ, երգիծական բաժին ծաղրա – նկարներով, կէս – բժշկական եւ առտնին գիտելիք, միջազգային եւ ազգային անց – եր, օրացոյց եւ տարեցոյց եւն· եւն ·:

Գին 1200 ֆրանք: Դիմել «Յառաջ»ի

Imp. Araxes - 46. rue Richer, Paris.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Նկատի առնելով տպագրական ծախքե – րու, պետական եւ ընկերային տուրբերու ծանրութիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժ – մէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆ – ՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ – ՈՒԻՆՔ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ ԹԷ ՀԱՏԱՎԱՃԱ – ՌԻ ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻ – ՆԵՐԸ :

ՄԻՆՉ ԱՅԴ, ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ԲԱԺԱ – ՆՈՐԴՆԵՐԸ ԿՐՆԱՆ ՕԳՏՈՒԻԼ ՆԵՐԿԱՑ ԳԻՆԷՆ, ՓԱԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՀԱ – ՇԻՒՆԵՐԸ ԵՒ ՆՈՅՆԻՍԿ ՎՃԱՐԵԼՈՒ ՀԱ – ՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԲԱԺԱՆԵ – ԳԻՆԸ :

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵՒէ ՎՃԱ – ՐՈՒՄ ՉԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԽՆՋՈՅՔ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան :

Կիրակի, 13 Դեկտ· կէսօրէ վերջ ժամը 4էն 10ը Ազգ· Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէ – զիզ: Առատ եւ ճոխ պիւֆէ :

Մուտքը ազատ է :

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Այս Չորեքշաբթի երեկոյ, ժամը 9ին , Քառէ սրճարանին վերնայարկը, կը խօսի ՓՐՕՖ· ՄԱՑԻԿԵԱՆ, նիւթ ունենալով Գրիգոր Նարեկացիի եւ իր շրջանին մշա – կոյթը :

Իսկ Նշան Պէշիկթաշլեանի երգիծական դրականութեան մասին Պ· Բալուեանի զե – կուցման վիճաբանութիւնը յետաձգուած է յաջորդ շաբթուան :

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ, որպէսզի դիւղէն եկողները հասնին իրենց կառա – խումբերուն :

ՑԵՐԵԿՈՅԹ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆ· Կ· Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնա – ճիւղի ցերեկոյթ պարահանդէսը, կիրակի 20 Դեկտ·, ժամը 16էն 24 :

Սալ տ'Էրլէմօնի չքեղ սրահին մէջ :

25պիս, Ավընիւ տը լա Ռէփիւպլիք, Մօնրուժ :

Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ՍՏԱՅԱՆՔ.— Արձագանգ, ազգային , հասարակական անկախ չաբաթաթերթ : (Հայերէն եւ ֆրանսերէն) : Տնօրէն – խմ – մագիր է· Մալոյեան : Հասցէ· — 25 ռիւ Վիէթոր Մասէ, Փարիզ :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ...

Ս· Ստեփանոս , Ս· Պօղոս – Պետրոս , Ս· Յակոբ , Ս· Յովհաննէս - Մկրտիչ , Ս· Կարապետ , Ս· Սարգիս

Կը մօտենան : Ինչո՞վ պիտի հիւրասի – րէք ձեր անուան տօնը չնորհաւորող հիւ – րերը :

Բնաւ մի՛ մտահոգուիք
Գացէք անուշավաճառ

Ս· ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ

32, Rue Trévise
Tél. : TAI. 65 - 44

Հոն պիտի գտնէք ամէն կարգի անուշեղէն – ներ, ինչպէս նաեւ հէլվա եւ լօֆուա

Տեղին վրայ պատրաստուած

Իսկ եթէ ուզէք տունէն չինել ձեր խմորեղէնները, հոն պիտի գտնէք ամէն օր պատրաստուած թարմ թերթեր եւ

ԹԷյ ֆատիֆ

ԴԻՒՐԱՄԱՏԶԵԼԻ ԳԻՆ

Մասնաւոր զեղչ հարսնիքի , կնունքի եւ հանդէսներու :

Փուռէն ուղղակի տուն յանձնելի :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Փարիզի շրջ – ջանի ներկայացուցչական ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, Ազգ· Տան մէջ : Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· «Փոթորիկ» խում – բի ժողովը այսօր, երեքշաբթի, ժամը 20·30ին, Քաֆէ Րէժանի վերնայարկը :

ՓԱՐԻԶ.— Հ· Ց· Դ· Նոր Սերունդի Փարիզի Ահարոնեան խումբի ընդհ· ժողո – վը այս հինգշաբթի ժամը 21·30ին Ազգ· Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ : — Հայե – րէնի դասերը ժամը 20·30ին:

ՏԱՐՕՆ ՍԱԼՆՈՑ ՋՈՐԻ Հայր· Միու – թեան ժողովը Դեկտ· 27ին, կիրակի կէս օրէ վերջ, ժամը 2·30ին Պուլվար Օստոյէ եկեղեցւոյ սրահին մէջ (Մարսէյլ) :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Համախարբերդցիական Միութեան Լիւ – նի մասնաճիւղը Ծնունդի ու Նոր Տար – ուան առթիւ կազմակերպած է ընտանե – կան խնճոյք – երեկոյթ մը 26 Դեկտ· չա – բաթ օր ժամը 14էն մինչեւ կէս գիշեր , Ցոյներու սրահին մէջ (նու Պոնֆուա) : Առատ կերուխում եւ գեղարուեստական բաժին: Սիրով կը հրաւիրուին փափաքող – ները: Մուտքը ազատ է

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

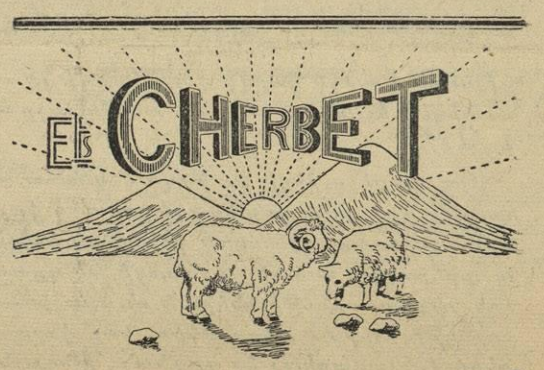
Փորձառու *փիքէօզ* մը (կօշիկի երես կարող) :

Դիմել՝ Պ· ՎԱՆԼԵԱՆի ,
7, Rue Godot de Mauroy, Tél.OPE. 01-08
Métro OPERA ou MADELEINE

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Մեկնումի պատճառով ծախու է Ալֆոր – վիլի մէջ, տուն մը (վիլվիյեօն) : Ունի երկու մեծ աշխատանոց, չորս սենեակ , խոհանոց, ճաշասենեակ, լուացարան , մառան, կոյուղի, պարտէզ մը 220 քառ· մեթր : Պարապ է : Մառչելի դին եւ վը – ճարումի դիւրութիւն : Շատ չահեկան գործ : Դիմել՝

Kaloustian, 44, Rue E. Zola, Alfortville
Tél. : ENT. 33 - 87

TISSUS HAUTE NOUVEAUTÉ
Le Sommet de la Qualité

Tél. PROvence 61 - 71
94, Rue Lafayette, Paris
Առաջնակարգ զգեստ մը
ընտրելու համար պահանջեցէք
ձեր զերձակէն այս վաճառանիշով, —
ԿԵՐՊԱՍԻ ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԸ

ՏԻԿԻՆ Հ· ԽՈՆԴԿԱՐԵԱՆ

վերսկսած է հայերէնի, ռուսերէնի եւ կովկասեան պարերու դասերը :

Պայմաններու համար դիմել՝
10, Passage Dubois, Paris (19e)

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԻ

Երիտասարդ օրիորդ մը, Ֆրանսուհի, կրթուած, թարգմանի կամ վաճառորդի (վանտէօզ) գործ կը փնտռէ : Դիտէ անգ – լիերէն եւ սպաներէն :

Դիմել՝ «Յառաջ»ի վարչութեան ամէն օր ժամը 11էն 19 :

ԱՌՕՐԵԱՑ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՊԱՏՄԱՆ ՈՒՆԵՑԻՔ

ՊՈՍՖՈՐ

Հռչակաւոր ՀԷԼՎԱՆ եւ ԼՈՒՌՈՒՄԸ, բոլորիայ նպարավաճառներուն մօվ

Զանազան բոյրերով, նուշով եւ կաղինով պատրաստուած տեսակներ :

Բժիշկներու իսկ կարծիքով ԼՈՒՌՈՒՄՆ ու ՀԷԼՎԱՆ կը պարունակեն մեծագոյն չափով գոլ (ֆլորի) :

ԱՐՏԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՑՄԱՆՆԵՐ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
9
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
MERCREDI
9 DECEMBRE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7239 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2650

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԵՆՔ ԱԼ ԱՆՃԱՐԱԿ ԵՆՔ

•

Այսպէս, Ֆրանսայի լեռնագնացները ամէն վտանգ յանձն պուեր են, Արարատը մագլցելու եւ Նոյեան Տապանը փնտռելու համար, բայց վախցեր են հայ կամ Հայաստան բառերը արտասանել:

Գոնէ այսպէս կը հետեւի հրատարակուած գիրքէն, որու մասին խօսեր էինք երէկ:

Սովորական հրատարակութեան մը մէջ, կարելի է անտեսել անհատի մը, պիւղի մը անունը: Քմահաճութեամբ կամ ընդունելի պատճառով մը:

Բայց, կարելի՞ է զանց առնել ամբողջ երկիր մը, ժողովուրդ մը:

Ներելի՞ է անտեսել տուեալ վայրի մը աշխարհագրութիւնը եւ պատմութիւնը. այն ալ դիտական – պատմական արշաւանք մը փորձած առեն:

Բազմաթիւ եղանակներ կան Թուրքիա գալ նայելու համար:

Այն օտարականները որ Թուրքիա գացած կամ հետեւէն բաներ մը լսած են, դաս առնելու պէտք չունին:

Շատերը դաս ալ կուտան ...

Բայց, դիտական արշաւախումբի մը անդամները սոխուա՞ծ էին այնքան ճկիլ եւ կլորնալ, Թուրքերն անդամ զարմացնելով:

Գացին, քերեցին Արարատի ժայռերն ու խոտաչները, եւ բեկոր մը, հետք մը անգամ չգտան Նոյեան Տապանէն:

Գոնելիք ալ չունին, ինչպէս իրենց նախորդները, Ամերիկացի կամ Գերմանացի:

Դժբախտաբար, լեռնէն վար իջած առեն, իրենց լրջութեան եւ դիտութեան հետքերն ալ կորսնցուցին, ինչպէս կ'ապացուցանէ գիրքը, որ իբրեւ թէ «Պատմական եւ դիտական նկատումներ» ալ կը պարունակէ...

Արդարութիւնը կը պահանջէ միայն օտարին վրայ չձգել մեղքերը:

Մենք ալ յանցանքներ ունինք: Առնուազն անճարակ ենք: Եւ կամ ամէն բան ջուրին տուած:

Տակաւին սորված չենք յարաբերու – թիւններ մշակել, մթնոլորտ առեղծել եւ բարեկամութիւններ չահիլ:

Այս լեռնախոյզները վերադարձին փարիզ հանդիպեցան, եւ պատուասիրութիւն մըն ալ տեղի ունեցաւ ճաշարանի մը մէջ: Բոլորովին պատահաբար: Եւ ափ մը հրաւիրեալներով:

Ցետոյ իմացանք որ ասուլիս մը սարքած են մասնաւոր չրջանակի մը մէջ — դիւանագիտական, եթէ ոչ Թրքասիրա – կան: Այս առթիւ պիտի ցուցադրէին իրենց բերած լուսանկարներն ալ:

Ճաշարանէն մինչեւ այս դաղտնի հաւաքոյթը ուրչ մէկը մօտեցա՞ւ լեռնագնաց – ներուն: Փորձե՞ց իմանալ անոնց տրամադրութիւնները: Գոնէ օդտագործել անոնց բերած նիւթերը:

Վերջին պատերազմի ընթացքին ալ, ուրիշ Ֆրանսայի մը, Պալզան, որ մինչեւ Վան գացած էր, դրքի մը վերածեց իր տպաւորութիւնները:

Հեղինակը նոյն վերապահ դիրքն ունէր Հայերու հանդէպ, թէեւ չէր անտեսած ոչ մեր անունը, ոչ ալ աշխարհագրութիւնը եւ պատմութիւնը:

Տարիներ վերջը — այս տարի — անոր տրամադրած լուսանկարներուն չնորհիւ կարելի եղաւ կազմել չարժանկար մը:

Եւ, հերոսամարտի տարեդարձին առթիւ, ամէնքդ ալ տեսաք Վասպուրականը, Տարօնը եւ ուրիշ հայկական չրջաններ, այժմ աւերակ ու ամայի:

Ո՛վ որ կը հետապնդէ եւ կ'աչխատի բան մը կը չահի:

Մանաւանդ այս ափերուն վրայ ուր այնքան դիւրութիւններ կը վայելենք, բարոյապէս թէ նիւթապէս:

Դեռ այդ մասին ալ պիտի խօսինք:

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՓՈՐՁԱՆՔԸ

•

ԱՃԶԸՆՀԱՒՈՒԸրի ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ԿՈՉԸ ԱԶԳԱՅՈՂՈՎԻՆ ԱՌՋԵՒ

Մ. Նահանգներու նախագահը Պերմուտային չորս օր վերադառնալով, ճառ մը խօսեցաւ Ազգաժողովին առջեւ, հիւլէական դէնքի վտանգներուն մասին: Այս կոչին հաւանութիւն յայտնած էին Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ վարչապետները, Լանիէլ եւ Զըրչիլ:

Ճառը խմբագրուած էր Մ. Նահանգներու նախագահը Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը: Այս առթիւ դիտել կը տրուի թէ նախագահը չատոնց կ'ուզէր օգտուիլ Ազգաժողովին բեմէն, պարզելու համար ազատ աչխարհին տեսակէտները խաղաղութեան մասին: Այդ ուղղութեամբ խորհրդակցութիւններ կը կատարուէին տակաւին մը ի վեր: Մ. Նահանգներու հիւլէական ուժի յանձնաժողովին նախագահը Պերմուտա գացած էր ոչ միայն խորհրդակցութեանց մասնակցելու, այլեւ այս ճառին խմբագրութեամբ զբաղելու համար:

Քաղաքական չրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս բանախօսութեան: Մանաւանդ որ, Ակզընհաուըր ոչ թէ սպառնալիքներ կ'ուղղէր, այլեւ դործնական տեսակէտներ կը յայտնէր խաղաղութիւնը ապահովելու եւ հիւլէական ուժով չինարար ձեռնարկներ կատարելու համար: Նախագահին բանախօսութեան գլխաւոր նպատակն էր բացատրել թէ Արեւմուտքը կ'ուզէ անկեղծօրէն փորձել ամէն միջոց, բանակցութեամբ լուծելու համար վիճելի խնդիրները: Միեւնոյն առեն կը չեշտէր թէ ատիպուած են անհրաժեչտ միջոցները ձեռք առնել յանուն ապահովութեան, ցորչափ կը տեւէ պաղ պատերազմը:

Լաւատեսները կը կարծեն թէ այս կոչին չնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ ճամբան հարթել ընդհանուր համաձայնութիւն մը կնքելու եւ զինաթչաւը սահմանափակելու համար:

ՊԵՐՄՈՒՏԱՅԻ ԺՈՂՈՎԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

ՈՐՈ՞ՆՔ ԵՆ ԳԼԽԱՒՈՐ ԱՐԴԻՒՆՔՆԵՐԸ

Պերմուտայի խորհրդաժողովը տեւեց չորս օր: Վերջին նիստը տեղի ունեցաւ Բչ. իրիկուն, կարգ մը մանրամասնութիւններ քննելու եւ պաչտօնական զեկոյցը խմբագրելու համար: Ֆրանսայի վարչապետը հիւանդ ըլլալով, փոխանորդաբար կը մասնակցէր Պ. Ժորժ Պիտօ:

Կարգ մը աղբիւրներու համաձայն, ժողովը յանգած է հետեւեալ եզրակացութեանց.—

1. Երեք պետութիւնները չեն կրցած համաձայնիլ ծրագրի մը մասին որ կրնայ փութացնել եւրոպական բանակի դաչնագրին վաւերացումը Ֆրանսայի կողմէ: Հետեւաբար առկախ կը մնայ արեւմտեան Գերմանիոյ վերազինումը:

2.— Մ. Նահանգները տրամադիր են մեծապէս աւելցնելու իրենց աչակցութիւնը Հնդկաչինի մէջ, զարկ տալու համար բնիկներու զինավարժութեան:

3.—Համաձայնութիւն գոյացած է Զորսերու ժողովի մասին:

4.— Զըրչիլ եւ Լանիէլ հաւանութիւն յայտնած են Ակզընհաուըրի ճառին:

Ինչպէս դիտել կուտան իրազեկներ, թերեւս ամէնէն մեծ յուսախաբութիւնը

(Շար. կարդալ Դ. էջ)

ՉՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ՅՈՒՆՈՒԱՐԻՆ

•

Երեք Մեծերը Պերմուտայի խորհրդաժողովը փակելէ առաջ որոչեցին առաջարկել Մ. Միութեան որ չորս պետութիւններու ժողովը դումարուի արեւմտեան Պերլինի մէջ, Յունուարի առաջին տասը օրերուն, համաձայնած էին Ֆրան – սայի եւ Անգլիոյ վարչապետները, Լանիէլ եւ Զըրչիլ:

Ճառը խմբագրուած էր Մ. Նահանգներու – րու եւ Անգլիոյ հիւլէական մասնագէտ – ներուն աչակցութեամբ եւ մատնանչելով հանդերձ հիւլէական ուժին վտանգները պատերազմի առեն, կը պարզէր նաեւ անոր բարիքները՝ խաղաղութեան պարագային:

Կը հաստատուի թէ բանախօսելու հրաւէրը ուղղած էր Ազգաժողովին ընդհ. քարտուղարը: Այս առթիւ դիտել կը տրուի թէ նախագահը չատոնց կ'ուզէր օգտուիլ Ազգաժողովին բեմէն, պարզելու համար ազատ աչխարհին տեսակէտները խաղաղութեան մասին: Այդ ուղղութեամբ խորհրդակցութիւններ կը կատարուէին տակաւին մը ի վեր: Մ. Նահանգներու հիւլէական ուժի յանձնաժողովին նախագահը Պերմուտա գացած էր ոչ միայն խորհրդակցութեանց մասնակցելու, այլեւ այս ճառին խմբագրութեամբ զբաղելու համար:

Քաղաքական չրջանակներու մէջ մեծ կարեւորութիւն կ'ընծայեն այս բանախօսութեան: Մանաւանդ որ, Ակզընհաուըր ոչ թէ սպառնալիքներ կ'ուղղէր, այլեւ դործնական տեսակէտներ կը յայտնէր խաղաղութիւնը ապահովելու եւ հիւլէական ուժով չինարար ձեռնարկներ կատարելու համար: Նախագահին բանախօսութեան գլխաւոր նպատակն էր բացատրել թէ Արեւմուտքը կ'ուզէ անկեղծօրէն փորձել ամէն միջոց, բանակցութեամբ լուծելու համար վիճելի խնդիրները: Միեւնոյն առեն կը չեշտէր թէ ատիպուած են անհրաժեչտ միջոցները ձեռք առնել յանուն ապահովութեան, ցորչափ կը տեւէ պաղ պատերազմը:

Լաւատեսները կը կարծեն թէ այս կոչին չնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ ճամբան հարթել ընդհանուր համաձայնութիւն մը կնքելու եւ զինաթչաւը սահմանափակելու համար:

Ակնկէն կը հեռագրեն թէ առեւտրական պայմանագիր մը ստորագրուեցաւ որուն համաձայն Ցունաստան թուղ, ձի, թապտուղ, նարինջ եւ կերպաս պիտի ծախէ Գուլկարիոյ, փոխարէն ստանալով միս, հաւկիթ եւ հանքածուխ: Երկու երկիրներուն առեւտրական յարաբերութիւնները խզուած էին 1944էն ի վեր:

Ո՞ՒՐ ՄՆԱՑ ԷՋՄԻԱԾՆԻ ՈՒԽՏԱՒՈՐԸ

Գրած էինք թէ Անթիլիասի զպրեվան – քին վերատեսուչը, Դերճնիկ եպիսկ. Էջմիածինէն վերադառնալով, Պրիւսէլի մէջ պատարագած, յետոյ Լոնտոն գացած է, Քէնթըպըրիի արքեպիսկոպոսին յանձնելու համար կաթողիկոսին նուէրը:

Անկէ ի վեր ոչ մէկ լուր: Եկեղեցիէն ալ կը յայտնեն թէ ոչ նամակ ստացած են, ոչ ալ դիտեն թէ ո՛ւր կը գտնուի:

«Էջմիածին» ամսագրի Սեպտ.ի թիւէն կ'իմանանք թէ Դերճնիկ եպիսկ. Սեպտ. 10ին Էջմիածին հասնելով «ծնկաչոք» (գրէ՝ ծնրադիր) աղօթեր է Մ. Իջման սեղանին առջեւ, պատարագեր է Սեպտ. 20ին եւ 26ին, եւ քարոզ մը խօսելով փառաբաններ է Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, անուան տօնին առթիւ: Էջմիածին գտնուած առեն ասատուածաբանութեան դասեր տուեր է ճեմարանաւարտ սարկաւագներուն:

ՓԱՐԻԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՅ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԸ

•

Ինչպէս գրած էինք երէկ, կիրակի օր գումարուեցաւ Փարիզի Հայոց եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակցութեան ընդհ. ժողովը, Ազգ. Տան մէջ:

Քանի մը լրացուցիչ տեղեկութիւններ եւս.—

Առաջնորդը, Սերովբէ Ծ. վ. Մանուկեան, որ շրջապատուած էր երէց հանանեաներով, ժողովին բացումը կատարելով յորդորեց ժողովականները չափաւոր ըլլալ իրենց արտայայտութեանց մէջ, որպէսզի կարելի ըլլայ խաղաղութեամբ լուծել օրակարգի հարցերը: Միաձայնութեամբ նախագահ ընտրուեցաւ Պ. Բարսեղ Տամլամեան, բարտուղար՝ Պ. Սեդրաք Գարակէօզեան:

Կարդացուեցաւ նախորդ նիստի տեղեգրութիւնը եւ նոյնութեամբ վաւերացուեցաւ:

Վարչութեան տեղեապետը կարդաց երէց տարուան գործունէութեան տեղեկագիրը, ուր մանրամասնութիւններ կը տրուէին մասնաւորապէս շրջաններու եկեղեցական գործերու, դպրոցներու եւայլնի մասին: Վարչութիւնը գումարած է 32 ժողովներ, սնտուկին մէջ ունին բաւական կոկիկ խնայողութիւն մը: Բարեզարդած են եկեղեցին, նորոգութիւններ ըրած են եւն.: Իբրեւ եզրակացութիւն կը յայտնէր թէ յաւակնութիւնը չունին որ իրենց գործունէութիւնը եղած է կատարեալ, սակայն եւ այնպէս աչխատած են կատարել իրենց վրայ դրուած պարտականութիւնները եւ այսօր կուտան իրենց հաւաքական հրաժարականը ընդհ. ժողովին:

Տեղեկագրի ընթերցումէն վերջ հաշուեքննիչ յանձնախումբը կարգ մը տեղեկութիւններ հաղորդեց հաշուական գործառնութեանց մասին, մասնաւորաբար ծանրանալով Ազգ. Տան վրայ: Եկեղեցին եղած է գլխաւոր բաժնետէրը այդ հաստատութեան: Ութ հազար բաժնեթուղթերէ 4968ը կը պատկանին եկեղեցւոյ: Ցետոյ Ազգ. Տունը եկեղեցւոյ կը պարտի 375 հազար ֆրանկի գումար մը: Եզրակացնելով յանձնախումբը գնահատելի կը գտնէր Հոգաբարձութեան եւ եկեղեցւոյ հաշուապահութիւնը եւ կարգ մը դիտողութիւններ կ'արձանագրէր Ազգ. Տան հարցին շուրջ:

Խօսք առին բազմաթիւ ժողովականներ, բննադատելով վարչութեան այս կամ այն գործունէութիւնը եւ լուսաբանութիւններ պահանջեցին: Խաղաղ վիճաբանութիւն – ներէ վերջ, խօսք առաւ վարչութեան ատենապետը եւ պատասխանեց եղած բննադատութեանց:

Օրակարգի վերջին հարցն էր նոր վարչութեան ընտրութիւնը: Ժողովականները միաձայնութեամբ տուին հետեւեալ որոշումը.—

« Ժողովը լսելէ վերջ վարչութեան տեղեկագիրը եւ ներկայացուցած հաւաքական հրաժարականը, կ'ընդունի զայն, եւ կը խնդրէ նախագահ Հայր Սուրբէն, որպէսզի կազմէ պատուաւոր ազգայիններէ բաղկացած յանձնախումբ մը որ գործակցութեամբ հրաժարեալ վարչութեան դիւանին, վերամշակէ ծրագիր – կանոնագրի նախագիծը, զայն ընդհ. ժողովի բննութեան եւ վաւերացման ենթարկէ, եւ ապա տրամադրութեան համաձայն կազմակերպէ նոր վարչութեան ընտրութիւնը, առ առաւելն երեք ամսուան ժամանակամիջոցի մէջ»:

Սերովբէ Ծ. վ. շնորհակալութիւն յայտնեց իրեն եղած այս միաձայն վստահութեան համար, աւելցնելով թէ պիտի կազմէ այնպիսի մարմին մը որ գոհացում տայ բոլորին: Եւ պահպանիչով փակեց հանդէսը խաղաղ մթնոլորտի մէջ:

ՍՈՐՎԵԼՈՒ ՀԱՃՈՑՔԸ

Սորվելու հաճոյքը արդիւնքն է աշխատանքի :

Յառաջդիմելու եւ մեր թերիները սրբագրելու իղձը կը մղէ մեզ լարուած աշխատանքի :

Աշխատանքի ճամբուն վրայ է որ յաջողութիւն ու յաղթանակ կը դառնան ի բուռնք :

Եւ որպէսզի աշխատանքը դառնայ երջանկութեան աղբիւր, պէտք է ենթարկել հակակշռուած ճիպի :

Թարթափումներէ եւ աննպատակ յածումներէ հեռու պէտք է պահենք մեր ուժերը, որոնք որոշ ուղղութեամբ գործածուած պարագային միայն կուտան դրական արդիւնք :

Եռացող կաթսային չոգին խողովակներով անիւներուն կապուած առեն մխոյն շարժման մէջ կը դնէ վայրաշարժը :

Աշխատանքէ հաճոյք չստացող մէկը իր ուժերը կամ ժամանակը աննպատակ վատնող անձ մըն է :

Մեծ եւ գեղեցիկ գործերը հակակըշռուած ճիդերով ձեռք կը բերուին :

Այն որ կ'ուզէ անտեսել իր ուժերը, պարտի ընտրել աշխատանքի բեղնաւոր ոլորտ մը :

Նոյնն է պարապած կերդալու առեն :

Պէտք է կարգանք որոշ ուղղութեամբ, եւ ընտրուի, այնպիսի գործեր, որոնք կապուած են մեր պատրաստութեան ու նախասիրութեանց հետ :

Սորվելու հաճոյքը մեր մէջ կ'աւելնայ ու կը դառնայ իրական ուրախութեան աղբիւր այն առեն, երբ նպաստէ մեր զարգացման :

Ուսանելու հաճոյքը կը խորանայ մեր մէջ աւելի այն պահուն, երբ մեր ուսումնասիրութեան առարկայ նիւթերը կը դառնան մտաչելի :

Տասը տարեկան տղու մը համար ոչ մէկ դրաւչութիւն ունի խորհրդապաշտ քերթողի մը ստեղծագործութիւնը, որով կրնայ յափշտակուիլ իր դրական ճաշակը զարգացուցած երիտասարդ մը սակայն :

Ամէնէն չոր ու ցամաք կարծուած նիւթերն անգամ կրնան հետաքրքրական դառնալ մասնագէտին համար :

Նկարիչ մը պիտի չփորձէր դուցէ տարին ժամ մը իր աչքերը գամել մանրացոյցի մը ոսպնեակին վրայ, կաթիլ մը ջուրին մէջ վիտացող մանրէները ուսումնասիրելու համար, երբ պիտունը մեծ բարութեամբ օրեր կը յատկացնէ այդ նպատակով :

Սորվելու հաճոյքը այս բացատրու-թեամբ, մեծ է եւ անուրանալի :

Մարդուն մէջ թաքնուած բնածին կարողութիւնները նախասիրութեանց ճամբով կը յայնտուին ընդհանրապէս :

Եթէ չատեր չեն կարդար, պատճառը այն է, որ չի տրուիր իրենց առիթ իրենց նախասիրած հեղինակներուն գործերը վերծանելու :

Ջարմանալի պիտի ըլլար, պահանջել փոքրիկներէ կարդալ մեծերու համար գրուած ծանր գործեր :

Ատով ալ բացատրեցէք մանուկներու յատուկ գրականութեան մը իրողութիւնը :

Սորվելու հաճոյքը պայմանաւորուած է, չմոռնանք, նախասիրութիւններ գոհացնելու պահանջով :

Այս պարագան պէտք է նկատի ունենան անոնք, որ կը ձեռնարկեն հիմնելու հանրային գրադարաններ կամ հրատարակչականներ :

Եւ սակայն, իւրաքանչիւր անհատ, որ կը փափաքի քալել ժամանակին հետ ու ստանալ հոգեկան բաւարարութիւն, պարտի անձամբ փնտռել սորվելու հաճոյքը :

Ամէն տեղ կան դիտելու արժանի պարզ բաներ, որոնց մօտէն կ'անցնինք յաճախ, դրեթէ աչքերնիս դոց :

Ջարգանալու, յառաջդիմելու համար ընթերցանութեան չափ կարեւոր է նաեւ դիտելը : Այսպէս, կրնանք կիրակի կամ տօնական օր մը այցելել թանգարան մը, կենդանաբանական կամ բուսաբանական պարտէզ մը, պատկերահանդէս մը, ցուցադրութեան դրուած նորութիւններ, եւայլն :

Դիտելու այս պարզ կերպն ալ կրնայ ունենալ իր օգուտները, եթէ ունինք սորվելու նպատակ :

Նոյնը չէ՞ պարագան թատրոնին եւ չարժապատկերին :

Գիտութիւն, աշխարհագրութիւն, պատմութիւն եւ դ'ուրս տրբ մը դիտելիք-

ՕՐՈՒԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄԻՆ ՀԵՏ

ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՁԻԳԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

Տեղական թերթերը պարբերաբար պատմութիւններ կը կատարեն, Ֆրանսայի եւ հարեւան երկիրներու բնակարաններու վերաշինութեան մասին : Ահաւասիկ երկու ամփոփումներ :

ԻՏԱԼԻՈՅ ՄԷՋ.—

Պատերազմէն տակաւին ութ տարի եաքը ալ 1·316·000 Իտալացիներ կը բնակին ձեղնայարկերու, մառաններու մէջ, 4·375·000ը երեք հոգի մէկ սենեակի, ընդհանրապէս խրճիթներու մէջ, իսկ 5·647·460 հոգին երկու երեքը մէկ սենեակի մէջ, քիչ մը աւելի լաւ սակայն զարճեալ առողջապահական տեսակէտով սովորականէն ցած մակարդակի մէջ :

Անհրաժեշտ կը համարուի ամէն մէկ Իտալացի ընտանիքի համար չինել խոհանոց մը, սենեակ մը, մէկ մէկ սենեակ ալ ծնողներու եւ պզտիկներու համար : Ուրիշ խօսքով անմիջապէս եօթը միլիոն յաւելեալ սենեակներ պէտք են : Ներկայիս պետութեան օժանդակութեամբ 700 հազար սենեակներ պէտք են տարեկան, թէեւ այս միեւնոյն չրջանին ժողովուրդը 300 հազարով կ'աճի :

1946ին սկսան վերաշինութիւնը եւ այդ թուականէն ի վեր մօտ 2·500·000 սենեակներ չինուեցան : Միջին հաշուով յարկաբաժին մը չորս մասեր ունի, մէկը ըլլալով կառաւտունը, լուացարան եւն. :

Ի զօրու է տակաւին Մուսոլինիի հաստատած օրէնքը վարձքերու մասին : Սակայն ապրուստը սղեց 80 անգամ, իսկ վարձքերը միայն եօթը անգամ : Որով անհատական ղրամադլուխ ունեցողները չեն ուզեր իրենց ղրամադլուխը ծախսել համեստ վարձքերով չէնքերու վրայ : Պատերազմէն ի վեր չքեղ չէնքեր չինուեցան, ներշնչուած ճարտարապետներու վերջին նորաձեւութենէն եւ ուր միայն միլիոնատէրներ կրնան բնակիլ 1947էն ի վեր : Այս չէնքերը մատչելի չեն համեստ քսակներու համար :

Կառավարութիւնը կը մտածէ հեղհեղտէ բարձրացնել համեստ վարձքերը մինչեւ որ հասնի ազատ դիներուն, թէեւ ամէն յաւելում ընկերային անդրադարձում կ'ունենայ, մասնաւորաբար համեստ վաստակաւորներու վրայ :

Պատերազմէն ի վեր յոլորզական կառավարութիւնները հրապարակ նետեցին վերաշինութեան հինգ ծրագիրներ, պետութեան ուղղակի չինածներէն մինչեւ չորս առ հարիւրի փոխատուութիւնը : Առ հասարակ Պետութեան ծրագրով կը չահաղրդուին որոշ դասակարգեր ինչպէս պաշտօնեաները, բանուորները եւն. :

Սակայն միջին Իտալացին, որ չի պատկանիր մեծաչնորհեալ խմբակցութիւն մը, յոյս չունի բնակարան գտնելու երկար տարիներ : Տակաւին որեւէ ծրագիր չէ նախատեսուած անհատական ղրամադլուխը հրապուրելու չինութեան մէջ եւ պետութեան օժանդակութեան յաւելում ալ չի տեսնուիր, որով կարելի պիտի ըլլայ տարեկան չինել միայն երկու հարիւր հազար բնակարան :

ԱՆԳԼԻՈՅ ՄԷՋ.— Պատերազմէն եաք Մեծն Բրիտանիա պէտք ունէր երկու միլիոն բնակարանի : Իմպակտութենէ քանդուած էին 220·000 չէնքեր, 250·000 ալ անբնակելի դարձած : Շինանիւթի եւ աշխատաւոր ձեռքերու չդոյութեան հետեւանքով 1939 — 1945 որեւէ չէնք չէին ուեցաւ :

Շինանիւթի չդոյութեան հետեւանքով, աշխատաւորական կառավարութիւնը, որ 1945ին իշխանութեան գլուխ կը գտնուէր, սահմանափակեց անհատական ձեռնարկները եւ օգնեց քաղաքապետութեանց որպէսզի վարձու բնակարաններ չինեն, բայց չծախեն իրրեւ կալուած :

Սակայն երբ պահպանողականները իշխանութեան գլուխ եկան անհատական չինութեանց սեղմումները ջնջուեցան : Միայն սահմանափակում մը եղաւ ճարտարապետներու յատակագիծերուն : Պէտք չէր անցնիլ հինգ սենեակը ամարոցին համար :

Շինութեան ազատութիւնը նոր թափ մը առաւ : Ներկայիս տարեկան 300 հազար տուներ կը կանգնեն եւ անցեալ տարի 1·646·713 ընտանիքներ բնակարան ունեցան :

Բանակարան մտնողը նախապէս պէտք է վճարէ դումար մը 10 կամ 20 առ հարիւրը հողին եւ չինութեան դինին համար, մնացեալը կանխավճար կ'ընեն ընկերութիւնները : Իսկ հինգ սենեակնոց տան մը համար ամբողջութիւնը կը համապատասխանէ երկուքուկէս միլիոն ֆրանքի դրամադլուխի մը :

Մասնաւոր չինութիւնները արգելք մը չեն որ տեղական իշխանութիւնները ալ չարունակեն չինութիւնները աշխատաւորականներու վարձու չէնքերու ծրագրին դրութեամբ : Նիւթականը ապահովուած է կառավարական փոխատուութեամբ 60 տարուան համար, աննշան տոկոսով մը, վարձակալները իրաւունք ունին գնելու իրրեւ վարձակալ – գնորդ : Կարգ մը արդիական մեծ չէնքերու չաբաթական վարձքը մինչեւ չորս ոսկիի կը հասնի :

Քաղաքապետութիւնն ալ «ժողովրդական չէնքեր» չինել կուտայ 1600 ոսկիի արժէքով :

Նկատելի է որ բացի վերջերս չինուած չէնքերէն գրեթէ բոլոր չէնքերը կեդրոնական ջեռուցիչ չունին, եւ գրեթէ ամէն Անգլիացի կը մերժէ վարժուիլ առտոր : Իրրեւ խնայասէր ժողովուրդ աւելորդ վատնում կը նկատէ : Իսկ բժիշկները կը մտահոգուին բազմաթիւ ծխնելոյզներու արձակած մխուչէն, սակայն օգուտ չունի, աւանդութիւնը աւելի զօրաւոր է :

Ուրիչ տեղեկութիւններ ալ ըստ կարգի :

Թ. Ա. Թ.

ՓՈԹՈՐԻԿ
ԳԱԻԱԹ ՄԸ ՋՈՒՐԻ ՄԷՋ

ՆԻՍ.— Այստեղ հասած առեն «Ցառաջ»ի մէջ կարդացի ազդ մը, որով գաղու-թը հաւաքոյթի մը կը հրաւիրուէր «հաշտարար յանձնախումբ»ի մը կողմէ :

Ծանօթ հայրենակցի մը՝ Պ. Սուրէն Գարապանեանի հետ գացի այդ ժողովին եւ հոն գտայ յիսունի մօտ հայրենակիցներ, չատերը հինէն ծանօթ :

Հաշտարար յանձնախումբին կողմէ գրուած զեկուցում մը կարդացուեցաւ : Ցետոյ խօսք առին չատերը, թեր ու դէմ եւ պոռալ – կանչելով : Անմիջապէս դիտեցի որ հաւաքոյթը հաշտարար հանդամանք չունէր, այլ բողոքի ցոյց մըն էր, հինգ տարիէ ի վեր թաղային եւ եկեղեցական դործերը վարող հոգաբարձութեան տեսնապետ Պ. Սաւոյի եւ իր ընկերներէն ո-մանց գործունէութեան դէմ. իրենց դլուխն ունենալով երիտասարդ քահանան, Տ. Ատոմ Իշխանը :

Շատ չանցած հաւաքոյթը չատ տղեղ եւ ցաւալի երեւոյթ մը ստացաւ : Կիրքերը չափազանց գրգռուած էին, հանդարտու-թեան մէկն կուչ ապարդիւն կ'ըլլար : Քիչ մնաց որ կռիւ մը պայթէր :

Դիտել տուի թէ հոգաբարձութեան դիտանը բացակայ էր եւ թէ անհրաժեշտ էր զանոնք եւս լսել եւ բացատրութիւններ

թեան մը, յոյս չունի բնակարան գտնելու երկար տարիներ : Տակաւին որեւէ ծրագիր չէ նախատեսուած անհատական դրամադլուխը հրապուրելու չինութեան մէջ եւ պետութեան օժանդակութեան յաւելում ալ չի տեսնուիր, որով կարելի պիտի ըլլայ տարեկան չինել միայն երկու հարիւր հազար բնակարան :

ԱՆԳԼԻՈՅ Մէջ.— Պատերազմէն եաք Մեծն Բրիտանիա պէտք ունէր երկու միլիոն բնակարանի : Իմպակտութենէ քանդուած էին 220·000 չէնքեր, 250·000 ալ անբնակելի դարձած : Շինանիւթի եւ աշխատաւոր ձեռքերու չդոյութեան հետեւանքով 1939 — 1945 որեւէ չէնք չէին ուեցաւ :

Շինանիւթի չդոյութեան հետեւանքով, աշխատաւորական կառավարութիւնը, որ 1945ին իշխանութեան գլուխ կը գտնուէր, սահմանափակեց անհատական ձեռնարկները եւ օգնեց քաղաքապետութեանց որպէսզի վարձու բնակարաններ չինեն, բայց չծախեն իրրեւ կալուած :

Սակայն երբ պահպանողականները իշխանութեան գլուխ եկան անհատական չինութեանց սեղմումները ջնջուեցան : Միայն սահմանափակում մը եղաւ ճարտարապետներու յատակագիծերուն : Պէտք չէր անցնիլ հինգ սենեակը ամարոցին համար :

Շինութեան ազատութիւնը նոր թափ մը առաւ : Ներկայիս տարեկան 300 հազար տուներ կը կանգնեն եւ անցեալ տարի 1·646·713 ընտանիքներ բնակարան ունեցան :

Բանակարան մտնողը նախապէս պէտք է վճարէ դումար մը 10 կամ 20 առ հարիւրը հողին եւ չինութեան դինին համար, մնացեալը կանխավճար կ'ընեն ընկերութիւնները : Իսկ հինգ սենեակնոց տան մը համար ամբողջութիւնը կը համապատասխանէ երկուքուկէս միլիոն ֆրանքի դրամադլուխի մը :

Մասնաւոր չինութիւնները արգելք մը չեն որ տեղական իշխանութիւնները ալ չարունակեն չինութիւնները աշխատաւորականներու վարձու չէնքերու ծրագրին դրութեամբ : Նիւթականը ապահովուած է կառավարական փոխատուութեամբ 60 տարուան համար, աննշան տոկոսով մը, վարձակալները իրաւունք ունին գնելու իրրեւ վարձակալ – գնորդ : Կարգ մը արդիական մեծ չէնքերու չաբաթական վարձքը մինչեւ չորս ոսկիի կը հասնի :

Քաղաքապետութիւնն ալ «ժողովրդական չէնքեր» չինել կուտայ 1600 ոսկիի արժէքով :

Նկատելի է որ բացի վերջերս չինուած չէնքերէն գրեթէ բոլոր չէնքերը կեդրոնական ջեռուցիչ չունին, եւ գրեթէ ամէն Անգլիացի կը մերժէ վարժուիլ առտոր : Իրրեւ խնայասէր ժողովուրդ աւելորդ վատնում կը նկատէ : Իսկ բժիշկները կը մտահոգուին բազմաթիւ ծխնելոյզներու արձակած մխուչէն, սակայն օգուտ չունի, աւանդութիւնը աւելի զօրաւոր է :

Ուրիչ տեղեկութիւններ ալ ըստ կարգի :

Թ. Ա. Թ.

սպահանջել : Մնաց որ, հաւաքոյթը օրի-նաւոր չէր կրնար համարուիլ, որովհետեւ կազմակերպուած չէր ըստ կրօն. Ընկե-րութեանց օրէնքին կ'ըսէր թէ ոեւէ հա-ւաքոյթ կամ ընդհ. ժողով՝ պէտք է հրա-ւիրուի վարչական դիւանին կողմէ եւ թէ կրնան մասնակցիլ միայն արձանագրուած անդամները :

Հարցը մօտէն ուսումնասիրելու եւ բացականները եւս լսելու համար առաջարկեցի յաջորդ չաբթուան ձգել ժողովը : Այդպէս ալ եղաւ :

Մինչ այդ, ահա թէ ինչ տեղեկութիւններ քաղեցի :

Հինգ տարի առաջ քուէարկութեամբ կազմուած հոգաբարձութիւնը համերաշխ եւ գոհացուցիչ գործակցութիւն մը ունեցեր է, հակառակ փոքր թիւրիմացութեանց որոնք չուտով հարթուած են :

Այդ միջոցին հոգաբարձութեան եւ իմանուորի իր առեներպետին ջանքերով կարելի եղեր է եկեղեցիին չէնքը եւ բակից հողը փոխանցել եկեղեցական մարմնոյն, զարձնելով համայնքին սեփականութիւնը : Այդ փոխանցումը սիրայօժար կատարեր է Պ. Ներսէս Ջամքերճեան, որուն անուան վրայ կը մնային չէնք ու հող, քանի-եւ-հինգ տարիէ ի վեր : Բարեբարբը փոխանցման ծախսերն ալ վճարեր է, երախտապարտ ձգելով զաղութը :

Բայց այս նուէրը առանալու համար կառավարութիւնը թելադրեր ու ստիպեր է որ նախկին Ազգ. Մխիթարեանը լուծուի եւ ըստ օրինի գուտ Կրօնական Ընկերակցութիւն մը կազմուի, որ միայն իրաւասու կրնար ըլլալ չէնք ու կալուած ունենալու եւ զանոնք մատակարարելու :

Այս նոր Կրօնական Ընկերակցութեան կազմէն վերջն է որ, Պ. Գալուստ Կիւլպէկեան յանձն կ'առնէ եկեղեցւոյ յարակից երիցատունը կառուցանել երկուքուկէս միլիոն ֆրանքի նուիրատուութեամբ մը :

Այդ չէնքին նպատակայարմար կառուցման հոգը սիրայօժար կը ստանձնէ Պ. Գարապանեան եւ իր ջանքերուն չնորհիւ չինութիւնը կ'աւարտի վայելուչ կերպով : Պաշտօնատան բացումը պիտի կատարուի մօտերս : Շէնքին կահ կարասին ալ նուիրած է Պ. Սիմոն Գայսէրլեան :

Իհարկէ այս ազգապատկան երիցատունը իրրեւ բնակարան պիտի ծառայէ Ս. Ատուածածին եկեղեցւոյ օրուան քահանային : Հոս է որ քահանան դժկամակութիւններ կը յարուցանէ վարձակալական եւ ուրիշ պայմանագրութեանց առթիւ եւ կ'ըսեն թէ տունէ տուն պտռելով դժգոհութիւն կը ցանէ ժողովուրդին մէջ եւ անհամաձայնութիւն կրօնական ընկերակցութեան վարչական անդամներուն մէջ, մինչդեռ իր պաշտօնն ու կոչումը կը պարտադրէր միաքերը հանդարտեցնել եւ քրիստոնէական եղբայրութիւն եւ սէր քարոզել : Կրօն. Ընկ. վարչութիւնը լիո-վին կը վարձատրէ գինքը եւ կը հոգայ իր պէտքերը : Եկամուտ ապահովուած է իրեն, կ'ըսեն, տարեկան չուրջ 700·000 ֆր. դումար մը, հետեւեալ ձեւով.— 200·000 ֆրանք տարեթոշակ, 200·000 ֆրանք ընտանեկան նպաստ, իր չորս զաւակներուն համար, եւ չուրջ 300·000 ֆրանք կնունքի, ամուսնութեանց, թաղումի եւ ուրիշ կրօնական հասոյթներէ : Փոքր թաղի մը համար՝ լաւ վճարում է այս, կը կարծեմ :

Ինչ կը վերաբերի վարչութեան առենապետ Պ. Սաւոյի ինքնագլուխ գործունէութեան, ըսի – ըսաւներ չատ կան : Ցառաջիկայ ապրիլին կը լրանայ ներկայ վարչութեան չրջանը : Այդ առթիւ կրօն. Ընկերակցութեան օրինագիծ արձանագրուած անդամները ընդհ. ժողով պիտի գումարեն, լսելու համար վարչութեան համապատասխանութիւնը : Այդ առթիւ անոնք ամէն դիտողութիւն եւ քննադատութիւն ընելու իրաւունք ունին եւ կրնան ամբաստանութիւններ ալ ներկայացնել :

Ի՞նչ հարկ հիմակուընէ փոթորիկ յարուցանել՝ գաւաթ մը ջուրի մէջ :

Հ. Տ. Ն.

ՅԱՆԿԱՐԾԱՄԱՀ ԵՂԱԾ է նկարիչ Ցարութիւն Տիրիթ, Նիւ Եորքի մէջ : Մօտ 70 տարեկան էր եւ ծնած Պոլիս : 1920ին մեկնած էր Ամերիկա, ուր իրրեւ նկարիչ մեծ համբաւ կը վայելէր : Բացխանհատներու կողմէ գնուածներէն, իր նկարներէն կը գտնուին գեղարուեստական հաստատութեանց մէջ :

ՓՐՈՖ. Ա. ԳԱՎԱՖԵԱՆ « Պահակաւոր երաժշտութեան» տիտղոսը տուած է Շիքագոյի համալսարանը : Փ. Ա. Գավաֆեան կը դասախօսէ իրրեւ երաժշտութեան ուսուցիչ, Բոսթընի Քոլէժի մէջ :

ՑԱՎԱԿԱՆ ԱՂՋԻԿ

Կիրակի առաւօտ վեցերկուքին տակ մեզի մօտ հասաւ Տիկին Ելենա Ղազարեանի հետեւեալ հեռագիրը Ֆրանսայի Ռուբէ քաղաքէն.

— Ցաւով կը հաղորդեմ ձեզի, որ Ալեքսանդր Ղազարեան, որ ձեզի հետ Ամերիկա եկած էր, Ռուբէ հասնելէ քանի մը ժամ վերջ, սրտի կաթուածէ մեռաւ։ Ամուսնոյս մարմինը կը տանիմ Պոլիս։

Ելենա Ղազարեան

Ալեքսանդր Ղազարեան, 2 դեկտ. (Ցաւով).— Օր. Ղազարեան 25 տարի առաջ Պոլսէն Մարսէյլ գաղթած էր։ Ամերիկա գացած էր 1909 թուականին։ Ունէր կին եւ երկու զաւակ։

Օր. Ղազարեան ծնած է Թոխաթ (Իտալ.) : Իր ծնողքն ալ Տիկին եւ Տէր Ղազարոս Մարտիրոսեան էին։ Ամերիկա գացած էր 1912ին եւ ամուսնացած էր Տիկին Ելենա Ղազարեանի հետ։ Ունէին երկու զաւակ։

Ամերիկա գացած էր, որ շրջագայէ եւ տա ուսումը իր զաւակներուն։ Ան չէր ուզեր, որ իր զաւակները մնան Թուրքիոյ մէջ։ Ամերիկա գացած էր նաեւ, որ ազատի զինուորական ծառայութենէ։

Ան ունէր նաեւ ուրիշ նպատակներ։ Ուզած էր ուսումնասիրել Ամերիկայի տնտեսական կեանքը։ Ուզած էր ծանօթանալ Ամերիկայի հայ գաղութներուն հետ։ Ուզած էր ծանօթանալ Ամերիկայի մեծ մտաւորականներուն հետ։ Ուզած էր ծանօթանալ Ամերիկայի մեծ գործարարներուն հետ։ Ուզած էր ծանօթանալ Ամերիկայի մեծ գործարարներուն հետ։ Ուզած էր ծանօթանալ Ամերիկայի մեծ գործարարներուն հետ։

Ան ունէր նաեւ ուրիշ նպատակներ

այն է որ երեք Մեծերը չեն կրցած հա– մաձայնիլ եւրոպական բանակի ծրագրի մասին: Արժանահաւատ լուրերու համա– ձայն, Ֆրանսա հաստատուն երաշխիքներ խնդրած է Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու ներկայացուցիչներէն: Մասնաւորապէս ուզած է որ Այզընհաուըը յանձն առնէ պահել իր ներկայ մարտական ուժը Եւրոպայի մէջ, իսկ Անգլիա աւելի սերտ գործակցութիւն հաստատէ եւրոպական դինակցութեան հետ: Այզընհաուըը աչ– խատած է ապահովցնել Պ. Պիռօն թէ Մ. Նահանգները պիտի չկրճատեն իրենց մարտական ուժը, բայց կը թուի թէ այս հաւաստիքը գոհացում չէ տուած Ֆրանսա– յի, ապահովելու համար եւրոպական բա– նակի դաշնագրին վաւերացումը: Միւս կողմէ, Զըրչիլ կրկնած է թէ Անգլիա հինգ դաշնագիրներով յանձն առած է ի հարկին կռուիլ Եւրոպայի մէջ, Ֆրանսան պաշտպանելու համար, հետեւաբար չի կրնար աւելի բան մը ընել: Այս ալ բաւա– կան չի համարուիր Ֆրանսայի ներկայա– ցուցիչներուն կողմէ որոնք կ'ուզեն որ Անգլիա չկրճատէ կամ եա չքաշէ իր եւ– րոպական ուժերը, առանց եւրոպական բանակի դինակիցներուն հաւանութեան (Ֆրանսա, Գերմանիա, Իտալիա, Պել– ժիա, Հոլանտա եւ Լիւքսէնպուրկ):

Տեղական թերթերը կը հաստատեն թէ ի բացակայութեան Պ. Լանիէլի, Պ. Պիռօ երեք անգամ պարզած է Ֆրանսայի դիր– քը, երաշխիքներ պահանջելով Անգլիա– յէն եւ Մ. Նահանգներէն:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԿՈՆՔՈՒՐԻ 50րդ մրցանակը չահեցաւ փիէռ Կասքար, այլ անուամբ փիէռ Ֆուռ– նիէ, երկու վէպերու համար,— «Մեռել – ներուն ժամանակը» եւ «Անասունները»: Պատերազմի ընթացքին գերի էր Գերմա– նիա եւ Ուկրայնա եւ երկու անգամ փոր– ձած էր փախչիլ: Ի վերջոյ փրկուեցաւ կարմիր բանակին յառաջխաղացութեամբ: Կոնքուռի մրցանակը 5000 ֆրանք է, որ այն երանելի օրերուն կը բաւէր մէկ տարի հանդիստ կեանք վարելու համար... Թ. Ռընոտոյի դրական մրցանակը չահեցաւ Տիկին Սելիա Պերթէն, «Վերջին Անմեղու– թիւնը» վէպին համար:

ԻԶմիրի մէջ ռազմական նոր խարխափ մը պիտի հաստատուի մօտերս, ինչպէս կը պրեն թուրք թերթերը: Անցեալ շաբ– թու հոն գնաց արեւելեան Միջերկրականի հրամանատարը, ամերիկացի ծովակալ Բայթ, ինը հետեւորդներով:

Թէհրանէն կը հեռագրեն թէ երկու ու– սանողներ սպանուեցան եւ մէկ հոգի ալ վիրաւորուեցաւ, երբ զինուորները կրակ բացին, արգիլելու համար համալսարանի ուսանողներուն հականզլիական ցոյցը: Երեսուն հոգի ձերբակալուեցան: Զօր. Ֆարհատ Տաղտանի, զինուորական կա– ռավարիչը, յայտարարեց թէ հրացանա– ձգութիւնը տեղի ունեցաւ երբ ուսանող– ները կը փորձէին զինաթափ ընել զին– ուորները:— Անգլ. կառավարութիւնը պործակատար մը նշանակեց Թեհրանի դեսպանատան համար, իբրեւ հետեւանք դիւանագիտական յարաբերութեանց վե– րահաստատման: Գործակատարը, Պ. Հուայթ, որ 42 տարեկան է եւ քսէ տնտե– սագէտ, մօտերս Թեհրան պիտի երթայ դեսպանատունը վերաբանալու համար:

Ա. Մ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՕՐը տօնուեցաւ Դեկ– տեմբեր 5ին, բայց ոչ Մոսկուայի անթե– լը, ոչ ալ թերթերը զայն կոչեցին «Սթա– լինեան սահմանադրութիւն», ինչպէս կ'ը– նէին 1936 Դեկտ. 5էն ի վեր:

ԳՈՐԾԱԶՐԿՈՒԹԵԱՆ դարման տանելու համար միջոցներ կը խորհի Տնտեսական Խորհուրդը, որուն նստաշրջանը բացուե– ցաւ երէկ: Հրատարակուած տեղեկու– թեանց համաձայն 200·000 ամբողջական գործազուրկներ կան, իսկ 157·000 բան– ուորներ չաբաթական 40 ժամէն պակաս կ'աշխատին: Նպաստընկալ գործազուրկ– ներու թիւը, որ 33·203 էր Հոկտ. 1ին, Սէնի նահանգին մէջ, 41·000ի բարձրա– ցած էր Նոյ. 1ին:

ՊՈԼՍՈՑ վերջին թղթաբերէն կ'իմա– նանք թէ քննիչ յանձնաժողովը ձեռնհաս իշխանութեան յանձնած է իր տեղեկա– գիրը, առաջարկելով Գերագոյն Ատեանին յանձնել Իսմէթ Ինէօնիւն, «իբրեւ պա– տասխանատու 102 հայբենակիցներու դա– տահարման»:

ՏԱՍԸ ՏԱՐի տաժանակիր աշխատան– քի դատապարտուեցաւ Ժան Տորտէն, այն ամբաստանութեամբ թէ մատնած է դիմադրական ճակատի ընկերները, ինչ– պէս եւ կարգ մը գեղծումներ գործած:

ՄԱՐՍԷյԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆԸ ԿՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐը

14 Դեկտ. երկուշաբթի իրիկուն, ժա– մը 8·30ին, Սալ Մազրնոյի մէջ (ռիւ տ'Օպանեը):

Կը նախագահէ՝

Mr. JEAN BALLARD
Directeur des «*Cahiers du Sud*»

Ներկայ կ'ըլլայ եւ իր թարգմանու– թիւններէն կը կարդայ բանաստեղծ՝

LUC ANDRE MARCEL

Կը խօսին՝

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գ. ՍԱՅԱՊԱԼԵԱՆ (Ֆրանսերէն)
Անդամ Վառի Ակադեմիային
եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ– ցին.— ՏԻԿԻՆ ԶԱՊԵԼ ՄՈՐԸՆՈՆ, Պ. Ֆ. ՀՐԱԶԵԱՆ (երգ), Պ. Լ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (ջութակ), Օր. Օր. ԶՐԲԱՇԵԱՆ, Ա. ԹԱ– ԴՈՑԵԱՆ եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ (արտասա– նութիւն): Մարսէյլի Հայ արիները եւ ա– րեւնոյշները (պար):

Դաշնակով կ'ընկերակցին Օր. Օր. Օ– ԹԱՐ եւ ԷՕԺ. ԹԻԼԵԱՆ:

★

ԳԻՆԵԶՕՆ

ի պահիւ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ
(Իր Միջին Արեւելք մեկնելուն առիթով)
կազմակերպուած ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՑԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ:

Հանրութեան տրամադրուած սակաւա– թիւ տոմսերու համար դիմել.—

H. MALAKIAN, 3, Bl. Th. Turner
et V.DER VARTANIAN,9,rue du Coq

12 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Քաֆէ Նօայի սրահին մէջ:

Մուտք՝ մասնաւոր հրաւիրատոմսով:

ԵՐԵԿՈՑԹ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ Իրեր– ցնուածեան Միութեան:

Շաբաթ, 12 Դեկտ., ժամը 21էն մին– չեւ լոյս, Պուա Քոլոմպի քաղաքապե– տարանի սրահին մէջ: 2 ռիւ Էթիէն տ'Օրվ կայարանին մօտ: (Սէն Լազարի կայարա– նէն 7 վայրկեան):

Կը նախագահէ Պուա Քոլոմպի քաղա– քապետը՝

Mr. Emile Tricon

Հայկական գեղարուեստական ճոխ բա– ժին եւ սիրուն անակնկալներ:

Պ. ՎԱՐԴԵՒԱՆԵԱՆի

Ռատիոյի մեծ նուագախումբով՝ եւրո– պական պարերը մինչեւ լոյս:

Ֆրանսա նոր ժամանած միջազգային արուեստագէտ, սիրայօժար մասնակցու– թեամբ ԵՐՈՒԱՆԴ ՃԱՆԵԱՆի:

Մուտք 200 ֆրանք:

Սեղանները ապահովել դիմելով
U. E. F. A. 9 Ave. Calmels
Bois-Colombes (S.) Tél. CHA. 00-55

ԽՆՋՈՅՔ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան:

Կիրակի, 13 Դեկտ. կէսօրէ վերջ ժամը 4էն 10ը Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէ– զիզ: Առատ եւ ճոխ պիւֆէ:

Մուտքը ազատ է:

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

ՇԱԻԻԼ.— Այս կիրակի օր Ս. Ցակոբայ տօնին առթիւ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մատրան մէջ: Այս առթիւ հրաւիրուած է Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ չորչուն Դպրաց Դասը: Պատա– րագը պիտի երգուի եռաձայն դեկավա– րութեամբ Պ. Արմենակ Արապեանի:

Ցաւարտ պատարագի հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի մատրանս դը– պիրներէն Պ. Պ. Զաւէն Ցովհաննէսեանի եւ Ցակոբ Դաւիթեանի հանդուցեալ ծնո– ղաց համար, նաեւ հանդուցեալ Տիկին Ե– ղիսաբէթ Բարսեղեանի մահուան քառա– սունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին Շաւիլի ժողովուրդը եւ հանդուցեալներուն յիշատակը յարգող– ները: — *վարչութիւն*

ՅԵՐԵԿՈՅԹ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ց. Կ. Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնա– ճիւղի յերեկոյթ պարահանդէսը, կիրակի 20 Դեկտ., ժամը 16էն 24:

Սալ տ'Էրլէմօնի չքեղ սրահին մէջ:

25պիս, Ավընիւ տը լա Ռէփիւպլիք, Մօնրուժ:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Այս Զորեքշաբթի երեկոյ, ժամը 9ին, Քաոէ սրճարանին վերնայարկը, կը խօսի ՓՐՕՖ. ԽԱՑԻԿԵԱՆ, նիւթ ունենալով Գրիգոր Նարեկացիի եւ իր շրջանին մշա– կոյթը:

Իսկ Նչան Պէչիկթաչլեանի երգիծական դրականութեան մասին Պ. Բալուեանի զե– կուցման վիճաբանութիւնը յետաձգուած է յաջորդ շաբթուան:

Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ, որպէսզի դիւղէն եկողները հասնին իրենց կառա– խումբերուն:

ԱՐԱՔՍ

ՊԱՏԱՆԵԿԱՆ ՄԻԱԿ ՊԱՏԿԵՐԱԶԱՐԴ ԹԵՐԹԸ

ԱՐԱՔՍ արդէն 27րդ թիւը հրատարա– կած է եւ մօտերս կը բոլորէ առաջին տա– րին:

Ամէնքն ալ կը հաստատեն թէ ԱՐԱՔՍ դպրոցի դերը կը կատարէ ընտանիքներու մէջ, սատեղծելով հայերէնի հետաքրքրու– թիւն մանուկներու մօտ:

Կը հրաւիրենք մեր բաժանորդները փո– տուել իրենց չուրջ առ նուազն մէկ նոր բաժանորդ: Այս աշակցութեան չնորհիւ ի մօտոյ ԱՐԱՔՍը կը վերածենք չաբաթա– թերթի:

Ունինք բազմաթիւ դպրոցականներ Ֆը– րանսայէն մինչեւ Լիբանան, Սուրիա, ո– րոնք ի վիճակի չեն բաժանորդագրուելու, Նուիրեցէ՛ք օրինակ մը կամ աւելի, անոնց յատկացուելու համար:

ԼԱԻԱԳՈՑՆ ԿԱՂԱՆԴՋԻՔը ՆՈՐ ՏԱՐ– ՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ:

Բաժանորդագրութեան պայմանները:

Ֆրանսա 1000 ֆր., Արտասահման 1400 կամ 4 տոլար:

Chèque Postal, Paris 7065-15
N.Hovhannessian,14,Rue du Soleil,Paris

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ

ՇԱԻԻԼ.— Ց. Կ. Խաչի Շաւիլի մասնա– ճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկե– րուհիներ Հայրինէ Տէմիրճեանի եւ Աննա– հիա Պարտաքճեանի իրենց մօր եւ մեծմօր մահուան առթիւ:

× *Շաւիլի Հ. Ց. Դ. «Արդութեան» խումբը եւ Նոր Սերունդի «Անդրանիկ» խումբը ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկ. Ցարութիւն Տէմիրճեանի՝ իր մեծ մօր մահուան առթիւ:*

ՆՈՒԻՐՆԵՐ.— Օր. Իսկուհի Գուլում– ճեանի եւ կարպիս Գառնիկեանի ամուս– նութեան առթիւ Ց. Կ. Խաչի մասնաճիւ– ղը չնորհակալութեամբ ստացած է հազար ֆր. կնքահայր Պ. Սիմոն Գառնիկեանէ:

× *Պիչանքուռէն Պ. Ցակոբ Աբիկեան հազար ֆր. կը նուիրէ Շաւիլի Նոր Սե– րունդին իր մօր՝ Այրի Տիկին Գայեանէ Աբիկեանի մահուան առթիւ:*

× *Փարիզէն ընկեր Օննիկ Թորանեան հազարական ֆր. կը նուիրէ Շաւիլի դպ– րոցին եւ Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդին, Պ. Գէորգ Էմիրեանեանի մահուան առթիւ:*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մարսէյլ.— Տէր եւ Տիկին Միքայէլ Աչճեան, Տէր եւ Տիկին Մարտիրոս Գրիգորեան եւ զաւակները, Կիւլեան ընտանիք, Տէր եւ Տիկին Պետրոս Մերիկեան, Տէր եւ Տիկին Սեդրակ Էմիր– խանեան եւ զաւակը, Տէր եւ Տիկ. Մկրը Սէֆէրեան եւ զաւակը, Այրի Տիկին Զա– պէլ Ցովակիմեան եւ զաւակը, Մերիկեան ընտանիք եւ զաւակը, Տէֆէրեան ընտա– նիք եւ զաւակը, Պ. Եղիա Տօնապետեան, խորին չնորհակալութիւննին կը յայտնեն ամէն անոնց որոնք անձամբ, նամակով եւ հեռագրով ցաւակցութիւն յայտնեցին ի– րենց մօր, կեսրոջ, տալոջ, խնամիին եւ ազգականին ԱՑՐԻ ՏԻԿ. ՍՐԲՈՒՀԻ ԱՇ– ՃԵԱՆի մահուան առթիւ, որ տեղի ունե– ցաւ 21 Նոյեմբեր:

ԿՐՃՆՈՊԼի ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐԷՆ

կը խնդրուի իրենց բաժնեգիները վճարել ընկեր Նշան Քիւրէճեանի:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի չըր– ջանի ներկայացուցչական ժողովը այս չորեքշաբթի ժամը 9ին, Ազգ. Տան մէջ: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի Ահարոնեան խումբի ընդհ. ժողո– վը այս հինգշաբթի ժամը 21·30ին Ազգ. Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ: — Հայե– րէնի դասերը ժամը 20·30ին:

ՎԻԵՆ.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ, ժամը 20·30ին, Համօ Օհան– ջանեան ակումբին մէջ: Կարեւոր օրա– կարգ:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ.— Վ. Մ.— Ստացած ենք: Երկուքն ալ պիտի հրատարակուին:

Գ. Կ. Խաչի Անտուվիլի մասնաճիւղը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Թադ– եոր Քէմէնճեանէ հազար ֆր. ողջոյ– եալ Պ. Խաչատուր Թորգոմեանի մահուան առթիւ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ
ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Թատերական ներկայացումը՝ Խախտին Անիւը, 9 Յունուար, 1954, Շաբաթ երե– կոյ, Սալ տ'Իէնա: Մանրամասնութիւն– ները չուտով:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑՔ

Գ. Կ. Խաչի Մարսէյլ հաղաճի մասնա– ճիւղին ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ: 19 Դեկտ. Սփլանտիտ չքեղ սրահին մէջ: Բացառիկ եւ աննախընթաց պատ– րաստութեամբ:

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

Փորձառու *փիքէօղ* մը (կօշիկի երես կարող):

Դիմել՝ Պ. ՎԱՆԼԵԱՆի,
7, Rue Godot de Mauroy, Tél.OPE. 01-08
Métro OPERA ou MADELEINE

ԻՐԻՍ ՊԻԼՊԻԼԵԱՆԻ ԵՐԳԱՊՆԱԿՆԵՐը

Շարքը հինգ հատ.—

1.— Անտունի, Գարուն ա՝ ԿՈՄԻՏԱՄ ՎՐԴ.:

2.— Նազեր Ա.ԼԷՄՇԱՀ, երեկոյեան ծաղկոտ սարէն՝ Հ. ՍՏԵՓԱՆԵԱՆ:

3.— Աղբիւրի մօտ ԱՇՈՏ ՍԱՖԵԱՆ, Տատրագոմի հարսը Ա. ՊԱՐՊԵԼԵԱՆ:

4.— Հայբենիք ԱՐՏ. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ, Անուշ ՏԻԳՐԱՆԵԱՆ:

5.—Chanson géorgienne, Rachmaninoff, Les Noces de Figaro (air de chérubin Mozart

DISQUES SATURNE
Adresse — BULBULIAN
105, Ave. St. Ouen, Paris (17e)
Tél. MAR. 40 - 33

Բնակիճ Մարսէյլ, Լիոն թէ Փարիզ

Ձեր սիրտերուն մէջ ունենալու համար

խինդ ու յոյզ

Մի մոռնաք որ կայ ու կը մնայ

ՏԻՒԶ

ԾԱԽՈՒ ՏՈՒՆ

Մեկնումի պատճառով ծախու է Ալֆոր– վիլի մէջ, տուն մը (փավիյյեօն): Ունի երկու մեծ աշխատանոց, չորս սենեակ, խոհանոց, ճաշասենեակ, լուացարան, մառան, կոյուղի, պարտէզ մը 220 քառ. մեթր: Պարապ է: Մատչելի դին եւ վը– ճարումի դիւրութիւն: Շատ չահեկան գործ: Դիմել՝

Kaloustian, 44, Rue E. Zola, Alfortville
Tél. : ENT. 33 - 87

ԾԱԽՈՒ ՀՈՂ

Պուժիվալ, կայարանին դիմաց, 500 – 600 քառ. մեթր, անտառին եզերքը: Շատ լաւ դիրք:

Դիմել Ցառաջի վարչութեան:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 10 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
JEUDI 10 DECEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7240 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2651

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԻՆ ԵՒ ՆՈՐ ԿԱՊԵՐ

•

Իբրեւ ընդհանուր երեւոյթ, խախուտ են մեր արտաքին յարաբերութիւնները, մեր բնակած երկիրներուն մէջ :

Ներքին կապերն ալ վերաքննութեան կը կարօտին, բայց այսօր պիտի խօսինք արտաքինի մասին :

Ցաճախ կը դանդաղինք, երբեմն ալ կ'ընդվզինք, երբ անհաճոյ եղելութի մը առջեւ գտնուինք : Եւ ընդհանրապէս յանցաւոր կը գտնենք դիմացինը :

Երբեք չենք անդրադառնար պատճառ – ներու մասին :

Մենք մեր մէջ կծկուած, հին փառքե – րով ուռած, կ'ուզենք որ ամէնքն ալ չոյեն մեզ : Եւ կամ ծառայութիւններ մատու – ցանեն ինքնաբերաբար :

Ուրիշներ բարեկամ, «ճանչուոր» կը փնտռեն լապտերով, համաձայն ժամանա – կի պահանջներուն :

Մենք տակաւին 1895 – 96ի կամ 1919 – 20ի յիշատակներով կ'ապրինք :

Մինչեւ անդամ կը մոռնանք որ ամբողջ սերունդ մը անհետացած է, երկու կոչ – մէն ալ :

Եւրոպա կ'ապրինք· բայց աղօտ գաղա – փար ունինք միջավայրին, անցուդարձին, դէպքերու եւ դէմքերու մասին :

Տեղային կը փնտռենք երբ անակնկալ փորձանք մը պատահի եւ կամ հանդէս մը կազմակերպենք :

Անշուշտ ամէն մարդու գործ չէ յարա – բերութիւններ հաստատել եւ բարեկամու – թիւն մշակել :

Բայց, ո՞ր օրուան համար են այն հին ու նոր մտաւորականները, որոնք ծաղկեցան եւ ուռճացան օտարութեան մէջ :

Ամէն երկրի մէջ ալ պատկառելի թիւ մը կը կազմեն համալսարանականները, ան – կախ դիրքերու տիրացած դէմքեր :

Մտնաւորապէս վերջին երեսուն տա – րիներու ընթացքին նոր ուժեր հասան :

Շատերը կը պարծենան իրենց «միջազ – գային» պաշարով, եւ նեղ կը դանեն հայ – կական հորիզոնը :

Նոյն իսկ այդ յաւակնութիւնը իրենց ի – րաւունք չի տար որ տունը նստին կամ ա – մուլ եւ ամբարտաւան դիրք մը բռնեն :

Ինակավայրը փոխուեցաւ : Խրքերը եւ պահանջները փոխուեցան :

Այլեւս ներելի չէ օրօրուիլ խաբուսիկ երեւոյթներով :

Կոպիտ իրականութիւնը կը տեսնենք ա – չօք – բացօք : Ամէն օր եւ ամէն տեղ :

Կը տեսնենք թէ ինչպէս մեծերուն մե – ծերն անդամ նեցուկ եւ ապաւէն կը փընտռեն : Կապեր, օղակներ կը հաստատեն, եթէ ոչ դեմին չհեղլու, գոնէ իրենց դիր – քերը պահելու համար :

Իսկ մենք եղածը մաչեցնելով զբաղած ենք, տարիներէ ի վեր : Ներսէն թէ դուր – սէն :

Երկիրներ կան ուր ժժդոյն յիշատակ մը դարձեր է մեր անունը : Եւ կամ կը յիշուի պարզապէս իբրեւ քրիստոնէական ազանդութիւն :

Այս տեսակէտէն ալ չատ ետ մնացած ենք, մասնաւորապէս արեւմտեան Եւրո – պայի մէջ :

Մինչդեռ, Փարիզ, Լոնտոն, Պրիւսէլ ա – մէն յարմարութիւն կը ներկայացնեն սերտ կապեր հաստատելու համար : Ոչ միայն տեղացի մտաւորականութեան, այլ եւ օտար ուսանողութեան հետ :

Անոնք որ մեր երիտասարդներուն հետ կ'ուսանին մեծ ոստաններու մէջ, այս կամ երկրին վաղուան մտաւոր առաջ – նորդներն են, եթէ ոչ պետական վարիչ – ները :

Ինչ ազգի ալ պատկանին անոնք, աւելի լաւ կը հասկնան իրար, իրրեւ ներկայա – յուցիչները նոյն սերունդին :

Ինչո՞ւ չօգտուիլ առիթէն :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՅՈՒՍԱԽԱԲՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ԴԱՒՈՒԹԻՒՆ ՖՐԱՆՍԱՑԻ ՄԷՋ

•

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԶԵԿՈՅՑ ՊԵՐՄՈՒՏԱՑԻ ԺՈՂՈՎԻ ՄԱՍԻՆ

Բոլոր տեղեկութիւնները կը հաստատեն թէ յուսախաբութիւն պատճառած է Պեր – մուտայի խորհրդաժողովը, իսկ Ֆրան – սայի մէջ՝ դառնութիւն :

Ինչպէս կ'երեւայ պաշտօնական զեկոյ – ցէն, միակ դրական ելքը Զորսերու ժողո – վի մասին տրուած որոշումն է : Մնացեալ խորհրդաժութիւնները կը չօշափեն ընդ – հանուր սկզբունքները : Փարիզեան մա – մուլը, գլուխ ըլլալով կիսապաշտօնա – կան «Լը Մոնտ»ը, տարտամ եւ անորոշ կը դանեն պաշտօնական զեկոյցը :

Ժողովին կը մասնակցէին երեք պետու – թեանց գլխաւոր դէմքերը 3 վարչապետ, երեք արտաքին գործերու նախարար : Մասնագէտ խորհրդականերու թիւը կը հասնէր քառասունի : Աշխարհի ամէն կողմերէն Պերմուտա փութացած էին մօտ երկու հարիւր թղթակիցներ : Ժողովը տեւեց հինգ օր, եւ ամբողջ աշխարհ անձ – կութեամբ կը սպասէր ելքին : Մանաւանդ որ խիստ դաղտնապահութիւն կը տիրէր : Իրազեկներ դիտել կուտան թէ «չէր ար – ժեր փշաթելերու եւին ապատանիլ, ե – րեք պետութեանց Ատլանտեան տես – չութեանց պահակներուն պաշտպանու – թեան տակ, այսքան տկար զեկոյց մը հրամցնելու համար աշխարհին» :

Ի՞նչ կ'ըսէ պաշտօնական զեկոյցը :

Հաստատելէ վերջ թէ նախագահ Այ – զընհաուըր, Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ վար – չապետները եւ իրենց արտաքին նախա – րարները Պերմուտայի մէջ ժողով դումա – րեցին Դեկտ. 4էն 7, կը չարունակէ·

— « Անոնք քննեցին իրենց քաղաքակա – նութիւնը աշխարհի զանազան մասերուն մէջ ուր իրենց երկիրները պարտաւորու – թիւններ ստանձնած են եւ հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարակեցին ·—

1·— Մեր ժողովները կը խորհրդանշեն եւ կը հաստատեն մեր երեք երկիրներուն նպատակներու նոյնութիւնը : Մեր վեր – լուծման մէջ համաձայնեցանք մեր առջեւ դրուած խնդիրներու մասին եւ վաւերա – ցուցինք զանազան էական միջոցներ ա – նոնց լուծման համար : Համոզուած թէ մեր ուժերուն միութիւնը խաղաղութեան եւ ապահովութեան լաւագոյն երաշխա – ւորութիւնը կը ներկայացնէ, որոշեցինք չարունակել մեր հաւաքական ջանքերը աւելի ամրապնդելու համար զայն : Եթէ նախայարձակման վտանգը այսօր հեռա – ցած կ'երեւայ, այդ կը պարտինք աղատ աշխարհին յարաճուն ուժին եւ անոր ցոյց տուած վճռականութեան :

Մենք հաստատակամ պիտի պահենք մեր համերաշխութիւնը եւ արթնութիւնը այն ջանքերուն հանդէպ որ կը ձգտին պատակտել մեզ : Մենք համոզուած ենք թէ ազատ ժողովուրդները կրնան ամրա – պնդել իրենց ապահովութիւնը եւ բարօ – րութիւնը, չնորհիւ իրենց նիւթական աղ – բիւրներուն եւ բարոյական ուժերուն : Մենք յանձն կ'առնենք միասնաբար աշ – խատիլ այդ նպատակներուն համար :

2·— Հիւս. Ատլանտեանի դաշնագիրն է եւ կը մնայ հիմքը մեր միացեալ քաղա – քականութեան : Մենք միջոցներ խորհե – ցանք զօրացնելու համար մեր զինակցու – թեան պաշտպանողական կարողութիւնը : Լորա Իսմէյ, Ատլանտեան կազմակերպու – թեան ընդհ. քարտուղարը, ներկայ էր այս մասին եղած խօսակցութեանց : Գեր – մանիան ալ մէջն ըլլալով, մենք միացեալ Եւրոպայի մը տեւական զարգացման մէջ կը տեսնենք լաւագոյն միջոցը Եւրոպայի ազատ ժողովուրդներուն բարգաւաճման, ապահովութեան եւ հաստատուն վի – ճակին : Անգամ մը եւս հաստատեցինք

ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՍԱՐՍԱՓԸ ԵՒ ԱՅԶԸՆՀԱՒՈՒԲՐԻ ԿՈՉԸ

ԿԱՌԱՒԱՐԿԷ ԽՈՒՍԱՓԻԼ ՎՏԱՆԳԻՆ

Ինչպէս գրած էինք, նախագահ Այզը – հաուըր հանդիսաւոր կոչ մը ուղղեց Դեկ – տեմբեր 8ին, Ազգաժողովին առջեւ, պար – զելով հիւլէական ուժին տարած վտանգ – ները : Այս առթիւ ըսաւ թէ իր երկրի խորհրդարանին պիտի ներկայացնէ ծրա – գիր մը, հետեւեալ բովանդակութեամբ ·—

1·· Համաչխարհային քննութիւն մը կատարել եւ դտնել ամէնէն արդիւնաւոր միջոցները, օգտագործելու համար հիւ – լէական ուժը խաղաղութեան տուն :

2·— Այժմէն միջոցներ ձեռք առնել նը – պատեցնելու համար հիւլէական մթերքի քանդիչ կարողութիւնը :

3·— Թոյլ տալ որ բոլոր ազգերը հե – տաքրքրուին որպէսզի աշխարհի մեծ պե – տութիւնները, արեւելքի թէ արեւմուտքի մէջ, ամէն բանէ առաջ աշխատին մարդ – կային տեւչերու զոհացում տալու եւ ոչ թէ պատերազմի զէնքեր չինելու :

4· Նոր ձեւեր դտնել չատ մը դժուարին խնդիրներ լուծելու համար, խորհրդա – ժողովներով, որպէսզի աշխարհ թօ – թափէ այն թմրութիւնը որ հետեւանք է երկիւղի եւ զրական յառաջդիմութիւն մը կատարուի դէպի խաղաղութիւն :

Նախագահը այս առթիւ քանի մը տեղե – կութիւններ հաղորդեց Մ. Նահանգներու հիւլէական մթերքի մասին : Ըսաւ թէ այդ մթերքը մեծապէս կը գերազանցէ թնդա – նօթի եւ օդանաւի բոլոր ռումբերու միաց – եալ պայթուցիկ ուժը որ տեսնուեցաւ Բ. աշխարհամարտի ընթացքին : Եւ օրէ օր կ'աճի : « Այսօրուան հիւլէական ռումբերը 25 անդամ աւելի զօրաւոր են քան այն դէնքերը որոնցմով սկսաւ հիւլէական դա – րաշրջանը : Ջրածին ռումբերուն ուժը մի – լիոնաւոր թոն պայթուցիկ նիւթ կ'արժէ : Եթէ հիւլէական յարձակում մը կատար – ուի Մ. Նահանգներուն դէմ մենք պիտի պատասխանենք արագ եւ վճռական : Բայց եթէ ըսէի թէ Մ. Նահանգներուն պաշտպանողական կարողութիւնները այնպէս են որ կրնան ահռելի կորուստներ պատճառել նախայարձակի մը, եթէ ըսէի թէ Մ. Նահանգները կրնան անապատի մը վերածել նախայարձակի մը երկիրը, ճիշդ ըլլալով հանդերձ, իսկապէս արտա – յայտած պիտի չըլլայի մեր երկրին նպա – տակները եւ յոյսերը : Իմ երկիրս կ'ուզէ կառուցանել եւ ոչ թէ կործանել : Կ'ուզէ համաձայնութիւններ կնքել ազգերու մի – ջեւ եւ ոչ թէ պատերազմներ սարքել » :

ՄՄԲ·— Տեղի անձկութեան պատճառով վաղուան կը յետաձգենք մնացեալը :

թէ անհրաժեշտ է եւրոպական բանակի դաշնագիրը, զօրացնելու համար Ատլան – տեան հասարակութեան պաշտպանողա – կան կարողութիւնը, դաշինք մը որ անոր ամբողջական մասը պիտի կազմէ : Այս կերպով պիտի ապահովուի սերտ եւ տե – ւական գործակցութիւն մը ամերիկեան եւ քրիստոնեական ուժերուն եւ միացեալ բանակի ուժերուն միջեւ եւրոպական յա – մաքին վրայ :

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը պար – զեց այն խնդիրները որոնք զրուած են իր կառավարութեան առջեւ եւրոպական բա – նակի մասին : Մենք հիմնաւոր կամ տեւա – կան չենք նկատեր Եւրոպայի ներկայ բա – ժանումը : Կը յուսանք թէ արեւելեան Ե – րոպայի ժողովուրդները խաղաղ միջոցնե – րով պիտի կրնան, պատեհ ժամուն, դարձեալ կատարել իրենց դերը իբրեւ ա – զատ ազգեր ազատ Եւրոպայի մը մէջ :

3·— Մեր երեք կառավարութիւնները որ եւ է պատեհութիւն դանց պիտի չտա – նեն, մեղմացնելու համար այն լարուած

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ՓԱՐԻԶԻ ԵԿԵՂԵՑԻՈՑ ԸՆԴՀ· ԺՈՂՈՎԸ

ՄՄԲ·— երեքշաբթի եւ չորեքշաբթի հրատարակեցինք իրազեկ աղբիւրէ ստացուած տեղեկութիւններ, կիրակի օրուան ընդհ· ժողովի մասին :

Այսօր ալ նոյնութեամբ կը հրատարա – կենք եկեղեցւոյ դիւանէն հաղորդուած զեկոյցը, իբրեւ լրացուցիչ տեղեկութիւն : (Եթէ լուսաբանութեան կարօտ կէտեր կան, պատրաստ ենք հրատարակելու) ·—

Փարիզի Հայ· Եկեղեցւոյ կրօն· Ըն – կերակցութեան ընդհ· ժողովը տեղի ու – նեցաւ 6 Դեկտ· 1953ին ժամը 15ին, Ազգ· Տան սրահին մէջ, հաւատացեալներու հոծ բազմութեան մը ներկայութեան, նախա – գահութեամբ Հայրապետական պատուի – րակ եւ Փարիզի Առաջնորդ Գեր· Տ· Սե – բովբէ Ծ· Վ· Մանուկեանի :

Ընդհ· ժողովի աւենապետ ընտրուե – ցաւ Պ· Բ· Տամլամեան, աւենադպիր Պ· Ս· Գարակէօզեան :

Կարդացուեցաւ նախորդ ընդհ· ժողո – վին արձանագրութիւնը եւ վաւերացուե – ցաւ : Վարչութեան աւենապետ Պ· Ս· Քարեան կարդաց վարչութեան տեղեկա – գիրը : Պ· Պետրոս Զազուքճեան կարդաց հաշուեքննիչ յանձնաժողովին տեղեկա – գիրը :

Ժողովականներէն չատեր խօսք առնե – լով արտայայտուեցան վարչութեան դոր – ծունէութեան մասին :

Վարչութեան աւենապետին կողմէ տր – ուած բացատրութիւններէն եւ լուսաբա – նութիւններէն վերջ ներկայացուեցան եր – կու բանաձեւներ հետեւեալ բովանդակու – թեամբ ·—

1·— «Ընդհանուր ժողովը լսելէ յետոյ վարչութեան համաձայնութիւնը եւ հաշուեքննիչ Յանձնաժողովի տեղեկագի – րը վարչութեան նիւթական եւ բարոյա – կան գործունէութեան մասին զայն կը գտնէ բաւարար եւ կ'անցնի օրակարգի յա – ջորդ հարցին » :

2·—«Ժողովս, լսելով վարչութեան տե – ղեկագիրը իր ընդհ· դիծերուն մէջ կը գտնէ զայն գոհացուցիչ, իսկ Ազգ· Տան խնդրին մանրամասն քննութեան ու պա – տասխանատուութեանց ճշդումը կը յանձ – նէ նորընտիր վարչութեան » :

Ժողովը նկատելով որ երկոս բանաձե – ները միեւնոյն բովանդակութիւնը ունին, գանոնք միացնելով քուէարկեց :

Ժողովը անցնելով յաջորդ օրակարգին, քուէարկեց հետեւեալ բանաձեւը ·—

« Ընդհ· ժողովը լսելէ վերջ վարչու – թեան յայտարարութիւնը իր հաւաքական հրաժարականի մասին, կ'ընդունի զայն եւ կը խնդրէ Հայր Սուրբէն, որպէսզի կազմէ յանձնախումբ մը նոր ծրագիր կա – նոնադրի նախագիծը վերաքննելու, զայն Արտ· Ընդհ· ժողովին քուէարկութեան եւ վաւերացումին ենթարկելու եւ անոր տը – րամադրութեան համաձայն ընտրութիւնը կազմակերպելու գործակցութեամբ վար – չութեան դիւանին, առ առաւելն երեք ամսուան ընթացքին» :

Ժողովը փակուեցաւ ժամը 19ին Տէրու – նական աղօթքով :— (Դիւան)

ՏԷՐ ԵՒ ՏԻԿ· ՄԱՐՏԻԿԵԱՆ ՍՊԻՏԱԿ ՊԱԼԱՏԻՆ ՄԷՋ

ՈՒՈՇԻՆԿԹՐԷՆ, (Ցառաջ) ·— Նոյեմբեր 30ին, Տէր եւ Տիկին ձօրճ Մարտիկեան մասնաւոր հրաւէրով այցելեցին նախա – գահական պալատը : Իրենց կ'ընկերանա – յին Տիկին Մարտիկեանի քոյրը՝ Տիկին Լիւսի Թադոսեան եւ իր երկու փոքրիկ – ները՝ Էնթէթ Նէզ եւ Հայկ Թադոսեան : Տիկին Այզընհաուըր ամբողջ մէկուկէս ժամ տրամադրեց անոնց ցոյց տալով նա – խագահական բնակարանի բոլոր բաժին – ները :

Նիւ ԵՈՐՔի վեց օրաթերթերը, որոնք դադրած էին 11 օրէ ի վեր, գործադուլի մը հետեւանքով, վերսկսան հրատարակ – ուիլ Դեկտեմբեր 8ին :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՀԱՅԿ· ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

●

ԽՄԲ·— «Էջմիածին» ամսագրի 1953 Սեպտեմբերի թիւէն կ'արտագրեմ հե– տեւեալ գրախօսականը: Գիրքը ռուսերէն է եւ չեմ գիտեր թէ հայերէնի ալ պիտի թարգմանուի՞: Հեղինակը՝ պրոֆ· Գ· Գ· Միքայէլեան: Հրատարակութիւն Հա– յաստանի Գիտութեանց Ակադեմիայի·—

Պատմական Կիլիկիան ուր կազմաւոր – ուած է Կիլիկեան Հայկ· Պետութիւնը, կը դանուի երեք մայր ցամաքներու՝ Ասիոյ, Ափրիկէի եւ Եւրոպայի խաչաձեւման հան– դոյցին մէջ եւ մօտ 400քմ· երկարութեամբ շերտով մը կ'երկարի Միջերկրական ծո – վու հիւսիս– արեւելեան ափով: Ան մեծ դեր է ունեցած Մերձաւոր Արեւելքի տըն– տեսական, քաղաքական եւ մշակութային պատմութեան մէջ, որով՝ եւ անոր պատ – մութիւնը արժանի է մասնաւոր ուշա – դրութեան:

Գ· Միքայէլեանի «Կիլիկիան հայկական պետութեան պատմութիւն» խորագրով ներկայ աշխատութիւնը Կիլիկիոյ պատ – մութեան նուիրուած առաջին ուսումնա – սիրութիւնը չէ: Կիլիկիոյ պատմութեան շուրջ բաւական գրականութիւն է ստեղ – ծուած, անով զբաղած են ինչպէս հայ պատմաբանները (Մ· Զամչեան, Ղ· Ալի– շան, Լէօ, Մ· Օրմանեան, Գարեգին կա– թողիկոս Յովսէփեան եւ ուրիշներ) նոյն– պէս եւ արեւմտա – եւրոպական պատմա – բանները, (Կրուսէ, Վ· Լանկլուա, Թու – ընվիզ եւ ուրիշներ), որոնք զբաղած են զլխաւորաբար քաղաքական պատմու – թեամբ եւ մշակոյթով: Արեւմտա – եւրո– պական պատմաբանները անդրադարձած են Կիլիկիոյ պատմութեան միայն Արե – ւելքի եւ Արեւմուտքի միջեւ տեղի ունե – ցած առեւտրական յարաբերութեանց եւ կամ խաչակիրներու արշաւանքներու ու – սումնասիրութեամբ: Անոնց բոլորին տե – սաղաշէն դուրս է մնացած բուն ժողո – վուրդի, արտադրողներու պատմութիւնը:

Պրոֆ· Գ· Միքայէլեանի ներկայ աշ – խատութիւնը, իր նիւթի հարստութեամբ եւ պատմական իրադարձութեանց տըր – ուած մեկնութիւններով, Կիլիկիոյ պատ– մութեան նուիրուած միակ լուրջ եւ ամ – բողջական աշխատութիւնն է·:

Պրոֆ· Գ· Միքայէլեան, իր ուսումնա – սիրութեան մէջ, զլխաւորաբար ծանրա – ցած է Կիլիկիոյ հայկ· պատմութեան վը– րայ (1080 — 1375) թէեւ ներածականին մէջ տուած է պատմական համառօտ տե– ղեկութիւններ Կիլիկիոյ բնական պայ – մաններու եւ նախահայկական շրջանի մասին (հիմնական ժամանակաշրջանէն մինչեւ բիւզանդա – արաբական ժամանակաշրջանը):

Աշխատութեան բուն նիւթը կը սկսի Յրդ դլուխէն՝ «Հայերի արտագաղթը եւ հայկական իշխանութիւնների առաջա– ցումը Կապադովկիայում, Միջագետա– մում, Սիւրիայում եւ Կիլիկիայում» (էջ 54 – 80): Ան հոս պատմական տուեալնե– րու վրայ ցոյց տուած է Բիւզանդիոյ նեն– դատ քաղաքականութիւնը Հայաստանի նկատմամբ ԺԱ – ԺԲ· դարերուն, ժամա– կաշրջան մը, երբ հայ ժողովուրդը իր ֆիզիքական գոյութեան, իր անկախու – թեան համար կեանքի եւ մահու կռիւ կը մղէր սելջուկեան յարձակողներու դէմ: Բիւզանդական կառավարող շրջանները այդ ժամանակ կ'աշխատէին օգտագործել հայ ժողովրդի դժբախտ վիճակը, ար – տաքնապէս հանդէս գալով իբրեւ Հայե – րու դաշնակից, ներքնապէս խլրտդային աշ– խատանք կը տանէին, քայքայելու Հա – յաստանի քաղաքական ամբողջականու – թիւնը՝ նպատակ ունենալով դրաւել Հա – յաստանի եկամտաբեր շրջանները, անոր ամբողջ հարստութիւնը: Իրենց կողմը դրաւելով տեղական կեդրոնախոյս որոշ իշխանները, Բիւզանդացիները վերջա – պէս կը յաջողին հասնիլ իրենց նպատա – կին, անոնք իրենց ձեռքը կ'առնեն Արե – ւելեան Հայաստանի զգալի մասը (Անի, Կարս, Վան եւայլն): Եւ այսպէս տո – րերկրեայ սելջուկ նուաճողներու առջե – ւէն եւ բիւզանդական նախայարձակներու թիկունքէն տրուած հարուածներէն վերջ– նականապէս կ'իյնան Հայաստանի կիսան– կախ իշխանութիւնները եւ Հայաստան կը նուաճուի Բիւզանդացիներու, Սելջուկ – ներու կողմէ: Կարճ ատենէն կը տրորուի երկիրը, կը քայքայուի ժողովուրդը եւ բնակչութեան մեծ մասը հարկադրուած կ'ըլլայ դաղթականի ցուպը վերցնել եւ ապաստան փնտռել Միջագետքի, Սուրիոյ եւ Կիլիկիոյ մէջ: Բուն Հայաստանէն դաղթած ահա այս բնակչութիւնը կը ստուարացնէ Կիլիկիոյ նախքան այդ դո – յութիւն ունեցող բնակչութեան թիւը, այսպէսով, կը ստեղծուին անհրաժեշտ պայմանները քաղաքական եւ մշակութային կեանքի զոյատման համար:

Հեղինակն իր աշխատութեան 4րդ դըլ– խուն մէջ «Կիլիկեան հայկական իշխա – նութեան կազմաւորումը եւ պայքար անկախութեան համար 12րդ դարում» (էջ 81 – 132), կանդ է առած այն պայքարի վրայ, որ Կիլիկիոյ հայ քաղաքական շըր– ջանը, Ռուբէն իշխանի դլխաւորութեամբ, կը մղէ Բիւզանդիոյ եւ Սելջուկներու դէմ մինչեւ վերջնական յաղթանակը: Ցետոյ – դային Ռուբինեաններու այս անկախ իշ – խանութիւնը աւելի կ'ընդարձակուի եւ կ'ամրանայ, դառնալով բաւականին հզօր քաղաքական ուժ մը: Հեղինակը, իրաւա– ցիօրէն կը դտնէ, որ «Առաջին Ռուբէն – եաններու երախտիքը կը կայանայ անոր մէջ, որ անոնք ապստամբելով բիւզանդա– կան տիրապետութեան դէմ, համախմբե – ցին Կիլիկիոյ Հայերը պայքարի ոչ միայն ընդդէմ Բիւզանդիոյ այլեւ ընդդէմ Սել – ջուկներու» (էջ 89):

Սակայն չուտով Կիլիկիոյ քաղաքական ասպարէզին վրայ երեւան կուգան Խաչա – կիրները, որոնք նշանաբան ունենալով վրկել Քրիստոսի գերեզմանը, ըստ էու – թեան, կը կողոպտեն, կ'աւերեն ճամբուն վրայ դտնուող բնակութիւնները եւ ամէն տեսակ բռնութիւններ կ'ընեն Արեւելքի մէջ: Այդ բախտին, ինչպէս ցոյց կուտայ հեղինակը, ենթարկուած է եւ Կիլիկեան Հայաստանը: Խաչակիրները Կիլիկիա մը– տան 1097ին: Տեղի հայկական քաղաքա – կան շրջանը սկիզբը Խաչակիրներու ցոյց տուաւ որոշ օդնութիւն՝ պարէնով եւ զի – նական օդնութեամբ, անոնց հետ միասին դրաւեց Կիլիկիոյ դաշտային մասերը, սակայն յետագային, երբ համոզուեցաւ, որ խաչակիրները ոչինչով չեն տարբերիր իր երկիրը դրաւել դանկացող միւս նուա– ճողներէն, սկսաւ պայքարիլ անոնց դէմ եւս:

Հայկական քաղաքական շրջանը դաշ – տային Կիլիկիոյ վերջնական դրաւման, ինչպէս եւ Կիլիկիոյ մէջ հայկական իշ – խանութեան ամրացման մէջ, ինչպէս ցոյց է տուած հեղինակը, մեծ յաջողու – թիւններու հասաւ ԺԲ· դարու առաջին քառորդին: Իսկ ԺԲ· դարու վերջերը կ'աւարտի Կիլիկիոյ դրեթէ բոլոր անկախ իշխանութեանց միացումը միասնական մէկ պետութեան մէջ: Ահա այս շրջանին է, որ կը ստեղծուին նպաստաւոր պայ – մաններ արտադրական ուժերու զարդաց– ման համար, վերելք կ'ունենայ ներքին եւ արտաքին առեւտուրը, իսկ այս ամէնը կը նպաստէ Կիլիկիոյ հայկական թագաւո – րութեան աւելի հզօրացման: Ցայտնի է որ Լեւոն Ա· իշխանը կը ճանչցուի իբրեւ թագաւոր եւ կը թագաւորէ Տարսոնի մէջ 1198ին:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՄԱՄԻԿՈՆԵԱՆ ԿՐԱԿԻՆ ԿԱՅԾԵՐԸ

●

ՄԱՐՍԷԼ·— Վարդան Մամիկոնեանի Աւարայրի ծանօթ պատերազմէն վերջ, Վարդանի հետ միասին անաղօթ դարձաւ նաեւ անոր հուր կրակը, որ յաւուրս էր Տարօն – Տուրուբերանի: Այդ թանկագին անթեղը, որպէս մասունք պահուեցաւ մինչեւ վաթսունական – եօթանասունա – կան թուականները: Այդ թուականներուն Տարօնը կը դանուէր տառապանքի ու բըռ– նութեան ժանդոտ չղթային ճնշումներու մէջ: Ամէն յոյս կորսուած էր եւ տգիտու– թեան խաւարը կը պարուրէր միտքերը, ամէն դուռ փակուած կը կարծուէր:

Սակայն Տարօնի այս սեւ օրերուն, ժո– ղովուրդի ծոցէն ծնան տիպարներ որոնք յեղափոխականի նուիրումով պայքարե – ցան բռնութեան եւ տգիտութեան դէմ:

Լոյսի առաջին ճառագայթը կը սկսի Մշոյ Ս· Կարապետ վանքէն, նախաձեռ – նութեամբ Պօղոս եպիսկոպոսի: Լուսա – տորեալ սերունդ մը կը տարածուի աւան – ներն ու դիւղերը ծնունդ տալով կրթական նորանոր վառարաններու, որոնց մէջ եօ– թանասուն երկու թուականին կարեւոր տեղ կը բռնէ Վարդենիս դիւղը:

Այս դիւղին զաւակներէն Մարզար վար– ժապետ ճշմարիտ բարիք մը կը դառնայ իր համագիւղացիներուն, այդ մռայլ օրե– րուն: Եօթանասուն երկու թուին պատանի Մարզար 18 տարեկան հասակին Ս· Կա – րապետ վանք կը տարուի որպէս մատաղ բահանայ վանք կը տարուի որպէս մատաղ սերունդ եւ հոն հինգ տարի ուսում առնե– լէ վերջ, երկու տարի ալ Ս· Կարապետի մէջ կը պաշտօնավարէ իբրեւ ուսուցիչ ու տարի մըն ալ նոյն պաշտօնով այլուր կը ղրկուի: Ի վերջոյ իր ծննդավայր Վարդենիս դիւղին կարօտը դինք կը ստի– պէ վերադառնալ դիւղը:

Մարզար վարժապետի տարած աշխա – տանքին չնորհիւ, դիւղին մէջ կը բացուի դպրոց մը ուր կը պաշտօնավարէ տասը երկար տարիներ, պատրաստելով ազա – տութեան ծարաւի կրակէ սերունդ մը, որ յետագային Տարօնի վառքը կազմեց: Մարզար վարժապետ սակայն իր գործու– նէութիւնը չէր սահմանափակեր ուսուց – չական ասպարէզով, ան կատարեալ անձ– նուիրութեամբ կը վարէ նաեւ յեղափո – խական գործիչի դերը: Ամբողջ դիւղային կը խանդավառէ ազատութեան գաղափա – րով եւ թօթափել կուտայ ստրկամտու – թիւնը, օրէ օր աւելի դաժան դարձող բռնութեան վիշապին դէմ եւ կ'առաջնոր– դէ իր կերտած սերունդէն հերոսներ, Մահ կամ Ազատութիւն դրօշը պարզելով անոնց առջեւ:

Սուլթան Համիտ, Երլտզի մարդակեր բորենին իր թաքստոցէն կը տեսնէ Մար – զար վարժապետի հրաշագործութիւնը, եւ իսկոյն բանտարկել կուտայ: Մարզար վարժապետ երեք տարի չղթայի տակ կը տանի կեանքի ու մահուան պայքարը, 1890էն մինչեւ 1898 ու սեւ օրը փարոսի մը պէս կը ճօճայ կախաղանի խեղդկապին տակ: Մարզար վարժապետ լոյսի եւ գա– դափարի առաջին զոհը կ'ըլլայ Տարօնին: Անոր կախուիլը սակայն խթան մը կը դառնայ իր կերտած սերունդին, որ կ'ուխտէ քալել անոր փշոտ բայց ազատ ճանապարհէն, մինչեւ որ Տարօնի հորի – զոնին վրայ յաղորդաբար կը փայլին լու– սաւոր աստղեր, Լեւոն, Արաբօ, Արմե – նակ, Աղբիւր Սերոբ, Սերոբ իր ճպուռով – ներով, Գէորգ Չաուշ եւն·: Ամէնքն ալ ազատութեան տենչով տոգորուած, տան– ջանքի ու տառապանքի բովին մէջ թըր– ծուած զոհ եղան ազդին եւ առաջնորդ չա– տերուն:

Փառք այդ անմահներու յիշատակին:

ՏԱՐՕՆՑԻ

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ կառավա – րութեան մէկ ներկայացուցիչը կը յայ – տարարէ թէ արեւելեան Գերմանիա 1945– էն ի վեր Խ· Միութեան վճարած է 13 մի– լիառ տոլար, իբրեւ հատուցում, ինչ որ երեք միլիառ աւելի է ամբողջ Գերմանիա– յէն պահանջուած դումարէն: Մոսկուա դեռ վերջերս կը ծանուցանէր թէ այլեւս հատուցում պիտի չպահանջէ 1954 Ցուն – ուարէն սկսեալ...

Այս պիւղին զաւակներէն Մարզար վար– ժապետ ճշմարիտ բարիք մը կը դառնայ իր համագիւղացիներուն, այդ մռայլ օրե– րուն: Եօթանասուն երկու թուին պատանի Մարզար 18 տարեկան հասակին Ս· Կա – րապետ վանք կը տարուի որպէս մատաղ բահանայ վանք կը տարուի որպէս մատաղ սերունդ եւ հոն հինգ տարի ուսում առնե– լէ վերջ, երկու տարի ալ Ս· Կարապետի մէջ կը պաշտօնավարէ իբրեւ ուսուցիչ ու տարի մըն ալ նոյն պաշտօնով այլուր կը ղրկուի: Ի վերջոյ իր ծննդավայր Վարդենիս դիւղին կարօտը դինք կը ստի– պէ վերադառնալ դիւղը:

Մարզար վարժապետի տարած աշխա – տանքին չնորհիւ, դիւղին մէջ կը բացուի դպրոց մը ուր կը պաշտօնավարէ տասը երկար տարիներ, պատրաստելով ազա – տութեան ծարաւի կրակէ սերունդ մը, որ յետագային Տարօնի վառքը կազմեց: Մարզար վարժապետ սակայն իր գործու– նէութիւնը չէր սահմանափակեր ուսուց – չական ասպարէզով, ան կատարեալ անձ– նուիրութեամբ կը վարէ նաեւ յեղափո – խական գործիչի դերը: Ամբողջ դիւղային կը խանդավառէ ազատութեան գաղափա – րով եւ թօթափել կուտայ ստրկամտու – թիւնը, օրէ օր աւելի դաժան դարձող բռնութեան վիշապին դէմ եւ կ'առաջնոր– դէ իր կերտած սերունդէն հերոսներ, Մահ կամ Ազատութիւն դրօշը պարզելով անոնց առջեւ:

Սուլթան Համիտ, Երլտզի մարդակեր բորենին իր թաքստոցէն կը տեսնէ Մար – զար վարժապետի հրաշագործութիւնը, եւ իսկոյն բանտարկել կուտայ: Մարզար վարժապետ երեք տարի չղթայի տակ կը տանի կեանքի ու մահուան պայքարը, 1890էն մինչեւ 1898 ու սեւ օրը փարոսի մը պէս կը ճօճայ կախաղանի խեղդկապին տակ: Մարզար վարժապետ լոյսի եւ գա– դափարի առաջին զոհը կ'ըլլայ Տարօնին: Անոր կախուիլը սակայն խթան մը կը դառնայ իր կերտած սերունդին, որ կ'ուխտէ քալել անոր փշոտ բայց ազատ ճանապարհէն, մինչեւ որ Տարօնի հորի – զոնին վրայ յաղորդաբար կը փայլին լու– սաւոր աստղեր, Լեւոն, Արաբօ, Արմե – նակ, Աղբիւր Սերոբ, Սերոբ իր ճպուռով – ներով, Գէորգ Չաուշ եւն·: Ամէնքն ալ ազատութեան տենչով տոգորուած, տան– ջանքի ու տառապանքի բովին մէջ թըր– ծուած զոհ եղան ազդին եւ առաջնորդ չա– տերուն:

Փառք այդ անմահներու յիշատակին:

ՏԱՐՕՆՑԻ

ՄԻՀՐԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

(ՀԱՅՃԱՆՈՒՆ ՀՐՁՇՆԵՐՈՒ ՁՈՒՀԸ)

●

ԽՄԲ·— Ահա տարեդարձ մը եւս, տա– բաբախտ Միհրան Փափազեանի, կնոջը՝ Արշալոյսի, մէկ հատիկ զաւակին՝ Սեր– գոյի եւ բանաստեղծ Մանուկ Մանուկեա– նի ֆատմնելի սպանութիւնը հայանուն հրէշներու ձեռքով, Աբէնճի մէջ, 1944 Դեկտեմբերին...

Այս առթիւ հետեւեալ կենսագրական գիծերը մեր աշխատակից Սօս Վանիի կողմէ, որ իր դասընկերն էր·—

1910ին, ճակատագիրը դիս պատէ պատ ու քարէ քար զարնելէն՝ տարաւ մինչեւ Իզ– միթ: Վանը ո՛ւր, Իզմիթը ո՛ւր: «Աչնան թիթեռնիկ» էի· «Աբեւ» փնտռելու եկած էի: Ոըր էի, հայրենի դիւղս եւ մայրս ձգած՝ ինքզինքս նետած էի օտար հորի – զոններու տակ, վասնզի ուսման ծարաւը խեղթեցուցեր էր դիս:

Արմաշի վանքին ուխտատեղացութեան օրերն էին: Պոլսէն ու զանազան դաւառ – ներէն ժողովուրդը դեսի դէս կը հոսէր· ես մտայ այդ հոսանքին մէջ, ես ալ հո– սեցայ... մտայ Արմաշ: Գիւղը եւ վանքին շրջապատը բազմութեամբ լեցուն էին: Ժխոր ու ճիչ: Միս ճենճերահոտ, երգ ու պար, մոմ, խունկ եւ աղօթք: Վերջապէս հայկական ուխտատեղիի մը հարազատու– թիւնը:

Պարեցայ ու պարեցայ: Ուրախ էի, պատանեկութիւնս հպարտ էր, չէ՞ որ Վանէն Արմաշ ուխտի եկած էի... ամէ – նէն քաջն ու յանդուգնը՝ բոլոր ուխա – տորներու մէջէն, ես կտրած էի ճամբայ մը՝ 29 օր քալելով, չորս օր չոգենաւով եւ մէկ օր ալ երկաթուղիով: Ու վերջա – պէս հասեր էի Արմաշ, Շ· Նարդունիի համեստ, բայց հռչակաւոր դիւղը: Իրիկ– ուան հետ՝ իրիկուն մը մտաւ սրտիս մէջ: Գիշերը ո՞ւր պիտի պառկէի: Շատ չու – տով սակայն գտայ փրկութեան լասոը: Հարցուցի ուխտաւորի մը, թէ՝ հոս «Դաշնակցութիւն» կա՞ր· «Հարկաւ», ե– դաւ պատասխանը, ու ինծի ցոյց տուաւ «Ազատամարտ» ակումբը: Ֆայլերս ուղ– ղեցի դէպի հոն, բարձրացայ սանդուղ – ներէն, ներս մտայ համարձակ, մէկը կար ներսը, ճանչցայ, բանաստեղծ Ահարոն Տատուրեանը:

Ակումբը կը նայէր վանքի հրապարակին վրայ եւ կը սիրապետէր չուկային· սոս – կալի աղմուկ կար, բայց ես յողնած էի, երկնցայ քանի մը աթոռներու վրայ, քը– նացայ: Կէս դիշերը անցած էր, երբ ճայ– ներու ժխորէ մը արթնցայ: Ելայ, աչքս բացի, ակումբին մէջ տեսայ հինգեակ մը պատանիներ, հազած էին զպրոցական տարազ, օձիքներուն վրայ՝ «Կեդրոնական վարժարան» մակագրութիւն: Ահարոնի հետ կը խօսակցէին: Ահարոնը դիս ներ – կայացուց եկողներուն: Շէն ու զուարթ տղաներ էին, առոյղ ու կայտառ, ծնողա– կան սէր ու դուրդուրանք վայելած: Մենք մտերմացանք իրարու: Լսեցին կեանքիս վէպը: Անոր մէջ չատ նորու – թիւններ կային, ես՝ Հայաստանէն կու – գայի, Հայաստանի մասին կը խօսէի, կը պատմէի կոտորածներէն, մեր ապրումնե– րէն, մեր երկրի զեղեցկութիւններէն:

Այս տղոց մէջն էր Միհրան Փափազեա– նը, լայնչէն կուրծքով, պայծառ դէմքով, ժպտուն աչքերով եւ մանաւանդ կախար – դական խօսելակերպով: Ես կը խօսէի ռու– սահայերէն, հազած էի կովկասեան տա– րազ: Կը պարէի հայկական պարեր, կ'եր– գէի անոնց բոլորովին անծանօթ երգեր, մազերս՝ երկայն էին, լեցուեր էին ուսե – րուս վրայ, հետաքրքրական էի, անօրի – նակ նմոյշ մը: Ու երբ, Միհրանը իմացաւ որ դպրոց մը մտնելու, զարդանալու հա – մար եկած եմ օտարութեան, ինծի առա – ջարկեց Ատափազար գալ, մտնել իրենց դպրոցը: Լուրն անդամ խանդավառեց դիս: Ութ օր վերջ՝ չաբաթ օր մը, կէս օրուան մօտերը, ես Ատափազար հասայ, Միհրանը եւ իր ընկերները դիս առաջնոր– դեցին վարժարանը, քննութիւնս տուի, ու վերջապէս՝ կը մտնէի Զ· դասարանը, ուր կը դտնուէին Միհրան Փափազեանը, Մինաս Եղիազեանը, Գրիգոր Գուլումճեա– նը, Վարդան Եղիչեան եւ Սարգիս Էր – դեանը, բոլորն ալ ծանօթներս... Արմա– շի վանքը իմ ուխտս կատարած էր· ես՝ դպրոց կը մտնէի...:

Ատափազարի կեդրոնական վարժարանի ամէնէն հետաքրքրական աշակերտն էր Միհրան Փափազեանը: Ծնած էր Պարտիզակ – ում: Հետեւած էր Պարտիզակի Ա – մերիկեան վարժարանի դասըն – թացքին· անդլերէնն կը խօսէր սահուն: Հայրը հնտահոյն էր, պաշտօնով փոխա – դրուած էր Ատափազար, եւ Միհրանը դրեթէ էր կեդրոնականը: Միհրան ունէր երկու եղբայրներ, նոյնքան քոյրեր, եւ հայր ու մայր: Ամէնէն պզտիկը չէր, բայց ամէնէն «չերճին» էր, ամէնէն փայ– լունը եւ սիրուելիքը: Բոլորը կը սիրէին զինքը, ասոր համար ալ՝ դարձեր էր տու– նին «անառակ զաւակը», մանաւանդ մայ– րը Միհրանի հանդէպ ունեցած սիրոյն մէջ մասնաւոր չեշտ մը կը դնէր:

Միհրանը իր դասընկերներուն ամէնէն աւելի ընդունակն էր, սուր խմացակա – նութեամբ օժտուած: Դասաւանդուած բոլոր ճիւղերը՝ իրեն համար հարթուած ճամբաներ էին, բայց ան՝ անփոյթ էր իր դասերու հանդէպ, դպրոցը սիրելով հան– դերձ՝ բառին իրական իմաստով դպրոցա– կան մը չէր· իր աշակերտ կը թերանար իր պարտականութիւններու մէկ – վական տեսակէտն էր՝ չտառապիլ անցա– ւոր բանի մը համար· եղածը կ'ըլլայ, դրական կամ ժխտական, տարբերութիւն չըներ:

ՍՕՍ ՎԱՆԻ

(1)

ՓԱԼԱՆՃԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆ

★

Յմմ.— Անցեալ շաբթու կարգ մը տեղեկութիւններ հրատարակած էինք Համազգային Ընկ. Փալանճեան Ճեմարանի մասին: Մեզի ուղղուած տեղեկագրէ մը կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները.—

Համազգային Նշան Փալանճեան Ճեմարանի 1953–54 տարեշրջանի վերամուծումը այս տարի կը զուգադիպի Ճեմարանի հիմնադրութեան քսանըհինգամեակին:

Ճիշդ քառորդ դար առաջ էր, որ մեծանուն կրթական ու ազգական մշակները, Լ. Շանթ եւ Ն. Աղբալեան Պէյրութի համայնքին նոյնքան համեստ մէկ չէնքին հիմը կը դնէին հայեցի դաստիարակութեան նուիրուած միջնակարգ վարժարանի մը, որ մեծ դեր պիտի կատարէր մեր գաղութահայ կեանքին մէջ:

Ճեմարանը իր այս առաքելութեան մէջ անցնող տարիներու ընթացքին բազմաթիւ դժուարութիւններու հանդիպեցաւ, պարբերաբար մատնուելով նիւթական ծանր տագնապներու եւ սակայն հիմնարկուած գործին կարեւորութիւնը եւ անոր հիմնադիրներուն նուիրումի ոգին յաղթահարեցին ամէն դժուարութեան եւ Ճեմարանը կանգուն պահեցին:

Հայութեան այդ երկու մեծ գաւակները մինչեւ խոր ծերութիւն իրենց բոլոր ուժերը տրամադրեցին Հայ Մշակոյթի պահպանման նուիրական գործին եւ իրենց աչքերն ալ փակեցին այն մեծ մխիթարանքով, որ Ճեմարանը իր կոչումի բարձրութեան վրայ կը դասնուէր եւ ամէն տարի մեր ժողովուրդին կը պարգեւէր չրջանաւարտներու հոյլ մը:

Անոնց կողքին զոհողութեան իր բաժինը ունեցաւ նաեւ նոյն գաղափարով ու ոգիով առաջնորդուող ուսուցչական խումբը, որուն ճիգերն ալ հետապնդեցին տեւաբար նոր սերունդը հայ պահելու նուիրական նպատակը:

Շատ անգամ չափազանց համեստ եւ պարզ ապրուստի մը անբաւարար վճարում, Ճեմարանի ուսուցիչները անոր տունջ տարին իրենց ուսերուն վրայ դրուած պարտականութիւնը, որպէսզի հաստատութիւնը բարգաւաճի եւ յարատեւէ:

Այս բոլորին կը պարտինք թէ Ճեմարանի ներկայ վերելքը եւ թէ հարիւրյիսնամեայ աւելի չրջանաւարտներու այն հունձքը, որ այսօր մեր ազգային կեանքին մէջ կարեւոր տեղ մը գրաւած է:

Հոս, Ճեմարանի վարիչները եւ Ճեմարանի ընտանիքին ամբողջ կազմը, երախտագիտութեամբ պարտք կը զգան յայտնելու ամերիկահայութեան եւ Հայ Օգն. Միութեան, ինչպէս նաեւ Հայ Կրթ. Հիմնարկութեան անվերապահ ու սրտագին աջակցութիւնը, որուն չնորհիւ միայն կարելի եղաւ պահել այս հաստատութիւնը:

Երբ բաղդատութեան դնենք առաջին տարիներու Ճեմարանը այսօրուան վիճակին հետ, հսկայ տարբերութիւն մը կը տեսնենք ամէն ուղղութեամբ: Առաջ վարձու եւ խարխուլ չէնքի մը մէջ էր պատսպարուած ան, իսկ հիմա իր սեփականն եւ պատուաբեր կալուածը ունի: Առաջ հինգ–վեց դասարան միայն կը հաչուուէր, այսօր ան օժտուած է Քոլէժական նախակրթարանական եւ մանկապարտէզի ամբողջական ու լրիւ համակարգութեամբ:

Ճեմարանի տեսչութիւնը դիտակ է, որ այս յառաջդիմութիւնը կը պարտի հայ ժողովուրդի զոհաբերող ոգիին եւ այն իրողութեան, որ սկսուած գործը կենսական անհրաժեշտութիւն մըն է:

Ուրախ ենք յայտնելու որ ուսումնական նոր տարեշրջանը սկսաւ խանդավառ ըրամադրութիւններով: Մեր աշակերտուհեան Թիւը նախորդ բոլոր տարիներուն հետ բաղդատելով զգալի յաւելում մը կրած է, ունինք 350 երկսեռ աշակերտուհի երկու հարիւր մանչ եւ 150 աղջիկ, քոլէժական բաժինը ունի 120, նախակրթարանի դասարանները 175, իսկ մանկապարտէզը 55 աշակերտ:

Այս թիւին խոչոր մէկ մասը չքաւոր ընտանիքի զաւակներ են եւ Ճեմարան կը յաճախեն իրրեւ սան Հայր. Միութիւններու, Հայ Օգնութեան Միութեան եւ բարեկամ անհատներու: Տարեվերջի մեր տեղեկագրին մէջ անոնց բոլորին անուններ առանձին առանձին կը յիշատակենք:

Այս տեսակէտէն ալ Ճեմարանը նախանձական դեր կը կատարէ կորուստէ փրկելով մեր այն փոքրիկները ու պատանիները, որոնք ուսանելու ամէն հնարաւորութենէ զրկուած են:

Առաւելաբար այս չքաւոր դասակարդի զաւակներն են որ հետագային կը նուիրուին կրթական եւ հանրային կեանքի ծառայութեան: Ահա թէ ինչու Ճեմարանը իր նպատակին ծառայելու համար ստիպուած է դռները բանալ անոնց առջեւ, որոնք նիւթապէս ուեւէ հաւասարում չեն կրնար ընել, բայց բարոյական պարտաւորութիւն մը կը ստանձնեն այս հաստատութենէն իրենց ստացածը կեանքի մէջ ազնիւ վերադարձնելու:

*Հաղորդած՝ էինք արդէն թէ Համազգ. վարչութիւնը ճեռնարկած էր Ճեմարանի շրջափակին մէջ յաւելուածական նոր չէնքի մը կառուցման: Հիմնարկէքի արարողութիւնը տեղի ունեցած էր անցեալ ապրիլին, կառուցման աշխատանքները եռանդով առաջ տարուեցան ամառուան արձակուրդներու ընթացքին եւ կարելի եղաւ Հոկտեմբերի վերամուտին նոր չէնքը պատրաստ ունենալ: Քառասնհ

վիճակը որ կը ճնշէ աշխարհի վրայ եւ բոլոր աղէտներուն ապահովութիւն տալու համար թէ որեւէ պարագայի մէջ պատճառ չունին վախնալու որ Արեւմուտքի ուժը պիտի ծառայէ չարիքի եւ բռնութեան: Ընդհակառակն, Միացեալ Ազգերու կազմակերպութեան հիմնական սկզբունքն է նախայարձակման դէմ նախատեսուած երաշխիքները գործադրել ընդհանուր առումով: Մենք համոզուած ենք որ եթէ մենք զօրաւոր եւ միացեալ եւ գործենք յարատեւութեամբ, կարելի պիտի ըլլայ աստիճանաբար լուծել այն տաժանելի խնդիրները որոնք առկախ կը մնան երկար տարեվերջ ի վեր: Այս ոգիով էր որ քննեցինք խորհրդային կառավարութեան վերջին ծանուցագիրը: Մենք վաւերացուցինք մեր պատասխանները որոնց չնորհիւ կարելի պիտի ըլլայ մօտերս ժողով մը գումարել մանակցութեամբ չորս արտաքին նախարարներու: Կը յուսանք թէ այդ ժողովը պիտի առաջնորդէ Գեր մանիոյ միացման ազատօրէն եւ Աւստրիոյ հաշտութեան դաշնագրին, այսպէս դիւրացնելով ուրիշ միջազգային խնդիրներու լուծումը:

4· Քննեցինք Ծայր· Արեւելքի կացութիւնը: Մեր անմիջական նպատակն է քաղաքական խորհրդաժողովին գումարումը որ նախատեսուած է Քորէայի վիճակագրութեամբ: Այդ է լաւագոյն միջոցը խաղաղօրէն կարգադրելու Քորէայի խնդիրը եւ աւելի բնականոն պայմաններ հաստատելու Ծայր· Արեւելքի եւ հարաւ· արեւելեան Ասիոյ մէջ:

Գալով Հնդկաչինի, կ'ողջունենք Ֆրանսայի եւ երեք ընկերակից պետութեանց քաջալերի ուժերը, որոնք կը կռուին պաշտպանելու համար Քամպոճի, Լաոսի եւ Վիէթ Նամի անկախութիւնը: Կը հաստատենք անոնց աջակցութեան կենսական կարեւորութիւնը ի պաշտպանութիւն ազատ աշխարհի: Պիտի չարունակենք մի ամնարար գործել վերահաստատելու համար խաղաղութիւնը այդ չրջանին մէջ:

5·— Մեր ժողովները զօրացուցին մեր միութիւնը, ամրապնդեցին մեր վճռակամութիւնը եւ յոյսերը: Վաստա՝ մեր զօրծունէութեան հիմնական սկզբունքներուն վրայ եւ միշտ միակամ, պիտի չարունակենք մեր քաղաքականութիւնը որուն միակ նպատակն է ապահովել խաղաղութիւնը»:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԶՈՐՍ ՄԵԾԵՐՈՒ ժողովը գումարելու համար առանձին ծանուցագիրներ ուղղեցին արեւմտեան երեք պետութիւնները, նոյն բովանդակութեամբ: Կը սպասուի Մոսկուայի պատասխանին: Իրրեւ թուական կ'առաջարկեն յունուար 4, հաւանաբար Պերլին (արեւմտեան չրջան):

ՄԱՐՈՒԲի կացութիւնը մտահոգութիւն կը պատճառէ նորէն: Խորհրդաւոր սպանութիւններ տեղի կ'ունենան ամէն օր: Տեղական թերթերը կը դրեն թէ դաղանի վախ մը կը տիրէ եւ ահաբեկումները ի բարու կը չարունակուին, փոխադարձաբար: Վերջին երեք ամիսներու ընթացքին խորհրդաւոր անհետացումներ տեղի ունեցած են: Նաեւ 40 հոգի մեռած, հարիւր վիրաւորուած, 119 ձերբակալուած են:

ՊԱՊԸ Դ· օր բանալով «Մարիամեան Տարին», կոչ մը ուղղեց ամբողջ մարդկութեան, «ցմահ կռուելու համար համայնավարութեան դէմ»: Ձառը, որ կը բաղկանայ չորս հազար բառերէ, անթելի միջոցաւ ի լուր աշխարհի հաղորդուեցաւ երեսուն տարբեր լեզուներով:

Ա.ԶԳ· ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹԵԱՆ նախարարը դիկուցում տալով ծերակոյտին առջեւ, ըսաւ թէ 1953ի վերջը Ատլանտեան կազմակերպութեան պիտի տրամադրեն 14 զօրաբաժին, մեծ մասը մեքենաշարժ: Այս առթիւ դիտել տուաւ թէ յայտնած են աւելցնել սպաներու թիւը: 1950ին ունէին 27·000 սպայ, այժմ՝ 32·000: Ենթասպաներու թիւը 83·000էն բարձրացած է 112·000ի:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ՄԱՐՍԷՅԼ·— Այրի Տիկին Մարի Տր – դատեանի փափաքով իր ամուսնոյն ողբացեալ Խաչիկ Տրդատեանի (Ամերիկա) յիշատակին հոգեհանգիստ կատարած է 6 Դեկտ·ին կիրակի առաւօտ, Մարսէյլի Փրատոյի Ս· Սահակ – Մեսրոպ եկեղեցին, նախաձեռնութեամբ իր քենիին եւ քենեկալին Տէր եւ Տիկին Ասատուր Ա – կաեանի եւ ի ներկայութեան ազգական – ներու եւ բարեկամներու:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ

14 Դեկտ· երկուշաբթի իրիկուն, ժամը 8·30ին, Սալ Մազբնոյի մէջ (ռիւ տ'Օպանեը):

Կը նախագահէ՝

Mr. JEAN BALLARD
Directeur des «*Cahiers du Sud*»

Ներկայ կ'ըլլայ եւ իր Թարգմանու – թիւններէն կը կարդայ բանաստեղծ՝

LUC ANDRE MARCEL

Կը խօսին՝

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Դ· ՍԱՍՍՈՊԱԼԵԱՆ (Ֆրանսերէն)
Անդամ Վառի Ակադեմիային
եւ Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին·— ՏԻԿԻՆ ԶԱՊԻԼ ՄՈՐԼՆՈ, Պ· Ֆ· ՀՐԱԶԵԱՆ (երգ), Պ· Լ· ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (ջութակ), Օր· Օր· ՋՐԲԱՇԵԱՆ, Ա· ԹԱԴՈՑԵԱՆ եւ Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ (արտասանութիւն): Մարսէյլի Հայ արիները եւ արեւոյշները (պար):

Դաշնակով կ'ընկերակցին Օր· Օր· Օ – ԹԱՐ եւ Է.ՕԺ· ԹԻԼԵԱՆ:

★

ԳԻՆԵՋՕՆ

Ի պահու Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ
(Իր Միջին Արեւելք մեկնելուն առիթով)

Կազմակերպուած ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ:

Հանրութեան տրամադրուած սակաւաթիւ տոմսերու համար դիմել·—

H. MALAKIAN, 3, Bl. Th. Turner et V.DER VARTANIAN,9,rue du Coq

12 Դեկտ· Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, Քաֆէ Նօայլ սրահին մէջ:

Մուտք՝ մասնաւոր հրաւիրատոմսով:

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆ

SALLE GAVEAU, 45, rue la Boëtie
Այս Շաբաթ ժամը 17·30ին
ENSEMBLE ORCHESTRAL DE PARIS
sous la Direction de
OHAN DOURIAN

Ցայտագիրը՝ Պորոտին, Զայքովսքի, Մուսորսքի:

ՊԱՏՐԱՍՏՈՒԵՑԻՔ

Ֆ· Կ· Խաչի Մարսէյլ բաղաճի մասնաճիւղին ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԻՆ:

19 Դեկտ· Սփյռնտիսի չքեղ սրահին մէջ: Բացառիկ եւ աննախընթաց պատրաստութեամբ:

Սեղաններու կարգադահութիւնը պահելու համար ապահովել տոմսերը:

Hatzakordzian, rue Longue des Capucins, Keusseyan, 11, Place d'Aix,
Tutelian, 4, rue Parmentier.

ԽՆԶՈՅՔ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան:

Կիրակի, 13 Դեկտ· կէսօրէ վերջ ժամը 4էն 10ը Ազգ· Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէզիզ: Առատ եւ ճոխ պիւֆէ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Օր· Աստղիկ Քէօսէեան եւ Պ· Մկրտիչ Պօղոսեան (երգ): Կը նուագէ Գարեգին (Թառ): Հայկական պար Պանեէօ Քաչանի Նոր Սերունդի պարախումբը:

Մուտքը ազատ է:

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

ՇԱԻԻԼ·— Այս կիրակի օր Ս· Յակոբեան ծնողաց առթիւ հանդիսաւոր Ս· Պատարագ պիտի մատուցուի Շաւիլի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ մատրան մէջ: Այս առթիւ հրաւիրուած է Փարիզի Ս· Յովհ· Մկրտիչ եկեղեցւոյ չորչուն Դպրաց Դասը: Պատարագը պիտի երգուի եռաձայն ղեկավարութեամբ Պ· Արմենակ Արապեանի:

Յաւարտ պատարագի Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի մատրանս դիպելիներէն Պ· Պ· Զաւէն Յովհաննէսեանի եւ Յակոբ Դաւիթեանի հանդուցեալ ծնողաց համար, նաեւ հանդուցեալ Տիկին Եղիսաբէթ Բարսեղեանի մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին Շաւիլի ժողովուրդը եւ հանդուցեալներուն չիշատակը յարգող – ները: — Վարչութիւն

Հ· Բ· Ը· ՄԻՈՒԹԵԱՆ Փարիզի մասնաճիւղի տիկինները վերսկսած են անցեալ տարուան հայերէն լեզուի եռամսեայ մրցումի եւ մրցանակաբաշխութիւնները ունենալ տեղի կ'ունենան Նուպարեան Մատենադարանին սրահներուն մէջ, 11 Սփուար Ալպոնի:

Այս մրցումներուն սիրով կը հրաւիրուին անխտիր բոլոր հայ կազմակերպութեանց միօրեայ դպրոցներու աշակերտները իրենց ուսուցիչներու միջոցաւ, ինչպէս եւ մանուկներ ներկայացուած իրենց ծնողքներէն, եթէ այս վերջիններս մատնաւոր կերպով կը սորվեցնեն մայրենի լեզուն իրենց պատակներուն:

Առաջին արտասանութեան մրցումը տեղի պիտի ունենայ Դեկտ· 26ին, չաբաթ օր ժամը 16ին, երեքէն մինչեւ տասնըեւ – րեք տարեկան մանուկներու համար, (մանչ եւ աղջիկ):

Լաւագոյն գնահատութեան արժանացողները պիտի ստանան հազարական Ֆր·, երկրորդները 750ական, երրորդները 500ական Ֆրանք:

Մանրամասնութեանց եւ արձանագրութեան համար դիմել ամէնէն ուշը մինչեւ 20 Դեկտեմբեր: Տիկին Ա· Ստեփանեանի, 19 ռիւ Սէմփլօն, Փարիզ (18):

Tél . ORNano 52 - 54

«ԾԱՌԱՋ» ԿԸ ՆՈՒԻՐԵՆ

Մարսէյլէն Տէր եւ Տիկին Հօժէնի Նոյեան մէկ տարեկան «Ծառաջ» կը նուիրեն Տէր եւ Տիկին Տիգրան Նորոյեանի (Լիոն), իրենց այցելութեան առթիւ:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ·— Հ· Ը· Դ· Նոր Սերունդի Փարիզի Ահարոնեան խումբի ընդհ· ժողովը այս հինգչաբթի ժամը 21·30ին Ազգ· Տան մէջ: Կարեւոր օրակարգ: — Հայերէնի դասերը ժամը 20·30ին:

ՎԻԵՆ·— Հ· Ը· Դ· կամքէի ժողովը այս չաբաթ, ժամը 20·30ին, Համօ Օհանեանի ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

Հ·Ը·Դ· ՐԱՖՖԻ խումբի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 20·45ին, Քաֆէ տը լա Մէրի, Փլաս Սէն Միւլփիս:

Ը· Կ· ԽԱԶԻ Զարթօնքի չանճնախումբի ժողովը այս երկուչաբթի օր, ժամը 15ին, Ռէժանի վերնայարկը: Կը խնդրուի անդամուհիներէն անպայման ներկայ ըլլալ սոյն ժողովին:

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ·— Գրիմիթէյ հրաւիրուած է Պրօֆ· Ռիչօ Պաժօլէյի կազմակերպութեան կողմէ, խօսելու Թաքուն դիւանութեանց մասին, Դեկտ· 15, երեք չաբթի իրիկուան ժամը 9ին, Սալ տը Ժէօ կրաֆիք:

ՀԱՄԱՀԱՒԱՔ· Մխիթեան Լիոնի մասնաճիւղի ընդհ· ժողովը այս Ուրբաթ ժամը 20ին, ռիւ Պուալօ սրճարանի սրահը: Շատ կարեւոր օրակարգ:

ՑԵՐԵԿՈՅԹ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ը· Կ· Խաչի Պանեէօ Քաչանի մասնաճիւղի ցերեկոյթ պարահանդէսը, կիրակի 20 Դեկտ·, ժամը 16էն 24:

Սալ տ'Էրլէմօնի չքեղ սրահին մէջ: 25պիս, Ավընիւ տը լա Ռէփիւպլիք, Մօնրուժ:

Կը խնդրուի նկատի ունենալ:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԳՐԻԳՈՐ Վ. Հ. ԱՆԻ

Թատերական ներկայացումը՝ Բախտին Անիւը, 9 Յունուար, 1954, Շաբաթ երեկոյ, Սալ տ'Իէնա: Մանրամասնութիւնները չուտով:

GALERIE BRETEAU
70, Rue Bonaparte
Յուգահանդէս
Պելճիբահայ ծանօթ նկարչուհի՝
ԱՐԱՔՍ ՏԷՐՕՍԿԻԻ
Մինչեւ Դեկտ· 16, բաց է ամէն օր, ժամը 14էն 18, բացի կիրակիէն:

ՅԱՒԱԿՅՕՒԹԻՒՆ·— Համախմբեց· Միութեան Լիոնի մասնաճիւղը իր խոր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հայրենակիցներ Տէր եւ Տիկին Յարութիւն Պաղտասար – եանի, եւ Տէր եւ Տիկին Յովհաննէս Գասբարեանի, իրենց մօր ու զոքանչին մահուան առթիւ:

Նոյնպէս մեր խորին ցաւակցութիւնները Տէր եւ Տիկին Սահակ Քիլէրճեանի, իրենց եղբօր՝ ՅՈՎՍԷՓ Գ· ՔԻԼԷՐՃԵԱՆի մահուան առթիւ (Ամերիկա):

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ
ELMAS — SOLDES
(ԶԷՕՐԷՋԵԱՆ)
INNOVATION
Կերպասի կտորներ կը ծախուին քիլոյով:
Հայրենակիցներ, ձեր չահն իսկ կը պահանջէ մէկ անգամ այցելել համոզուելու համար:
92, Rue CURIOL, MARSEILLE
(Լա Փլէնէն մօտ)

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԵՐԵԿՈՅԹ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՊՈՒԱ ՔՈԼՈՄՊԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ Իրերացուութեան Միութեան:

Շաբաթ, 12 Դեկտ·, ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Պուա Քոլոմպի քաղաքապետարանի սրահին մէջ: 2 ռիւ էքիէն տ'Օրվ կայարանին մօտ: (Սէն Լազարի կայարանէն 7 վայրկեան):

Կը նախագահէ Պուա Քոլոմպի քաղաքապետը՝

Mr. Emile Tricon

Հայկական գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ սիրուն անակնկալներ:

Պ· ՎԱՐԴԵՒԱՆԵԱՆի

Ռատիոյի մեծ նուագախումբով՝ եւրոպական պարերը մինչեւ լոյս:

Ֆրանսա նոր ժամանած միջազգային արուեստագէտ, սիրայօժար մասնակցութեամբ ԵՐՈՒԱՆԴ ՃԱՆԵԱՆի:

Մուտք 200 ֆրանք:

Սեղանները ապահովել դիմելով
U. E. F. A. Ave. Calmels
Bois-Colombes (S.) Tél. CHA. 00-55

ԱՌՕՐԵԱՑ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՊԱՅՄԱՆ ՈՒՆԵՑԻՔ

ՊՈՍՖՈՐ

Հռչակաւոր ՀԷԼՎԱՆ եւ ԼՈՒՌՈՒՄԸ, բոլորհայ նպարավաճառներուն ճոխ
Զանազան բոյրերով, նուշով եւ կաղինով պատրաստուած տեսակներ:
Բժիշկներու իսկ կարծիքով ԼՈՒՌՈՒՄՆ ու ՀԷԼՎԱՆ կը պարունակեն մեծագոյն չափով գոլ (խլորի):
ԱՐՏԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
2, RUE LOUIS ASTOUIN, MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
11
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
VENDREDI
11 DECEMBRE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7241 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2652

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԵՔ ՆՈՐ ՋԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

•

— Պիտի յաջողի՞ն : Երանի թէ յաջողին : Գոնէ մղձաւանջը վարատէր ...

Այս հառաչանքները կը լսուին ամէն կողմ, երեք Մեծերու նոր ձեռնարկներուն առթիւ :

Առաջինը նոր վերջացաւ, Պերմուտայի խորհրդաժողովը, (Դեկտ. 4 – 7), յանգեալով հանդիսաւոր յայտարարութեան մը, որ ընդհանուր սկզբունքներ կը յայտնէ :

Երեքն ալ անդամ մը եւս կը հաստատեն թէ պիտի չարունակեն միասնաբար գոր – ծել, յանուն խաղաղութեան եւ ապահո – վութեան :

Իրենց քաղաքականութեան հիմքն է Ատլանտեանի դաշինքը, որուն լաւագոյնէ մասը կը կազմէ եւրոպական բանակի ծը – րագիրը, «Գերմանիան ալ մէկն ըլլալով» :

Շատ աւելին կը սպասուէր այս ժողո – վէն, նկատի առնելով անոր արտակարգ հանդամանքը :

Մինչդեռ, պաշտօնական զեկոյցը յու – սախարութիւն պատճառեց, իսկ Փարիզի մէջ ալ՝ որոշ զառնութիւն :

Միակ չջափելի արդիւնքը այն է որ Ե – րեք Մեծերը կը հաւանին Ձորսերու ժո – ղով մը գումարել Պերլինի մէջ, յառաջի – կայ յունուարին :

Երկրորդ ձեռնարկն է այս, որ կը քաշ – քշուէր ամիսներէ ի վեր : Օրակարգի գլխ – աւոր նիւթերն են գերմանական եւ ա – ւստրիական խնդիրները : Բայց լռելեայն կը հասկցուի թէ ուրիշ հարցեր ալ կրնան քննուիլ, եթէ մթնոլորտը չպղտորի :

Մ. Միւնթիւնը երեքէ չէ հրաժարած իր հիմնական տեսակէտէն, — Դէպ ի խաղ Հինդերու ժողով մը, հրաւիրելով նաեւ Չինաստանը, եւ քննել բոլոր վիճելի խն – դիրները :

Եթէ վերջին պահուն տեղի տուաւ, այդ չի նշանակեր թէ ամէն խոչընդոտ հար – թուած է :

Շատ աւելի կարեւոր կը համարուի եր – բորդ ձեռնարկը, — Նախագահ Այզընհա – ուերի հանդիսաւոր կոչը Ազգաժողովին առջեւ, խափանելու համար հիւլէական պատերազմի վտանգը :

Ինչպէս դրուեցաւ, կոչը խմբագրուած է Պերմուտայի մէջ, մասնագէտներու ձեռքով եւ հաւանութեամբ Ֆրանսայի եւ Անգլիոյ վարչապետներուն :

Այզընհաուըր՝ բառերը չի ծամծմեր, պարզելու համար հիւլէական պատերազ – մի մը արհաւիրքը : Եւ կը խոստովանի թէ միայն իրենք չեն որ ունին այդ ահարկու զէնքերը :

Այս առթիւ բաղդատութիւններ ալ կը կատարէ, աւելի խտացնելու համար վտանգին ծաւալը եւ խորութիւնը :

— « 1945 Յուլիս 16ին տեղի ունեցաւ հիւլէական առաջին պայթիւնը Մ. Նա – հանգներուն մէջ : Այդ օրէն ի վեր Մ. Նա – հանգները 43 հիւլէական փորձեր կատա – րած են : Այսօր հիւլէական ռումբերը 25 անգամ աւելի զօրաւոր են քան առաջ : Գալով ջրածին ռումբերուն, համազօր են միլիոնաւոր թոն պայթուցիկներու : Հիւ – լէական զէնքերը այսօր ամերիկեան բա – նակին մէջ նոյնքան «դասական» են որքան միւսները » :

Այս յայտարարութենէն անմիջապէս ետքն է որ նախագահը կը խոստովանի թէ հիւլէական զաղտնիքը պիտեն ոչ միայն «մեր անգլիացի եւ քանատացի դաշնա – կիցները», այլ եւ Մ. Միւնթիւնը : Ու – րեմն, Մ. Նահանգները այլեւս կորսնցու – ցած են երբեմնի մենաշնորհը :

Եզրակացութիւնը.— Այզընհաուըր Մ. Նահանգներու խորհրդարանին պիտի ներ – կայացնէ ծրագիր մը, հիւլէական զէնքե – րը չէզոքացնելու եւ աստիճանական պի – նաթափում կատարելու համար :

Դժբախտաբար Մ. Միւնթիւնը նորէն ժխտական դիրք բռնած է, թէեւ Պ. Վի – չինսկի ծափահարած էր ճառը...

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԱԼ ՄԱՔՐԱԳՈՐԾՈՒՄ

•

ԱՐՈՒԹԻՆՈՎ ԵՒ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ Կ'ԱՐՏԱՔՍՈՒԻՆ

Ամերիկեան «Էսոշիէյթըտ Փրէս» գոր – ծակալութեան թղթակիցը կը հեռագրէ Մոսկուայէն, Դեկտ. 9 թուականով.—

Մ. Միւնթիւնը մաքրապործեց Հայաս – տանի կեդր. կոմիտէին ղեկավարութիւ – նը, այն ամբաստանութեամբ թէ չեն ար – ձանագ Լաւրենտի Բերիայի հետեւորդնե – րը. (Բերիա, նախկին փոխ – վարչապետ եւ վարիչը Մ. Միւնթեան ապահովու – թեան տեսչութեան, ձերբակալուեցաւ անցեալ յուլիսին, իբրեւ «գործակալ աշ – խարհակալութեան») :

Հայաստանի « կոմունիստ» (ռուսերէն) օրաթերթին հոս հասած թիւերը կը ծա – նուցանեն թէ պաշտօնանկ եղած են երեք հայ կուսակցական ղեկավարներ, մէկն ըլ – լալով ընդհ. քարտուղարը, Գ. Ա. Արու – թինով (Ցարութիւնեան) որ երկար տաե – նէ ի վեր կը վարէր այդ պաշտօնը :

Մոսկուայի թերթերը մինչեւ այսօր չեն հաղորդած այս լուրը, ոչ ալ որեւէ խոր – հրդածութիւն հրատարակած :

Մոսկուայի կեդր. կոմիտէին քարտու – ղարներէն Պետր Ն. Պոսպելով ներկայ ե – ղած է այն ժողովին ուր Հայաստանի կեդր. կոմիտէն քննադատուած էր այդ որո – շումը : Պ. Արութիւնովի հետ ազատուած են կեդր. կոմիտէի Բ. եւ Գ. քարտուղար – ները, Պ. Ա. Գրիգորեան եւ Կ. Մ. Մար – սիրոսեան : Պ. Արութիւնով մեւնոյն ա – տեն վտարուած է Հայաստանի կեդր. կո – միտէին անդամակցութենէն :

Կեդր. կոմիտէն ի ներկայութեան Պ. Պոսպելովի գտատպարտած է կուսակցու – թեան ղեկավարութիւնը մեղադրելով թէ չեն զործադրած Մոսկուայի կեդր. կո – միտէին Յուլիսի եւ Սեպտեմբերի լիա – զումար նիստերուն որոշումները : Ինչպէս ըսինք, անցեալ Յուլիսին էր որ կեդր. կոմիտէն որոշեց պաշտօնէ արձակել եւ ձերբակալել Բերիան եւ հետեւորդները : Իսկ Սեպտեմբերի լիագումար ժողովը ո – րոշեց աւելցնել ուսեստի եւ ընթացիկ ապրանքներու արտադրութիւնը :

Հայաստանի կեդր. կոմիտէն որոշեց բոլորովին նոր ղեկավարութիւն մը հաս – տատել : Ընդհ. քարտուղար ընտրուեցաւ Ս. Ա. Թովմասեան, իբրեւ ղեխաւոր վա – րիչը կուսակցութեան : Բ. քարտուղար ընտրուեցաւ Կ. Գ. Մարգարեան, երրորդ՝ Ե. Ն. Զարոբեան : Այս նոր դէմքերը ան – գամ ընտրուեցան կեդր. կոմիտէի դիւա – նին, իսկ երկու նոր անդամներ ալ թեկ – նածու :

Մեւնոյն ատեն կը ծանուցուի թէ Տաճկաստանի (կեդր. Ասիա) կուսակցա – կան ժողովը որոշեց համագումար մը կազմել յունուարին : Կը կարծուի թէ այս ժողովն ալ փոփոխութիւններ պիտի կա – տարէ կուսակցական ղեկավարութեան մէջ :

ԹՆՉՐՈՒՆ հասաւ Մ. Նահանգներու հան – րապետութեան փոխ – նախագահը, Նիք – սըն : Պիտի մնայ երեք օր, տեսակցելով Շահին եւ վարչապետին հետ : Հեռագիրը կ'ըսէ թէ արտակարգ միջոցներ ձեռք առ – նուած էին Թեհրանի օդակայանին մէջ : Հարիւրաւոր զաղտնի ոստիկաններ զիրք բռնած էին զլխաւոր փողոցներուն մէջ, արկիլելու համար բոլշեւիկեան ցոյցերը :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ վարչապետը Փարիզ հասաւ երէկ եւ ճաշի հրաւիրուած է օտար մամուլի ընկերակցութեան կող – մէ : Կ'ըսուի թէ Լոնտոն պիտի երթայ կի – րակի օր :

ՄՈՍԿՈՒԱ ԿԸ ՄԵՐԺԷ ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

•

ԿՈՉԻՆ ՏՊԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆԸ ՈՒՐԻՇ ԵՐԿԻՐՆԵՐՈՒ ՄԷՋ

Նախագահ Այզընհաուըրի կոչէն ան – միջապէս վերջը, երբ կը յետաձգուէր Ազ – գաժողովին 8րդ նստաշրջանը, Մ. Միւնթեան պատուիրակը, Պ. Վիշինսկի խօսք առնելով ըսաւ թէ կարելի չէ միջազգային հակողութեան տակ առնել հիւլէական զէնքերը առանց բոլորովին արգիլելու զա – նոնք : Ահա իր խօսքերը :

— « Պէտք է բոլորովին յստակ ըլլայ թէ առանց հիւլէական զէնքերը բոլորովին արգիլելու կարելի չէ զօրացնել խաղաղու – թիւնը եւ միջազգային գործակցութիւնը : Պէտք է յստակ ըլլայ նաեւ թէ առանց այդ արգելքի մասին միջազգային հակակչիռ տալու կարելի չէ ապահովութիւն ստանալ թէ հիւլէական ուժը պիտի զոր – ծածուի միայն խաղաղասիրական նպա – տակներու համար : Առանց այս երկու ապ – գակներու մասին միջոցներ ձեռք առնելու կարելի չէ նոյն իսկ մտածել աշխարհի հիւլէական մթերքի քանդիչ ուժին կր – ճատման մասին, ոչ ալ նոր եղանակ մը գտնել հիւլէական եւ ջրածին եւ ուրիշ քանդիչ զէնքերու չինուելիքը եւ զոր – ծածութիւնը արգիլելու համար » :

Այզընհաուըր իր ճառին մէջ կ'առաջար – կէր միջազգային գործակալութիւն մը հաստատել հիւլէական ուժի համար Ազ – գաժողովին մէջ, մասնակցութեամբ այն պետութեանց որոնք հիւլէական մթերք ունին (Անգլիա, Մ. Նահանգները, Քանա – տա եւ Մ. Միւնթիւն), այժմէն աշխա – տելու եւ այդ մթերքը չինարար նպատակ – ներու յատկացնելու համար : Մանրա – մասնութիւնները պիտի ճշդուին յառա – ջիկային :

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ԱՆԹԵԼՆ ԱԼ ԿԸ ՁԱՅՆԱԿՅԻ

Նոյն օրը Մոսկուայի անթելն ալ ձայ – նակցելով Պ. Վիշինսկիի, կ'ըսէր թէ Այ – զընհաուըր «հիւլէական պատերազմ կը սպառնայ» Ազգաժողովին առջեւ խօսած ճառով : Օրուան խօսնակը, Բորիս Լէոն – տիչեւ կը յայտարարէր Ֆրանսերէն բաժ – նին մէջ.

— « Ընդհանրապէս խօսելով, Պերմու – տայի խորհրդաժողովը հաստատեց թէ արեւմտեան երեք պետութիւնները չեն ուզեր մեղմացնել միջազգային յարաբե – րութիւններու ճգնաժամը : Այս կ'ապացու – ցնէ նաեւ Այզընհաուըրի Դեկտ. 8ի ճա – ռը Ազգաժողովին առջեւ : Այդ ճառին մէջ դէպ մը խօսքեր կան Մ. Նահանգներու կարծեցեալ խաղաղասիրութեան մասին : Բայց եթէ ճառը վերլուծէք կը տեսնէք որ հիւլէական պատերազմ կը սպառնայ եւ կը փառաբանէ ուժի քաղաքականութիւ – նը : Մ. Նահանգներու նախագահը կը փորձէ Պարուխի ծրագրին մէկ տար – բեր ձեւը պարտադրել, առանց արգիլե – լու հիւլէական զէնքերը եւ հակակչիռ հաստատելու այդ արգելքին վրայ : Բա – ցորոշ է որ Մ. Նահանգները չեն ուզեր մեղմացնել միջազգային յարաբերութիւն – ները : Նախագահ Այզընհաուըրի ռազմա – չունչ ճառը եւ ամերիկեան պատուիրա – կութեան դիրքը Ազգաժողովին մէջ լիո – վին կ'ապացուցանեն այս պարագան » :

Անթելը միեւնոյն առեն հաղորդեց Մոսկուայի հեռագրական գործակալու – թեան ղեկուցումը որ խտացնելով Այզըն – հաուըրի ճառը, կ'եզրակացնէր.— Նա – խագահը չճղդեց իր դիրքը հիւլէական զէնքերու արգելքի մասին :

.....

ԼԵՆԻՆԻ ՇՔԱՆՇԱՆԸ

արուեցաւ Պ. Վի – չինսկիի, 70ամեակին առթիւ, « ի վարձ իր բացառիկ արժանեաց » :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԳԱԶԱՆԱՑԻՆ

Տարեդարձ մը եւս.— 1944 Դեկտ. 11ին գազանային ոճիր մը կը գործուէր Աթէն – քի մէջ :

Ափ մը հայանուն հրէշներ ներքին խոռ – վուքիւններէն օգտուելով, սպանդանոց կ'առաջնորդէին Դաշնակցական մը, կինը, եսան տարեկան տղան եւ բանաստեղծ – ուսուցիչ մը :

Կը տանէին տառապէս հետեւելով քր – իստական աւանդութեան :

— Պահականոցէն ձեզ կ'ուզեն. Թանի մը հարցումներ պիտի ուղղեն, յետոյ կը վե – րադառնամ ...

Երեք շաբաթ ետք, փոսի մը մէջ կը գտնուէին չորս դիակներ, իրարու վրայ դիզուած եւ մերկ :

Դիշերանց, քրմավարի ներգամտու – թեամբ տեղափոխուած զոհերն էին,— ընկեր Միհրան Փափազեան, կինը՝ Արշա – լոյս, զաւակը՝ Սերգօ, եւ չափահաս որբ մը, ուսուցիչ բանաստեղծ Մ. Մանուկ – եան :

Ոճրագործներն էին երկու Հաճընցի կարմրուկներ : Մէկը, Մուրատ Կէօտէ – լէեան, գնդակահարուեցաւ, միւսը՝ Մ – սատուր Պախարեան, դատապարտուեցաւ ցմահ բանտարկութեան :

Աթէնքի գինուորական ատեանը օրինա – կան պատիժը կը սահմանէր ոճրագործնե – րուն խոստովանութեան վրայ :

Բայց ի՞նչ օգուտ : Որեւէ վճիռ կրնա՞ր դարմանել անփոխարինելի կորուստը :

Այս խմբական եւ գազանային սպանդէն առաջ, 1944 Մարտ 28ին, Աթէնքի Ֆիֆս (Տէրղուբի) թաղին մէջ կը սպանուէր Դաշնակցական երիտասարդ մը, *Կարապետ Գազանճեան*, 24 տարեկան : Ոճրագործը՝ հայ բոլշեւիկ :

Նոյն տարուան Օգոստ. 14ին կը սպան – ուէր Հաճընի հերոսը, *Արամ Կայծակ*, Փլաթամինա գիւղին մէջ (Հիւս. Յունաս – տան) :

Յետոյ, Սեպտեմբերին, դարձեալ հայ համայնավարներու ձեռքով կը սպան – ուէր վաստակաւոր Դաշնակցական մը, *Բժ. Յովհ. Աչըզեան* :

Դեռ անկուսակցական զոհեր ալ կան, խոշտանգուած եւ մահացած՝ նոյն արիւ – նաթաթախ ձեռքերով :

Այստեղ ալ նոյն արիւնածարաւ ոգին չէ՞ր որ դիակներ փռեց Մարսէյլի եւ Լիո – նի մէջ եւ այլուր, ազատագրութեան ա – ռաջին օրերուն :

Եւ դեռ չե՞ն խօսիր «նոր պատեհու – թեանց» մասին, սողոսկելով, թոյն սրս – կելով եւ ակռայ կիրտելով, *ա լա Թուրքա* ֆինախնդրութեամբ ...

Վ.Ա.Հէ

ԲԱՑՈՒՄ ՄԻԼԱՆԻ ՀԱՅԿ. ՏԱՆ

Վերջին պահուն ստացանք թղթակցու – թիւն մը որ կը ծանուցանէ թէ կիրակի օր տեղի ունեցած է Միլանի Հայկ. Տան բա – ցումը, ի ներկայութեան Դերենիկ եպիս – կոպոսի, Վենետիկի աբբահօր՝ Ուղուհոճ – եան զերապայծառի, Հ. Եղիա Փեչիկեանի եւ հոգեւոր հովիւ Զգօն Ծ. Վ.ի : Ճառեր խօսած են Բժ. Մ. Խանպիկեան, Բժ. եր. Արզումանեան, Տիկին Նուարդ Տիլսիզ – եան, Պ. Յակոբ Ալեքսանեան, Պ. եր. Հիւսիսեան, Բժ. Արամայիս Սրապեան, աբբահայրը, Զգօն վրդ. եւ Դերենիկ ե – պիսկոպոս եան. :

Մանրամասնութիւնները յաջորդով :

ՓԱՐԻԶ ԵԿԱԾ խորհրդային արուեստա – կէտներուն մէջ կը գտնուի հայ երգչուհի մը, Զարիա Դոլուխանովա (Զարուհի Դոլուխանեան), որ առջի օր փայլեցաւ Մարինյի թատրոնին մէջ : Այսօր ալ պի – սի երգէ Սալ Կավոյի մէջ :

ԱՀԱԲԵԿՈՒԹՆԵՐԸ եւ առեւանդումները կը չարունակուին Մարոքի մէջ :

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ԿԻԼԻԿԵԱՆ ՀԱՅԿ· ՊԵՏՈՒԹԵԱՆ

●

(Բ· եւ վերջին մաս)

Պրոֆ· Միքայէլեանն այս հրջանի, ինչպէս եւ ԺԹ· դարու իրադարձութիւնները մանրամասնութեամբ քննած է իր աշխատութեան Յրդ գլխուն մէջ (էջ 139 – 176), որ ունի «Միջազգային յարաբերութիւն – ները եւ արտաքին քաղաքականութիւնը ԺԲ· դարի վերջում եւ ԺԹ· դարու սկզբում» խորագիրը :

6րդ գլխուն մէջ «Կիլիկեան Հայաստա – նի քաղաքները», առեւտրական ուղիները եւ առեւտուրը ԺԲ· ԺԹ· դարերուն (էջ 177 – 202), պատմական հարուստ նիւթի վրայ, հեղինակը կը քննէ Կիլիկիոյ քա – ղաքական կեանքը (Սիսի, Տարսոնի, Ա – տանայի, Մամեստիոյ, Ադանայի, Կոր իկո – սի եւ այլ քաղաքներու), հոն զոյութիւն ունեցող արհեստագործական արտադրու – թիւնը եւն· :

Նոյն գլխուն մէջ հեղինակը կանգ է ա – ռած Կիլիկիայէն անցնող տարանցիկ ու – ղիներու վրայ եւ ցոյց տուած առեւտրա – կան այն կապը, որ զոյութիւն է ունեցած Ձենովայի, Ղրիմի ու Սեւծովեան երկիր – ներու հետ :

Կիլիկիոյ եւ հարեւան երկիրներու մի – ջեւ զոյութիւն ունեցող առեւտրական յա – րաբերութիւններուն է նուիրուած գրա – խօսուող աշխատութեան նաեւ 9րդ գլու – խը՝ «Կիլիկեան Հայաստանի մասնակցու – թիւնը եւ դերը միջազգային առեւտրի մէջ 13րդ դարու երկրորդ կիսում եւ 14րդ դարի առաջին կիսում» : (էջ 350 – 401) :

Ներկայ աշխատութեան ամէնէն մեծ եւ, պէտք է ըսել ամէնէն արժէքաւոր գլուխներէն է Շրդը «Հասարակական քա – ղաքական կեանքը Կիլիկեան Հայաստա – նում» (էջ 203 – 290) : Եթէ նախորդ գը – լուխներուն մէջ հեղինակի արծարծած այս կամ այն խնդիրը, այս կամ այն չա – փով, քննարկուած է նախորդ ուսումնա – սիրութեանց մէջ, այս գլխուն մէջ առա – ջադրուած դրեթէ բոլոր հարցերը նոր են եւ ունին գիտական թարմութիւն : Անշի – ճելի է, որ Կիլիկիոյ մէջ զոյութիւն ու – նեցող ընկերային – տնտեսական յարա – բերութեանց հարցին ուսումնասիրու – թեան առաջնութիւնը կը պատկանի նոր – կայ աշխատութեան հեղինակին : Իրաւա – ցի է հեղինակի այն դիտողութիւնը, թէ նախորդ պատմաբանները բոլորովին չեն հետաքրքրուած Կիլիկիոյ աշխատաւոր զանգուածներու ընկերական – իրաւական վիճակով, գիւղացիներու եւ աւատապե – տներու փոխյարաբերութիւններով եւ աւա – տական չահագործման ձեւերով :

Պրոֆ· Գ· Միքայէլեան օգտագործելով Մխիթար Գոչի Դատաստանագիրքը, Վար – դան Այդեկցիի Առակաց գիրքը, հայկա – կան եւ օտար պատմագրքերը, քարոզա – գրքերը եւ այլ նիւթեր, ցոյց կուտայ, որ իրօք, Կիլիկիոյ հայկական պետութիւ – նը հանդիսացած է տիպար աւատական պետութիւն, թէ չահագործուղ հիմնա – կան բնակչութիւնը հանդիսացած է կախ – եալ կամ ճորտ գիւղացութիւնը : (Աւա – տական յարաբերութիւնները, ինչպէս ցոյց է տուած հեղինակը, Կիլիկիոյ մէջ զոյութիւն են ունեցած հայկական պե – տութեան ստեղծումէն առաջ, սակայն այդ յարաբերութիւնները իրենց գարգա – ցումը ապրած են ԺԲ· ԺԳ· դարերուն :

Սկզբնաղբիւրներուն մէջ պահուած կը – կռուր տեղեկութիւններու հիման վրայ, հեղինակը կանգ է առած նաեւ ընկերային չարժումներու վրայ :

Հեղինակը Մխիթար Գոչի Դատաստանը գրքի հիման վրայ անդրադարձած է Կի – լիկեան Հայաստանի պետական կարգին եւ ընկերային տարբեր խաւերու իրաւուն – քին ու անոնց պոյավիճակին : Ան չատ համառօտակի, ամէնը հինգ էջի վրայ, խօսած է նաեւ Կիլիկիոյ հայկական մշա – կոյթի մասին :

Կիլիկիոյ քաղաքական պատմութեանն է նուիրուած աշխատութեան 8րդ գլուխը՝ « Ներքին կեանքը եւ միջազգային յարա – բերութիւնները 1200–1270 թ·» (էջ 291–349), երբ Կիլիկիոյ քաղաքական իշխա – նութեան գլուխ կ'անցնի Հեթումեան թա – գաւորական հարստութիւնը եւ երբ Աբե – ւելքի մէջ կը սկսին փոթորկիլ մոնկոլա – կան արշաւանքները : Այս շրջանի կիլիկ – եան հայ թագաւորները բանակցութիւն – ներ կը վարեն մոնկոլ խաներու հետ : Հե – թում առաջին 1253 – 1256 թուականնե – րուն անձամբ կ'երթայ Կարակորմ մէջ Մանգու խանի մօտ եւ փոխադարձութեան պայմանագիրը կը կնքէ, որու համաձայն Կիլիկիոյ հայկական զօրքը կը մասնակցի մոնկոլական արեւմտեան զօրարանակի հրամանատար Հուլավու խանի հետ Պաղ – տատի գրաւման 1260ին :

Կիլիկեան հայկ· թագաւորութիւնն իր անկման շրջանը կ'ապրի սկսած ԺԳ· դա – րու վերջերէն, երբ Կիլիկիոյ հայկ· պե – տութիւնը կը սկսի կազմալուծուիլ, երբ կ'ուժեղանայ միջատատական կռիւները եւ երբ կը սկսին յաճախակի դառնալ մեմ – լուքներու արշաւանքները Կիլիկիոյ վրայ :

Կիլիկիոյ պետութեան անկման շրջա – նին են նուիրուած վերջին երեք գլուխնե – րը՝ «Կիլիկեան Հայաստանի ներքին վի – ճակը եւ միջազգային յարաբերութիւննե – րը ԺԳ· դարու վերջում եւ ԺԴ· դարի սկզբում» (էջ 402 – 439), «Դիւանագի – տական յարաբերութիւններ պապականու – թեան, Ֆրանսիայի եւ Անգլիայի հետ : Գաներագմ եգիպտական Սուլթանատի հետ 1307 — 1361 թ· թ· » (էջ 440–468) եւ «Կիլիկիայի հայկական թագաւորու – թեան անկումը» (էջ 469 – 495) :

Կիլիկիոյ պետականութեան անկման շր – ջանի հետ կապուած իրադարձութիւննե – րէն մասնաւորապէս ուշադրութեան ար – ժանի է Վաթիկանի Մերձ· Արեւելքի հետ վարած նենգ քաղաքականութիւնը : Օգ – տագործելով Կիլիկիոյ հայ ժողովուրդի ծանր տնտեսական կացութիւնը, կաթոլիկ

ԹՈՒՐՔ ՄԸ ԿԸ ՓԱՌԱԲԱՆԷ ՏԻԳՐԱՆ ՉՈՒԽԱՃԵԱՆԸ

●

«ԼՈՑՍԵՐՈՒ ՄԷՋ ՊԱՌԿԻՆ ԹԱԳԻՒՈՐ ՆԱԼԵԱՆ ԵԻ Տ· ՉՈՒԽԱՃԵԱՆ

ՄԻՄԲ·— Թուրք հրապարակագիր մը, Օսման Նիհատ, հետեւեալ խանդավառ գրութիւնը նուիրած է ողբացեալ երգա – հան Տիգրան Չուխաճեանի, Թուրքիոյ պետական թատրոնի ամսագրին մէջ (1953 Նոյեմբեր) ·—

1898ին Իզմիրի մէջ տեղի ունեցած էր փառահեղ յուշարկաւորութիւն մը մաս – նակցութեամբ Իզմիրի գրեթէ ամբողջ ժողովուրդին, մեծահամբաւ բայց թշշ – ուառութեան մէջ մեռած երգահան մը հողին յանձնուած էր :

— Տիգրան Չուխաճեան էֆէնտի :

Չեմ ենթադրեր որ նոր սերունդը իս – կոյն յիշէ այս անունը : Հետեւաբար, փաստաթուղթերու վրայ յենլով պիտի ջանամ ծանօթացնել արուեստագէտը, իր ամբողջ անհատականութեամբ : Ամէն բա – նէ առաջ սակայն սա պարագան պարզեմ որ ,եթէ Չուխաճեան էֆ·ի յուշարկաւո – րութեան համար ծախսուած գրամը վեր – պաները աշխատած են հայ ժողովուրդը հարկադրել կաթոլիկութիւն ընդունիլ, մտնել «կաթոլիկ փարախ»ը՝ խոստանա – լով Հայերուն օգնութիւն ցոյց տալ անոնց քաղաքական անկախութիւնը պահպանե – լու համար : Բայց հոս եւս անոնք, սովո – րականին պէս, խաբած են, վճռական րո – պէին հետու են կանգնած եւ լուացած ի – րենց արիւնոտ ձեռքերը : Վաթիկանի այս ստոր քաղաքականութեան, պատ – մական այս նիւթին վրայ, կանգ է ա – ռած հեղինակը : Ան իրաւացիօրէն կը նը – կատէ, որ «ոչ կիլիկեան հայկական թա – գաւորութեան չրջանին (ԺԱ· – ԺԴ· դա – րեր), եւ ոչ յետագային Կիլիկիոյ կամ բուն Հայաստանի Հայերն Արեւմուտքէն օգնութիւն չստացան : Ինչպէս խաչակիր – ներու նուաճողական քաղաքականութիւ – նը միջին դարերուն, նոյնպէս եւ եւրո – պական պետութեանց քաղաքականութիւ – նը նոր ժամանակներուն մէջ, ինչպէս պա – պական դիւանագիտութիւնը խաչակիր – ներու արշաւանքի առեն, նոյնպէս եւ մեծ պետութեանց դիւանագիտութիւնը աչ – խարհակալութեան չրջանին հայ ժողո – վուրդին բերին միայն թշուառութիւն եւ հարստահարութիւն» (էջ 138) :

Հեղինակը Կիլիկիոյ Հայերու պատմու – թիւնը հասցուցած է մինչեւ 1375 թուա – կանը, երբ Կիլիկիոյ հայ պետականու – թիւնը վերջնականապէս կը կործանի եւ – դիպատական սուլթանութեան կողմէ :

Պրոֆ· Գ· Միքայէլեանի ներկայ աշխա – տութիւնը արժէքաւոր ներդրում է հայա – գիտութեան դանձարանին մէջ : Բ·

ջին օրերուն դժբախտ արուեստագէտին տրուած ըլլար, գինքը առնուազն 15 տա – րի կ'ապրեցնէր : Դարերէն հրեշտակապե – տը թերեւս քանի մը տարի վերջ կը զար – նէր այս անձին դուռը ...

Արդեօք ասիկա ճի՞շդ ենթադրութիւն մըն է : Բարօրութիւնը կրնա՞յ երկարել արուեստագէտին կեանքը : Առանձնակի պիտի անդրադառնամ այս կարեւոր ու հոգեբանական խնդրոյն : Սա այժմ որո – շած եմ միայն պարզել թէ Չուխաճեան էֆ· ի՛նչպէս տիրացած է համբաւի :

1866ին «Լէպլէպիճի Հօրհօր աղա » օ – փերէթը առաջին անգամ բեմադրուած, առաջին իսկ օրէն ժողովուրդին գնահա – տութեամբը դիմաւորուած էր : «Լէպլէ – պիճի»ն յաջորդաբար հարիւրաւոր անգամ ներկայացուեցաւ եւ 1882ին դէպի Ցու – նաստան պտոյտի ձեռնարկած օփերէթի խումբ մը այնտեղ ալ գնահատուեցաւ : Հելլէնական թերթերը միահամուռ դրե – ցին թէ «լէպլէպիճի» օփերէթը գլուխ գործոց մըն է :

Այնուհետեւ նոյն թատերախումբին « Լէպլէպիճի»ի ներկայացումները այն աստիճան ընդունելութեան արժանացան որ, եգիպտոսի Խեվ Թէվֆիք փաշա պաշտօնապէս հովանաւորութեանը տակ առաւ թատերախումբը :

« Լէպլէպիճի» օփերէթը, որուն համ – բաւը գլեց անցաւ երկրին սահմանները, յաջորդաբար յունարէնի, գերմաներէնի, ֆրանսերէնի եւ ռուսերէնի թարգմանուե – լով օտար օփերէթի խումբերուն կողմէ բազմաթիւ երկիրներու մէջ ներկայաց – ուեցաւ :

Սահմանադրութեան հռչակումէն վերջ համբաւաւոր քաղաքապետ Բլտվան փա – շա զատէ Րէչատ պէյի քաջալերութեամբն ու բեմադրութեամբ, Աբշակ Պէնլեան էֆ·ի օփերէթի խումբը 1909ին Պէյօղլու Օտէոն թատրոնին մէջ ամէն գիշեր ան – ընդհատ ներկայացնել սկսաւ «Լէպլէպի – ճի»ն :

Անգլ· թատերապետ մը որ այդ օրերուն Իսթանպուլ այցելութեանը ընթացքին դի – տած ու չատ հաւնած էր «Լէպլէպիճի» օ – փերէթին, Պէնլեան թատերախումբը եր – կու ամսուան համար Լոնտոն հրաւիրեց ե «Լէպլէպիճի»ն ներկայացուց Լոնտոնի թատերաբեմերուն վրայ՝ թուրքերէն :

Վահրա[illegible]Պալըքճեան եւ Գարագաչ ալ « Լէպլէպիճի»ն ներկայացուցին Փարիզ մէջ, գարճեալ թուրքերէն :

Բոլոր այն երկիրներուն մէջ ուր ներկա – յացուեցաւ, մամուլին ու դիւցազիկն քա – ղաքացի ժողովուրդի բոլոր խաւերուն անվերապահ գնահատութեանը առարկայ դարձաւ :

Այս գործին հեղինակը՝ Թաշուր Նալ – եան, 1843ին Իսթանպուլի մէջ ծնած, նախակրթութիւնը առած է Գալըբէչէմէի որբանոցը ու հինգ տարի ուսուցչութիւն ընելէ վերջ բեմական կեանքի նուիրուե – լով բազմաթիւ թատերախաղերու մէջ ա – ռաջնակարգ դերեր ստանձնած է : Այս ան – խոնջ ուսուցիչ դերասանը, որու Ֆրան –

ՄԻՀՐԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

(ՀԱՑԱՆՈՒՆ ՀՐՇԵՆԵՐՈՒ ՉՈՀԸ)

●

Միհրանը իր պայուսակին մէջ ունէր բոլոր դասագիրքերը, ֆրանսերէն, հայե – րէն կամ թրքերէն, բայց այդ գիրքերը «կոյա կը մնային », «չէին ձեռնուեր» : Մէկ քանիները նոյնիսկ չէին կրուեր, թերթերը փակած ու կուղպ կը մնային : Իսկ պայուսակը՝ տարին քանի մը հեղ, միմիայն արձակուրդներուն տունը կը տարուէր : Ուրեմն՝ Միհրանի պայուսակը եւ անոր մէջ դանուած գիրքերը զերծ էին տառապանքէ, հոս ու հոն նետուելէ : Բայց՝ թող չկարծուի թէ Միհրան իր դա – սերը չէր գիտեր : Ան՝ վարպետ էր եւ ըն – դունակ, արթնամիտ էր, հետեւցնող : Բա – ւական էր որ՝ երմէ առաջ աշակերտ մը դասի ելլէր, — Միհրանը փրկուած էր : Ան իր դասը սորված էր ...:

Միհրան ընթերցասէր էր, վէպ չատ կը կարդար : Ահարոնեանի, Րաֆֆիի, Շե – րենցի, Արծրունիի, Շիրվանզատէի բոլոր գործերը կարդացեր էր : Կը կարդար մեծ համոյքով : Բայց իր դասերը չէր կար – դար : Կանոնական յառաջդիմութեան դէմ էր, դասագիրքերը չէին հետաքրքրեր զինքը, պակաս կը դանէր անոնց բերած անունդը քարացած օրէնքներու ճամբով : Ազատ ու անկախ աշակերտ մըն էր, կը սիրէր զարդանալ նոր ուղիով մը, ազատ ընթերցանութեամբ : Ու Միհրանը չատ բան գիտէր ու ինչ որ գիտէր՝ լաւ գիտէր :

Երկու տարի միասին ապրեցանք նոյն դասարանին մէջ, ամէն չաբթու չարա – դրութիւն կը գրէինք, լաւ եւ չիտակ գրե – լու, մանաւանդ լաւ նիւթ մը դտնելու համար կը տառապէինք, Միհրան բնաւ անհանդստութիւն ցոյց չէր տար : Իր մը – տածումը մարդերու մէջէն սահող, հան – դարտօրէն անցնող առուակին կը նմա – նէր : Շարադրութիւն կար, գրուածը պի – տի կարդացուէր ուսուցչին եւ աշակերտ – ներու կողմէ պիտի քննադատուէր, ի՞նչ հոգ· Միհրան խաղաղ սիրտով դասարան կը մտնէր, կը բանար պայուսակը, մէջէն կը հանէր տետրակ մը, բայց, ճերմակ, մնլան ու մատիտ չտեսած տետրակ մը : Ու կը սպասէր, երբ կարգը իրեն կուգար՝ չգրուած տետրակին մէջէն իր չարադրու – թիւնը կը կարդար խաղաղ շեշտով եւ չա – րադրութիւնը լաւագոյն կերպով գրած ըլլալու հանդարտութեամբ ... : Օր մը մի – այն, տարի ու կէս ետքը, հայերէնի ու – սուցիչը, Պ· Ենովք Արմէնը, հասկցաւ որ՝ Միհրան Փափազեան, չարադրութիւ – նը կը կարդար ճերմակ տետրակի մը մէջէն : Միհրանը ինքզինքը մատնած էր, այդ օրը քերականական եւ լեզուական կարգ մը սխալներ ըրած էր ...:

Պատանի Փափազեանը, կատարեալապէս « հրաշք տղայ մըն էր», գիտէր օգտուիլ առիթէն ու պատահարներէն : Եթէ դասը չէր գիտեր՝ իր դասընկերներու կամ ու – սուցչին բերնէն թռած բառ մը բաւական էր դտնելու ինքզինքը, իսկ եթէ բառերը չատցան՝ Միհրան կը չահագործէր առի – թը ու կրնար նուազագոյն՝ ապահովել 8 թիւ մը, ինչ որ պզտիկ յաջողութիւն մը չէ բարձրագոյն վարժարանի մը մէջ :

Միհրան Փափազեան կը սիրէր անկաչ – կանգ կեանքը : Դպրոցը իր օրէնքները ու – նէր, իր պատժական կանոնները, բայց ան կը սպրդէր օրէնքներու ցանցէն, կաչ – կանդուած միջավայրի մը մէջ՝ կը ստեղ – ծէր իրեն համար ազատ միջավայր : Կը ծխէր, նոյնիսկ դպրոցին մէջ : Քիչ անգամ բռնուեցաւ իր յանցանքին վրայ եւ չպատ – ժուեցաւ, նախ անոր համար՝ որ Միհրան գիտէր խօսիլ, կարենալ դիմացինը, մա – նաւանդ իր ժպիտը՝ գինաթափ կ'ընէր ու – սուցիչը, երկրորդ՝ որ Միհրանը ներո – գութիւն խնդրելու եւ իր յանցանքը թե – թեւցնելու համար՝ մասնաւոր չարժու – ձեւեր, կեցուածք ունէր : Անկեղծ էր, սրտաբաց եւ համակրելի միամտութիւն մը :

Միհրան չատ կանուխ, հազուագիւտ առիթներով առաջ, կամ անոր հետ, սկսած էր խմել ու արբենալ : Կը խմէր բայց չէր կորնչցներ ինքզինքը : Այս բոլորէն վերջ՝ սկսաւ սիրել ալ : Համեստ զարդացումով մը, Օր· Նարսիսը, ամէն օր, մեր դասա – րանի պատուհանին տակէն կ'անցնէր, դերձակութիւն սորվելու կ'երթար : Աստն մը՝ Միհրանը բռներ էր պատուհանի գովի նատարանը, եւ ուշի ուշով կը հետեւէր իր « սիրուհիի» անցուդարձին : Տեսչութիւ – նը իմացաւ, տեղափոխեց Միհրանը, պա – տուհանէն հեռու : Հարուածը ծանր էր, բայց չուտով զսաւ միջոցը : Ձիս իբր պա – հակ դործածեց, ինձմէ՝ պայմանագրա – կան նշաններով կ'իմանար աղջկան անց – նելը, հրաման կ'առնէր ուսուցչէն ու կը նետուէր դէպի փողոց ...:

Օր մը դէպի Սաքարիա դետը պտոյտ մը կազմակերպած էր : Մեզի կ'ընկերանար նաեւ մաթեմաթիքի ուսուցիչը : Իրիկուն վերադարձին, գլուխները տաք էին : Միհրան քաշեց տոբճանակը ու կրակեց, որուն հետեւեցան բոլորը, կրակ ու կը – րակ : Ոստիկանութիւնը պաշարեց մեզ, մենք՝ յարմար վայրկեանի մը մէջ մեր ա – տրճանակները նետեցինք թփուտը : Միհ – րան ձերբակալուեցաւ «դէն ի ձեռին», յանցաւոր էինք· ոստիկանութիւնը մեզ պահականոց առաջնորդեց : Միհրան լեզու թափեց, խնդացուց ոստիկանները, « տէլի օղլան» է ըսին ու ազատ ձգեցի՛ մեզ :

ՍՕՍ ՎԱՆԻ

(2 Մնացեալը յաջորդով)

ՑԳԴՂՈՆՈ Ի՞Ս

Գիտեմ, ինձ կհարցնեք, ովքե՞ր են նրանք, որոնց մասին ես ուզում եմ պատմել ձեզ։ Նրանք իմ ընկերներն են, որոնց հետ ես ապրում եմ, աշխատում եմ և ուրախանում եմ կամ տխրում եմ։

«Դուք ինչպե՞ս եք գտնում, որ ես ձեզ հետ խոսում եմ ինչպես մեծ մարդկանց հետ։ Ես ուզում եմ, որ դուք ինձ համարեք ձեր ընկերը, ձեր հավասարը։ Ես ուզում եմ, որ դուք ինձ հետ ազատ խոսեք ամեն բանի մասին, ինչ որ ձեզ հետաքրքրում է։ Ես ուզում եմ, որ դուք ինձ հետ ամեն բան կիսեք

ԹԵՐ ՈՒ ԴԷՄ ԿԱՐԾԻՔՆԵՐ

Մ. Նահանդներու պաշտօնական շրջա – նակներուն մէջ մեծ զարմանք պատճառեց Մոսկուայի ժխտական դիրքը, մանաւանդ ան խօսքը թէ Այզընհաուըր հիւլէական պատերազմ կը սպառնայ : Ամէնքն ալ կը կարծէին թէ նախագահին ճառը նպաս – տաւոր ընդունելութիւն պիտի գտնէ Մ. Միութեան վարիչներուն կողմէ, իրրեւ մեկնակէտ միջազգային յարաբերութեանց բարւոքման :

Ֆրանսայի արտաքին նախարարը , Պ. Ժորժ Պիտօ Պերմուտայէն վերադարձին ներքոզեց Այզընհաուըրի ճառը , ինչպէս եւ անոր ջերմ բարեկամութիւնը Ֆրանսա – յի հանդէպ : Այս առթիւ ըսաւ. — « Թէ Զըրչիլ եւ թէ մենք չերմապէս ծափահա – րեցինք նախագահին ճառը : Այդ յայտա – րարութիւնը կրնայ մեծ ազդեցութիւն գործել : Ամէն պարագայի մէջ կ'ապացու – ցնէ Ատլանտեան դինակիցներուն ոգին հիւլէական պատերազմի եւ խաղաղու – թեան հարց մասին» :

Պ. Պիտօ միեւնոյն առեն հաւաստեց թէ արեւմտեան երեք դաշնակիցները Մ. Մի – ութեան հետ ժողովի պիտի երթան «յու – սալից եւ հանդարտ» :

Փարիզի դիւանագիտական թերթերը թեր ու դէմ կարծիքներ կը յայտնեն, սպասելով Այ – զընհաուըրի վերջնական ծրագրին : Ամէն – քըն ալ անձկութեամբ կը սպասեն Զորսե – րու ժողովին, որ պիտի գումարուի յուն – ուար 4ին : Կիսապաշտօնական օրկանը , «Լը Մոնտ» գիտել կուտայ թէ չատ բան կախում ունի Մ. Նահանդներու խորհր – դարանին եւ Մ. Միութեան դիրքէն :

Անգլիոյ մէջ աւելի նպաստաւոր ազդե – ցութիւն գործեց Այզընհաուըրի ճառը : « Թայմս» չերմապէս կը գովէ նախագա – հին անկեղծութիւնը : Ուրիշ թերթեր ալ կը կարծեն թէ նախագահին ճառը պիտի հարթէ ճամբան , եթէ մը գոնելու համար :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՄԱՀՈՒԱՆ դատապարտուեցաւ կեանք – փոյլ անդամներէն Վիլհելմ Քորֆ, որ կը գաղուէր Փարիզի զինուորական ատեա – նին առջեւ, ինը օրէ ի վեր : Ամբաստանա – լիրը կ'ըսէ թէ գնդացիրով սպաննած էր հինգ վանականներ, 1944 Յուլիս 24ի, Պրոս Մոնսոյի վանքին մէջ (Փարիզի մօտ) : Ամբաստանեալը, որ նախապէս բուռն դիրք մը բռնած էր, լացաւ մահա – վճիռը լսած ատեն եւ ըսաւ թէ ինք պար – զապէս մեծաւորներուն հրամանը գոր – ծադրած էր : «Իրրեւ զինուոր պարտաւոր էի հնազանդիլ եւ հնազանդեցայ» : Իր մե – ծաւորը, գնդ. Քարմենակի, ցկեանս թիա – պարտութեան դատապարտուեցաւ ի բա – ցակայութեան :

ՖՐԱՆՔԵԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ԴԱՇԻՆՔԻ 9րդ տարեդարձին առթիւ, Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը, « Փրաւ – տա» մասնաւոր խմբագրական մը նուի – րած է Ֆրանսայի, երեք սիւնակի վրայ : Կ'ըսէ թէ «Մ. Միութիւնը կ'ուզէ որ Ֆը – րանսան մեծ պետութիւն մը մնայ » :— Լոնտոնէն կը հեռագրեն թէ Դեկտ. 10ին չհրատարակուեցան Մոսկուայի թերթե – րը, բացի «Փրաւտա»յէն :

ԵՐՈՒՍԱղԷՄԷն կը հեռագրեն թէ 24 ժամուան համար գործադուլ մը սարքեցին Իսրայէլի կառավարութեան 300 պաշտօն – եաները, իրրեւ առաջին աղդարարութիւն :

ՆԱՀԱԳԱՀԱԿԱՆ ընարութեան պատրաս – տութիւնները յառաջ կը տարուին չոգե – պինդ, քանի որ վեց օր մնացած է : Ըն – կերվարականները թեկնածու նչանակած են Նաժլէնը : Ընտրութեան ծախքը 15–18 միլիոն ֆրանք կը հաշուեն :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆ զինակիցները խորհրդակ – ցութիւն մը կատարեցին Կիպրոսի մէջ, օ – դանաւային խնդիրներ քննելու համար : Կը մասնակցէին Անգլիոյ, Մ. Նահանդ – ներու, Յունաստանի եւ Իտալիոյ ներկա – յացուցիչները :

ԵԳԻՊՏՈՍի կառավարութիւնը որոչեց աճուրդով ծախել նախկին վեհապետին բուն գիւղած դանձերը, փետր. 12էն սկս – եալ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլի Մայր եկեղեցիի կրօն. Ըն – կերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Խար – բերդի եւ կէյվէի հայրենակիցներու բաղ – ձանքով այս կիրակի պատարագէ ետք հո – գեհանգիստ պաշտօն կը կատարուի՝ Խարբերդի առաջնորդ Նահատակեալ ՊԱԱԿ Ծ. Վ. ՏԻՐ ԽՈՐԻՆԵԱՆի յիշատա – կին : Կը հրաւիրուին կէյվէի եւ Խարբեր – դի հայրենակիցները :

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ԿՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ

14 Դեկտ. երկուշաբթի իրիկուն , ժա – մը 8·30ին, Սալ Մազրնոյի մէջ (ռիւ տ'Օպանեը) :

Կը նախագահէ՝

Mr. JEAN BALLARD
Directeur des «*Cahiers du Sud*»

Ներկայ կ'ըլլայ եւ իր Թարգմանու – թիւններէն կը կարդայ բանաստեղծ՝

LUC ANDRE MARCEL

Կը խօսին՝

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գ. ՍԱՅԱՊԱԼԵԱՆ (Ֆրանսերէն)
Անդամ Վառի Ակադեմիային
եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակ – ցին.— ՏԻԿԻՆ ԶԱՊԷԼ ՄՈՐԸՆՈՆ, Պ. Ֆ. ՀՐԱՉԵԱՆ (երգ), Պ. Լ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (ջութակ), Օր. Օր. ՋՐԲԱՇԵԱՆ, Ա. ԹՈ – ՈՍՑԵԱՆ եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ (արտասա – նութիւն) : Մարսէյլի Հայ արիները եւ ա – րեւոյշները (պար) :

Դաշնակով կ'ընկերակցին Օր. Օր. Օ – ԹԱՐ եւ Էօժ. Թիլեան :

★

ԳԻՆԵՁՕՆ

Ի պատիւ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻի
(Իր Միջին Արեւելէ մեկնելուն առիթով)
կազմակերպուած ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ :

Հանրութեան տրամադրուած սակաւա – թիւ տոմսերու համար դիմել.—

H. MALAKIAN, 3, Bl. Th. Turner et V.DER VARTANIAN,9,rue du Coq

12 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին , Քաֆէ Նօայլ սրահին մէջ :

Մուտք՝ մասնաւոր հրաւիրատոմսով :

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆ

SALLE GAVEAU, 45, rue la Boëtie

Այս Շաբաթ ժամը 17·30ին

ENSEMBLE ORCHESTRAL DE PARIS

sous la Direction de

OHAN DOURIAN

Ցայտագիր՝ Պորոտին, Զայքովսքի, Մու – սորսքի :

ՍՏԱՅԱՆՔ.— ՏԱՐԵՑՈՑՔ (Արձագանգ Մարսէյլի) : Ժ. տարի, 1954: Խմբագիր Լեւոն Ճէբահեան : Գին 300 ֆրանք :

ԽՆՋՈՅՔ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան :

Կիրակի, 13 Դեկտ. կէսօրէ վերջ ժամը 4էն 10ը Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէ – զիզ : Առատ եւ ճոխ պիւֆէ :

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակ – ցին Ասղիկ Քէօսէեան , Շաէէ Պէկեանի եւ Պ. Մկրտիչ Պօղոսեան (երգ) : Կը նուագէ Գարեգին (թառ) : Հայկական պար Պան – ԷՀօ Քաչանի Նոր Սերունդի պարախում – բը :

Մուտքը ազատ է :

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Շաւիվ.— Այս կիրակի օր Ս. Յակոբայ ռօնին առթիւ հանդիսաւոր Ս. Պատարագ պիտի մատուցուի Շաւիլի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ մատրան մէջ : Այս առթիւ հրաւիրուած է Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ չրջուն Դպրաց Դասը : Պատա – րագը պիտի երգուի եռաձայն ղեկավա – րութեամբ Պ. Արմենակ Արապեանի :

Յաւարտ պատարագի Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի մատրանս դը – պիրներէն Պ. Պ. Զաւէն Յովհաննէսեանի եւ Յակոբ Դաւիթեանի հանգուցեալ ծնո – ղաց համար, նաեւ հանգուցեալ Տիկին Ե – ղիսաբէթ Բարսեղեանի մահուան քառա – սունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին Շաւիլի ժողովուրդը եւ հանգուցեալներուն յիշատակը յարգող – ները : — Վարչութիւն

ԳԱՂԹ. ԴՐԱՄԵՆԵԱԿԻՆ

1953, Նոյեմբեր 29ի հրամանագրով , որ հրատարակուեցաւ պաշտօնաթերթին մէջ (թիւ 283, Նոյ. 30), կրթական նա – խարարութիւնը կը հաղորդէ.—

Պետական թոշակ (պուրս) տանելու համար բուռ – fonctionnaires, ար – ուեստագիտական վարժարաններու, հան – րային եւ անհատական երկրորդական վարժարաններու աշակերտները որոնք ի – րաւունք ունին թոշակ տանելու, կրնան արձանագրուիլ ամէն տարի Դեկտ. 1էն Յունուար տասը :

Ա.— Փարիզի համար եւ Սէնի նահան – գին դիմել՝

Service des Examens
3bis, Rue Mabillon, Paris

Բ.— Միւս նահանգներու համար թեկ – նածուին ընտանիքին բնակավայրին մէջ :

Այս օրէնքէն կրնան օգտուիլ նաեւ դպրոցականները դիմելով վերոյիշեալ հասցէներուն : Դժուարութեանց պարա – գային ամէն դիւրութիւն եւ բացատրու – թիւն տալու պատրաստ է Գաղթ. Գրա – սենեակին հայկական բաժինը՝

(7, Rue Copernic)

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէի ժողովը այս չաբաթ, ժամը 20·30ին Համօ Օհան – ջանեան ակումբին մէջ : Կարեւոր օրա – կարգ :

Հ.Ց.Դ. ՐԱՖՖԻ խումբի ժողովը այս ուրբաթ ժամը 20·45ին, Քաֆէ տը լա Մէրի, փլաս Սէն Միւլփիս :

ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ժողովը՝ այս կի – րակի, ժամը 14·30ին, սովորական հա – ւաքատեղին :

Ֆ. Կ. ԽԱՉԻ Զարթօնքի յանձնախումբի ժողովը այս երկուշաբթի օր, ժամը 15ին, Ռէժանի վերնայարկը : Կը խնդրուի ան – դամուհիներէն անպայման ներկայ ըլլալ սոյն ժողովին :

ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻԻՆ.— Գրիմիթել հրա – ւիրուած է Պրօֆ. Ռէնօ Պաժօլէի կարմա – կերպութեան կողմէ, խօսելու Թաքուն դիւանագիտութեանց մասին, Դեկտ. 15, երեք – շաբթի իրիկուան ժամը 9ին ,Սալ տը Թէօ – կրաֆի :

ՀԱՄԱՀՕՒԱՐԲ. Միութեան Լիոնի մասնա – ճիւղի ընդհ. ժողովը այս Ուրբաթ ժամը 20ին , ռիւ Պուալօ սրճարանի սրահը : Շատ կարեւոր օրակարգ :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻԻՆ.— Համաչարսանճա – գի Հայր. Միութեան Լիոնի, Մարսէյլի եւ Փոն տը Շէրիւիի մասնաճիւղերը իրենց խորին ցաւակցութիւնները կը յայտնեն Գասպարեան եղբայրներուն (Լիոն) եւ Զիթճեան եղբայրներուն (Շիքակօ, Մ. Նահանդներ) եւ իրենց պարագաներուն, ԱՁՐԻ ՏԻԿԻՆ ԳԱՍՊԱՐԵԱՆի զառնապէտ մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ 1953 Նոյեմբեր 30ին :

ԾԱԽՈՒ Է

Ծախու է պարապ յարկաբաժին մը , 3 սենեակ, խոհանոց, լուացարան Պէքօնի կայարանին դիմաց : Լաւ պայմաններ , անմիջապէս բնակելի : Դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան :

ԾԱԽՈՒ ՀՈՂ

Պուժիվալ, կայարանին դիմաց, 500 – 600 քառ. մեթր, անտառին եղերքը : Շատ լաւ դիրք :

Դիմել Ցառաջի վարչութեան :

Բնակիճ Մարսէյլ, Լիոն թէ Փարիզ

Ձեր սիրտերուն մէջ ունենալու համար

Խինդ ու յոյզ

Մի մոռնաք որ կայ ու կը մնայ

Տ Ի Ւ Զ

ԴԵԿՏ. 24ի ԵՒ 31ի ՋԱՐԹՕՆՔԻՆ ՀԱ – ՄԱՐ (ՌԵՎԷՅՕՆ) , ՏԵՂ. ՄԻ ՓՆՏՈՒՔ :

ԼԻԼԱՅԻՆ

ԼԻԼԱՅԻՆ

ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՅԻՆ

ՀԱՄԵՂ , ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՄԱՏՋԵԼԻ եւ մանաւանդ հաճելի ճաշ մը ը – նելու համար :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՐ ՆՈՒԱԳԱՀՈՒՄԸ մը իր նոր յարտագրով :

24, Rue Saint Lazare, Paris 9e
Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՏԱՒՈՐ ԳԻ – ՆԵՐՈՎ :

Նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար :

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆԻ

Թատերական ներկայացումը՝ Բախտին Անիւը, 9 Յունուար, 1954, Շաբաթ երե – կոյ, Սալ տ'Իէնա : Մանրամասնութիւն – ները չուտով :

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԵՐԵԿՈՅԹ — ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

ՊՈՒԱ ՓՈՂՈՄՊԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ Իրեր – գնուրթեան Միութեան :

Շաբաթ , 12 Դեկտ., ժամը 21էն մին – չեւ լոյս, Պուա Փողոմպի քաղաքապե – տարանի սրահին մէջ : 2 ռիւ էթիէն տ'Օրվ կայարանին մօտ : (Սէն Լազարի կայարա – նէն 7 վայրկեան) :

Կը նախագահէ Պուա Փողոմպի քաղա – քապետը՝

Mr. Emile Tricon

Հայկական գեղարուեստական ճոխ բա – ժին եւ սիրուն անակնկալներ :

Պ. ՎԱՐԴԵՒԱՆԵԱՆի

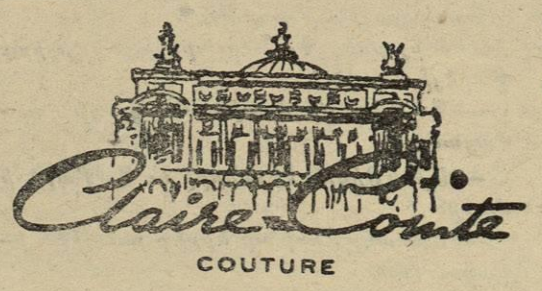
Ռատիոյի մեծ նուագախումբով՝ եւրո – պական պարերը մինչեւ լոյս :

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Ֆրան – սա նոր ժամանած միջազգային արուես – տագէտ ԵՐՈՒԱՆԴ ՃԱՆԵԱՆի :

Մուտք 200 ֆրանք :

Սեղանները ապահովել դիմելով

U. E. F. A. Ave. Calmels
Bois-Colombes (S.) Tél. CHA. 00-55

17, Bld. des Capucines
(Face au Café de la Paix)

★

Tél. : OPÉra 80 - 34
— 00 - 25

ՀԱՏԿԱՊԷՍ ԿՐ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՇԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 12 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
SAMEDI 12 DECEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7242 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2653

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԷՋ ԱԼ

•

Անգամ մը եւս, Հայաստանի մասին կա-
բեւոր լուրեր կ'իմանանք պատահաբար :

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Երեւա-
նի կուսակցական ղեկավարութիւնն ալ
փոխուած է, համաձայն կանխորոշ ծրա-
գրի մը :

Ձամբուած են Կեդր. Կոմիտէին ընդհ.
քարտուղարը, Գ. Ցարուքիւնեան (Արու-
թինով), եւ իր երկու օգնականները :

Առաջինը, որ այդ պաշտօնը կը վարէր
1937 – 38ի արիւնոտ հաշուեյարդարէն ի
վեր, միեւնոյն առեն արտաքսուած է
Կեդր Կոմիտէի անդամակցութենէն :

Այս մաքրագործումը կատարուած է ի
ներկայութեան Մոսկուայի Կեդր. Կոմի-
տէի լիազօրին, Պեար Պոսպելովի :

Մեղադրա՞նքը : Չեն գործադրած անցեալ
Յուլիսի եւ Սեպտեմբերի համագումար –
ներուն որոշումները,— արձակել Բերիա-
յի հետեւորդները, աւելցնել ուսեստի եւ
ընթացիկ ապրանքներուարտադրութիւնը :

Ե՞րբ կատարուած են այս մաքրագոր –
ծումները : Ուրիչ պատժական տնօրինու –
թիւններ ալ եղա՞ծ են :

Դժբախտաբար ի վիճակի չենք ատու –
ելու :

Տեղեկութիւնը քաղուած է Երեւանի
ռուսերէն « Կոմունիստ» օրաթերթէն, ա-
մերիկեան «Խորհրդային Փրէս» գործա –
կալութեան միջոցաւ որ թղթակից ունի
Մոսկուայի մէջ :

Փարիզեան թերթերը քանի մը տող
գրած էին այս մասին, քաղելով նոյն ազ-
բիւրէն :

Ատ հասարակ, տեղական մտահոգիչ մեծ
կարեւորութիւն չընծայեր այս կարգի
լուրերու : Կամ կը զբաղի երբ ձայնը բա-
ղուէն եւ Թիֆլիսէն գայ .

Ուշօյթերը ալ ծանուցանելով մաքրագոր-
ծումները, կ'ըսէ թէ լրատու թերթը ,
« Կոմունիստ» Մոսկուա հասած էր չո –
րեքշաբթի օր :

Ուրեմն, փոփոխութիւնը տեղի ունե –
ցած է այս շաբթու :

Շատեր կը զարմանային որ Հայաստանի
կուսակցական ղեկավարութիւնը անփո –
փոխ կը մնար, Բերիայի անկումէն ի վեր,
մինչ իսր ցնցումներ տեղի կ'ունենային
հարեւան երկիրներու մէջ եւ աւելի հե –
ռուները :

Անցեալ Յուլիսէն ի վեր, առ նուազն ե-
րեք դրդռդին մաքրագործումներ կա –
տարուեցան Վրաստանի մէջ : Ամբողջ
չքախումբ մը տապալեցաւ դլխիվայր :

Աղբէջան ալ կորնցուց չատ կարեւոր
դէմքեր, եւ մանաւանդ մոլեռանդ Բագի –
րովը, որ Մոսկուայի մէջ ալ աթոռ ու –
նէր :

Մոսկուայի համար գաղտնիք չէր որ Գ.
Արութինով ալ Բերիայի եւ Սթալինի կը
պարտէր իր պաշտօնը :

Երեւի պատճառներ ունէին յետաձգելու :
Եւ ահաւասիկ լսախը կ'իջնէ նաեւ Երե-
ւանի գլխուն : Միշտ ի ներկայութեան
Մոսկուայի լիազօրին :

Այո, այնքան «ազատ եւ անկախ» են
դաշնակից հանրապետութիւնները որ ,
կուսակցական քարտուղար մը պահելու
կամ արձակելու իրաւասութիւն անդամ
չունին ...

Հեռագիրը կ'ըսէ թէ Երեւանի մէջ ար –
ձակուած երեք ղեկավարները «ծանօթ էին
իրենց անհաշտութեամբ՝ տեղական ազ –
գայնականութեան դէմ մղուած պայքա –
րին մէջ» :

Ուրեմն աւելի թոյլատու քաղաքակա –
նութե՞ան մը պիտի հետեւին :

Միամտութիւն պիտի ըլլար այդ եզրա –
կացութեան յանգիլ :

Անշուշտ այս առթիւ ալ պիտի կարդանք
նոյն թխածոյ բանաձեւերը, որոնք երկի-
ւէ երկիր կը տարբերին միայն լեզունե –
րով :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՄԵՐԻԿԱ ԴԵՌ ԿԸ ՅՈՒՍԱՑ

★

ՆՈՐ ԼՈՒՍԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ՊԻՏԻ ՀԱՂՈՐԴԵՆ Ե. ՄԻՈՒԹԵԱՆ

Ուշխնկթընէն կը հեռագրեն թէ Մ.
Նահանդները վերջնական չեն սեպեր Ե.
Միութեան ժխտական դիրքը Այզընհա –
ուըրի առաջարկին հանդէպ եւ կը յուսան
թէ Մոսկուա ի վերջոյ պիտի ընդունի
զայն իբրեւ «լուրջ եւ գործադրելի քայլ
մը դէպի հիւլէական խաղաղութիւն » :

Նախագահական պալատին մամուլի տե-
ղեկատուն, որ Այզընհաուըր խօսնակն է,
հետեւեալ յայտարարութիւնը հրատարա-
կեց Դեկտ. 10ին .— « Մենք չենք հաւա-
տար թէ նախագահ Այզընհաուըրի առա –
ջարկին առթիւ եղած անմիջական հակազ-
դեցութիւնը խորհրդային կառավարու –
թեան որոշումը կը ներկայացնէ : Ամէն
պարագայի մէջ նախագահը միշտ կը կար-
ծէ թէ իր թելադրութիւնը արժանի է ու-
շադիր քննութեան : Հետեւաբար 24 ժամ-
ուան մէջ եղած որեւէ հակազդեցութիւն
խորհրդային պաշտօնեաներու կամ քա –
րոզչական օրկաններու միջոցաւ կրնայ
համարուիլ միայն միջանկեալ յայտարա –
րութիւն : Մենք տակաւին ջերմապէս կը
յուսանք թէ Ե. Միութեան վարիչները
պիտի ընդունին նախագահին առաջարկը
այնպէս ինչպէս որ է,— լուրջ եւ գոր –
ծադրելի նախաքայլ մը դէպի հիւլէական
խաղաղութիւն» :

Այս առթիւ նոյն շրջանակները կը հա –
ւատան թէ նախագահին առաջարկը, որ
երեքշաբթի օր յայտարարուեցաւ Աղգա-
ժողովին առջեւ ներպաղոն փորձ մըն է Մ.
Նահանդներուն կողմէ՝ բան մը ընելու
համար հիւլէական վտանգին հանդէպ եւ
թէ ամերիկեան կառավարութիւնը տրա –
մադիր չէ տեղի տալու Ե. Միութեան ա-
ռաջին սառն վերաբերման առջեւ :

Մ. Նահանդներու արտաքին նախարա –
րութեան մամուլի վերաւեսուչը կը ծա –
նուցանէ թէ հրահանգներ տրուած են Մո-
կուայի ամերիկեան դեսպանին՝ «խորհր-
դային կառավարութեան ուշադրութեան
յանձնելու համար նախագահին առա –
ջարկութեան մասնաւոր հանդամանքը » :
Այս առթիւ արտասահմանի բոլոր ամե –
րիկեան դեսպաններուն ղրկուած է Այ –
զընհաուըրի ճառին բնագիրը, ի հարկին
արտաքին նախարարներուն ներկայացնե –
լու համար :

Ամէն պարագայի մէջ, Ուշինկթըն կը
յուսայ թէ Մոսկուայի անթելին առաջին
պեկուցումը եւ Պ. Վիչինսկիի յայտարա –
րութիւնը չեն փակեր դուռը, այլ պար –
զապէս դիւանագիտական հնարք մը կը
կազմեն : Շատ մը պարագաներու մէջ
Ռուսերը ի վերջոյ ընդունած են ինչ որ
նախապէս կը մերժէին :

Այզընհաուըր իր ճառին մէջ կ'առա –
ջարկէր որ իւրանիում եւ հիւլէական նիւ –
թեր ունեցող ազգերը իրենց մթերքին մէկ
մասը տրամադրեն միջազգային հաստա –
տութեան մը, որպէսզի գործածուի խա –
ղաղասիրական նպատակներու, ընդ հա –
կառակ Ազգաժողովին : Վիչինսկի պաղ
ջուր լեցուց նախագահին առաջարկներուն
վրայ, անօգուտ համարելով որեւէ ձեռ –
նարկ առանց բոլորովին արդիլելու հիւ –
լէական զէնքերը :

Մ. Նահանդներու պաշտօնական շրջա –
նակներուն մէջ կը կարծեն թէ ոչ – հա –
մայնավար ազգերը կրնան միջազգային
հաստատութիւն մը հիմնել, եթէ Ե. Միու –
թիւնը մերժէ նախագահին առաջարկը :

× Ֆրանսական գործակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ լատատեղեակ աղբիւրնե –րու համաձայն, Այզընհաուըրի ճառը հե-տաքրքրութեամբ ընդունուած է խորհր –դային շրջանակներու մէջ եւ արժանի կը համարուի ուշադիր քննութեան :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՄՈՍԿՈՒԱ ԿԸ ՇՈՅԷ ՖՐԱՆՍԱՆ

•

ՄԻԵԻՆՈՑՆ ԱՏԵՆ ԶԳՈՒՇԱՑՆԵԼՈՎ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԻՆ

Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, Մոս –
կուայի կուսակցական պաշտօնաթերթը ,
« Փրաւտա», մանաւանդ խմբագրական մը
նուիրած է Ֆրանսայի, Ֆրանքեւխորհր –
դային դաշնագրի 9րդ տարեդարձին առ –
թիւ :

Խմբագրականը կը բացատրէ թէ Մ.
Նահանգները կը ճնշեն Ֆրանսայի վրայ ,
վաւերացնելու համար Եւրոպայի միաց –
եալ պաշտպանութեան դաշնագիրը, « կա-
պելով անոր ոտքը ձեռքը » :

— « Պատերազմէն վերջ, Ֆրանսայի
ժողովուրդը մեծ յարատեւութիւն ցոյց
տուաւ բարձրացնելու համար իր ազգային
տնտեսութիւնը որ քայքայուած էր պա –
տերազմէն : Ազգին առողջ ուժերը չտա –
կին վերահաստատել Ֆրանսայի կացու –
թիւնը իբրեւ մէկը ճարտարագործական
եւ նաւային ամէնէն հզօր պետութիւննե –
րէն : Երկրորդ մեծ պատերազմէն վերջ
ինչպէս պատմութեան մէջ , Ֆրանսայի
դիտունները եւ արուեստագէտները կա –
րեւոր նպաստ մը բերին համաշխարհային
մշակոյթին : Ֆրանսայի ժողովուրդը ան-
դամ մը եւս հաստատեց թէ՝ ամէնէն տա –
ժանելի փորձութեանց առեն ալ, կորովը
եւ աշխատասիրութիւնը, հայրենիքի եւ
ազատութեան սէրը որոնք յատուկ են ի –
րեն, կը յաղթեն ամէն դժուարութեան
իր ճամբուն վրայ : Այս բոլորը կը զօրա –
դնեն Ֆրանսայի դերը իբրեւ եւրոպական
եւ համաշխարհային պետութիւն : Եւրո –
պայի զործերուն եւ համաշխարհային
քաղաքականութեան մէջ Ֆրանսան այժմ
իր խօսքը պիտի ըսէ :

« Եւ սակայն, Մ. Նահանգներու կարգ
մը շրջանակներուն մէջ յայտնապէս չեն
ուզեր նկատի առնել այս պարագան : Կ'ար-
ժէ դիտել տալ թէ իբրեւ մեծ պետութիւն
Ֆրանսայի կարեւորութիւնը նուազեցնե –
լու այս տենչը այսօր չհակիր Մ. Նա –
հանգներու եւ կարգ մը ուրիշ արեւմտեան
երկիրներու վարիչներուն մէջ : Ազգին
իսկ, պատերազմի ահաւոր տարիներուն,
Արեւմուտքի կարգ մը քաղաքական շրջա –
նակները քիչ մնաց որ թաղէին Ֆրանսան
իբրեւ մեծ պետութիւն եւ իրենց մէջեւ
բաժնէին անոր ազգ . հարստութիւննե –
րը : Գերման աշխարհակալները այսպիսի
ծրագիրներ կ'որոճային : Անգլիոյ եւ Մ.
Նահանգներուն մէջ ոմանք նոյնիսկ ատ –
բաներ կը մտածէին երբեմն : Այս հաշիւ –
ները հիմնուած էին այն խորապէս ծուռ
ենթադրութեան վրայ թէ առժամեայ ձա –
խողանքները կրնան խորտակել Ֆրանսայի
ժողովուրդին կամքը եւ ստիպել զայն որ
ծառայէ յետադիմական ուժերուն : Պա –
տերազմէն վերջ, Ամերիկայի վարիչ շր –
ջանակները, որոնք կը ձգտին միջազգային
խնդիրները լուծել բանի վճիռներով, կը
չանան օգտուիլ տնտեսական, երմտական
եւ ուրիչ առաւելութիւններէ, իրենց չա –
հերուն ենթարկելու համար Ֆրանսայի
քաղաքականութիւնը եւ իրենց կամքը ,
ծրագիրները պարտադրելու անոր » :

Խմբագրականը յետոյ կը փառաբանէ
Ֆրանքեւխորհրդային դաշնագիրը, պար –
զելով իրենց տեսակէտները Եւրոպայի ա –
պահովութեան մասին :

ԶԱՐԻՒ. ԴՈԼՈՒԽԱՆՈՎԱ

« Լը Մոնտ»ի երաժշտագէտ աշխատա –
կիցը, Ռընէ Տիւմէնիլ հրաշալի գտնելով
Զարիա Դոլուխանովան (Զարուհի Դո –
լուխանեան), Դեկտ. 11ի քրոնիկին մէջ
կը գրէ .— «Օժտուած է բոլոր ձիրքերով .
կարծես բոլոր բարի պարիկները չրջա –
պատած էին իր օրօրոցը, թոյլ չտալով որ
չար ոգի մը որեւէ թերութիւն բերէ :
Ձայնը ունի արտակարգ ծաւալ եւ որակ,
համայիչ է իր ֆիզիքական տեսքը, որուն

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ՁԱՐՈՒՀԻ ԴՈՒԼՈՒԽԱՆԵԱՆ

Ցաւախ կը մեղադրենք թէ միջազգային բեմերու վրայ փայլող մեծ դէմքեր հա –յացնելու մարմաջ մը ունինք :

Անշուշտ ամբողջ մեղքը մերը չէ, եթէ երբեմն չափազանցութիւններ կը պատա-հին եւ անխուսափելի սխալներ : Բայց մեր տեղը ոեւէ ժողովուրդ պիտի ունենար նոյն պզտիկ վրիպումները, եթէ յաճախ, շատ յաճախ զոհ երթար «զողութիւններ ե –րու » :

Դաժան իրականութիւն մը սորվեցուց հայ ժողովուրդին թէ «զոհը» արժէք չու-նի : Կրնաս մէկ միլիոն մարդ կորնցնել եւ տող մը յիշատակութեան իսկ չարժա –նանալ միջազգային մամուլին մէջ :

Ժողովուրդի մը արժէքը իր մշակոյթն է : Ասիկա հասկնալու համար պէտք էր յի-շուն տարի արիւն թափէինք եւ երեսուն տարի ալ աշխարհի բոլոր պողոտաները չափչփէինք լայնիին ու երկայնիին :

Եւ այժմ, այս փոքր ժողովուրդը իրա-ւամբ կառչած է իր արժէքներուն, որոնք բաղդատելով իր փոքր հարթաճիին հետ, պատկառելի թիւ մը կը կազմեն արդէն :

Մեզմէ շատ աւելի մեծ ժողովուրդներ այսօր չեն կրնար համբել տասնեակներով միջազգային մեծ անուններ, Սարոյեա-նէն, Լեւոն Սիւրմէլեանէն մինչեւ Արամ Խաչատրեան, Մամուլեանէն մինչեւ Րաֆֆի Պետրոսեան :

Ողբերգութիւնը հոս չէ սակայն, այլ շքադրամին միւս երեսը, ինչպէս կ'ըսեն : Երբ Գուլումճեան մը Մայբրը Արլէն կը դառնայ, իսկ Լեւոն Թորոսեանը Անոի Թրուայա և ԶԱՐՈՒՀԻ ԴՈՒԼՈՒԽԱՆԵԱՆ մը Զարիա Դոլուխանովա, երբ միջազգային բեմերէն կը բշնեն մեր մեծ ներկայացու –ցիչները, եւ փոքր ժողովուրդ մը կը փոր-ձեն զրկել իր հարստութենէն , ինչո՞ւ ան ալ պիտի չփորձէ, արդար կամ անիրաւ, պզտիկ «իւրացում» մը կատարել, մոռնա-լու համար իր սրտին ցաւը :

Այս օր Լոնտոն թէ Փարիզ փառաբանա-կան սիւնակներ կը լեցնեն ներկայացնե –լով մեծ երգչուհի մը, Զարիա Դուլու –խանովան :

Ինչո՞ւ կը կեղծենք, ռուսացնելով Զա –րուհի Դոլուխանեանը, որ հարիւրին հա-րիւր Հայ է, ոչ միայն իր տոհմիդով, այլ եւ իր սեւ աչքերուն արտայայտութեամբ, որոնց մէջ Հայուն հոգին կը պպղայ, Պախ երգէ թէ Զայիովսքի : ՍՕՍԻ

վրայ չնորհ մը եւս կ'աւելցնէ պարզու –
թիւնը » :

Քննադատը այս առթիւ ջերմապէս կը
գնահատէ Դոլուխանեանի ձայնը՝ հայկա-
կան մեղեդիներէն մինչեւ Զայքովսքի ,
Շուպէրթ, Կրիկ եւ Սէն Սանս : Ցետոյ
կ'ըսէ թէ Տիկինը «Երգչուհի ըլլալու միտք
չունէր երբ երաժշտական դպրոց մը մտաւ
Մոսկուայի մէջ : Նախ դաշնակ սորվեցաւ,
ապա ջութակ, ինչ որ զարդացուց իր ձա-
շակը, աւելի լայն հորիզոններ բանալով :
Մինչ այս մինչ այն ուսուցիչները իր մէջ
գտան երգչուհիի խմոր մը : Շատ արագ
յառաջդիմութիւններ կատարեց երգի դա-
սերուն մէջ, ստացաւ բոլոր վարձատրու –
թիւնները, մինչեւ Սթալինի մրցանակը :
Կապուած էր Երեւանի Օփերային . յետոյ
մեկնեցաւ Հայաստանէն եւ Մոսկուա վե-
րադառնալով գարձաւ հանրութեան կուռ-
քը : Վաղն ալ պիտի ըլլայ Փարիզցիներուն
կուռքը » :

Եւ գարձեալ կը ներբողէ իր նուրբ ար –
ուեստը, միջազգային երգերու մէջ (Տա-
լիլա եւն.) :

× « Իմանիթէ» եւս ջերմ գնահատա –կաններ հրատարակեց լուսանկարներով , առանց ըսելու թէ հայ է հռչակաւոր երգ-չուհին :

« Քոմպա » քրոնիկ մը նուիրած էր երէկ, հրաշալի գտնելով Դոլուխանեանի ձայնը եւ մաղթելով որ վերադառնայ նոր յայտագրով մը (ռուսական) :

ՆԱԶԱՐԷԹ ՊԱԳԳԱԼԵԱՆ

(ԻՆԿԻԼԻԶԵԱՆ)

●

1915ին դեռ հազիւ տասնըւթ տարեկան, առոյգ, վճռական եւ հաւատաւոր պատանի մըն էր։ Բնաւորութեամբ համեստ ու բարեհամբոյր, դիւրահաղորդ եւ ընկերական։

Քալ կազմակերպիչ էր, անդիջող զաւակական, բայց եւ չըվհատիչ։ Ազգային վարժարանի յառաջադէմ աշակերտներէն էր։ Առաջին անգամ ճանչցայ զայրոցական սեղանին վրայ, աշակերտներու սիրելին էր, իր բարի եւ ազնիւ բնաւորութեամբ բոլորը իրեն կապած։ Մարզանքի, խաղի եւ պատոյի կազմակերպիչ եւ ղեկավար։ Աւելի ուշ՝ Պատանեկան Միութեան մէջ տեսայ անոր տիրապետող ոգին։

Բոյլ մը պատանիներ հաւաքուած էին սրբազան սկզբունքի մը շուրջ, նախ մարզանքի, Հայը եւ յեղափոխականը կերտելու, յետոյ ազատատենչ եւ հայրենասիրական սերունդ մը պատրաստելու։

Նազարէթ Պագդալեան, Ցակոբ Խմէրեանի եւ Գէորգ Կօշկակարեանի (Կարապետեան) հետ, կազմակերպեցին մարզական միութիւն մը, 1910 – 11ին։ Ուրֆայի մէջ առաջին անգամ ըլլալով, ունեցանք ոտնագնդակի խաղը եւ անոր համապատասխան խումբեր՝ զայրոցի հովանիին տակ։ Այս Միութեան միջոցաւ կը տոնուրանար պատանեկան միութեան թիւը, կ'ուժեղանային ազգային զգացումն ու յեղափոխական հասկացողութեան եռանդը։

Գլխաւորաբար մեր աննման Նազարէթին էր, որ կը կազմակերպէր զինավարժութեան, նշանառութեան փորձեր, մասնաւորաբար վիճաբանական ժողովներ ուր կը թրծուէին մեր հոգին յեղափոխական եւ վրէժխնդրական զգացումներով։

Պատանեկան յիշողութեանս մէջ քանդակուած եւ մնացած է այն օրը, երբ կը վիճաբանէինք «զէնքո՞վ թէ գրչով կարելի է չահիլ ազգի մը ազատագրութիւնը» նիւթին շուրջ։

Կիրակի յետմիջօրէի մը, երբ մեր պատանիի արիւնը կ'եռար, մեղի ներշնչուած վճռականութեամբ եւ վառ երեւակայութեամբ, եւ կը պաշտպանէինք եռանդով՝ Նազարէթ ոտքի կեցաւ ինքնավստահ ու յանդուգն։ Բոլորս կախուեցանք անոր շրթունքներէն։ Խանդավառ եւ խիզախ։

– –« Սիրելի ընկերներ, ըսաւ, ահա մէկ տարի է որ Պատանեկան Միութեան անդամ էք, ուրախ ենք, որ ազգային գիտակցութեան ձեր զգացումները պայծառացած են եւ հիմա վստահութեամբ եւ հաւատքով կրնանք ձեզ յայտնել թէ դուք Հ. Ց. Դաշնակցութեան արժանի ժառանգորդներ էք։ Դուք կը պատկանիք կազմակերպութեան մը՝ որ իրեւ խորհրդանիշ իր գինանշանին վրայ ունի զէնք, եւ գրիչ եւ անոր հետ նաեւ բահ մը՝ աշխատանքը։ Համաձայն այդ խորհրդաւոր գինանշանին, մենք պիտի աշխատինք հաւատարմութեամբ թէ զէնքով, թէ գրչով, թէ բահով, մինչեւ որ իրականանան մեր ազգային սրբազան պահանջները)։

Յետոյ գինանշանը ցոյց տուաւ երկիւղածութեամբ եւ անոր բոցավառ պատկերը քանդակուեցաւ մեր հոգիներուն մէջ։

Այդ օրը մեր մանկունակ հոգիները կը խայտային։ Հպարտ էինք որ արժանացած էինք մարտաչունչ եւ հերոսակերտ Հ. Ց. Դաշնակցութեան ընտանիքին մէջ մտնելու։ Նազարէթ կախարդած էր մեր էութիւնը։

Համեստ պատգամաւորի երկու տատրակի անմեղութեամբ զաւակները՝ Նազարէթ եւ Գէորգ մեծ հաւատքով ու եռանդով աշխատեցան Ուրֆայի հերոսամարտին պատրաստուելու եւ պատրաստելու հրիւրեակ մը յանդուգն քայլեր։ Կրակը նետուելէ առաջ, անոնք մաքառեցան ժողովրդին վհատութեան եւ զէնքերը յանձնելու տրամադրութեան դէմ։ Քանի մը ատենակ զէնքեր փոխանակեցին ու վերկեցին՝ յափշտակելով կամ համոզելով։ Անհնազանդները եւ հարուածեցին վատերն ու դաւաճանները։

Նազարէթ՝ դիւցազնամարտի տեւողութեան ընկերացաւ հերոսապետ Մկրտիչի։ Նախ մասնակցեցաւ կարմունճ դիւղի երկօրեայ կռիւներուն քալարար։

1915 Սեպտեմբերի վերջերը, Ուրֆայի հերոսամարտի ախտաններուն ընդվզումի առաջին օրերուն՝ Նազարէթ քանի մը ժամուան ընթացքին կորիւններու դուրմարտակով մը կը սպասէր Մկրտիչի հրամաններուն։

Պատանիներու խումբերը անմիջապէս բաժնուած էին դիրքերուն եւ կեդրոնին մէջեւ, իբրեւ զինատար, լրաբեր, եւ հայթայթիչ ռազմիկներուն։ Երբ հետդհետէ դղալի դարձաւ ռազմիկներու պակասը, այս կորովի պատանիներն էին որ փոխարինեցին զանոնք, կռուելցան քաջարար, յանդգնութեամբ եւ խանդավառութիւնով, առանց սոսկալու մահուան ուրուականէն պահ մը։ Չէ՞ որ մեծցած էին Սերոբի, Մուրատի, Անդրանիկի, Մկրտիչի, Ռոսթիկէլէնեանի եւ բոլոր իրենց պաշտած հերոսներու օրինակով։ Արիաբար կը կռուէին եւ մահը կ'արհամարհէին։

Նազարէթ անխոնջ խրախուսեց, ոգեւորեց, դիրքէ դիրք սուրաց արագ եւ վճռական, հնչեց վատ թշնամին ու անվհատութեան օրինակներով ամրապնդեց իր ընկերներուն կռուելու կամքը։

Վերջին օրերը, դարձած էր ախտան Ռոսթիկէլէնեանի զինակիցը։ Այսպէս կը պատմէ անոր դժնդակ օրհասին ականատեսը։ «Ծիտանեան անվհատութեամբ կը խիզախէր միշտ կանգնած իր պաշտած քրիստոնէական դէմքով Ռոսթիկէլէնեանի մահամերձ մարմնին քով, դաշոյնը խածած, առիւծի մը կատաղութեամբ տաս նոցը քաշած կը նետուէր անհաւասար կռիւի քուրային մէջ, յաճախ դաշոյնը կը դործածէր, ինքն ալ վիրաւոր, արիւնթաթախ դաշոյնը բերանը, ինկաւ իր երէց ընկերոջ անշնչացած դիակին վրայ։ Երկու ախտաններ դիրկընդխառնուած, արեան եւ նահատակութեան մէջ եղբայրացած՝ ինկան հոգեկան յաղթանակի բաւարարութիւնը իրենց լուսեղէն դէմքին, հանդերձեալին մէջ ալ անբաժան»։

Ինկաւ պատանի քաջը Ուրֆայի հերոսներուն անհաւասար դուալարին մէջ՝ Սուրբին վրայ։ Ցակոբ Խմէրեան ծննդավայրը անոր՝ որ չատ անդամներ իրենց մասին ակնարկներ կային ...։

Վեր. Հնչակեաններէ՞ որ իրենց սոսկածովը Դաշնակցական ու սանողները թերթ կը հրատարակէին։ Քանի քանի անդամներ անոնց թռուցիկները հրատարակեցինք, ի հարկէ զրահմով։ Տպարանն ու խմբագրատունը իմ ծեփը թափած, տախտակամածն ու պատուհանը՝ խարխլած սենեակն էր։ Ամէն անգամ որ Միհրան նեղը կը մնար սենեակս կուգար պիչերելու։ Ես անկողին ու վերմակ չունէի, մեր բարձերը գիրքերն էին եւ կամ՝ մեր ծալած բազուկները։ Թերթին հրատարակութիւնը լմնցաւ թէ չէ՝ սոսինձը կը թաղէինք պարտէզին մէջ։

Միհրան Փափազեան մասնակցութեան մէջ, մասնակցեցաւ «Զիֆօնի» աշխատանքներուն, նոյնիսկ ահաբեկչական ձեռնարկի մը, երբ դեռ վարժարանը չէր աւարտած։ Օր մը, Վանեցի Տիգրանին հետ փախաւ Իզմիր։ Հայրը լուր տարածեց թէ՝ ես սպաննած եմ Միհրանը, ու նետած Զարխ կոչուած դետակին մէջ։ Քանի մը անդամ սենեակս խուզարկութեան ենթարկեց, ոչ մէկ հետք։ Վերջապէս Միհրանը երեւցաւ, բայց ես՝ մէկ երկու անդամ ձեռ կերած էի ...։

1914ին, Նոր Տարուան առաջին օրը, ես ու Միհրանը ու դեռ տասնեակ մը աշակերտներ մեր զայրոցէն, Պոլսոյ Զինուրական վարժարան գացինք, ենթասպայ դառնալու Օսմանեան բանակին։ Արագ արագ կը մարզէին ու արագ – արագ ալ Տարտանէլ կը զրկէին։ Միհրան անցաւ Իզմիր, անկէ ալ փախաւ, մտաւ Մկրտչականի մէջ գործող անդլիական բանակին մէջ, քանի մը անդամներ յոյն կամաւորներով ցամաք ելաւ «Փրանճի եւ Փանտէոնի» շրջաններու մէջ, լրտեսեց ու կռուեցաւ։ Դեռ մինչեւ վերջերս, դիւղացիները կը յիշէին Միհրանը երախտապիտութեամբ։ Դաշնակիցները երբ Պոլիս մտան, Միհրան թարգման էր եւ կարեւոր գործեր տեսաւ։ 1923ին Ցունաստան ապաստանեցաւ, նախ Սելանիկ, յետոյ Ա. թէնք, կուսակցական առաջաւոր դիրքերու վրայ, մինչեւ 1945 Դեկտեմբերը, երբ կը պայթէր յոյն համայնավարներու ապստամբութիւնը, երբ հայանուն սրիկաներ նենգութեամբ նահատակեցին զինքը՝ իր կնոջ Արշալոյսի, Սերգօ Օնպաշեանի, բանաստեղծ եւ ուսուցիչ Մանուկ Մանուկեանի հետ ...։

ՍՕՍ ՎԱՆԻ

ՍԱՓՐԻԶԸ

●

Երբ երկու անծանօթներ պատահաբար քով քովի կուգան, խօսակցելու չար – կաղրանքին տակ կը գտնուին։ Ասիկա մարդկային է, եւ նոյնիսկ քաղաքավարութեան պահանջներէն մին։

Պարագան միեւնոյնն է սափրիչին եւ յաճախորդին համար։ Երբ սափրիչը յաճախորդը կ'ընդունի թիկնաթոռին վրայ, խօսակցութեան սկզբնաւորութիւնը դիւրին է։ Ան կը հարցնէ յաճախորդին թէ՞ինչ տեսակ վարսայարդարում մը կ'ուզէ, կա՞րճ թէ երկայն եւ ուրիշ քանի մը մանրամասնութիւններ։ Ցետոյ լռութիւն։ Այն ատեն է որ սափրիչը մտաղրաղ վիճակ մը ունի, նիւթ մը կը փնտռէ լռութիւնը խզելով զբաղեցնելու համար յաճախորդը։ Յարդանքի ձեւ մը։

Արդարեւ, յաճախորդը դամուած թիկնաթոռին վրայ, երբ իբրեւ զբաղում մարդ ինքզինքը կը դիտէ դիմացի հայելիին մէջ, ամէնէն սնամէջ խօսքն ալ կարեւորութիւն կը տանայ եւ հաճոյքով մտիկ կ'ընէ։ Այն սափրիչը որ զուրկ է այս կարողութենէն ինքզինքը թերի կը նկատէ արհեստին կիրարկման մէջ։

Եթէ այսօր սափրիչները խօսքով միայն կը համային, առեւնօք, փիլիքայէս ալ կը հրապուրէին իրենց յաճախորդները։ Անոնք կիներու նման կը չզարուէին բըրնճափոչիով, եւ այս պատճառաւ «մեռլան» անունը սուացած են։ Ինչո՞ւ, որովհետեւ ալիւրը թաթխուած «մեռլան» ձուկը լինչ գոյն որ կը սուանայ, չզարուած այր մարդուն դէմքին մորթին ալ միեւնոյն գոյնը կը սուանար։

Այր սափրիչները քաղաքավարական տեսակէտով զերազանցութիւն մը ունին կին սափրիչներուն վրայ։ Թերեւս դուք ալ իմացած էք թէ կին յաճախորդները նախապատուութիւն կուտան այր սափրիչներուն։ Անդամ մը ասոր պատճառը հարցուցի կին սափրիչի մը եւ սա պատասխանը սուացայ.

—« Բնական է որ այդպէս ըլլար, ո՞վհետեւ մենք կին սափրիչներս չենք հանդուրժեր մեր սեռակիցներուն քմահաճոյքին, բայց այրերը մեծ հաճութեամբ կը տանին։

Սափրիչներուն վրայ այս ընդհանուր ակնարկը նետելէ ետք դանք իմ սափրիչիս։

Իմ սափրիչս, ինչպէս որ ինքն ալ կը սիրէ յաճախ կրկնել «կուտէն հասած» արհեստաւոր մըն է։ Դեռ պզտիկ տղայ, մայրը տարած եւ յանձնած է վարպետին ըսելով – « միսը քեզի, ոսկորը ինծի»։ Այս անգիր պայմանը, որ մատ խածնել պիտի տար աշխատանքի նախարարի մը, վարպետին իրաւունք կուտայ, ուզածին պէս կռնելու, կոփելու, մէկ խօսքով մարդ ընելու տղան։ Այս պայմաններուն տակ է որ պատանի Յակորը արհեստը սորված է միեւնոյն վարպետին ձեռքին տակ, Այբէն մինչեւ Եւ 0 Ֆ, այսինքն ածիլել, մազ կտրել, պեխ եւ մօրուք յարդարել։ Այս վերջին մասնագիտութիւնը այսօր գրեթէ դադրած է։ Եթէ պատահաբար մօրուսատուր մարդ մը մտնէ սափրիչի խանութ մը մօրուքը յարդարել տալու համար, երեսատարդ աշկերտը կը չուարի, ինչ ընելը չի գիտնար, մկրատը ձեռք կ'առնէ, յետոյ կը ձգէ եւ ածելին կ'առնէ, մինչեւ որ տարիքոտ վարպետը օգնութեան կը հասնի եւ տաղտուկէն կ'ազատէ զինքը։

Իմ սափրիչս ալ, Ֆիկառոյի (Սէվիլլայի սափրիչին) այս հայ պաշտօնակիցը խօսքի վարպետ մըն է։ Գիտէ խօսքը համեմել, կը խօսի քաղաքականութեան մասին, ինչպէս ամէն Հայ, իր տեսակէտներն ունի ազգային խնդիրներու մասին, ոչ այնքան յիմար, եւ ոչ այնքան խելացի։ Սակայն իր խօսակցութեան առանցքը կը կազմեն իր հաւերը ու նապաստակները։ Գիւղը կը բնակի եւ պարապոյ ժամերուն հաւ եւ նապաստակ կը բուծանէ։ Իր կենդանիներուն անկուշտ ախորժակը իրեն զարմանք կը պատճառէ։ Հաշուեր է որ եթէ իր աշխատանքը զրամի վերածէ, ըրած ծախքն ալ վրան բարդելով, առատած հաւկիթները խանութը ծախուածին չորս անդամը կ'արժեն իրեն։ Բայց ի՞նչ փոյթ, չահու համար չէ որ կենդանաբուծութիւն կ'ընէ ան, այլ հաճոյքին համար,— մտնել հաւնոց եւ տեսնել ձիւնի պէս ճերմակ հաւիթները պառկած բունկալին մէջ եւ մանաւանդ իր սնուցած կենդանիին միսը ուտելը, հաճոյք մըն է որ անփոխարինելի է եւ զրամով չի գնուիր։

Օր մը ըսի իրեն.— Հաւերը եւ նապաստակները դուն կ'ուտես եւ մեզի բաժին կը հանես անոնց չոր ու ցամաք պատմութիւնները, արդեօք կարելի պիտի չըլլա՞յ որ օր մըն ալ մենք քու դերիդ մէջ դնուինք։ Սափրիչս քով ոչ հիւրասիրութիւն կը պակսի եւ ոչ ալ առատաձեռնութիւն։ Մէկ խօսքս երկու ընել չուտաւ եւ յաջորդ կիրակին իսկ դիս ճաշի հրաւիրեց տունը։ Հոն տեսայ հաւերն ու նապաստակները որոնք փայլուն փետուրներով ու մաղերով լաւ սնած կենդանիի կերպարանքը ունէին։ Երբ սեղան նստանք աղանդերներէն վերջ՝ տանտիկինը փորը լեցուած հաւ մը սեղան բերաւ, չոզին վրան, բուրմնաւէտ եւ սիսաւ ճարպիկ ձեռքերով մասերու բաժնել։ Առաջին դանակի հարուածին իսկ բրինձի, պզտիկ չամիչի եւ

ARMENIAN

ՄԻՀՐԱՆ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

(ՀԱՑԱՆՈՒՆ ՀՐԻՇՆԵՐՈՒ ՁՈՀԸ)

●

(Գ. եւ վերջին մաս)

Վարժարանի մէջ Միհրանը միշտ հսկողութեան տակ էր, կը դուրդուրային ա – նոր վրայ։ Հայրը խնամակալ էր, հօրը « խաթեր »ը կար։ Իսկ վարժարանէն դուրս՝ այս պարտականութիւնը կ'իյնար հօրը վրայ։ Երուանդ էֆէնտին վերա – կացմեալ հնչակեան էր, դիտէր Փրանսե – րէն եւ անգլերէն, զարգացած մարդու համբաւ ունէր, իսկ Միհրանը՝ Դաշնակցական։ Հայր ու որդի պայքարի մէջ։ Միջ – կուսակցական ժողովի մը՝ Միհրանը կը մասնակցէր իրրեւ Դաշնակցութեան ներկայացուցիչ, իսկ հայրը՝ Վերակազմեալ Հնչակեան ներկայացուցիչ։ Հայրը չատ նեղուեցաւ, Միհրան կը զգար հօրը հոդեկան խռովքին պատճառը։ Ժողովը խաղաղ եւ արդիւնաւոր եղաւ, բայց՝ ի – րիկունը տունը վերադարձին, կը գոյչ գուռն ու պատուհանները որ տղան ներս չմտնէ։ Հայրը որոշած էր պատժել իր Դաշնակցական որդին ...։

Միհրանէնց տան պատին տակ թթենի մը կը բարձրանար դէպի այն պատուհանը, որ կը բացուէր Միհրանի ննջասենեակին մէջ։ Այսպիսի տագնապալի օրերուն, մայրը ամուսինէն գաղտնի՝ պատուհանը բաց կը ձգէր, ու Միհրանը դիւրին այդ թթենիէն կը մագլցէր ... կ'երթար վերը, քնանալու։

Այս դէպքէն վերջ՝ հօր եւ տղու յարաբերութիւնը խստացաւ։ Կազմուած էր Հ. Ց. Դաշնակցական Ուսանողական Միութիւնը։ Մեղի նայելով Հնչակեաններն ալ չարժիլ սկսան, բայց մենք անոնցմէ առաջ գրաւած էինք աշակերտութեան կարեւոր մասը։ Մտածեցինք «պաշտօնա – թերթ» մը ունենալ։ «Բաղմատիպ» պէտք էր, իսկ մենք գրամ չունէինք։ Միհրանէն իմացանք որ՝ իր հօրը սնուցչին մէջ բազմատիպ մը կայ, յաջողութեամբ գողցանք զայն։ Գողընկերը տունէն էր։ 1912ին, Մարտ մէկին լոյս տեսաւ «Պայքար»ի Ա. Թիւը, գրական, ընկերային, երգի – ծական բաժիններով, պատկերազարդ եւ 12 լայն էջերով։ «Պայքար»ը հասուն թերթի մը անունը հանեց։ Տեսչութիւնը եւ ուսուցչութիւնը դուշակեցին մեր ինքնուրոյն թիւնը, բայց ներողամիտ գտնուեցան եւ սիրով կարդացին մեր թերթը, հակառակ անոր՝ որ չատ անդամներ իրենց մասին ակնարկներ կային ...։

Վեր. Հնչակեաններէ՞ որ իրենց սոսինձովը Դաշնակցական ու սանողները թերթ կը հրատարակէին։ Քանի քանի անդամներ անոնց թռուցիկ – ները հրատարակեցինք, ի հարկէ գրահմով։ Տպարանն ու խմբագրատունը իմ ծեփը թափած, տախտակամածն ու պատուհանը՝ խարխլած սենեակն էր։ Ամէն անգամ որ Միհրան նեղը կը մնար սենեակս կուգար պիչերելու։ Ես անկողին ու վերմակ չունէի, մեր բարձերը գիրքերն էին եւ կամ՝ մեր ծալած բազուկները։ Թերթին հրատարակութիւնը լմնցաւ թէ չէ՝ սոսինձը կը թաղէինք պարտէզին մէջ։

Միհրան Փափազեան մասնակցութեան մէջ, մասնակցեցաւ «Զիֆօնի» աշխատանքներուն, նոյնիսկ ահաբեկչական ձեռնարկի մը, երբ դեռ վարժարանը չէր աւարտած։ Օր մը, Վանեցի Տիգրանին հետ փախաւ Իզմիր։ Հայրը լուր տարածեց թէ՝ ես սպաննած եմ Միհրանը, ու նետած Զարխ կոչուած դետակին մէջ։ Քանի մը անդամ սենեակս խուզարկութեան ենթարկեց, ոչ մէկ հետք։ Վերջապէս Միհրանը երեւցաւ, բայց ես՝ մէկ երկու անդամ ձեռ կերած էի ...։

1914ին, Նոր Տարուան առաջին օրը, ես ու Միհրանը ու դեռ տասնեակ մը աշակերտներ մեր զայրոցէն, Պոլսոյ Զինուրական վարժարան գացինք, ենթասպայ դառնալու Օսմանեան բանակին։ Արագ արագ կը մարզէին ու արագ – արագ ալ Տարտանէլ կը զրկէին։ Միհրան անցաւ Իզմիր, անկէ ալ փախաւ, մտաւ Մկրտչականի մէջ գործող անդլիական բանակին մէջ, քանի մը անդամներ յոյն կամաւորներով ցամաք ելաւ «Փրանճի եւ Փանտէոնի» շրջաններու մէջ, լրտեսեց ու կռուեցաւ։ Դեռ մինչեւ վերջերս, դիւղացիները կը յիշէին Միհրանը երախտապիտութեամբ։ Դաշնակիցները երբ Պոլիս մտան, Միհրան թարգման էր եւ կարեւոր գործեր տեսաւ։ 1923ին Ցունաստան ապաստանեցաւ, նախ Սելանիկ, յետոյ Ա. թէնք, կուսակցական առաջաւոր դիրքերու վրայ, մինչեւ 1945 Դեկտեմբերը, երբ կը պայթէր յոյն համայնավարներու ապստամբութիւնը, երբ հայանուն սրիկաներ նենգութեամբ նահատակեցին զինքը՝ իր կնոջ Արշալոյսի, Սերգօ Օնպաշեանի, բանաստեղծ եւ ուսուցիչ Մանուկ Մանուկեանի հետ ...։

ՍՕՍ ՎԱՆԻ

ՈՉԻՆՉԻՑ ՊԱՏՃԱՌ

— Նորից ինձ որ ստանձնել էիր, Հ. Ե-նոքյան ձեր անդամ մեջ, պ. փառօյ, ես-տաւ չունեմ երեսը ձեզի խոստովանելու որ ինչ ընթացք պիտի տայի այդ գործին :

Եւ ճառախօսէին երեսը ինկած գետին :

— Ամբիծ, դուն ալ ըսէ, ես ինչ ըրի :

— Ոչինչ ըրիր, պատասխանեց Ամբիծ :

— Ուրեմն ինչո՞ւ ինձ կանչեցիր, հարցուց Հ. Ե. Նոքյան :

— Ես ալ չեմ գիտեր, պատասխանեց Ամբիծ :

— Ուրեմն ինչո՞ւ ինձ կանչեցիր, կրկնեց Հ. Ե. Նոքյան :

— Ես ալ չեմ գիտեր, կրկնեց Ամբիծ :

Հ. Ե. Նոքյան ոտքի ելաւ եւ ըսաւ.

— Ես ալ չեմ գիտեր, ինչո՞ւ ինձ կանչեցիր :

Ամբիծ ոտքի ելաւ եւ ըսաւ.

— Ես ալ չեմ գիտեր, ինչո՞ւ ինձ կանչեցիր :

Ամբիծ ոտքի ելաւ եւ ըսաւ.

— Ես ալ չեմ գիտեր, ինչո՞ւ ինձ կանչեցիր :

Հ. Ե. Նոքյան

× *Փաքիստանի արտաքին նախարարը, Զաֆրուլլահ խան, ողջունեց Այզընհաուըրի ճառը իբրեւ «արի եւ չինարար առա – ջարկ մը»: Տիկին Լաքշմի Պանդիտ, Ազգ. ժողովին նախագահը եւ Հնդկաստանի դեսպանուհի Ներկայացուցիչը, նոյնպէս գնահատելով այդ առաջարկը, յայտարարեց թէ չի կարծեր թէ Մ. Միութիւնը արագանայ իր վերջին խօսքը: Ֆրանսայի վարչապետն ալ, որ երէկ վերադարձաւ Պերմուտայէն, չինարար կը գտնէ նախագահին առաջարկը:*

× *Վերջին լուրերու համաձայն, Մ. Նահանգները նոր լուսաբանութիւններ պիտի տան Մ. Միութեան, բացատրելով Այզընհաուըրի առաջարկին կարեւորութիւնը: Լոնտոնի մէջ ցաւալի կը գտնեն Մոսկուայի ժխտական դիրքը, դիտելով թէ Այզընհաուըրի առաջարկին դէմ խաւար նպատակն է մեղմացնել մթնոլորտը Արեւմուտքի եւ Մ. Միութեան միջեւ: Այս առթիւ մասնաւոր կարեւորութիւն կ'ընծայեն Այզընհաուըրի հետեւեալ յայտարարութեան.— «Մ. Նահանգները երբէք միտքէ չեն անցուցած եւ պիտի չեն ցընեն թշնամի համարել Ռուսիան, անկախ համարելով որեւէ չփոում անորհետ»:*

× *Ալանտեանի դաչինքին անդամ ներէն ականաւոր անձ մը յայտարարեց թէ «անընդունելի է Եւրոպայի եւ Մ. Նահանգներուն անջատ պաշտպանութիւնը, ինչպէս կը հաստատէ Այզընհաուըրի ճառը» ալ:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Թրիէսթէի թնճուկը նորէն անելի մը յանդեցաւ: Իտալիոյ վարչապետը ճառ մը խօսելով Ծերակոյտին մէջ, հրաւիրեց մասնաւոր Թիթօն բացորոշապէս յայտնել թէ ինչպէս կ'ուզէ նպաստել խաղաղութեան, գործակցիլ արեւմուտքի եւ կարգադրել Թրիէսթէի վէճը: Այս առթիւ հանրութիւն յայտնեց Այզընհաուըրի հիւլէական ծրագրին, եւ գործակցիլ Իտալիոյ հետ:

Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը, որ Փարիզ եկած է, վերսկսաւ բանակցիլ Պ. Պիոյի հետ, Սարի մասին: Տօքթ. Ատընաուըր որեւէ վերջնական արդիւնք չսպասեր Ֆրանսայի հանրապետութեան նախագահին ընտրութենէն առաջ:

Զորսերուի ժողովին պատրաստուելիները պիտի սկսին մօտերս: Արեւմտեան Գերմանիոյ խորհրդարանը յանձնարարեց կառավարութեան արժեցնել իր տեսակէտները Գերմանիոյ միացման մասին: Արեւելեան Գերմանիոյ վարչապետն ալ յայտարարեց թէ ամէն բան պիտի փորձեն միջազգային կացութիւնը մեղմացնելու համար, միեւնոյն ատեն դիտելով ալով թէ «Պոնն եւ Փարիզի համաձայնութիւնները կը տրամադրեն Գերմանիան դերութեան տակ պահել մինչեւ 2003 թուականը»:

Ընկերային խնդիրները կը ծանրանան Անգլիոյ մէջ, չլսուելով երկրին ամենօր հայ կեանքը: Երկաթուղիներու բանուորները ընդհ. գործադուլ կը սպառնան: Լոնտոնի հանրակառքերու աշխատաւորները կը մերժեն յաւելուածական ժամեր աշխատիլ եւն.:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆԸ ԿԸ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԷ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ

14 Դեկտ. երկուշաբթի իրիկուն, ժամը 8·30ին, Սալ. Մազբնոյի մէջ (ռիւ տ'Օպանեը):

Կը նախագահէ՝

Mr. JEAN BALLARD
Directeur des «*Cahiers du Sud*»

Ներկայ կ'ըլլայ եւ իր թարգմանութիւններէն կը կարդայ բանաստեղծ՝

LUC ANDRE MARCEL

Կը խօսին՝

Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գ. ՍԱՅԱՊԱԼԵԱՆ (Ֆրանսերէն)

Անդամ Վառի Ակադեմիային եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին.— Տիկին ԶԱՊԻԼ ՄՈՐԸՆՈՆ, Պ. Ֆ. ՀՐԱԶԵԱՆ (երգ), Պ. Լ. ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (ջութակ), Օր. Օր. ՋՐԲԱՇԵԱՆ, Ա. ԹՈՒՐՈՑԵԱՆ եւ Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ (արտասանութիւն): Մարսէյլի Հայ արիները եւ աբեղոյշները (պար):

Դաշնակով կ'ընկերակցին Օր. Օր. Օ – ԹՈՒՐ եւ Էօժ. ԹԻԼԵԱՆ:

★

ԳԻՆԵՋՕՆ

Ի պատիւ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ

(Իր Միջին Արեւելք մեկնելուն առիթով)

Կազմակերպուած ՀԱՄԱԶԳԱՅԻՆ ՄՇԱԿՈՒԹԱՅԻՆ ՄԻՈՒԹԵԱՆ կողմէ:

Հանրութեան տրամադրուած սակաւաթիւ տոմսերու համար դիմել.—

H. MALAKIAN, 3, Bl. Th. Turner et V.DER VARTANIAN,9,rue du Coq

12 Դեկտ. Շաբաթ իրիկուն ժամը 9ին, *Քաֆէ Նօայլ սրահին մէջ:*

Մուտք՝ մասնաւոր հրաւիրատոմսով:

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

ՕՀԱՆ ՏՈՒՐԵԱՆ

SALLE GAVEAU, 45, rue la Boëtie

Այս Շաբաթ ժամը 17·30ին

ENSEMBLE ORCHESTRAL DE PARIS

sous la Direction de

OHAN DOURIAN

Ցայտապիը՝ Պօրոտին, Զայքովսքի, Մուսորսքի:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Մարսէյլի Մայր Եկեղեցիի կրօն. Ընկերակցութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ Խարբերդի եւ Կէսարիոյ հայրենակիցներու բաղձանքով այս կիրակի պատարագէ ետք հոգեհանգիստի պաշտօն կը կատարուի՝ Խարբերդի առաջնորդ նահատակեալ ՊՍԱԿ Ծ. Վ. ՏԷՐ ՅՈՐԻՆԵԱՆի յիշատակին: Կը հրաւիրուին Կէսարիի եւ Խարբերդի հայրենակիցները:

ԽՆՋՈՅՔ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան:

Կիրակի, 13 Դեկտ. կէսօրէ վերջ ժամը 4էն 10ը Ազգ. Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէզիզ: Առատ եւ ճոխ պիւֆէ:

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Ասղիկ Քէօսէեան, Շաֆէ Պէկեանի եւ Պ. Մկրտիչ Պօղոսեան (երգ): Կը նուագէ Գարեգին (Թառ): Հայկական պար Պան – Լէօ Քաչանի Նոր Սերունդի պարախումբը:

Մուտքը ազատ է:

ԱՂ.ՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍԸ

1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 31ԻՆ

Օթել Փօրժ 5ի շքեղ սրահներուն մէջ

Ճոխ եւ արտակարգ յայտագրով, ինչպէս միշտ:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային: Ցատկապէս կը խնդրուի չխաչաձեւել:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Լիոն.— Այրի Տիկին Ե. Փափազեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ Դեկտ. 20ին, կիրակի առաւօտեան, Լիոնի Հայոց եկեղեցիին մէջ հոգեհանգիստի պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր Պ. ԵՂԻՇԷ ՓԱՓԱԶԵԱՆի յիշատակին, անոր մահուան քառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ.— Վաղանէն Տէր եւ Տիկին Ցարութիւն եւ Թագուհի Քիւրքճեան, իրենց խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնեն Տիկին Հռիփսիմէ Սիմաւոնեանի (Սէօյէօղլի) մահուան առթիւ, եւ փոխանակ ծաղկեպսակի հազար ֆր. կը նուիրեն «Ցառաջ»ի բարեգործական:

MACHINES A LAVER, ETC.
CONORD է

Համար դիմել հայ ներկայացուցիչ Պ. ԳՈՐՈՑԵԱՆի որ ձեր տրամադրութեան տակ է բացատրութիւններու, դիւրութիւններու եւ ապսպրանքներու համար:

8, Rue Gustave Doré, Paris (17e)
Tél. CAR. 23 - 14

ԾԱԽՈՒ Է

Աժան գնով մեքենայ եւ ռիբթիլըյնը 80–120 ժոժ 10– Մաշին ա պանտ, ժոժ 10: Հեռ. Մար. 27·87: Բացի երկուշաբթի առաւոտներէն:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ. — Վիրաբուժական ծանր գործողութենէ մը վերջ, այժմ ապաքինած ըլլալով կը փութամ խորին շնորհակալութիւններս յայտնել Թրնցօ հիւանդանոցի վարչութեան, վիրաբոյժ Փաթէլի, Ս. Ցակ. եկեղեցւոյ վարչութեան, եւ բոլոր բարեկամներուս:— Տրդատ Նշանեան

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

Վիէն.— Հ. Ց. Դ. կոմիտէի ժողովը այս շաբաթ, ժամը 20·30ին Համօ Օհանճանեան ակումբին մէջ: Կարեւոր օրակարգ:

ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆի ժողովը՝ այս կիրակի, ժամը 14·30ին, սովորական հաւաքատեղին:

Ֆ. Կ. ՅՄԱՁի Զարթօնքի յանձնախումբի ժողովը այս երկուշաբթի օր, ժամը 15ին, Ռէժանի վերնայարկը: Կը խնդրուի անդամուհիներէն անպայման ներկայ ըլլալ սոյն ժողովին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կը խնդրուի ազգային կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ Սեբաստիոյ Մուրատ Ռասմնասիրացին տարեկան հանդէսը, Փետր. 20ի շաբաթ իրիկունը:

× *Նկատի ունենալ նաեւ Փետր. 12ը եպարժանական երեկոյ տրուած Իվծեսիէի և Տիրուհի Զաուափեանի կողմէ:*

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ...

Ս. Ստեփաննոս, Ս. Պօղոս – Պետրոս, Ս. Յակոբ, Ս. Յովհաննէս - Մկրտիչ, Ս. Կարապետ, Ս. Սարգիս

Կը մօտենան: Ինչո՞վ պիտի հիւրասիրէք ձեր անուան տօնը չնորհաւորող հիւրերը:

Բնաւ մի՛ մտահոգուիք
Գացէք անուշավաճառ

Ս. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆի

32, Rue Trévise
Tél. : TAI. 65 - 44

Հոն պիտի գտնէք ամէն կարգի անուշեղէններ, ինչպէս նաեւ հէլվա եւ լօխում

Տեղին վրայ պատրաստուած
Իսկ եթէ ուզէք տունէն չինել ձեր խմորեղէնները, հոն պիտի գտնէք ամէն օր պատրաստուած թարմ թերթեր եւ
Թէյ Խատաիֆ
ԴԻՒՐԱՄԱՏԶԵԼԻ ԳԻՆ

Մասնաւոր գեղչ հարսնիքի, կնունքի եւ հանդիսներու:

Փուռէն ուղղակի տուն յանձնելի:

AGENCE DES MATHURINS

58, Rue des Mathurins, Paris(8e)

Tél· ANJ. 48 - 62

BOUTIQUES - LOCAUX COMMERCIAUX - APPARTEMENTS PROPRIÉTÉS

ՃԱՇԱՐԱՆ ԷԼՄԱՍ

CAFÉ - ՕՂԻ ԵՒ ԱՂԱՆԴԵՐ - BAR

11, RUE BUFFAULT, PARIS

Ընտանեկան մաքուր ճաշ մը ընելու համար անվարան դիմեցէք բոլորին ծանօթ

ԷԼՄԱՍԻՆ

ՄԱՔՈՒՐ

ԽՆԱՅՈՂԱԿԱՆ

ՀԱՄՈՎ

ՆՈՒԱԳԱՀԱՆԴԷՍ

ԱՐՏԱԿԱՐԳ ԵՐԵԿՈՅԹ — ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

ՊՈՒԱ ՓՈԼՈՄՊԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Ֆրանսահայ Իրերայնութեան Միութեան:

Շաբաթ, 12 Դեկտ., ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Պուա Փոլոմպի քաղաքապետարանի սրահին մէջ: 2 ռիւ Էթիէն տ'Օրվ կայարանին մօտ: (Մէն Լազարի կայարանէն 7 վայրկեան):

Կը նախագահէ Պուա Փոլոմպի ֆաղաֆապետը՝

Mr. Emile Tricon

Հայկական գեղարուեստական ճոխ բաժին եւ սիրուն անակնկալներ:

Պ. ՎԱՐԴԵԻԱՆԵԱՆի

Ռատիոյի մեծ նուագախումբով՝ եւրոպական պարերը մինչեւ լոյս:

Սիրայօժար մասնակցութեամբ Ֆրանսա նոր ժամանած միջազգային արուեստագէտ ԵՐՈՒԱՆԴ ՃԱՆԵԱՆի:

Մուտք 200 ֆրանք:

Սեղանները ապահովել դիմելով

U. E. F. A. 9 Ave. Calmels
Bois-Colombes (S.) Tél. CHA. 00-55

ՎԱՃԱՌԻ Է

Ծախու է պարապ յարկաբաժին մը, 3 սենեակ, խոհանոց, լուացարան Պէքօնի կայարանին դիմաց: Լաւ պայմաններ, անմիջապէս բնակելի: Դիմել «Ցառաջ»ի վարչութեան:

Imp. Araxes - 46, rue Richer, Paris.

ԱՌՕՐԵԱՑ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՊԱՏՄԱՆ ՈՒՆԵՑԷՔ

ՊՈՍՖՈՐ

Հռչակաւոր ՀԷԼՎԱՆ եւ ԼՈՌՈՒՄԸ, բոլորիայ նպարավաճառներուն մօվ

Զանազան բոյրերով, նուշով եւ կաղինով պատրաստուած տեսակներ:

Բժիշկներու իսկ կարծիքով ԼՈՌՈՒՄՆ ու ՀԷԼՎԱՆ կը պարունակեն մեծագոյն չափով գոլ (ֆլորի):

ԱՐՏԱՑՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՅՄ ԱՆՆԵՐ
2, RUE LOUIS ASTOUIN, MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.

Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e

Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 13 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ • DIMANCHE 13 DECEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7243 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2654

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՀԱ ՋԵԶԻ ԿՈՆԴԱԿ

•

— « Ազգի՝ յատկապէս գաղութահայութեան, ինքնուրոյն գոյութեան պահպանութեան համար անհրաժեշտ է նաեւ մայրենի լեզուն: Ընտանիքն է այն օջախը, որ պահպանում է մայրենի լեզուն. հայ կինն է, որ իր նազանքով եւ օրօրոցի անուշիկ երգով հաղորդում է իր սիրասուն զաւակին մայրենի լեզուի անուշիկ հնչիւնները որպէս նախապատրաստութիւն: Հայ կինն է, որ հետզհետէ ուսուցանում է իր մանկիկներին մայրենի լեզուն, ազգային սովորոյթները եւ եկեղեցական աւանդութիւնները, որով սկիզբ է առնում ազգային գիտակցութիւնը: Ազգային լեզուով է, որ հայ երիտասարդը եւ ընդհանրապէս հայ մարդը հնարաւորութիւն է ստանում ճանաչելու իր Ազգի անցեալը, կարդալու իր պատմութիւնը, խմանալու իր նախընթաց առաքինութիւնները, նոցա հանճարեղ ստեղծագործութիւնները, նոցա սխրագործութիւնները, նոցա հերոսական ոգին»...

Ո՞վ է որ այս տարրական դիտելիքները կը պարզէ այնքան սրատեսութեամբ մը:

— Ամենայն Հայոց կաթողիկոսը, Գէ – որդ Զ., իր վերջին կոնդակներէն մէկուն մէջ :

Յատկապէս օրինակելինք այս հատուածը, երբեմն հայրապետական պատգամ ա – նոնց համար որ ապր եւ եկեղեցի, հայութիւնը եւ մշակոյթ կը հոլովեն օգնի ի բուն. բայց մասը մասին չեն զարներ, ապահովելու համար անոնց դոյութիւնը :

Այդ ազգասէր հաւատացեալներէն հարիւրին քանի՞ն հայերէն կը սորվեցնեն իրենց զաւակներուն, գոնէ հետեւելով հայրապետական յորդորին:

Ուրիշ տաճն իրեմն պատգամ կամ հրաման կ'ընդունին Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին բերնէն կամ գրչէն ելած որեւէ խօսք :

Իսկ այս պարագայի՞ն,— ջուրի ձա՞յն կուգան մատղաշիի վրայ արձանագրը – ուած խրատները :

Միայն եկեղեցիներու մէջ կարդացուելու եւ խաչ հանելո՞ւ սահմանուած են վերոյիշեալ դիտելիքները :

Եւ եթէ հաւատացեալներն ալ պիտիկարդան ու մոռնան, այլեւս ինչո՞ւ կը մեզադրէք նորահասները :

Ո՞րն է առաջնորդ, ո՞րը հետեւորդ :

Տգա՞ն մօրը պիտի հետեւի, թէ մայրը տղուն, անտեսելով, մոռացութեան տալով ինչ որ հայկական է :

Ո՞վ մեծնորտ պիտի ստեղծէ տունին մէջ: Այստեղ ծնած տղա՞ն, որ «Թարզան» եւ «Մինքի մուս» կը կարդայ, թէ հայրը, որ հայերէն գիտէ, բայց ոչինչ կ'ընէ զաւկին ալ սորվեցնելու համար :

Դէպերով ընաիր դասագիրքեր հրատարակուած են ամէն դպրոցի մէջ եւ դեռ նորեր լոյս կը տեսնեն, հաճելի, հրահանգիչ նորութիւններով :

Երբեք այսքան դիւրացած չէր մայրենի լեզուին ուսուցումը :

Ունինք ոչ միայն ընթերցարաններու ամբողջ շարքեր, լաւագոյն տպագրութեամբ, այլեւ մանկական եւ պատանեկան թերթեր, այլազան առաւելութիւններով :

Եթէ ուղեցոյցի, խրատականի, խրատոյսի կը սպասէք,— ահաւասիկ Ամենայն Հայոց կաթողիկոսին կոնդակը :

Եթէ մեր ամենօրեայ ահազանգը ծանր կուգայ ձեզի, լսեցէք էջմիածնի կոչնակը եւ ալեւոր Հայրապետի մը ձայնը :

Ուրիշ ի՞նչ եղանակ հնչեցնենք, որպէս զի համոզուիք թէ կորսուած ենք առանց մայրենի լեզուի եւ երգի :

Հրակէզ անապատին, արեան ճապաղիքներուն մէջ անդամ այսքան վհատած եւ թմրած չէինք: Ոչ ալ այսքան անճրկած, բարոյապէս թէ նիւթապէս :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄՈՍԿՈՒԱՅԻ ՊԱՏԱՍԽԱՆԻՆ ԿԸ ՍՊԱՍԵՆ

★

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԴԵՍՊԱՆԸ ԵՐԿՈՒ ԱՆԳԱՄ ՏԵՍԱԿՑԵՑԱՒ ՄՈԼՈԹՈՎԻ ՀԵՏ

Պաշտօնապէս կը հաստատուի թէ Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանը երկու անգամ ներկայացած է Պ. Մոլոթովի, լրացուցիչ տեղեկութիւններ հաղորդելով Այզընհաուըրի առաջարկի մասին եւ պատասխանի սպասելով : Առաջին տեսակցութիւնը տեղի ունեցած էր երկուշաբթի օր, երբ դեսպանը յայտնեց թէ նախագահը կարեւոր յայտարարութիւն մը պիտի ընէ Ազգաժողովին առջեւ :

Այզընհաուըր իր ճառը խօսեցաւ յաջորդ օրը, երեքշաբթի : Երկրորդ տեսակցութիւնը տեղի ունեցաւ ուրբաթ օր: Այս անգամ դեսպանը մասնաւոր հրահանգներ ստացած էր, ըստ Մ. Մխիթեան կասկածատիրութիւնը փարատելու համար : Բացատրական դաղանի կը պահուին տեղակութեան մանրամասնութիւնները եւ մանաւանդ Մոլոթովի պատասխանը: Ուշադրութեան պաշտօնական շրջանակներուն մէջ մեծ կը յուսան թէ Մոսկուա պիտի չմերժէ նախագահին առաջարկը : Այս առթիւ կը բացատրեն թէ Այզընհաուըրի առաջարկը «լուրջ է եւ անկեղծ, եւ երբեք հաղեքանական պատերազմ կամ քարոզչական հնարք: Նախագահը եւ ժողովրդական հիւլէական եւ ջրածին զէնքերու դինարշաւը կը նկատենք կեանքի եւ մահու խնդիր մը որ կապ ունի ամէնուն հետ եւ ամէն տեղ: Այզընհաուըր բոլորովին անկեղծ էր երբ իր ծրագիրը կը պարզէր Ազգաժողովին առջեւ :

Վերջին լուրի մը համաձայն, Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանը մանրամասնութիւններ յանձնած է Պ. Մոլոթովի : Այս առթիւ հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդուին: ամբողջ անցուդարձի մասին . —

1. Դեկտեմբեր 6ին 7ի դիշերը Պերմուտայէն դաղանի հեռագիր մը ուղղուած է Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանին, պարդելով Այզընհաուըրի ճառին դլխաւոր կէտերը, ինչպէս եւ թանձրացեալ եւ մանրամասն առաջարկները :

2. Ճառին յաջորդ օրը դեսպանը բնադիրը յանձնած է Մ. Մխիթեան արտաքին նախարարին, ուրիշ լուսաբանութիւններ հաղորդելով: Կը հերքուի այն դրոյցը թէ Զորչիլ առարկութիւններ ըրած է Մ. Նահանգներու հիւլէական ուժերու մասին տրուած տեղեկութեանց դէմ: Ամէն պարագայի մէջ, անձկութեամբ կը սպասուի բանակցութեանց ելքին :

ՆՈՐԷՆ ԿՐ ՇՈՑԵՆ ՖՐԱՆՍԱՆ

Երկկ ամփոփեր էինք Մոսկուայի կուսակցական պաշտօնաթերթին՝ «Փրաւտա»ի խմբագրականը, որ կը չոյէր Ֆրանսան, զգուշացնելով Մ. Նահանգնե – րէն: Փարիզի պաշտօնական շրջանակները այս առթիւ դիտել կուտան .— «Պէտք է սպասել Զորսերու ժողովին, խմանալու համար թէ Ֆ. Մխիթիւնը իսկապէս յարաբերութեանց բարւոքո՞ւմ կ'ուզէ թէ նոր ռազմախաղ մը կը փորձէ :

Գնահատելով հանդերձ Մոսկուայի պաշտօնաթերթին բարեացակամութիւնը, նոյն շրջանակները կ'ըսեն թէ անցեալ տարի նոյն թուականին «Փրաւտա» կը նկարադրէր «Ֆրանսական վայրադութիւնները » Հիւս. Աֆրիկէի մէջ: Աւելի առաջ, Ֆրանսան ոչ միայն անտեսեցին Եալթայի եւ Փոցտամի ժողովներուն մէջ, այլ եւ անոր դէմ դժուարութիւններ յարուցին Գերմանիոյ մէջ :

× Խորհրդային դրադէտը, Իլիա Էրէնպուրկ, ձայնասփիւռ ճառ մը խօսելով Ֆրանքֆուրթխորհրդային դաշնադրի տարեդարձին առթիւ, յայտարարեց թէ Ֆ. Մխիթիւնը եւ Ֆրանսան « ի վիճակի են խափանելու որեւէ նոր պատերազմ ժառանգական նախայարձակներուն կողմէ : Շատ մը բաներ պատահեցան վերջին պատերազմէն ի վեր: Ես պիտի չխօսիմ մեր երկրի զօրութեան մասին: Անհամեստութիւն պիտի ըլլար եւ աւելորդ է: Պարզապէս պիտի ըսեմ 1953ի Ֆրանսան աւելի զօրաւոր է քան դաշնադիրը ստորագրած ատեն: Ֆրանսայի ստորագրութիւնը կ'ենթադրեւայ վաւերադրի մը վրայ որ չատ կարեւոր է իր ճակատադրին համար: Կարելի չէ ամերիկեան կամ դերմանական մեկնաբանով ջնջել ինչ որ ստորագրուած է ժողովուրդներու արիւնով »:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՖՐԱՆՍԱ

★

ԻՆՉՊԷՍ ԿՐՆԱՆ ԽԱՓԱՆԵԼ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ

Ուրբաթ օր Փարիզի դիւանագիտական մամուլի եւ Օտար Մամուլի ընկերակցութիւնները հաչ մը սարքած էին ի պատիւ արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետին, որ Փարիզ եկած է, դանազան խորհրդակցութիւններ կատարելու համար : (Ցաւոյն ալ երկու ներկայացուցիչներ ունէր այս հաչին առթիւ, իբրեւ անդամ Օտար Մամուլի ընկերակցութեան) :

Տոքթ. Ատենաւուրը խօսեցաւ դերմաներէն :Ճառին Ֆրանսերէն թարգմանութիւնը բաժնուած էր բոլոր սեղանակիցներուն : Ահաւասիկ ամփոփումը .

— « Կը յուսանք թէ Զորսերու ժողովը տեղի պիտի ունենայ, յաջող ելքի մը յանդելով : Ես յաջողութիւն կը մաղթեմ նախ իրրեւ Գերմանացի, վասն զի նախ եւ առաջ պիտի քննուի Գերմանիոյ վերամիացումը խաղաղութեամբ եւ ազատութեամբ: Յաջողութիւն կը մաղթեմ նաեւ իրրեւ Եւրոպացի, իրրեւ մարդ մը որուն համար ամէնէն թանկագին բարիքներէն մէկն է ազատութիւնը » :

Յիշելէ վերջ թէ Պերմուտայի խորհրդաժողովը պիտի ամրապնդէ Եւրոպայի կացութիւնը, Տոքթ. Ատենաւուրը շարունակեց .

— Ազատութեան ճակատին ռազմական կարողութիւնը ցարդ աւելի մեծ է քան տնտեսական ճակատին կարողութիւնը: Բայց եթէ արեւմտեան Եւրոպայի երկիրները իրենց մեծ ճարտարադործական հնարաւորութիւններով իսկապէս խորհրդային Ռուսերու տիրապետութեան տակ, սովետական ճակատին ռազմական ուժը ապահովաբար պիտի հասնի ազատութեան ճակատին կարողութեան, թերեւս դերազանցելով զայն: Ներկայի առնելով Սովետներուն յարձակողական ձգտումները, այս պարագան հակին վտանգ մը կը կազմէ աշխարհի խաղաղութեան համար : Այդ սպառնալիքը դիմադրաւելու համար, արեւմտեան եւ բոլոյն պետութիւնները պէտք է այժմէն որոշեն .— կա՛մ միանալ ամբողջական Եւրոպայի մը մէջ, եւ առով փրկել ազատութիւնը ,եւ կամ կղզիացման մատնուիլ, ուշ – կանուխ դառնալու համար Ռուսիոյ արբանեակ մէկ պետութիւնը : Անհրաժեշտ է միացեալ եւ ամբողջական Եւրոպան, որպէսզի այդ երկիրները չդառնան արբանեակներ: Անհրաժեշտ է ի չահ տակաւին ազատ աշխարհին » :

Վարչապետը յետոյ ծանրանալով Ֆրանքեւդերման յարաբերութեանց վրայ , ջերմապէս պաշտպանեց Եւրոպայի միացեալ պաշտպանութեան ծրագիրը, «որուն էական նպատակն է այսուհետեւ անկարելի դարձնել պատերազմը եւրոպական պետութեանց, եւ մասնաւորապէս Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ միջեւ: Այս տեղ կը յայտարարեմ հանդիսաւորապէս եւ պաշտօնապէս, իրրեւ վարչապետը դերման դաշ-

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Մխիթիւնը եւ Ֆրանսան « ի վիճակի են խափանելու որեւէ նոր պատերազմ ժառանգական նախայարձակներուն կողմէ : Շատ մը բաներ պատահեցան վերջին պատերազմէն ի վեր: Ես պիտի չխօսիմ մեր երկրի զօրութեան մասին: Անհամեստութիւն պիտի ըլլար եւ աւելորդ է: Պարզապէս պիտի ըսեմ 1953ի Ֆրանսան աւելի զօրաւոր է քան դաշնադիրը ստորագրուած ատեն: Ֆրանսայի ստորագրութիւնը կ'ենթադրեւայ վաւերադրի մը վրայ որ չատ կարեւոր է իր ճակատադրին համար: Կարելի չէ ամերիկեան կամ դերմանական մեկնաբանով ջնջել ինչ որ ստորագրուած է ժողովուրդներու արիւնով »:

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ՊԱՆԹԷՈՆ՞Ն ԹԷ ՓԱՆԹԷՆ

Ի՜նչ փորձանքներ կը պատահին երբ ասու ան բառեր կը ժողվեն բառարանէն եւ կը թխեն ու կը թխեն, առանց իմաստը հասկնալու :

Ահաւասիկ հատ մը, հազարաւորներու մէջէն :

Ամերիկայի ռամկավարներուն պաշտօնաթերթը, «Պայքար», «Հեղ եւ անհնա – խրնթաց» ներքողական մը հրատարակած էր Նոյեմբեր 17ին, Պ. Օննիկ Պէրպէրեանի նուագահանդէսին առթիւ :

Յօդուածը կը սկսի Ա.էջի առաջին երկու սիւնակներէն եւ կը վերջանայ Գ. էջի 5րդ սիւնակին վրայ :Ստորագրութիւնը՝ Ի.Վ. :

Կրնամ «Իվան» կարդալ, վասն զի հա – յերէն բառերէն այնքան բան կը հասկնայ որքան ռուէ Իւան կամ Ճիւան :

Շողիքներ թափելով եւ բանի մը դիտողութիւններ ալ սահեցնելով, յօդուածագիրը տեղ մը կ'ըսէ .

— « Հայր Մեր»ը, «Միայն Սուրբը » , «Տէր Ողորմեան », « Քրիստոս պատա – րագեալը », «Ամէն եղիցի անուն Տեառն օրհնեալ»ը յաջող ու կացութիւնը փրկող մեկենասներ հանդիսացան» :

Կը տեսնէք որ երանելին չի գիտեր թէ թ'ինչ կը նշանակէ «մեկենաս» :

Դեռ աւելի նշանաւոր գիտ մը :

Բարձունքէ բարձունք փոխադրելով հայ երաժշտագէտը, Իւան – Ճիւան կը ճուայ .

— « Օննիկ Պէրպէրեանը մեզ բարձրացուց մինչեւ Հայուն Երկինքը եւ զայն առնելով իրեն հետ, տարաւ մինչեւ Աստուածայինին Բնակարանը, ու մենք վայելեցինք մեր ազգին հանճարեղ մշակին ստեղծագործութիւնները » :

Եւ կ'օրհնէ ու կը մաղթէ որ «երկար ապրի» :

Բայց, յանկարծ երկինքէն վար կ'իջնէ – ցնէ եւ կ'առաջնորդէ ... գերեզման :

Կարդացէք իր բառերով .

— « Օննիկ Պէրպէրեանը պէտք է դասել մեր մեծ արուեստագէտներու Պանթէոնին մէջ» .

Ինչպէս կը տեսնէք, երանելին պատմական Պանթէոնը — մեծ մեռելներու յիշատակարանը — շփոթեր է ... Փանթէոնի գերեզմանատան հետ, տեղն ու տեղը թաղելով տարաբախտ Օննիկը :

Զար լեզուներ կ'ըսեն թէ Օննիկ Պէրպէրեան Փարիզի «ախ»ը կը ֆաչէ...

ՎԱՀԷ

Ի՞ՆՉ Կ'ԱՆՑՆԻ ԿՐ ԴԱՌՆԱՑ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Երկու օրէ ի վեր դէպ մը բոլոքները կը ստանանք Նիսէն, «Փոթորիկ պատաթ մը ջուրի մէջ» յօդուածին առթիւ (Յառաջ , 9 Դեկտեմբեր) :

Ինչպէս պաշտօնական յայտարարութեանէն ալ կ'երեւայ, խնդիրը այնքան ալ պարզ չէ :

Կը սպասենք յօդուածագրին եւ մեր թղթակցին լուսաբանութեանց, բուն իրականութիւնը պարզելու համար :

ՀԱՑ ԵՐԳՉՈՒՀԻՆ, Զարուհի Դոլուխանեան, այլ անուամբ Զարիա Դոլուխանովա, փառաւոր յաղթանակ մը եւս տարաւ ուրբաթ դիշեր, Սալ Կավոյի մէջ : Երգչուհին լաւ հայերէն կը խօսի : Նոյն դիշերը հայերէն ժողովրդական երգ մըն մըն ալ երգեց : Սրահը լեցուած էր անսովոր բազմութեամբ, տեղացի թէ հայ :

ԻՐԱՆի կառավարութիւնը Թեհրանի համալսարանին «պատուակալ վարդապետ»ի տիտղոս չնորհեց Մ. Նահանգներու փոխ – նախագահին, Պ– Նիքսընի, որ քննական պետոյտ մը կը կատարէ : Պ. Նիքսըն մասնաւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Իրանի վարչապետին հետ, որ կարեւոր վարկեր կը սպասէ Մ. Նահանգներէն :

ԴԻՄԱՍՏՈՒԵՐՆԵՐ

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

Դ.

Փարիզեան թաղամասերն ալ տարբեր նկարագիր ունին մէկ արուարձանէն միւսը, համաձայն իրենց բնակչութեան խառնուածքին :

Եթէ Պէլվիլը աստուածուն է ու արագաշարժ, ընդհակառակն Փասին դանդաղ է եւ խոհուն : Սէն Միշէլը կը վազէ, բայց Փորթ Տոֆինը քունի մէջ է :

Օշականին հետ երբ կը մագլցէինք Մոնմարթրի բարձունքը առաջնորդող փողոցներէն, թաղը կը խայտար ժպիտով ու զուարթութեամբ : Գարունն ալ նոր էր պայթած Փարիզի վերեւ, ու կիները կը քալէին ծաղկեփունջերով : Օշական նկատեց եւ բսաւ .

— Հրանդ, կարծես Իսիի մթնոլորտը չէ հոս : Հոն ծանծաղութիւնը կը ծփայ, մինչդեռ այս կողմերը կեանքը , գլուխը առեր կը քալէ :

— Օշական, այս թաղին փիկալ կ'ըսեն : Աչխարհիկ կեանքին կեդրոնն ենք հասած : Հոս կեանքը մանուածապատ կէս գիշերն վերջ կը ծաղկի : Ամէն կողմ բապաւէներ, պարասրահներ ու «պոլէռօ»ն որ գիշերս կը թափի կրճտոտ համբոյրներով : Այստեղ կեանքը կը թրթռայ իր պէրու – հիներովն ու Մուլէն Ռուժի կարմիր լապտերներով : Ոչ թէ Փարիզի՝ այլ համայն աչխարհի կրքին վրայէն կը քալենք : Լաւ գիտէ չուրջդ : Ու ամէնէն զարմանալին , — կէս գիշերին երբ կեանքը կը ցնծայ հոս ու գեխութիւնը իր գագաթնակէտին կը հասնի, փիկալի կողքին հանդարտ եւ մենակեաց պզտիկ մէկ փողոցին երրորդ յարկը փոքրիկ ճրագ մը պլպլայ : Աթիկա մեր մշակոյթի առաքեալներէն Զօպանեանին բնակարանն է, ուր գլուխը թաղած գիրքերու եւ թուղթերու բեռան տակ , անտարբեր դուրսի կեանքին, անընդհատ կ'աչխատի՝ ի փառս հայ մտքին :

Օշական չպատասխանեց , միայն « հը » մը ըրաւ :

Այդ պահուն Փարիզը իր արդուզարդը կ'ընդունէր : Փողոցներէն ջուրերը յորդառատ կը վազէին եւ աւելածուներ դի – չերէն մնացորդ սիրոյ թղթիկները կը հրէին նկուղն ի վար : Օշական երբ այս ջուրերուն վազքը տեսաւ, յանկարծ մանկացաւ , իր գիւղին ջրակոյտերը յիշեց ու աղուոր մխիթարութեամբ մը :

— Հրանդ, կօշիկներս , գուլպաներս հանէի ու սա ջուրը մտնէի :

Ես քմծիծաղ մը ունեցայ ու գինքը գրգռելու համար քիչ մը, հեղնեցի .

— Օշական, եթէ Կոստան Զարեանը ըլլար քու տեղդ, այդ փափաքը պիտի չյայտնէր :

— Զարեանը Օշական չի կրնար ըլլալ , եւ ոչ ալ Օշականը Զարեան : Աթիկա լաւ գետեղէ գլխուդ մէջ :

Իր նկատողութիւնը գետեղելով մտքէս չելլելիք բաժնին մէջ, հասանք Զօպանեանին բնակարանը :

Հազիւ ներս մտած , Օշական այլայլեցաւ : Ինքզինքը դուռ նուիրեալ վանականի խուցին նմանող սենեակի մը մէջ :

Գատերուն վրայ հայ նկարիչներու գործեր եւ գրագէտներու անհամար նը – կարներ : Իսկ գրասեղանին վրայ Սիամանթոյի, Կոմիտասին ու Ռ. Զարդարեանին լուսանկարները : Կարասի գրեթէ չկար : Երկու աթոռներ, արեւելեան բազմոց մը ու գրքերու բլուրներ պատերուն տակ եւ սենեակին մէջտեղուանքը, որոնց մէջերէն Զօպանեան, իր պզտիկ հասակովը կ'երթար ու կուգար, երբեմն ծած – կուելով կոյտերու թանձրութենէն :

Զարմանալի լռութիւն մը իջաւ Օշականին վրայ : Պապանձեցաւ բոլորովին : Ոսոսդը վիպային Զօպանեանն էր :

Իրեն մասնայատուկ քաղաքավարական ձեւերով նախ հետաքրքրուեցաւ Օշականին տակաւրութեամբ ու յետոյ սկսաւ բարբառիլ, հինէն ու նորէն : Կեդրոնականի գրասեղաններէն հասանք մինչեւ Ազգ· Պատուիրակութիւն , Փիէռ Քիյարէն մինչեւ Քամիլ Մոքլէր :

Երբ յագեցումով մը պարպուեցաւ , ըսաւ.— Եկէք մատենադարանս ցոյց տամ ձեզի : Անցանք երկրորդ բաժին մը ուր՝ ըսաւ.— Այս պատը հայ գրականութեան յատկացուցած եմ : Մէնը՝ միջազգային – ներն : Իսկ այս անհամար կապոցներն ալ կը վերաբերին իմ հանրային գործունէութեանս : Տեղեկագիրներ են, նամակներ եւ յուշագրութիւններ :

Օշական վերստին իր երկրորդ «հը»ն ըրաւ ու բառ մըն ալ .

— Սկիզբէն մինչեւ այս պահը քու « Թուղթի փառքդ» : Զօպանեան, այժմ գեղ ճանչցայ լիուլի :

Ժամը կը սահէր ու պէտք էր հեռանայինք : Զօպանեան համակրելի ժպիտով մը·

— Օշական, թէեւ յիսուն տարիէ ի վեր աչխարհագաղաքացի, հեռու ապրած եմ հայկական հոծ մէջավայրէն, բայց չեմ լքած մեր ժողովուրդին բարի սովորոյթները : Այսինքն, որպէսզի մեր այս բարեկամութիւնը վերածուի ամուր հիմքի մը , յառաջիկայ կիրակի գեղ ճաշի կը հրաւիրեմ ձեզ : Ես իմ ձեռքովս պիտի եփեմ մեր ուտելիքը, եւ մեր ժողովուրդին ի – մաստութեամբը օրհնուած սեղանին չուրջ պիտի օրհնենք մեր բարեկամութիւնն ալ :

Ու Զօպանեան անմիջապէս աւելցուց .

— Անշուշտ իմ ճաշացուցակս մեծ բան մը չի կրնար ըլլալ, քանի որ չատ տեսակ կերակուրներ պատրաստելու կարողութիւն չունիմ, բայց պիտի ճաշակենք , նախ բրինձով փիլաւ մը :

Օշական անմիջապէս ընդմիջելով .

— Ատիկա ինձի պնդութիւն կուտայ : Բժիշկները արգիլած են :

— Էհ , լաւ մածուն կը չինեմ :

— Ատիկա խիթ կուտայ :

Զօպանեանին մտմտուքը պատեց , ու ձայնը մեղմացնելով·

Ճաշացուցակիս մէկ տեսակը մնաց : Եթէ այդ ալ գլխու ցաւ պիտի պատճառէ , ես քեզ ինչո՞վ պիտի պատուեմ :

Վերջինը կարծեմ պիֆթէկն էր, ու մեր այս երկու պոհէմները ատոր վրայ համաձայնելով, վար իջանք բնակարանէն :

Ճամբան երկար պահեր ոչ մէկ խօսակցութիւն մեր միջեւ : Զգեցի որ Օշական լաւ մը խորհրդածէ :

Յետոյ, ջղայնոտ թափով մը քաչելով թեւս .

— Հրանդ, ես քանդուեցայ, հոգիս փըլաւ այս առաւօտ : Ինչ վատ բան է գրող ըլլալը : Հեռուէն հեռու մենք կը կճենք մէկզմէկ, առանց անդրադառնալու թէ իւրաքանչիւրս ինչ պայմաններու տակ կը ստեղծագործենք : Այո, փլայ ու խորտակուեցայ :

Օշական մէկ կողմէն իր քրտինքը կը սրբէր, միւս կողմէ կ'երեւի մտովին ա – պագայ մէկ յօդուածին նախագիծը կը յօրինէր :

— Օշական, երէկ գիշեր փարիզահայ մամուլին ներկայացուցիչները խորհրդակցութիւն մը ունեցան : Թէյասեղան մը պիտի սարքեն ի պատիւ քեզի : Սեղանապետութիւնը պիտի յանձնենք Զօպանեանին : Հոգ հանրութեան առջեւ եւս կը հաչուիլք ու կը վերջանայ :

Զպատասխանեց : Չէր լսեր գիս : Կ'երեւի յօդուածը կը պատրաստէր :

Արդարեւ, երբ Օշական վերադարձաւ երեսաղէմ, իր առաջին գործը եղաւ, « Սիոն »ի 1938 տարուան Թիւ 7ի մէջ (Յունիս, էջ 186 — 189 եւ էջ 214 – 217) ստորագրել մանրատառ յօդուած մը, որու մէջ չատ մը փայփայանքներու կարգին կ'ըսէր·

— « Թուղթի ասպե՛տ : Ըսի՞ք թէ թուղթերու դէզերը գրաւած էին նաեւ աւոր մահիճը, հաւանաբար պառկելով աւոր հետ :

Մա՞րդ մը սակայն, այս ասպետին եւ տիճ :

Վստահաբա՛ր :

Բայց որ չի նմանիր իր սերունդէն ոչ ոքի :

Տեսայ գինքը, տեղն է ըսել՝ իր թուղթէ դղեակին մէջ, որ ամբողջ յարկաբաժին մըն էր, գետինովը, պատերովը, խորշերովը ողողուած : Դարաններ ծեր էին իրեն պէս ու կը տճային քեռանը ներքեւ, հազարաւոր զգացումներու հետ :

Սրտառուչ մարդ մը վերջապէս հէք – եաթէ վերցուած ոգիի մը նման » :

Ինչ լաւ պիտի ըլլար, եթէ գրողներ յաճախ, նուիրական սեղանին չուրջ իրարու հանդիպելով, սիրոյ կախարդիչ օղակը նետէին հոգիէ հոգի : Թերեւս այսքան չէինք ապականեր եւ գրական մթնոլորտն ալ կը պայծառանար :

Յաջորդով՝ երթանք Օշականի տրուած թէյասեղանին :

Հ· ԲԱԼՈՒԵԱՆ

ԿԱՐԴԱՑԻՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԻՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

« ԵԹԷ ՄԱՐԴ ՉԻՄԱՆԱՅ ՓԱՐԵՐԸ ԿԸ ՎԿԱՅԵՆ »

ՀԱՅԵՐՈՒ ԴԵՐԸ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

ՄՄԲ·— Ամփոփուած էջմիածին ամսագրի 1953 Սեպտեմբերի թիւէն : Յօդուածին խորագիրն է՝ «Գրիգոր եպիսկոպոս Մանուչարեան») ·—

Արեւելեան Հայաստանի ազատագրութիւնը պարսկա – թրքական տիրապետութենէն, որ սկսաւ ՃԹ· դարու սկիզբէն , վերջացաւ 1828 Փետրուար 10ին երբ կնքուեցաւ Թուրքմէնչայի պայմանագիրը : Մօտ քառորդ դար տեւող պայքարի այդ յաղթուած շրջանին բացառիկ քաջագործութիւններ կատարեցին հայ ժողովուրդի անվեհեր զաւակները :

Ռուսական զօրաբանակի հրամանատարութիւնը, իր ժամանակին, նշած է հայկական զօրամասերու, հայ անհատներու ցոյց տուած բացառիկ քաջագործութիւնները ինչպէս Պարսից, նոյնպէս եւ թուրք զօրքերու դէմ մղուած ճակատամարտներուն մէջ : Ռուսական հրամանատարութեան այդ կարծիքը խտացած ձեւով արտայայտած է Թիֆլիզի զինուորական նահանգապետ զօր· Սիպիագինը իր 1827ի Մայիս 24ին գրած կոչին մէջ, ուր կ'ըսէ· — «Անցեալ տարուընէ պարսկական զօրքը մեր սահմանը ներխուժելու պահէն , Հայերը աչքի են ինկած իրենց անվեհերութեամբ ընդդէմ թշնամիներու, անսահման կայտնութեամբ՝ վերահաս աղէտներու մէջ» :

Հանրայայտ են Խաչատուր Աբովեանի խօսքերը Հայերու ցոյց տուած օգնութեան ռուսական զօրաբանակին.— « Ինչ որ Պարսից կռուի ատեն Հայերը ըրին , թէ մարդ չիմանայ, քարերը վկայութիւն կուտան » :

Պատմական այս ժամանակաշրջանէն մեզ յայտնի են ժողովրդական կարգ մը հերոսներու անուններ՝ Վանի Արիւտտեանով, Յակոբ Յարութիւնեան, Իւան Ազանեան, Ռոստոմ Լաչինով եւ ուրիշներ : Մենք կ'ուզենք համառօտակի կանդ առնել այդ կարգի աչքի ինկնող դէմքերէն մէկուն՝ Գրիգոր եպիսկոպոս Մանուչար – եանի գործունէութեան վրայ :

Այս համեստ եւ ժողովրդասէր եպիսկոպոսը ծնած է ԺԸ· դարու վաթսունական թուականներուն Շամչաղինի Հախում գիւղը : (Այս գիւղէն ոչ չատ հեռու կը գտնուի ԺԱ· դարու վերջերը շինուած Վաբաղայ Ս· Նշանի հռչակաւոր վանքը) : Հախում գիւղը ԺԹ· դարու սկիզբէն համբաւ սուաչաւ, որովհետեւ ծննդավայրն է Գրիգոր եպիսկ· Մանուչարեանի, որու անունով եւ կոչուած է «Վարդապետի գիւղ » :

Գրիգոր եպիսկ· Մանուչարեան, հետեւելով մեր հայրենասէր հոգեւորականներ – ու օրինակին, հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարի ասպարէզ կ'իջնէ ԺԹ· դարու սկիզբները : Ժամանակաւորապէս մէկ կողմ թողլով իր վեհարն ու սքեմը , կը հագնի գիւղացիի չուխան, կը գնէ ձիավարը եւ կը նուիրուի հայ ժողովուրդի ազատագրութեան գործին :

Կարճ ժամանակամիջոցին մէջ Մանուչարեան կը յաջողի իր չուրջը համախմբել Շամչադինի եւ Ղազախի Հայերէն մօտ 500 կորիճ երիտասարդներ, որոնք պատրաստակամութիւն կը յայտնեն իրենց կեանքը գոհելու հայրենիքի ազատութեան սրբազան գործին համար :

Հլուելով իր ժողովուրդի հարազատ զաւակը, Մանուչարեան չի հանդուրժեր պարսկական խաներու եւ սարդարներու վայրագութեանց, անոնց կատարած անպատմելի բռնութեանց հայ ժողովուրդի եւ հարեւան միւս ժողովուրդներու հանդէպ : Ան մինչեւ հոգիին խորքը կը խոցուի՝ տեսնելով օտարին կողմէ անարգուած հայ չինականը, համատարած վիշտն ու թշուառութիւնը : Եւ չատ անդամ վտանգելով իր կեանքը, կ'աչխատի պաչտպանել իր հայրենակիցներուն դէմքն ու պատիւը :

Գրիգոր եպիսկ· Մանուչարեան իր հայկական հեծելազնդով, առաջին անգամ կռուի մէջ կը նետուի 1803ին : Կը մասնակցի իչխան Ցիցիանովի Գանձակի ռազմական արչաւանքին : Հայրենասէր եպիսկոպոսը ռազմական իր խիզախ գործողութիւններով կ'օգնէ ռուսական ազատարար բանակին՝ թիկունքէն կը հարուածէ թըշնամին, մեծ կորուստ պատճառելով անոր :

Հակառակ իր գնդի փոքրաթիւ ըլլալուն, Գրիգոր եպիսկոպոս կը գիմէ հարձակ գործողութեանց : «Պարսից հետ գէլազօրքի հետ կռիւ սկսող եւ ճակատահար եղողը,— կը գրէ Ա· Երիցեան ,— միշտ Գրիգոր արհին կ'ըլլայ իր կորիճներով : Սարսափելի կը դառնար այս հեզ ու համեստ հոգեւորականը պատերազմի դաչտերուն վրայ, թուրը հանած մինչեւ գին » :

Իչխան Ցիցիանով, բարձր գնահատելով հայրենասէր եպիսկոպոսի գլխաւորած գունդի արչաւանքներու առեն ցոյց տըւած քաջագործութիւնները, կը պարգեւատրէ սրբազանը Ս· Գէորգի չորրորդ աստիճանի գինուորական խաչով եւ կը նչանակէ 300 րուպլի մչտական թոշակ :

Հայրենասէր եպիսկոպոսը գործօն մասնակցութիւն կ'ունենայ 1808ի Գուդովիչի Երեւանեան արչաւանքին : Հայկական 500 հոգինոց իր հեծելազնդի գլուխն անցած , ան ցոյց կուտայ բացառիկ քաջագործութիւն : «Այդ գնդի (այսինքն Մանուչարեանի վարած գնդի) կամաւորները, ինչպէս կը վկայէ նորագոյն ուսումնասիրողներէն մէկը, — այդ արչաւանքի (Գուդովիչի Երեւանեան արչաւանքի) առեն աչքի զարկին իրենց բացառիկ խիզախութեամբ եւ կայտնութեամբ » :

Գրիգոր եպիսկոպոս ռուսական զօրքերու յառաջխաղացումը կասեցնող պարսկական մեծ զօրամասի մը հետ ունեցած կռուի առեն, Հին Նախիջեւանի մօտ , ծանր կը վիրաւորուի հազիւ կ'ազատի մահէն : 1808ին ռուսական բանակի այս արչաւանքի ընթացքին Գրիգոր եպիսկոպոս իր ցոյց տուած քաջագործութեանց համար, կոմս Գուդովիչի միջնորդութեամբ, կը պարգեւատրուի Վլադիմիրի եւ Աննայի չքանչաններով եւ պետութեան կողմէ նախապէս սահմանուած 300 րուբլի կենսաթոշակը կը բարձրանայ 600ի եւ ցմահ կ'երկարաձգուի :

Այս համեստ հոգեւորականը իր օրինակով կ'ոգեւորէր պարսկա – թրքական տիրապետութիւնը թօթափելու համար ոտքի կանգնած հայ ժողովուրդի բազմաթիւ զաւակները , որոնք կազմակերպուած կուսակցական ջոկատներու մէջ կը կըռուէին թշնամիին դէմ : Այդ առեն օտարի լուծը նետելու համար ոտքի կանգնած են հոգեւորականն ու աչխարհականը, չինականն ու արհեստաւորը, գիւղացին ու քաղաքացին, մէկ խօսքով ամբողջ հայ ժողովուրդին : Եւ ռուս ազատաբեր սուրի հետ գործող հայ ազատասէրներու դէնքի շաչիւնի մէջ կը լսուէր Հայ· Եկեղեցիի մեծ գործիչի , ազնիւ հայրենասէր Գրիգոր եպիսկոպոս Մանուչարեանի խրոխտ ձայնը, անոր թուրի ահեղ չռինդը : Անոր անունը, քիչ առենուան մէջ, կը տարածուի ամէն տեղ : Թշնամին զայն ճանչցած է «Դէլի Քէչիչ» («Գիւժ քահանայ») անունով եւ սարսափած իր հեծելազօրքէն :

Ս· Ս· ՍԱՐԳՍԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԳՈՒՐԳԷՆ ԱԼԷՔՄՇԱՀ

(22 Մայիս 1907 — 14 Դեկտ· 1947)

★

«Whom the gods love dies young»

Եթէ կարելի ըլլար մխիթարուիլ խօսքերով, մտածումներով, խնամատութեամբ կամ հաւատքով, երբ անդարմանելի կորուստներ կը պատահին, վստահ եմ թէ Մենանտրի այս խօսքը (Քրիստոսէն 300 տարի առաջ) միայն կրնար բացատրել Ալէքմշահի անսպասելի եւ մինչեւ այսօր անընդունելի մահը :

Եթէ երիտասարդ կը մեռնին անոնք որ սիրուած են աստուածներէն, ուրեմն Ալէքմշահը չատ սիրուած էր աստուածներէն, ինք որ այնքան կը սիրէր կեանքը : Վաղը վեց տարի կ'ըլլայ որ Տիթրոյթի մէջ մեռաւ Ալէքմշահ, իսկ հինգ տարի է որ կ'ապրի Ս· Ղազարի յաւիտենականութեան մէջ,— կզգին ուր ունի ընկերներ, իրեն նման ծառաներ հայկ· մշակոյթին եւ արուեստին :

Ամէն հանդէսի, ամէն ինջոյթի , եւ հաւաքոյթի ներկայ է իր երգը, որ մեր երգն է : Ան գրած է բոլոր յօրինած երգերուն մէջ չունչը հայ հոգիին գուարթ եւ մելամաղձոտ, եւ միացուցած անոր իրաւ երաժիչտի մը զարգացումը եւ տագնապը : Շատ կը լսենք այնքան սիրուն «Նաղերը», այնքան ժողովրդական «Իմ երգը» : Եր – բեմն կը լսենք այնքան ինքնատիպ «Գճինկօն» այնքան երաժչտական «Ես սիրե –

Հակառակ իր գնդի փոքրաթիւ ըլլալուն, Գրիգոր եպիսկոպոս կը գիմէ հարձակ գործողութեանց : «Պարսից հետ գէլազօրքի հետ կռիւ սկսող եւ ճակատահար եղողը,— կը գրէ Ա· Երիցեան ,— միշտ Գրիգոր արհին կ'ըլլայ իր կորիճներով : Սարսափելի կը դառնար այս հեզ ու համեստ հոգեւորականը պատերազմի դաչտերուն վրայ, թուրը հանած մինչեւ գին » :

Իչխան Ցիցիանով, բարձր գնահատելով հայրենասէր եպիսկոպոսի գլխաւորած գունդի արչաւանքներու առեն ցոյց տըւած քաջագործութիւնները, կը պարգեւատրէ սրբազանը Ս· Գէորգի չորրորդ աստիճանի գինուորական խաչով եւ կը նչանակէ 300 րուպլի մչտական թոշակ :

Հայրենասէր եպիսկոպոսը գործօն մասնակցութիւն կ'ունենայ 1808ի Գուդովիչի Երեւանեան արչաւանքին : Հայկական 500 հոգինոց իր հեծելազնդի գլուխն անցած , ան ցոյց կուտայ բացառիկ քաջագործութիւն : «Այդ գնդի (այսինքն Մանուչարեանի վարած գնդի) կամաւորները, ինչպէս կը վկայէ նորագոյն ուսումնասիրողներէն մէկը, — այդ արչաւանքի (Գուդովիչի Երեւանեան արչաւանքի) առեն աչքի զարկին իրենց բացառիկ խիզախութեամբ եւ կայտնութեամբ » :

Գրիգոր եպիսկոպոս ռուսական զօրքերու յառաջխաղացումը կասեցնող պարսկական մեծ զօրամասի մը հետ ունեցած կռուի առեն, Հին Նախիջեւանի մօտ , ծանր կը վիրաւորուի հազիւ կ'ազատի մահէն : 1808ին ռուսական բանակի այս արչաւանքի ընթացքին Գրիգոր եպիսկոպոս իր ցոյց տուած քաջագործութեանց համար, կոմս Գուդովիչի միջնորդութեամբ, կը պարգեւատրուի Վլադիմիրի եւ Աննայի չքանչաններով եւ պետութեան կողմէ նախապէս սահմանուած 300 րուբլի կենսաթոշակը կը բարձրանայ 600ի եւ ցմահ կ'երկարաձգուի :

Այս համեստ հոգեւորականը իր օրինակով կ'ոգեւորէր պարսկա – թրքական տիրապետութիւնը թօթափելու համար ոտքի կանգնած հայ ժողովուրդի բազմաթիւ զաւակները , որոնք կազմակերպուած կուսակցական ջոկատներու մէջ կը կըռուէին թշնամիին դէմ : Այդ առեն օտարի լուծը նետելու համար ոտքի կանգնած են հոգեւորականն ու աչխարհականը, չինականն ու արհեստաւորը, գիւղացին ու քաղաքացին, մէկ խօսքով ամբողջ հայ ժողովուրդին : Եւ ռուս ազատաբեր սուրի հետ գործող հայ ազատասէրներու դէնքի շաչիւնի մէջ կը լսուէր Հայ· Եկեղեցիի մեծ գործիչի , ազնիւ հայրենասէր Գրիգոր եպիսկոպոս Մանուչարեանի խրոխտ ձայնը, անոր թուրի ահեղ չռինդը : Անոր անունը, քիչ առենուան մէջ, կը տարածուի ամէն տեղ : Թշնամին զայն ճանչցած է «Դէլի Քէչիչ» («Գիւժ քահանայ») անունով եւ սարսափած իր հեծելազօրքէն :

Ս· Ս· ՍԱՐԳՍԵԱՆ

(Մնացեալը յաջորդով)

ՑԳԴՈՒԹՅՈՒՆ

ՊԻԼՈՆՕ, 6 Դեկ. (Ցառաջ).— Այս օրերս պատահաբար ընդ և Ս. Ծիլինի տարածքում հայտնաբերվեցին հնագիտական հետաքրքրական մի քանի առարկաներ, որոնք, ինչպես հայտնի է, պատկանում են Ք. ա. 3-րդ հազարամյակին։ Հնագիտական պեղումները ղեկավարում է պրոֆեսոր Ա. Ռոսսին։ Պեղումների ընթացքում հայտնաբերված առարկաները ներկայացնում են մեծ հետաքրքրություն։ Ռոսսին հայտնում է, որ հնագիտական պեղումները կշարունակվեն մինչև գարնան սկիզբը։

— Ես, իհարկե, ոչինչ չեմ հասկանում հնագիտությունից, — ասում է Ս. Ծիլինի քաղաքապետ Ա. Ռոսսին, — բայց ինձ համար շատ հետաքրքրական է, որ մեր քաղաքի շրջակայքում հնում ապրել են մարդիկ։ Ես ուրախ եմ, որ մեր քաղաքի պատմությունը ավելի հին է դարձել։

Ռոսսին ցանկանում է, որ հնագիտական պեղումները ղեկավարի ինքը։ Նա ասում է, որ ինքն էլ ուզում է հնագետ դառնալ։

— Ես ուզում եմ, որ ինձ էլ հարգեն, ինչպես հարգում են հնագետներին, — ասում է Ռոսսին։

— Ես, իհարկե, չեմ կարող ասել, թե ինչ կլինի հետագայում, — ասում է Ռոսսինի ընկերներից մեկը, — բայց ինձ թվում է, որ Ռոսսին ավելի լավ կդառնա, եթե նա հնագետ չդառնա։

Ռոսսին պատասխանում է, որ ինքը չի կարող հրաժարվել իր ցանկությունից։

— Ես ուզում եմ հնագետ դառնալ, և ես կդառնամ, — ասում է Ռոսսին։

Ռոսսին ասում է, որ ինքը ոչ մի կերպ չի կարող հրաժարվել իր ցանկությունից։

— Ես ուզում եմ հնագետ դառնալ, և ես կդառնամ, — ասում է Ռոսսին։

Ռոսսին պատասխանում է, որ ինքը

նակցային հանրապետութեան — մեր ամենաջերմ բաղձանքն է տեւական համբերաշխութիւն մը հաստատել Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ միջեւ եւ յաւէտ անկարելի դարձնել պատերազմը այս երկու երկիր – ներուն միջեւ որոնք զրացի են եւ պիտի մնան :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՀՆԴԿԱՋԻՆԷն կը հեռագրեն թէ Ֆրանսական զօրքը հարկադրուեցաւ պարպել Լայ Զօ քաղաքը, որ մեկուսացուած էր Թոնքինի պաշտպանութեան դիծերէն, 300 քիլոմեթր հեռաւորութեամբ: Միեւնոյն ատեն օդնական զօրք ղրկուեցաւ օդանաւերով, պաշտպանելու համար ուրիշ կարեւոր դիրք մը, Տիէն – Պիէն Ֆու : Երկու զօրածոզութիւնները սերտ կապ ունենիերթու հետ :

ՎԱՐՁԱՊԵՏԸ , Պ· Լանիէլ, Պերմուտայէն վերադառնալով, յայտարարեց թէ խորհրդաժողովը անօգուտ չեղաւ Ֆրանսայի համար: Այս առթիւ անդրադարձաւ Ֆրանսական յարաբերութեանց մասին ալ խօսելով չէշտեց .— «Անհերթութիւն է ըսել թէ Ֆրանք-ամերիկեան բարեկամութիւնը տաղնապի մը մատնուած է : Մեր միութիւնը ամբողջական է համաշխարհային քաղաքականութեան հիմնական նպատակներուն համար »:

ԵՐԵՍՓ· ԺՈՂՈՎԸ որոշեց 25·000 աւելցնել երեսփոխաններուն թոշակը : Տեղեկաբերը կ'ըսէր թէ ամէն երեսփոխան ամսական 50 – 60·000 Ֆրանքի ծախք մը ունի որմէ չի կրնար խուսափիլ: Այս առթիւ ալ բուռն տեսարանները պարզուեցան եւ համաձնաւոր երեսփոխան մը կուխամարտի հրաւիրեց իր ընդդիմախօսը, որ պարզած էր Թորէզի համար եղած չոայլութիւնները :

ԻՏԱԼԻՈՑ պետական պաշտօնեաներու զործադուլը, որ սարքուած էր 24 ժամուան համար, մասամբ ջլատեց երկրին կեանքը: Շատ մը զպրոցներ փակուեցան, վառն ալ ուսուցիչներն ալ կը մասնակցին ընդհ· զործադուլին որուն համար կոչեր ուղղուած էին հինգ միլիոն պաշտօնեաներու: Հինգ տարուան մէջ երկրորդ անգամ էր որ համաձնաւոր եւ ոչ – համաձնաւոր միութիւններ կը միանային, յաւելում պահանջելու համար : Ոստիկաններէն զատ զինուորներ ալ չարժման մէջ զրուած էին, բարեկարգութիւնը եւ աշխատանքի ազատութիւնը պահպանելու համար :

ՊԻՑՐՈՒԹի մէջ ձերբակալուեցան եր – կու բարձրաստիճան սպաներ, գնդ· կապի, զինուորական վարժարանին տնօրէնը եւ զեր – գնդապետ Լապաքի : Սուրիոյ թերթերը կը զրեն թէ կալանաւորները զաւ մը սարքած էին պետութեան զէմ : Լիբանանի կառավարութիւնը կը հերքէ բսելով թէ կարգապահական տնօրինութիւն մըն է եղածը: Գնդ· Կապի ծանօթ է իր հակիսլամական եւ հակարաբական ձգտումներով :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ .— Ֆ· Կ· Խաչի Իսիի մասնաճիւղը իր խորին ցաւակցութիւնը կը յայտնէ Դարբինեան ընտանիքին եւ իր պարագաներուն, իրենց հօրեղբօր եւ զպականին մահուան առթիւ :

ՅԱՒԱԿՑՈՒԹԻՒՆ .— Համախարբ· Միութեան Մարսէյլի մասնաճիւղը իր ցաւակցութիւնը կը յայտնէ, հայրենակից Մուշեղ Անդրանիկեանի իր որդւոյն Խաչատուրի մահուան առթիւ :

Նաեւ ապաքինում կը մաղթէ հայրենակից Կարապետ Տէր Կարապետեանի որդւոյն Աբամ Մարտիկեանի բժշկական յաջող զործողութեան առթիւ :

FOURRURES

ROGER YOPIAN

84, Boulevard de Stalingrad, 84

— **CHOISY-LE-ROI (Seine)** —

●

Վերջին նորաձեւութեամբ, չափի վրայ խնամուած աշխատանք եւ նորոգութիւն

★

Հաղորդ· միջոց·— *Փարք Շուազիէն առնել 183 թիւ Թրոլիպիւս եւ իջնել 3 Communes ou Docteur Roux*

Imp. Araxes - 46, Rue Richer, Paris (9e)

ՄԱՐՍԷՑԻ ՀԱՄԱԶԳԱՑԻՆԸ ԿՐ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊԻ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ

14 Դեկտ· երկուշաբթի իրիկուն , ժամը 8·30ին, Սալ Մազրնոյի մէջ (ռիւ տ'Օպանեը) :

Կը նախագահէ՝

Mr. JEAN BALLARD

Directeur des «*Cahiers du Sud*»

Ներկայ կ'ըլլայ եւ իր թարգմանու – թիւններէն կը կարդայ բանաստեղծ՝

LUC ANDRE MARCEL

Կը խօսին՝

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ

Գ· ՍԱՑԱՊԱԼԵԱՆ (*ֆրանսերէն*)

Անդամ Վառի Ակադեմիայի

եւ Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին .— Տիկին ԶԱՊԵԼ ՄՈՐԸՆՈՆ, Պ· Ֆ· ՀՐԱՉԵԱՆ (երգ), Պ· Լ· ՂԵՒՈՆԴԵԱՆ (ջութակ), Օր· Օր· ՋՐԲԱՇԵԱՆ, Ա· ԹԱԴՈՑԵԱՆ եւ Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ (արտասանութիւն) : Մարսէյլի Հայ արիները եւ ախթնոյշները (պար) :

Դաշնակով կ'ընկերակցին Օր· Օր· Օ – ԹԱՐ եւ ԷՕԺ· ԹԻԼԵԱՆ :

ԱՋՔԸ ԼՈՑՍ ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ

Հայ կաղանդ պապան լուր տուաւ Ֆ· Հ· Կապոյտ Խաչի Շրջ· վարչութեան թէ՝ այս տարի ալ, Դեկտեմբեր 29ին ժամը 14 – 19 պիտի զայ Սոսիէթէ Սավանթ , չնորհաւորելու Նոր Տարին :

Կաղանդ Պապան կը խոստանայ զղոյշ ըլլալ եւ չկորսնցնել նուէրներուն պարկը: Դիմաւորելու համար պիտի ունենանք Նոր Տարուան ծառ, ներկայացում, պարեր , նուագ եւ սիներմա եւն· :

Կաղանդ պապիկը կը խնդրէ որ հայ մանուկները սիրող անձերը իրենց նուէրներ – րով օգնեն մեզի ճոխ եւ ուրախ հայ Կաղանդ մը անցնելու համար :

Իրաւունք չունի՞ Կաղանդ Պապան :

ԱՂ.ՔԱՏԱԽՆԱՄԻ ՏԱՐԵԿԱՆ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍԸ

1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 31ԻՆ

Օթել Ժօրժ 5ի շքեղ սրահներուն մէջ

Ճոխ եւ արտակարգ յայտագրով, ինչպէս միշտ :

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային :

Ցատկապէս կը խնդրուի չխաչաձեւել :

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԻՍԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ԳԱՂՈՒԹԻՒՆ

ՆԻՍ , 8 Դեկտ·— Նիսի Հայկ· եկեղեցւոյ կրօն· Ընկերակցութեան նորընտիր վարչութիւնը, ընտրուած 1953 Նոյեմբեր 29ի ընդհ· ժողովէն, ուր ներկայ էին 85 հայրենակիցները, կուգայ հրապարակաւ յայտարարել դաղութիս թէ ինքն է պաշտօնական մարմինը, եւ թէ ապօրինի է նախորդ վարչութեան առենապետին Սալվօ Սվաճեանի ձեռնարկը նոր վարչութիւն կազմելու: Կը հրաւիրէ Նիսի եւ շրջանի հայութիւնը շրջահայեաց ըլլալ եւ ոչ մէկ ստորագրութիւն տալ իր կողմէ ներկայացուած ցանկին :

Ի դիմաց Կրօն· Ընկերակցութեան Նախագահ Բ· ԿԷՏԻԿԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Նկատի առնելով տպագրական ծախքերու, պետական եւ ընկերային տուրքերու ծաւրուքիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժմէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ – ՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ – ՈՒԻՆՔ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ ԹԷ ՀԱՏՎԱՃԱՌ – ՈՒԻ ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻ – ՆԵՐԸ :

ՄԻՆՉ ԱՅԴ, ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ԲԱԺԱ – ՆՈՐԴՆԵՐԸ ԿՐՆԱՆ ՕԳՏՈՒԻ ՆԵՐԿԱՑ ԳԻՆԷՆ, ՓԱԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՀԱ – ՇԻՒՆԵՐԸ ԵՒ ՆՈՑՆԻՍԿ Վ.ՃԱՐԵԼՈՒ ՀԱ – ՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԲԱԺՆԵ – ԳԻՆԸ :

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵՒԷ Վ.ՃԱ – ՐՈՒՄ ԶԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ :

ՎԱՐՁՈՒԹԻՒՆ

ԽՆՋՈՅՔ

Նախաձեռնութեամբ Փարիզի Հայ Մարզական Միութեան :

Կիրակի, 13 Դեկտ· կէսօրէ վերջ ժամը 4էն 10ը Ազգ· Տան մէջ, 32 ռիւ տը Թրէզիզ: Առատ եւ ճոխ պիւֆէ :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին Ասղիկ Քէօսէեան , Շաֆէ Պէկեանի եւ Պ· Մկրտիչ Պօղոսեան (երգ) : Կը նուագէ Գարեգին (Թառ) : Հայկական պար Պան – Լէօ Քաչանի Նոր Սերունդի պարախում – բը :

Մուտքը ազատ է :

ՏԽՐՈՒՆԻ

ՄԱՐՍԷՑԻ .— Վերջերս հողին յանձնե – ցինք մեր հայրենակիցներէն Պ· Յակոբ Մինասեան, 62 տարեկան, Ախլաթի Յեր – սուն գիւղացի : Հանգուցեալը Հայաստանի հանրապետութեան օրերուն եղած է կա – մաւոր : Մեռնելէ մէկ օր առաջ իր զրացիներուն կտակ մը ըրած է «եթէ ես մեռնիմ, կը խնդրեմ որ իմ դագաղիս մէջ ազգային եռագոյն զրօշակ մը զնէք որ – պէսզի զերեզմանիս մէջ հանգիստ ըլլամ» :

Թաղումը կատարուեցաւ մեծ չուքով : Տանեակ մը ծաղկեպսակներուն մէջ, աչքի կը զարնէր Տարօն Սալնոյ Զորի Հայր· Միութեան ծաղկեպսակը: Դամբանականը խօսեցաւ հայրենակից Քերովբէ Կարապետեան : Հանգիստ իր ոսկորներուն :

Տ· Ս· Հայր· Միութիւն

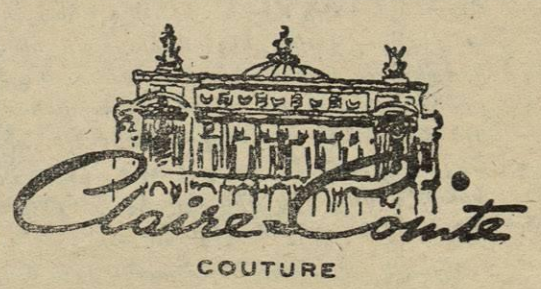
TISSUS HAUTE NOUVEAUTÉ

Le Sommet de la Qualité

Tél. PROvence 61 - 71

94, Rue Lafayette, Paris

Առաջնակարգ զգեստ մը ընտրելու համար պահանջեցէք ձեր զերձակէն այս վաճառանիշով, — ԿԵՐՊԱՍԻ ԱՄԵՆԱԲԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԸ

17, Bld. des Capucines

(**Face au Café de la Paix**)

★

Tél. : OPÉra 80 - 34

— 00 - 25

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՆՈՐԱՁԵԻՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ .— Հ· Յ· Դ· Արեւմտ· Եւ· Ուս· Միութեան ժողովը այս երկուշաբթի ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆի ժողովը՝ այս կիրակի, ժամը 14·30ին, սովորական հաւաքատեղին :

Ֆ· Կ· ԽԱՉի Զարթօնքի յանձնախումբի ժողովը այս երկուշաբթի օր, ժամը 15ին, Ռիժանի վերնայարկը: Կը խնդրուի անդամուհիներէն անպայման ներկայ ըլլալ սոյն ժողովին :

Հ· Յ· Դ· ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՑԻ Շրջ· վարչութիւնը կազմակերպած է Հ· Յ· Դ· Նոր Սերունդի 9րդ տարեդարձը , Յունուար 15ին Ալհամպրայի մէջ, իրիկուան ժամը 21էն մինչեւ լոյս :

Կը խնդրենք բոլոր միութիւններէն նախ ունենալ :

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տեղանները ընկ·Վ· Փարթամեանէ, 36 ռիւ տէ Տոմինիքէն :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կը խնդրուի ազգային կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ Սեբաստիոյ Մուրատ Ռաւմնաւսիրացին տարեկան հանդէսը, Փետր· 20ի չարաթ իրիկունը :

× Նկատի ունենալ նաեւ Փետր· 12ը եբաժշտական երեկոյ տրուած Իվթեսիէի և Տիրուհի Զառափեանի կողմէ :

Բնակիչ Մարսէյլ, Լիոն թէ Փարիզ

Ձեր սիրտերուն մէջ ունենալու համար

խինդ ու յոյզ

Մի մոռնաք որ կայ ու կը մնայ

ՏԻԻԶ

1954ի ԳՈՑԱՄԱՐՏ ՕՐԱՑՈՑՑՆԵՐՈՒՆ

Ապսպրանքներու համար զիմել՝

Mr. V. Partamian

36, Rue des Dominicaines, Marseille

AGENCE DES MATHURINS

58, Rue des Mathurins, Paris(8e)

Tél· ANJ. 48 - 62

BOUTIQUES - LOCAUX COMMERCIAUX - APPARTEMENTS

PROPRIÉTÉS

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ELMAS — SOLDES

(ՋԷՕՐՋԵԱՆ)

INNOVATION

Կերպասի կտորներ կը ծախուին քիլոյով :

Հայրենակիցներ, ձեր շահն իսկ կը պահանջէ մէկ անգամ այցելել համոզուելու համար :

92, Rue CURIOL, MARSEILLE

(Լա Փլէնին մօտ)

ԾԱԽՈՒ Է

Ծախու է պարապ յարկաբաժին մը , 3 սենեակ, խոհանոց, լուացարան Պէքօնի կայարանին դիմաց: Լաւ պայմաններ , անմիջապէս բնակելի : Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան :

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL

Paris 10e, Tél.:TRU. 72-60(Poste 89)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 15 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
MARDI 15 DECEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7244 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2655

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԿԵՆԴԱՆԻ ՊԱՏԿԵՐ

•

Եռամսեայ է հնդկահայ պարբերաթերթը, «Նոր Աղբար», որ կը հրատարակուի Կալկաթայի մէջ։ Բայց դեռ նոր սոյնքան վերջին թիւը, 1953 Յունուար – Սեպտեմբեր։

Կը նշանակէ թէ ոչ իսկ տարին չորս թիւ կրնան հրատարակել։

Ինչո՞ւ զարմանալ։ Քանի կը թղթատէք թերթին 70 էջերը, այնքան կը ճմլուի ձեր սիրտը։

Ձեր առջեւ կը պարզուի անցեալ փառքերու յիշատակարան մը, քանի մը այժ – մէական տեղեկութիւններով եւ գրական կտորներով։

Առաջին էջին վրայ՝ հատուած մը Ա – մենայն Հայոց կաթողիկոսի կոնդակէն։

Ապա « Յուշեր Երուսաղէմէն», Գա – բրիէլ կաթողիկոսի մահուան տարեդար – ձին առթիւ։ Քահանայ մըն է որ կը նկա – րագրէ վախճանեալ կաթողիկոսին այցե – լութիւնը 1945ին, այդ շրջանը կոչելով Թուական «հայ եկեղեցու վերազարթ – ման»։

Այնուհետեւ զանազան յօդուածներ հնդ – կահայ գաղութի անցեալ պատմութեան մասին։

Յօդուածագիրը մը կը չարունակէ պատ – կերացնել «Ջուղահայ եւ Հնդկահայ մշա – կոյթը» ԺԷ. եւ ԺԸ. դարերուն, պատկա – ռելի վաճառակ մը որմէ հետք չէ մնացած այսօր, բայ ի ցերուցան եւ հազուագիւտ հատորներէ։

Այդ վերջերէն մէկին է Թովմաս Խոջա – մալեանի « Պատմութիւն Հնդկաց », (1849) որ կը նկարագրէ մանաւորապէս Եւրոպացիներու մղած պատերազմները Հնդկաստանի մէջ։

— « Գրբուած կան նաեւ թանկագին տե – ղեկութիւններ հնդկահայ գաղթականու – թեան պատմութեան համար։ Բնորոշ է, որ Ջուղայեցի խոջա վաճառականներն էլ մասնակցում են պատերազմներին։ Բեն – գալայի կառավարիչը՝ Ռաջա Միր – Կա – սըմը ապստամբում է Անգլիացիների դէմ եւ պատերազմում։ Նրա բանակի հրամա – նատարներ են նշանակում ջուղայեցի հայ վաճառականները, որոնցից հոչակւում է խոջա վաճառական Գրիգոր Յարութիւն – նանը » (Գորգի խան)։

Պարբերականին մէջ կ'երեւայ, նաեւ, հետեւեալ դրութիւն մը, «Մադրասեմի Հա – յաբնակ Հնդկաստանի հայ գաղութը», նոյնպէս չարունակելի։

Յօդուածագիրը չբնդելով Մադրասի Հա – յոց դերեզմանատունը, կը դանէ չիրիմ – ներ հայ եպիսկոպոսներու եւ քահանանե – րու, 1788 – 1793 թուականներէն։

Դեռ ուրիշ պատմական յօդուած մը, «Մի դրուագ Հնդկահայոց անցեալից», կը ներկայացնէ ինը հայ զօրավարներու եւ խումբ մը հաղթապետներու կատա – րած գործերը Հնդկաստանի մէջ։ Փառ – քեր որոնց դերեզմանաքարերն անգամ ան – հետացած են ...

Եւ վերջապէս, քահանայ մը քրքրելով «Մադրասի Հայոց անցեալն ու ներկան », կը պատմէ թէ 1712ին Հայերը չունալով եկեղեցի մը չիներ են, Ս. Աստուածածին։

— « Եկեղեցու բակում կանգնած է մի հոյակապ աշտարակ զանգակատուն, որի երկրորդ յարկում կախուած են վեց մեծ զանգակներ։

... Եկեղեցին իւր ժամանակին ունեցել է դպրոց, որ այժմ ծառայում է իբրեւ խանութ եւ ներկայիս վարձու տրուած է – կեղեցու հոգաբարձուների կողմից։ Եկե – ղեցու բակի արեւմտեան կողմում եղել է մի տպարան, ուր լոյս են տեսել լրագիր եւ զանազան գրքեր »։

Եկեղեցին ալ ժողովուրդ չունենալով, «մնացել է միայն 44 տարի ծառայող տի – բացուն իր ընտանիքի հետ»։

Ինքնին կենդանի պատկեր մը չի՞ ներ – կայացներ այս համառօտ ակնարկն իսկ։

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ ՊԻՏԻ ԸՆՏՐՈՒԻ ԱՅՍ ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

★

ՎԵՐՋՆԱԿԱՆ ԹԵԿՆԱԾՈՒԻՆ ԱՆՈՐՈՇ

Այս հինգշաբթի, 17 Դեկտեմբեր, տե – ղի կ'ունենայ Հանրապետութեան նախա – գահին ընտրութիւնը, աւանդական արա – րողութեամբ։

Ազգ. ժողովին 627 եւ Հանրապետու – թեան խորհուրդին (Վերսալյա) 250 ան – դամները միացեալ նիստ պիտի գումարեն Վերսայլի պատմական պալատին մէջ, որ ծանօթ է Լուի ԺԴ.ի անունով։ Մ. Նա – հանգներուն մէջ ամիսներով դղրդացին պայքարները կը մղուին նախագահական ընտրութեան առթիւ։ Ֆրանսայի մէջ բո – լորովին տարբեր է։ Հանրութիւնը կը ան – ուղղակի կը հետաքրքրուի այս ընտրու – թեամբ, եթէ չհաշուենք զանազան հո – սանքներու մրցակցութիւնը։

Տեղական թերթերը կը հաստատեն թէ առակաւին անորոշ կը մնան իրական թեկ – նածուները։ Շատ մը անուններ կը յիշ – ուին եւ մինչեւ վերջին օրն ալ նոր թեկ – նածուներ կրնան առաջարկուիլ։ Նոյնիսկ հաւանական կը համարուի Պ. Վէնսան Օ – րիոլի թեկնածութիւնը, հակառակ անոր վճռական մերժումին։

Ըստ սովորութեան ամէն կուսակցա – կան խմբակցութիւն իրաւունք ունի իր թեկնածուն առաջարկելու։ Անկախներ ալ կրնան իրենց թեկնածութիւնը դնել։ Նա – խագահը կ'ընտրուի բացարձակ մեծա – մասնութեամբ, այսինքն 947 պատկառա – ւորներու կէսէն մէկ աւելի հաշուելով։ Անցեալին մէջ կարճ կը տեւէր ընտրու – թիւնը եւ ընդհանրապէս նախագահ կը հռչակուէր երեսփ. ժողովին կամ Վերսա – յլոյին առենապետը։ Այս անգամ բաւա – կան բարդացած է ընտրութիւնը, իբրեւ հետեւանք յեղափոխերազմական դէպքերու։ Այն ատիճան որ, ընտրողները միայն վերջին պահուն պիտի գիտնան իրական թեկնածուները անուններն ալ։

Մինչ այս մինչ այն, ընկերվարական կուսակցութիւնը նշանակած է իր պաշ – տօնական թեկնածուն, Մարսէլ Էմոն Նաժէլէն, որ 61 տարեկան է եւ նախապէս կը վարէր Ալժերիոյ կուսակալութիւնը։ Ա.ահանդութեան համաձայն Հանրապետու – թեան նախագահը պէտք է վեր ըլայ բո – լոր կուսակցութիւններէն։ Պ. Նաժէլէն հա – կառակ է եւրոպական բանակին, ինչ որ կրնայ դիւրացնել իր ընտրութիւնը, բայց ինք հրապարակաւ յայտարարեց թէ պաշտօնապէս չէզոք է այս հարցին մէջ։

Ժողովրդական Շարժումն ալ (կաթո – լիկ) թեկնածու մը ունի, Պ. Ժորժ Պիտօ, արտաքին նախարարը։ Իբրեւ անկախ թեկնածու ներկայացած է Պ. Ժաք Ֆուր – քաս, Հոթ Փիրէնէի երեսփոխանը, որ 51 տարեկան է եւ ամէնէն երիտասարդ ընտ – րելին։ Պ. Ֆուրքաս իրաւագէտ է, ինչ – պէս եւ բանաստեղծ։ Վարած է զանազան պաշտօններ քանի մը նախարարութեանց մէջ եւ եղած է նախագահ Ֆրանսական Միութեան ընդհ. ժողովին։

Ուրիշ անկախ թեկնածու մըն է Պ. Անտրէ Քոնին, 61 տարեկան ծերակու – տական մը, անդամ ձախակողմեան հան – րապետականներու խմբակցութեան։ Ջա – փաւոր կը համարուի եւ իրբեւ դեղար – ուեստից նախարար նշանաւոր հան – դիսացաւ Վերսայլի պալատին վերաշի – նութեամբ եւ Ֆրանսական թանգարաննե – րու արդիացումով։

Զօր. տը Կոլի կազմակերպութիւնը վերջնական թեկնածու մը ներկայացու – ցած չէ տակաւին։ Կը խօսուի զօր. Քէօնի – կի մասին, բայց Ֆրանսայի մէջ ընդհան – րապէս կը խուսափին զինուորական թեկ – նածուներէ։ Դեռ կան ուրիշ հաւանական թեկնածուներ, — վարչապետ՝ Լանիէլ,

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԱՅՍ ԱԼ ԹԻԻ ԵՐԿՈՒ

Լիբանանի երիտասարդ շաբաթաթեր – քը, *Նայիրի*, վրան – բաց բանագողու – թիւն մը երեւան հանեց ֆանի մը տարի առաջ, երիտասարդ գրող Սնապեանի մի – ջոցաւ։

Ամբաստանեալն էր Երուսաղէմի պատր. տեղապահը, եղիշէ Ծ. Վ. Տէր – ւէրեան, որ այն ատեն էջմիածին գացած էր եպիսկոպոսանալու համար։

Փիլոնեւոր բանաստեղծը, եղիվարդ, որ մեծապէս ազդուած է Յ. Օշականէն, եւ որոշ տաղանդ ունի, վերադարձաւ ար – հեպիսկոպոսական փառոյով։ Բայց, որեւէ բացատրութիւն չլսեցինք եղած մեղա – դրանքներու մասին։

Գոնէ ես բան մը չեմ գիտեր։

Ամէն պարագայի մէջ, անպարտելի էր մեղքը, ապացուցուած՝ շարք մը ջախջախիչ փաստերով։

Այժմ նոր բանագողութեան մը փաս – տերը կը հրատարակէ «Նայիրի» (29 Նո – յեմբեր, 1953)։

Ամբաստանեալը նորէն երիտասարդ կրօնաւոր մըն է, Շահէ վարդապետ Ա – ճէմեան, որ ատեն մը Փարիզ կը գտնուէր։

Վարդապետը վերջերս լոյս կ'ընծայէր պատկերազարդ «Քրիստոնէական» մը, « խնամքով եւ նոր մեթոտով», նախակր – թարաններու բարձրագոյն կարգերուն համար։

« Դիտող մը » բան – գործ ընելով, հաստատեր է թէ գիրքը ոչ թէ հեղինա – կութիւն, այլ հասարակ բանագողութիւն է։ Բառական թարգմանութիւնը փրանսե – րեն գրքի մը որ տպուած է 1946ին եւ վա – ւերացուած պապական բնիկ յանձնա – խումբէն։

Գրքին անունը՝ «Ա լ'էթոլ տը ժէզիւ »։ հեղինակը՝ Պերնար տը Քիւրզոն։

« *Նայիրի* » հրատարակած է երկու սիւ – նակ փրանսերէն բնագիրէն, դիմացն ալ՝ տառական, բառական թարգմանութիւնը՝ խորագիրներէն մինչեւ դասաւորումը։

Այս առթիւ կ'ըսէ թէ «գրքին երեք մա – սերը, բանաւէտ գլուխները եւ 55 դասե – րէն 49ը նոյնպէս թարգմանութիւն են, թուակարգումներով»։

Եւ երեւակայել որ գիրքը նախապէս բե – նուած է հմուտ կղերականի մը՝ Փառէն եպիսկ.ի կողմէ, եւ հրատարակուած Անթիլիասի կաթողիկոսարանի տպարանէն։

Գիրքը կաթոլիկ դպրոցներու համար պատրաստուած ըլլալով, Շահէ վարդ. — կամ բնիկը— խելք ըրած է «կաթոլիկ»ը « ուղղափառ »ի վերածելու, որպէսզի պատշաճի Հայ. եկեղեցւոյ ...

Մեր գիւղին տէրտէրը աւելի ուղղափառ եւ հայաշունչ «Քրիստոնէական» կը խմբ – բագրէր, առանց աստուածաբանական հա – մալսարան գացած ըլլալու։ Վ.Ա.Հէ

ՄՈՍԿՈՒԱ ՊԻՏԻ ՔՆՆ�է ԱՅԶԸՆՀԱՈՒԸՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

★

Լ.ԱԻԱՏԵՍՈՒԹԻՒՆ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Մոսկուայի անթելը հետեւեալ դեկոյ – ցը հաղորդեց շաբաթ օր.— «Դեկտ. 7ին ամերիկեան դեսպանը, Պ. Զարլզ Պոհլէն, արտաքին նախարար Պ. Մոլոթովի այցե – լելով, խօսեցաւ այն ճառի մասին զոր նա – խագահ Այզընհաուըր Դեկտ. 8ին պիտի խօսէր Ազգաժողովին առջեւ, հիւլէական զէնքերու մասին։ Համաձայն իր կառա – վարութեան հրահանգներուն, դեսպանը խնդրեց ուշադրութեամբ քննել նախա – գահին ընելիք առաջարկները։ Վ. Մոլո – թով չնորհակալութիւն յայտնելով այս տեղեկութեան համար, յայտարարեց թէ շատ կարեւոր է հիւլէական զէնքերու խն – դիրը եւ թէ խորհրդային կառավարու – թիւնը լրջօրէն նկատի պիտի առնէ նախա – գահին ճառը, ինչպէս ըրած է նախընթաց պարագաներու մէջ։ Դեկտ. 9ին դեսպանը Վ. Մոլոթովի յանձնեց նամակ մը, ինչ – պէս եւ քաղուածքներ նախագահ Այզըն – հաուըրի ճառէն »։

Առաջին պաշտօնական արտայայտու – թիւնն է այս՝ նախագահին բանախօսու – թեան մասին, առանց վարկաբեկիչ խոր – հրդածութեան եւ զգուշակութիւն պատ – ճառեց Մ. Նահանգներուն մէջ, իրբեւ «խրախուսիչ» պարագայ մը, ինչպէս յայտարարեց Ուոշինկթընի մամուլի վե – րաեսուչը։ Ուրեմն կը սպասեն դրական առաջարկի մը, ձեւակերպելու համար խնդիրը։ Ամերիկացիները զոհ են մանա – ւանդ անոր համար Մոսկուայի ներկայա – յուցիչները առաջին առթիւ բացասական կարծիք յայտնած էին, վտանգաւոր դա – նելով Այզընհաուըրի առաջարկը։

Ազգաժողովին մէջ վերապահ կ'երեւան, յիշելով նախընթաց պարագաներ։ Լոնտո – նի մէջ ալ զգուշակութիւն զգալով հան – դերձ, խոհեմութիւն կը սեպեն սպասել վերջնական արդիւնքին։

Հինգշաբթի օր լոյս չտեսան Մոսկուայի օրաթերթերէն հինգը, առանց որեւէ բա – ցատրութեան։ Միայն «Փրաւտա»ն հրա – տարակուեցաւ, ամփոփելով Այզընհա – ուըրի ճառը եւ հետեւեալ խորհրդածու – թիւնը աւելցնելով.— «Նախագահը իր ճառին մէջ չի ճշդեր իր դիրքը հիւլէական զէնքերու արգելքի մասին»։

× Վերջին լուրերու համաձայն, Մոս – կուա պիտի առաջարկէ յետաձգել Զորսե – րու ժողովը, նկատի առնելով որ Յուն – ուար 4ին Ֆրանսան «միջանկեալ կառա – վարութիւն մը» պիտի ունենայ, նախա – գահական ընտրութեան հետեւանքով։ « Փրաւտա» դիտել կուտայ այս առթիւ. — « Աւրդար չէ որ արտաքին նախարար – ները ժողով գումարեն այնպիսի առեն մը երբ Ֆրանսան կառավարութիւն պիտի չունենայ, ամենայն հաւանականու – թեամբ»։ Թերթին կարծիքով, նոր կա – ռավարութիւն մը չի կրնար կազմուիլ յունուար 17էն առաջ երբ նոր նախագահը կը ստանձնէ իր պաշտօնը։ «Այս պարա – պաներուն մէջ ժողով գումարել յունուար 4ին, կը նշանակէ համր վկայ մը ունենալ Ֆրանսայէն, վասն զի Պ. Պիտօ պիտի ըլ – լայ հրաժարեալ կառավարութեան մը ներկայացուցիչը »։

.....

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ համար բաւարար զգ – ուշ եւ կօշիկ չկայ, կը գրէ Մոսկուայի կառավարական օրկանը, «Իզվեստիա»։

ՏԻՐՈՒՆԻ — ՏԻՐԱՆ ՓԱՇԱԼԵԱՆ

Վերջին պահուն խորին ցաւով կ'իմա – նանք թէ Դեկտ. 5ին Տիթրոյթի մէջ մե – ռած է վաստակաւոր ընկեր մը, Տիրան Փաշալեան, որ մէկ տարիէ ի վեր կը տա – ռապէր անողոք հիւանդութենէ մը։

Տարաբախտ Տիրանը Բալուի Հաւաս – պետն էր, տասնամեակներ առաջ հաս – տատած Ամերիկա, ուր փաստաբանու – թեամբ կը զբաղէր։

Հիւս. Ամերիկայի մեր կազմի ղեկավար դէմքերէն էր։ Բազմաթիւ անդամներ ան – դամակցած է կազմակերպական վարիչ մարմիններուն՝ Կ. Կամիսէ, պատմ. ժո – ղովներ, «Հայրենիք»ներու վարչութիւն եւայլն։

Իրբեւ հմուտ հայագէտ՝ իր արժէքաւոր աշխատակցութիւնը բերած է մեր մամու – լին, մասնաւորաբար զոյգ «Հայրենիք »ներուն՝ ամառգրին եւ օրաթերթին։

Մեղմ էր նկարագրով, սակայն հաստա – տուն ու խստապահանջ, երբ խնդիրը սկզբունքի հարցերու չուրջ կը դառնար։ Աւանդապահ էր, սիրահար հին բարքե – րուն ու սովորութեանց։

Իր մահով դերեզման կը մտնէ հին սե – րունդի վաստակաւոր դէմքերէն մէկը եւս։

« ԵԹԷ ՄԱՐԴ ՉԻՄԱՆԱՅ ՓԱՐԵՐԸ ԿԸ ՎԿԱՅԵՆ »

(Բ. եւ վերջին մաս)

Գուղովիչի արշաւանքէն ետք, Գրի – գոր եպիսկոպոսը իր ջոկատով որոշ տա – րիներ, առժամապէս հանգիստ կ'առնէ մինչեւ 1826, ռուս պարսկական նոր պա – տերազմը, երբ հարկադրուած կ'ըլլայ նո – րէն փոխել իր հագուստը եւ նորէն առնել սուրն ու հրացանը :

1826 – 1827 թուականներու գործողու – թեանց ընթացքին Գրիգոր եպիսկոպոսի ջոկատի առաջին քայլափոխները կը տեսնենք Հաղբատ – Թիֆլիս ճամբուն վրայ՝ եփրեմ կաթողիկոսին Թիֆլիս տե – ղափոխուելու առեն :

Եփրեմ կաթողիկոսը , ինչպէս յայտնի է, տակաւին 1821էն կը գտնուէր Հաղբա – տի հռչակաւոր վանքը : 1826ին երբ Պար – սիկները յարձակման կ'անցնին եւ կը ծա – ւալին ռազմական գործողութիւններն ու պարսկական զօրքը կը մօտենայ Հաղբա – տին, լուրջ վտանգ կը սպառնայ Հայոց Հայրապետի կեանքին : Պէտք էր անմիջա – պէս փրկել : Բայց ո՞վ կրնար յանձն առնել այդպիսի պատասխանատու յանձնարա – րութիւն : Ներսէս Աշտարակեցի եպիսկո – պոսը, որ կը կազմակերպէր կաթողիկոսի տեղափոխութիւնը Հաղբատէն Թիֆլիս , չատ մօտիկէն ճանչնալով Գրիգոր եպիսկ· Մանուչարեան և վստահելով անոր նուիր – ուածութեան եւ արիութեան, այդ ծանր գործը կը յանձնարարէ անոր :

Հայրենասէր եպիսկոպոսը զգալով գոր – ծին պատասխանատուութիւնը, իր հետ կ'առնէ 40 հայ երիտասարդ քաջեր եւ ճամբայ կ'ելլէ դէպի Հաղբատ :

Դիւրին չէր ծերունի կաթողիկոսը ան – վտանգ տեղ հասցնել, քանի որ Պարսիկ – ները փակած էին բոլոր ճամբաները , Բուրչալուի դաշտը, Ղրամ դեռ մօտ, կը կարէ չուրջ 300 հոգիէ բաղկացած լաւ զինուած պարսկական հեծելազունդ : Տե – ղի կ'ունենայ կռիւը, որ կը տեւէ մօտ կէս ժամ : Ծերունի հայրապետի կեանքը փըր – կելու համար Գրիգոր եպիսկոպոսը կը զիմէ բացառիկ խիզախութիւն — ան կը յարձակի թշնամիին վրայ եւ կը ճեղքէ թշնամիին ամրակուռ պատնէշը : Յարձակ – ման առեն իր քաջերէն կը կորսնցնէ 9 հո – գի, կ'իյնայ հեծած ձին, բայց ան ալ ու ձախ հարուածելով թշնամին, կրնայ Եփ – րեմ կաթողիկոսը անվնաս դուրս բերել պաշարումէն : Պարսիկները սարսափած քաջերի եպիսկոպոսի այդ խիզախութե – նէն, այլեւս չեն համարձակիր հետապն – դել զայն :

Կովկասի կառավարչապետ Երմոլով , մօտէն ծանօթ ըլլալով Մանուչարեանի խմբի քաջագործութիւններուն, 1826ին Կովկասի ռուսական զօրաբանակի համար ստեղծուած ոչ այնքան նպաստաւոր պա – րագաներու մէջ, կը փափաքի օգտուիլ Մանչուրեանի հեծազնդի ծառայութիւնէն — կը յանձնարարէ Գրիգոր եպիսկոպոսին իր հեծելազնդով անցնիլ Շամշաոին, պա – պելու այնտեղ պարսիկ հրոսախումբերու վայրագութիւնները եւ կանխելու կա – տարուղղ գերիվարութիւնը :

« Դէլի Քէչիչ»ը նորէն գործի կ'անցնի , կը յաջողի կարճ ժամանակամիջոցի մէջ քշուած գերիները վերադարձնել , ուրկէ չատ գոհ կը մնայ Կովկասի ռուսա – կան զօրահրամանատարութիւնը :

Երմոլով Հասան Սուին մէջ եղած ա – տեն, ուղելով վարձատրել , կը խնդրէ Գրիգոր եպիսկոպոսէ դրաւոր յայտնել , թէ ինչո՞վ ինքը կրնայ այդ ծառայու – թիւններու համար վարձահատոյց ըլլալ :

Սրբազանը չատ համեստ կերպով կը պա – տասխանէ, թէ ինքն անձամբ ոչինչի կա – րօտ չէ, բայց անօրինութիւն կը համարէ այն որ, թուրք «աղալար» եւ «բէկ» կոչ – ուած աղնուականները Շամշատինի մէջ չատոնց տիրացած են Հայոց գիւղերուն եւ ծանր հարկ առնելով կը կեղեքեն Հայոց ազգարնակչութիւնը», ուստի եւ կը խնդ – րէ արգիլել այդ հարկահանումը : Երմո – լով լսելով այդ քաջ հոգեւորականի հա – մեստ խնդրանքը , անոր ընդառաջ կ'ելր – թայ Շամշատինի Հայերը ազատելով ազ – նուականներու իրաւասութենէն արքու – նական գիւղացիի իրաւունքով օժտուած է :

Երմոլովի այդ դրութիւնը ուղղուած Ներսէս Աշտարակեցիին դրուած է 1826 Հոկտ. մէկին եւ 410 թիւը կը կրէ :

1827 Հոկտ. մէկին, երբ ռուսական ա – զատարար բանակները գրաւեցին Պարս – կաստանի վերջին յենակէտը՝ Երեւանի « անառիկ» բերդը եւ երբ Արեւելեան Հա – յաստանը վերջնականապէս կցուեցաւ Ռուսաստանին, Գրիգոր եպիսկոպոս Մա – նուչարեան հրաժեշտ տուաւ զինուորական կեանքին՝ հանեց զէնքերն ու գիւղացիի չուխան, հագաւ նորէն վանականի սեւ վերարկուն եւ քաշուեցաւ անմարդաբնակ վանք մը ճգնելու :

Բայց անոր հոգին նորէն չէր կրնար տանիլ անարդարութիւնները, երբ կը լը – սէր, որ այս կամ այն հրոսախումբը հայ գիւղերէն կողոպուտ կամ գերեվարու – թիւն է կատարած, նորէն կը բորբոքէր իր քաջարի սիրտը, ձի կը նստէր, կը հասնէր աւազակներու եռեւէն, կը խղէր անոնց առած աւարը, կը վերադարձնէր տէրե – րուն և հանգիստ սրտով կը վերադառնար իր ճգնարանը : Իր համագիւղացիները կը թաղէն զայն հայրենի գիւղի եկեղեցիին մէջ : Հանգուցեալ պրոֆ. Ս. Վ. Տէր Ա – ւետիսեան ատոր մասին կը գրէ ·— «Նախ – կին Հախում գիւղի կեդրոնը կառուցուած է փայտածածկ հոդէ կառուրով գիւղական եկեղեցին : Ատոր ներսը կը գտնուի Գրի – գոր Մանուչարեանի գերեզմանը » :

Այսպէսով, Հայ. եկեղեցւոյ այս անձ – նուէր ու հայրենասէր պաշտօնեան, սնած իր նախահայրերու, Ս. Գրիգորի, Ս. Մաշտոցի, Ս. Սահակի եւ այլ ժողովր – դասէր ու ժողովրդանուէր հոգեւորական – ներու սրբազան աւանդներով, հայ ժողո – վրդի համար ճակատագրական նշանակու – թիւն ունեցող օրերուն հանդէս կը բերէ բացառիկ նուիրածութիւն սէր եւ եռանդ դէպի հայ ժողովուրդն ու իր սիրելի դար – ձած Հայրենիքը : Ան կը կատարէ իր սըր – բազան պարտքը ժողովրդի եւ հայրենիքի հանդէպ, կը պայքարի անարդարութեան , չարիքի եւ բռնութեան դէմ՝ յանուն իր ժողովրդի ազատութեան եւ անկախու – թեան :

Ս. Ս. ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ՕՆՆԻԿ ԻՀՍԱՆԻ ՄԱՍԻՆ

ՄՄԲ.— Ահաւասիկ վկայութիւն մը եւս իրագեկի մը կողմէ որուն անունը երկու անգամ յիշուած էր ծանօթ բանավէճին առթիւ·—

Նոյնինքն Բարգէնի տուած վկայութիւն – ները բացասական են՝ Օննիկ Իհսանի մա – սին : Բացի քանի մը տասնեակ կամ հա – րիւրեակ իր ազգականներու տարագրու – թիւնէ ազատած ըլլալու պարագային, որ միակ փաստացի վկայութիւնն է : Գնա – հատելի է անշուշտ, եւ չնորհաւորելի , ո – րովհետեւ կրնար եւ այդքանն ալ չընել : Բայց չմոռնանք որ բոլոր հայ գիւղուոր – ներն ու սպաներն ալ պատերազմի ընթաց – քին իրենց պարագաները տարագրութենէ ետ բերել տուին, ազատեցին : Արդ, եղա – ծը հրաշք մը չէր, իսկ մնացած թուամնե – րը, ինչպէս ըսի, բացասական են :

1·— Այսպէս չի բաւեր հռչակաւոր Գավէզ Օհաննէս Զորպաճիին Թոռ եղած ըլլալ, նոյն տիպարը, նոյն գիծը տեսնե – լու, դանելու համար եւ իր մէջ :

Եթէ այդ մեծ մարդը, Գավէզ Օհաննէս Զորպաճին պետութեան դէմ ըմբոստացած է եւ թիապարտութեան դատապար – տուած, իր թոռը սակայն, հլու – հնա – զանդ օրուան վարիչներուն, անոնց ան – վերապահ վստահութեան կ'արժանանայ : Եւ ի՞նչպիսի վարիչներու, — անոնց ո – րոնք իբ՝ Օննիկ Իհսանի բոլոր ցեղակից – ները դէպի մահուան ճորը քչեցին ամե – նայն հրէշայնութեամբ ··· Մենք քանի – ներ ունինք մեր չուրջը, քանի տէրտէրնե – րու զաւակներ, քանի գործիչներու, մտա – ւորականներու զաւակներ, որոնք իրենց հօրը յիշատակը կ'ուրանան, կ'անարգեն , իբրեւ թէ անհարազատներ ըլլային :

Ո՛չ կարելի չէ Օննիկ Իհսանը բաղդատել Օհաննէս Զորպաճիին հետ, եւ ոչ ալ Թուրքին դէմ պայքարող իր եղբօրը հետ : Ոչ իր մեծ հօր, եւ ոչ իր եղբօր գործունէու – նը չեն փրկեր զինքը :

2·— Բարգէն իբրեւ փաստ կ'աւելցնէ նաեւ թէ «յաջողեր էր Ստեփաննոս արք·ի վերադարձի արտօնութիւնը կորզել, բայց անձնուէր հովիւը մերժեր էր օգտուիլ ըսելով ·— «Իմ ժողովուրդս ուր՝ ես ալ հոն » :

Ահա բարոյական այն մեծ ազատակը որ կուտայ ծերունի Ստեփաննոս արք· եւ կը հասնի Զորպաճիին մեծութեան ու կ'անց – նի··· Ահա թէ ուր է հպարտութիւնը , ազգային հպարտութիւնը : Ստեփաննոս Ե – պիսկոպոս չուզեր, կը մերժէ իբրեն եղած չնորհը իր ցեղը պատառ , պատառ յօշո – տողներու կողմէ, կ'արհամարհէ, իրենց երեսին կը նետէ ու կը քալէ իր փշոտ ճա – նապարհը, իր ժողովուրդին հետ քամելով բոլոր դառնութիւնը, տանելով բոլոր տա – ժանքը իր ցեղին :

Մեծութիւնը այսպէս կը չահուի եւ ոչ թէ քծնանքով :

3·— Ու յետոյ կ'ըսէ·— «Եթէ Իմմիրի հայութիւնը դերծ մնայ հաւաքական աջ – ողջ, մեծահարուստներու դամարներուն չափ եւ աւելի Օննիկիհսանի բարեկամու – թիւն եւ ազդեցութիւնը վալի Բահմիի վը – րայ, դեր ունենան ատոր մէջ ···»:

Ուրկէ՞ ուր այս առասպելը, Օննիկ էֆ· Իհսա՞նը յայտարարած է այդ :

Այս մէկը երբեք :

Օննիկ Իհսան ոչ միայն տարագրութեան արգելումին, այլեւ Իմմիրի կախազանին – րուն առթիւ որեւէ արգելիչ գործնական դեր ունեցած չէ, երբ, իմ կարծիքով, կրնար ունենալ, քանի որ այդքան մեծ ազդեցութիւն ունի եղեր օրուան վարիչ – ներուն վրայ, իբրեւ էթնիհատական, իբ – րեւ մէկուս եւ բարեկամ :

Ինչ մը պատմութիւն այս մասին :

Դեռ 1915 Ապրիլի սկիզբներուն, Իմմիրի հայութեան մասին տրուած որոշումը՝ ծանօթ է մեզի : Ան գերծ պիտի մնար ոեւէ հետապնդումէ : Յայտարարողը Վալի Բահմին է, մեր յարգելի եւ սիրելի Ա – շակ Արզուեանին որ . Փարիզ Հ'ապրի այժմ :

Ա. Արզուեանը չատ մտերիմ էր Վալի Բահմիին և գործ ալ կ'ընկին միասին պա – տերազմի սկիզբները, մինչեւ իր բան – տարկութիւնը : Բահմին կը յայտնէ իրեն որ եթէ զաղանի բաներ մը ունինք, դէնք են . փճացուցէք : «Ես չեմ ուզեր որ իմ կուսակալութեանս մէջ ոեւէ դէպք պա – տահի : Իմմիրը պէտք է անվթար մնայ : Այս է իմ որոշումս» : Ու կը յանձնարարէ զգոյշ եւ խելօք ըլլալ :

Իմմիր ոչ միայն 1915ի՝ այլ եւ 1895ի ընդհ· կարդերէն ալ ազատ մնացած է : Ու այս թէ իբրեւ եւրոպական քաղաք՝ որուն բնակչութեան միայն մէկ չորրորդը Թուր – քեր էին, եւ թէ տնտեսական հաշիւով : Իմմիր եւրոպական չուկայ էր թէ իբրեւ ներածող եւ թէ իբրեւ արտածող, իսկ Իմ – միրի հայութիւնը առիւծի բաժինը ունէր այդ գործառնութեանց մէջ : Հաւանական է նաեւ որ կեդրոնին ալ որոշումը այդ ե – ղած ըլլայ, քանի որ աքսորի, ջարդին եւ ուարին ամբողջ թափը ուղուած էր Արե – ւելեան (հայկական) նահանգներուն դէմ : Իսկ փոքր Ասիոյ մէջ նոյն թափը չունէին, որոշ եւ հասկնալի պատճառներով··· Կա – յին նաեւ ներքին պատճառներ, ինչպէս կ'ըսէ Պոլսոյ ամերիկեան նախկին դես – պանը, Մորկընթաու իր յուշերուն մէջ·—

« Թուրքիոյ նոյն չրջանի զեկավա – րութեան, համաձայն չէին կարզ մը չր – ջաններ ·— Սուրիոյ մէջ ձէմալ, Իմմիրի մէջ Բահմի պէյ, Էմիրնէի մէջ հաճի Ասիլ

Վրդի համար ճակատագրական նշանակու – թիւն ունեցող օրերուն հանդէս կը բերէ բացառիկ նուիրածութիւն սէր եւ եռանդ դէպի հայ ժողովուրդն ու իր սիրելի դար – ձած Հայրենիքը : Ան կը կատարէ իր սըր – բազան պարտքը ժողովրդի եւ հայրենիքի հանդէպ, կը պայքարի անարդարութեան , չարիքի եւ բռնութեան դէմ՝ յանուն իր ժողովրդի ազատութեան եւ անկախու – թեան :

Ս. Ս. ՍԱՐԳՍԵԱՆ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ

Յարութիւն Շահրիկեանը, յեղափոխա – կան անունով Նիթրա, ղրսական ծագում – նունով Աւտոմ, ծնած էր Թամզարա, 1860– ին : Շրջանաւարտ Պոլսոյ Գալաթա Սէ – րայի Լիսէի, մասնագիտութեամբ իրա – ւաբան : Իննսնական Թուականներու սկ – կիզբին փաստաբանութիւն էր անում Տը – րապիզոնում եւ միեւնոյն ժամանակ է – ռանդով մասնակցում էր ազգային հասա – րակական կեանքին, Թաղական Խորհրդի անդամ էր, Ուսումնական Խորհրդի քար – տուղար , Առաջնորդարանի խորհրդատու իրաւագէտ : Հակառակ իր երիտասարդա – կան տարիքին՝ արդէն լուրջ աղդեցութիւն եւ հեղինակութիւն էր ձեռք բերել հան – րային շրջանակներում :

Ութսունական Թուականների վերջերին Տրապիզոնում հաստատուած էր Հնչակ – եան Կուսակցութեան երկրի կենտր· վարչութիւնը, որին գործակցում էր եւ Յ· Շահրիկեանը : Հ· Յ· Դաշնակցութեան հիմնումով, ինչպէս յայտնի է, Հնչակ – եան կուսակցութիւնն էլ մտաւ նրա մէջ , եւ Հ· Յ· Դ· կենտր· վարչութեան որո – շումով ուսուցչի պաշտօնով Տրապիզոն անցան Ս· Զաւարեանը եւ Ց· Արզութեա – նը, Յ· Իսուֆեանի հետ միասին միանա – լով Հնչակեան կենտր· վարչութեան, պլի – տի կազմէին Հ· Յ· Դաշնակցութեան երկ – րի վարչութիւնը :

Հնչակեաններն չուտով դուրս եկան Դաշնակցութիւնից , որով այդ ծրագիրը ի դերեւ ելաւ, բայց Շահրիկեանը մտաւ Դաշնակցութեան մէջ եւ հետզհետէ դար – ձաւ նրա ականաւոր ղեկավար դէմքերից մէկը :

Շահրիկեանի Տրապիզոնի գործունէու – թեան մասին քիչ տեղեկութիւն ունինք , դժբախտաբար : Յայտնի է, որ նա, իբրեւ փաստաբան, գործօն մասնակցութիւն է բերել Ս· Զաւարեանի եւ Յ· Արզութեանի ձերբակալութիւնից յետոյ, Զաւարեանի դատավարութեան մէջ : Ուրիշ բանտարկ – եալների պաշտպանութիւնն էլ, յաճախ , ստանձնում էր Շահրիկեանը : Իրրեւ Ու – սումնական Խորհրդի անդամ աջակցել է Իսուֆեանի կրթական ծրագիրների դոր – ծադրութեան եւ, առ հասարակ, մտերիմ յարաբերութեան մէջ է եղել Իսուֆեանի հետ : Դաշնակցութեան գործերում նրա դերը սահմանափակուել է առաւելապէս խորհրդատուի դերով : Եղել է Դաշնակ – ցութեան ներկայացուցիչ աղգային մար – միններում : Ցամենայն դէպս , փաստ չու – նինք հաստատող , որ նա աշխատելիս լինէր խմբերում կամ ժամանակի յեղա – փոխական ձեռնարկների մէջ :

1895ի կոտորածներին յաջորդող ձեր – բակալութիւնների ժամանակ Շահրիկեան էլ բանտարկուեց եւ դատապարտուեց ցմահ բերդարգելութեան, բայց կարողա – ցաւ բանտից փախչել եւ 1907ին նա ար – դէն Կովկասում կուսակցական գործի վը – րայ էր : Այսպէս, Մայիսին, Բիւրոյի յանձնարարութեամբ նա մեկնում է Սալ – մաստ եւ յաջողութեամբ լուծելով ընկեր – ների մէջ ծագած տարակարծութիւնները՝ արագացնում է Խանասորի արշաւանքը :

Այնուհետեւ, Շահրիկեանը պաշտօն է ստանում նաւթաշխարհում եւ գառնում է Դաշնակցութեան Բագուի կազմակերպու – թեան ղեկավար ուժերից մէկը՝ կենտր· Կոմիտէի անդամ, Շրջանային ու Ռայո – նական ժողովների մասնակից, դասախօս, կուսակցական կարեւոր յանձնարարու – թիւններ կատարող :

Բագուն — Ռոկանապատի կենտր· կո – միտէութիւնը — առանձնայատուկ տեղ ունէր մեր կուսակցութեան մէջ : Իրրեւ նաւթարդիւնաբերական խոշոր կենտրոն, այստեղ համախմբուած էր մեծ քանակու – թեամբ ամէն ազգի գործաւորութիւն, որի մէջ հայ բանուորութիւնը պատկառելի թիւ էր կազմում : Բագուում մեծ թիւով հաւաքուած էին եւ հայ ղրամատէրեր ու մտաւորականներ : Դրամատիրի եւ աշխա – տանքի յարաբերութիւնները ծայր աստի – ճանի սրուած էին Բագուում, եւ դասա – կարգային պայքարը բուռն ձեւերով էր տարաձայնում :

Դասակարգային փոխյարաբերութիւն – ները, յաճախ ազգամիջեան բախումների բնոյթ էին ստանում : Դաշնակցութեան համար Բագուն նիւթական առաջնակարգ նշանակութիւն ունեցող կենտրոն էր · մի եւ նոյն ժամանակ եւ իր ընկերային ըս – կզբունքների գործադրութեան կարեւոր վայր : Բագուի հայ բանուորութիւնը , դրեթէ ամբողջութեամբ, կազմակեր – պուած էր Դաշնակցութեան դրօշի տակ : Եւ բնական է, որ ընկերային – տնտեսա – կան հարցերը այստեղ աւելի սուր ձեւե – րով էին դրւում եւ աւելի բուռն կերպով արտայայտում կուսակցական կեանքում : Երիտասարդութիւնը, մանաւանդ, հա – մակուած աշխատաւորական – ընկերավա – րական զաղափարներով, սոխալում էր , որ կուսակցութիւնը աւելի ուշադիր վե – րաբերուի եւ աւելի գործօն մասնակցու – թիւն ցոյց տայ աշխատանքի եւ դրամա – կլխի գասակարգային պայքարում : Միւս կողմից՝ հասուն ղեկավարութիւնը դի – տակցում էր, որ տնտեսական խնդիրը այնքան պարզ հարց չէ Բագուում, ինչպէս պատկերացնում էր երիտասարդութիւնը : Պայքարը զուտ գասակարգային բնոյթ չէր կրում, այլեւ ազգային :

(ՅՈՒՇԱՊԱՏՈՒՄ)

(Մնացեալը յաջորդով)

եան.»: Այս ամէնը կուգան հաստատել թէ «Մեծահարուստներու զումարները եւ անոր հետ Օննիկ Իհսանի բարեկամութիւնը» դեր չունին Իզմիր տարագրութեան գործին մէջ: Մեր տարագրութիւնը (Իզմիր) 1915 Հոկտ.ին տեղի ունեցաւ, իսկ «մեծահարուստներ»ու նուիրատուութիւնը՝ 1916 – 917ի պատմութեան կը պատկանին:

Կը հետեւցնեմ թէ Քէօթահիայի ալ աքսորէն ազատ մնալը, նոյնպէս տեղացի Թուրքերու կամ տեղի կառավարական վարիչներու կարգադրութեամբ եղած է, եւ ոչ թէ Օննիկ Իհսանի նման ուրիշ հիթլէհատականներու բարեխօսութեամբ:

4.— Երկրորդ իրավեկ մը, Պ. Վ. Մ. կը վկայէ թէ «Օննիկ Իհսան անհաղորդ եղած է իր հայրենակից Իզմիրցիներու, ինչպէս եւ Իզմիրցիներու (Բ.Մ.) ,անհաղորդ եղած է մեր միւս հայ երեսփոխաններուն հետ, որոնք կ'աքսորուէին եւ իրենց հայ ըլլալու մեղքը կը վճարէին իրենց կեանքովն իսկ ...»:

Իսկ այդ օրերուն եւ մինչեւ վերջն ալ երբ բացուած էր Թուրք – հայ խրամատը, ինք իրեւ պետական մարդ (հայ – մարդ իմաստով) իրեւ մէկուս, իրեւ մտաւոր, նժարին ո՞ր ափին, ո՞ր թեւին վրայ էր: Այդ հրէշներուն նայուածքը երբեք իր նայուածքին չէ՞ր հանդիպեր ...

Ի՜նչ հանդուրժողութիւն ...

Ո, մենք չենք կրնար տանիլ 914 – 922ի արհաւիրքէն ճողոպրածներս: Ոչ:

Մեզի համար Թրքասէր ըլլալ, համապօր է հայատեաց ըլլալու: Երկու չափ չունինք մենք:

Եթէ Օննիկ Իհսան Թրքասէր մըն էր ուրեմն հայատեաց մըն էր, կամ ամենաթեթեւը եթէ հայատեաց չէր, հայասէր ալ չէր:

Դաւաճա՞ն.— Կ'ընդունիմ որ փաստ մը չկայ զինք դաւաճան որակելու: Եւ կարծեմ Պ. Երկանեանն ալ դաւաճան չէ որակած զինքը:

Ան ըսած է «Իհսանեան քաղաքականութիւն»:

Բարեկենդանը՝ կ'ըսէ թէ «սխալ է Իհսանեան մկրտել այդ քաղաքականութիւնը, որ ոչ իրմով սկսաւ եւ ոչ ալ իրմով կը դադրի ...»:

Իսկ ես կ'ըսեմ երկուքն ալ կը սխալին: — Օննիկ Իհսանին ուղղութիւնը քաղաքականութիւն չէր, այլ իր կաշին փրկելու միջոց մը: Թրքասիրութիւնը, Թրքանալը քաղաքականութիւն չէ, քաղաքականութիւնը երկու հակադիր ուղղութիւններու մէկին կամ միւսին, աջին կամ ձախին յարելու, ծառայելու խնդիր է: Այդ ուղղութիւնը կը բխի ազգային ուժեղ դիմադրութենէ, հիմնական, որոշ տեսակէտ ունենալէ: Ունէ՞ր Օննիկ Իհսանը ազգ. դիմադիծ, հայեցի ոգի, ներշնչում: Ու – նէ՞ր նոյնիսկ ազգային արժանապատուութիւն: Ինծի անյայտ են դեռ, բոլոր վկայութիւններն ալ նկատի առնելով:

6.— Բարեկենդանը իրրեւ օրինակ կը յիշէ Նաղարէթ – Հիլմին (Ներսէսեան), բայց ներելի՞ է Օննիկ Իհսանը, Նաղարէթ Հիլմին (փաստաբան, հրապարակագիր) կարդը դասել:

Ն. Հիլմին արժէք մըն էր, պահպանողական, հակայեղափոխական ու նաեւ Թրքասէր, այո, Թրքասէր, հայասէր ըլլալուն համար: Սիրաշահիլ Թուրքերը, չկրնալով զանոնք: Այդ էր իր համոզումը, ուղղութիւնը: Ն. Հիլմին ազգ. ոգի ունէր ու նախանձախնդրութիւն: Ազգ. բոլոր մարմիններուն անդամակցած էր ան, Ազգային Խորհուրդի, վարչութեան ,երեսփոխանական ժողովի, բոլոր ազգային ձեռնարկներու իր ներկայութիւնը փնտռել տուած կամ պարտադրած է: Իզմիրի հայ Թերթերուն աշխատակցած է եւ Իզմիրի հայկ. պատմութեան մէջ իր պատուոյ տեղը ունի իրեւ զինք:

7.— Իսկ այս վերջի չո՞ւն, վա՞զը դէպի Անգարա: Թրքասիրութիւնը եթէ միջոց եղած ըլլար իր կաշին փրկելու նորէն ո – չինչ պիտի ըսէի, բայց այդ ինչ ստոխանի թրքամոլութիւն իր երակներուն մէջ, որ 1937ին երբ Աթաթիւրք (իր դասընկերը) զինք Անգարա կը կանչէ պաշտօնի, կը վազէ կ'երթայ... Քրտինքն ալ նոյն նժարին մէջ թափելու:

Իզմիրի Թաղի վաճառականներէն մէկուն ալ դիմում եղաւ որ վերադառնայիմիր եւ Թաղի գործը չարունակէ, բայց մարդը տեղէն չշարժեցաւ:

Օննիկ Իհսան Ամերիկայի մէջ չոր հաց մը ունէր ուտելու, ինչ պէտք կար մինչեւ Անգարա վազելու եւ իր պատառը Անգարայի փողոցի ցեխին թաթխելու:

Կ'եզրակացնեմ այս ամէնէն որ Օննիկ Իհսան «Թուրք կրեկորիէն»՝ կամ Թրքանման Հայ մըն է:

Բ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ

ԳԷՈՐԳ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

★

Ինչպէս հաղորդած էինք, Նոյեմբեր 10ին Աթէնքի մէջ մեռած է Գէորգ Փափազեան, Թրակիոյ երբեմնի ներկայացուցիչը՝ Յունաստանի երեսփ. ժողովին մէջ:

Հանգուցեալը ընկ Ռոտոստոցի, ծնած էր 1890ին: Ծննդավայրին մէջ նախնական կրթութիւնը ստանալէ վերջ անցած է Պոլիս եւ մտած Պէրպէրեան վարժարանը: Իր ուսուցիչներէն մին էր տաքսիմի Ինարան, որուն հնազանդ հիացումով կ'արտայայտուէր միշտ: Պէրպէրեանի չրջանը աւարտելէ ետք, մտած է Բուսաբանական վարժարանը, որուն չրջանը եւս բոլորած եւ փաստաբանի վկայական ստացած էր: Փափազեան, երիտասարդ տարիքէն մասնակցած էր հանրային եւ դեղարուեստական չարժումներու եւ միաժամանակ անդամակցած Հ. Յ. Դաշնակցութեան:

Հայաջինջ Սարսափներու չրջանին Օսմ. բանակին մէջ ըլլալով՝ ազատած էր չար – դերէն: Զինադադարէն ետք, Դամասկոսի մէջ առեն մը մասնակցած է նոր հիմնուած Արարատեան ընկերութեան եւ իր

(57)

Ո՞Վ ՍՊԱՆՆԵՑ

●

Անկարելի էր զուշակել իր մտածումը: Միւս կողմէ երբեք կարելի չէր դիտնալ թէ ինչ կ'անցնի կը դառնայ Պ. Խմբերի գլխուն մէջ: Այնքան հանդիստ, այնքան սիրալիր էր, մարդ մը որուն կարելի էր վստահիլ: Գալով Պ. Քոլմէնի, ճշմարիտ աղմկարար մըն էր:

Այս խորհրդածութիւնները կ'ընէին երբ Թէլ Եաբըմճա հասանք: Ժամը ճիշդ իննն էր եւ կառաւոնը բանալիով զոյուած էր դիչերուան համար:

Իպրահիմ իմ կողմս վազեց, դուռը բացաւ խոշոր բանալիով մը եւ ճամբայ տըւաւ ինծի:

Թէլ Եաբըմճայի մէջ կանուխ կը պառկին: Ոչ մէկ լոյս հասարակաց սենեակին մէջ: Լամբար մը կը վառէր ճարտարապետներու արհեստանոցին մէջ, ուրիչ մը Տոքթ. Լէյտնըրի դրասենեակը, բայց դրեթէ բոլոր միւս պատուհանները մութին մէջ Թաղուած էին: Այդ դիչեր ամէն մէկը սովորականէն աւելի կանուխ քաչուած ըլլալու էր: Երբ գծագրութեան սրահին առջեւէն իմ սենեակս երթալու համար, նայուածք մը նետեցի դէպի ներս: Պ. Քալէյ, չապիկով կ'աչխատէր, ընդարձակ յատակագիծի մը վրայ ծռած: Հիւանդ երեւցաւ ինծի, յոգնած եւ ցաւատանջ: Տաժանելի տպաւորութիւն մը կրեցի: Անկարելի էր հասկնալ իր մտքէն կամ զինքը զատել իր խօսքերէն, որովհետեւ չատ քիչ կը խօսէր եւ միշտ սովորական բաներու մասին, իսկ չարժումները միշտ զգուշաւոր էին: Եւ սակայն այս մարդը միշտ ձեր ուշադրութիւնը կը գրաւէր եւ երբեք չէինք կրնար անտարբեր ըլլալ իրեն հանդէպ:

Գլուխը զարճնելով տեսաւ զիս եւ բերանէն ծխամորճը հանելով.

— Օ, օրիորդ, ուրեմն՝ Հասանիէէն վերադարձե՞ր էք:

— Այո, Պ. Քալէյ: Երեւի ուշ տաեն կ'աչխատիք այս դիչեր: Ամէն մարդ պառկած է:

— Ստիպուեցայ չարունակել աչխատանքս, որ քիչ մը ուշ մնացած է: Վաղը պեղումներու վայրը կը վերադառնանք:

— Արդէ՞ն, հարցուցի, զայթակղած:

Ինծի նայեցաւ տարօրինակ ձեւով մը:

— Լաւագոյն բանն է որ կրնանք ընել: Քանի մը բառով հասկցուցի Լէյտնըրին: Վաղը, ամբողջ օրը Հասանիէ պիտի ըլլայ կարգ մը ձեւակերպութիւններ կատարելու համար: Իսկ մենք կը վերսկսինք մեր ամենօրեայ կեանքը: Ինչ խմաստ ունի այս տեղ մնալ, իրարու երես նայելով:

Շատ ողջամիտ պատճառաբանութիւն մը, նկատի ունենալով իւրաքանչիւրին ջղագրգիռ վիճակը:

ներելի՞ է Օննիկ Իհսանը, Նաղարէթ Հիլմին (փաստաբան, հրապարակագիր) կարդը դասել:

Ն. Հիլմին արժէք մըն էր, պահպանողական, հակայեղափոխական ու նաեւ Թրքասէր, այո, Թրքասէր, հայասէր ըլլալուն համար: Սիրաշահիլ Թուրքերը, չկրնալով զանոնք: Այդ էր իր համոզումը, ուղղութիւնը: Ն. Հիլմին ազգ. ոգի ունէր ու նախանձախնդրութիւն: Ազգ. բոլոր մարմիններուն անդամակցած էր ան, Ազգային Խորհուրդի, վարչութեան ,երեսփ. ժողովի, բոլոր ազգային ձեռնարկներու իր ներկայութիւնը փնտռել տուած կամ պարտադրած է: Իզմիրի հայ Թերթերուն աշխատակցած է եւ Իզմիրի հայկ. պատմութեան մէջ իր պատուոյ տեղը ունի իրեւ զինք:

7.— Իսկ այս վերջի չո՞ւն, վա՞զը դէպի Անգարա: Թրքասիրութիւնը եթէ միջոց եղած ըլլար իր կաշին փրկելու նորէն ո – չինչ պիտի ըսէի, բայց այդ ինչ ստոխանի թրքամոլութիւն իր երակներուն մէջ, որ 1937ին երբ Աթաթիւրք (իր դասընկերը) զինք Անգարա կը կանչէ պաշտօնի, կը վազէ կ'երթայ... Քրտինքն ալ նոյն նժարին մէջ թափելու:

Իզմիրի Թաղի վաճառականներէն մէկուն ալ դիմում եղաւ որ վերադառնայիմիր եւ Թաղի գործը չարունակէ, բայց մարդը տեղէն չշարժեցաւ:

Օննիկ Իհսան Ամերիկայի մէջ չոր հաց մը ունէր ուտելու, ինչ պէտք կար մինչեւ Անգարա վազելու եւ իր պատառը Անգարայի փողոցի ցեխին թաթխելու:

Կ'եզրակացնեմ այս ամէնէն որ Օննիկ Իհսան «Թուրք կրեկորիէն»՝ կամ Թրքանման Հայ մըն է:

Բ. ՄԻԼՏՈՆԵԱՆ

ուժերը ի սպաս դրած ազգային վերածննդեան գիզերուն:

Ցետոյ անցած է Պոլիս եւ ապա իր ծննդավայրը: Իրրեւ Դաչնակցութեան թեկնածու, երեսփոխան ընտրուած էր հելլէն խորհրդարանին մէջ, միակ Հայը ըլլալով:

1923ին հաստատուած էր Թեսալոնիկէ, ուր տարիներով եղած է ազգ. քաղաք. ժողովի, Թաղային մարմնի եւ խնամատարական յանձնախումբի անդամ: Փա – փազեան Դաչնակցական «Ալիք» Թերթի արտօնատէրն էր եւ աչխատակիցը, Թարգմանութիւններով եւ ինքնագիր դրութիւններով:

Համաչխարհային երկրորդ պատերազմի աւարտումէն վերջ ընտանիքով փոխադրուեցաւ Աթէնք եւ սկսաւ աչխատակցիլ «Ազատ Օր»ին Ֆրանսական հանդէսներէ Թարգմանութիւններ կատարելով եւ ինքնագիր դրութիւններ տարագրելով: Մասնակցեցաւ նաեւ Համազգայինի վարչութեան, 1940 – 50 իրրեւ առենապետ, քարտուղար եւ անդամ: Փափազեան բազմակողմանի գործունեայ ու հաճելի խօսակից մըն էր: Իր կարողութիւններով կրնար շատ օգտակար ըլլալ այս գաղութին, դժբախտաբար ճակատագիրը չուտ կարեց կեանքին Թելը:

Ցուղարկաւորութեան առթիւ դամբանականներ խօսեցան Մեսրոպ քհնյ. Տէր Ցակոբեան եւ Ազգ. Կեդր. Վարչութեան առենապետ Պ. Գրիգոր Բարաղամեան:

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

★

ՅՑԲ.— Ուրֆայի Հայր. Միութիւնը երրորդ եւ վերջին կոչ մը ուղղած է բոլոր հայրենակիցներուն, փութացնելու համար «Ցուչապատում»ին հրատարակութիւնը: Կոչը տեղեկութիւններ տալով ցարդ հաւաքուած նիւթերու մասին (թիւով 37), կը հաշուէ թէ գիրքը պիտի ունենայ 7—800 տպագրական էջ, մեծադիր: Ստացած են նաեւ նկարներ, բայց դեռ պէտք ունին եւ կը խնդրեն տրամադրել, վերադարձնելու պայմանով:

Կոչը անգամ մը եւս կը յիշեցնէ.—

« Ցուչապատում»ը պիտի ունենայ նաեւ նոր սերունդին յատկացուած բաժին մը: Մեր այն հայրենակիցներու զաւակները, որոնք հետեւած են բարձր ուսման եւ ազատ ասպարէզի վրայ դիրք ունին, եւ կամ ծառայած են վերջին պատերազմի ընթացքին զանազան պետութեանց բանակներուն մէջ, օր առաջ պէտք է իրենց նկարներն ու կենսագրականները ղրկեն յանձնախումբիս հասցէին:

Այս վերջին կոչով, կրկին կը դիմենք մեր բոլոր հայրենակիցներուն, որ բերեն իրենց աչխատակցութիւնը անհրաժեչտ եւ օգտակար այս գործին:

Կը թելադրենք, որ իւրաքանչիւր գաղութի, քաղաքի եւ գիւղի մեր հայրենակիցները, գրեն իրենց ներկայ կեանքի մասին ալ, տալով թիւերը, եւ իրենց հանրային եւ կամ հայրենակցական գործունէութեան համառօտ ամփոփումը:

Կրկնութիւններէ խուսափելու համար, ղրկուած գրութիւնները կրնան կրճատուիլ: Մտքագիրը յանձնախումբին հատնութեամբ, իրաւունք պիտի ունենայ օգտուելու այն գրութիւններէն միայն, որոնք պատմական տեղագրական եւ ազգագրական արժէք մը կը ներկայացնեն:

Մեր հրատարակած նախորդ երկու կոչերը, լայն պատեհութիւն տուին բոլոր հայրենակիցներուն, պատմելու իրենց դիտցածները: Ներկայ երրորդ կոչէն վերջ այլեւս ոչ ոք դժգոհելու պատճառ կրնայ ունենալ: Այս ձեռնարկը անհատական ոեւէ կնիք չունի, հատուածական ոեւէ նկատումէ չառաջնորդուիր. մխակ նպատակը, ինչպէս չեչտեցինք, Ուրֆայի փառքը հիւսելն է. պարագայ մը, որ անխոր կը խօսի բոլոր հայրենակիցներուս սրտին:

Վերջին երեսուն տարուան ընթացքին չարք մը դործեր հրատարակուեցան մասնաւորապէս Ուրֆայի 1915ի հերոսամարտին չուրջ: Անոնց վրայ կատարուելիք հիմնական լրացումներ եթէ կան, իրենց ղեկներուն կը մնայ ղրել եւ կամ մատնանչել: Ասիկա վերջին առիթն է, նուազագոյն մը թերութիւններով գործ մը մէջտեղ բերելու համար:

Մօտ տարի մը տեւող պայմանաժամէն վերջ, յանձնախումբս, թէեւ բաւականաչափ նիւթ արդէն ունի իր տրամադրութեան տակ, յարմար նկատեց նոր պայմանաժամ մը եւս նչանակել, որպէսզի հայրենակիցները վերջին պատեհութիւն մը ունենան իրենց յուչերը եւ արժէք ներկայացնող նկարները փութացնելու յանձնախումբիս հասցէին:

Այս վերջին պայմանաժամը կ'երկարի մինչեւ 1954 Մայիս մէկ: Անկէ վերջ ըստացուած գրութիւններն ու նկարները չեն կրնար նկատի առնուիլ, տրուած ըլլալով, որ այդ թուականէն վերջ պիտի ձեռնարկուի խմբագրական եւ տպագրական աչխատանքներուն:

Աւելի երկար յապաղումի կարելի չէ ենթարկել այս գործը: Հին սերունդը քանի չէ անհետացած, այս վերջին տուրքն ալ պիտի տայ մեր նահատակներու յիչատակին:

Կը յուսանք Ցուչապատումը հրատարակել 1955ին: Թուական մը, որ կը զուգադիպի Ուրֆայի փառաւոր հերոսամարտի քառասնամեակին:

Ցանձնախումբիս կեդրոնը կը մնայ Պէյրութ: Հասցէ.— Արամ Սահակեան, Ֆարմասի տը լա Սանթէ, ռիւ Ֆօշ, Պէյրութ:

ԿԱՂԱՆԴ է, մի մոռնալ եռվացնել Ց. Կ. Խաչին Մանուկներու Օրուան տօնը՝

Դեկտեմբեր 29ին:

բարեկամութեամբ մը կապուած չէինք:

Իր խօսքերուն չեչտէն կը հետեւէր թէ որեւէ համակրութիւն չունէր անոր հանդէպ: Ահ, եթէ միայն Բէյլին կարենար լսել:

— Ուրեմն դիչեր բարի, կրկնեցի:

Եւ սենեակս վազեցի: Հանուելէ առաջ պանազան գործերով զբաղեցայ, քանի մը թաչկինակ եւ գոյդ մը ձեռնոց լուացի եւ օրագիրս գրեցի: Անկողին մտնելէ առաջ դուռնէն ակնարկ մը նետեցի բակին վրայ: Լոյսերը կը վառէին ճարտարապետներու արհեստանոցին եւ հարաւային տաղաւարին մէջ, Տոքթ. Լէյտնըրը կ'երեւի դեռ կ'աչխատէր իր գրասենեակին մէջ: Կը վարանէի երթալ դիչեր բարի ըսել: Չէի ուզեր չատ յարդալիր երեւալ: Կրնար նեղանալ զինքը խանդարելուս համար: Տեսակ մը խղճահարութիւն ունեցայ: Մնաց որ ինչ դէչութիւն ըրած կ'ըլլայի եթէ իր առողջութիւնով հետաքրքրուէի եւ իմ ծառայութիւնս առաջարկէի իրեն եթէ պէտք ունէր: Միայն ներս պիտի մտնէի եւ դուրս պիտի ելլէի:

Տոքթ. Լէյտնըր հոն չէր: Գրասենեակը լուսաւորուած էր եւ հոն գտայ միայն Օր. Ճոնսընը պլուխը սեղանին վրայ հակած տաք արցունքներ կը թափէր:

Այս տեսարանը տակն ու վրայ ըրաւ դիս: Օր. Ճոնսընը այնքան հանդարտ եւ ինքնաիրեն տէր մէկն էր, որ խորապէս մեղքը ցաւ:

(Շար.)

կասթան Մոնթրվիլ, որ 1947էն ի վեր կը վարէ Ծերակոյտին նախագահութիւնը, նախկին վարչապետ Ֆէօյ որ 69 տարեկան է եւ արմատական երեսփոխան 1914էն ի վեր։ Պատերազմէն վերջ ամէնէն երկար տեւեց իր վարչապետութիւնը, 389 օր։ Պ. Ֆէօյ երկկ նորէն յայտարարեց թէ թեկնածու չէ։

ԻՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐՈՒԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Քանի մը տեղեկութիւններ ալ ընտրական գործողութեանց մասին։ Մօտ 3500 պինուորներ, չրջուն պահակներ եւ ապահովութեան պաշտօնեաներ չարժման մէջ պիտի դրուին Դեկտ. 17ին։ Վերոյիչեալ պատրաստութեան մէջ պիտի գտնուին 500 բարապաններ, մեքենապէտներ, սղպիրներ, քարտուղարներ եւ հեռաձայնի պաշտօնեաներ։ Տասը քան նոր խցիկներ հաստատուած են հեռաձայնի համար եւ յատուկ մասնաճիւղ մը թղթատարական վարչութեան կողմէ որ մասնաւոր կնիք մը պիտի գործածէ նամակներու համար։ Ամփոփ թատրոնին մէջ հաստատած են 72 յատկ. ուածական աթոռներ որպէսզի կարելի ըլլայ տեղաւորել 947 պատգամաւորները։

Ընտրութեան ձեռնարկուած առեն վի ճարանութիւն պիտի չկատարուի թեկնածու ներուն մասին։ Ընտրողները զատ զատ պիտի կանչուին, իրենց քուէները ձգելու համար քուէատուփին մէջ։ Երբեք չէ պատահած որ երկու քուէարկութենէն աւելի կատարուի։ Այս անգամ կրնայ բազմապատկուիլ, նկատի առնելով թեկնածու ներուն թիւը։ Եթէ վերջնական արդիւնքը յայտնի ըլլայ մութը կոխած առեն, պատրաստի հրապարակը եւ դէպի փարիզ տանող ճամբան պիտի լուսաւորուին համապատասխան ձայն մասնաւոր ծրագրի մը։ Բոլոր արտօնութիւններէն եռք, նորընտիր նախագահը երկու պատմական դահլիճներէ անցնելով պիտի նստի բարձր ինքնաշարժի մը մէջ եւ թափորը ճամբայ պիտի ելլէ դէպի փարիզ, առաջնորդութեամբ երկու ոստիկանական կառքերու եւ ուղեկցութեամբ 15 հեծելանաւորդ ոստիկաններու եւն.։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

14 ԵՐԿԻՐՆԵՐԷ 42 նախարարներ հաւաքուած են Փարիզ, քննելու համար Ատլանտեան դաշինքին վերաբերեալ խնդիրները։ Ժողովին բացումը տեղի ունեցաւ երէկ, երկուշաբթի, Շայոյի պալատին մէջ, նախագահութեամբ Պ. Ժ. Պիտոյի որ մասնաւորապէս չեչտեց թէ «անըմբռնելի է եւրոպական կազմակերպութիւն մը Ատլանտեան դաշինքէն դուրս»։ Օրակարգի գլխաւոր խնդիրն է աւելցնել Եւրոպայի օդանաւային ուժերը եւ նոր ծրագիր մը մշակել 1954ի համար։

ՓԱՐԻԶԸ դիւանագիտական ժամադրավայր դարձած է այս միջոցին։ Արեւմտեան Գերմանիոյ վարչապետը եւ Իտալիոյ վարչապետը մասնաւոր տեսակցութիւն ներ ունեցան Ֆրանսայի, Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարներուն հետ։ Առաջինը մասնաւորապէս զբաղեցաւ Սարի հարցով, երկրորդը՝ Թրիէսթէի վէճով։ Կացութիւնը անորոշ է տակաւին։

ԻՍԱԼԻՈՑ պետական պաշտօնեաներուն գործադուլը հազիւ վերջացած, նոր եւ չատ աւելի ծաւալուն գործադուլ մը կը պատրաստուի այսօր, երեքշաբթի։ Կը կարծուի թէ այս անգամ չարժումին պիտի մասնակցին մօտ հինգ – վեց միլիոն աշխատաւորներ, պահանջելով օրավարձը աւելցնել եւ արձակումները դադրեցնել։

ՀԱՐԱՒ. ԹԻՐՈԼի խնդիրը նորէն կ'արծարծուի Աւստրիոյ մէջ։ Կառավարութիւնը ծանուցագիրներ ուղղած է Անգլիոյ, Ֆրանսայի եւ Մ. Նահանգներուն, յիշեցնելով թէ Իտալիա անիրաւաբար գրաւած է այդ երկրամասը, 1918էն ի վեր, խաղացնելով կամ արտագաղթի մը դրդելով բնիկները։

«ՍԵՒ ՁԵՌՔ» խմբակին երկու անդամները ձերբակալուեցան Քազապլան – քայի մէջ (Մարոք)։ Իրենց խոստովանութեան վրայ խուզարկութիւններ կատարուելով դէնքեր եւ պայթուցիկներ երեւան հանուեցան։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Յովհաննէս Պուլանեանէ (Սալէն տը Ժիրջ) 500 ֆրանք։

ԸՆԿԵՐ Գ. ՍԱՐԳԻՍԲԷԳԵԱՆԻ

ՄԱՀՈՒԱՆ ԱՌԹԻԻ

Հ. Ց.Դ. Վալանսի կոմիտէն 5000 ֆրանկը նուիրէ Հ. Ց. Դ. Տան հիմնադրամին փոխան ծաղկեպսակի։

Ստանալ «Յառաջ»էն։

ԱՋՔԸ ԼՈՑՏ ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ

Հայ Կաղանդ պապան լուր տուաւ Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան թէ՝ այս տարի ալ, Դեկտեմբեր 29ին ժամը 14 – 19 պիտի պայ Սոսիէթէ Սալանթ, շնորհաւորելու Նոր Տարին։

Կաղանդ Պապան կը խոստանայ զդոյշ ըլլալ եւ չկորսնցնել նուէրներուն պարկը։ Դիմաւորելու համար պիտի ունենանք Նոր Տարուան ծառ, ներկայացում, պարեր, նուագ եւ սինեմա եւն.։

Կաղանդ պապիկը կը խնդրէ որ հայ մանուկները սիրող անձերը իրենց նուէրներով օգնեն մեղի ճոխ եւ ուրախ հայ կաղանդ մը անցնելու համար։

Իրաւունք չունի՞ Կաղանդ Պապան։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՑԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի։ Այս Ուրբաթ ժամը 21ին ֆաֆէ տիւ Նորտ սրահը, 4 Փլաս տը լա Մէրի։

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Նիւթ՝ Միխայէլ Վարանդեան, կեանքը եւ գործը։

Կը հրաւիրուին հայ հասարակութիւնը, մանաւանդ երկսեռ երիտասարդութիւնը։

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԻԿՆԱՆՑ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԱԾԱՌԸ

Այս կիրակի ժամը 16ին, զպրոցին սրահներուն մէջ, 26 ռիւ Թրեյօճ, Սէվր։ Այս հանդէսին սիրով կը հրաւիրուին բոլոր աշակերտներու ծնողքները եւ անոնք որ կը սիրեն վարժարանին համակրելի միջավայրը։

Նկարմոյ պատրաստուած յայտագիր, մասնակցութեամբ՝ աշակերտներու, Եուկոսլաւ ազգային պարախումբին լաւագոյն պարուհիներէն խումբ մը, եւ արտասահմանէն հասած հայ ամպարար մը։

ԵՒ ՋԱՆԱՋԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ։

Արեւելեան եւ արեւմտեան ճոխ պիւֆէ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՅԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պանեէօ Քաչանի մասնաճիւղի կողմէ։ Այս կիրակի ժամը 16էն 24, Սալ տ'Էքլըմօնի չքեղ սրահին մէջ, 25պիս, Ավընիւ տը լա Ռէփիւպլիք Մօնռուժ։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ մեներգներ՝ Օրիորդներ Պէնկեան, Մուրատեան, Պ. Ա. Քիւփէլեան, Կապոյտ Խաչի պարախումբը ղեկավարութեամբ Օր. Ալիս Գավէզեանի։

Պանեէօ Քաչանի Նոր Սերունդի պարախումբը ղեկավարութեամբ Տիկին Հեղինէ Թորոսեանի։ Մադիլեան նուագախումբ։

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակցութեան միջոց.— Փորթ տ'Օրլէան կամ օթօպիւս 126՝ իջնել Մէրի տը Մօնրուժ։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Նկատի առնելով տպագրական ծախքերու, պետական եւ ընկերային տուրքերու ծանրութիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժմէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ – ՈՒԻՆՔ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ ԹԷ ՀԱՏԱՎԱՃՁ – ՈՒԻ ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻ – ՆԵՐԸ։

ՄԻՆՉ ԱՅԴ, ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ԲԱԺԱ – ՆՈՐԴՆԵՐԸ ԿՐՆԱՆ ՕԳՏՈՒԻԼ ՆԵՐԿԱՑ ԳԻՆԷՆ, ՓԱԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՀԱ – ՇԻՒՆԵՐԸ ԵՒ ՆՈՑՆԻՍԿ ՎՃԱՐԵԼՈՒ ՀԱ – ՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԲԱԺՆԵ – ԳԻՆԸ։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵՒԷ ՎՃԱ – ՐՈՒԻ ԶԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին Քաէֆ սրճարանի վերնայարկը։ Շարունակութիւն՝ Հ. Բալուեանի դասախօսութեան։ «Ն. Պէշիկթաշլեանի երգիծական գրականութեան մասին» կարծիքներու փոխանակութիւն։ Մուտքը ազատ է։

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբը շնորհակալութեամբ ստացած է 2000 ֆր. ընկեր Ալեքսանդր Փանոսեանէ, մեր վերջին պարահանդէսի խնջոյքի առթիւ։

ԱՀՀ. ՁԵԶԻ ԿԱՂԱՆԴՉԻՔ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ 1954

Խմբագրութիւն եւ հրատարակութիւն

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

504 էջ, 200է աւելի նկարներ, ամէն ճաշակի յարմար այլազան եւ ճոխ բովանդակութեամբ։ Աշխատակցած են, ի միջի այլոց Ուիլեըմ Սարոյեան, Արամ Հայկազ, Հայր Ներսէս Ակինեան, Շ. Միսաքեան, Ճորճ Մարտիկեան, Կ. Սասունի, Գուրգէն Մխիթարեան, Հուրի Իփէքեան, Մ. Իշխան, Զարեհ Մուրաֆեան, Տիգր. Բաղդասարեան, Սօս Վանի, Եդ. Պօյաճեան, Արամ Սահակեան եւ ուրիշներ։ Տրուած են բոլոր աշխատակիցներու ձեռագրերէն նմոյշներ։ Գեղարուեստական, երգիծական, մարզական, կէս-բժշկական ընդարձակ բաժիններ։

Տարեգիրքը կը կարդացուի հաճոյքով եւ հետաքրքրութեամբ, մէկ ծայրէն միւսը, որեւէ ժամանակ։

ԳԻՆԸ 1200 ՖՐԱՆՔ

Թղթատարի ծախքով 1270 ֆրանք։

Ստանալ «Յառաջ»ի խմբագրատունէն։

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԻՍԻ ԵՒ ՇՐՋԱՆԻ ԴԱՂՈՒԹԻՒՆ

ՆԻՍ, 8 Դեկտ.— Նիսի Հայկ. Եկեղեցւոյ կրօն. Ընկերակցութեան նորընտիր վարչութիւնը, ընտրուած 1953 Նոյեմբեր 29ի ընդհ. ժողովէն, ուր ներկայ էին 85 հայրենակիցներ, կուգայ հրապարակաւ յայտարարել զաղութիս թէ ինքն է պաշտօնական մարմինը, եւ թէ ապօրինի է նախորդ վարչութեան առենապետին Սալվօ Սվաճեանի ձեռնարկը նոր վարչութիւն կազմելու։ Կը հրաւիրէ Նիսի եւ շրջանի հայութիւնը շրջահայեաց ըլլալ եւ ոչ մէկ աստղագրութիւն տալ իր կողմէ ներկայացուած ցանկին։

Ի դիմաց կրօն. Ընկերակցութեան նախագահ Բ. ԿԷտիկեան

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբի վիճաբանական ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21·15ին Ազգ. Տան մէջ։ Նիւթը՝ Ուիլեըմ Սարոյեանի վերջին վէպը, Րոճ վակրամ։ Գիրքը կը ներկայացնէ ընկերուհի Սեդա Յարթթաճեան։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։— Հայերէնի դասերը ժամը 20·30ին։

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, Ազատի սրահը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՊԱՆԵՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴԻ ՄԱՐՍԷՅԼԻ Շրջ. վարչութիւնը կազմակերպած է Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի 9րդ տարեդարձը, Յունուար 15ին Ալհամպրայի մէջ, իրիկուան ժամը 21էն մինչեւ լոյս։

Կը խնդրենք բոլոր միութիւններէն նկատի ունենալ։

Այժմէն ապահովեցէք ձեր սեղանները ընկ. Վ. Փարթամեանէ, 36 ռիւ տէ Տօմինիքէն։

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կը խնդրուի ազգային կազմակերպութիւններէն նկատի ունենալ Սեբաստիոյ Մուրատ Ուսումնասիրաց տարեկան հանդէսը, Փետր. 20ի չաբաթ իրիկունը։

× Նկատի ունենալ նաեւ Փետր. 12ը եւ բաժչտական երեկոյ տրուած Իվթեսիլէի և Տիրուհի Զաւափեանի կողմէ։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ...

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ

կը մօտենան։

Բնաւ մի՛ մտահոգուիք

Գացէք անուշավաճառ

Ս. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ

32, Rue Trévise

Tél. : TAI. 65 - 44

Հոն պիտի գտնէք ամէն կարգի անուշեղէններ, ինչպէս նաեւ հէվա եւ լօքում

Տեղին վրայ պատրաստուած

Իսկ եթէ ուզէք տունէն չինել ձեր խմորեղէնները, հոն պիտի գտնէք ամէն օր պատրաստուած թարմ թերթեր եւ

Թէյ Ֆատաիֆ

ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼԻ ԳԻՆ

Մասնաւոր զեղչ հարսնիքի, կնունքի եւ հանդէսներու։

Փուռէն ուղղակի տուն յանձնելի։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

BOSPHORE

74, Rue Sedaine, Paris (11·)

Tél. ROQ. 53 - 70

Ճաշարանը մեծ զոհողութիւններով ապահոված է Պոլսէն արեւելեան նուագախումբ մը եւ պարուհի մը ամէն գիշեր։

Մաքուր եւ անթերի սպասարկութիւն։

Ժամը 19·30էն մինչեւ կէս գիշեր։

ԾԱԽՈՒ Է

Ծախու է պարապ յարկաբաժին մը, 3 սենեակ, խոհանոց, լուացարան Պէքօնի կայարանին դիմաց։ Լաւ պայմաններ, անմիջապէս բնակելի։ Դիմել «Յառաջ»ի վարչութեան։

Imp. Araxes - 46, Rue Richer, Paris (9e)

ԱՌՕՐԵԱՑ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՊԱՏՄԱՆ ՈՒՆԵՑԷՔ

ՊՈՍՖՈՐ

Հռչակաւոր ՀԷԼՎԱՆ եւ ԼՈՌՈՒՄԸ, բոլոր հայ նպարավաճառներուն մօվ

Զանազան բոյրերով, նուշով եւ կաղինով պատրաստուած տեսակներ։

Բժիշկներու իսկ կարծիքով ԼՈՌՈՒՄՆ ու ՀԷԼՎԱՆ կը պարունակեն մեծագոյն չափով գոլ (ֆալորի)։

ԱՐՏԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ

2, RUE LOUIS ASTOUIN, MARSEILLE

ՀԱՐԱՁ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
16
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
•
MERCREDI
16 DECEMBRE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7245 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2656

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԷԿԸ ՄԻՒՍԻՆ ՋՕՐԱՎԻԳ

•

Հիմա որ Նարդունին ճամբայ ելաւ դէպ ի Միջին Արեւելք, անդամ մը եւս արծարծենք մոռցուած խնդիր մը,— մտաւոր կապ զարգացնել Հայկական Փարիզին հետ :

Շատ ենք խօսած ազգային – հանրային յարաբերութեանց թուղթերու մասին :

Տասն անգամ աւելի ժժդոյն է պատկերը, մշակոյթի տեսակէտով :

Մէկը միւսին մտաւոր չարժումէն, ճի – գէն ու վաստակէն լուր չունի, բացի ափ մը ուսումնականներէ եւ գրասէրներէ :

Փարիզի գրոց – բրոց հասարակութիւնը ինքն իր մէջ կծկուած, չի գիտեր թէ ի՛նչ կը բանին Միջին Արեւելքի մէջ :

Այս վերջինն ալ մեռաքսէ թելով մը կապուած է Հայկական Փարիզին հետ :

Կրնաք ըսել թէ աւելի սերտ կապ ունի արեւմտեան Եւրոպայի մշակոյթին քան հայկական ածուին հետ :

Անշուշտ պատկերը տարբեր կ'ըլլար, եթէ միջոցներ գտնէինք խմբական պը – տոյտներ սարքելու, պարբերաբար :

Պատահաբար անհատներ կուգան ու կ'երթան, տեսակցելով այս կամ այն խումբին հետ :

Վարդապետ մը կամ եպիսկոպոս մը որ երբեք նեղութիւն չի կրեր նոյնիսկ օգնաւով ճամբորդելու, չիտա կ'ունենայ հասարակութեան հետ :

Գրոց – բրոցը, հեղինակը հովի պէս կ'անցնի, եթէ իր բարեկամները լուր առած չըլլան :

Միջին Արեւելքը ընդհանրապէս աւելի արթուն է, անցորդէն օգտուելու համար :

Եւ անշուշտ լիովին պիտի օգտուի նաեւ Նարդունիէն, որ ե՛ւ տալիք ունի ե՛ւ առնելիք :

Ամէն պարագայի մէջ, պիտի ստեղծուի չարժում մը, չօշափելի արդիւնքով :

Բայց այս ալ պատահական է :

Անցորդը պիտի երթայ եւ պիտի վերադառնայ, որոշ հետքեր ձգելով ճամբուն վրայ, համաձայն իր արժանիքներուն :

Հարկ է հիմնական միջոցներ մտածել, աւելի սերտ եւ արդիւնաւոր կապեր հաստատելու համար :

Քանի մը տարի առաջ, կը յիշէք Սուրբ Լիբանանի Գրողներու Միութիւնը փորձեր կատարեց այդ ուղղութեամբ, սակայն կէս ճամբան մնաց, հակառակ իր ջանքերուն :

Այդտեղ եղած զրական կամ լսարանական Միութիւնները իրենց իւղով կը տապկուին : Հազիւ իրենց ընթացիկ պահանջներով կը զբաղին :

Չկայ կեդրոնաձիգ եւ հաստատուն կորիզ մը, իբրեւ ներշնչարան եւ մղիչ ուժ բոլորին համար :

Մեծ բան է, թէ կարենաք հասարակ բարեւազիր մը ստանալ երեւանէն : Այն ալ հաստքնաիր հասցէ մը տալով :

Ուրեմն կը մնայ կարելին փորձել, որպէսզի հայկական Արտասահմանի մտաւոր ուժերը դառնան զօրավիղ, փոխադարձաբար : Իրար ճանչնան, իրենց հին կամ նոր կազմակերպութիւններով :

Արդարեւ, մէկը միւսը չի ճանչնար :

Ի՞նչպէս ճանչնայ, երբ չի հետաքրքրը – ուիր : Երբ նեղ չրջանակ մը չինած է իրեն համար եւ աւելին չի փնտռեր :

Հարցուցէք փարիզահայ գրոց – բրոցի մը թէ լուր ունի՞ Միջին Արեւելքի երես – նամեայ գրական վաստակէն :

Կիսկատար կամ հակասական պատա – խաններ պիտի ստանաք :

Կը թուի թէ կորնգուցած ենք նախա – ձեռնութեան ոգին : Կը սպասենք որ մէկը առաջնորդէ, ինչպէս հանրային կեանքի մէջ :

Այս ընթացքով, իւրաքանչիւրը պիտի լճանայ ինքն իր մէջ :

Շ.

ԾԱՆՐԱԿՇԻՌ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

« ԵԹԷ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆ ԸԼԼԱԼ Կ'ՈՒԶԷՔ...»

•

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ ԿԸ ՍՊԱՌՆԱՆ ՎԵՐԱ – ՓՆՆԵԼ ԻՐԵՆՑ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ամերիկեան Խորհուրդին դատարման առթիւ, որ տեղի կ'ունենայ Փարիզի մէջ, Բչ. օրէն ի վեր եւ որուն կը մասնակցին 14 պինակից պետութեանց արտաքին եւ եմտական նախարարները, 40 հոգի, ծանրակչիռ ազդարարութիւն մը ուղղեց Մ. Նահանգներու դլխաւոր ներկայացուցիչը, պ. Ֆ. Տըլլըս

Նախարարը կէս ժամ խօսեցաւ ժողովին մէջ, յետոյ նոյն ազդարարութիւնը կրկնեց նեց լրագրական ասուլիսի մը ընթացքին որուն ներկայ էին մօտ 300 թղթակիցներ : Երկու պարագաներուն մէջ յիշեցուց թէ «Մ. Նահանգները պիտի հարկադրուին վերաքննել իրենց քաղաքականութիւնը Եւրոպայի մէջ» :

Պ. Տըլլըս առաջին ազդարարութիւնը ուղղեց դռնփակ նիստի մը մէջ : Հրատարակուած տեղեկութեան համաձայն, այդ առթիւ յատկապէս չեչտած է թէ անհրաժեշտ է փութացնել եւրոպական բանակի վաւերացումը : Նոյն իրիկունը ժամը 6ին տեղի ունեցաւ լրագրական ասուլիսը, ուր նոյն միտքերը կը յայտնէր հրապարակաւ : Ահաւասիկ իր խօսքերը, որոնք մեծ յուզում պատճառեցին Ֆրանսայի մէջ :

Յայտնելով հանդերձ թէ չուզեր ճնշում բանեցնել Ֆրանսայի վրայ, նախարարը պարզապէս ազդարարութիւն մը ուղղեց որուն չէչտը քիչ մը կոպիտ էր, ինչպէս դիտել կուտան տեղական թերթերը : Բա – ցատրեց թէ Եւրոպան ուժասպառ եղած է դարաւոր պայքարներ մղելով ինքն իրեն դէմ : « Անհրաժեշտ է որ դադրի այս հա – ւաքական անձնասպանութիւնը : Անհրա – ժեշտ է որ Ֆրանսա եւ Գերմանիա համա – ձայնին եւ առողջ եւ բանիմաց քաղաքա – կանութիւն մը հաստատուի Եւրոպայի մէջ : Միայն միացեալ պաշտպանութիւնը, եւրոպական միաբանութիւնը կրնան մղել Մ. Նահանգները որ չարունակեն իրենց զօրակցութիւնը Եւրոպացիներու հետ : Անհ. ժեշտ է չուտով վաւերացնել միացեալ պաշտպանութեան դաշինքը » :

Երբ հարցուցին թէ ի՛նչ կը նշանակէ « չուտով»ը, պ. Տըլլըս մերժեց աւելի յատկ երթալ, բայց որոշապէս հասկցուց թէ Մ. Նահանգներուն խորհրդարանը երբ յառաջիկայ մարտին քննէ արտաքին օգ – նութեան նախահաշիւը, անհրաժեշտ եղ – րակացութեան պիտի յանգի, « եթէ այդ պահուն արեւմտեան Եւրոպայի միութիւ – նը իրականացած չըլլայ» : Եւ բացատր – ւեց.

— « Եթէ Եւրոպան անձնասպան ըլլալ կ'ուզէ, թող առանձին դործէ այդ անձ – նասպանութիւնը » :

Իր յայտարարութեան համաձայն, « ա – մերիկեան զօրքը Եւրոպա պիտի մնայ Ա – լանտեան դաշինքին տեւողութեան ըն – թացքին : Գալով դաշինքը 50 տարի եր – կարաձգելու հարցին, ինչպէս կը թելա – դրեն Ֆրանսական չրջանակներու մէջ, պ. Տըլլըս բացատրեց թէ «դաշնագիրը ան – սահման տեւողութիւն ունի եւ անըմբռնե – լի է որ խզուի, եթէ օգտակար նպատակի մը կը ծառայէ : Դաշնագիրները աւելի շատ կը տեւեն իրողութիւններով քան թէ մանաւանդ պայմանաժամով» : Ցետոյ ը – ստ թէ միտք չունին 1954ին եւ առնելու Հնդկաչինի պատերազմին օգնելու յանձ – նառութիւնը եւ թէ Մ. Նահանգները իր – րեւ սպառնալիք չեն դործածեր այդ պա – րագան » :

Ուրիշ հարցումի մը պատասխանելով, նախարարը յայտարարեց թէ «մենք պիտի չժխտենք Ալանտեանի դաշինքը, բայց հարկ պիտի ըլլայ քննել թէ ինչպէս պի – տի գործադրուի : Եթէ դէպքերը հարկա – դրեն վերազնահատում կատարել, ան – չուչտ հետեւանքներէն մէկը պիտի ըլլայ Մ. Նահանգներու զինեալ ուժերուն բաշ – խումը» : Գալով եւրոպական բանակի դաշնագրին վերաքննութեան, որպէսզի աւելի ընդունելի ըլլայ Ֆրանսայի Ազգ. ժողովին համար, պ. Տըլլըս ըսաւ թէ դաշ – նագրի մասին նորէն բանակցելու կամ զայն վերաքննելու որ եւ է փորձ անկա – րելի պիտի դարձնէ անոր վաւերացումը որոշ ժամանակաշրջանի մը մէջ : Այս առ – թիւ յիշեց թէ առաջարկ մը ներկայաց – ուած է Մ. Նահանգներու լսորհրդարա – նին, 50 առ հարիւր կրճատելու համար եւրոպական վեց պետութեանց յատկաց – ուած օգնութիւնը, եթէ դաշնագիրը չվա – ւելացուի 1954ի սկիզբը : Երբ հարցումը կրկնեցին, դաշնագրի վերաքննութեան մասին, մերժեց պատասխանել :

Ի՞ՆՉ Է ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՈՒԶԱԾԸ

Ինչպէս գրած էինք երէկ, ժողովին բա – ցումը կատարեց Ֆրանսայի արտաքին նախարարը, պ. Պիժօ : Այս առթիւ խօսած ճառին մէջ, պ. Պիժօ իրեն յատուկ ոճով մը պարզեց Ֆրանսայի բաղձանքները : Իր խօսքերէն կը հետեւի թէ Ֆրանսա կ'ուզէ 17 տարուան պայմանաժամը բարձրացնել 50 տարուան, ներդաշնակելու համար եւրո – պական միացեալ բանակի տեւողութեան հետ : (Այդ բանակին պիտի մասնակցին Ֆրանսա, Գերմանիա եւ ուրիշ չորս եւրո – պական պետութիւններ) : Ցետոյ հասկը – ցուց թէ Ֆրանսա կ'ուզէ որ Մ. Նահանգ – ներու խորհրդարանը երաշխաւորէ թէ ա – մերիկեան զօրքը պիտի չհեռանայ եւրո – պայէն :

Ահաւասիկ իր յիշած երկու դլխաւոր կէտերը.—

1.— « Գոնէ մինչեւ որ հաստատուն վի – ճակ մը ստանայ այն հաշտութիւնը որուն պիտի նուիրենք մեր կեանքը, անհրաժեշտ են փոխարինութիւն մը և երաշխիքներ եւ – րոպական ցամաքին վրայ» : Մասնաւոչա – պէս այս յայտարարութենէն կ'եդրակա – ցնեն թէ մինչեւ որ Ֆրանսա վստահ ըլլայ թէ վեց պետութեանց միաբանութեան մէջ Գերմանիան նորէն իրեն դէմ պիտի չծա – ռանայ իբրեւ թշնամի, արտաքին ուժերը, ուրիշ խօսքով Մ. Նահանգներուն եւ Անդ – լիոյ զօրքը պէտք է յանձն առնեն ի հար – կին օգնել Ֆրանսայի :

2.— « Եթէ եւրոպայի պաշտպանու – թեան եւ անհատութեան հաւաքական կազ – մակերպումը կը նշանակէ թէ ներկայ ազ – գային մեկուսացումներուն տեղ պիտի հաստատուի բուն իսկ Եւրոպայի մեկու – սացումը, այն ատեն չատ անստոյգ կը դառնայ յառաջդիմութիւնը, մանաւանդ որ չատեր պիտի փորձուին ապաւէն փնտռել անցեալ ժառանգութեանց մէջ» :

Բանդէտներ այս խօսքէն ալ կը հետե – ցնեն թէ մինչեւ որ Ֆրանսա վստահ չըլ – լայ թէ Մ. Նահանգները աստիճանաբար եւ պիտի չքաշեն իրենց զօրքը, դերման զօրաթաժիններու կազմութեամբ, չատ մը Ֆրանսացիներ պիտի վերադառնան ազ – գայնականութեան, կամ նոյն իսկ պիտի փորձեն մօտենալ Ռուսիոյ, որ Ֆրանսայի նախապատերազմեան աւանդական զինա – կիցն է Գերմանիոյ դէմ :

Իրազեկ աղբիւրէ մը կը հաւատան թէ Պ. Պիժօ ըսած է որ Ֆրանսական կառա – վարութիւնը կ'ըմբռնէ եւրոպական բա – նակի դաշնագրին վաւերացման փութա – ցումը, բայց թէ այդ ծրագրին քննութեան համար անցած երեք տարիները բաւական չեն հարթելու երեք դարերու հակամար – տութիւնը : Նախարարը իր ճառին մէջ բացատրեց թէ ուղղակի կապ մը կայ եւ – րոպական բանակին եւ Հնդկաչինի պատե – րազմին միջեւ : Ըսել կ'ուզէ թէ ցորչափ Ֆրանսա կը կրէ այդ պատերազմին բեռը, դժուար է փութացնել եւրոպական բանա – կի դաշնագրին վաւերացումը, այսինքն ճամբան հարթել Գերմանիոյ վերազինման համար : Ցետոյ յայտարարեց թէ երբեք այն տեսակէտը ունեցած չեն թէ Ատլան – տեան դաշինքը Ազգ. ժողովին տեղը պի – տի բռնէ եւ կամ ատլանտեան դաշինքը եւ եւրոպական միաբանութիւնը հակամարտ բաներ են :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԳԱՆԳԱՏԻ ՄԸ ԱՌԹԻԻ

Բաւուոր ընկեր մը կը տրտնջայ :

— Ինչո՞ւ պատմական, հայրենասիրա – կան վէպեր չէք հրատարակեր, իբրեւ թերթօն :

Եւ կ'առաջարկէ ֆանի մը գիրքեր, մեծ մասը Ա. Շիտանեանի գործերէն :

Անշուշտ սիրտը պիտի կոտրի, երբ ը – սեմ թէ այդ վէպերը գրականութիւն եւ պատմութիւն չեն, այլ *մասալ* :

Գալով իր գանգատին, արդեօք համ – բա՞ծ է *Յառաջի* հրատարակած պատ – մական – հայրենասիրական վէպերը, տա – րիներու ընթացքին :

Շատերու մէջէն մէկը յիշած ըլլալու համար, ըսեմ թէ Մուրացանի « Գէորգ Մարզպետուն»ին բոլորովին սպառած էր :

Երկրորդ Աշխարհամարտէն առաջ, ստուգեցինք թէ մէկ հատիկ օրինակ մը կը գտնուի Վենետիկի Մխիթարեանց վանքը :

Բարեհաճեցան մեզի տրամադրել : Օրի – նակեցինք եւ հրատարակեցինք :

«*Յառաջ*» միջոցներ չունէր գրքի վերա – ծելու վէպը : Բայց մեր երկու պաշտօնա – կիցները, «Յուսաբեր» եւ «Հայրենիք» արտատպելով միեւնոյն ատեն լոյս ընծա – յեցին իբրեւ առանձին հատորներ :

Երեւանի մէջ ալ հրատարակեցին, հո – գեբանական պահու մը : Իսկ Ամերիկայի մեր ընկերները անգլերէնի կը թարգմա – նեն, իրենց եռամսեայ մեծ պարբերակա – նին մէջ :

Դեռ ո՞ր մէկը յիշել — *Խաչադողի Ցի – չատակարանը, Թէնդը, Կարմիր Ժամուց, Թորոս Լեւոնի, Անին Ծախուեցաւ, Արշակ Բ.*, եւայլն :

Կրնանք ամբողջ Բաֆֆիին նորէն տպել, եթէ ընթերցողներու մեծամասնութիւնը պահանջէ :

Պէտք է արդար ըլլալ : «Ո՞վ սպանեց»ն ալ իր հասարակութիւնն ունի : Ջըրչիլը, Այգընհաուըրը եւ ուրիշ ականաւոր դէմ – քեր անգամ այդպիսի վէպեր կը կարդան իրենց ազատ ժամերուն, իբրեւ մտքի մարզանք :

Միօրինակութիւնը լաւ բան չէ : Աւելի ֆան երբեմ պէտք ունինք ընդհանուր զար – գացման :

Ես անձնապէս դժգոհ եմ որ *Յառաջը* ա – ւելի լայն տեղ չի տար օտար արտադրու – թեանց, թարգմանելով գրական, պատ – մական, գիտական եւն. վէպեր :

Ամէն ինչ որ հայերէն է, անպատճառ լա՞ւ կ'ըլլայ : (Սմբատ Բիւրատ ալ չէ՞մ ուզեր...) :

Եւ յետոյ, չի բաւեր միայն սիրտը սնու – ցանել, հին փառքերու յիշատակներով : Անհրաժեշտ է միտքն ալ մշակել : Գոնէ արթնցնել :

Այդ նպատակին կը ծառայեն գիտական, նոյնիսկ արկածախնդրական վէպերը :

Վ.Ա.Հ.

ՆԻՍԻ ԹՆՃՈՒԿԸ

Թէր ու դէմ նամակներ կը ստանանք Նիսէն, Դեկտ. 9ի թղթակցութեան առ – թիւ : Առանձին պիտի քննենք ամբողջ հարցը, ուր անդամ մը եւս երեւան կու – գայ թէ կրօն. Ընկերակցութեան նախորդ վարչութեան կարգ մը անդամներն են «փոթորիկ»ին դլխաւոր պատասխանա – տուները :

ՓՐԱՊԱՆՆԵՐԸ դործադուլ մը սարքած են այսօր, չորեքշաբթի : Ինանութները գոց պիտի մնան ամբողջ օրը :

Ո՞Վ Է ԱՐՈՒԹԻՆՈՎ

Ինչպէս հաղորդած էր «Ծառայ», Հայաստանի կեդր. կոմիտէի ընդհ. քարտուղարի պաշտօնէն արձակուած եւ անդամակցութենէ արտաքսուած է Գ. Ցարուճեան (Արուտինով)։

1937 Սեպտ.ին Գ. Ա. Արութինով մը – տաւ Հայաստան, Բերիայի ծանօթյօդուածէն վերջ, որ պիտի յիշուի Հայոց պատմութեան մէջ, իբրեւ ազդանշանը մտաւորականներու կոտորածին, «փոչիացնել եւ հողմացրիւ անել...»։

Նոյն տարուան 27 Սեպտ.ի «Խ. Հայաստան» թերթի մէջ կը ծանուցանէր ի լուր աշխարհի.

— «Մեծ Stalinի անմիջական ցուցմով ու նախաձեռնութեամբ երեւան հանուեց ու հողմացրիւ արուեց Հայաստանի կոմկուսակցութեան եւ կառավարութեան դեկավար դերքերում բոյն դրած հայ ժողովրդի անարդ թշնամիների վոհմակը»։

Սեպտ. 30ին, նոյն թերթը կը յայտնէր թէ Ամատունիի խմբակի ջանջախումբը կատարած է միութենական կեդրոնական կոմիտէի եւ անձամբ ընկեր Stalinի օգնութեամբ եւ դեկավարութեամբ։

Այս առթիւ պաշտօնէ կ'արձակուէին Ա. Ամատունիի եւ Ստ. Ակոբովի կենդր. կոմիտէի ինը անդամներէն՝ եօթը հոգին, կը մնային միայն երկուքը իրենց պաշտօնի վրայ՝ Մ. Ն. Դանիէլեան եւ Կ. Շ. Գրիգորեան։

Կեդր. Կոմիտէն կը կազմուի Ա. քարտուղարի Գ. Ա. Արութինովի դլխաւորու – թեամբ։

Նոր քարտուղարը Թիֆլիսէն կուգար գործադրելու Սթալինի եւ Բերիայի մտահղացումները։ Կուգար Հայաստան անարդ պաշտօնով մը, ու պիտի մնար անոր վրայ, մինչեւ մեր օրերը, մինչեւ երէկ։

Ո՞վ էր Արութինով։ Ծնած Վրաստանի Թէլաւ քաղաքը, դաւակը վրացախօս ընտանիքի մը։ Ժամանակ մը եղած է նոյն քաղաքի կուսակցական կոմիտէի քարտուղար եւ Չեկայէ աշխատակից։ Ցետոյ՝ Թիֆլիզի բանուորադիւղացիական ժողովրդական կոմիտէի եւ վրաց կոմունիստ կուսակցութեան վերատուչիչ յանձնաժողովի նախադահի տեղակալ։ Աւելի վերջ, բարձրանալով իր պաշտօնէն եղաւ Վրաստանի կոմունիստ կուսակցութեան քարտուղարութեան անդամ, ապա՝ քարտուղար Թիֆլիսի քաղաքական կոմիտէի։

1937ին Մայիսին Վրաստանի կուսակցական համագումարին ընտրուեցաւ՝ կուսակցութեան կեդր. կոմիտէի Բիւրոյի անդամ, պահելով նաեւ Թիֆլիսի կեդր. Կոմիտէի Բ. քարտուղարի պաշտօնը, որ առաջին քարտուղարն էր Լ. Բերիան։

Ահա թէ ով էր Արութինով, Սթալինի եւ Բերիայի նշանակած մարդը, որ ձեռք պիտի առնէր Հայաստանի մաքրագործումի աշխատանքները, մաքրագործում, որ Ամատունի, նախկին իշխանաւորը, անկատար թողած էր։

ԹԱՏԵՐԱԿԱՆ ԴԷՄՔԵՐ

ՍԵՐՈՎԲԷ ՊԷՆԿԼԵԱՆ

★

Անցեալ անգամ պարզած էինք Մաղաքեան Թատրոնի ծագումը եւ զործունէու – թիւնը, տալով կենսագրական ծանօթու – թիւններ իր հիմնադրին՝ Պետրոս Մա – զաքեանի մասին։ Այսօր պիտի ներկայա – ցնենք Արեւմտահայ Թատերական չարժ – ման ուրիչ մէկ հանդրուանը՝ Պէնկլեան Թատրոնը, որ 1877 – 87 բոլորած է Թա – տերական փայլուն շրջան մը։

Պէնկլեան Թատրոնը արեւմտահայ բե – մական չարժման մէջ իր մասնաւոր տեղն ու կարեւորութիւնը ունեցած է որովհե – տեւ մշակած է միայն դուռաներգական սեռը եւ իր գոյութիւնը պատիւ բերած է արեւմտահայ բեմին։ Հակառակ անոր որ Պէնկլեան Թատրոնը հիմնուած է Կ. Պոլ – սոյ մէջ, իր գործունէութեան երկար ու բեղնաւոր շրջանը անցած է գլխաւորաբար Անդրիանուպոլսոյ, Ցունաստանի, Զմիւռնիոյ եւ Եգիպտոսի մէջ։ Եւ այս բոլոր վայրերուն մէջ Սերովբէ Պէնկլեան տա – րած եւ բեմական փայլուն յաղթանակներ։

Ծնած է 1835ին, Բերա։ Բարեկեցիկ ընտանիքի զաւակ, իր ծնողքին թելադրու – թեամբ կանուխէն նետուած է առեւտուրի ասպարէզը՝ եւ այդ պատճառով իսկ զուրկ մնացած է ուսումէ։ Իր բեմական գործունէութիւնը սկսած է Խասգիւղի Թատերական չարժման մէջոցին, ուր իբրեւ սիրող մասնակցած է Մաքաղեանի եւ Աճէմեանի կողմէ տարբեր ներկայացումներուն։

Այս անուն երիտասարդը իր ժամանա – կին դէպի Թատրոն ձգտող անզուսպ յոր – ձանքէն զբաւած եկած ու ինկած է բեմ, առանց տարրական դիտակցութիւնը ու – նենալու բեմական արուեստին նշանակու – թեան եւ կոչումին։ Խասգիւղի մէջ սար – քուած անջատ ներկայացումները թէեւ ոահմանափակ ու կիսկատար, սակայն ու – սումնատենչ շրջանակի մը մէջ, ընդհա – նուր խանդավառութիւն ստեղծած եւ Կ. Պոլսոյ Թաղային ուրիչ Թատերական ան – ջատ չարժումներուն հետ հայ ժողովուր – դին միտքն ու ճաշակը պատրաստած էին՝ արժանաւորապէս ըմբռնելու եւ քաջալե – րելու Արեւելեան Թատրոնի կազմութիւ – նը։

Արեւելեան Թատրոնի ծագման առաջին օրէն, դուրսի ամէն ղրաղում Թողած, Պէնկլեան անդիմադրելի եռանդով մը կը նուիրուի բեմին եւ օրէ օր դէպի Թատե – րական ասպարէզը ձգտող փափաքն ու սէրը այնքան կը մեծնայ իր մէջ որ կը սկսի հայերէն կարդալ – դրելու դասեր առնել Ռոմանոս Սէմէֆճեանէ, որ Արե – ւելեան Թատրոնի այդ շրջանի յուշարարն էր։ Մինչեւ այդ տարին, Պէնկլեան իր դերերը կը կարդացնէր իր ընկերներուն եւ պատնիք մտիկ ընելով զոյ կը սորվէր։ Այս պարագան խորհիլ կուտայ յիշողու – թեան այն բացառիկ կարողութեան վրայ զոր ունեցած եւ պահած է մինչեւ իր կեանքին վերջին օրերը։

Արեւելեան Թատրոնին մէջ Պէնկլեան հետզհետէ կարեւոր դերք մը կը զրաւէ ստանձնելով հակառակորդի դերեր, որոնց մէջ մեծ համբաւ կը չահի, որքան իր ճըլունն չարժուձեւերուն, նոյնքան ալ իր բարձր հասակին, բամբ ու զոռ ձայնին եւ ստանձնած դերերուն իր փիզիքականին հետ ունեցած ներդաշնակութեան շնորհիւ։ Այս շրջանին իր ստանձնած կարեւոր դերերէն կարելի է յիշել Էչրէֆ Ցատանի (Կործանում Ռուբինեանց թագաւորութեան), Վիլպրէօնի (Փարիզի Աղմատներ – րը), Սպարապետի (Երկու Ցիսնապետ), Միլլէրի (Հաւատ, Ցոյս, Սէր) կարեւոր դերերը։

Այնուհետեւ Պէնկլեան երկար տարիներ անվերապահ խանդով մը կը մասնակցի Վարդովեան Թատրոնի ներկայացումնե – րուն եւ իր ստանձնած կարեւոր դերերով կը հանդիսանայ նոյն Թատրոնի զլխաւոր ուժը։ Իր աշխատակցութեան շրջանին Պէնկլեան ոչ միայն ընտիր դերակատար մը եղած է Վարդովեան Թատրոնին մէջ, այլեւ վերին աստիճանի բծախնդիր ու նը – պաստաւոր բեմադրիչ մը։ Իբրեւ բեմա – յարզար եղած է խիստ պահանջկոտ եւ արդար ըլլալու համար պէտք է ըսել թէ Վարդովեան ոչ մէկ ծախքի առջեւ ընկը – կած է։ Ժամանակակից ականատեսներ կը վկայեն թէ Վարդովեան Թատրոնի կահ – կարասիները եւ բեմական յարդարանքը ե – ղած են անթերի։ Պղտղներ եղած են նոյնիսկ թէ՝ Կ. Պոլսոյ մէջ ոչ մէկ Թատրոն այնքան հարուստ բեմական կարասի – ներ եւ կազմածներ ունեցած է, որքան Վարդովեան Թատրոնը, ոչ իսկ Փերթի Շանի բեմը, ուր յաճախ ներկայացումներ տուած են Sառա Պէռնար, Չարլինկ, Ռէ – ժան եւ Քոքըլէններըը։

Սակայն Պէնկլեանի փառքը տիրապե – տող կը դառնայ 1875էն անդին, երբ Վար – դովեանի Թատերական կազմակերպու – թիւնը կը մարի եւ ինք հիմնելով Թրքա – հայ Օփերա – Քոմիք, օփերէթ եւ Վոդը – վիլի խումբը կը մեկնի Անդրիանապոլիս։ Ասիկա իր համբաւաւոր Թատերական պը – տոյտներուն սկիզբը կ'ըլլայ։ Իր դուռա – ներզական ճոխ խաղացանկին վրայ կ'ա – ւելցնէ կարգ մը եւրոպական ու Թրքական առամներ եւ կատակերգութիւններ։ Ան – րիանապոլսոյ մէջ մեծ ընդունելութեան արժանանալէ ետք խումբը կը վերադառ – նայ Պոլիս, լաւագոյն կազմակերպու – թեամբ մը Ատանա մեկնելու համար։ Այ – նուհետեւ պատյար չարունակելով Պէնկ – լեան Թատրոնը կը չրջի Զմիւռնիա, Սե – լանիկ, Քասալա, Արչիպելագոսի կղզի – ները եւ 1883ին կ'այցելէ Ասիանք, Փաթ – րաս, Զանթա եւ Պերզու։

Պէնկլեան Թատրոնի Ցունաստանի մէջ դտած անօրինակ յաղողութիւնները կար – կառուն ապացոյցն են Հայկ. տաղանդին ճշմարտութեան։ Եթէ մանաւանդ նկատի առնենք այն պարագան որ Ցոյները միչտ իրենցմէ ստորադաս նկատած են Հա – յերը դեղարուեստի մարզին մէջ։ Այնքան խոր եղած է Պէնկլեան Թատրոնին Թողած ազդեցութիւնը Աթենական ոստանին մէջ, որ ամէն նախապաշարում մէկդի Թողլով հելլէնական մամուլը եւ մասնա – ւորապէս Թատերական յայտնի քննադատ Իպիսօրիտիս Սքըվիալիս Աթէնքի «Էֆի – մէրիս» Թերթին մէջ ստորագրած է քր – նիկ մը 1883 Օգոստոս 7ին, որուն մէջ խանդավառ դնահատութեամբ խօսած է հայ արուեստին մասին։ Նոյնիսկ արդար մաքրատեսութեամբ մը բաղդատած է Պէնկլեանի ներկայացումները յունական խումբերու ներկայացումներուն հետ, խոստովանելով վերջիններուն խեղճու – թիւնն ու տկարութիւնը։

1884ի գարնան, Ցունաստանէն կը վե – րադառնան Կ. Պոլիս եւ վեցամսեայ գոր – ծունէութենէ մը եաք 36 հոգիներու դլու – խըն անցած Պէնկլեան կը մեկնի Եգիպ – տոս։

Բուրդերու երկրին մէջ 1885ի ձմեռնա – յին եղանակը կ'անցընեն ներկայացնելով իրենց խաղացանկի ամբողջութիւնը, Գա – հիրէի Էօզպէքիէի պարտէզին բեմին վրայ եւ կը դառնան մեծ յաղողութիւն։ Վերա – դարձակ բեմայարդար մը։ Իբրեւ բեմա – յարդար եղած է խիստ պահանջկոտ եւ արդար ըլլալու համար պէտք է ըսել թէ Վարդովեան ոչ մէկ ծախքի առջեւ ընկը – կած է։ Ժամանակակից ականատեսներ կը վկայեն թէ Վարդովեան Թատրոնի կահ – կարասիները եւ բեմական յարդարանքը ե – ղած են անթերի։ Պղտղներ եղած են նոյնիսկ թէ՝ Կ. Պոլսոյ մէջ ոչ մէկ Թատրոն այնքան հարուստ բեմական կարասի – ներ եւ կազմածներ ունեցած է, որքան Վարդովեան Թատրոնը, ոչ իսկ Փերթի Շանի բեմը, ուր յաճախ ներկայացումներ տուած են Sառա Պէռնար, Չարլինկ, Ռէ – ժան եւ Քոքըլէններըը։

Սակայն Պէնկլեանի փառքը տիրապե – տող կը դառնայ 1875էն անդին, երբ Վար – դովեանի Թատերական կազմակերպու – թիւնը կը մարի եւ ինք հիմնելով Թրքա – հայ Օփերա – Քոմիք, օփերէթ եւ Վոդը – վիլի խումբը կը մեկնի Անդրիանապոլիս։ Ասիկա իր համբաւաւոր Թատերական պը – տոյտներուն սկիզբը կ'ըլլայ։ Իր դուռա – ներզական ճոխ խաղացանկին վրայ կ'ա – ւելցնէ կարգ մը եւրոպական ու Թրքական առամներ եւ կատակերգութիւններ։ Ան – րիանապոլսոյ մէջ մեծ ընդունելութեան արժանանալէ ետք խումբը կը վերադառ – նայ Պոլիս, լաւագոյն կազմակերպու – թեամբ մը Ատանա մեկնելու համար։ Այ – նուհետեւ պատյար չարունակելով Պէնկ – լեան Թատրոնը կը չրջի Զմիւռնիա, Սե – լանիկ, Քասալա, Արչիպելագոսի կղզի – ները եւ 1883ին կ'այցելէ Ասիանք, Փաթ – րաս, Զանթա եւ Պերզու։

Պէնկլեան Թատրոնի Ցունաստանի մէջ դտած անօրինակ յաղողութիւնները կար – կառուն ապացոյցն են Հայկ. տաղանդին ճշմարտութեան։ Եթէ մանաւանդ նկատի առնենք այն պարագան որ Ցոյները միչտ իրենցմէ ստորադաս նկատած են Հա – յերը դեղարուեստի մարզին մէջ։ Այնքան խոր եղած է Պէնկլեան Թատրոնին Թողած ազդեցութիւնը Աթենական ոստանին մէջ, որ ամէն նախապաշարում մէկդի Թողլով հելլէնական մամուլը եւ մասնա – ւորապէս Թատերական յայտնի քննադատ Իպիսօրիտիս Սքըվիալիս Աթէնքի «Էֆի – մէրիս» Թերթին մէջ ստորագրած է քր – նիկ մը 1883 Օգոստոս 7ին, որուն մէջ խանդավառ դնահատութեամբ խօսած է հայ արուեստին մասին։ Նոյնիսկ արդար մաքրատեսութեամբ մը բաղդատած է Պէնկլեանի ներկայացումները յունական խումբերու ներկայացումներուն հետ, խոստովանելով վերջիններուն խեղճու – թիւնն ու տկարութիւնը։

1884ի գարնան, Ցունաստանէն կը վե – րադառնան Կ. Պոլիս եւ վեցամսեայ գոր – ծունէութենէ մը եաք 36 հոգիներու դլու – խըն անցած Պէնկլեան կը մեկնի Եգիպ – տոս։

Բուրդերու երկրին մէջ 1885ի ձմեռնա – յին եղանակը կ'անցընեն ներկայացնելով իրենց խաղացանկի ամբողջութիւնը, Գա – հիրէի Էօզպէքիէի պարտէզին բեմին վրայ եւ կը դառնան մեծ յաղողութիւն։ Վերա –

Այս առաջնակարգ չեկիստը Երեւան հա – սաւ ահռելաբասի տարածելով երկրին մէջ։ «Խ. Հայաստան» Թերթի Թիւերը այ – նուհետեւ լեցուեցան ձերբակալուածներու եւ աքսորեալներու անուններով։— Ամա – տունի, Ստ. Ակոբով, Հանէսօղլեան, Ա. – Թոյեան, հրամանատար հայկական տիվիզիոնին, Ա. Գուլոյեան, նախագահ ժողովրդական խորհուրդներու, Ա. Շահսուվարեան, Գուրգէն Մելիք Դադաեան, Դաստակեան, եւայլն։

... Բայց անհրաժեշտ է ամբողջ բառա – րան մը գոհերու անունները եւ անոնց հանգամանքները ճշդելու համար։

Եւ արդէն հոկտ.— նոյեմբեր ամիսնե – րուն Զեկան կը մտնէր ամէն հաստատու – Թիւններէ ներս, անխնայ գրկելով Հայաս – տանը իր բոլոր վարիչ տարրերէն։

Տակաւին երէկ Ջանան, իր Թատերա – կան ընտիր դործին «Շահնամէի»ն համար կ'արժանանար միութենական մրցանակի, այսօր կ'որակուէր «հակայեղափոխական տրիկայկ»։ Նոյնպէս կավռոչը որ 1936ինՁբանասէրն գտած հաստատուած էր երե – ւան։ «Այս վիժածները փորձում էին Թատրոնը դարձնել իրենց սեւ դաղափա – րաբանային օջախը...»։ Կը գրէր «Խ. Հայաստան» Թերթը, 1937 Հոկտեմբերին։

Ո՞վ պիտի չափէ խորութիւնը մեր կո – րուստին։ Ով լսեց Հառաչանքները ուս – ման եւ կրթութեան տէր, վարչական կա – րողութիւններով օժտուած, արուեստի եւ դրականութեան ասպարէզին մէջ փայլող հազարաւոր Հայերու, որոնք զոհ գացին Սթալինն – Բերիայի անարդ վճիռին, վրա – ցախօս եւ աղդային դղացումէ բոլորովին զուրկ Հայու մը ձեռքով։

Այսօր իր կարգին կ'ինյայ նաեւ այդ ա – նարդ վճիռը դործադրող հայանուն Արու – թինովը։

Վ. ԱՐԵԻ

ՅԱՐՈՒԹԻՒՆ ՇԱՀՐԻԿԵԱՆ

★

(Բ. եւ վերջին մաս)

Ուղղակի կամ անուղղակի ձեւերով պայքարը ուղղուած էր եւ հայ դրամատիրութեան դէմ, որի տակարացումով չահադրգռուած էին ռուս կառավարութիւնը եւ օտար դրամատէրերը, որոնց համար ուժեղ մրցակից էր հայ դրամատէրը։ Մի կողմից անհրաժեշտ էր պաշտպանել հայ բանուորութեան աշխատաւորական իրաւունքը, միւս կողմից՝ պէտք էր զգուշացնել հայ դրամատիրոջը մահացու հարուած տալուց։ Ի վերջոյ, հայ դրամատիրոջն էլ կարեւոր դործօն էր հայ ազգային կեանքում։

Բախումներով եւ հակասութիւններով հարուստ այս տարօրինակ միջավայրը, բնականաբար, չէր կարող չպղծել եւ Շահրիկեանի մտքի վրայ։ Թուրքիայից նա եկել էր պարզ հասկացողութիւններով, իրբեւ արդիւնք Թրքահայկական պայմանների, ուր դասակարգային խնդիրը դոյութիւն չունէր եւ ազդովին քաղաքական ազատութեան պայքարն էր դրուած անխտիր ամէնքի առջեւ։

Իրբեւ խուզարկու — քննադատող կամ – բողութիւններով օժտուած մարդ, որի միտքը բաց էր նորամուտ դաղափարների առջեւ, Շահրիկեանն էլ չուտով համակուում է նոր միջավայրի ոգորումներով եւ սկսում է ապրել ընկերային եւ ընկերվա – րական հարցերով։ Եւ խառնուած քով որ – րամադիր ծայրայեղութիւնների՝ նա անձնապէս դրաւուած է ընկերայինդաղափարախօսութեան ձախ հոսանքներով։ Նրան առանձնապէս հրապուրում է ռուս անիչխանական ընկերվարական կրապոտ – կինը, որի երկերը կարդում է անյապօրէն եւ որի դլխաւոր դործերից մէկ մասը թարդմանել է հայերէնի։ Դործնական կեանքում, սակայն, մասնաւորապէս, կուսակցութեան ընկերային քաղաքակա – նութեան խնդրում, նա մնում է կանդնած չափաւոր դեռնի վրայ։ Եւ այս հարցի չուրջ սուր տարակարծութիւններ ու վէ – ճեր էին ծագում նրա եւ Բազուի երիտասարդ ընկերների միջեւ։ Շահրիկեանը, սակայն վէճերից վախեցող չէր, նա պայքարի մարդ էր՝ աննկուն եւ յամառ կամքով։

Ուժեղ կամք երեւան բերեց Շահրիկեանը եւ հայ – թաթարական ընդհարումների օրերին։ Ցարական նենդ կառավարութիւնը, կովկասի իր տիրապետութեան սպառնացող յեղափոխական հրդեհը մարելու նպատակով, Հայերի դէմ էր հանել խաւարակուռ մահմեդական ամբոխը։ 1905 թ. Փետրուարին անսպասելի կերպով ըս – կսուեցին հայ – թաթարական բախում – ները։ Անհրաժեշտ էր արագ եւ կարուկ հակահարուած կազմակերպել։ Անհրաժեշտ էին նաեւ մեծ միջոցներ։

Ի միջի այլ ձեռնարկների, Դաշնակցութիւնը Շահրիկեանին ուղարկեց Հիւս. Կովկաս դրամ հաւաքելու հայ հարուստներից, որոնք չատ էլ տրամադիր չէին բանալու դրպանները։ Ձինուած Հ. Յ. Դաշնակցութեան կարմիր կնիքով, իր հետ ունենալով մի քանի փափախաւորկուիճներ, Շահրիկեան այնպիսի սարսափ ազդեց հայ Զիմզիմովների վրայ, որ սը – րանք «յօժար կամքով» փութացին վճարել իրենց բաժին հանուած դումարները։ Եւ կարճ ժամանակում Դաշնակցութիւնը ի վիճակի եղաւ մեծ քանակութեամբ դէնք հասցնել Կովկաս եւ ի դերեւ հանել ցարական կառավարութեան եւ թաթար բէկերի ու աղալարների նախած դաւերը։

Օսմանեան Սահմանադրութիւնից յետոյ, Շահրիկեանը անցաւ Պոլիս։ Այստեղ նրա առջեւ բացուեց դործունէութեան լայն ասպարէզ, եւ չուտով նա դարձաւ օրուայ մարդը, Կովկասում չափաւոր պահպանողական նկատուելու աստիճան։ Պոլսում Շահրիկեանը երեւան եկաւ, իրբեւ ծայրայեղ դաղափարների եւ յախուռն դործելակերպի չատագով։ Ցայտնի է նրա «մատը» Ազգ. Երեսփ. եւ Քաղաք. ժողովներում, ուր ղեկավար դէմք եղաւ մի որոշ ժամանակ։

Պատերազմի սկզբին, Շահրիկեանը – նարաւորութիւն ունէր հեռանալու Պոլսից, բայց ինչպէս մեր միւս ղեկավար ընկերները, նա եւս բարոյական իրաւունք չհամարեց իր անձը բաժանելու ժողովրդից։ Մնաց Պոլսում, տառապալից օրեր ապրեց եւ զոհ մնաց Ապրիլեան եղեռնին։

Իր կեանքով, դործունէութեամբ, մտաւոր կարողութիւններով եւ անհատական յատկութիւններով ինքնատիպ չէր տուած նկարագիրը էր Շահրիկեանը։ Ամ – տակրօն դաղափարական ու բարոյական ըմբռնումներով, անդիջող եւ դաժան սկզբունքի հարցերում, անողոք հակառակորդների հանդէպ, միեւնոյն ժամանակ քաղցրաբարոյ եւ ընկերական մտերիմ չրջանակում, անդուլ աշխատող, նոր մտքերի հետամուտ, սուր բանավիճող ու հարցերի խորքը թափանցելու ձգտող։ Իրբեւ մարդ եւ հասարակական դործիչ Շահրիկեանը ցցուն եւ ուժեղ անհատականութիւն էր։ Բնաւորութեան այդ դծերը երեւան են գալիս եւ նրա դրական դործերում Դաշնակցական մամուլում ցանուցիր յօդուածների, ինչպէս եւ առանձին հրատարակութիւնների մէջ։

(ՑՈՒՇԱՊԱՏՈՒՄ)

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ նախարարը նոր նա – մակատան մը բացումը կատարելով, յայտնեց թէ պատերազմի առեն քան – դուած 440 մասնաճիւղերէն 410ը վերա – չինուած են։

ՑԳԴՂՈՒԱ Ի՞Ս

•

— Ի՞նչ կա, Օրիորդ, տեղյակ ձեզանից ոչինչ նեղուն, ազգերին, ծն ոչինչ չէ՞ պատահած։ Ինչո՞ւ ես այդքան տխուր։ Ինչո՞ւ ես այդպես մտածկոտ։ Ինչո՞ւ ես այդքան չոր։ Ինչո՞ւ ես այդքան ուրախ։ Ինչո՞ւ ես այդքան ...

— Ես ոչ մի բան չեմ։ Ինչո՞ւ ես ինձ այդքան հարցաքննում։ Ինչո՞ւ ես ինձ այդքան ...

— Ես, պարզապես ես ուզում իմանալ, թե ինչո՞ւ ես այդքան տխուր։ Ինչո՞ւ ես այդքան ուրախ։ Ինչո՞ւ ես այդքան ...

— Ես ոչ մի բան չեմ ուզում իմանալ։ Ես ուզում եմ միայն, որ դու ինձ թողնես հանգիստ։ Ես ուզում եմ միայն, որ դու ինձ թողնես

Օր. ԺՕՋԼՒՔ Հ. ՍԱՍՈՒՆԻ

Պ. ԼՏՄՈՆ ՄՈԼԵՔՕ

Ամուսնացած

Փարիզ 12 Դեկտ., 1953 Մոնաքօ

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբի վիճաբանական ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21·15ին Ազգ. Տան մէջ։ Նիւթը՝ Ուիլհելմ Սարոյեանի վերջին վէպը, Րոճ Վակրամ։ Գիրքը կը ներկայացնէ ընկերուհի Սեդա Յաբեթեանագովեան։ Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ։— Հայերէնի դասերը ժամը 20·30–ին։

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս շաբաթ ժամը 21ին, Ազատի սրահը։ Պարտաւորիչ ներկայութիւն։

ՊԱՆԵՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» հնչակեան միութիւնը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժամը 20·30ին, Յանօթ հաւաքատեղին։ Խիստ կարեւոր օրակարգ։

*ՏԱՐՕՆ ՍԱԼՆՈՑ ԶՈՐԻ Հայր. Միութեան ժողովը Դեկտ. 27ին, կիրակի կէս օրէ վերջ, ժամը 2·30ին Պուլվար Օտտոյէ եկեղեցւոյ սրահին մէջ (Մարսէյլ)։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Լիոն.— Այրի Տիկին Ե. Փափազեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ Դեկտ. 20ին, կիրակի առաւօտ, Լիոնի Հայոց եկեղեցին մէջ հոգեհանդիստի պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր Պ. ԵՂԻՇԷ ՓԱՓԱԶԵԱՆի յիշատակին, անոր մահուան քառասունքին առթիւ։ Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները։

Հ. Բ. Ը. ՄԻՈՒԹԵԱՆ Փարիզի մասնաճիւղի տիկիները վերսկսած են անցեալ տարուան հայերէն լեզուի եռամսեայ մրցումի եւ մրցանակաբաշխութիւնները ունենալ տեղի կ'ունենան Նուազարեան Մատենադարանին սրահներուն մէջ, 11 Սfուար Ալպոնի։

Այս մրցումներուն սիրով կը հրաւիրուին անխտիր բոլոր հայ կազմակերպութեանց միօրեայ ղպրոցներու աշակերտները իրենց ուսուցիչներու միջոցաւ, ինչպէս եւ մանուկներ ներկայացուած իրենց ծնողքներէն, եթէ այս վերջիններս մասնաւոր կերպով կը սորվեցնեն մայրենի լեզուն իրենց զաւակներուն։

Առաջին արտասանութեան մրցումը տեղի պիտի ունենայ Դեկտ. 26ին, չաբաթ օր ժամը 16ին, երեքէն մինչեւ տասնըեօթ տարեկան մանուկներու համար, (մանչ եւ աղջիկ)։

Լաւագոյն գնահատութեան արժանացողները պիտի ստանան հազարական ֆր., երկրորդները 750ական, երրորդները 500–ական ֆրանք։

Մանրամասնութեանց եւ արձանագրութեան համար դիմել ամէնէն ուշը մինչեւ 20 Դեկտեմբեր։ Տիկին Ա. Ստեփանեանի, 19 ռիւ Սէմփլօն, Փարիզ (18)։

Tél. ORNano 52 - 54

Բնակիլ Մարսէյլ, Լիոն թէ Փարիզ

Ձեր սիրտերուն մէջ ունենալու համար

խիղդ ու յոյզ

Մի մոռնաք որ կայ ու կը մնայ

Տ Ի Ի Զ

ԾԱՆՕՒՈՒՄ Է

Աժան գնով մեքենայ եւ ռիբթիլիյնը 80–120 ժոժ 10– Մաշին ա պաւնտ, ժոժ 10։ *Հեռ. Մար. 27·87 : Բացի երկուշաբթի առաւոտներէն։*

AGENCE DES MATHURINS

58, Rue des Mathurins, Paris (8e)

Tél. ANJ. 48 - 62

BOUTIQUES - LOCAUX COMMERCIAUX - APPARTEMENTS

PROPRIÉTÉS

ՎԻԹԱՒԱՐԻ ԳՈՐԾԱԴՈՒԻՔ ՄԸ

Անգլիոյ երկաթուղիներու աշխատաւորները որոշեցին ընդհ. գործադուլ յայտարարել Դեկտ. 20ին, կիրակի, ինչ որ պիտի ջլատէ ամբողջ երկրին կեանքը, մանաւանդ որ տօնական օրեր են։ Եթէ եւք մը չգտնուի, կանգ պիտի առնեն օրական 24·000 ճամբորդի կառախումբեր որոնք երեքուկէս միլիոն մարդ կը փոխադրեն եւ 16·000 վաճառաբարձ կառախումբեր։

Նոյն օրը Լոնտոնի ստորերկրեայ կառախումբերն ալ պիտի չգտնին։ Երկաթուղիներու Արհեստակցական Միութիւնը 400·000 անդամ ունի։ Կացութիւնը այնքան ծանր է որ Ջըրչիլ ժողովի հրաւիրեց դահլիճը, ստիպողական միջոցներ ձեռք առնելու համար։ Ամենամեծ գործադուլն է այս 1926էն։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ընտրութեան թեկնածուները հետզհետէ կ'որոշուին։ Ամմա – տահանները պիտի առաջարկեն Պ. Իվոն Տէլպոսը, դիւղացիները եւ անկախները՝ Պ. Լանիէլը (վարչապետ), ժողովրդական շարժումը՝ Պ. Պիտօն (արտաքին նախարար), համայնավարները՝ Պ. Մ. Քաչէն եւն.։

ԱՆԳԱՐԱՑԻՆ կը հեռագրեն թէ Ազգ. ժողովը սկսաւ քննել այն օրինագիծը որ կը արամադրէ բռնագրաւել «Հալք» կուսակցութեան գոյքերը։ Կառավարութիւնը կը յուսայ թէ չուառով պիտի վաւերացուի օրինագիծը եւ պետութեան պիտի անցնին միլիոնաւոր ռոկլի հարստութիւնները, զորս իւրացուցած են Մ. Քէմալի հիմնած կուսակցութեան վարիչները, դլուխն ըլլալով Իսմէթ Ինէօնիւ։

ՊԱՑԹԻՒՆ մը տեղի ունեցաւ Պէյրութի մէջ, երուսաղէմի նախորդ միւֆթիին պաշտօնատան մօտ, ծանր վնասներ պատճառելով։ Մարդկային կորուստ չկայ։

ՄԱՐՈՔԻ նախորդ Սուլթանը, որ արգելափակուած է Քորսիքայի մէջ, աւելի զօրաւոր հսկողութեան մը տակ առնուեցաւ։ Առենէ մը ի վեր զրոյց կը չրջի թէ դաւադիրներ կ'ուզեն առեւանգել եւ ազատել Սուլթանը։

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ փոխ – վարչապետը, Նիքսըն, որ 70 օրուան պտոյտ մը կատարած էր արեւելքէն արեւմուտք, բանակցութիւններ վարած է Լիբիոյ մէջ, ռազմական խարխխներ հաստատելու համար։

ԹՈՒՆԻՍԻՈՑ կառավարութիւնը վաւերացոյց օրինագիծ մը որ կը չնչէ օտար զրամագլուխի դէմ հաստատուած արգելքները։ Օրինագիծը Ազգ. ժողովին պիտի յանձնուի քանի մը օրէն։ Կառավարութիւնը կը յուսայ գործադրել յունուար 27ին, երբ նախագահ ճէչլա Պայար Մ. Նահանդները պիտի մեկնի։

ԵԳԻՊՏՈՍԻ յեղափոխական առաջնորդը սկսաւ դասել նախկին նախարար մը, Ֆուատ Սերակէտտին, որ ամբաստանուած է կաշառակերութեամբ եւ ուրիշ դէղծումներով։ Պիտի դատուի նաեւ նախկին վարչապետ Նահաս փաշայի կինը, նոյն մեղադրանքով։

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ըմբոստ բանակին հրամանատարը նորէն յայտարարեց թէ պատրաստ է բանակցելու Ֆրանսայի հետ, պինադադար մը կնքելու համար, եթէ Ֆրանսա ստանձնէ նախաձեռնութիւնը։

ՔՈՐԻԱՑԻ պինադադարի ամերիկեան պատուիրակը որոշեց ընդհատել բանակցութիւնները Հիւս. Քորէացիներու հետ որոնք «նենդամիտ» կոչած էին ամերիկեան կառավարութիւնը։

ԹՒՀՐԱՆԻ համալսարանը վերաբացուած է, բայց ուսանողները կը մերժեն յաճախել, բողոքելով հաստատութեան պինուորական դրաւման դէմ։ Հինգ ուսանողներ ձերբակալուեցան դաղանի ժողովի մը միջոցին։ Կ'ըսուի թէ նոր զոհեր պիտի սարքեն, երբ Թեհրան հասնի անդլ. դեսպանատան գործակատարը։

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ի յիշատակ ԳՈՒՐԳԵՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Սիփան – Կամիտաս երգչախումբը իր ողբացեալ դեկավարին՝

Գ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

մահուան 6րդ տարելիցին առթիւ հոգեհանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, 15 ռիւ Ժան Կուժօն։

Կը նախագահէ եւ կը քարոզէ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ։

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները։

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացած ենք Պ. Պալեանէ (Անիւռ) 500 ֆրանք «Ցառաջ»ի բարդաւաճման համար։

ՅԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղի կողմէ։ Այս կիրակի ժամը 16էն 24, Սալ տ'Էրլըմօնի հզօր սրահին մէջ, 25պիս, Ավընիւ տը լա Ռէփիւպլիք Մօնռուժ։

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակցին՝ մենեջրներ՝ Օրիորդներ Պէնկեան, Մուրատեան, Պ. Ա. Քիւփէլեան, Կապոյտ Խաչի պարախումբը դեկավարութեամբ Օր. Ալիս Գավէզեանի։

Պանեէօ Քաշանի Նոր Սերունդի պարախումբը դեկավարութեամբ Տիկին Հեղինէ Թորոսեանի։ Մատիլեան նուագախումբ։

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ։

Հաղորդակցութեան միջոց.— Փորթ տ'Օրլէան կամ օթօպիւս 126՝ իջնել Մէ – րի տը Մօնրուժ։

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը կը տօնէ Մանուկներու Օրը, Դեկտեմբեր 26, Շաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ։ Մասնակցութեամբ կրթ. մարմնին։ Անշուշտ բոլորը պիտի փութան քալելել մեր փոքրիկները, եւ իրենք եւս պիտի ուրախանան լսելով անոնց դեղեցիկ արտասանութիւնները եւ երգերը մայրենի լեզուով եւ դիտելով տոմիկ պարերը։

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱԳԻՐ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի։ Այս Ուրբաթ ժամը 21ին Քաֆէ տիւ Նորտ սրահը, 4 Փլաս տը լա Մէրի։

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Նիւթ՝ Միխայէլ Վարանդեան, կեանքը եւ գործը։

Կը հրաւիրուին հայ հասարակութիւնը, մանաւանդ երկսեռ երիտասարդութիւնը։

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԻԿՆԱՆՑ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԱԾԱՌԸ

Այս կիրակի ժամը 16ին, ղպրոցին սրահներուն մէջ, 26 ռիւ Թրոյօն, Սէվր։ Այս հանդիսին սիրով կը հրաւիրուին բոլոր աշակերտներու ծնողքները եւ անոնք որ կը սիրեն վարժարանին համակրելի միջավայրը։

Նաւարխով պատրաստուած յայտագիր, մասնակցութեամբ՝ աշակերտներու, Եուկոսլաւ ազգային պարախումբին լաւագոյն պարուհիներէն խումբ մը, եւ արտասահմանէն հասած հայ աճպարար մը։

ԵՒ ՋԱՆԱԶԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ։

Արեւելեան եւ արեւմտեան ճոխ պիւֆէ։

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԱԶՔԸ ԼՈՑՍ ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ

Հայ Կաղանդ պապան լուր առաւ Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան թէ՝ այս տարի ալ, Դեկտեմբեր 29ին ժամը 14 – 19 պիտի գայ Սոսիէթէ Սալանթ, շնորհաւորելու Նոր Տարին։

Կաղանդ Պապան կը խոստանայ զղոյշ ըլլալ եւ չկորսնցնել նուէրներուն պարկը։ Դիմաւորելու համար պիտի ունենանք Նոր Տարուան ծառ, ներկայացում, պարեր, նուագ եւ սինեմա եւն.։

Կաղանդ պապիկը կը խնդրէ որ հայ մանուկները սիրող անձերը իրենց նուէրնե – րով օգնեն մեղի ճոխ եւ ուրախ հայ կաղանդ մը անցնելու համար։

Իրաւունք չունի՞ Կաղանդ Պապան։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Նկատի առնելով տպագրական ծախսերու, պետական եւ ընկերային տուրքերու ծանրութիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժմէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ՄԻԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ ՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ԱՃԱՑՆԵԼ ԹԷ ՀԱՏԱՎԱՃԱ – ՌԻ ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻ – ՆԵՐԸ։

ՄԻՆՉ ԱՅԴ, ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ԲԱԺԱ – ՆՈՐԴՆԵՐԸ ԿՐՆԱՆ ՕԳՏՈՒԻԼ ՆԵՐԿԱՑ ԳԻՆԷՆ, ՓԱԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՀԱ – ՇԻՒՆԵՐԸ ԵՒ ՆՈՑՆԻՍԿ ՎՃԱՐԵԼՈՒ ՀԱ – ՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԲԱԺՆԵ – ԳԻՆԸ։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵՒԷ ՎՃԱ – ՐՈՒՄ ՉԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սոսիպողաբար կը խնդրուի բոլոր հրատարակիչներէն որ երբ դիրք կը ղրկեն «Ցառաջ»ի հասցէով ծրարին վրայ գրեն։

SERVICE DE PRESSE

Տաղտուկներ եւ մաքսային դժուարութիւններ չստեղծելու համար։

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ

Մարսէյլի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին Ի նպաստ իր ձեռնարկներուն։

Այս շաբաթ երեկոյ մինչեւ լոյս Սփլանտիտի չգեղ սրահներուն մէջ։

Բարձր հովանաւորութեամբ Մարսէյլի քաղաքապետ Պ. ԿԱՄՈՆ ՏԷՖԻՐԻ։

Դեղարուեստական ճոխ բաժին։

Մանրամասնութիւնները յայտնուած։

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Հերթական հաւաքոյթը այս չորեքշաբթի ժամը 21ին Քառէ սրճարանի վերնայարկը։ Շաբաթնակութիւն՝ Հ. Բալուեանի դասախօսութեան։ «Ն. Պէշիկթաշլեանի երգիծական գրականութեան մասին» կարծիքներու փոխանակութիւն։ Մուտքը ազատ է։

ՀԱՑ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՅԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի 7 Մարտ, 1954, կէսօրէ վերջ։ Ժամը 2·30ին Սալ տը լա Շիմի, 28պիս, Ռիւ Սէն Տօմինիք։

Կը խնդրուի նկատի ունենալ։

ԱՑՆՃԱՐԻ ԴՊՐՈՑԻՆ ՀԱՄԱՐ

Արլէն Տէր եւ Տիկին Կիւլէսէրեան իրենց ամուսնութեան 25րդ տարեդարձին առթիւ հինգ հազար ֆրանք կը նուիրեն «Ցառաջ»ի միջոցով Այնճարի «Ցառաջ» ղպրոցին։

ԱՌ ՈՐ ԱՆԿ Է

Լիոն.— Այն հիւանդները, որոնք դուրսէն, եկած են կամ կուգան, դարմանուելու, եւ Լիոնի մէջ ունէ մէկը չունին, կրնան իրենց հասցէն ղրկել մեղի, բարեսիրական Միութեան, բարեկամի մը կամ ուրիշ միջոցով մը, ինչպէս կ'ընեն ուրիշներ։

Ֆ. Կ. Խաչի մասնաճիւղ

ԳՐԱՏՈՒՆ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, Rue Richer, Paris (9·) Tél. PRO. 64-90

C.C.P. Paris 3630·66

Նոր տարուան առթիւ բացառիկ նուէրներ յաճախորդներուն։ Ամէն մէկ հազար ֆրանկի գնումի վրայ 200 ֆրանկի գնահատի գիրքեր։ Մինչեւ 1954 Յունուար ամսուան վերջը։

Imp. Araxes - 46, Rue Richer, Paris (9e)

ԱԼՖՈՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

SALLE DES FETES (Autobus 103 à Charenton Ecole,

Rue Voltaire, Alfortville descendre Rue de l'Union)

N O E L 5 3

Ներկայութեամբ Պ. ՊԵՌՆԱՐ ԼԱՃՔԻ

24 ԴԵԿՏ. ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

Avec JACQUES HELIAN et sa gran de formation de la Radio et du Cinéma Patoum, Pierre Brun, les Hélianes, Mar cel Bianchi. *Մուտք* 500 ֆրանք

ՀԱՐԱՁԱԳ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ
17
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
JEUDI
17 DECEMBRE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7246 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2657

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԿՈՒ ՍՈՒԻՐԻ ՄԷՋ

●

Տեղական թերթերը եւ քաղաքական դէմքերը չեն ծածկեր իրենց խորին զառնութիւնը՝ Տրլըսի ծանրակչիռ ազդարարութեան առթիւ :

Ինչպէս կարդացիք երէկ, Մ. Նահանգներու արտաքին գործերու նախարարը տեսակ մը վերջնագիր կ'ուղղէ Եւրոպայի եւ մասնաւորապէս Ֆրանսայի, որպէսզի միանան կամ... անճնասպան ըլլան :

Այս խօսքերը կ'արտասուին ճիշդ այն պահուն երբ Ատլանտեան 14 պինակիցնե – րուն քառասուն նախարարները ժողով կը դումարեն Փարիզի մէջ, անցեալ գործունէութիւնը քննելու եւ նոր ուղեգիծ պատրաստելու համար :

Ճիշդ է որ ազդարարութիւնը ուղղուե – ցաւ լրագրական ասուլիսի մը միջոցին :

Բայց այս պարագան բան մը չի փոխեր արտայայտութեան ծանրակչիռ հանգամանքէն :

Կը թուի թէ Մ. Նահանգներու հանրապետութեան կարծիքը չատոնց կը սպասէր այսպիսի ազդարարութեան մը, անորոշութիւնը փարատելու համար :

Նիւ Եորքի «Տէյլի Նիւզ» թերթը, որ ահագին սպառում ունի երկրին մէջ, ցընծութեամբ ողջունելով Տըլըսի խօսքերը, կ'ըսէ .

— « Այս ազդարարութիւնը պիտի բուէ՞ որպէսզի Ֆրանսան այլեւս փայտեր չդնէ եւրոպական միութեան անիւներուն մէջ : Եթէ չի բաւեր, ամերիկեան զօրքը որքան շուտ ֆշուռի եւրոպայէն, այնքան լաւ :

Անշուշտ բոլոր թերթերն ալ նոյն կարծիքը չեն զարծածեր :

Եւ սակայն, բացորոշ են անհամբերութեան ապացոյցները :

Ազդարարութիւնը ծանր տպաւորութիւն գործեց նաեւ Լոնտոնի մէջ, ուր ամէնէն կարեւոր թերթերը դիտել կուտան թէ անգլիացի նախարար մը երբէք այսպիսի լեզու պիտի չգործածէր :

Բացատրութեան չի կարօտիր Ֆրանսայի հանրային կարծիքին վրդովումը :

Ամէնէն չափաւոր տարրերն ալ իրական սպառնալիք մը կը տեսնեն եղած ազդարարութեան մէջ :

Արդ, Ֆրանսան այն երկիրն է որ չի հանդուրժեր սպառնալիքներու եւ վերջնագիրներու :

Եւ, նոյնիսկ եւրոպական բանակի գաղափարին կուսակիցները կը վախնան որ Տըլըսի ազդարարութիւնը բոլորովին ժխտական արդիւնքի մը յանգի :

Ամէն պարագայի մէջ, այդ ազդարարութիւնը կրնայ աւելի բարդ կացութիւն մը ստեղծել, փոխանակ փարատելու դաշնակիցներու վաւերացումը :

Մանաւանդ որ, ճիշդ այս միջոցին Մոսկուայի պաշտօնական բերանները կը չեն ֆրանսան, բաղդատելով Ֆրանքֆուրթ – խորհրդային զինակցութեան «բարիքնե – րը» եւրոպական բանակի եւ Ատլանտեան դաշինքի «չարիքներուն» հետ :

Փարիզի մէջ մանաւանդ կը ցաւին որ Ամերիկացիները չեն ըմբռներ Ֆրանսայի դժուարութիւնները՝ դաշնագրի վաւերացման հարցին մէջ :

Ատլանտեան ժողովին բացման առթիւ խօսած ճառին մէջ, Պ. Պիտօ դիտել կուտար թէ «կարելի չէ երեք տարուան մէջ հարթել երեք դարերու հակամարտութիւնը » :

Աւելի բաց խօսելով, նախկին վարչապետ մը, Տալատիէ, կը բացատրէր թէ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը կը պահանջէ որ Ֆրանսա «անմիջապէս հաւանութիւն յայտնէ Գերմանիոյ վերազինման » :

Այս պարագան է որ վրդովում եւ վրանում կը պատճառէ Ֆրանսայի : Եւ կը մղէ նոր երաշխիքներ պահանջելու :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ Կ'ԸՆՏՐՈՒԻ ԱՅՍՕՐ

★

ՈՒԹ – ՏԱՍԸ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐ

Այսօր, հինգշաբթի, 17 Դեկտեմբեր, տեղի կ'ունենայ հանրապետութեան նախագահին ընտրութիւնը, Վերսայլի պալատին մէջ :

Արդէն յայտարարուած են ութ – տասը թեկնածուներ, եւ նորեր կրնան երեւալ մինչեւ վերջին պահուն : Պաշտօնապէս թեկնածու ներկայացած են, առաջին քուէարկութեամբ, վարչապետը՝ Պ. Լանիէլ, արտաքին նախարարը, Պ. Ժ. Պիներ, նախկին նախարար մը, Պ. Իվոն Տելպոս, ընկերվարական կուսակցութեան թեկնածուն Պ. Նաժելէն, Պ. Ֆուրքատ, որու մասին խօսած ենք արդէն, Պ. Պ. Փիլօ Մոնթէլ եւ Ժաքինօ : Արմատական կուսակցութեան թեկնածուն, Պ. Տելպոս յայտարարեց .

— « Ես երբէք չեմ ծածկած իմ կարծիքներս : Բայց պիտեմ իրաւարարի դերը, ազգային վեհապետութեան պահպանութիւնը, որոնք մաս կը կազմեն նախագահին պարտականութեան : Հետեւաբար պայքարի թեկնածու մը չեմ : Պիտի ջանամ վերմնալ բոլոր պատակտումներէն, նպաստելով հաշտութեան, վերանորոգման մեծ ճիգի մը » :

Ընդհանուր կարծիքն այն է թէ՝ վեր – ջին պահուն իրրեւ «իրաւարար » թեկնածու պիտի ներկայացուի նախկին վարչապետ մը, Պ. Քէօյ, եթէ համաձայնութիւն չդոյանայ պաշտօնական թեկնածուներէն մէկուն վրայ :

«ՀԱԼՔ»Ի ՍՏԱՑՈՒԱԾՔՆԵՐԸ Կ'ԵՐԱՒԵՆ

Անգարայէն կը հեռագրեն Դեկտ. 15 թուականով .— Ազգ. ժողովը 5ի դէմ 341 ձայնով քուէարկեց այն օրէնքը որ կը տրամադրէ դրաւել «Հալք» կուսակցութեան չարժուն եւ անշարժ ստացուածքները, այն պատճառաբանութեամբ թէ ապօրէն միջոցներով ձեռք անցուած են : Այս հարստութեանց դումարը կը հաշուեն 50 միլիոն տոլար : Օրէնքին քուէարկութենէն առաջ Հալքի անդամներէն 50 եւ թեսփոխանները դուրս ելան : Կուսակցութեան ընդհ. քարտուղարը, Քասըմ Կիւչլէք, յայտարարեց թէ «այս բռնադրաւումը քայլ մըն է դէպի դիկտատուրա » : Մամուլի վերատեսուչը պաշտպանեց օրէնքը, իրրեւ իրագործումը խոստացուած բարենորոգումի մը : Եւ հաւաստեց թէ ժողովուրդը հաւանութիւն պիտի յայտնէ յառաջիկայ մայիսին, երեսփ. ընտրութեանց առթիւ : Հալքը երէկ պիտի պարպէր իր ազդ. կեդրոնը, վարձու չէնք մը փոխադրուելով : Երկու հարիւր չրջանային կեդրոններ ալ պիտի պարպուին, վարձու չէնքերու մէջ փոխադրուելով : Կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, « Ուլուս » անմիջապէս յայտարարեց թէ առեւտրական տպարան մը պիտի փոխադրուի , անունն ալ փոխելով «Ենի Ուլուս»ի : Այս խմբագրատունը Հալքի նուիրուած էր Մ. Քէմալի կողմէ, որ հիմնադիրն է կուսակցութեան :

Վերջին պահուն յօդուած մը աւելցուցեր էին, որուն համաձայն Հալքը կրնայ պարպելիք չէնքերէն դուրս հանել այն չարժուն գոյքերը որոնք անհրաժեշտ են կուսակցական գործունէութիւնը չարունակելու համար : Ելմտական նախարարը պիտի որոշէ թէ որոնք են այդ գոյքերը :

ՖՐԱՆՍԱՑԻ ԳՐՈՂՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ

նախագահը, Պ. Վիալար, Թուրքիա կը նայ, հեղինակի իրաւունքի (կամ գրողչէքի) խնդիրը կարգադրելու համար : Պիտի հանդիպի նաեւ Ցունասան :

«ԺԱՄԱՆԱԿՆ Է ԱՅՈ ԿԱՄ ՈՉ ԸՍԵԼՈՒ »

★

ՄՏԱՀՈԳՈՒԹԻՒՆՆԵՐ ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԲԱՆԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Միջազգային մամուլը եւ քաղաքական շրջանակները անճկութեամբ կը հետեւին Ատլանտեան Խորհուրդի ժողովին վիճաբանութեանց : Մանրամասնութիւնները դաղտնի կը պահուին, բայց վաւերական տեղեկութիւնները պակաս չեն դլխաւոր հարցերու մասին :

Երեքշաբթի օրուան ժողովին մէջ, Խորհուրդը վերլուծելով միջազգային կացութիւնը, ձեռնարկեց բուն զինուորական խնդիրներու քննութեան : Անգլիոյ ներ – կայացուցիչները, որոնք լրագրական ա – սուլիս մը պիտի սարքէին, վերջին պահուն յետաձգեցին, նկատի առնելով Պ. Տըլըսի աղդարարութեան դառն տպաւորութիւնը : Այդ պարտականութիւնը կատարեց Պելժիոյ արտաքին նախարարը, Պ. Վան Զելանտ, փորձելով մեղմացնել դառնութիւնը : Դիտել տուաւ թէ Ատլանտեան զինակցութեան անդամները պարտաւոր են անկեղծօրէն արտայայտուիլ եւ նոյնիսկ անհաճոյ բաներ ըսել երբեմն : Այսպէս նաեւ եւրոպական բանակի դաշնագրի մասին : Վեց զինակիցները, որոնք պատրաստ են վտանգներ տառնձնելու եւ զոհողութիւններ կատարելու, իրաւունք ունին պահանջելու զինակցութեան միւս անդամներէն որ առաւելագոյն օգնութիւնը տրամադրեն , իրենց դժուարութեանց առթիւ :

Երբ թղթակիցները աւելի ճշդիւտ լուսաբանութիւններ պահանջեցին, Վան Զելանտ բացատրեց թէ տարակոյս չկայ որ եթէ Մեծն Բրիտանիա յանկն առնէ աւելի սերտօրէն ընկերակցիլ ծրագրուած դաչինքին, խնդիրը մեծապէս պիտի դիւրանայ : Ինք ալ, ինչպէս Պ. Պիտօ, անհրաժեշտ կը դտնէ յաւելուածական երաշխիքներ , բայց կը կարծէ թէ ժամանակը եկած է այս կամ ոչ ըսելու : «Ես ինքս ալ քանի մը լուծումներ առաջարկեցի, բայց մերժուեցան : Հետեւաբար լաւագոյն է – դանակն է վաւերացնել դաշնագիրը : Ներկայիս այս է միակ լուծումը. քանի որ ծրագրին մերժումը կրնայ այնպիսի հետեւանքներ ունենալ զորս դժուար է նախատեսել : Թէեւ, եթէ միացեալ պաշտպանութեան դաշնագիրը ձախողի , փոսը դլորելով մեռնելու դատապարտուած չենք » :

ՌԱԶՄԱԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔՆԵՐԸ ՊԻՏԻ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԻ՞Ն

Ատլանտեան Խորհուրդը Գչ. օրուան նիստին մէջ լսեց եւրոպական ճակատի սպարապետին՝ զօր. Կրունթըրի զեկուցումը կատարուած յառաջդիմութեանց մասին : Այս առթիւ քննեց զինուորական յանձնախումբին տեղեկագիրը որուն համաձայն այս տարի զօրաբաժիններու թիւը բարձրացած է քառասունի, օդանաւերու թիւը՝ հինդ հազարի : Ակնկ զատ ունին 53 պահեստի զօրաբաժին : Մախսուած է 22·925 միլիառ ֆրանք, այսինքն 10 առ հարիւր աւելի, բաղդատելով 1952ի հետ : Հիւս. Ամերիկայի եւ Քանատայի օգնութիւնը այս տարի եղած է չորս միլիառ տոլար : Այս ճիգը պիտի չարունակուի 1954ին ալ, նկատելով որ պատերազմի վտանգը չէ նուազած : Յառաջիկայ տարի մասնաւորապէս զօրկ պիտի տան պատրաստ ուժերու արդիացման :

Մ. Նահանգներու ազգ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Ուիլսըն հաւաստեց թէ իր կառավարութիւնը պիտի առաջարկէ խորհրդարանին բարեփոխել Մաք Մահոնի օրէնքը որ կ'արգիլէ հիւլէական դաղտնիքները փոխանակել դաշնակիցնե – րու միջեւ : «Մ. Նահանգները միշտ պատրաստ են ամէնէն արդիական զէնքերով սպառազինելու Ատլանտեան կազմակերպութիւնը» : Միեւնոյն առեն պիտի աշխատին լրացնել օդանաւային պաշտպանութիւնը, վեց հազարի բարձրացնելով ռազմական օդանաւերու թիւը : Ցամաքային ուժը պիտի աւելնայ հինդ առ հարիւր, ծովայինը՝ 15 առ հարիւր, օդանաւայինը՝ 25 առ հարիւր :

Երէկ պիտի վերջնական ժողովը : Տասնեւչորս դաշնակիցները նորէն նիստ պիտի հրաւիրուին յառաջիկայ դարնան, թերեւս ապրիլ 4ին :

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆԻ ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏԵԻԱՆՔՆԵՐԸ

Ուշինկթընէն կը հեռագրեն թէ ամերիկեան թերթերը Պ. Տըլըսի ազդարարութիւնը հրատարակեցին իրենց առաջին էջերուն վրայ, իրրեւ ամէնէն կարեւոր դէպքը : Այս առթիւ դիտել կուտան թէ այդ յայտարարութեամբ Այդընհաուըրի կառավարութիւնը իր ուղեգիծը յարմարցուցած կ'ըլլայ խորհրդարանի դիրքին : Ապացոյց՝ Պ. Տըլըսի այն ակնարկը թէ առաջարկուած է խորհրդարանին վերաքն – նել արտաքին օգնութեան ծրագիրը , եթէ

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

●

ԵՐԲ ԱՇԽԱՏԻՆ, ԿԸ ՅԱՋՈՂԻՆ

Մարսէյլէն հեռաձայնով կը հաղորդեն թէ Մշակոյթի Օրը տօնուած է անհնախընթաց շուրով եւ խանդավառութեամբ :

Մանրամասնութիւնները կ'իմանանք այսօր – վաղը :

Անգամ մը եւս կը հաստատուի թէ երբ մարդիկ հաւատք եւ աշխատելու տրամադրութիւն ունենան, ամբան կը հարթուի :

Արդ, եթէ Մարսէյլի մէջ կը յաջողին , ձեռք ձեռքի տալով, ինչո՞ւ պիտի անիրկին Փարիզի մէջ :

Նոյն հարցումը Լիոնի, Վալանսի եւ ուրիշ հայաշատ կեդրոններու համար :

Իմացայ թէ ափ մը ուսանողներ այ – ժախ ինկեր են Պրիւսէլի մէջ, Մշակոյթի Օրը տօնելու համար, հրաւիրելով հայագէտ փրանսացի մը :

Դժուա՞ր է նոյն ձեռնարկը կատարել ուրիշ կեդրոնի մը, Լոնտոնի մէջ :

Ի վերջոյ ի՞նչ ունինք իբրեւ պարծանքի եւ ներշնչումի աղբիւր, բան Հայկական Մշակոյթը :

Անշուշտ բաւական չէ միայն **հանդէս** մը սարքել, բանի մը ճառ եւ երգ լսելու համար :

Բայց, տարրական պահանջ է ճրագը վառ, կրակը տաք պահել :

Երբ ինքնաճանաչումը, սեփական արժէքներու գիտակցութիւնը զօրանայ , գործնական ձեռնարկներու միջոցներ ալ կը ստեղծուին :

Օրինակ, դժուար չէ տարեկան վաճառք մը կազմակերպել, զարկ տալու համար հայերէն գիրքերու եւ ուրիշ ստեղծագործութեանց սպառման :

Տեղացիներն անգամ այդպիսի ձեռնարկներ կը կատարեն, պարբերաբար :

Ա՛յս ալ միջոց մըն է ամրապնդելու մտաւոր կապը՝ գաղութէ գաղութ :

Վ.Ա.Հէ

ԳԱՐԵԳԻՆ ՊԱՏՐԻԱՐՔ ՄԻԱԿ ԹԵԿՆԱԾՈՒ

Պալտոյ «Մարմարա» թերթը կը գրէ (6 Դեկտեմբեր) .—

Անթիլիասի միաբանութեան չրջանակ – ներէն վերջերս հասած նամակէ մը կը տեղեկանանք թէ կաթողիկոսական ընտրու – թեան վերաբերեալ բոլոր յարակից հարցերն ու պատրաստութիւնները լրացած են : Ամէն չանք կը թափուի ընտրութիւնը կատարելու համար մինչեւ Ծնունդ : Ընտրական չրջանակներու կարծիքով Գաւառական ժողովները եւ Միաբանութիւնը բացարձակ համաձայնութիւն դոյացուցած են միակ թեկնածուին մասին : Այդ թեկնածուն Թրքահայոց պատրիարք Գաբրիէլ Սրբ. Աշատուրեանն է :

ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐ ՀԱՅԿ· ԴԱՏԻՆ ՀԱՄԱՐ

●

Պ· ՀԱՊԻՊ ԱՊԻ – ՇԱՀԼԱ
ԵՒ Հ· Ց· ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ

ՆԻՒ ԵՈՐՔ, 10 Դեկտ·— «Դաշնակցա – կաններու կարզապահութիւնն ու քաջու – թիւնը ուղղակի զմայլելի են» ։ Այս խօսքե– րը կը պատկանին Լիբանանի երեսփոխան– ներու Միութեան նախագահ Պ· Հապիպ Ապի – Շահլային ։

Հայկ· Դատի յանձնախումբի նախագահ Պ· Եդուարդ Սահակեանի հետ ունեցած տեսակցութեան մը ժամանակ Լիբանանի երեսփ· ժողովի նախկին նախագահը յայ– տարարեց նաեւ թէ ինքը անձամբ մօտ է եղած Դաշնակցութեան երկար տարիներու ընթացքին ու թէեւ սէը ու յարգանք ունի բոլոր Լիբանահայերու հանդէպ, սակայն չի կրնար իր մասնաւոր դնահատութիւնը չյայտնել հանդէպ Դաշնակցականներու ։

— « Հայերը չափազանց սիրուած ու դնահատուած համայնք մըն են Լիբանանի մէջ», ըսաւ Պ· Ապի – Շահլա ։ «Աչխա – տունակ են, չարքաշ եւ հաւատարիմ Լի – բանանի հանրապետութեան ։ Ունեւոր – ները միշտ կը մասնակցին հանդանակու – թիւններու եւ ըրիւ կը կատարեն իրենց քաղաքական պարտականութիւնը »։

Պ· Ապի – Շահլա դնահատական խօսք ըսաւ նաեւ երիտասարդ Թղթակից ու ա – բաբական աչխարհի չերմ բարեկամ պա – րոն Լեւոն Քէչիչեանի մասին, որ ներկայ էր տեսակցութեան ։

Պ· Սահակեան ամերիկահայութեան կողմէ անկեղծ երախտագիտութեան խօսք ըրաւ, չեչտելով թէ արաբեւհայ եղբայ – րութիւնը պատմութեան ամենագեղեցիկ օրինակներէն է անկեղծ ու սերտ գործակ– ցութեան ժողովուրդներու միջեւ ։

ՀԱՅԿ· ԴԱՏԸ ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՄՊԻՈՆԻ

Նիւ Եորքի երիտասարդ հանրապետա – կաններու ակումբը վերջերս վիճաբանա – կան ժողով մը կազմակերպած էր մաս – նակցութեամբ Պրոֆ· Փարքսի, Պրոֆ· Մենինկի, Բ· Նաւասարդեանի եւ էլի Քալպերթսընի ։ Օրուան նախագահն էր Պ· Վերնըն Քալեան ։

Պրոֆ· Փարքս նախ ներկայացուց օր – ուան նիւթը, « Ինչ պէտք է ըլլայ Միաց – եալ Նահանգներու արտաքին քաղաքակա– նութիւնը» , ապա պարզեց այն դիծը , զոր Ամերիկան վարած է մինչեւ այսօր ։

Պրոֆ· Մենինկ բացատրեց թէ անհրա– ժեչտ է այլեւս ընդունիլ քաղաքականու – թիւն մը, որուն նպատակն ըլլայ տարկաց– ուած ժողովուրդներու ազատագրութիւ – նը ։ Բ· Նաւասարդեան խորացնելով այս միտքը պարզեց, թէ ինչու անհրաժեչտ է խօսիլ ոչ միայն ընդհանուր ու անոր ոչ ազատագրութեան մասին, այլ ժողո – վուրդներու, այլեւ Ա· Միութեան բաղ – կացուցիչ հանրապետութիւններուն ։

Պ· էլի Քալպերթսընը, որ անդամ է Ամկի ամերիկեան պատուիրակութեան եւ հեղինակը աչխարհահռչակ «Քալպերթ – սըն Պրիճ»ի , չեչտեց կարեւորութիւնը ունենալու յստակ ու վճռական արտաքին քաղաքականութիւն մը, քանի որ կ'ապ – րինք հիւլէական դարի մէջ, որ կրնայ , եթէ ուշանանք, վերջնական փլուզումի առիթ մատղկութիւնը ։

Եղան բազմաթիւ հարցումներ, ուղ – ղուած ասուլիսին մասնակցողներու ։

Նախագահը փակեց ժողովը նչելով, որ եթէ մանրամասնութիւններու մէջ կան տարբերութիւններ, սակայն հիմնականին մէջ համաձայն են բոլորը, որ եկած է ժամանակը Մ· Նահանդներու համար ըն– դունելու ազատութեան ու ազատագրու – թեան յստակ քաղաքականութիւն մը ։

ԱՄԵՐԻԿԱՑԻ ՁԱՅՆԸ ԵՒ ՆՈՑ· 29

Կիրակի, Նոյ· 29ին, Ամերիկայի Ձայնի Հայկական Բաժինը ձայնասփռեց յատուկ ծրագիր մը նուիրուած Հայաստանի խոր– հրդայնացման ։

Խօսնակը բացատրեց թէ ինչպէս դա – ւաղրարը ու նենգօրէն համայնավարնե – րը ոտնակոխ ըրին Հայաստանի ազատու – թիւնը եւ տարտափի ու տրկութեան վար– չակարգ մը հաստատեցին ։

Լուրերու բաժնին մէջ խօսնակը յիչեց թէ Նիւ Եորքի Ս· Լուսաւորիչ եկեղեցին կատարուած է սգահանդէս Հայաստանի խորհրդայնացման 33րդ տարեդարձի առ– թիւ ։

ԱԶԱՏԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐ ՈՒՈՇԻՆԿԹՐՆԻ ՄԷՋ

Ուոչինկթընի մեծադոյն պանդոկի, « Փարք – Շերըթընի մէջ, Դեկտ· 4ին բացուեցաւ «Ազատութիւն ու Խաղաղու – թիւն, Ազատագրութեան ճանապարհով » համագումարը հրաւիրուած մօտ 25 ակա– նաւոր Ամերիկացիներու յանձնախումբի մը կողմէ, որուն մէջ կան երեսփոխան – ներ, ծերակուտականներ, լրագրողներ , փրոֆէսէօրներ եւ զինուորականներ ։

Համագումարը տեւեց երկու օր եւ ու – նեցաւ վեց նիստ ։ Հայկ· Դատի յանձնա – խումբի կողմէ մասնակցեցան Վերնըն Քալեան եւ Բէդլար Նաւասարդեան ։ Հա – մագումարի ամբողջ տեւողութեան մաս – նաւոր չեչտ դրուեցաւ ժողովուրդներու անկախութեան սկզբունքին վրայ, քանի որ պետական անկախութիւնը ամենէն լուսաւոր դաղափարը կը հանդիսանայ ուէ ժողովուրդի համար ։

Մասնաւորաբար ամերիկացի խօսողնե – րը չեչտեցին թէ ամերիկեան արտաքին քաղաքականութեան առանցքը պէտք է կազմէ Մ· Նահանդներու «Անկախութեան Հրովարտակ»ը, ընդունուած 1776 Յուլիս 4ին, որ կը ճանչնայ իրաւունքը բոլոր ժողովուրդներու ըլլալու ազատ ու ան – կախ ։

Համագումարը այս իմաստով հեռագիր ղրկեց նախագահ Այզընհաուըրի, որ այդ պահուն կը դտնուէր Պերմուտա ։

Նաեւ Համագումարի վերջաւորութեան ընդունուած բանաձեւը, որ կը բաղկանայ 14 կէտերէ, հիմնուած է գլխաւորաբար ազատագրութեան եւ ազգ անկախութեան դաղափարին վրայ ։

Ամերիկեան երեսփոխաններէ կազմուած մնայուն յանձնախումբ մը այս բանաձեւը պիտի ներկայացնէ Մ· Նահանդներու խորհրդարանի բոլոր անդամներուն, հե – տապնդելով, որ բանաձեւը նոյնութեամբ կամ յարեփոխութեամբ ընդունուի նաեւ Ներպոյտին ու Երեսփ· ժողովին կողմէ ։

Հ· Դ· Ց·

ԻՆՉՊԷՍ ՓԱՅՓԱՅՈՒԵՑԱԻ

ԹԱՑՐ· ԱՐԵՒԵԼՔԻ ՀԱՅ ԳԱՂՈՒԹԸ

●

ԽՄԲ·— Կալկաթայի «Նոր Ազդարար » պարբերականի 1953 Յունուար – Սեպ – տեմբերի թիւերն կը բաղեմէ հետեւեալ տեղեկութիւնը Ծայր· Արեւելքի (Հարաւ· Արեւելեան Ասիա) հայ գաղութի բայբայ– ման մասին ։—

Ճափոնիան 1941ի վերջերում ամբակո – ծեց Պըրլ – Հարբըրը, իսկ մի քանի օրից յետոյ պատերազմ յայտարարեց նաեւ Անգլիոյ եւ Հոլանտայի դէմ, որոնց ձեռ– քում էր գտնւում այս Հեռաւոր Արեւելքի տիրապետութիւնը ։

Այդ օրուանից Ջաւայի , Սինկափուրի եւ Բրմաստանի ամբողջ հայութիւնը ըմ – բռնում էր դալիք աւերումների ու կոտո – րածների հեռանկարը ։ Այդ ղոյդ կառա – վարութիւնները ամէն օր ձայնասփիւռով յանձնարարում էին ժողովուրդին՝ սար – սափի չմատնուել եւ ամուր մնալ իրենց տեղերում, բայց ի վերջոյ յայտնուեց , որ նրանք դեռ պատերազմի ոչ մի պատ – րաստութիւն չունէին ։

Երբ, կարճ միջոցում Ջաւան ոտնակոխ անելուց յետոյ, Ճապոնիան յարձակւում էր Սինկափուրը գրաւելու, անգլիական կառավարութիւնը յայտարարում էր , թէ դա անհնար է եւ թէ իր ծովային այս ամ– րոցը անխորտակելի է ։

Վերջինս անմիջապէս Սինկափուր ու – դարկեց իր ամենազօրաւոր երկու մար – տանաւերը, բայց դժբախտաբար , ճապո – նական օդանաւորդները իրենց կամաւոր անձնազոհումով երկուսին եւս խորասու – ղեցին ծովի յատակը ։

Ջաւան դրաւելուց յետոյ, երկրորդ յաղթանակը Սինկափուրն էր համարւում· Ճափոնացիները հեչտութեամբ կարողա – ցան դրան եւս տիրանալ ։ Անգլիացի քա – ղաքապետը, տեսնելով որ քաղաքի ջուրը կտրուած է եւ ժողովուրդը յուսահատու– թեան մատնուած, խելացի գտնուեց «բաց քաղաք» հռչակելու այն եւ խուսափել ա– ւելի անմեղ արիւն թափելուց ։

Ջաւայի եւ Սինկափուրի հայ գաղութ – ները, ցամաքային անցք չունենալով դպչելու, իրանց կրած տառապանքներն ու կորուստները աւելի ծանր եղան քան ուրիչ վայրերինը ։ Բացի իրենց ամբողջ դոյքն ու կայքը կորցնելուց, ունեցան նա– եւ մի չարք զոհեր, որովհետեւ երկու տա– րի կամ աւելի մահամերձ կեանք վարեցին գերբռնացման ճամբարներում, որտեղ ոչ կանոնաւոր կերակուր կար, ոչ հագուստ եւ ոչ էլ կենսական ուրիչ պիտոյքներ ։

Յիչատակութեան արժանի է նոյն ժա – մանակուայ այդ Հայերի անձնուէր հովիւ Արժ· Տ· Խորէն քահանան, որ կամաւորա– պէս մերժեց իր հօտից բաժանուել եւ ամ– բողջ պատերազմի ընթացքում նրանց հետ միասին դառնութեան բաժակը ցմրուր քաժեց ։

Բրմաստանի հայութիւնն եւս, թէեւ կոր– ցրեց, իր ամբողջ տունն ու տեղը , բայց կարողացաւ այս կամ այն ձեւով, նաւով , օդանաւով կամ ոտքով, անցնել Հնդկաս – տանի սահմանները ։

1942 Թուի առաջին օրը, որ իբր թէ նոր տարի էր համարւում, երբ եկեղեցու մէջ համախմբուած պատրաստւում էինք Ս· Պատարագը սկսելու, դարձեալ բարբարոս ամբոխիները եկան եւ սկսեցին անխնայ ոտքո տեղալ քաղաքի վրայ, որոնցից մի քանիսն ընկան մեր եկեղեցուց մի քանի քայլ հեռու եւ եկեղեցու դռների փեղկերն ու ապակիները մեծ մասամբ փչրուեցին ։ Երեւի մեր մէջ կային մի քանի անմեղ մա– նուկներ, որոնց աղօթքի չնորհիւ՝ փըր – կուեցինք անարդար ողջակիզումից ···

Նոյնը, եւ դեռ աւելի ուժգնօրէն, տե – ղի ունեցաւ Ս· Ծննդեան առաւօտը, բայց կարծես Աստուծոյ հովանաւորութիւնը մեզ հետ լինէը· այս անգամ եւս ողջ մը – նացինք ։

Դրանից յետոյ չարունակ գրեթէ ամէն օր ու գիչեր (մանաւանդ լուսնկայ գի – չերներում) կանոնաւորաբար գալիս էին ռմբաձիգ օդանաւերը եւ քանդում ռազմա– մթերանոցները, բանակատեղիները եւ օ – դանաւային կայանը, որոնք մի քանի մը– ղոն հեռու էին քաղաքից ։ Ժողովուրդը սկսեց դաղթել ։

« Զիլկա » նաւը մօտ 5 — 6000 դաղթա– կաններով անցնում էր Ռանգունից Կալ – կաթա ։ Ճափոնական ճայնասփիւռը յայ – տարարեց, որ նրան ընկղմել է Բենգալի ծովախորշում, բայց, բարեբախտաբար , չորրորդ օրը հեռագիրը ծանուցեց նրա ա– պահով նաւահանգիստը հասնելու լուրը ։

Եւ իրօք, ճափոնական սուզանաւերը ցտգնապի էին մատնել ամբողջ հնդկական ովկիանոսի նաւային երթեւեկը ու բաւա– կանաչափ կորուստներ պատճառել ։

Ծովով անցնելը վտանգաւոր էր· բացի դրանից, նաւ եւս չկար այդ բազմահազար դաղթականներին փոխադրելու համար ։ Ռաքով ճանապարհորդութիւնը աւելի քան մի ամիս էր տեւում անմարդաբնակ ան – տառների եւ լեռների ու ձորերի միջով , որտեղ ոչ կերակուր էր գտնւում եւ ոչ էլ խմելու ջուր ։ Անմաքուր եւ գարչահոտ ջրերը պատճառ եղան զանազան հիւան – դութեանց, եւ հազարաւոր կին, մարդ ու երեխայ մահացան այդ ճանապարհի եր – կայնքում ։ Նրանց մէջ կային եւ մի քանի հայ ընտանիքներ ։ Զոհերը մնացին ան – թաղ, որովհետեւ ճափոնական բանակը ռմբակոծում եւ սպառնում էր նրանց ա –

ՕՏԱՐ ԼՔԶԵՐ

ՄՈՒՐԱՑԿԱՆԸ

★

Հակառակ իր Թչուառութեան ու հիւան– դութեան, լաւագոյն օրեր տեսած էր ան ։

Տանըհինդ տարեկանին ,Վարվիլլի մեծ ճամբուն վրայ կառք մը խորտակեց իր երկու սրունքները ։ Այդ օրէն սկսած , կը մուրար ճամբաներու երկայնքը, ապա – րակներու դաւիթներուն մէջ, օրօրուելով իր անթացուպերուն վրայ որոնք ականջ – ներուն բարձրութեան կը հասցնէին իր ուսերը ։ Իր գլուխը կարծես երկու լերան մէջտեղը թաղուած ըլլար ։

Պլէթի գիւղերէցին կողմէ խրամի մը մէջ գտնուած էր, Մեռելոցէ օր մը առաջ, ու առոր համար ալ Նիքոլա Թուսէն դրած էին անունը ։ Մեծցած էր գթութեամբ, ուսման անծանօթ, խմելէ վերջ գիւղին հացագործին կողմը իրեն տրուած քանի մը կաթիլ օղին, անդամահատած էին գինք· ծիծաղելի պատմութիւն, ու, այդ օրէն թափառական, ձեռք կարկառելէ ու– րիչ ընելիք չէր գիտեր ։

Աւետով Աւարի պարոնուհին թոյլ տը – ւած էր իրեն քնանալ, յարդով լեցուն տե– ւակ մը խչտեակին մէջ, դղեակին կից ա– գարակին հատնոցին մօտ ։ Եւ ապահով էր ան, սովի մեծ օրերուն, խոհանոցին մէջ ունենալով հացի պատառին հետ դաւաթ մը խնձորօղի ։ Ցաճախ կը դտնէր հոն քա– նի մը սու եւս նետուած ծեր կնոջ կողմէ վերնագաւթէն կամ իր սենեակի պատու– հանէն ։ Հիմա մեռած էր ան ։

Գ· ւղերուն մէջ, բան չէին տար իրեն · յաւ կը ճանչնային գինք· ձանձրացած էին իրմէ քառասուն տարիէ ի վեր տեսնելով աւերակէ աւերակ, իր մարմինը գրգռեակ– ներու մէջ ու տճեւ փայտէ իր երկու ոտ– քերուն վրայ ։ Եւ սակայն չէր ուզեր ուրիչ տեղ երթալ, որովհետեւ աչխարհիս վրայ երկրին այս մասէն, այս երեք կամ չորս պիւղակներէն դատ ուրիչ տեղ չէր ճանչ– նար, ուր քաչկռտած էր իր Թչուած գո – յութիւնը ։ Ան սահմաններ դրած էր իր մուրացութեան ու վարժուած ըլլալով անդին չանցնիլ անոնցմէ՝ երբեք պիտի չվրիպէր ։

Ծառերէն անդին, որոնք իր տեսողու – թիւնը կը սահմանափակէին , աչխարհ կար թէ ոչ, կ'անդիտանար ։ Չէր հարցներ ատիկա ։ Եւ երբ պիւղացիներ , իրենց ար– տերուն կամ խրամներուն եզերքը գինք տեսնելէ յոգնած , կը պոռային իրեն ·

— Փոխանակ միչտ հոս թափառելու, ինչո՞ւ միւս պիւղերը չես երթար ։

Պատասխան չէր տար ու կը հեռանար , տարտամ ու անծանօթ վախ մը բըռ – նուած , վախով թչուառի մը որ կը զար– հուրի խուճապահար հազար բանէ, նոր դէմքերէ, անարգանքներէ, կասկածոտ նայուածքներէ մարդերու, որոնք գինք չէին ճանչնար, ու պահակ ոստիկաններէ որոնք զայդ կ'անցնէին ճամբաներէն , թա– ւուններու մէջ կամ խճակոյտերու եաին իր բնազդական խորասուզումին պատճառ դառնալով ։

Երբ հեռուէն, արեւին տակ անոնց փայլուն զգեստը կը նշմարէր , յանկարծ անսովոր թեթեւութիւն մը կ'ունենար, թաքստոց մը ճարելու սատանայի արա – գութիւն ։ Ան կը գլորէր իր անթացուպե – րով՝ կապերտի մը պէս կ'իյնար վար, ու կը դառնար գունդի մը նման փոքրացած , անտեսանելի, իր գորշ ցնցոտիները հողին խառնուած, նման իր որջին մէջ կծկուած նապաստակի մը ։

Եւ սակայն գործ ունեցած չէր բնաւ ա – նոնց հետ ։ Բայց այդ երկիւղը կը կրէր իր արիւնին մէջ, որպէս թէ այդ վախը կամ խորամանկութիւնը ատացած ըլլար իր ծնողքներէն, զոր ճանչցած չէր բնաւ ։

Ջունէր ապաստանարան, չունէր եր – դիք, չունէր հիւդակ կամ պատսպարան ։ Ամառը ,ամէն տեղ կը քնանար, իսկ ձմե– ռը կը սողոսկէր կալորայի տակ կամ գո – մերուն մէջ, վարպետօրէն ։

Կը հեռանար իր ներկայութիւնը նչմար– ուելէ առաջ ։ Շէնքերէն ներս մտնելու հա– մար կը ճանչնար ծակերը, իսկ անթացու– պերու գործածութիւնը անսովոր ուժ մը տուած էր իր ձեռքերուն, լոկ դաստակնե– րու զօրութեամբ կը մագլցէր յարդի ձեղ– նայարկեր ուր կ'երթայ, կը բնակէր չորս հինգ օր անչարժ , երբ իր չրջապատութեան ձեռք ձգած ըլլար բաւարար պաչար ։

Կ'ապրէր անտառի գաղաններուն պէս , մարդոց մէջ, առանց ոչ ոք ճանչնալու , առանց ոչ մէկը սիրելու, չարժելով դիւ – ղացիներուն մէջ տեսակ մը խոլ արհա – մարհանք ու համակերպեալ թչնամանք ի– րեն հանդէպ ։

Կը կոչէին գինք Քլոշ (Զանգակ) , որով– հետեւ կը ճօճէր իր երկու փայտէ ցից – րուն մէջտեղը, ինչպէս զանգակ մը իր թեւերուն մէջ ։

Երկու օրէ ի վեր, բերանը բան դրած չէր ։ Ոչ ոք ուտելիք տուած էր իրեն ։ Վերջապէս չէին ուզեր երեսը տեսնել ։ Փեղացի կիներ, իրենց դուռներուն դրաց, տեսնելով հեռուէն իր գալը, կը պոռա – յին ·

·· Պիտի կորսուի՞ս այլեւս, անկիրթ ։ Դեռ երեք օր առաջ էր որ կտոր մը հաց տուի ։

Իսկ ան կը դառնար իր յեցակներուն վր– րայ ու կ'երթար հարեւան տունը , ուր կ'ընդունէին գինք միեւնոյն եղանակով ։

Կիները դռնէ դուռ կը յայտարարէին ·

— Բայց կարելի չէ կերակրել այս ծոյ– լը ամէն տարի ։

ԿԻ ՏՐ ՄՕՓԱՍԱՆ

(1)

(Շար·)

ՕՂԳՈՒՆՈՑ ՆՕ

Եւ նոյն ատեն մեծ ուրախութեան ձայներ լսուեցան ամբողջ ճամբուն վրայ, եւ ճամբորդները, որոնց մէջ էր նաեւ Ֆրանսուա Վիլոն, ուրախութեան մէջ էին։

— Ո՛չ, ասիկա չի կրնար ըլլալ։ Ես ինքս զիս կը խաբեմ։ Ես կ՚երազեմ։ Ես կը տեսնեմ զիս ինքս ինծի հետ կռուիլ։ Ես կը լսեմ զիս ինքս ինծի հետ խօսիլ։ Ես կը շօշափեմ զիս ինքս ինծի հետ ձեռք սեղմել։ Ո՛չ, ասիկա չի կրնար ըլլալ։ Ես կը մեռնիմ։ Ես կը մեռնիմ ուրախութենէս։

— Ես ալ կը մեռնիմ, ըսաւ Ֆրանսուա Վիլոն։ Ես ալ կը մեռնիմ։ Ես ալ կը մեռնիմ։ Ես ալ կը մեռնիմ։

Եւ ամբողջ ճամբուն վրայ, ինչպէս որ ըսած էր, ան կը մեռնէր։

Ֆրանսուա Վիլոն ուրախութենէ կը մեռնէր։

Ան կը մեռնէր, որովհետեւ ինքզինքը կը տեսնէր ազատ, որովհետեւ ինքզինքը կը տեսնէր հարուստ, որովհետեւ ինքզինքը կը տեսնէր ապրող։

Ան կը մեռնէր, որովհետեւ ինքզինքը կը տեսնէր սիրուած։

Ան կը մեռնէր, որովհետեւ ինքզինքը կը տեսնէր ամուսնացած Կլոտ Ժոսլէնի հետ։

Ան կը մեռնէր, որովհետեւ ինքզինքը կը տեսնէր ամուսնացած Կլոտ Ժոսլէնի հետ, որ ինքզինքը կը տեսնէր սիրուած Ֆրանսուա Վիլոնի կողմէ։

Ան կը մեռնէր, որովհետեւ ինքզինքը կը տեսնէր ամուսնացած Կլոտ Ժոսլէնի հետ, որ ինքզինքը կը տեսնէր սիրուած Ֆրանսուա Վիլոնի կողմէ, որ ինքզինքը կը տեսնէր ազատ, հարուստ, ապրող,

չուտով չվաւերացուի եւրոպական բանա – կի դաշնագիրը: Այդ բանաձեւը կը տրա – մադրէ դադրեցնել վարկերը: Արտաքին նախարարութիւնը յաջողած է իրեն վե – րապահել այս իրաւասութիւնը :

× Լոնտոնի մէջ դիտել կուտան թէ Տը – լլոսի ազդարարութիւնը կրնայ օգտագոր – ծուիլ Ֆ. Միւթեան կողմէ, պատակառմ ստեղծելով դաշնակիցներուն մէջեւ: Այս առթիւ Զըրչիլ դիտել տուեր է թէ ինք չուզեց լրագրական ասուլիս մը սարքել Պերմուտայի ժողովին համար, որովհե – տեւ «մէկազգային խորհրդաժողով մըն էր որ տեղի կ'ունենար եւ ոչ թէ լրագրական ասուլիս մը »:

Անգլ. թերթերը միաձայնութեամբ վախ կը յայտնեն թէ Տըլլոսի ազդարարութիւնը աւելի պիտի դժուարացնէ եւրոպական բանակի դաշնագրին վաւերացումը: Ցե – տոյ կ'ըսեն թէ Անգլիա պիտի չվերաքննէ իր քաղաքականութիւնը :

× Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ դոհ կ'ե – րեւան ամերիկեան ազդարարութենէն , բայց թերթերը կը զգուշանան խորհրդա – ծութիւններէ, հետեւելով Տոքթ. Ատըն – աուերի հրահանգին որ կը թելադրէր ձա – խաւեր արտայայտութիւններ չկատարել Ֆրանսայի հանդէպ :

2500 ՈՒՍԱՆՈՂ.ՆԵՐՈՒ ՑՈՅՑԸ

Երեքշաբթի օր բուռն ընդհարում մը տեղի ունեցաւ Քարթիէ Լաթէնի մէջ, 2500 ուսանողներու եւ ոստիկանութեան միջեւ: Երեսուն ուսանողներ վիրաւորուեցան , մէջն ըլլալով Միւթեան նախագահը, Պ. Մարք Մուսըռոն, որ հիւանդանոց փո – խադրուեցաւ :

Ցոյցը սարքուած էր բողոքելու համար կրթական նախարարութեան վարկերու կրճատման դէմ: Քանի մը կրակոտ ճա – ռերէ վերջ, բազմութիւնը վար կ'իջնէր Պուլվառ Սէն Միշէլէն, դէպի Ազգ. Ժողով երթալու համար, բայց ոստիկանական չղթայ մը դուռ իրեն դէմ, երբ Պուլվառ Սէն Ժէրմէն կը մտնէր: Ցուցարարները նստան ճամբուն վրայ, խափանելով հան – րակառքերու երթեւեկը : Ուսանողները դիտել տուին թէ իրենք արտօնութիւն ստացած են, բայց ոստիկանները արգի – լեցին, չարժելով իրենց բիրերը, ինչպէս կը պատմեն տեղական թերթերը: Այդ մի – ջոցին էր որ չատեր վիրաւորուեցան : Այն ատեն ցուցարարները ռիւ Սուֆլօ մը – տան, ուր իրենց առաջնորդները նորէն ճառեր խօսեցան Ուսանողական Միու – թեան կեդրոնին պատչգամէն: Ընկերվա – րական երեսփոխան մըն ալ խօսք առաւ : Ուսանողները կը դանդատէին թէ կառա – վարութիւնը գոհացուցիչ ծրագիր մը չու – նի ապրուստի դիւրութիւններ ընծայելու, նոր դպրոցներ եւ ճաշարաններ չինելու համար: Ըսին թէ այժմ ստիպուած են մէկ ժամ սպասել ճաշի համար, թէ կարգ մը դպրոցներու մէջ ուսանողներուն 3/4ը չի կրնար դասերուն հետեւիլ, նստարաններ չունենալով, թէ հազարաւորներ կ'պպրին եւ կ'ուսանին պաղ սենեակներու մէջ, թէ բաւարար ուսուցիչներ չկան եւն.: Միու – թեան ընդհ. քարտուղարը յայտարարեց իր կրթական եմտացոյցին համար պէտք եղած դումարին հազիւ մէկ տասնեորդը քուէարկուած է :

Ճառերու երկրորդ չարքէն վերջ բազ – մութիւնը դէպի Ազգ. Ժողով ուղղուեցաւ փոքրաթիւ խումբերով, երեսփոխաննե – րուն հետ խօսելու համար : Ի վերջոյ քա – նի մը հարիւր հոգի յաջողեցան Քոնքոր – տի հրապարակը հասնիլ, բայց չկրցան մօտենալ Ազգ. Ժողովին: Ոստիկանու – թիւնը բռնած էր բոլոր ճամբաները, իսկ Ազգ. Ժողովը չրջապատուած էր չրջուն պահակներով որոնք հրացան եւ արտաս – ուաբեր ռումբեր ունէին:

Ցոյցը վերջացաւ իրիկունը ուշ ատեն : Ձերբակալուեցան 120 ուսանողներ: Ազգ. Ժողովին եմտական յանձնախումբին նախագահը, Մանուէս Ֆրանս դատապար – տեց ոստիկանութեան խստութիւնը: Երեք երեսփոխաններ դատական պաշտօնատուն երթալով պահանջեցին ազատ արձակել կալանաւորները: Այդպէս ալ եղաւ :

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

Ազգ. Ժողովը որոշեց 175 Ֆր. աւել – ցնել անթելի տուրքը, ուրեմն այսուհե – տեւ պիտի վճարուի 1450 Ֆրանք:

Ընտանեկան նպաստները 30 առ հարիւր պիտի աւելնան 1953 Դեկտեմբերի հա – մար, իսկ տասը առ հարիւր յունուարէն սկսեալ, Ազգ. Ժողովին որոշումով:

Իտալիոյ մեծ գործադուլը տեղի ունե – ցաւ մասնակցութեամբ 4–5 միլիոն աշխա – տաւորներու :

ՑԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղի կողմէ : Այս կիրակի ժամը 16էն 24, Սալ տ'Էքլըմօնի չքեղ սրահին մէջ, 25պիս, Ավընիւ տը լա Ռէփիւպլիք Մօնռուժ :

Գեղարուեստական բաժնին կը մասնակ – ցին՝ մեներգներ՝ Օրիորդներ Պէնկեան , Մուրատեան, Պ. Ա. Քիւփէլեան, Կապոյտ Խաչի պարախումբը ղեկավարութեամբ Օր. Ալիս Գավէգեանի :

Պանեէօ Քաշանի Նոր Սերունդի պարա – խումբը ղեկավարութեամբ Տիկին Հեդիէ Թորոսեանի : Մադրիլեան նուագախումբ :

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ :

Հաղորդակցութեան միջոց.— փորթ տ'Օրլէան կամ օթօպիւս 126՝ իջնել Մէ – րի տը Մօնրուժ :

ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ ԴԱՍԱԽՕՍՈՒԹԻՒՆ

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Նախաձեռնութեամբ՝ Հ. Ը. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէի : Այս Ուրբաթ ժամը 21ին Քաֆէ տիւ Նոռմ սը – բաւը, 4 Փլաս տը լա Մէրի :

Կը խօսի ընկեր ՀՐԱՆԴ ԲԱԼՈՒԵԱՆ

Նիւթ՝ Միխայէլ Վարանդեան, կեանքը եւ գործը:

Կը հրաւիրուին հայ հասարակութիւնը, մանաւանդ երկսեռ երիտասարդութիւնը :

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԻԿՆԱՆՑ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԱԾԱՌԸ

Այս կիրակի ժամը 16ին, դպրոցին սը – րահներուն մէջ, 26 ռիւ Թրոյօն, Սէվր : Այս հանդիսին սիրով կը հրաւիրուին բո – լոր աշակերտներու ծնողքները եւ անոնք որ կը սիրեն վարժարանին համակրելի միջավայրը:

Հնգաւէրով պատրաստուած յայտագիր , մասնակցութեամբ՝ աշակերտներու, Եու – կոսլաւ ազգային պարախումբին լաւագոյն պարուհիներէն խումբ մը, եւ արտասահ – մանէն հասած հայ աճպարար մը:

Փարիզահայ Կապ. Խաչի պարախումբը պիտի պարէ ղեկավարութեամբ Օր. Ալիս Գավէգեանի, հայկական պարեր :

ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ :

Արեւելեան եւ արեւմտեան ճոխ պիւֆէ :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ի յիշատակ ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը իր ողբացեալ ղեկավարին՝

Գ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

մահուան 6րդ տարելիցին առթիւ հոգե – հանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ այս կիրակի Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, 15 ռիւ Ժան Կուժօն :

Կը նախագահէ եւ կը քարոզէ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ :

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող – ները :

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐՈՒԱՆ ԱՌԹԻՒ

Ֆ. Կ. Խաչի Կեդր. վարչութիւնը չնոր – հակալութեամբ ստացած է Տիկ. Ա. Վար – դանեանէ երկու հազար Ֆրանք, Տիկին Ա. Խաչիկեանէ հազար Ֆր., Թոռնիկին ծննդ – եան առթիւ:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— *Պ. Վարուժան Ա – ւագեանի եւ Օր. Սրբուհի Հաճեանի ա – մուսնութեան առթիւ Ֆ. Կ. Խաչի Կրը – նպաստ վարչութիւնը չնորհակալութեամբ ստացաւ 1500 Ֆր. փեսայէն, 2000 Ֆրանք կնքահայրէն (ընկեր Մ. Անտոնեան) :*

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Նկատի առնելով տպագրական ծախսե – րու, պետական եւ ընկերային տուրքերու ծանրութիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժ – մէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆ – ՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ – ՈՒԻՆՔ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ ԹԷ ՀԱՏԱՎԱՃԱ – ՌԻ ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻ – ՆԵՐԸ :

ՄԻՆՉ ԱՅԴ, ՄԵՐ ԲՈԼՈՐ ԲԱԺԱ – ՆՈՐԴՆԵՐԸ ԿՐՆԱՆ ՕԳՏՈՒԻԼ ՆԵՐԿԱՑ ԳԻՆԷՆ, ՓԱԿԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՀԱ – ՇԻՒՆԵՐԸ ԵՒ ՆՈՑՆԻՍԿ ՎՃԱՐԵԼՈՒ ՀԱ – ՄԱՐ ԻՐԵՆՑ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԲԱԺԱՆԵ – ԳԻՆԸ :

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵՒԷ ՎՃԱ – ՐՈՒՄ ԶԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՉԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սահպողաբար կը խնդրուի բոլոր հրա – տարակիչներէն որ երբ պիրք կը ղրկեն «Ցառաջ»ի հասցէով ծրարին վրայ դրեն :

SERVICE DE PRESSE

Տաղտուկներ եւ մաքսային դժուարու – թիւններ չստեղծելու համար :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ

Մարսէյլի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ի նպաստ իր ձեռնարկներուն :

Այս չարաթ երեկոյ մինչեւ լոյս Սէլան – տիի չքեղ սրահներուն մէջ :

Բարձր հովանաւորութեամբ Մարսէյլի քաղաքապետ Պ. ԿԱՄՈՆ ՏԷՖԻՐԻ :

Գեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կ'երգեն , կը պարեն Մարսիլիոսեան քոյրեր , յատկապէս հրաւիրուած կրը – նոպլէն, ղաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. Ժամկոչեանի (վկայուած Մարսէյլի երա – ժշտանոցէն) :

Րէյմոն Լօրանղիի խումբը իր յայտնի երգիչով ԺՕ ՔԱԶԱ :

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը դի – մելով հետեւեալ հասցէներուն Պ. Ցովհ. Հայցագործեան 15 ռիւ Լօճկ տէ Քափիւ – սին, Պ. Ա. Քէօսէեան 11 ժիւլ Կէտ, հեռ. ՔՕ. 26·88, Ֆօթօ Ռէքս, Տիկին Թիւթիւլ – եան, 4 ռիւ Փարմանթիէ :

ՀԱՅ ԱՐԻՆԵՐՈՒ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ՑԵՐԵԿՈՅԹԸ

Կիրակի 7 Մարտ, 1954, կէսօրէ վերջ : Ժամը 2·30ին Սալ տը լա Շիմի, 28պիս, Ռիւ Սէն Տօմինիէ :

Կը խնդրուի նկատի ունենալ :

ՆՈՐ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ ԼԻՈՆԻ ՄԷՋ

ԼԻՈՆ.— Եկեղեցւոյն Տիկնանց Մար – մինը վերակազմուած ըլլալով՝ կը հրա – ւիրենք բոլոր տիկինները անդամագրուիլ, երբ դիմում կատարուի: Առժամեայ դի – ւանը կազմուած է հետեւեալներով.— Ա. տաճնապետուհի՝ Տիկին Զապրեան Մար – խանէ, Բ. տաճնապետուհի Տիկին ՃՆկտր – եան Արշալոյս, քարտուղարուհի Տիկին Մոմճեան, դանձապետուհի Տիկին Փա – փազեան Մառի, խորհրդականներ՝ Տիկին Մարզարեան Արփինէ, տիկ. Քիւչիւքեան, տիկին Մասլաճեան, Տիկ. Ծառուկեան , Տիկին Թովմասեան, եւ Տիկին Հաբէլեան:

Նմանապէս եկեղեցաչէն երիտասարդաց ակումբը վերակազմուած ըլլալով կը հր – աւիրենք երկսեռ երիտասարդութիւնը արձանագրուիլ, եկեղեցւոյ խորհրդարա – նը մասնակցելու համար կատարուելիք օգտաչէն աշխատանքներու: (ԿՆԻՔ)

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՓԱՐԻԶ.— Հ. Ը. Դ. Նոր Սերունդի Փարիզի «Ահարոնեան» խումբի վիճաբա – նական ժողովը այս հինգշաբթի ժամը 21·15ին Ազգ. Տան մէջ : Նիւթը՝ Ուիլհըմ Սարոյեանի վերջին վէպը, Րոմ վակրամ: Գիրքը կը ներկայացնէ ընկերուհի Սեդա Ցարեթեանց: Կը խնդրուի ճշդապահ ըլլալ:— Հայերէնի դասերը ժամը 20·30– ին :

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ը. Դ. Պոմոնի Զա – ւարեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւա – քատեղին :

ԻՍԻ.— Հ. Ը. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, Ա – զատ սրահը: Պարտաւորիչ ներկայու – թիւն :

ՊԱՆԵՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ը. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւէր իր բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժա – մը 20·30ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ :

ԿԱՐՏԱՆ.— Հ. Ը. Դ. «Նիկոլ Դուման» խումբը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէն վերջ , ժամը 3ին, «Գեղուհի» տան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւո – րիչ:

ՏԱՐՕՆ ՍԱԼՆՈՑ ՁՈՐԻ Հայր. Միու – թեան ժողովը Դեկտ. 27ին, կիրակի կէս օրէ վերջ, ժամը 2·30ին Պուլվար Օտտոյի եկեղեցւոյ սրահին մէջ (Մարսէյլ) :

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆ. ՄԱՐՄԻՆԸ (Փարիզա – հայ Տիկնանց Միութիւն) ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները այս եր – կուշաբթի ժամը 15ին, գործօն անդամնե – րու ընտրութեան համար: Մեծամասնու – թիւն չըլլալու պարագային, ժողովը բաց – ուելէն կէս ժամ վերջ, կրկին ժողով մը պիտի սկսի օրինաւոր քուէարկութեան հա – մար :

ԱՀԱ ԶԵՋԻ ԿԱՂԱՆԴԱՒԻՔ

ԱՄԷՆՈՒՆ ՏԱՐԵԳԻՐՔԸ 1954

Խմբագրութիւն եւ հրատարակութիւն
ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻ

504 էջ, 200է աւելի նկարներ, ամէն ճաշակի յարմար այլազան եւ ճոխ բովան – դակութեամբ: Աչխատակցած են, ի միջի այլոց Ուիլհըմ Սարոյեան, Արամ Հայ – կազ, Հայր Ներսէս Ակինեան, Շ. Մխալք – եան, Ճորճ Մարտիկեան, Կ. Սասունի , Գուրգէն Մխիթարեան, Հուրի Իփէքեան, Մ. Իշխան, Զարեհ Մուրատեան, Տիգր. Բաղդասարեան, Սօս Վանի, Եդ. Պօյա – ճեան, Արամ Սահակեան եւ ուրիշներ : Տրուած են բոլոր աշխատակիցներու ձե – ռագիրներէն նմոյշներ: Գեղարուեստա – կան , երգիծական, մարզական, կէս–բժշ – կական ընդարձակ բաժիններ :

Տարեգիրքը կը կարդացուի հաճոյքով եւ հետաքրքրութեամբ, մէկ ծայրէն միւ – սը, որեւէ ժամանակ :

ԳԻՆԸ 1200 ՖՐԱՆԿ

Թղթատարի ծախքով 1270 Ֆրանք :

Ստանալ «Ցառաջ»ի խմբագրատունէն :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ELMAS — SOLDES

(ՁԷՕՐԷՓՁԵԱՆ)

INNOVATION

Կերպասի կտորներ կը ծախուին քէլօյով :

Հայրենակիցներ, ձեր չահն իսկ կը պահանջէ մէկ անգամ այցելել հա – մոզուելու համար :

92, Rue CURIOL, MARSEILLE
(Լա Փլէնին մօտ)

Imp. Araxes - 46, Rue Richer, Paris (9e)

ԱՒՕՐԵԱՑ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՊԱՅՄԱՆ ՈՒՆԵՑԷՔ

ՊՈՍՖՈՐ

Հռչակաւոր ՀԷԼՎԱՆ եւ ԼՈՌՈՒՄԸ, բոլոր հայ նպարավաճառներուն մօվ

Զանազան բոյրերով, նուշով եւ կաղինով պատրաստուած տեսակներ :

Բժիշկներու իսկ կարծիքով ԼՈՌՈՒՄ'Ն ու ՀԷԼՎԱՆ կը պարունակեն մեծագոյն չափով գոլ (խլորի):

ԱՐՏԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՅՄ ԱՆՆԵՐ
2, RUE LOUIS ASTOUIN, MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ
18
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
•
VENDREDI
18 DECEMBRE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7247 | ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2658

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

•

Երկու յանդուգն ձեռնարկներ մէկ շաբթուան մէջ :

Առաջինը՝ օրինագիծ մըն է, որ կը տրամադրէ ընդել օտար դրամագլուխին դէմ հաստատուած արգելքները :

Կառավարութիւնը կը յուսայ օրէնքի վերածել գայն անմիջապէս, եւ դործադրել յունուարին, երբ Ուոշինկթըն պիտի երթայ նախագահը, Ճչլալ Պայար :

Ուրեմն աւետաբեր լուր մը Ամերիկա – յիներուն համար, որոնց չռայլ հաւաս – տիքներ տուած էր Թուրքիոյ ելմտական նախարարը, երբ Չիւս. Ամերիկա կը դա – նուէր , քանի մը ամիս առաջ :

Երկրորդ արդէն օրէնք է :

Դեկտեմբեր 14ին, մէկ անդամէն, Ազգ. ժողովը 5ի դէմ 341 ձայնով որոշեց դրա – ւել «Հալք»ի բոլոր ստացուածքները, չարժուն թէ անշարժ :

Իսկապէս յանդուգն ձեռնարկ մը, որ կը պատրաստուէր երկար առնել ի վեր, քաղաքական բոլոր միջոցներով :

Այսպէս հսկայական հարստութիւն մը կը փոխանցուի պետութեան :

Հեռագիրը 50 միլիոն տոլար կը հաշուէր, բայց Թուրք մամուլին հրատարա – կութիւններէն կ'երեւայ թէ չատ աւելի մեծ գումար մը կը կազմեն այդ ստաց – ուածքները :

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, յայտրդ օրն իսկ սկսած է օրէնքին գործադրութիւնը : «Հալք»ի կեդրոնը եւ 200 մասնաճիւղերը վաճառ չէնքեր կը փնտռեն, տեղափոխուելու համար :

Առաջին առթիւ տեղէն խախտեցաւ կուսակցութեան Անգարայի պաշտօնաթերթը, «Ուլուս», ծանուցանելով թէ առեւտրական տպարան մը պիտի փոխադրուի , անունն ալ փոխելով «Ենի Ուլուս»ի :

Այսպէս վճռական հարուած մը եւս կը կրէ Մ. Քէմալի ձեռակերտը, «Հալք», որ աւելի քան քսան տարի ահուսարսափի տակ պահած էր երկիրը, իրրեւ միակ արտօնեալ կուսակցութիւնը :

Անդամ մը եւս կը հաստատուի թէ իր վարիչները այնքան վարկաբեկուած էին որ, դիմադրութեան լուրջ փորձ մը չեն կատարած : Միայն իրենց 50 երեսփոխանները ձգեր դուրս ելեր են ,երբ Ազգ. ժողովը կը քուէարկէր օրէնքը :

Անշուշտ պայքարը պիտի չարունակեն յարձակուն աստակութեամբ, պատրաս – տուելով նոր ընտրութեանց, որոնք տեղի պիտի ունենան 1954 Մայիսին :

Զորս տարի առաջ էր որ չախչախիչ պարտութիւն մը կրեցին , կորնդնելով միահեծան իշխանութիւնը եւ այսուհետեւ դժուար թէ կարենան վերադրաւել նախկին դիրքերը :

Օրուան իշխանութիւնը, Դեմոկրատ , չարունակ նոր ամբաստանութիւններ կը բանաձեւէ «Հալք»ի վարիչներուն դէմ , սկսելով տխրահռչակ Իսմէթէն :

Այս առթիւ, երբեմն Ունեւորութեան Տուրքն ալ անոնց երեսին կը դարնեն : Պարզապէս հարուած մը աւելի տալու , եւ ոչ թէ կատարուած աւազակութիւնը իրապէս դարմանելու համար :

Բոլորովին ուրիշ բան է « Հալք »ի ստացուածքներուն դրաւումը, որ մահացու հարուած մը կուտայ :

Այսպէս խրամատը հետզհետէ կ'ընդլայնի երկու մեծ կուսակցութեանց միջեւ :

Մէկը տիրական դեր կատարեց Թուրքիոյ ժամանակակից պատմութեան մէջ, մօտ 25 տարի, օգտագործելով Աթաթիւրքի յաղթանակը եւ հմայքը :

Միւսը կը ձգտի աւելի լայն դիրքեր դրաւել, հետեւելով նոյն հիմնական ուղղութեան. բայց յարմարելով օրուան պահանջներուն : Ամենավերջին ապացոյց՝ օրտար դրամագլուխին դէմ հաստատուած արգելքներու ջնջումը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

36 ՏԱՐՈՒԱՆ ՄԵՂՔ ԲԵՐԻԱՅԻ ԳԼԽՈՒՆ

•

ՎԵՐՋԱՊԷՍ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱՒ ԱՄԲԱՍՏԱՆԱԳԻՐԸ

Մոսկուայի մամուլը Դեկտ. 16ին հրատարակեց այն ամբաստանագիրը որուն հիման վրայ ձերբակալուած էր ներքին նախարարը եւ Զեկայի արիւնարբու վարիչը, Լաւրենտի Բերիա, անցեալ Յուլիս 10ին, իբրեւ հայրենադաւ : Ընդհ. դատախազութիւնը հրատարակելով այս ամբաստանագիրը, կ'ըսէ թէ Բերիա եւ մեղսակիցները խոստովանած են ամէն բան եւ բանտարկուած :

Մ. Մուլենեան պաշտօնական գործակալութիւնը, Թաս, հետեւեալ տեղեկութիւնները կը հաղորդէ ամբաստանութեանց մասին.—

1953 Յունիս 26ին Մ. Մուլենեան Գեներալ Խորհուրդի նախագահութիւնը քննելէ վերջ նախարարական խորհուրդին մէկ զեկուցումը Լաւրենտի Բերիայի քրէական արարքներու մասին, իրրեւ գործակալ օտար դրամագլուխի, արարքներ որոնց նպատակն էր վնասարարել թիւն (սապոթաժ) խորհրդային պետութեան հանդէպ, որոշեց Լաւրենտի Բերիան արձակել փոխ–վարչապետի եւ ներքին նախարարի պաշտօններէն եւ դատի յանձնել : Գերագոյն խորհուրդը 1953 Յունուս 8ին վաւերացուց նախագահութեան հրամանագիրը : Հայրենադաւ Լաւրենտի Բերիայի գործին քննութիւնը վերջացած է քննչ. դատախազութեան կողմէ : Այդ քննութեան առնն հաստատուած է թէ Լաւրենտի Բերիա չարաչար գործածելով իր պաշտօնները, ստեղծած է խորհրդային պետութեան թշնամի դաւաճաններու կազմակերպութիւն մը, որուն ոճրագործ նպատակն էր ներքին նախարարութեան օրհաններէն գործածել համայնավար կուսակցութեան եւ Մ. Մուլենեան կառավարութեան դէմ, թէ կեդրոնական վարչութեան եւ թէ ուրիշ ճիւղերու մէջ :

Այդ արարքները, որոնք ի սպաս դրուած էին օտար դրամագլուխին, կը ձգտէին ներքին նախարարութիւնը վեր դասել կառավարութենէն եւ կուսակցութենէն, որպէսզի դաւաճան Լաւրենտի Բերիան կարենայ ձեռք անցընել իշխանութիւնը եւ հաշուեյարդարի ենթարկել բանուորա – գիւղացիական կարգուսարքը, որպէսզի վերահաստատուին դրամագործութիւնը եւ քաղքենի դասին իշխանութիւնը :

Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ Լաւրենտի Բերիա կապ ունէր օտար դաղտնի սպասարկութեանց հետ՝ քաղաքագիտական պատերազմին չատ առաջ : Ան 1919ին դաղտնի գործակալն էր հակայեղափոխական սպասարկութեան մը ընդ հովանի եւ բրիտանական իշխանութեանց Ադր – բէջանի մուսաւաթ կառավարութեան օրով : Ան դարձաւ հայրենադաւ 1920ին , դաղտնի կապեր հաստատելով մենշեւիկներու դաղտնի ոստիկանութեան հետ : (Բոլշեւիկները 1917ին տապալեցին Կերենսկիի կառավարութիւնը) : Ընդհ. դատախազը հաստատած է թէ Բերիա եւ իր վեց մեղսակիցները փորձեցին վերակեն դանացնել Մ. Մուլենեան հանրապետու – թեանց ազգայնական տարրերը եւ պատրաստել սերմանել Մ. Մուլենեան ժողովուրդներուն միջեւ : Փորձեցին խախտել խորհրդային ժողովուրդներուն բարեկամութիւնը ռուս մեծ ժողովուրդին հետ : Բերիա վնասարար ընթացք մը բռնեց հաւաքական հողագործութեան (կոլխոզ) դրութեան հանդէպ : Խախտեց կառավարական եւ կուսակցական կարեւոր անօրինութիւններ որոնց նպատակն էր բարելաւել հաւաքական հողագործութիւնը : 1953

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

★

Երէկ, հինգշաբթի կէսօրէն վերջ ժամը 2ին սկսաւ Հանրապետութեան նախագահին ընտրութիւնը, Վերսայլ պալատին մէջ, ի ներկայութեան 947 պատգամաւորներու :

Պատմութեան մէջ առաջին անգամ ըլլալով ամբողջ արարողութիւնը ներկայացաւ հեռատեսիլով (թելեվիզիոն) : Պատկերին վրայ կ'երեւային պատգամաւորները, պալատին մէջ կատարուած հանդիսաւոր ձեւակերպութիւնները : Նախագահական թափօրն ալ առանձին պիտի ներկայացնէին : Անթելը չարունակ լուրեր կը հաղորդէր իւրաքանչիւր անցուդարձի մասին : Ժողովին դուռ – մարման նախնական ձեւակերպութիւններէն ետք, սկսաւ քուէարկութիւնը առանց վիճաբանութեան : Պատգամաւորները իրենց անուններով կը կանչուէին եւ իւրաքանչիւրը կ'երթար իր քուէն կը ձգէր մասնաւոր տուփին մէջ :

Ընդհանուր կարծիքը այն էր թէ առաջին քուէարկութիւնը անորոշ պիտի ըլլայ : Արդիւնքը յայտնի պիտի ըլլար ի – րիկուան ժամը 7ին : Եթէ ընտրութիւնը արդիւնքի մը յանդած չըլլար, երկրորդ քուէարկութիւն մը պիտի կատարուէր դիշերը ուշ առեն : Եթէ ոչ մէկ թեկնածու բացարձակ մեծամասնութիւն չահած ըլլար երկրորդ քուէարկութեան առեն, ձգտողութիւնը պիտի չարունակուէր դիշերը կամ այս առտու (ուրբաթ) :

Ինչպէս դրած էինք երէկ, թեկնածու ներկայացած էին ութ – տասը հոգի, մէջն ըլլալով համայնավար կուսակցութեան ընտրելին, Մարսէլ Քաչէն որ 84 տարեկան է : Բայց իրազեկները կը հաւաստէին թէ համայնավարները ի վերջոյ իրենց քուէն պիտի տան այն թեկնածուին որ հակառակ է եւրոպական բանակի դաշնագրին : Թեկնածուներուն մէջ կը դտնուէր նաեւ Նիսի քաղաքապետը, Ժան Մէյասէն, որ հարուստ ընտանիքէ մը կու գայ եւ անդամ է արմատական կուսակցութեան :

Պ. Ժորժ Պիտոյի բարեկամները ամէն միջոց ձեռք առած էին, անոր ընտրութիւնը յաջողցնելու համար :

ԱՏԼԱՆՏԵԱՆԻ ԺՈՂՈՎԸ ՎԵՐՋԱՑԱՒ

ԱՁԳԸՆՀԱՒՈՒԲԸ ԿՐ ՀԱՍՏԱՏԷ ՏՂԼԸՍԻ Ա.ԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

*Ատլանտեան ժողովը վերջացաւ հանդիսաւոր կոչով մը, որ անդամ մը եւս կը յիշեցնէ թէ «եւրոպական միացեալ պաշտպանութիւնը, զերման զօրագունդերու մասնակցութեամբ, էական նպատակ մըն է պինակցութեան պաշտպանողական ուժին զօրացման համար» : Ցեղոյ զոհունակութեամբ կը հաստատէ որ Մ. Նահանգները յանձն առած են խորհրդարանէն խնդրել որ արտօնէ տեղեկութիւններ փոխանակել հիւլէական զէնքերու մասին, որպէսզի Ատլանտեան դաշինքին սպայակոյտները կարենան հաստատել իրենց ռազմական ծրագիրները : Խորհուրդը մի – եւնոյն առեն կը խնդրէ պինուորական յանձնախումբին մասնաւորապէս արձա – նագրել նոր զէնքերու ապղեցութեան մասին կատարուած հետազօտութեանց արդիւնքները : Խորհուրդը չերմապէս կը գնահատէ արեւմտեան երեք պետութեանց որոշումը՝ Զորսերու ժողով մը դումարել Պերլինի մէջ : Այս առթիւ կ'ըսէ թէ որեւէ բարեփոխում տեղի չէ ունեցած Մ. Միութեան վերջնական նպատակներուն մէջ եւ թէ միշտ սպառնալիք մը կը ճնշէ Արեւմուտքի վրայ : Այս պատճառով Ատլանտեան միութիւնը պարտաւոր է միաժամանակ չարունակել պաշտպանու – թեան ճիգը եւ ամերիկեան եւ ընկերային կարգուսարքին բարելաւումը : Խորհուրդը համաձայնած է որ մասնաւորապէս

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԻՆՉ ԿԱՆՑՆԻ ԿԸ ԴԱՌՆԱՑ ՆԻՍԻ ՄԷՋ

Այսօր հրատարակած ենք նամակ մը Հ. Տ. Ն.ի քղքակցութեան առթիւ,— «Փոքրորիկ գաւաթ մը ջուրի մէջ» : (*Յառաջ*, 9 Դեկտ.) :

Դժբախտաբար փոքրորիկը պայթեցաւ յօդուածագրին գլխուն, ինչպէս կը հաստատեն գրասեղանիս վրայ դիզուած բողոքները :

Մեր հրաւէրին վրայ, երկու լուսաբանութիւններ ալ ստացանք, որոնց հիմնական կէտը հետեւեալն է.—

« Ներկայ վարչութիւնը, որուն չրջանը կ'սաւարտի 1954 ապրիլին, պատրաստելու վրայ է իր նիւթական եւ բարոյական համարատուութիւնը, ներկայացնելու համար այդ առթիւ դումարուելիք ընդհ. ժողովին, եւ որպէսզի փափաքող բոլոր ազգայինները կարենան օրինաւոր բապէս մասնակցիլ սոյն համագումարին, ամէնուն ուղղուած են ըստ օրինի անհրաժեշտ անդամագրութեան հրաւէր – ներ» :

Անոնք որ այս կոչը խմբագրած են, օրէնքին տառին կառչելով, կը մոռնան մէկ բան, —

Կ'ապրինք երկրի մը մէջ ուր ամէն բանէ վեր կը տիրապետէ տրամաբանութիւնը :

Արդ, 1· Ո՞ւր տեսնուած է որ ամբաստանեալ եւ կազմակոյծ, վարկաբեկ մարմին մը վերջին պահուն երկու նոր անդամներ ընարէ (մէկը անցորդ), եւ հրապարակ ելլէ իբրեւ օրինաւոր վարչութիւն :

2· Անցորդը, որ բացառիկ պատիւ մը վայելած էր, ընտրուելով նախագահ բողոքի ժողովին (22 Նոյ.), ինչո՞ւ խուսափեցաւ երկրորդ ժողովէն, (29 Նոյ.), առնելի մը մատնելով ամէն բան :

3· Գաղութը հաշիւ կը պահանջէ չորս տարիէ ի վեր : Նո՞ր արքունցան , անոր պատրաստութեամբ զբաղելու համար , վերջին պահուն կարկտան մարմին մը կազմելով, սրճարանի մը անկիւնը :

Ուրիշ հարցումներ ալ, **ըստ կարգի ,** երբ անհրաժեշտ համարուի :

Այս առթիւ կը յիշեցնենք թէ՝ մեզի հասած են տասնեակ աւելի բողոքի նամակներ (մէկը փրանսերէն), որոնք միեւնոյն աղբիւրէն չեն բխիր :

Երբեմն տրամադրութիւն չունինք ոեւէ մէկը վիրաւորելու : **Բայց, բոլոր տեղեկութիւնները** կը հաստատեն թէ «օրինապաշտները» դուրս բացած են նոր պատակտումներու : Թերեւս հակառակ իրենց կամքին :

ՎԱՀԷ

աշխատանք տարուի նոր զէնքերու կանոնաւոր հայթայթումը ապահովելու համար : Ներկայ ուժերը պիտի աւելնան 1954ի ընթացքին եւ մեծապէս պիտի բարւոքի որակը :

× Նախագահ Այզընհաուըր լրագրական ասուլիսի մը ընթացքին հաստատեց յայտնեց իր արտաքին նախարարին՝ Ֆ. Տըլլըսի ծանօթ ազդարարութեան : Ըսաւ թէ խորհրդարանին կողմէ քուէարկուած օրէնքի մը համաձայն, արտասահմանի սահմանուած օգնութեան կէսը յունուար մէկէն սկսեալ պիտի վերաբաշխուի Եւրոպայի միացեալ պաշտպանութեան ճակատի անդամներուն : «Արդ, ի՞նչպէս կարելի օգտագործել այդ դումարները եթէ միացեալ պաշտպանութիւնը ստեղծուած չըլլայ» : Նախագահը կը դարմանայ որ Տըլլըսի ճառը ապշութիւն պատճառած կամ բիրտ համարուած է : Ցեղոյ հաստատեց թէ խորհրդարանէն արտօնութիւն պիտի խնդրուի կարդ մը տեղեկութիւններ հաղորդելու Ատլանտեան դինակիցներուն՝ հիւլէական զէնքերու մասին : «Անկասկած պիտի ըլլար այդ տեղեկութիւնները չհաղորդել, երբ Մ. Նահանգներուն քաղաքականութիւնը կը ձգտի ապահովել իրենց դինակիցներուն հողային ամբողջութիւնը »:

ԳԻՆԵԶՕՆ
Ի ՊԱՏԻՒ Շ. ՆԱՐԴՈՒՆԻԻ

ՄԱՍԻՃ.— 13 Դեկտ. (Յատուկ).— *Համազգայինի Մարսէյլի մասնաճիւղը կազմակերպած էր երկու ձեռնարկներ՝ Հայ Մշակոյթի օրուան տօնակատարութիւնը եւ դիմաձօն ի պատիւ Շ. Նարդունիի, ա-նոր դէպի Արեւելք ճամբորդութեան առթիւ:*

Ողջերթի դիմաձօնը տեղի ունեցաւ Դեկտեմբեր 12ին, չաբաթ դիւրեր ժամը 9ին, Քաֆէ Նօայի ներքնասրահին մէջ: Համազգայինի վարչութիւնը՝ նկատի առնելով սրահի փոքրութիւնը, խճողման տեղի չտալու համար, հրապարակ հանած էր մասնաւոր հրաւիրատոմսեր, բայց, կարելի չեղաւ բոլոր խնդրանքներուն գոհացում տալ, որով՝ չատեր դրկուեցան այդ մտերմիկ մթնոլորտէն:

Համազգայինի նախագահը՝ Պ. Կ. Փօլատեան, հաւաքոյթին բացումը կատարելով, ներկայացուց օրուան հիւրը յա-ջողութիւն եւ կորով մաղթելով: Եւ առաջարկեց առաջին բաժակները պարպել Նարդունիի կենացը, իբրեւ անխոնջ մշակը եւ խորհրդանիշը հայ գրականութեան:

Ապա, կարգով խօսք տրուեցաւ զանազան կազմակերպութեանց եւ միութեանց ներկայացուցիչներուն:

Հ. Ց. Դ. Շրջ. Կոմիտէին կողմէ՝ ընկ. Տ. Թադոյեան ըսաւ թէ՝ Դաշնակցութիւնը աւանդաբար չի սիրեր զովեստները հիւսել իր պաղամներու ողջութեան: Բայց, երբեք չէ սատարձնահատած մարդկային բարձր արժէքները: Նարդունին այսօր մեր գրականութեան բարձր արժէքներէն մէկն է, որով, մաղթեց կատարեալ յաջողութիւն իր ուխտագնացութեան մէջ եւ աւելի թարմացած ու հոգեպէս կազդուրուած վերադարձ:

Հայ Աւետարանականը զեղեցիկ ծաղկեփունջ մը նուիրեցին հիւրին, մասնաւոր ձօնով մը:

Վասպուրականի Հայր. Միութեան կողմէ Պ. Արամ Հիւսեան կարդաց գրաւոր ուղերձ մը: Գիւնեձօնը մէջ ընդ մէջ համեմուած էր նաեւ զեղարուեստական բաժինով մը: Օր. Հայգազրծեան յաջողութեամբ մեներգեց «Գըլէ Եաման»ը:

Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղերուն կողմէ Տիկին Ն. Քիւլէթճեան, զգայուն բառերով, ողջունեց Հայ գրական հորիզոնին լուսաւոր աստղը՝ Նարդունին: Տիկին Մ. Շահմիրեան երգեց Ջիւանիի «Ձախորդ օրերը», խոր զգացումով:

Պ. Լիւք Անտռէ Մարսէլ, Նարեկացիի Ֆրանսացի թարգմանիչը՝ իր կարգին խօսք առնելով, հաղորդեց «Լէ Քաիէ տիւ Սիւտ» հանդէսի չուրջ բոլորուած Ֆրանսացի գրողներու ողջոյնը: Ըսաւ թէ հին բարեկամները են Նարդունիի հետ, այն օրէն ի վեր որ ինք ուղեց համեստօրէն ծանօթացնել հայկ. բանաստեղծութիւնը Ֆրանսացի ընթերցողներու: Նարդունին, թարգմանութիւններու մասին խօսեցաւ մեծ զովեստով որուն արժանի չէր: «Ես ձեր ժողովուրդի բանաստեղծական հանճարին նուաստ սպասարկողն եմ միայն»:

Տիկին Ա. Գեւոնեան որ քանի մը օրուան համար քաղաքս կը գտնուէր՝ երգեց Գէորգ Զաւուչի երգը եւ Կոմիտաս վարդապետի «Անտունին», խորապէս յուզելով ներկաները: «Արմենիա» երգչախումբի դիւանավարը, Պ. Վ. Սարգսեան կարդաց գրաւոր զեղեցիկ ուղերձ մը: «Նարդու-նին իր մտքով կը ներկայացնէ ամբողջական մտաւեղարան մը, լման համայնապիտանի մը, համութեանց պատկառելի պաշարով եւ զարմանալի յիշողութեամբ զօրացած: Գամփռ մըն է սրտոտ եւ արթուն, բոլոր տեսակի գայլերու դէմ, ա-մէն անգամ որ կը համարձակին ասպատակել մեր գրական անդաստանին վրայ: Գամփռ մըն է որ կը ծառանայ որպէս ա-խոյեան հայկական արժէքներու, երբ կը զերադասէ, օրինակ, Հայոց պատմահայր Խորենացին եւ անոր երկասիրութիւնը Հին Կտակարանի վրայ»:

Տիկին Ա. Տէր Վարդանեան մեներգեց Սայաթ Նովայէն կտոր մը, (Բլբուլի հիւտ) չնորհալի ձայնով:

Մխիթարեան Սանուց Միութեան կողմէ, Պ. Ա. Շէխիկեան մաղթեց բարի ճանապարհ Նարդունիին, չմոռնալով մեր ողջոյնը տանիլ Արեւելքի մեր հայրենակիցներուն:

*Խարբէր Հայքի Հայր. Միութեան կողմէ, Պ. Վ. Խալօղլեան, Նարդունիի անձին մէջ ողջունեց անխոնջ մշակը Հայ գրականութեան: Ըսաւ թէ մեր նախնիքները դժնդակ պայմաններու մէջ տուեր են ղըլուխ գործոցներ: Մենք ալ, խօսքը դարձի փոխելով պէտք է ջանանք ստեղծել միջնակարգ վարժարան մը կամ նուազը պահենք նարդունեան անունը: Պ. Խալիլեան ջերմապէս ներբողեց Նարդունին իբրեւ մեծ մտաւորական մը: Տօքթ. Մ. Քէչեան, գլուխ ուղերձով մը՝ ողջունեց բժիշկ Նարդունի — Այվազեանը, որ գործնական կեանքին մէջ թէեւ չունեցաւ բժիշկի մը հետ ի հետ կեանքը, բայց իր «Հայ – Բոյժ»ով, նոյնքան օգտակար եղաւ ժողովուրդին: Պ. Տ. Փիլաննեան Նարդունիի մէջ տեսաւ երկու անձնաւորութիւն, մէկը կակուղ – քաղցրաբարոյ որ ոեւէ մերժում չի գիտեր, ա-մէն տեղ կը վազէ, կը խօսի: Մեր փափաքը պիտի ըլլար որ Նարդունին նուիրուէր միայն իր ազգական մտաւորական աշխատանքներուն: Պ. Գ. Աղնիկեան, Փղիլի Հայր. Միութեան կողմէ, մաղթեց որ Նարդունին դէպի Արեւելք իր ճամբոր-դութիւնէն նոր զանձեր ամբարելով, վե-րադառնայ եւ դանոնք հրամցնէ մեզի: Պ. Արամ Թէրզիպաշեան, յայտնեց թէ իբրեւ դպրոցի մարդ, իր ցանկութիւնն է խօսքերը դպրոցի վերածուած տեսնել: Պ. Ց. Աչոյեան ըսաւ թէ մտաւորականներ շատ կան, բայց իրական մտաւորականները քիչ են, Նարդունին այն մտաւորականներէն է որ մեր դեսպանը պիտի ըլլայ Արեւելքի մէջ: Պ. Վ. Բանդիկեան հիացում յայտնեց Նարդունիի մտաւորական պատրաստութեան մասին: Մաղթեց առողջութիւն եւ յաջողութիւն:

Ընդհ. Ց. Պապիկեան յայտնեց թէ՝ 1945ին, երբ Սուրիա կը գտնուէր, կը փափաքէր Նարդունին անձամբ տեսնել: Պարագաներու բերումով, ժամանակին կարելի չեղաւ հանդիպիլ, բայց ուրախ է որ թէեւ ուշ, այսօր իրականութիւն կը դառնայ այդ փափաքը:

Վերջին խօսքը կը պատկանէր օրուան հիւրին: Ըսաւ թէ սովորութիւն ունի ընդհանրապէս խօսելու գրաւոր, բայց ա-միսկ մը աւելի է որ ճամբորդութեան պատրաստութիւններուն մէջ, այնքան յոգնած եւ զրաղած է որ, հնարաւորու-թիւն չունեցաւ գրաւոր պատրաստուելու:

— «Հին ատեններ, մարդիկ կը պաշտէին քարը կամ արձանը, անոր մէջ տես-նելով դաղափարը: Ես կը պաշտեմ Հայ գրականութիւնը եւ մշակոյթը: Ես վստահ եմ որ ձեր զովեստները իմ անձէս աւելի, ուղղուած են դաղափարին՝ այսինքն Հայ մշակոյթին եւ գրականութեան: Ես այն-քան ալ յոռետես չեմ մեր ապագային մա-սին: Պէտք է տոկալ, դիմանալ: Նոր սե-րունդ մը կը հասնի որ Հայ է: Մեր լեզուն եւ մշակոյթը մեծ նշանակութիւն ունին մէջազգային մշակոյթի անդաստանին մէջ: Երբ օտարներ հայերէն կը սորվին, ինչո՞ւ համար մենք պիտի չսորվինք մեր լեզուն: Ո՞վ պիտի պաշտպանէ մեր մշա-կութային արժէքները — Հայ գրագէտը: Գրագէտը պէտք է սիրցնէ ինքզինքը: Մեր պարտականութիւնն է պաշտպան կանգնիլ հայ գրագէտին: Գրագէտն ալ կրնայ սայ-թաքիլ: Նիւթական հարցերու մասին չեմ մտածեր: Երկու Նարդունի կայ մէջս, մէկը այն կակուղ տղան, միւսը շատ կռուա-զան: Ես կը նախընտրեմ վերջինը: Արե-ւելքի մէջ հսկայ հայ գանգուած մը կայ: Պէտք է մտաւորական փոխանակութեամբ բազմաթիւ դաղութները դարձնել մէկ դաղութ: Կ'ուզեմ այցելել մեր դարաւոր վանքերը եւ ուսումնասիրել ձեռագիրնե-րը: Մեր վանական աշխատանքը պակասած է: Մեր վաղապետները ներկայիս իրենց աչքերը յառած են վանքերէն դուրս: Եթէ կրցայ մէկ երկու ձեռագիր փրկել, չահ է Հայկ. Մշակոյթին համար: Պիտի ջանամ խանդավառութիւն առեղծել երիտասար-դութեան մէջ: Ես հաւատացած եմ որ պի-տի ապրինք, իմ կրօնքս այն է որ կը հա-ւատամ Հայուն յաւերժականութեան»:

Նարդունիի խանդավառող խօսքերէն վերջ, Պ. Փօլատեան երեկոյթին փակու-մը կատարելով, յայտնեց թէ Նարդունին կրնայ վստահ ըլլալ Մարսէյլի իր բարե-կամներու աջակցութեան վրայ: Այս վս-տահութեամբ բոլորին կողմէ բարի ճա-նապարհ մաղթեց խանդավառ մթնոլոր-տի մը մէջ:

Տ. ԹԱԴՈՑԵԱՆ

ՅՈՒՇԵՐ
ԳԱՂՈՒԹԻ ՄԸ ԿԵԱՆՔԷՆ

●

1927 Հոկտ. 17ին Կրընոպլի արուար-ձաններէն Ռուժի Պիւակիւթիի դործարանը դործի ձեռնարկած օրէս կը ծանօթանամ Պ. Մինաս Տէր Սարդիսեան անուն հայրենակցի մը: Օժտուած՝ կու-սակցական, ազգային, ընկերային բոլոր յատկութիւններով: Շատ կարճ ժամանա-կէն իրարու մտերիմներ եղանք:

1928ի գարնան, Մայիս 28ի տարեդարձը տօնելու որոշում կուտանք, եկուոր հա-յութիւնը համախմբելու եւ իրարու ծա-նօթացնելու նպատակով: Անշուշտ շատ դժուարին հարց էր այս ձեռնարկը, քանի որ բոլորս տեղւոյն ծանօթ չէինք: Ոչ սրահ ունէինք ոչ բանախօս, ոչ երդչա-խումբ կամ երդող, ոչ ալ արտասանող, այլ միայն աշխատանքի կամքը:

Վալանսի կոմիտէին դրեցինք, մեղի բա-նախօս մը ապահովեցին: Զրի սրահ մը տրամադրուեցաւ թաղապետութեան կող-մէ քաղաքիս կեդրոնը (Ժառտէն տը Վիլի մէջ): Հանդէսին նախագահութիւնը ըս-տանձնեց Պ. Մինաս Տէր Սարդիսեան, իսկ ես քանի մը երգերու բաժինը: Այդէն ինչ պատրաստ էր: Որո՞ւ մտքէ կ'անցնէր թէ այսքան հոծ հայութիւն մը կ'ապրէր Կրընոպլի մէջ իրարմէ բոլորովին անտեղ-եակ: Մեծ խումբ խումբ կուդային լեցնելու մեր հանդիսասրահը, չնորհիւ քանի մը ժրաջան երիտասարդներու, որոնք սիրով յանձն առին սրահը ճարել եւ քաղաքը թաղէ թաղ շրջելով Հայեր փնտռել:

Նախագահը օրուան հանդէսի իմաստը համառօտակի բացատրելէ վերջ բոլոր հանդիսականներու մասնակցութեամբ խմբերգներ երգեցինք: Օրուան բանա-խօսն էր ե. Թէրզիեան որ Մայիս 28ի մասին խօսեցաւ պատմականը ընելէ վերջ, չեչեց կարմիր Խաչի կազմակերպութեան մը անմիջական պէտքը, Հայը Հայ պահելու համար: Բա-նախօսութիւնը մեծ տպաւորութիւն ձգ-եց եւ հանդիսէն վերջ հաւաքուելով ո-րոշեցինք անմիջապէս դործի լծուիլ:

Շաբաթ մը վերջ հայ կարմիր Խաչի (ներկայ Կապոյտ Խաչը) հիմը դրուած եւ վարչութիւնը կազմուած էր հետեւեալ-ներէ.— Նախագահ Պ. Մինաս Տէր Սար-գիսեան, ատենապետուհի Տիկին Էպլրու-հի Մօրմճեան, քարտուղար Օր. Հերմինէ Մխոքճեան, դանձապահ Օր. Ճուլիանէ (Ժիւլի) Սարաճեան (պարսկահայ, ուսա-նող համալսարանի), խորհրդականներ՝ Տիկին Մառի Զարացեան (ներկայիս Մի-քայէլեան), Տիկին Նուարդ Տէր Կում-սեան: Ոչ կանոնագիր ծրագիր, ոչ կեդ-րոն ունէինք: (Ցետագային կեդրոնին մաս կազմեցինք): Մեր նպատակն էր պահա-պանել զաղութին կարիքներուն, նիւ-թապէս թէ բարոյապէս:

Մեր առաջին դործունէութիւնը եղաւ երկու հրապարակային հանդանակու-թիւններ կատարել, ի նպաստ Շերակի եւ Ֆիլիպէի երկրաշարժի աղէտեալներուն, որոնց համար «Ցառաջ» մասնաւոր ցանկ մը բացած էր: Բուն թիւը չեմ յիշեր բայց շատ գոհացուցիչ դումար մը ղրկեցինք «Ցառաջ»ի միջոցաւ:

Երկրորդ ձեռնարկը եղաւ պատարագ մը ժողովուրդը հոգեւորապէս մխիթարելու համար: Ցոյներու եկեղեցւոյ վարձու սը-րահը դիւրակի մը մեղի տրամադրեցին, Լիոնի Ազգ. Միութեան դրեցինք, Իմիրլի ծերունազարդ Ցարութիւն քհնյ. Ասլան-հանը ղրկեցին պատարագելու: Այդ ա-ռաջին պատարագը տօնական օր մը եղաւ դաղութին համար: Կրընոպլէն եւ չրջանէն հայրենակիցներ խուռներամ եկեղեցի լեց-ուած էին: Ձեռնարկը շատ յաջող էր եւ ժողովուրդը գոհ սրտով բաժնուեցաւ:

Բայց անհրաժեշտ էր տեւական Ազգ. մարմին մը, դաղութին կրօնական եւ ազ-գային գործերը վարելու համար: Ուղե-ցինք Լիոնի Ազգ. Միութեան մասնաճիւղը դառնալ, բայց նահանգապետութիւնը չարտօնեց:

Կազմեցինք Հ. Մ. Ը. Մ.ի խումբ մը դեկավարութեամբ Պ. Վաղինակ Միսք-ճեանի որ իր ժրաջան աշխատութեամբ, մարդեց հայ տղաքը: Ցետագային Վաղի-նակն էր որ հիմնեց դրադարան մը «Լոյս, աւելի լոյս» որուն իրենց նիւթական մաս-նակցութիւնը բերին, Ազգ. Միութիւնը, Հ. Ց. Դ., Հ. Կ. Ս., եւ Հ. Մ. Ը. Մ.: Տարիներ վերջը մարդական խումբը ցր-ուելով դրադարանի բոլոր դոյքերը մնաց Հ. Կ. Խաչին: Հ. Մ. Ը. Մ.ի կազմուելէն անմիջապէս վերջ Պ. Մինաս Տէր Սարգիս-եան իր գործին բերումով վերջնապէս մեկնեցաւ Եգիպտոս եւ այժմ կը գտնուի Գահիրէ:

1928ի ամրան Բարկէն եղբօրս Ֆրանսա-ցի բարեկամներուն չնորհիւ կրցանք վա-

ՕՏԱՐ ԼՈՋԵՐ

ՄՈՒՐԱՑԿԱՆԸ

★

Եւ սակայն ծոյլը ամէն օր ուտելու պէտք ունէր:

Ան կտրած անցած էր Սէն Իլէրը, Վար-վէյլը եւ Պլէյէքը, առանց սանթիմ մը կամ չոր հացի կեղեւ մը ձեռք ձգելու: Միակ յոյսը կը մնար Թուռնոլի վրայ, բայց պէտք է մեծ ճամբուն վրայ երկու փար-սախ տեղ քալէր, իսկ ան յոգնած կը զգար ինքզինքը ու չէր կրնար առաջ չարժիլ փո-րը եւ դրպանը դատարկ:

Հակառակ ատոր ճամբայ ինկաւ:

Դեկտեմբերի մէջ էր, ցուրտ քամի մը կը վազէր դաշտերուն վրայ, կը փչէր չոր սաղարթներու ընդմէջէն, ամպերը աճա-պարելով կը թաւալէին վար Թուխպ եր-կինքին մէջէն, չես դիտեր ուր: Քլոչ կը քալէր դանդաղօրէն. տեղափոխելով իր նեցուկները մին միւսին ետեւէն, տաժա-նելի ճիդով մը, ծանրացած իր պրկուած սրունքներուն վրայ, որոնք կը վերջանա-յին խեղանդամ ոտքով մը որ ծածկուած էր քուրջի ծուէններով:

Ժամանակ առ ժամանակ, քանի մը վայրկեան կը նստէր խրամին վրայ: Այս-թուիսինը անդոհանք կը պատճառէր իր խռոված եւ ծանրացած հոդիին: Միակ մտածում մը ունէր. «ուտել», բայց չէր դիտեր ինչպէս:

Երեք ժամէ ի վեր կը տանջուէր երկայն ճանապարհին վրայ. ապա տեսաւ դիւղին ծառերը. արագացուց չարժումները:

Առաջին դիւղացին զոր տեսաւ եւ որմէ ողորմութիւն խնդրեց, պատասխանեց.

— Նորէ՞ն եկաւ, հին յաճախորդ: Քեզ-մէ բնաւ ազատում չունի՞նք ուրեմն:

Եւ Քլոչ հեռացաւ: Դռնէ դուռ այսպէս խստօրէն կը վարուէին իրեն հետ, կը ճամբէին դինք առանց բան մը տալու: Ան կը չարունակէր սակայն իր պտոյտը, համբերատար ու յամառ: Սուտ մը անգամ չտացաւ:

Այն տեղ այցելեց ագարակները, չըր-ջելով փխրուն դետնին եւ անձրեւին մէ-ջէն, այնպէս ուժասպառած, որ ալ չէր կրնար վերցնել ցուպերը: Աչքն տեղ կը վռնտէին դինք: Ցուրտ եւ տխուր օրերէն մէկն էր, երբ սրտերը կը կծկուին, երբ մարդիկ կը նեղսրտին, երբ հոդին թախ-ծոտ է, երբ ձեռքը չի բացուիր ոչ տալու եւ ոչ ալ օդնելու համար:

Երբ վերջացուց իր այցելութիւնը բո-լոր տուներուն զոր կը ճանչնար, դնաց ինկաւ վարպետ Շիքէի դաւիթին խրամին մէկ անկիւնը: Թեթեւցաւ ցուպերէն, սա-հեցնելով զանոնք իր թեւերու տակէն, ը-սես ձգեց ինքզինքը վար անոնց բարձրու-թենէն: Ու կեցաւ երկար տեղն անշարժ, անօթութենէ տանջուած, բայց ի սպառ դմբոյ՝ իր անչափելի թշուառութեան թափանցելու մէջ:

կը սպասէր չես դիտեր ինչ, այն տար-տամ սպասումով որ կայ չարունակ մեր մէջ: Կը սպասէր անկիւնը, այս դաւիթին, տառ հովին տակ, առանց բնաւ հարցնելու թէ ինչպէս, ինչու կամ որմէ ան կրնայ ի-րեն հասնիլ:

Սեւ հաւերու երամ մը կ'անցնէր, փընթ-տելով ուտելիք հողին մէջ որ կը կե-րակրէ բոլոր արարածները: Շարունակ ա-նոնք կը կտցահարէին հատիկներ կամ ան-տեսանելի միջատներ, ապա կը չարունա-կէին իրենց յամր ու ապահով փնտռտուք-քը:

Քլոչ մտացիր կը դիտէր հաւերը. ապա ունեցաւ, աւելի փորին մէջ քան թէ ուղե-ղին, մտածումէ աւելի զդայութիւնը այս հաւերէն մէկը չոր փայտերու կրակի մը վրայ խորովելով ուտելու. լաւ կրնար ըլ-լալ առիկա:

Գողութեան մը միտքը դինք չսարսա-փեցուց: Ձեռքի յարմար քար մը վեր-ցուց, ու, որովհետեւ ճարտար էր, նե-տելով խլուն սպաննեց, մօտիկը գտնը-ւող թռչունը: Կենդանին ինկաւ կողին վրայ, թեւերը չարժելով: Միւսները փա-խան, դարձած իրենց նուրբ ոտքերուն վը-րայ, իսկ Քլոչ, ցուպերը վերցուցած, օրօրուելով հաւերուն պէս, սկսաւ քալել, որսը առնելու:

(Մնացեալը յաջորդով)

ՑԱՂԿՈՒԹՅՈՒՆ

Նահանջ Ներսէսեան, (5 Հոկտ. 1928) : 25 Մարտից Տիգրան Ներսէսեան : Ֆրանսերէն եւ հայերէն գրքեր ծախող :

Մեր հին հաճախորդները գիտեն, որ ես ամէն տարի Սեպտեմբեր ամսին Պոլիս կ՚երթամ գրքեր գնելու համար : Այս տարի ալ պիտի երթամ, բայց ոչ թէ Սեպտեմբերին, այլ Հոկտեմբերին, որովհետեւ Սեպտեմբերին Պոլսոյ մէջ տօներ կան, եւ ես չեմ ուզեր այդ տօներուն ճամբորդել : Ուրեմն, Հոկտեմբեր 1 կամ 2 կամ 3-ին պիտի ըլլամ Պոլսոյ մէջ եւ ամէն տեսակ գրքեր պիտի գնեմ : Ինչ որ ալ ուզէք, գրեցէք ինծի, ես ձեզի կը գտնեմ եւ կը ղրկ

Մարտին, դառնալով ներքին գործերու նախարար, Լ. Բերիա սկսաւ իր դաւա – դիրներու իմբաղին անդամները եղաւա – բել կարեւոր պաշտօններու մէջ: Ա յս դա – ւադիրները անմիջապէս գործի ձեռնար – կեցին հալածելով նախարարութեան այն պարկեշտ աշխատաւորները որոնք կը մերժէին գործադրել իր քրէական հրա – մանները: Բերիա կ'ամբաստանուի նաեւ թէ սպաննել տուած է Օրժոնիկիձէն, ինչ – պէս կեցուի, որ կուսակցութեան անդամ էր 1902էն ի վեր:

ԱՄԲԱՍՏԱՆԵԱԼԻՆ ՄԵՂՍԱԿԻՑՆԵՐԸ

Ընդհ. դատախազը Բերիայի մեղսակից կը ներկայացնէ հետեւեալ կարեւոր դէմ – քերը.—

Վ. Ն. Մերկուլով, պետական ապահո – վութեան նախկին նախարարը, որ մինչեւ վերջերս պետական վերստուգիչ պաշտօ – նատան վարիչն էր: Վ. Կ. Դեկանոզով, դաղաքական ոստիկանութեան (Զեկա) նախկին վերատեսուչը.— Բ. Զ. Կոբու – լով, Վրաստանի ներքին գործերու փոխ – գործավարը եւ մինչեւ վերջերս Ս. Միու – թեան ապահովութեան փոխ – նախարա – րը.— Ս. Ա. Կոկլիձէ, Վրաստանի ներքին գործերու նախկին գործավարը եւ վեր – ջերս վարիչ պետական ապահովութեան մէկ ճիւղին: Պ. Ի. Մեչիկ, պետական ա – պահովութեան (Զեկա) նախկին վերատե – սուչը: Լ. Է. Վլածիմիրսկի, ներքին գոր – ծերու հետազօտութեանց բաժնին նախկին վարիչը:

Ամբաստանագիրը կ'ըսէ թէ տարիներու ընթացքին Բերիա եւ իր մեղսակիցները խնամքով պարտկեցին եւ ծածկեցին իրենց թշնամական եւ դաւաճան գործունէու – թիւնը: Սթալինի մահէն վերջ, երբ յե – տադիմական աշխարհակալութիւնը պատկեցին իրենց խռովայոյզ արարքները խորհրդային պետութեան դէմ, Բերիա սկսաւ զօրացնել իր գործունէութիւնը իր քրէական նպատակներուն հասնելու հա – մար: Նախ եւ առաջ օգտագործեց ապա – հովութեան ոստիկանութիւնը ձեռք անց – նելու համար իշխանութիւնը. բայց չատ չանցած կարելի եղաւ վար առնել դաւա – ճանին դիմակը եւ վճռական միջոցներ ձեռք առնել իր թշնամական գործունէու – թեան դէմ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՓՈՒՌԵՐՈՒ աշխատաւորները կը սպառ – նան գործադուլ մը սարքել ռօնական օ – րերուն, Փարիզի եւ դաւառի մէջ, ինչպէս ըրին փռապանները, Դ. օր:

ԻՏԱԼԻՈՑ վարչապետը, Փելլա, ճառ մը խօսելով Փարիզի դիւանագիտական մա – մուլի ներկայացուցիչներուն առջեւ, «յե – ղափոխական» կոչեց եւրոպական միաց – եալ բանակի ծրագիրը, որ չորեան մը կը փակէ ուրիշ մը բանալու համար: Թրիէս – թէի մասին չուզեց չատ բացուիլ, սպա – սելով որոշումներու գործադրու – թեանց:

ՊԱՂՏԱՏԷՆ կը հեռագրեն թէ ծանր ընդ – հարումներ ծագեցան Պասրայի մէջ ռա – տիկանութեան եւ քարիւղի ընկերութեան բանուորներուն միջեւ: Վեց հոգի մեռան, 33 հոգի վիրաւորուեցան: Ոստիկանու – թիւնը կը փորձէը ցրուել բանուորական ցոյց մը երբ ընդհարում տեղի ունեցաւ: Ութ ոստիկաններ ալ վիրաւորուեցան: Չինուորներ օգնութեան հասան: Պաշար – ման վիճակ յայտարարուեցաւ Պասրայի մէջ:

ԹԷՀՐԱՆԷՆ կը հեռագրեն թէ համա – ձայնութիւն գոյացած է վարչապետին՝ զօր. Զահեդի եւ կրօնապետ Քաշանիի մի – ջեւ, անգլեւերանեան յարաբերութեանց վերահաստատման մասին:— Տոքթ. Մո – սաատեղ վերջացուց իր պաշտպանողական – նը, միշտ պնդատեւով թէ թոյլ չտուին որ խօսի.— կարդ մը թերթեր կը գրեն թէ ոստիկանութիւնը փողոցին մէջ կը մեր – կացնէ այն ցուցարարները որոնք թռու – ցիկներ կը ցրուեն:

ԱՆԳԼԻՈՑ երկաթուղիներու 500·000 աշխատաւորները եռ ատին ընդհ. գործա – դուլի վճիռը, համաձայնած ըլլալով աշ – խատավարձի յաւելման մասին:

ՏԻԿԻՆ ՎԵՀԻՆԷ ՊԱՄՄԱՃԵԱՆի մահ – ուան քառասունքի առթիւ, Պանեէօ Քա – շանի Ֆ. Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին կը նուիրեն երկու հազարական Ֆր. Պ. Հրաչ Յարպիսեան եւ Օր. Արփինէ Սարգիսեան: Պ. Բարթամ Պաղտասեան նոյն առթիւ հա – զարական Ֆր. կը նուիրէ Կ. Խաչի Պան – ևէօի մասնաճիւղին եւ «Ծառաջ»ի բարգա – ւանման համար:

Imp. Araxes - 46, Rue Richer, Paris (9e)

ՑԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղի կողմէ: Այս կիրակի ժամը 16էն 24, Սալ տ'Էքլըմօնի չքեղ սրահին մէջ, 25պիս, Ավընիւ տը լա Ռէփիւպլիք Մօնռուժ:

Գեղարուեստական բաժինին կը մասնակ – ցին՝ մեներգներ՝ Օրիորդներ Պէնկեան, Մուրատեան, Պ. Ա. Քիւփէլեան, Կապոյտ Խաչի պարախումբը ղեկավարութեամբ Օր. Ալիս Գավէգեանի:

Պանեէօ Քաշանի Նոր Սերունդի պարա – խումբը ղեկավարութեամբ Տիկին Հեղինէ Թորոսեանի: Մադիլեան նուագախումբ:

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ:

Հաղորդակցութեան միջոց.— Փորթ տ'Օրլէան կամ օթօպիւս 126՝ իջնել Մէ – րի տը Մօնրուժ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ի յիշատակ ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՔՄՇԱՀԻ

Սիփան – Կոմիտաս երդչախումբը իր ողբացեալ ղեկավարին՝

Գ. ԱԼԷՔՄՇԱՀԻ

մահուան 6րդ տարելիցին առթիւ հոգե – հանգստեան պաշտօն կատարել կուտայ այս կիրակի Փարիզի Ս. Ցովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, 15 ռիւ Ժան Կուժօն:

Կը նախագահէ եւ կը քարոզէ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող – ները:

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԻԿՆԱՆՑ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԱԾԱՌԸ

Այս կիրակի ժամը 16ին, դպրոցին սը – րահներուն մէջ, 26 ռիւ Թրեյօն, Սէվր: Այս հանդէսին սիրով կը հրաւիրուին բո – լոր աշակերտներու ծնողքները եւ անոնք որ կը սիրեն վարժարանին համակրելի միջավայրը:

Նաւարխով պատրաստուած յայտագիր, մասնակցութեամբ՝ աշակերտներու, եռա – կոսլաւ ազգային պարախումբին լաւագոյն պարուհիներէն խումբ մը, եւ արտասահ – մանէն հասած հայ աճպարար մը:

Փարիզահայ կապ. Խաչի պարախումբը պիտի պարէ ղեկավարութեամբ Օր. Ալիս Գավէգեանի, հայկական պարեր:

ԵՒ ԶԱՆԱԶԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ:

Արեւելեան եւ արեւմտեան ճոխ պիւֆէ:

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ՈՐՊԷՍ ՊԻՏԻ ԱՆՑՆԷՔ
ՉԵՐ
REVEILLON Ը
ԱՆՇՈՒՇՏ ԿԱՊ. ԽԱՉԻ ԵՐԵԿՈՅԹԻՆ
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ 24ԻՆ

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

Տոմսերը կարելի է ապահովել նաեւ «Ծառաջ»էն:

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ ՊՐԻՒՍԵԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Պելժիոյ Հայ Ու – սանողական Միութեան, այս կիրակի ժա – մը 16ին, Պրիւսէլի Ուսանողական Տան մեծ սրահին մէջ:

22, Ave. Paul Héger

Կը խօսի ծանօթ հայագէտ՝

F. FEYDIT

Ցատկապէս հրաւիրուած փարիզէն:

Գեղարուեստական բաժին:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

Սահպողաբար կը խնդրուի բոլոր հրա – տարակիչներէն որ երբ դիրք կը ղրկեն «Ծառաջ»ի հասցէով ծրարին վրայ գրեն:

SERVICE DE PRESSE

Տաղտուկներ եւ մաքսային դժուարու – թիւններ չստեղծելու համար:

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ

կազմակերպութեամբ

Մարսէյլի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ի նպաստ իր ձեռնարկներուն:

Այս չաբաթ երեկոյ մինչեւ լոյս Սթլան – տիի չքեղ սրահներուն մէջ:

Բարձր հովանաւորութեամբ Մարսէյլի քաղաքապետ Պ. ԿԱՄՈՆ ՏԷՖԼՐԻ:

Դեղարուեստական ճոխ բաժին:

Կ'երգեն, կը պարեն Մարտիրոսեան քոյրերը, յատկապէս հրաւիրուած կրը – նոպլէն, դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. Ժամկոչեանի (վկայուած Մարսէյլի երա – ժշտանոցէն):

Րէյմոն Լօրանդիի խումբը իր յայտնի երգիչով ԺՕ ՔԱԶԱ:

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը դի – մելով հետեւեալ հասցէներուն Պ. Ցովհ. Հայցագործեան 15 ռիւ Լօճկ տէ Քափիւ – սին, Պ. Ա. Քէօսէեան 11 ժիւլ Կէտ, հեռ. ՔՕ· 26·88, Ֆօթօ Ռէքս, Տիկին Թիւթէլ – եան, 4 ռիւ Փարմանթիէ:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Լիոն.— Գառնիկ Առաքելեան եւ զա – ւակները կը ծանուցանեն թէ, այս կիրակի առաւօտ, Լիոնի Հայոց եկեղեցիին մէջ հոգեհանգիստեան պաշտօն պիտի կատար – ուի իրենց ողբացեալ կնոջ եւ մօր ՄԱՐԻ ԱՌԱՔԵԼԵԱՆի մահուան զառասունքին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները:

×

Լիոն.— Այրի Տիկին Ե. Փափազեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ Դեկտ. 20ին, կիրակի առաւօտ, Լիոնի Հայոց եկեղեցիին մէջ հոգեհանգիստի պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ ա – մուսնոյն եւ հօր Պ. ԵՂԻՇԷ ՓԱՓԱԶԵԱՆի յիշատակին, անոր մահուան քառասուն – քին առթիւ: Կը հրաւիրուին իր յիշատա – կը յարգողները:

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Ց. Դ. Պոմոնի Զա – ւարեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւա – քատեղին:

ԻՍԻ.— Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, Ա – զատի սրահը: Պարտաւորիչ ներկայու – թիւն:

ՊԱՆԵՕ ՔԱՇԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Արծիւ» ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւի – րէ իր բոլոր ընկերները այս ուրբաթ ժա – մը 20·30ին, ճանօթ հաւաքատեղին: Խիստ կարեւոր օրակարգ:

ԿԱՐՏԱՆ.— Հ. Ց. Դ. «Նիկոլ Դուման» խումբը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէն վերջ, ժամը 3ին, «Գեղունի» տան մէջ: Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւո – րիչ:

«ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»ի ժողովը այս կի – րակի, ժամը 14·30ին, սովորական հաւա – քատեղին: Շատ կարեւոր օրակարգ: Բո – լոր անդամներու ներկայութիւնը պար – տաւորիչ:

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆ. ՄԱՐՄԻՆԸ (Փարիզա – հայ Տիկնանց Միութիւն) ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները այս եր – կուշաբթի ժամը 15ին, գործօն անդամնե – րու ընտրութեան համար: Մեծամասնու – թիւն չըլլալու պարագային, ժողովը բաց – ուելէն կէս ժամ վերջ, կրկին ժողով մը պիտի սկսի օրինաւոր քուէակութեան հա – մար:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Ֆ. Կ. Խաչի Իթալիի մասնաճիւղը կը տօնէ Կ. Խաչի օրը փե – տրուար 21ին, Ֆրանքֆուրթի սրահին մէջ:

1954Ն ԱՌԱՋԻՆ ԹԱՏԵՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԾԻՆԱՂԻ ՅԱՏԿԱՆԻՇՈՎ
THEATRE D'IENA, 10, Av. d'Iéna
Métro IENA

Շաբաթ երեկոյ, 9 Յունուար, ժամը ճիշդ 20·45ին

Բազմաթիւ թատերասէրներու փափա – քին համաձայն ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը ներ – կայացնէ իր

ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ

Կատակերգութիւն երեք արար եւ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵՐԱՐ ՄԸ

Գաղութահայ զաւեշտ մէկ արար

Դերակատարներու ընտրը հոյլ մը՝ Տիկիններ՝ Լաթիֆեան, Ազնաւուրեան, Օր. Ելիզ, Պ.Պ. Գմբէթեան, Եր. Գրիգոր – եան, Տիգրան Պողպատ, ինչպէս նաեւ Լա – թիֆեան եւ Գ. Տէրվիշեան:

Մուտք՝ 200 ֆրանքէն սկսեալ: Կեդրոն Գրատուն Բալուեան, 43 Ռիւ Ռիշէ:

GALERIE BERNHEIM JEUNE
83, Fg. St. Honoré

Ցուցադրուած են պարսկահայ ծանօթ նկարիչ՝

Յ. ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ
ԳՈՐԾԵՐԸ

Ամէն օր ժամը 10էն 12·30, 14·30էն 18, բացի կիրակի, երկուշաբթի եւ տօն օրերէն:

ԴԵԿՏ. 24ի ԵՒ 31ի ԶԱՐԹՕՆՔԻՆ ՀԱ – ՄԱՐ (Ռէվէյեօն), ՏԵՂ ՄԻ ՓՆՏՈՒԿ:

ԼԻԼԱՅԻՆ
ԼԻԼԱՅԻՆ
ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՅԻՆ

ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՄԱՏՋԵԼԻ եւ մանաւանդ հաճելի ճաշ մը ը – նելու համար:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՐ ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ մը իր նոր յայտագրով:

24, Rue Saint Lazare, Paris 9e
Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

ԱԼՖՕՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

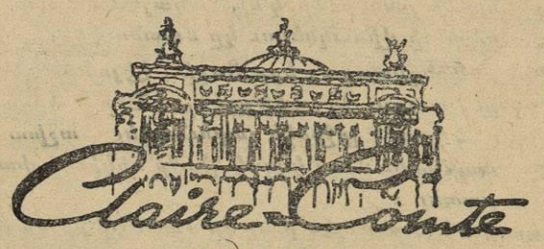
SALLE DES FETES — Rue Voltaire, Alfortville
(Autobus 103 à Charenton Ecole, — descendre Rue de l'Union)

N O E L 53

Ներկայութեամբ Պ. ՊԵՌՆԱՐ ԼԱՖԻՒ

24 ԴԵԿՏ. ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ

Avec JACQUES HELIAN et sa grande formation de la Radio et du Cinéma Patoum, Pierre Brun, les Hélianes, Marcel Bianchi. Մուտք 500 ֆրանք

17, Bld. des Capucines
(Face au Café de la Paix)
★
Tél. : OPÉra 80 - 34
— 00 - 25

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՍԱԻՈՐ ԳԻ – ՆԵՐՈՎ:

Նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար:

Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՇԱԲԱԹ 19 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ • SAMEDI 19 DECEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7248 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2659

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԴԱՒԱՃԱՆ Ի ՏՂԱՑ ՏԻՈՑ

•

Լ. Բերիայի դէմ հրատարակուած ամբաստանագրին մէջ, անշուշտ ձեր ուշադրութիւնը դրաւեց պարագայ մը :—

Ամբաստանեալը կը դաւաճանէր 16 տարեկանէն սկսեալ. այսինքն այն օրէն երբ մտաւ բոլշեւիկեան շարքերը :

Ուրեմն հայրենադաւ «ի տղայ տիոց»..

Այս քամնելի դաղանիքը երեւան կը հանուի 36 – 40 տարի եաքը, երբ ամբաստանեալը հասած էր փառքի դագաթնակէտին, դառնալով ներքին գործերու նախարար եւ փոխ վարչապետ : (Մատ մը մնացած էր վարչապետութեան) :

Լման 36 տարի, վրացի հրէշը նոյնքան հայրենասէր եւ յեղափոխական դէմք էր որքան իր «հանճարեղ» հայրենակիցը :

Լման 36 տարի ոչ ոք համարձակեցաւ ծուռ նայիլ, երբ նոյն դաղանը ահուսարսափ կը տարածէր Կովկասի մէջ, իբրեւ կարմիր — արիւնարբու — փոխարքայ :

Բերիա դլուխներ կը հարթէր եւ ամբողջ բաղմութիւններ դէպի սպանդանոց կ'ա – ռաջնորդէր ամենայն կատաղութեամբ :

Ան իր չրջանին մէջ կը գործէր նոյն մխիթեան բռնակալութեամբ ինչպէս « ժողովուրդներու հայրը » ամբողջ Ս. Միութեան մէջ :

Ան կը հրամայէր «հողմացրիւ անել եւ փոշիացնել «Հայաստանի վարիչ տարրերը եւ մտաւորականութիւնը : Եւ ամբողջ սերունդ մը կը փոշիանար 1937 – 38ին, դնդակահարութեամբ, երկարատեւ բանտարկութեամբ կամ աքսորով :

Ան կանդ չէր առներ ամէնէն բարբարոսական միջոցներուն առջեւ , Վրաստանի եւ մանաւանդ Թիֆլիսի հայկական հարստութիւնները աւարի տալու, յիշատակարաններ քանդելու, հայկական դիրքերը պարպելու եւ հայաշատ Ախալքալաքը նօսրացնելու համար :

Ոչ մէկ ձայն – ծպտուն :

Ընդհակառակն, կը հրամայէին աւան մը եւ ուրիշ հաստատութիւններ հիմնել իր անունով, Երեւանի մէջ, ինչպէս Կովկասի դանազան մասերուն մէջ եւ այլուր :

Դեկտեմբեր 16ին հրատարակուած ամբաստանագիրը կապ չունի այս մոնկոլ – թաթարական բարբարոսութեանց հետ :

Եւ այսօր ճիւաղը պիտի դատուի ոչ թէ այս արիւնաթաթախ չահատակութեանց համար, այլ բոլորովին տարբեր, վերջին պահուն «երեւան հանուած» մեղքերու պատճառով :

Ամբաստանագրին ո՛ր կէտն ալ առնէք , պիտի դտնէք պատմութիւններ որոնք սահմանուած են ամբոխին կեր ճարելու :

Ամէն պարագայի մէջ, եթէ ճիշդ ալ ըլլան, այդ պատմութիւնները «կը մերկացնեն» ոչ միայն անհատ հրէշ մը, այլ ամբողջ կուսակցութեան մը հրէշային բարքերը : Անոր հաստատած կարդուսարքին անյատակ ապականութիւնը եւ անբարոյականութիւնը :

Ահաւասիկ մէկ – երկու նմոյշներ իրեն վերագրուած քրէական յանցանքներէն .—

1· Բերիա 1919ին դաւաճանած է Բագուի մէջ, յանձն առնելով ծառայել Ադրբեջանի հակայեղափոխական սպասարկութեանց մէջ, ընդ հովանեաւ բրիտանական իշխանութեանց :

2· Մէկ տարի վերջ, 1920ին նորէն դաւաճանած է գաղտնապէս կապ հաստատելով վրացի մենշեւիկներու գաղտնի սպասարկութեանց հետ, «որոնց կազմակերպութիւնը ուրիշ բան չէր եթէ ոչ մէկ մասնաճիւղը բրիտանական լրտեսական սպասարկութեանց» :

3· Յաջորդ տարիներուն, պահած եւ ընդլայնած է իր գաղտնի եւ ռնդրապարտ յարաբերութիւնները օտար գաղտնի սպասարկութեանց եւ անոնց լրտեսներուն հետ :

Պարզապէս «պալատական դաւեր» են որ պիտի դատուին, ինչպէս պատերազմէն առաջ :

Շ·

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԺՈՒԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԸՆՏՐՈՒԹԵԱՆ ԱՌԹԻԻ

★

ԱՌԱՋԻՆ ԵՐԿՈՒ ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ՁԱԽՈՂԵՑԱՆ

Ինչպէս կը նախատեսուէր, մեծ ժողովրդավարութեանց հանդիպեցաւ հանրապետութեան ընտրութիւնը : Առաջին երկու քուէարկութիւնները ձախողեցան եւ հարկ եղաւ երրորդ մը կատարել երէկ, ուրբաթ , ժամը 2ին :

Հինդշաբթի օր, առաջին քուէարկութիւնը գոյց կուտար հետեւեալ արդիւնքը·

Մասնակցողներու թիւը՝ 932 : Սպիտակ քուէ կամ չեղեալ՝ չորս : Տրուած քուէներու թիւը՝ 928 : Օրինական մեծամասնութիւն՝ 465 : Շահած էին, Պ· Նեժլէն (ընկերվարական) 160 քուէ, Լանիէլ (վարչապետը, անկախ) 155, Պիտօ (ժողովրդական – կաթոլիկ) 131, Տելպոս արմատական) 129, Քալլ (զօր· տը Կոլի կազմակերպութենէն) 114, Քաչէն (համայնավար) 113, Ֆուրքատ (անկախ) 62, Մերսըէն (Նիսի քաղաքապետը, անկախ) 54, դանազան՝ 10 :

Երկրորդ քուէարկութիւն .—

Քուէարկուներու թիւը՝ 927 պատգամաւորներ : Սպիտակ քուէ կամ չեղեալ՝ չորս, քուէարկողներ՝ 923 : Բացարձակ մեծամասնութեան համար անհրաժեշտ էր 462 քուէ : Շահեցան ,— Նեժլէն 299 քուէ, Լանիէլ 276, Տելպոս 185, Պիտօ 143, դանազան քան : Ուրեմն, բաղդատելով առաջին քուէարկութեան հետ, վերջին չորս թեկնածուները աւելի չահեր էին — Նեժլէն՝ 139, Լանիէլ 121, Տելպոս՝ 56, Պիտօ՝ 12 :

Համայնավար կուսակցութիւնը չահեցաւ որեւէ յոյս չունենալով, երկրորդ քուէարկութեան առեն որոշած էր իր ձայնը տալ Պ· Նեժլէնի, պարզապէս անոր համար որ ընկերվարական թեկնածուն հակառակ է եւրոպական բանակի դաշնակցութեան, թէեւ հանրապետութեան նախագահը դեր չունի այս կարդի հարցերու մէջ :

Երրորդ քուէարկութենէն առաջ, խորհրդարանի խմբակցութիւնները մասնաւոր ժողովներ դումարեցին ուրբաթ առաւօտ , վերջնական եղրակացութեան մը յանդելու համար : Օրինական մեծամասնութեան թիւը կը կազմէր 474, քուէարկուները հաշուելով 946, բայց նախագահը յայտնեց թէ կարդ մը պատգամաւորներ բացակայ են :

Ընտրութեան դժուարութեանց պատճառներէն մէկն ալ այն է որ երեք չափաւոր թեկնածուներ դէմ դիմաց կը դանուին ,— Լանիէլ, իր նախարարը՝ Պիտօ եւ նախկին նախարար մը՝ Տելպոս : Վարչապետը բաղդատաբար անծանօթ էր հանրութեան եւ ուշադրաւ կը համարուի չհաշուած քուէներուն թիւը : Քուէներու ցրուտմը եւ երկու քուէարկութիւններու ձախողումը կ'ապացուցանէ թէ խորհրդարանը այս անդամ լուրջ կարեւորութիւն կ'ընծայէ նախագահական ընտրութեան :

ԻՆՉՊԷՍ ՏԵՂԻ ՈՒՆԵՑԱՆ ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բոլոր քուէարկութիւնները տեղի ունեցան աւանդական հանդիսաւորութեամբ : Բոլոր պատգամաւորները վերոյիշեալ պալատը դային մասնաւոր ուղեդծով մը , որուն երկայնքը չարուած էին ոստիկաններ եւ զինուորներ : Շատերը դացեր էին առաւն ժամը 9ին, այսինքն առաջին քուէարկութենէն հինդ ժամ առաջ : Իրենց կառքերը պալատին դրօշազարդ եւ ոսկեզօծ դուռներէն անցնելով կ'առաջնորդէին դլխաւոր մուտքը : Պատգամաւորները նրբանցքներուն մէջ ցրուելով իրար կ'ողջունէին եւ կը խօսակցէին :

Վերոյիշեալ պալատին ժողովասրահը չինուած է 1871ին, հարաւ · թեւին վը–

(Շար·ը կարդալ Դ· էջ)

ՄԱՀԱՊԱՏԻ՞Ժ ԲԵՐԻԱՅԻ ՀԱՄԱՐ

Մոսկուայի բոլոր թերթերը ամբողջութեամբ հրատարակեցին ընդհ· դատախազին ամբաստանագիրը Բերիայի եւ իր վեց մեղսակիցներու մասին : Այս առթիւ մեծ զարմանք պատճառեց այն տեղեկութիւնը թէ ամբաստանեալներուն մէջ կը դտնուի նաեւ պետական վերստուգումի նախարարը, զօր· Մերկուլով : Նախապէս տեղեկութիւններ հրատարակուած էին հինդ ամբաստանեալներու մասին, բայց առաջին անդամ է որ կը յիշուի Մերկուլովի անունը : Այս առթիւ հրատարակուած գեղոյցը կ'ըսէ թէ Գերադոյն Խորհուրդը Սեպտ· 17ին որոշած էր արտաքսել զայն, յաջորդ նշանակելով Վասիլի Ժաւրոնկովը :

Բոլորն ալ մահապատիժ կը նախատեսեն Բերիայի համար, քանի որ ամբաստանեալը պիտի դատուի համաձայն 1934 Դեկտեմբեր 1ի օրէնքին : Կը կարծուի թէ դատավարութիւնն ալ դռնփակ պիտի կատարուի : Այդ օրէնքը չորս պարագաներ կը նախատեսէ .—

1· Գործին քննութիւնը (դատավարութիւն?) պէտք չէ տեւը օրէն աւելի տեւէ· — 2· Ամբաստանագիրը մեղադրեալին պէտք է ներկայացուի դատավարութենէն մէկ օր առաջ .— 3· Դատավարութիւնը պէտք է կատարուի առանց կողմերու ներկայութեան : (Կը նշանակէ թէ դատավարութեան ներկայ պիտի չըլլայ ամբաստանեալը) .— 4· Վճիռը պէտք է դործադրուի անմիջապէս : Ս. Միութեան մէջ մահապատիժը վերապահուած է միայն հայրենադաւութեան յանցանքներու համար :

Մոսկուայի թերթերը կը դրեն թէ դատավարութիւնը տեղի պիտի ունենայ մօտերս (առանց թուական որոշելու) :

ՆՈՐ ԵՐԱՇԽԻՔՆԵՐ

Անգլիոյ երեսփ· ժողովին Եչ· օրուան նիստին մէջ կարեւոր վիճաբանութիւններ տեղի ունեցան արտաքին քաղաքականութեան մասին : Զըրչիլ բաւ թէ ինք, Լանիէլ եւ Այղընհաուըր համաձայնեցան Պերմուտայի մէջ, ապահովութեան դաչինք մը առաջարկելու համար Ս. Միութեան, Չորսերու յառաջիկայ ժողովին մէջ : Յետոյ թելադրեց որ Ս. Միութիւնը ընդունի Այղընհաուըրի առաջարկը , մինչդեռ Համաձայնութիւն մը կնքելու եւ հիւլէական ուժը խաղաղասիրական առաջադրութեանց յաջակցելու համար, «առաջարկ մը որ ամէնէն կարեւոր դէպքերէն մէկն է աշխարհի պատմութեան մէջ, պատերազմի վախճանէն ի վեր եւ որ կրնայ անկիւնադարձ մը կազմել» :

Միեւնոյն առեն, անդամ մը եւս կոչ ուղղեց Ֆրանսայի որպէսզի վաւերացնէ Եւրոպայի միացեալ պաշտպանութեան դաչնադիրը : Այս առթիւ հաւանութիւն յայտնեց Ֆ· Տըլլըսի ազդարարութեան, որուն համաձայն ծանր հետեւանքներ պիտի ծագին, եթէ Ֆրանսա չվաւերացնէ դաչնադիրը :

Ուրեմն երեք հիմնական տեսակէտներ, որոնց առաջինը , նոր երաշխիքներ Ս. Միութեան, իր միտքը կը դրաղեցնէ Մայիս 11էն ի վեր : Իր ճառին մէջ ըսաւ .— «Աւելի լաւ է մեղմացնել յարաբերութեանց լարումը, քան թէ խոչոր խորագիրներ տալ թերթերու մէջ» : Միացեալ բանակի մասին խօսած առեն ալ ըսաւ .— «կենսական է որ Ֆրանսայի հանրային կարծիքը լիովին ըմբռնէ կացութեան ծանրութիւնը եթէ մէկդի դրուի այդ ծրագիրը» :

Արտաքին նախարարը, Իսըն ալ խօսք առնելով, հաւաստեց թէ արեւմտեան պետութիւնները Պերլինի ժողովին պիտի մասնակցին համաձայնութեան դեսին մը դնելու վճռական մտադրութեամբ եւ թէ միացեալ բանակի դաչնադրէն տարբեր միջոց չկայ, ամրապնդելու համար Եւրոպայի ապահովութիւնը :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

« Ի՞ՆՉ Կ'ԸԼԼԱՆԻ ԿՈՐ »...

Պոլսական այս բացատրութիւնը գործածեր էի անգամ մը, երբ տեղական թերթերը պատկերազարդ չոայլաբանութիւններ կը հրատարակէին, երէք – չորս եպիսկոպոսներու այցելութեան առթիւ :

Ա՛լ ի՞նչ շողոմանիթներ, «չաթալ–թա–գ»երով պատկերներ, վսեմ եւ հոգեցունց խարոզներու նկարագրութիւններ :

Ամէնուն ոտքը գետնէն կտրած էր :

Այս առթիւ «խորք» ձայն մը հնչեց, «Հայրենիք»ի էջերէն :

Չար լեզու թղթակից մը գրեց թէ վերադարձող այցելուներէն մէկը, Անթիլիասի վերատեսուչը, գացած էր «իր մէկ առնելիքի խնդիրը կարգադրելու» :

Միեւնոյն ատեն կ'իմացնէր թէ «եպիսկոպոսը իր գալուստը ինչ որ անձնական մէկ բարեկամին հեռագրած է, փոխանակ Պատրիարք Սրբազանին իմաց տալու եւ հոս գալէն ետքն ալ զանազաններու հիւրը եղած է, փոխանակ Պատրիարքարան իջնելու » :

Մեղքը պատմողին վիզը :

«Ի՞նչ կ'ըլլանիմ կոր»ի ուրիշ տեսարան մը, այս անգամ :

Վոսփորի ափերը ջուրի ճամբայ դարձեր են ոչ միայն վեղարաւորներու, այլեւ գոյնզգոյն արուեստագէտներու, — երաժիշտ, երգիչ, երգչուհի, դերասան եւն· :

Եւ նորէն շռնդալից նկարագրութիւններ, «հուրի – փերի » պատկերներով :

Տեսութիւններ, տեսակցութիւններ , գրոյցներ եւ գովասանական տպեր : Շողշողուն լուսանկարներ ի պատիւ այցելուներուն ,— քոլորն ալ թանկագին աստղեր, որոնք լո՛յս ցաներ են իրենց ներկայութեամբ, հանճար – տաղանդով, արուեստին հուրով : Նոյնիսկ միջազգային յաղթանակներով :

Շարքը չէ վերջացած տակաւին, եւ եթէ հետեւիմ, պիտի ամչնամ, տեսնելով որ դուք այդ շնորհներէն ոչ մէկը տեղը էք այստեղ, Փարիզի մէջ, վերջին 25 – 30 տարիներու ընթացքին :

Կը մնայ որ ներողութիւն խնդրէմ հրապարակաւ, երբ այցելուները վերադառնան, առօք – փառօք, վերէն նայելով ձեր վրայ :

... Եւ երեւակայել որ այս միեւնոյն թերթերը մրցումի ելած են իրարու հետ, ամէնէն աղտոտ եւ պիղծ բառերը գործածելու համար իրարու դէմ, փոխադարձաբար :

Մէկը միւսին բար կը հանէ :

Ի՛նչ բառեր եւ բացատրութիւններ, — *ֆած, դնչու, ֆիւրսի լակոտ, անօթի չուն, խաչագող, կոտոշաւոր ...*

Պատահաբար կը յիշեմ, ձեզի ձգելով եզրակացութիւնը : Վ.Ա.Էֆ

Շ· ՆԱՐԴՈՒՆԻ Մարսէյլէն ճամբայ եղած է երեքշաբթի օր, «Մաուէյալ ժօֆր» չոլենաւով, որ Պէյրութ կը հասնի Դեկտ· 22ին : (Նաւը պիտի հանդիպի նաեւ Ցուստան) :

ՀԵԹՈՒՄ ԹԱԳԱԻՈՐԻՆ ձօնուած աւետարան մը ծախուեցաւ Փարիզի մէջ, աճուրդով, 2·250·00 ֆրանքի : Գնողը Հրեայ մըն է : Արդեօք ի հաշիւ Գ· Կիւլ – պէնկեանի՞, որուն լուր տրուած էր քսան օր առաջ :

ԴԱՆՈՒԲԻ ՄԱՄԻՆ համաձայնութիւն մը կնքուեցաւ Եուկոսլաւիոյ եւ արբանեակ պետութեանց միջեւ, մեծ տպաւորութիւն գործելով :

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ ԳԵՐՄԱՆԻՈՑ կառավարութիւնը պատասխանելով արեւելեան Բերլինի վարչապետին թելադրութեան , կը յայտարարէ թէ դերման պատուիրակներ պէտք չէ մասնակցին Զորսերու ժողովին, երկրին երկու մասերէն ալ :

ՀԱՅԵՐԷՆԸ
ՓՐԿՈՒԹԵԱՆ ԽԱՐԻՍԽ

●

Ազգապահպանումի մեր պայքարին մէջ, յաճախ, առիթը ունեցած ենք չեչտելու հայ լեզուի կարեւորութիւնը :

Լեզուն, օտար երկինքներու տակ մեծ – ցող սերունդներուն պահպանման համար, կենսական նշանակութիւն ունի : Զենք ը – սած եւ չենք ըսեր ,որ միակ ազդակն է ան, որ կրնայ հայ պահել նոր սերունդը , բայց կրնանք ըսել որ հզօրագոյն ազդակն է, ամէնէն ապահով եւ գործնական մի – ջոցներէն մէկը, ազգապահպանումի մեր պայքարը արդիւնաւորելու համար :

Շատեր, անոնք որ Ամերիկա կամ Ֆը – րանսա ծնած ու մեծցած են, անոնք՝ որ մեր լեզուին ծանօթ չեն, տարբեր կարծիք ունին : կը մերժեն այս տեսութիւնը եւ նոյնիսկ կը վրդովուին ալ, երբ լեզուն ա – ռաջին պայման կը դրուի հայկականու – թեան, հայ ոգիի մշակման ու արտայայ- տութեան :

Այս վրդովումը, անշուշտ, արդիւնք է այն թիւր ենթադրութեան թէ, լեզուին ծանօթ չըլլալով, նոր սերունդը թագուն մեղադրանքի տակ կը դրուի կերպով մը· այն տպաւորութիւնը կը ստացուի որ ա – մերիկահայ կամ Ֆրանսահայ երիտասար- դութիւնը , հայ լեզուին ծանօթ չըլլալով, նուազ Հայ է ու հայրենասէր ...

Անշուշտ, սխալ տպաւորութիւն մըն է , եւ, հետեւաբար, անտեղի՝ արտայայ – տուած վրդովումը :

Անոնք որ լեզուին առաջնակարգ նչա – նակութիւնը կը չեշտեն, չեն ուրանար ազ- գային ոգիին կարեւորութիւնը · հայ եկե- ղեցիին, ընտանիքին, ազգային բաղձանք- ներուն ու բարքերուն նշանակութիւնը :

*Զե՞ն եղած Հայեր եւ չկա՞ն այսօր ալ Հայեր, որոնք հայ լեզուին ծանօթ չըլ – լալով մէկտեղ, իրենց ոգիովն ու գործո- վը եղած են գերազանց Հայեր : Ոչ ոք պի- տի առարկէր : Անցեալին մէջ եղած են եւ այսօր ալ կան հարիւրաւորներ , որոնք հայերէն չեն գիտեր , բայց հոգիով ու հայրենասիրութեամբ լաւ Հայեր են : Ժա- **մանակակից երիտասարդութիւնը**, որ չի գիտեր հայերէն ու Հայոց պատմութիւն , իր ոգիով վար չի մնար երբեք արտասահ- մանի այն երիտասարդական զանգուած – ներէն, որոնք հայկական վարժարաններու մէջ մեծցած են :*

Անոնք որ լեզուն պայման կը դնեն հա – յատահպանման, նկատի ունին առաւելա- պէս՝ ոչ թէ այսօրուան երիտասարդու – թիւնը, այլ վաղուան, գալիք սերունդնե- րը, երբ երէց սերունդը անհետացած կ'ըլ- լայ եւ հայ ընտանիքն ու բարքը, հին յու- շերն ու յիշատակները անհաղորդ կը դառնան այլեւս :

Ասկէ զատ, ունին այն համոզումը՝ թէ փոխանակ բազմազան ազդակներու կառ – չելու, նախընտրելի է այդ բոլորին մա- րը, լեզուն փրկել, որով կարելի կրնայ ըլլալ մօտենալ միւս ազդակներուն : Լե – զուով կարելի կ'ըլլայ Հայոց պատմու – թիւնը, Հայոց գրականութիւնն ու ար – ուեստը, Հայոց հին ու նոր աշխարհը ճանչնալ , սերտել ու սիրել եւ , ինչ որ կարեւոր է, համակուռիլ հայ չուն- չով ու ոգիով :

Ցետոյ, կրնանք դեռ ըսել, որ լեզուն ա- մէնէն կարճ եւ ամէնէն դիւրին միջոցն է հայ կեանքը իր ամբողջութեանը մէջ ճանչնալու· ամէնէն կարուկ ճամբան հա- յապահպանման :

Օտար որեւէ լեզուով, ինչպէս անգլերէ- նով ու ֆրանսերէնով, անշուշտ, կարելի է շատ բան ընել: կարելի է Հայոց պատ- մութիւնը տալ, Հայոց գրականութիւնը չափով մը· հայկական մշակոյթը ներկա- յացնել: Հայկ· Դատը պարզաբանել: Սա- կայն, օտար լեզուով կարելի է ծանօթա – ցնել, մասեր տալ, առանց ամբողջութիւ- նը տալու, իր լոյսերով ու ստուերներով: կարելի է իրողութիւնները ներկայացնել միայն, առանց հարազատ լեզուի բառե – րէն ու բացատրութիւններէն բխած չուն- չին, անչօշափելի, այլ կենսական տար – րերուն: կարելի է տալ Հայոց պատմու – թիւնը, բայց միայն պատմութիւնը, տալ գրականութիւնը՝ թարգմանաբար, ա – ռանց հայեցի դեղեցկութեան: Օտար լե – զուով մեր տուածը՝ ամփոփ գաղափար մը միայն կրնայ ըլլալ· չոր ծանօթութիւն մը· հատուածական պատկեր մը, ոչ հա – մայնապատկեր մը: Եւ չենք կրնար մեր ամբողջ հայ կեանքը, իր բոլոր ալեկո – ծումներով, իր բոլոր ձգտումներով ու փչրուած երազներովը՝ օտար լեզուով տալ: Զենք կրնար տալ տեսականօրէն եւ գործնականօրէն, առանց բախելու անհուն դժուարութիւններու եւ առանց յանձն առ- նելու մեծածախս հրատարակութիւններ :

Տրուած պայմաններուն մէջ, հետեւա – բար, չատ աւելի դիւրին է հայերէնը սորվեցնել, քան օտար թարգմանութիւն – ներու կառչելով, հայ ոգի ստեղծելու փորձն ընել: կարելի է նոր սերունդը հե- տաքրքրել հայ լեզուով, եթէ երէց սե – րունդը, քանի դեռ կ'ապրի, կատարէ իր պարտքը· նախ ինք համոզուի լեզուի կա- րեւորութեան եւ ներշնչել գիտնայ անոր սէրն ու գեղեցկութիւնը՝ իր զաւակնե – րուն: Եթէ հնարաւոր կարելի միջոցնե – րուն դիմէ, զոհողութիւններ յանձն առնէ, եւ հայ լեզուի ուսուցումը գարձնէ կեն – սական գործ, սերունդներու փրկութեան համար անհրաժեշտ :

Լեզու մըն է հայերէնը, որ իր գեղեց – կութեամբ կրնայ գրաւել չուտով երիտա- սարդութիւնը: Լեզու մը, որեւէ լեզու, ե- րիտասարդութեան համար հարստութիւն է, իսկ հայ երիտասարդութեան համար բազմաթիւ կարելիութիւններու բանալի , մանաւանդ վաղուան համար: Իսկ երի – տասարդութիւնը՝ վաղուան հայութիւնն է :

Կրնա՞նք հայերէն սորվելու առնդը վա- րակիչ դարձնել· մամուլով, ընտանիքով, եկեղեցիով, խօսքով ու մեր բոլոր հաս – տատութիւններով հայերէնի չուրջ հետա- քրքրութիւն ու յարիշտակութիւն ստեղ – ծել, գործնական միջոցներու հետ , այն ատեն կրնանք ապահով ըլլալ, որ մեր նոր սերունդի փրկութեան գործը ամուր խա – րիսխներու վրայ հաստատուած է :

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ԵՂԻՇԷ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

●

Մեր հանրային օգտակար գործունէու – թեան որոշ ուժերէն չունէ մըն էր Եղիշէ Փափազեան, որ վերջերս չիկաւ Լիոնի մէջ, 59 տարեկանին :

Իր մահէն դեռ երեք օր առաջ, սովորա – կանին պէս կը կատակէր այս տողերը գը- րողին հետ ու կ'առաջարկէր Նոր Տար – ուան կրկնակ տօներու առթիւ, միասին Մարսէյլ իջնել: «Մարսէյլի Հայերը ամե- նքն անգամ տաքցնող արեւ ունին, եւ, Միջերկրականը, միշտ մեր հայրենիքի քաղցրութիւններէն տպաւորութիւն մը կը բանեցնէ » :

Տակաւին առոյգ եւ կորովի կ'երեւէր , հետեւաբար ոչ ոք կրնար դուշակել թէ յանկարծ քանի մը ժամուան տկարութեան մը մէջ իր աչքերը պիտի փակէ յաւէտ :

Վաղահաս ու անակնկալ մահու դոյժը միշտ չըմեցուցիչ է, տեսակ մը սրատրեկ զարմանք,— Եղիշէն ալ մեռաւ ... Եւ այս օրերուն երբ մեր գաղթային կեանքի անարիւն պայքարը վարելու համար զոր- ծող ու քաջալերող չունէրու պակասն ու- նինք :

Շատոնց ծանօթ էր ինծի իր հայրենա – սիրական տենչերով, բայց աւելի լաւ ճանչցայ զինքը Թրքահայ Դատի Ցանձ – նախարարին մէջ, ուր ես փոխ նախագահ էի, ինքն ալ դանձապահ : Ժողովներու ըն- թացքին քիչ անգամ ձայն կ'առնէր, նը – ւազ կը խօսէր, եւ ինչ որ կը խօսէր սա – կայն, կ'օծէր զանոնք ազգասիրական զգացումներու եռանդով :

Ինքն եղաւ մէկ միլիոնի մօտ պատկա – ռելի դրամի մը գոյացնելու գլխաւոր դե- րակատարը : Այդ դրամէն մաս մը փա – րիզի կեդրոնին փոխադրելէ վերջ ար – ձին, իր խանդավառութիւնը չափ չունէր : Զեմ կրնար մոռնալ այդ օրերու մէկ երե- կոն, ուր, նոյնպէս այժմ հանգուցեալ Տոքթ· Սեփէթճեանի հետ գիս վար դրին մինչեւ առտուան ժամը երկուքը : կ'ու – զէին որ հրաժարիմ անձնական տեսու – թիւններէս ու գատումներէս, կը ջանա – յին որ ես ալ իրենց պէս խանդավառ հա – ւատ եւ համոզում ունենամ, թէ կարօն ու Արտահանը Հայաստանի պիտի կգտնին :

Ցետոյ, Եղիշէն, գործելու նոր ու սր- տապին եռանդով մը մտաւ Ազգ· Միու – թեան կազմին մէջ: Ազգաժախնամին ան – տուկը պարապ տեսաւ: Հպարտութիւն համարեց ստանձնել անոր պատուոյ նա – խագահութիւնը: Ազնիւ հպարտութիւն մըն էր զոր պահեց մինչեւ կեանքի վերջին օրերը, միջոցին գոյացնելով, կարեւոր գումար մը :

Ինքն եղաւ զարձեալ, որ իր աղնիւ բա – րեկամ Պ· Սողոմոնեանի հետ առանձնեց Լիոն – Տէսին Հայ Մարմնամարզականին պատուոյ նախագահութիւնը, մինչեւ որ յաջողցուց անոր ընդարձակ խաղադաշ – տին պարիսպին բարձրացումը :

Զափահաս Որբերու Միութեան անդամ մը կը վկայէ, թէ տարիներ առաջ, Արե- ւելքի կարօտելոց օգնութեան հանդանա – կութեան մը համար երբ դիմած են Եղի – չէին, պատասխանած է·— «Ձեր ամբող – ջական հաւաքումը լրացնելէ վերջ եկէք ինծի» : Եւ յիրաւի, երբ տեսած է գոյա – ցած ընդհանուր գումարը, եղբայրական ժպիտով մը կրկնապատկած է զայն :

Ոչ առաջինն էր այս առատաձեռնութիւ – նը, ոչ ալ վերջինը :

Մայրը, հայ ընտանեկան հարազատ կեանքի պահապան տիրուհի մըն էր, եւ մինչեւ իր օրհասը մնաց կապոյտ Ծովի կողքին: Որդին ժառանգութիւն մը ունէր իր սիրած ժողովուրդի ցաւերէն ազդուե – լու ներքին զգացումներով: Զափազանցու- թիւն մը պիտի չըլլայ եթէ ըսեմ որ նպաս- տի համար իրեն դիմողներէն ոչ ոք մեր- ժուեցաւ: Նիւթական ձեռնարկի ուղղու – թեամբ սարքուած մեր բոլոր հանդիսնե – րուն, խնջոյքներուն, եւ թէյասեղաննե – րուն յաճախ ներկայ կ'ըլլար: Եւ ուր որ ներկայ էր, հոն հասոյթի առաւելութիւն մը տեղի կ'ունենար :

Իր առեւտրական ձեռներէցութեան պատուաբեր յաջողութիւնը երբեք չգա – տեցին իր հոգեկան հեզութիւնն եւ հա – մեստութիւնը: Մնաց միշտ այն ընտիր տիպարներէն , որոնք ինչքան ալ ունեւոր ըլլան , չեն տկարացներ իրենց հայրենա – սիրական խառնուածքը : Իր նիստ ու կացը ամէնուն հետ եղաւ, ամէն դասա – կարգի մարդոց հետ հաւասարապէս, ար- դարացնելով յաճախ կրկնած իր խօսքը թէ «ան որ մաքուր սրտով Հայ է ինձ հա- մար թանկագին է»:

Օր մը, սրճարանին անկիւնը քանի մը բարեկամներով կը խօսակցէինք արաբա – կան տիրապետութեան շրջանի հայ պատ- մութեան մասին: Տեսակ մը ասուլիս էր , ուր, մեր պատմական արժէքները թերա – գնահատել փորձող լմաստուն մը սաստե- լու համար ձայնս բարձրացուցի·— «Բա – րեկամ, դուք գիտէք որ Արաբները քսան տարուան ընթացքին իսլամացուցին Դա – րեհներու մեծազօր Պարսկաստանը, իսլա- մացուցին հնութեան ժամանակներու մեծ քաղաքակրթութենէն լծնող Եգիպտոսը , իսլամացուցին սուրիական եւ ափրիկեան ժողովուրդները, իսլամացուցին ռազմա – վար ու ասպատակիչ Սելճուկներն ու Թա- թարները, երենց չեչտեալ դիրքը դրին նոյնիսկ հեռաւոր Սպանիոյ մեծածաւալ մշակոյթին վրայ ,բայց երեք հարիւր տա- րի չարունակ, Հայաստանի վրայ իրենց վայրագ բռնապետութիւնը բանեցնելով հանդերձ չկրցան խաթարել հայ ժողո – վուրդի հարազատութեան մէկ անկիւնն անգամ»: Լուռ ու մունջ մտիկ ընող եղի – չէն, յանկարծ աչքերը չղացուց եւ սր – տապին չեչտով մը ձայնեց·— «Ի՞նչպէս չհիանալ այս տեսակ հզօր կորովներ ցոյց տուող ազգի մը: Ինչպէս չհպարտանանք որ այս աքանչելի ժողովուրդին զաւակ – ներն ենք, թէեւ դժուարութիւններու մատնուած »:

Ուրիշ անգամ մը խօսեցայ իրեն մեկե – նասներու կատարած դերերու մասին, եւ անուղղակի հակցուցի որ ինքն ալ իրրեւ հայրենասէր, մտածէ օր մը մեկենաս մը դառնալ ազգային հաստատութեան մը , գրական լուրջ գործերու , կամ տաղան – դաւոր բայց կարօտ մտաւորականի մը :

Եղիշէն, քաղցր ժպիտով մը պատաս – խանեց·— «Ո՞վ գիտէ, թերեւս ժամանա – կը գայ ու թելադրէ ինծի ...» :

Թերեւս ժամանակը գայ··· բայց ան – կարեկիր ու անողոք մահը աւելի կանուխ եկաւ եւ լիոնահայ գաղութի հոծ բազմու- թիւնը արցունք թափեց :

Արցունքով թաղուած հայրենասէրի մը յիշատակը բեղուն ներչնչարան մըն է միշտ ազգանուէր գաղափարներու իրա – գործման :

ԿԻՒՐԵՂ ԽՐԱՅԵԱՆ

ԿԱՂԱՆԴ է, մի մոռնալ ճոխացնել Ց· Կ· Խաչին Մանուկներու Օրուան տօնը՝ Դեկտեմբեր 29ին :

ՕՏԱՐ ԷՋԵՐ

ՄՈՒՐԱՑԿԱՆԸ

✱

(Գ· եւ վերջին մաս)

Երբ կը մօտենար գլխուն վրայ կարմիր նշանով փոքրիկ սեւ մարմնին, սոսկալի հարուած մը ստացաւ կռնակին վրայ որ անթացուպերը ձգած՝ տասը քայլ առաջ թաւալեցուց զինք :

Վարպետ Շիքէ, զայրացած, յարձակելով դողին վրայ, կը զարնէր, հարուածելով խենթի մը պէս, ինչպէս կը հարուածէ կողոպտուած գեղացի մը, բռունցքով եւ ծունկով զարնելով մարմնին ամէն կողմը հիւանդին, որ չէր կրնար ինքզինքը պաշտպանել :

Ագարակին աշխատաւորները երբ հա – սան՝ սկսան ագարակապանին հետ մէկ – տեղ ծեծել մուրացկանը: Եւ երբ ալ յոգ- նեցան զայն խոշտանգելէ, տարին ու բանտարկեցին փայտանոցին մէջ, ապա գացին քաղաքապահ ոստիկաններ փնտռե- լու :

Քլոչ, կիսամեռ, արիւնաքամ ու սոված- լըլուկ, պառկած էր գետնին վրայ: Իրի- կուն եղաւ, յետոյ գիշեր ու յետոյ արշա- լոյս: Ան դեռ բան կերած չէր :

կէսօրուան դէմ պահակ ոստիկանները երեւցան եւ բացին զգուշութեամբ դուռը, դիմադրութեան մը սպասելով, որովհե – տեւ վարպետ Շիքէ կ'առարկէր թէ մու – րացիկը իր վրան յարձակած էր եւ թէ մեծ դժուարութեամբ կրցած էր պաշտ – պանել ինքզինքը :

Տասնապետը գոռաց ·

— Օն, ոտքի :

Բայց Քլոչ չէր կրնար չարժիլ· փորձեց կանգնիլ ոտքերուն վրայ, սակայն չկր – ցաւ: Խաղ մը կարծեցին, խորամանկու – թիւն մը, չարագործի դէշ դիտաւորու – թիւն մը, ու զինեալ երկու մարդիկը զայն չարչրկելով բռնեցին եւ անթացուպերուն վրայ բռնի կանգնեցուցին :

Սարսափը պատեր էր զինք, ընդծին սարսափը դեղին թրկապի, երէին սարսա- փը որսորդին առջեւ, մուկին դողը՝ կա- տուին առջեւ: Եւ, դերմարդկային ճիգե- րով, ան կրցաւ ոտքի վրայ կենալ :

— Քալէ, հրամայեց տասնապետը: Քա- լեց: Ագարակին ամբողջ անձնակազմը կը դիտէր անոր հեռանալը: կիները իրենց բռունցքները ցոյց կուտային անոր· այ – րերը հեգնելով կը ծիծաղէին վրան ու կը նախատէին զինք· ալ ձերբակալեր էին : Աղեկ ազատում :

Իր երկու ուղեկիցներուն մէջտեղ ճամ- բայ ելաւ: Գտաւ յուսակորոյս ուժը ո- րուն պէտք ունէր մարմինը, մինչեւ երե- կոյ քաշկռտուելու համար, անբռնացած, անգամ չիմանալով թէ ինչ պատահած էր իրեն, զարհուրած՝ ապշութեան ասպե – ճան :

Հանդիպող մարդիկ կանգ կ'առնէին իր անցնիլը դիտելու համար, իսկ դեղացի – ները կը մրմնջէին·

— Գող ըլլալու է :

Գիշերուան մօտ, հասան գաւառակի կեդրոնը: Մինչեւ հոդ եկած էր քնաւ : Ճչզրիտ կերպով չէր կրնար պատկերա – ցնել անցած ճարճածը, ոչ ալ կրնար յիշել պատահածը: Այս չնախատեսուած բոլոր զարհուրելի անցքերը, այս դէմքերը եւ նոր տուները կ'ահաբեկէին զինք :

Ըսելիք բան մը չունենալով, կը լռէր , որովհետեւ ոչինչ չէր հասկնար: Մնաց որ այնքան տարիներէ ի վեր մարդու հետ խօսած չըլլալով՝ գրեթէ կորսնցուցած էր խօսելու վարժութիւնը: Իր մտածումը նոյնպէս չատ խառնաշփոթ էր խօսքերով ձեւաւորելու համար :

Զինք դրին գիւղին բանտին մէջ: Պա – հակները չխորհեցան թէ կրնար ուտելու պէտք ունենալ ու ձգեցին այդպէս ամբողջ գիշերը :

Բայց, առտու երբ եկան հարցաքննելու, դետնին վրայ՝ մեռած գտան զինք: Ինչ անակնկալ :

ԿԻ ՏՐ ՄՕՓԱՍԱՆ

Թարգմ· Վ· Գ·

ՍՈՒՐԻԱ ԵՏ ԿԸ ՊԱՀԱՆՋԷ ՍԱՆՃԱՔԸ

Պոլսոյ թուրք թերթերը կը գրեն ։—

Էտիլ Շէյխզէյի իշխանութեան գլուխ պալէն ի վեր մերթ ընդ մերթ հակաթուրք ելոյթներ կ'ունենան մասնաւոր կազմա – կերպութիւններ, նոյնիսկ պաշտօնական շրջանակներէ ուժ առանալով։ Այսպէս Հա – լէպի մէջ հիմնուած «Իսքէնտէրուն Սան – ճաքի պաշտպանութեան կոմիտէ»ն Նո – յեմբեր 29ին թռուցիկ մը ցրուեց, հրաւի – րելով ամբողջ արաբական աշխարհը յիշե – լու ողբերգութիւնը արաբական Սանճա – քին, որ Սուրիոյ տակ մէկ շրջանին չա – հագործող պետութիւններուն կողմէ մա – հափորձի ենթարկուեցաւ ։

— Արաբները, կ'ըսէ թռուցիկը, երբեք պիտի չհրաժարին հայրենիքին անբաժան այս սիրելի հողամասէն, որ անպատճառ պէտք է վերադարձուի մայր հայրենիքին Սուրիոյ։ Անիկա հիւս. Սուրիոյ մէկ կտո – րըն է ։ Մեզի հանդէպ նուաճողական նպա – տակները սնուցանող մեր դրացին յոռի մտադրութիւնը ցոյց կուտայ, Թուրքերուն կողմէ բռնագրաւումը Իսքէնտէրունի ծո – ցին եւ Սանճաքին, որ մեր հայրենիքին բանալին է ։ Որքան ալ դժուարութիւններ – ը մեծ ըլլան, պէտք է պատրաստուինք մեզմէ զոհցուած հողերը վերագրաւելու համար, եւն ։։

Այս թռուցիկը ստորագրած է կոմիտէին կողմէ ընդհ. քարտուղար Նէտիմ Իսթան – պուլիէ ։

Կարգ մը արաբ թերթեր կը ձգտին թուրքեւարաբ յարաբերութիւնները աւ – րել։ « Էլ ձէրիեէ» թերթը, որ անհաշտ – ներու կողմէ կը հրատարակուի եւ սակայն օտարներու կը ծառայէ, լրբենի գրութիւն մը ունի Թուրքիոյ դէմ։ Ասիլ Զիա անուն լրագրողը, որ իրբեւ թէ այցելած է մեր երկիրը, կը փորձէ Թուրքիան ցոյց տալ իբրեւ հիւանդ մարդ, հակաթուրք թշնա – մութիւնը հրահրելու նպատակով։ Թուրք բանակին ալ լեզու երկարելու չափ առաջ կ'երթայ ու կը գրէ ։

— Թուրք սահմանը անցնելուդ պէս, ա – ռաջին աչքի զարնող բանը թուրք զին – ուորն է, որ կը կրէ ամերիկեան ինքնա – գործ հրացան, սակայն ողորմելի եւ պատռտած հագուստներ ունի ։

Ասիլ Զիայի հայհոյալից բերանը ճիշդ Սովետներուն վայել բերան է եւ կը քննադատէ մեր մասնակցութիւնը Քորէա – յի պատերազմին եւ կ'ըսէ թէ անգլեւա – մերիկեան ծաւալապաշտութիւնը տեղա – հորուած է Թուրքիոյ մէջ ։

« Էլ ձէրիեէ» մէկ կողմէ համայնավար քարոզութիւն կ'ընէ, միւս կողմէ Թուր – քիոյ յեղափոխականները կը պաշտպանէ, յեղափոխականներուն դէմ ձեռք առնուած միջոցները կը ձգտին «խեղդելու հաւատքն ու պատիւը »։

Այս բոլորը կ'ապացուցանեն թէ համայ – նավարութիւն ու յեղափոխութիւնը ձեռք ձեռքի տուած կը գործեն Մէջին Արեւելքի մէջ։

ԳՈՒՐԳԷՆ Մ· ԱԼԷՄՇԱՀ

1907 — 1947

Որուն մահուան վեցերորդ տարելիցին առթիւ հոգեհանգիստ կը կատարուի այս կիրակի ։

ԼՐԱՏՈՒ ԱՐՈՒԵՍՏԻ

Յառաջիկայ Դեկտեմբեր 28ին Տիկին Լիւսի Պետրոսեանի մէկ գործը պիտի ներ – կայացուի մասնակցութեամբ եօթը փոք – րիկներու եւ Տիկին Պիւտինի (դերասա – նուհի ռուսական թատերական խումբի)։

Այս առթիւ Տիկինը կը բա – ցատրէ թէ ինչ մտահոգութիւններէ մղո – ւած գրած է Ծննդեան պատմուածք մը պզտիկներու համար։ Մանուկներու հետ ստեղծուած սերտ կապը եւ անոնց անվերջ « ինչո՞ւ »ներուն պատասխանել տալը հիմք ծառայած են այդ թատերախաղին, որ գրուած է կաղանդի հէքեաթի ձեւին տակ ։

Նիւթը կը յայտնէ աղջկան մը երազը Ծնունդի առթիւ, եւ կը պարունակէ եղ – բայրական սիրոյ վարդապետութիւնը, Ս. Երրորդութեան խորհուրդը։ Ապագայ մարդկութեան առջեւ պատասխանատու – ները ծնողներն են։ Երբ երախան կը ծնի ունի որոշ յատկութիւններ եւ ձիրքեր ։ Սակայն կարեւորը այն է թէ ինչ ուղղու – թեամբ պէտք է առաջնորդել զինքը։ Ոճ – րագործը կրնայ պահուած ըլլալ նորածի – նին մէջ, կարելի է եթէ ոչ բոլորովին զո – նէ մասամբ փոխել, կամ թեթեւցնել, այսինքն բարձրացնել և ազնուացնել, մը – չակելով եւ նրբացնելով իր հոգին։ Եւ ընդհակառակն, ի բնէ անմեղ նորածին մը աննպաստ եւ հասարակ մթնոլորտի մը մէջ կրնայ բոլորովին կորսնցնել իր առա – քինութիւնները, դառնալով ժլատ եւ անձնասէր ։

Այս միտքերը հիմնական սիւները կը կազմեն երախային բարոյական կրթու – թեան տաճարին, եւ ծնողները բանուոր – ներն ու վարպետներն պիտի ըլլան այդ ա – պագայ տաճարին կառուցման ։

ՎԱՍՏԱԿԱՒՈՐ ՈՒՍՈՒՑԻՉ ՄԸ

★

Դեկտեմբեր հինգին Պոլսոյ մէջ մեռած է վաստակաւոր ուսուցիչ մը, Գէորգ Պօ – ղոսեան։ Բնիկ Վանեցի, աշակերտած է Արմաշի մէջ Դուրեանի եւ Օրմանեանի ։ Մօտ կէս դարու բեղուն անցեալ մը կը թողու։ Ամէնէն երկարատեւ պաշտօնա – վարութիւնը ունեցած է Պոլսոյ Մայր վար – ժարանին մէջ իբրեւ անօրէն։ Իր վերջին տարիները նուիրուեցաւ ուսումնասիրա – կան աշխատութեանց ։ Յուղարկաւորու – թիւնը կատարուած է մեծ շուքով Ս. Ե – ղիազարեան եկեղեցւոյ մէջ ։ Դարեգին պատրիարքը իբր սգակիր կեցած է դասին մէջ, իսկ Պէզճեան, Խաեան եւ Կեղրոնա – կան վարժարաններու աշակերտները դա – գաղին չուրջ։

Հանդուցեալը չուրջ 25 տարի Պէզճեան Մայր վարժարանի տեսչութեան պաշտօնը վարելէ ետք գաղտնապէս կառավա – րութեան տրուած քսու զրպարտութեան մը հետեւանքով կը ստիպուի հեռանալ ոչ միայն Պէզճեան վարժարանի տեսչութե – նէն, այլեւ կը զրկուի ուսուցչական աս – պարէզէն ։ Այս անիրաւութիւնը կ'ընդ – վզեցնէ Պոլսոյ ազգ· շրջանակները, մշա – կոյթի ծառայողները եւ վարժարանի ու – սանողութիւնը, որոնք կը պախարակեն անխղճմ զրպարտիչը ։

Գէորգ Պօղոսեան երկար տարիներ եաք, չնորհիւ ողբացեալ Պետրոս Ադուա – նեի ջանքերուն կ'արտօնուի պաշտօնավա – րել իբրեւ հայկաբանական վարժարանի փոխ – տնօրէն։ Հոն եւս տասը տարի փայլուն պաշտօնավարութիւն մը ունենալէ եաք, պատկան իշխանութեան որոշումով դարձ – եալ կը հեռացուի ուսուցչական ասպարէ – զէն ։

Այս հարուածը չաս ծանր կը կշռէ եւ Գէորգ Պօղոսեան ընկճուած իր պաշտօ – նական զիմումներուն անհետեւանք մնա – լէն, կը յուսահատի եւ առանձնութեան մէջ կ'անցընէ կեանքին վերջին օրերը ։

Ա· ՇԱՀԱԹՈՒՆԻ ՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ԿԸ ԿԱՐՕՏԻ

ՄՄԲ.— Պ· Ա· Շահխաթունի նորէն ծա – ղիը վիճակի մը մատնուած ըլլալով, յանձնախումբ մը կազմուած է օգնու – թեան հասնելու համար։ Այս առթիւ նա – մակներ ուղղուած են հետեւեալ բոլան – դակութեամբ ։—

Երկար ժամանակէ մըի վեր հայ մենա – տաղնդ արուեստագէտը, դերասանապետ Շահխաթունի, կը տառապի ծանր եւ ան – բուժելի հիւանդութեան մը ճիրաններուն մէջ։ Այս պատճառով, աշխատելու կարե – լութիւն չունի, ու զրկուած է նիւթական դրամական միջոցներէ։ Եւ խորհիլ որ ա – ռօրեայ կենսական կարիքներէն զատ, որ եւ է միջոց չունի հոգալու նաեւ բուժա – կան ծախքերը, — դեղօրայք, բժշկական այցելութիւն եւայլն ։

Արդ, մեծայարդ տէր, պատիւ ունինք դիմելու ձեզ՝ խնդրելով որ զրամական օ – ժանդակութիւն հասցնէք վարպետին, որ իր տաղանդով, դեռ երկիւ, փառքը կը կազմէր հայ բեմին, Հայաստանի թէ ար – տասահմանի մէջ, բարձրացնելով նաեւ հայ արուեստին հռչակը օտար միջավայ – րերու մէջ ։

Աւելորդ է ներկայացնել Շահխաթու – նին, Հայաստանի մայրաքաղաքին պա – րէտը (գինուորական կառավարիչը), հայ բեմին անզուգական վարպետը, հայ շար – ժանկարին կախարդիչ արուեստագէտը, դիմայարդարութեան տաղանդաւոր ու – սուցիչը ։

Օգնել Շահխաթունիին, կը նշանակէ սի – րել հայ արուեստն ու արուեստագէտնե – րը ։

Լիայոյս ենք թէ հայ ժողովուրդը իր լումաններով, ունեւորը իր լիաբուռն օ – ժանդակութեամբ, օգնութեան պիտի հասնի եւ պիտի մխիթարէ այն որ յուզած է մեզ, համայք ստեղծած է մեր ազգային արժէքներուն մասին ։

Սպասելով, ուրեմն, ձեր նիւթական օժանդակութեան ։— Ի դիմաց յանձնա – խումբին Ա· ԲԱՐՍԵՂԵԱՆ

Հասցէ ։— Յանձնախումբին դանձապահ Պ· Առաքելեան՝

20, Rue Nungesser et Coli, Paris (16e)
C. Postaux Paris 10.447 - 39

ՄԱՐԶԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔ

★

ԱԼՖՈՐՎԻԼ ։— Դեկտեմբեր վեցին երկ – րորդ անգամ կը պարտուէինք մեր դաշ – տին վրայ։ Բայց այսքան ծանր պարտու – թիւն երբեք կրած չէինք — 0—5 ։ Մեր հակառակորդն էր Իւ· Ս· Քուռնէօվը որ իր պատուոյ դիրքէն իջած էր մեր աստի – ճանին, այս տարի։ Ճիշդ է որ իրաւարա – րին անարդարութիւնը մեծապէս նպաս – տեց արդիւնքին։ Այնքան օտարատեաց էր որ Ֆրանսացիներն անգամ ընդվզեցան ։ Այժմ չատ փայլուն շրջան մը չենք անցը – ներ ։ Տեղական թերթերը կը կարծեն թէ Ֆրանսայի բաժակի մրցումներուն մեր թափած ջանքերուն հետեւանքն է այդ ։

Անցեալ կիրակի, 13 Դեկտ· մեր խումբը այցելեց Իւ· Ս· Մըլէնի։ Տասը վայր – կեանէն հակառակորդը կը յաջողէր կէտ մը նշանակել «քորները»ի վրայ ։ Դարձեալ պարտութեան ճամբան բռնո՞ծ էինք։ Երկրորդ կիսախաղին մեր յառաջապահ գիծը որ ամուլ էր իր հարուածներուն մէջ երկար ատենէ ի վեր, երկու կէտ արձա – նագրեց։ Նորէն յաղթական պիտի չվերա – դառնայինք։ Հաղիւ հինգ վայրկեան էր մնացած հակառակորդը «քուլ Ֆրան»ի վը – րայ կը նշանակէր հաւասարող վերջին կէ – տը 2–2։ Այս մրցումին խմբապետ Սրապ, որ վիրաւորուած էր նախապէս, չէր մաս – նակցեր խաղին ։

Այս կիրակի մեր դաշտին վրայ կը հան – դիպինք Իւ· Ս· Վէնսէնին։ Աւելի բախ – տաւոր պիտի ըլլա՞նք ։

× Ալֆորվիլի Հայ Մարզականը, իր տարեվերջի մեծ պարահանդէսով կը յու – սայ եւեմուտքին բացը դոցել։ Այստեղ բանք որ քաղաքապետութենէն կը ստա – նայ միայն 45·000 ֆրանք, մինչդեռ Մու – թիւնը հինգ խումբերու բարոյական ու նիւթական հոգատարութիւնը ստանձնած է։ Տեսնելով միութեան անձուկ վիճակը ժաք Էլեան սիրով ընդունեց իր նուագա – խումբը բերել ամբողջ կազմով, եւրոպա – կան Ծնունդի զարթօնքին մեծ պարահան – դէսին ։

Զ· ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ

թէ անհրաժեշտը չէր ըրած երբ ճիչ մը լսեց ։

Բազրիքին վրայ նստած, գլուխը կախ, Տիկին Մերքատօ այնքան թաղուած էր իր մտածումներուն մէջ որ մեր գալը չլսեց ։

Երբ Փուարօ իր առջեւ կեցաւ եւ բարե – ւեց զինքը, գլուխը վեր առաւ եւ ցըն – ցուեցաւ ։

Զինքը աւրուած գտայ, դիմագիծերը քաշուած, եւ սեւ խոշոր ծիրեր աչքերուն չուրջ ։

— Ահա նորէն եկայ, ըսաւ Փուարօ ։ Այսօր կուզամ ձեզ տեսնել բոլորովին մասնաւոր պատճառով ։

Եւ խօսեցաւ գրեթէ այնպէս ինչպէս Օր· Ճոնսընին, հասկցնելով թէ իրեն համար չատ կարեւոր է ունենալ Տիկին Լէյտնըրի կենդանագիրը, կարելի եղածին չափ հա – րազատ ։

(Շար·)

բայ : Ժամը 11ին հասան պաշտօնական թեկնածուները, խառնուելով իրենց պաշտօնակիցներուն կամ մանր դալով պարտէզներուն մէջ ուր անսովոր արեւ մը կը չողար : Կէս օրին երեսփոխանները , ծերակուտականները , դիւանագէտները եւ պաշտօնական հիւրերը Թրիանոնի պալատը քաշուեցան , ուր սեղան մը յարգուած էր 400 չէզ չամփայնով : Քոնեակէն եւ ծուրճէն վերջ ամէնքը վերադարձան ժողովասրահ, ցոյց տալով իրենց մասնաւոր պաշտօնագիրները : Եռանկիւն դլխարկներով եւ արծաթ շղթաներով բարապաններ կ'առաջնորդէին բոլորը : Դահլիճը տեղ ունի միայն 900ժողովականներու համար, ուստի առաժամեայ աթոռները դրուած էին : Մօտ 300 հանդիսականներ, մեծ մասով թղթակիցներ եւ պատգամաւորներուն կիները կը հետեւէին արարողութեանց : Օները կը հետեւէին արարողութեան միայն մէկ տասներորդին տեղ մնացած էր :

Ժամը 2ին Ազգ. ժողովին Ա. փոխ – նախագահը , Պ. Թրոքէ (ընկերվարական), որ սպիտակ փողկապ մը կապած էր , բացումը կատարելով ցաւ յայտնեց թէ Պ. Լուիս Հիւանդ ըլլալով պիտի չկրնայ նախագահել : Քուէարկութեան կարգը ճշդելու համար նախագահը կարեց նոր դրքի մը էջերը : Կարուած էջին առաջին դիրն էր Ֆրանսերէն Ս. տառը, որով իբրեւ առաջին քուէարկու հրաւիրուեցաւ Իւլվըը, Փարիզի մէկ երեսփոխանը : Այնուհետեւ բոլոր պատգամաւորները արոյրէ գնդիկներ առացան բարապաններէն, եւ բեմ բարձրանալով իրենց քուէն ձգեցին կանանչ տուփի մը մէջ, իսկ գնդիկը՝ ուրիշ տուփի մը մէջ, որպէսզի խարդախութիւն կատարուած չըլլայ :

Այդ պահուն հարիւրաւոր քաղաքացիներ կը չրջէին պալատին բոլորտիքը, մէջն ըլլալով թեկնածուներ ալ որոնք կը կատակէին իրարու հետ : Աւելի քան երկու հարիւր քաղաքացիներ իրենց թեկնածութիւնը դրած էին : Ով որ ապագրական ծախքը վճարած էր, արձանագրուած կը տեսնէր իր անունը : Փարիզի թէ դաւառի մէջ բազմաթիւ հեռատեսիլներ (թելեվիզիոն) կը ներկայացնէին բոլոր դործողութիւնները : Առաջին քուէարկութիւնը տեւած էր մօտ երկու ժամ եւ 937 քուէներ ձգուած էին : Բարապանները անմիջապէս դուրս տարին երկու դեղին տուփերը, որպէսզի քուէհամարը կատարուի : Պատգամաւորները դուրս եկան վարդապետի դահլիճէն, մտնելով նրբանցքներուն մէջ : Այդ պահուն բացիկներ (քարտ–փոստալ) կը դրէին իրենց բարեկամներուն, մասնաւոր նամակադրոյմներ փակցնելով :

ՈՒՍԱՆՈՂԱԿԿԱՆ գոյցին առթիւ կատարուած ուսուիկանական խստութեանց դէմ բուռն բազուկներ եղան Սէնի նահանգային ժողովին մէջ :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ Գերմանիոյ վարչապետը ճառ մը խօսելով խորհրդարանին առջեւ , պահանջեց որ Զորս Մեծերը արտօնեն երկու Գերմանիաներու ներկայացուցիչներ – ուն մասնակցութիւնը իրենց յառաջիկայ ժողովին :

ՄԱՐՋԱԿԱՆ — Փարիզի մէջ Պ. Սարդիսեան (թեթեւ ծանրութիւն 61 քիլօ) առջի օր կէսերով յաղթեց Ֆրանսացի Լիւսիէն Շահիէլի , ութ անդամ : Փարիզ կը դանուին երկու խորհրդային մարզիկները, Ազարեան եւ Շահինեան :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Ստեփան Մարկոսեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեանպաշտօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԵՊՐԱՔՍԻ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, Դեկտեմբեր 27ին կիրակի առաւօտ, ժամը 11·15ին Իսի լէ Մուլինոյի Ֆրանսական Սէն Պոլ–նօ մատրան մէջ, 140 ռիւ տը լ'Ընկալիթէ : Հոգեհանգստեան արարողութիւնը կը կատարէ Հայր Քիլէքճեան :

Կը հրաւիրուին ազգականները եւ բարեկամները ներկայ դտնուիլ այս արարողութեան :

×

ԼԻՈՆ — Այրի Տիկին Ե. Փափազեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ Դեկտ. 20ին, կիրակի առաւօտ , Լիոնի Հայոց եկեղեցին մէջ հոգեհանդիստի պաշտօն պիտի կատարուի իրենց ողբացեալ ամուսնոյն եւ հօր Պ. ԵՂԻՇԷ ՓԱՓԱԶԵԱՆի յիշատակին, անոր մահուան քառասունքին առթիւ : Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

Imp. Araxes - 46, Rue Richer, Paris (9e)

ՅԵՐԵԿՈՅԹ—ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Պանեէօ Քաշանի մասնաճիւղի կողմէ : Այս կիրակի ժամը 16էն 24, Սալ տ'Էրլըմօնի չքեղ սրահին մէջ, 25պիս, Ավընիւ տը լա Ռէփիւպլիք Մօնռուժ :

Դեղարուեստական բաժինին կը մասնակցին՝ մեներգներ՝ Օրիորդներ Պէնկեան , Մուրատեան , Պ. Ա. Քիւփէլեան , Կապոյտ Խաչի պարախումբը ղեկավարութեամբ Օր. Ալիս Գավէզեանի :

Պանեէօ Քաշանի Նոր Սերունդի պարախումբը ղեկավարութեամբ Տիկին Հեղինէ Թորոսեանի : Մադիլեան նուագախումբ :

Ճոխ եւ մատչելի պիւֆէ :

Հաղորդակցութեան միջոց. — Փորթ տ'Օրլէան կամ օթօպուս 126՝ իջնել Մէրի տը Մօնրուժ :

ENSEMBLE ORCHESTRAL DE PARIS

sous la direction de

OHAN DOURIAN

Այսօր Շաբաթ ժամը 17·30ին Սալ Կավօ, 45 ռիւ Լա Պօէսի :

Յայտագիր՝ Պախ : Կը մասնակցին՝

Beltrand, Delune. Desmazures, Friedmann

Ժ. ՍԵՐԳՈՑԵԱՆ (Փարիզի Օփերայէն) :

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏԻԿՆԱՆՑ

ՄԻՈՒԹԵԱՆ ՏՕՆԱԾԱՌԸ

Այս կիրակի ժամը 16ին, դպրոցին սրահներուն մէջ, 26 ռիւ Թրոյօն, Սէվր : Այս հանդէսին սիրով կը հրաւիրուին բոլոր աշակերտներու ծնողքները եւ անոնք որ կը սիրեն վարժարանին համակրելի միջավայրը :

Նաւարխով պատրաստուած յայտագիր , մասնակցութեամբ՝ աշակերտներու, Եուկասլաւ ազգային պարախումբին լաւագոյն պարուհիներէն խումբ մը, եւ արտասահմանէն հասած հայ աճպարար մը :

Փարիզահայ Կապ. Խաչի պարախումբը պիտի պարէ ղեկավարութեամբ Օր. Ալիս Գավէզեանի , հայկական պարեր :

ԵՒ ՋԱՆԱԶԱՆ ԱՆԱԿՆԿԱԼՆԵՐ :

Արեւելեան եւ արեւմտեան ճոխ պիւֆէ :

ՄՈՒՏՔԸ ԱԶԱՏ Է

ԼԻՈՆ — Դեկտեմբեր 27, կիրակի օր Ս. Ստեփաննոսի տօնին առթիւ Նիկոմիդիոյ առաջնորդ Ստեփաննոս արք. Յովակիմ – եանի յիշատակին հոգեհանդիստ պիտի կատարուի : Կը հրաւիրուին ներկայ ըլլալ բոլոր Բիւթանիացիներ եւ դաղութահայերը, յարդելու համար անոր անմոռաց յիշատակը :

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ

ՀԱՄԱՍՏԵՂԻ
ՍՊԻՏԱԿ ՁԻԱՒՈՐԸ

Երկու հատոր : Դին 4000 ֆրանք : Շքեղ տպագրութիւն : Մէկ ձեռք ունինք տրամադրելի «Յառաջ»ի մօտ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ի յիշատակ ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

Սիփան – Կոմիտաս երդչախումբը իր ողբացեալ ղեկավարին՝

Գ. ԱԼԷՄՇԱՀԻ

մահուան 6րդ տարելիցին առթիւ հոգե – հանդստեան պաշտօն կատարել կուտայ այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, 15 ռիւ Ժան Կուժօն :

Կը նախագահէ եւ կը քարոզէ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ :

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգողները :

ՏԱՐԵԿԱՆ ՄԵԾ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍ

Կազմակերպութեամբ

Մարսէյլի Կապոյտ Խաչի մասնաճիւղին ի նպաստ իր ձեռնարկներուն .

Այս չաբաթ երեկոյ մինչեւ լոյս Սէլան–ուիտի չքեղ սրահներուն մէջ :

Բարձր հովանաւորութեամբ Մարսէյլի քաղաքապետ Պ. ԿԱՄՈՆ ՏԷՖԷՐԻ :

Դեղարուեստական ճոխ բաժին :

Կ'երգեն , կը պարեն Մարտիրոսեան քոյրեր , յատկապէս հրաւիրուած կրնոպլէն, դաշնակի ընկերակցութեամբ Օր. Ժամկոչեանի (վկայուած Մարսէյլի երաժշտանոցէն) :

Րէյմոն Լօրանդիի խումբը իր յայտնի երդիչով ԺՕ ՔԱԶԱ :

Այժմէն ապահովեցէք ձեր տոմսերը դիմելով հետեւեալ հասցէներուն Պ. Յովհ. Հայցագործեան 15 ռիւ Լօնկ տէ Քափիւ – սին, Պ. Ա. Քէօսէեան 11 ժիւլ կէտ, հեռ. ՔՕ· 26·88, Ֆօթօ Ռէքս, Տիկին Թիւթիւնեան, 4 ռիւ Փարմանթիէ :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ...

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ

Կը մօտենան :

Բնաւ մի՛ մտահոգուիք
Գացէք անուշավաճառ

Ս. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ

32, Rue Trévise

Tél. : TAI. 65 - 44

Հոն պիտի դտնէք ամէն կարգի անուշեղէններ, ինչպէս նաեւ հէվա եւ լօքում

Տեղին վրայ պատրաստուած

Իսկ եթէ ուզէք տունէն չինել ձեր խմորեղէնները, հոն պիտի դտնէք ամէն օր պատրաստուած թարմ թերթեր եւ

Թէյ բատաիֆ

ԴԻՒՐԱՄԱՏԶԵԼԻ ԳԻՆ

Մասնաւոր զեղչ հարսնիքի , կնունքի եւ հանդէսներու :

Փուռէն ուղղակի տուն յանձնելի :

Կ'ՈՒԶՈՒԻ

կին մը՝ մնայուն աշխատանքի համար, պայմանով որ Ֆրանսերէն կարդալ դիտնայ :

Դիմել՝

Mme Kamanadjian Suzanne
15, Rue des Vignerons, Vincennes (Seine)

ԱՆՆԻԹԱ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ՍԵՐԳ ՍԱՐԵԱՆ

Նշանուած

13 Դեկտ. 1953

Փարիզ Պուլոնյը Սիւր Սէն

Այս առթիւ Տէր եւ Տիկին Պէրպէրեան հազար ֆրանք կը նուիրեն «Յառաջ»ի բարդաւաճման համար :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏԻՐ —

ՄԱՐՍԷՅԼ — Հ. Ց. Դ. Պոմոնի Զաւարեան ենթակոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :

ԻՍԻ — Հ. Ց. Դ. Զաւարեան կոմիտէի ընդհ. ժողովը այս չաբաթ ժամը 21ին, Ազատի սրահը : Պարտաւորիչ ներկայութիւն :

ԿԱՐՏԱՆ — Հ. Ց. Դ. «Նիկոլ Դումանի» խումբը ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս կիրակի կէսօրէն վերջ , ժամը 3ին, «Գեղունի» տան մէջ : Բոլոր ընկերներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

«ԱԶԱՏ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»ի ժողովը այս կիրակի, ժամը 14·30ին, սովորական հաւաքատեղին : Շատ կարեւոր օրակարգ : Բոլոր անդամներու ներկայութիւնը պարտաւորիչ :

ՈՐԲԵՐՈՒ ՕԳՆ. ՄԱՐՄԻՆԸ (Փարիզահայ Տիկնանց Միութիւն) ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր անդամները այս երկուշաբթի ժամը 15ին, գործօն անդամներու ընտրութեան համար : Մեծամասնութիւն չըլլալու պարագային, ժողովը բացուելէն կէս ժամ վերջ, կրկին ժողով մը պիտի սկսի օրինաւոր քուէարկութեան համար :

GALERIE BERNHEIM JEUNE
83, Fg. St. Honoré
Ցուցադրուած են պարսկահայ ծաղիօր նկարիչ՝

Յ. ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ
ԳՈՐԾԵՐԸ

Ամէն օր ժամը 10էն 12·30, 14·30էն 18, բացի կիրակի , երկուշաբթի եւ տօն օրերէն :

ԴԵԿՏ. 24ի ԵՒ 31ի ԶԱՐԹՕՆՔԻՆ ՀԱՄԱՐ (ՌԷՎԷյեօն) , ՏԵՂ ՄԻ ՓՈՆՏՒԷՔ :

ԼԻԼԱՅԻՆ
ԼԻԼԱՅԻՆ
ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՅԻՆ

ՀԱՄԵՂ , ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՄԱՏՋԵԼԻ

եւ մանաւանդ հաճելի ճաշ մը ընելու համար :

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ

մը իր նոր յայտագրով :

Բացառաբար ամէն իրիկուն կը նուագեն ՀԱՄԲԱՐ (թառ), ՀԱՅԿ (ջութակ) եւ իրենց խումբը :

24, Rue Saint Lazare, Paris 9e
Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

RESTAURANT
FRANCO - ORIENTAL
BARON
10, Rue de Beauregard, Paris
Tél. CEN. 57 - 99
Métro BONNE NOUVELLE

Անարատ օղի եւ զանազան
առատ աղանդեր
Դիւրամատչելի գին

ԱՌՕՐԵԱՑ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՊԱՏՄԱՆ ՈՒՆԵՑԻՔ

ՊՈՍՖՈՐ

Հռչակաւոր ՀԷԼՎԱՆ եւ ԼՈՌՈՒՄԸ , բոլորհայ նպարավաճառներուն մօտ

Զանազան բոյրերով , նուշով եւ կաղինով պատրաստուած տեսակները :

Բժիշկներու իսկ կարծիքով ԼՈՌՈՒՄՆ ու ՀԷԼՎԱՆ կը պարունակեն մեծագոյն չափով գոլ (ֆլորի) :

ԱՐՏԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՅՄ ԱՆՆԵՐ
2, RUE LOUIS ASTOUIN, MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ
20
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
•
DIMANCHE
20 DECEMBRE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7249 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2660

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԵՐԳ ԵՒ ԵՐԳՉԱԽՈՒՄԲ

•

Կարօտ ենք երգի, երգիչի եւ երգչախումբի :

Եւ կարօտը կը սաստկանայ տարիներու թաւալման հետ :

Երգեր եւ երգիչներ կը փնտռենք ամէն տեղ : Ամէն առիթով : Ինդուլթեան Թէ տրամուլթեան պահերուն :

Կ'ուզենք երգել : Կ'ուզենք որ երգեն , որպէսզի մեր սիրտը բացուի :

Տարագիր բազմուլթիւնները կը սար – սռան մայրենի եղանակի մը ելեւէջներէն : Ամպերը կը փարատին եւ հոգին կը պայ – ծառանայ :

Հայրենասիրութեան , քաջութեան , յանդգնութեան երգերուն հետ , ներդաշ – նակութիւն մը կը ստեղծեն ուրախութեան կանչերը :

Եւ յետոյ աշխատանքի երգը : Այնքան կենսուրախ եւ հարազատ , որ վերանորոգ – ման , յարատեւութեան ուիլը կը հոսեցնէ դաշտէն մինչեւ արհեստանոցը :

Բայց , երգն ալ «նուագ» կը պահանջէ : Մանաւանդ օտարութեան մէջ , ուր կա – խարդական եւ խառնաճաղ եղանակներ դլխու պտոյտ կը պատճառեն :

Արդէն իսկ դասակարդ մը ճաշակ փո – խեր է , երբեւ Թէ զարդացած կամ նրբա – ցած ըլլալով :

Զարժեր գրաղիլ այդպիսիներու տա – ճութեամբ կամ չտեսութեամբ :

Եւ սակայն , ծուռ քալած պիտի ըլլանք , եթէ օրօրուինք եղածը մաչեցնելով :

Երգն ալ կը պահանջէ նոր աւիշ եւ մղիչ ուժ , դիմանալու եւ տարածուելու , ամ – բողջ բազմուլթիւնները ցնցելու համար :

Որքան ուժեղ հնչէ երգը , այնքան չուտ կը թափին Թմրութեան , այլասերման թոյները :

Երգին հետ՝ երգիչ եւ երգչախումբ : Ու նա՛եւ երգահան :

Ո՛րքան Թանկագին ուժեր պակսեցան կամ յոգնեցան , Կոմիտասի մահէն ի վեր :

Ուրիշներ կը հասնին անշուշտ , մասնա – տորապէս Միջին Արեւելքի մէջ ուր դպրոց եւ մթնոլորտ ունինք :

Բայց , աշխատանք , յարատեւութիւն եւ պոհողութիւն : Այլապէս փրթած – մաշած լարերով քնարի մը պիտի նմանին մեր երգը եւ երաժշտութիւնը :

Գուրգէն Այվազեան մահուան տարե – դարձին առթիւ , աշակերտներ եւ աշա – կերտուհիներ , համակիրներ եւ բարեկամ – ներ գործի ձեռնարկած են , վերակազմելու համար Սիփան – Կոմիտաս երգչախումբը :

Ահաւասիկ լաւագոյն եղանակը՝ յարգե – լու եւ յաւերժացնելու համար ողբացեալ երաժշտագէտին յիշատակը : Կենդանի գործ , արժանի ամէն քաջալերանքի :

Փարիզը եւ ամբողջ գաղութը ի վիճակի են հոգալու մեկէ աւելի երգչախումբեր :

Կրնան ուրիշ նուիրական պարտականու – թիւն մըն ալ ստանձնել ,— միջոցներ ճա – րել , որպէսզի ընտիր երգչախումբ մը կարենայ պտոյտներ կատարել հայաշատ կեդրոններու մէջ :

Օրինակներ ալ կան : Լիոնի Ազգ . Միու – թիւնը երկու անգամ հրաւիրեց Մարսէյլի «Արմենիա»ն :

Այս տարի , վարդապետ մըն ալ համեստ ձեռնարկ մը կատարեց , իր նախաձեռնու – թեամբ :

Զարկ տալ երգին , երգչախումբին եւ երգահանին՝ նոյնքան աստուածահաճոյ գործ է որքան եկեղեցի մը կառուցանել :

Մեր երգչախումբերը Դպրաց դասերուն չա՞փ ալ արժէք չունին :

Անմիջապէս որ չապիկ մը մաչի կամ վարագոյր մը իր փայլը կորսնցնէ , բարե – պաշտներ օգնութեան կը հասնին , նորերը ճարելու համար :

Ինչո՞ւ նոյն զուրգուրանքը պիտի պակ – սէր երգին եւ երգչախումբին համար : Մանաւանդ այս ափերուն վրայ :

Շ .

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

•

ԵՐԿՈՒ ԹԵԿՆԱԾՈՒՆԵՐ ՄՆԱՑԱԾ ԷԻՆ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

Աննախընթաց պատկեր մը պարզուեցաւ Հանրապետութեան նախագահին ընտրու – թեան առթիւ :

Առաջին եւ երկրորդ քուէարկութիւննե – րէն ետք , երրորդ մը եւս կատարուեցաւ Ուրբաթ կէս օրէն վերջ : Քուէարկուներու Թիւն էր 931 :Կը մասնակցէին 922պատգա – մաւորներ : Բացարձակ մեծամասնութիւնն էր 452 : Շահեցան ,— Պ . Ժ . Լանիէլ(վար – չապետը) 358 քուէ , Մարսէլ Նեժլէն (ըն – կերվարական) 313 , Իվոն Տելպոս (արմա – տական) 225 : Զանազան՝ 26 : (Պ . Ժ . Պի – նօ հրաժարած էր) :

Մեծամասնութիւն դոյացած չըլլալով , չորրորդ քուէարկութիւն մը կատարուե – ցաւ իրիկուան ժամը 8ին : Այս անգամ ալ իր թեկնածութիւնը ետ առած էր Պ . Իվոն Տելպոս , եւ ղէմ դիմաց կը մնային Լա – նիէլ եւ Նեժլէն :

Չորրորդ քուէարկութեան ընտրողներու Թիւն էր 928 , սպիտակ եւ չեղեալ՝ տասը քուէ : Մասնակցողներու Թիւը՝ 918 : Բա – ցարձակ մեծամասնութիւն՝ 460 :

Պ . Լանիէլ չահած էր 408 ձայն , Նեժ – լէն՝ 344 , Մեսմէն (Նիսի քաղաքապետը) 45 , Իվոն Տելպոս 42 , Քորնիւ 35 , զանա – զան՝ 44 :

Ուրեմն դարձեալ մեծամասնութիւն չէր դոյացած եւ որոշուեցաւ հինգերորդ քուէարկութիւն մը կատարել երէկ , չա – բաթ , կէսօրէն վերջ , մնացեալ երկու թեկնածուներուն վրայ (Լանիէլ եւ Նեժ – լէն) : Տեղական թերթերը կը գրեն Թէ չատ մը պատգամաւորներ դիտմամբ ցր – ուած էին իրենց քուէները : Արմատական – ները կը մերժեն քուէ տալ ընկերվարական թեկնածուին :

Ինչպէս կ'երեւայ , քուէարկութեան ա – տեն պատգամաւորները մեծ մասով նա – տի կ'առնեն թեկնածուին քաղաքական համոզումները եւ մասնաւորապէս դիրքը Եւրոպական միացեալ բանակի ծրագրին հանդէպ : Գ . Հանրապետութեան հաստա – ւումէն ի վեր (70 տարի) երբեք երկու անգամէն աւելի քուէարկութիւն կատար – ուած չէ նախագահական ընտրութեան համար :

Այս անգամուան պլխաւոր թեկնածուն , Պ . Լանիէլ , մեծ գործարանատէր մըն է եւ Ֆրանսայի ծայրագոյն պահպանողական Թեւը կը ներկայացնէ , իսկ Նեժլէն՝ ար – մատական Թեւը , մնալով միշտ ընդդիմա – դիր համայնավարութեան , իբրեւ ընկեր – վարական : Կարմիրները այս վերջին թեկ – նածուին քուէ կուտան առաւելապէս անոր համար որ երբեք յոյս չունին Քաշէնը յա – ջողցնելու , եւ յետոյ Նեժլէնը հակառա – կորդ կը նկատեն եւրոպական բանակի եւ Գերմանիոյ վերազինման ծրագրին : «Ֆի – կարօ» դիտել կուտայ Թէ համայնավար – ները տարիներով բուռն պայքար մղած են Նեժլէնի դէմ , գաղթային աշխարհակա – լութեան գործակալ համարելով զայն : (Նեժլէն նախապէս վարած է Ալժերիոյ կուսակալութիւնը) :

Կարգ մը թերթերու կարծիքով , եւրո – պական բանակին կուսակիցները եւ Թշնա – միները քուէ կուտան նկատի առնելով Լա – նիէլի անորոշ դիրքը :Քուէարկութեան վը – րայ ազդած է նաեւ Մ . Նահանգներու ար – տաքին նախարարին ծանօթ ազդարարու – թիւնը :

Ընդհանուր անորոշութեան մէջ , երէկ չատ մը իրագեկներ կ'ենթադրէին Թէ վերջին պահուն միջին ճամբայ մը պիտի դտնուի , մէջտեղ դնելով Պ . Վէննան Օ – րիոլի կամ նախկին վարչապետ Քէօյի Թեկնածութիւնը : Այս վերջինը մասնակ – ցած է 33 դահլիճներու : Պետական ծառա – յութեան մէջ կը դտնուի 1920էն ի վեր : Երկու անգամ վարչապետ եղած է , եւ չա – բունակ փոխ – վարչապետ : Վէննան Օ – րիոլ կը մերժէ վերընտրուիլ . իսկ Քէօյ ալ կը խուսափի , առողջական պատճառնե – րով : Բայց անակնկալներ միշտ ալ կրնան պատահիլ : Պ . Քէօյ գաւազանով կը քալէ , իբրեւ հետեւանք հեծելանիւի արկածի մը : Պ . Վէննան Օրիոլ հակադերման կը հա – մարուի , Քէօյ միշտ հաշտարար դեր մը կատարած է :

× Ինչպէս դիտել կուտան տեղական Թերթերը , նախագահական ընտրութեան այս դժուարութիւնն ալ կ'ապացուցանէ Թէ Ֆրանսայի ներկայ խորհրդարանը բաժնուած է հակամարտ հոսանքներու եւ Թէ սահմանադրութիւնը վերաքննութեան կը կարօտի :

(Շար . ը կարդալ Դ . էջ)

Ի՞ՆՉՊԷՍ ՊԻՏԻ ԴԱՏԵՆ ԲԵՐԻԱՆ

•

Վերջին հեռագիրները նոր տեղեկու – թիւններ չեն տար Բերիայի դատավարու – թեան թուականի եւ եղանակի մասին : Ֆ . ՄիուԹիւնը երկու տեսակ դատեր կը սար – քէ այսպիսի պարագաներու մէջ .— 1 . « Օրինակելի » դատավարութիւն մը , հռոդալից տեսարաններով , ինչպէս եղաւ Թրոցքիի եւ Բուխարինի կուսակիցներուն համար , պատերազմէն առաջ , կամ դուն – փակ դատավարութիւն , երբ Գերագոյն Ատեանին առջեւ հանուեցան մասնաւոր Թուխաչեւսկի եւ իր եօԹը մեղսակիցները , բոլորն ալ զօրավարներ : Այս ամբաստան – եալները դատուեցան 1937 Յունիս 11ին : Դատավարութիւնը սկսաւ առտուան ժա – մը 11ին , նախագահութեամբ զինուորա – կան իրաւադէտի մը՝ Իւլրիխի : Դատա – րարները ընտրուած էին կարմիր բանակի ամէնէն ականաւոր վարիչներէն ,— մա – ռեչալները եղորով , Բուդիէննի , Պլուխերը եւն . : Ունկնդրութիւնը հազիւ 14 ժամ տեւեց : Շաբաթ օր , 12 Յունիս , առ – տուան ժամը 2ին Մոսկուայի մէջ կը ծա – նուցանէին Թէ բոլոր ամբաստանեալները մահուան դատապարտուած են : Նոյն օրը ամուլին տրուած դեկոյց մը , որ կը բաղ – կանար երեք տողէ , կը հաստատէր Թէ մահավճիռները դործադրուած են :

Եթէ Բերիան եւ մեղսակիցները ալ այս ձեւով դատուին , անխուսափելի կը հա – մարուի մահավճիռը , անմիջական դոր – ծադրութեամբ : Ինչպէս միշտ , այս պա – րագային ալ երբեք պիտի չդիտցուի Թէ Բերիա ինչպէս խոստովանեցաւ իրեն վե – րագրուած բոլոր ոճիրները :

× Մոսկուայէն կը հեռագրեն Թէ ամ – բողջ երկրին մէջ ժողովներ կը դումար – ուին , գործարաններէն եւ պետական հաս – տատութիւններէն մինչեւ դպրոցները , բողոքելով Բերիայի ոճրապարտ գործու – նէութեան դէմ : Ժողովները «միաձայ – նութեամբ» վստահութիւն կը յայտնեն կուսակցութեան եւ կառավարութեան , յանձն առնելով աւելի զարկ տալ համայ – նավարութեան կառուցման եւ պահանջե – լով օրինակելի պատիժ բոլոր դաւաճան – ներուն դէմ : Կը յիշուի Թէ նախընթաց մեծ դատավարութեանց ատեն ալ այսպէ – սի բանաձեւեր քուէարկուեցան ամբողջ երկրին մէջ , մահապատիժ պահանջելով Զինովիեւի , Կամենեւի , Ռիքովի , Բուխա – րինի համար եւն . :

× Բերիայի դէմ եղած ամբաստանու – թեանց առթիւ , Լոնտոնի Թերթերը դիտել կուտան Թէ ոչինչ փոխուած է Ֆ . Միու – թեան ներքին քաղաքականութեան մէջ : Այս առթիւ պարագայ մը եւս կը մատնա – նշեն .— Բերիա եւ իր մեղսակիցները քա – ղաքական տեսակէտով մեծ դեր կատա – րած են Վրաստանի եւ Ուկրայնայի մէջ , երկու հանրապետութիւններ որոնք ամէ – նէն աւելի դժուարութիւն պատճառած են Մոսկուայի կեդրոնաձիգ ուղղութեան դէմ :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

Ո՞Վ ՈՐՈՒ ԾԱԽԵՑ

Մեր դրացի Հայկը , գորգավաճառ , որ օրուան կէսը աճուրդի գրասենեակները կ'անցընէ , իրար անցած էր տասը օրէ ի վեր :

— Հերթում թագաւորին մէկ թանկագին Աւետարանը աճուրդի հանած են : Գինը՝ երկու միլիոն : Հանգանակութիւն մը կը բանա՞ք : Ձարեցիք եւ ձեռ անցընեցիք : Ազ – գային պարծանք է : Ես 2000ական կը հա – ւաքեմ հարիւր առեւտրականներէ ...

— Գնա եկեղեցի եւ համոզէ առաջնոր – դը որ հեռագիր մը ուղղէ Գ . կիւլպէնկ – եանի :

Միշտ անհամբեր , դիմումներ կատարե – լով հանդերձ , կ'երթայ եւ անձամբ կը մասնակցի աճուրդին :

Հրեայ մը , աւելի ճարպիկ , գումարը 2·500·000ֆրանկի բարձրացնելով կը գնէ :

Յաջորդ օրը , վիզը ծուռ , կ'ողբա՞յ ազ – գասիրաբար .

— *Իշտ* մենք այսպէս ենք : Մեր ազգա – յին փառքերուն անգամ տէր չենք ըլլար .. Մեծահարուստ եւ ազնուական տիկին մը Հովս կեցած , կը փափար .

— Եթէ գինը Բանի մը հարիւր հազար ֆրանկ ըլլար , ամուսինս անմիջապէս կը գնէր ...

Փորձեցի մխիթարել , ըսելով Թէ Լոն – տոնէն եկած Հրեան անպատճառ Գ . կիւլ – պէնկեանի կամ տղուն համար գնած է թանկագին Աւետարանը :

— Երանի՛ Թէ ... Քսան օր առաջ լուր տուած են եղեր :

Աճուրդի գրասենեակին հաւաքածոն տպած է Աւետարանին գունաւոր պատկե – րը , հետեւեալ տեղեկութիւններով , —

«Շքեղ ձեռագիր մը վերէն *Թուղթի վը – րայ . կատարուած՝ 1263ին , Հռիփսիմ Ա . ի համար , Թագաւոր Փոքր Հայքի կամ Կի – լիկիոյ :*

«Զարդարուած է սքանչելի մանրանը – կարներով ամբողջ էջի վրայ , ոսկի խոր – քով , ուշադրաւ Թարմութեամբ եւ կը ներկայացնէ .—

« 1 . Քրիստոսի մկրտութիւնը .— 2 . Այլակերպութիւնը . — 3 . Երուսաղէմ մուտքը .— 4 . Արդարներու կայանը .— 5 . Համբարձումը .— 6 . Ս . Ստեփաննոսի քարկոծումը .— 7 . Ս . Պօղոսի մահը .— 8 . Ս . Մատթէոս .— 9 . Ս . Մարկոս .— 10 . Ղուկաս .— 11 . Ս . Յովհաննէս .— 12 . Երկու Սարկաւագներու ձեռնադրութիւ – նը :

Լուսանցքներուն վրայ նկարուած 58 մանրանկարներ կը ներկայացնեն տեսա – րաններ Հին եւ Նոր Կտակարանէն եւն . :

Ուրեմն , ճարպիկ Հրեան ձեռք անցու – ցած է այս թանկարժէք հնութիւնը , կա՛մ ի հաշիւ հայ միլիոնատէրին , եւ կամ ա – ւելի բարձր գնով մը ծախելու համար մի – ջազգային հրապարակի վրայ :

Ամէն պարագայի մէջ , խոստովանինք Թէ դեռ շատ հաց – պանիր կ'ուզենք , հրէական հոտառութեան եւ գեղարուես – տական ճաշակին հաւասարելու համար :

Ապուր կերած են անոնք որ Հայն ու Հր – եան կը շփոթեն իրարու հետ : Վ.Ա.Հէ

ՊՈԼՍՈՑ Պատրիարքը այցելած է կու – սակալին , սիրալիր ընդունելութիւն դա – նելով : Կուսակալն ալ Պատրիարքարան դացած է , իբրեւ փոխադարձ այցելու – Թիւն : Ներկայ եղած է նաեւ վարչութեան ատենապետը , Պ . Գ . Գավաֆեան : «Մար – մարա» կը գրէ Թէ վարչական ժողովը նիստ դումարած է նոյն օրը : Երեւի նոր ձեռնարկ մը կը փորձեն , օրինաւոր վար – չութիւն մը հաստատելու համար :

ԿԱՋԱՐԳԵԼ ՍԵՆԵԱԿԻ ՄԸ ՄԷՋ արգե – լափակուելով մահացան երկու հրէչները , Հոլ եւ Տիկին Հէյտ , որոնք վեց տարեկան երախայ մը սպաննած էին Օգոստ . 28ին , Քանսասի մէջ . (Մ . Նահանգներ) :

ԳԱՌՆԻԿԸ

Երանուհի մօրաքրոջս տղան էր ան. պարզամիտ, աշխատասէր, ընկերական, բարեսիրտ։ Արհեստով՝ կառապան։ Իր ունեցած ձիերը ամէնքն ալ «Ելլոպըրըմ» կ՚ըլլային։ Փոթորկավազ։ Բայց մէկ մէկ ձի կ՚ունենար։ Մէկը կը ծախէր, ուրիշ մը գնելու համար։ Բայց իր մտքին մէջ գնած եւ ծախած բոլոր ձիերն ալ իրենց մասնաւոր տեղը ունէին։

— Եթէ ձիերս ծախած չըլլայի, այսօր եօթը հատ կ՚ունենայի, ըսաւ ինծի օր մը, երբ գիս իր քովը նստեցուցած՝ ջաղացք կ՚երթայինք, ցորեն տանելու եւ փոխարէնը ալիւր փոխադրելու համար չուկայ։

Ջիարէթի այդիներուն եղերքէն երբ որ կ՚ընթանար կառքը, ձիուն սանձը քաշեց։ Խնճորենիէ մը՝ որուն ոստերը մինչեւ ճամբուն կէսը կը հասնէին մրգազարդ կամար մը կազմելով, Գառնիկը քանի մը խնճոր քաղեց, Ամասիոյ այն մշկահոտ, կոյսերու այտերուն պէս կարմիր խնճորները, որոնց մէկ հատն իսկ բաւական էր ամբողջ սենեակ մը բուրմունաւէտելու։

— Գիտե՞ս, ըսաւ ինծի, աս էդիին մէջն է սիրած աղջիկս։

— Ո՞ր աղջիկը հարցուցի։

— Եղիսաբէթը։ Ժամուն ճամբան հանդիպեցայ կիրակի առաւօտ մը։ Կրակի կոոր է։ սիրտս կ՚երի այն օրէն ասդին։ ի՞նչ ը-նեմ՝ չեմ կրնար մոռնալ։ Ախ, եղիսա-բէթ։ Աս քանի օր է երեսը չեմ տեսեր ...

Եւ բարձրաձայն, սրտին ամբողջ հեւքը, ամբողջ կարօտը դնելով ձայնին մէջ՝ ըսկսաւ երգել։

« Տեսողին աչքին մեռնիմ »։

Սանձը թողուց, թեթեւ մը մտրակելով ձին՝ որուն քրտնաթոր մարմինը արեւին տակ կը պայլայր կախարդաշող։ —— Ախ, ճէյլանս ...

Հառաչեց Գառնիկ, հեշտանքով խածնելով մշկահոտ խնձորը։

Ես արդէն կերած էի իմ բաժինս։

— Աս ալ դուն կեր, ըսաւ ինծի, ծոցէն հանելով ուրիշ մը։ Սիրտս առաւ։ չաքըի պէս անոյշ էր։

Ալ միայն ձիուն ոտնաձայնը կը լսուէր ծառախիտ այդիներով եղերուած արեւոտ ուղղին վրայ։ Երբեմն ջուրի խոխոջ մը կուգար մեր ականջները հմայել արծաթային մեղեդիով մը, եւ կամ տղու մը հնչեղ կանչը կը բարձրանար ծառի մը կատարէն։

— Հէ՛յ, հէ՛յ, Գառնիկ աղբար։

Եւ խնճորներու տարափ մը կ՚իյնայ մեր վրայ։

– –Ժողվէ կեր, կ՚ըսէր Գառնիկ, «մխքէթ» են։

— Ձին չուտե՞ր հարցուցի։

— Իրաւունք ունիս, թող ան ալ ուտէ։

Կառքը կեցնելով՝ կ՚իջնէր եւ ձիուն կը կերցնէր մէկը միւսին եռեւէն տղուն նետած պտուղները։

Հեզհեզիկ կը մօտենար ջաղացքին մեքենաներուն միօրինակ ժխորը։ Ջրվէժը հեռուէն, լերան կողին վրայ, արծաթաթոզ լայն գօտիի մը կը նմանէր։

Ինչ անմոռանալի ժամեր անցուցած եմ հոն, Ջիարէթի ջաղացքը։ Կեռասի եղա-նակին մանուածոյ, ծառերէն վար չէի իջներ։ Երկնքին եւ երկրին միջեւ բնակող էակի մը կը նմանէի, հէքիաթային արարած մը՝ որուն հոգին կարծես ստեղծուած էր բարձունքներու խորհուրդով։ Ծառէ ծառ կը նետուէի, ուժգնօրէն պրկուած նետի մը պէս, յաճախ փրկուելով մահացու վտանգներէ։

Արձակուրդի ամիսներուն՝ չէի բաժնուեր Գառնիկէն։ Առաւօտ կանուխ կ՚երթայի երան մօրքուրիս տունը։ Կարապետ մենծ աղային բացակայութիւնը մանաւանդ կը քաջալերէր զիս, որ մութին ու լուսուն դուռը զարնէի։ Գառնիկը ինքը կ՚ըլլար միշտ բացողը։ Ձին արդէն բակը կը սպասէր, վայրի արմաւենիին տակ։ Կ՚օդնէի Գառնիկին։ Դոյլով ջուր կը բերէի աղբիւրէն։

— Ջիուն եռեւը մի կենար, կը պատուիրէր ինծի, խենթ է։ Ու կ՚աւելցնէր։

— Իմ բոլոր ձիերս ալ խենթ եղած են, եըլտըրըմ։

Ինծի համար անխմանալի հաճոյք մըն էր ձիուն չուքին մէջ կեցած՝ դիտելը թէ ինչպէս Գառնիկ կենդանիին զաւակը կը խոզանակէր, պարանոցը, ամբողջ մարմինը՝ որ ջուրին տակ երբեք չմարող, կարծես աւելի սաստկօրէն արծարծուող կրակի պէս կը փայլատակէր։

Գառնիկը եւ ձին մէկ հոգի էին։ կարելի չէր անջատել մէկը միւսէն։ Մարդը կը չնչէր կենդանիին ամբողջ խորհուրդովը։ Կենդանին մարդուն սիրտովը կը բաբախէր։ եթէ պատահէր որ ձին հիւանդանար, Գառնիկը կը ձգէր իր բուրդէ փափուկ անկողինը եւ ախոռը յարդերուն մէջ կը պառկէր։ Ձիուն բնաւորութիւնը կը տիրապետէր երբեմն իր տիրոջը հոգիին, այնպէս որ չատ անգամ Գառնիկը միայն ձիուն հետ կը խօսէր, նկատի չառնելով իմ ներկայութիւնս կառքին վրայ, իր քովը։ Կը հասկնայի պինքը եւ ասիկա զիս բնաւ չէր վշտացներ։

— Ի՞նչ ես եղեր այսօր, քի՞չ խոտ կե-րար։ Ծարա՞ւ ես. դեռ քայլ մը անդին խմեցիր կուշտ կուշտ առուին ջուրը։ Չեմ ուզեր ծեծել քեզի, ձեռքս առաջ չերթար։

Սանձը կը ցնցէր ուժով մը եւ ձին աւելի արագ կը վազէր։

Ջաղացքէն քաղաք, չուկայէն Ջիարէթ, լուսածիծաղ այդիներու եղերքէն։ Այսպէս կը սահէին մեծ արձակուրդի օրերս, երբ ամառը Սուրբ Նշան վանքը չէինք երթար։

1907ին մեկնեցանք Ամասիայէն դէպի կեանքի նոր հորիզոն մը։ Նոյեմբերին վաղահասօրէն ձիւնած էր դիւրերը։ Ճամբաները եւ տանիքները ճերմակ էին։ Գառնիկը ծախած էր իր ձին, այնպէս որ առքով հեռուցայ մեզ փոխադրող կառքին մինչեւ քաղաքին դուռը, ուրկէ անդին կը սկսէին խնճորի այգեստանները։

Ինքը չէր կարծես։ Ձիուն չուքին մէջ միայն կը լուսաւորուէր անոր էութիւնը։ Պզտիկցած էր մարմինը լայն վերարկուին մէջ և դէմքին վրայ ծանր թախիծ կար։

— Եթէ «Ելլոպըրըմ»ը ծախած չըլլայի, մինչեւ Սամսոն կուգայի հեռերնիդ, ը-սաւ մօտս։ Եւ յետոյ ինծի դառնալով.

Ե ւյետոյ ինծի դառնալով.

— Ամէն անգամ ջաղացք երթալուս՝ պիտի կարծեմ թէ քովիկս նստած ես։

Գրկեց եւ համբուրեց զիս։

Աչքերը լեցուն էին արցունքով։

Ան ալ անհետացաւ արեւնոտ փոթորկին մէջ, հազարաւորներու հետ։ Ինչպէս բաժնուեցաւ իր ձիէն, երբ դէպի մահ կը տարուէր։ կեանքէն, աշխարհէն բաժնուելին անոր համար նուազ չարչարալից էր անշուշտ, երբոր ձին կը յափշտակէին եւ դինքը անողորմաբար կ՚առաջնորդէին դէպի Զամլըճայի կիրճը։

Անոր յետին մտածումը աշխատին տե-սիլքն էր լուսահեղ պայծառութիւնով՝ իր մտայլ աչքերուն դիմաց։ Ցետին ձայնը աշխարհէն բարձրացող, սրտակեղեք կանչը մահացող կարօտին, երկաւարին վրն-ջիւնն էր՝ որ մարդոց չարիքին եւ Աստուծոյ ընծայած խաղաղութեան մէջէն իրեն կը հասնէր։

Ինչպէս ինծի, անցեալին հեզհեզիկ թանձրացող մշուշներէն։

Հէքիաթային ոգի մը զարձած է ան հիմա։ Երբեմն կուգայ ձիուն վրայ հեծած՝ եւ կը կանգնի սա լուսաւոր անապատին եզերքը։ Կը տեսնեմ որոշապէս ամբողջ հէք, միամիտ եւ բարի Գառնիկը՝ որուն համար Աստուծոյ ստեղծած աշխարհը իմաստ կը ստանար միայն ձիուն կերպարանքին շնորհիւ։ Անոր չունչովը կը զգար ան դինքը չրջապատող խոնարհ եւ պարզունակ իրականութիւնը։

Ես ալ չեմ կրնար այլեւս բաժնել դինքը աչխատէն։ Երկուքն ալ, մարդը եւ ձին, կը յօրինեն ինծի համար մանկական տարիներուս անկորնչելի հմայքը։

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ՄԵՐ ՀԱՅՐԸ ՌԵԹԷՈՍ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

●

Մեզի, Ռեթէոս Պէրպէրեանի զաւակներուն համար, յուզումի չարաթ մը եղաւ 1953 Յունիս 14 – 21ը, ուր, հեռուի փարիզէն հեռեւեցանք, Պոլսոյ վաղեմի երկինքին տակ, մեր հօր յիշատակին նը-ւիրուած հանդիսութիւններուն, անոր ծննդեան հարիւրամեակին առթիւ։

Յուզումի եւ նաեւ խորունկ մխիթարութեան չարաթ մը, զգալով որ հոն, ուր մեր հայրը, իր ամբողջ կեանքը աշխատեցաւ ու արտադրեց, սերմեր թողած է, ո-րոնք կը ծլին ու կ՚ապրին միշտ, իրենց դաստիարակին յիշատակովը։

Եւ նաեւ այն վստահութեամբ, որ Պոլսոյ հայ ժողովուրդը, որ անոր հոգիով եւ խօսքով այնքան տարիներ ապրեցաւ ու թրթռաց, տարիներ վերջ, եւ նոր սերունդներով հարստացած, պիտի վերապրի յիշատակի այդ չարթուան ընթացքին, Պէրպէրեանի ստեղծած եւ լուսաւորած մթնոլորտին մէջ։

Այսքան տարիներ հեռու բանաստեղծական Պոլիսէն, որուն ծովերէն եւ հովերէն կազմուեցան մեր էութիւնը, յաճախ մտքով կ՚երթամ եւ դէպի այդ վայրերը։ — Մեր դպրոցը, պարտէզը, երեք չոճիները, դասարանները, հօրս աշխատութեան սենեակը, դրասեղանը, դիրքերը ...

Կը տեսնեմ անոր ամբողջովին կորով եւ դորովալիր անձը, բաժնուած իր աշա-կերտներուն եւ ընտանեկան յարկին մէջ։

Կը լսեմ անոր ջինջ ուժեղ ձայնը, երբ դասարաններուն առջեւէն կ՚անցնէի, եւ կը տեսնէի դուրսէն, որ նստած ամպիոնին առջեւ, խիտ խումբ մը աշակերտներուն դիմաց, անմոռանալի դաս մը կուտար ա-նոնց, ընդելով չարունակ ձեռքի այն չարժումը, որ վերելքի սլացք մը կուտար իր խօսքերուն։

Ցետոյ, իր աշխատանքին մէջ, ուր կը-քած դրասեղանին վրայ, կը գրէր իր փոքրիկ մարգարտանման գիրով, իր հոգիին եւ միքին դոհարները։

Ցետոյ իրիկուն, մեր վաղեմի հիւրանո-ցին մէջ, ուր ընթերցանութիւն կ՚ընէր մեզի, իր սիրած մեծ romանթիք բանաստեղծներէն, մինչ դուրսը, մեր պարտէզին երեք չոճիները կը չչնջային ...

Երջանիկ մանկութենէ մը վերջ, մեր եռիտասարդ եւ գեղեցիկ մայրիկը կորսընդուցեր էինք, եւ կը հաւաքուէինք մեր հօր չուրջ, զինք մխիթարելու, եւ մենք ալ մխիթարուելու համար։

Մենք կորսնցուցինք նաեւ մեր անգու-դական պաշտելի հայրը։ Մեծ պարապ մը չինուեցաւ մեր հոգիներուն մէջ...

Բայց յիշատակի այդ չարթուան ըն-թացքին, հեռուէն, բայց այնքան մօտ-կէն, մենք աղօթեցինք եւ ապրեցանք ։ անոր ստեղծած լուսաւոր ճամբուն մէջ, իր աշակերտներուն, եւ անոր այնքան սի-րած հայ ժողովուրդին հետ։

Փարիզ ՄԱՆՆԻԿ ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆ Ա.Լ. իր Օրը ունի, չնորհիւ Ֆ. Կ. Խաչին, 29 Դեկտեմբերին, Ուրախացուցէք զանոնք ձեր մասնակցու-թեամբ։

ԳՈՒՐԳԷՆ ԱԼԷՄՇԱՀ

(Մահուան 6րդ տարելիցին առթիւ)

★

Ի՞նչ գրել Գուրգէնի մասին, երբ այդ-պէս անուշ դէմք մը դեռ վառ կը պահէ յիշատակներու անմոռանալի շարքը։

Ամէնքը, տարեց թէ երիտասարդ, դեռ կը յիշեն իր ծիծաղը զուարթ, խօսքը կա-ռուած, կատակը նուրբ։ Ամէնքն ալ կը զգային իր մտքի պայծառ ուժը եւ իր յո-րինած մեղեդիներուն խռովքը։

Գուրգէնը ծնունդը չէր ազգային հոգի։ Ան չէր տեսած իր հայրենիքը։

Ինչպէ՞ս այնքան դիւրութեամբ զտած էր հայ երգին չեչը եւ տաղաչափութիւնը, որոնք իր յօրինած երգերուն հետ մարմին կը կազմէին։

1915ի Աղէտը բերած էր իրեն հետ լացի ու ախրութեան տառապանքը։ Ի՞նչպէս իր պատանի սիրտը զտած էր իր ճամբան։ Այդ փափուկ կուրծքին տակ ի՞նչպէս կրցաւ ամփոփել վիշտը հայրենի։

Այդ ճամբուն մաս կազմեց Վենետիկի Մուրատ – Ռափայէլեան աշակերտներու աքանչելի ընտանիքը։ Ան հոն գտաւ նա-տասնամեայ ազգի մը մանուկ բեկորները, լքեց անոնց հառաչը գաւառներու բար-բառը, յուզումի չեչը, լացի մը երգը, խօսքերու արտայայտութիւնը։ Ընդունեց իր մէջ այդ ամէնը ինչպէս իր իսկ զոզ-դոթան, իր մէջ ծնան, զգայնութիւնը, սէրը, բարիքը, մխիթարելու կայծը։ Դպրոցին ընկերական ոգին եւ վարդապետանեբու դաստիարակութիւնը ամբողջացուցին իր մէջ հայ երիտասարդը, ապագայ պարծանքը։

1922ին դեռ պատանի՝ զպրոցին նուագահանդէսներուն եւ հանդէսներուն, թատերական ներկայացումներուն վայրն էր։

Զկար յայտագիր մը որուն մէջ իր անունը չերեւար, չկար ներկայացում որուն մէջ իր չունչը չըլլար։ Իր գլխուն մէջ արդէն կը թրթռային երաժշտութեան ներ-դաշնակ «էսկիզ»ները։ Մեեւնոյն ատեն կը սորվէր ու կը սորվեցնէր։

Ամէնքս կը զգայինք իր անկեղծութիւնը։ Մեր ընկերական սերտ կապը չահի մը պէս վառ կը պահէր խրախոյսը։ Մեր սէրը երգի, նուագի, թեւ կուտար իր յառաջխաղացման։

Նոյն մթնոլորտը վայելեց երբ դեռ անծանօթ՝ Փարիզ կը հասնէր։ Հազիւ ամիս անցած, արդէն «Կիլիկիա» երգչախումբը առաջնակ մը երիտասարդներով իր փոխձերը կը կատարէր Սեւրի Մուրատեան վարժարանին մէջ։ Ինքն իսկ չէր յուսար այդքան շուտ գտնել երգիչներ, մանաւանդ վարժարանին հեռաւորութեան պատճառով։ Գուրգէն դիտէր դասաւանդել, դիտէր խօսիլ ամէնէն անծանօթին հետ կամ խրախուսել երկչոտը։ Իր դասաժամերը դարձած էին տեսակ մը սիրավանք աչակերտներու։ Ան կրցած էր այդ երկսեռ խումբին մէջ մշակել ընկերական սէրը, փարատել առօրեայ հոգերը։ Շաբաթերը կը հետեւէին այդ նորահաս երիտասարդին դասերուն։ Մթնոլորտը տաք էր ինչպէս վենետիկի մէջ, հայերէնը կը տիրապետէր խօսակցութիւններուն մէջ։ Աչխատանքը հաճոյք մըն էր իրեն համար։ Տարիներու տքնութեամբ հասաւ լայն ժողովրդականութեան։ Իր անունը կ՚արտասանուէր գովասանքով։

Ո՞վ չի յիշեր իր անմոռանալի նուագահանդէսները, Սիփան – կոմիտաս երգչախումբին երգահանդէսներու շարքը, ուր հանդիսականներուն ծափերը կ՚ընդունէր նոյն պարզութեամբ եւ ժպիտով, զոր մեր հոգիները պիտի պահեն մելամաղձոտութեամբ ...

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՊԱՏՄՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ՀՈԳԻՆ

★

ԽՄԲ.— Սաֆի գրչանունն է անգլիացի ջղուտ արձակագիր Հէրբըրը Հիւկօ Մանրոյի։ Ծանօթ է իր հոյակապ պատմուածքներով։ Ծնած է 1870ին։ Մասնակցած է Առաջին Աշխարհամարտին եւ սպաննուած Ֆրանսայի մէջ, 1916ին, ռազմադաշտի վրայ։

Շաբք մը քարաքանդակ կիսարձանները պետեղուած էին հնաւուրց ու լայնանիստ կաթողիկէի որմերուն վրայ։ ոմանք կը ներկայացնէին հրեշտակները, ուրիշները՝ արքաներ ու եպիսկոպոսներ եւ գրեթէ բոլորն ալ բարեպաչտ վերացման անդորրութիւնը կը մարմնացնէին։ Անդրի մը մի-թիւնը կը մարմնացնէին։ Անդրի մը մի-այն, չէնքի հիւսիսային, բուք – բոլոր ենթակայ մասին ստորին մէկ անկիւնը, ոչ թագ ունէր, ոչ չաթալ – թագ, ոչ ալ՝ լուսապսակ, կոպիտ էր դէմքը, դառնացած, յուսալիք։ « Սատանայ ըլլալու է » կ՚ըսէին գիրզ տատրակները որոնք օրն ի բուն թառ կուգային ու կ՚արեւկողէին որմերու ցից մասերուն վրայ։ բայց, գան – գնակատան մնայուն բնակիչ ճայեակը, որ ուղղակի հեղինակութիւն էր եկեղեցական ճարտարապետութեան վերաբերող հար-ցերու չուրջ, կը յայտարարէր թէ կորուսեալ հոգի մըն էր ան։ Այդպէս ալ կը փակուէր խնդիրը։

Աչնան օր մը կաթողիկէի առիքին թառեցաւ փոքրիկ, նիհարուկ, գեղգեղիկ թռչնիկ մը։ թռչնիկ մը որ լերկ դաչտերն ու գալկահար թփաստանները ետին թո-ղած, ահագին ճամբայ էր կտրեր ի խն-դիր ձմեռնային ապաստանարանի մը։ Առաջին գործը եղաւ ուժասպառ տոտիկները հանդչեցնել հրեշտակի մը խոչոր թեւին չուքին տակ, կամ ծուարիլ՝ արքայական հանդերձի մը դրօչուած ծալքերուն մէջ։ սակայն գիրուկ տատրակները խըմբական չարակամութեամբ դուրս կը քչէին ամէն ծերպէ ուր կը ջանար հանդչիլ հե-ռատես դաղթած թռչնիկը։ իսկ գորշ ճնճղուկներու աղմկարար տարմը, հալածանքն ամբողջացնելով՝ կը վռնտէր զայն որմերու բոլոր անկիւններէն։ «Ցարդան-քի արժանի թռչուն մը չի կրնար այդպէս ձայնը ձգած՝ լալագին երգել, կերկերա-ձայն թախիծով» մնչեցին իրարու։ Եւ թափառաշրջիկը պարտաւորուեցաւ հե-ռանալ անոնցմէ։

Միայն կորուսեալ Հոգիին տխրատեսիլ քանդակն էր որ ապաստանարան մը չնորհեց անոր։ Տատրակներն ապահով գործ չէին սեպեր թառիլ կարկառի մը վրայ որ ուղղահայեացէն այդքան դուրս կը հա-կէր։

Մնաց որ՝ չատ անշուք խորշի մը մէջ էր ան։ կորուսեալ Հոգին մնացեալ քարա-քանդակ աստիճանաւորներուն նման ձեռ-ները խաչաձեւուած չէր բարեպաչտ դիր-քով, թեւերը ծալած էր՝ յարձակողական դիրք բռնողի պէս եւ անոնց պարզած անկիւնը աղտոտ հանգստարան էր փոքրիկ թռչնիկին համար։ Ամէն երեկոյ հաւատալից սրտիկով կը սքլէր քանդակի քա-րեղէն կրծքին եւ կորուսեալ Հոգիի մութ աչքերը կարծես կը հսկէին իր մնջիկ քու-նասեակ մը երիտասարդներով իր փոր-ձերը կը կատարէր Սեւրի Մուրատեան վարժարանին մէջ։ Ինքն իսկ չէր յուսար այդքան շուտ գտնել երգիչներ, մանա-ւանդ վարժարանին հեռաւորութեան պատճառով։ Գուրգէն դիտէր դասաւան-դել, դիտէր խօսիլ ամէնէն անծանօթին հետ կամ խրախուսել երկչոտը։ Իր դա-սաժամերը դարձած էին տեսակ մը սիր-վանք աչակերտներու։ Ան կրցած էր այդ երկսեռ խումբին մէջ մշակել ընկերական սէրը, փարատել առօրեայ հոգերը։ Շա-բաթերը կը հետեւէին այդ նորահաս երիտա-սարդին դասերուն։ Մթնոլորտը տաք էր ինչպէս Վենետիկի մէջ, հայերէնը կը տի-րապետէր խօսակցութիւններուն մէջ։ Աչ-խատանքը հաճոյք մըն էր իրեն համար։ Տարիներու տքնութեամբ հասաւ լայն ժո-ղովրդականութեան։ Իր անունը կ՚արտա-սանուէր գովասանքով։

Ո՞վ չի յիշեր իր անմոռանալի նուագահանդէսները, Սիփան – կոմիտաս երգչախումբին երգահանդէսներու շարքը, ուր հանդիսականներուն ծափերը կ՚ընդունէր նոյն պարզութեամբ եւ ժպիտով, զոր մեր հոգիները պիտի պահեն մելամաղձոտութեամբ ...

ԿԱՐՕ ՍԱՐԵԱՆ

Ո՞Վ ՍՊԱՆՈՂԸ

Ժխտի ձեր Տիկին Մերգասյո, Որ ճոռ - ոռնա պատահած օրեր չէին դուք ու - նեցած ձեր ներկան, լսելով ձեզ ան - կեղծ ուրախ չէին ձեզ վրա, ու - մեծ էին :

— Մի սիրելի Լուկրեր, տար ի մտաբե մի ձիր նախապես ինչ - որ բան ես - ում ես ինձ համար, ասաց Տիկին Մերգասյո ամուսնուն : Ոչ ոքի ես պի - տի հավատամ, որ ինձ չես ատում, ես ինչ - պես ես ատում ամբողջ աշխարհը, եթե չլինի քո սիրելի Լուկրեր եւ մանավանդ Ջեք Ռիկերտ : Իր ընկերը ես ատում եմ, որովհետեւ ինձ չի սիրում, իսկ Լուկրեր ես սիրում եմ, որովհետեւ ինձ սիրում է : Ես ատում եմ ամբողջ աշխարհը, որովհետեւ ամբողջ աշխարհը ատում է ինձ

Նախկին նախարար մը, Պ. Ռոպէռ Շուման յօդուած մը հրատարակելով, կ'ըսէ թէ ութ անդամ է որ կը մասնակցի նախագահական ընտրութեան մը եւ երբեք չեմ տեսած այսպիսի երեւոյթ: «Կուսակցու-թիւնները իրենք մեծ մասով չեն կրնար առնձել իրենց մրցակցութիւնները եւ ընտրութիւն մը կատարել իրենց բարեկամնե-րուն միջեւ: Իրենց անդամներն իսկ չեն հնազանդիր տրուած նշանախօսքին: Հե-ղինակութեան տագնապ մը կը նշանակէ այս վիճակը»:

× *Հանրապետութեան նախագահին տարեկան նշանակուած նոր դրամարն է 78 միլիոն ֆրանք, որմէ հինգ միլիոն աւելի, բաղդատելով 1953ի հետ:*

× *Ընտրութեանց առեն քուէ չհաւաքած «դանդաղաններուն» մէջ կը դտնուին զօր-ը կոլ՝ վեց քուէ, Քաչէն երեք, Օրիոլ 2, Էռիօ 1, Փարիզի կոմսը (արքայական) 1 եւայլն:*

× *Վերջին պահուն կը յանուցուի թէ նորէն դիմում կատարուած է Պ. Էռիոյի, որպէսզի իրաւարար մը դտնէ, տագնապը լուծելու համար: Պ. Լանիէլ կը մերժէ եւ առնել իր թեկնածութիւնը: Այս առթիւ կ'ըսէ.— «Մինչեւ վերջը պիտի մնամ: Ար-դէն 408 ձայն ունիմ, չեն կրնար որեւէ բան ընել ինծի դէմ: Կրնայ տասը կամ քսան օր տեւել, պիտի մնամ»:*

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ՔՈՐՆԱՑԻի գինադադարի եւ գերիներու փոխանակութեան ամերիկեան ներկայացուցիչը, Պ. Տին, որ եօթը չաբաթէ ի վեր կը վարէ բանակցութիւնները, Ուշինկթըն վերադառնալով ըսաւ.— «Համոզուած եմ թէ պատերազմը պիտի չվերսկսի Քորէայի մէջ» : Իր կարծիքով, համայնավարները բանաձեւ մը պիտի դտնեն, եւ առնելու համար իրենց մեղադրանքները Մ. Նահանգներուն դէմ:

ՀՆԴԿԱՉԻՆի պատերազմը վերջացնելու համար կ'ըսուի թէ Ա. Միութիւնը թե-լադրած է Հօ Շի Մինի որ բանակցի Ֆը-բանայի հետ: Այս առթիւ Մոսկուայի անթելը կ'ըսէ թէ Հնդկաչինի պատերազ-մին դադարումը պիտի նպաստէ միջազ-գային կացութիւնը մեղմացնելու:

Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐՈՒ պաշտօնական չը-ջանակներէն կը հաւաստեն թէ զինական օգնութիւնը պիտի չդադրեցնուի մինչեւ 1956, եթէ նոյնիսկ ճախողի եւրոպական բանակի ծրագիրը: Այս հաւաստիքները կը տրուին մասնաւորապէս ապահովու-թիւն ներշնչելու համար Ֆրանսայի:

ՑԵՂԱՍՊԱՆՈՒԹԵԱՆ ԴԷՄ հաստատ-ուած օրէնքը վաւերացուեցաւ Լիբանանի կառավարութեան կողմէ: 43րդ կառավա-րութիւնն է որ կը վաւերացնէ այս բացա-ռիկ օրէնքը:

ԱՐԱԲԱԿԱՆ պետութիւնները մերժեցին Ազգաժողովին առաջարկած կարգադրու-թիւնը՝ Ծովդանան գետի օգտագործման մասին: Լիբանանի պատուիրակը ուրիշ բանաձեւ մը առաջարկեց, յանուն արա-բական պետութեանց եւ մասնաւորաբար Սուրիոյ:

ԼԵՀԱՍՏԱՆի կաթոլիկ եպիսկոպոսները երդում ընելով, խոստացան հաւատար-մութեամբ ծառայել պետութեան ուժը եւ ապահովութիւնը աւելցնելու համար: Անգլիոյ երեսփ. ժողովը խոտորէն դատա-պարտեց Լեհաստանի մէջ սարքուած կրօ-նական հալածանքները, բողոքելով բոլ-շեւիկներու հաստատած նոր օրէնքին դէմ:

ԳՈՑԱՄԱՐՏ ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՑՔ

Հրատարակութիւն Հ. Յ. Դ. Նոր Սե-րունդի: Գինը 200 ֆրանք:

Դիմել՝ Նոր Սերունդի անդամներուն, Բալուեան եւ Պարսամեան պրպտուններէն:

FOURRURES

ROGER YOPIAN

84, Boulevard de Stalingrad, 84

— **CHOISY-LE-ROI (Seine)** —

●

վերջին նորաձեւութեամբ, չափի վրայ խնամուած աշխատանք եւ նորոգութիւն

★

Հաղորդակ. միջոց.— Փորթ Շուազիէն առնել 183 թիւ թրոլէյպիւս եւ իջնել 3 Communes ou Docteur Roux

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Նկատի առնելով տպագրական ծախքե-րու, պետական եւ ընկերային տուրքերու ծանրութիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժ-մէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆ-ՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ-ՈՒԻՆԻ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ ԹԷ ՀԱՏԱՎԱՃԱ-ՒԻ ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻ-ՆԵՐԸ:

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈՒԻԷ ՎՃԱ-ՐՈՒՄ ՉԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ:

1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐԷՆ 1ԷՆ, ՆՈՐ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ

Ձեռէֆ հատը 12 ֆրանք:

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ.— Ֆրանսա եւ գաղթավայ-րեր տարեկան 3000, վեցամսեայ 1600 ֆր:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ.— (Պելժիա, Անգլիա, Իտալիա, Գերմանիա եւն.) տարեկան 3500 ֆրանք: Ամերիկա 10 տոլար:

ՏԱԿԱՒԻՆ ՏԱՍԸ ՕՐ Կ'ԸՆԴՈՒՆՈՒԻՆԻՆ ՀԻՆ ՍԱԿՈՎ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐ, Ի ՀԱՇԻՒ 1954Ի, ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄԵՐ ԲԱ-ԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՍԱԼ ԱՏԻԱՌ

4, ՍՓՈՒԱՌ ՌԱՓ, ՓԱՐԻԶ (7)

Երկուշաբթի 28 Դեկտ. ժամը 17·30ին կը ներկայացուի Տիկին ԼԻՒՍԻ ՊԵՏՐՈՍ-ԵԱՆի Ծննդեան Հէքեաթը՝

ԾՆՈՒՆԴԻ ՄԱՆՐԻՒՆ ՏԱԿ

(կամ Մարինայի երազը)

Մասնակցութեամբ Ա. Պիւռնինի ռուսա-կան թատրոնէն եւ 7 պզտիկներու:

Տոմսերը կարելի է ապահովել սրահէն:

Մուտքը 300 ֆրանք:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Ի յիշատակ ԳՈՒՐԳԷՆ Մ. ԱԼԷՄՇԱՀի

Սիփան – Կոմիտաս երդչախումբը իր ողբացեալ ղեկավարին՝

Գ. ԱԼԷՄՇԱՀի

մահուան 6րդ տարելիցին առթիւ հոգե-հանդստեան պաշտօն կատարել կուտայ այս կիրակի Փարիզի Ս. Յովհ. Մկրտիչ եկեղեցւոյ մէջ, 15 ռիւ ժան Կուժօն:

Կը նախագահէ եւ կը քարոզէ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ. Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ:

Կը հրաւիրուին իր յիշատակը յարգող-ները:

×

Պ. Ստեփան Մարկոսեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանդստեանպաշ-տօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԵՊՐԱՔՍԻ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, Դեկտեմ-բեր 27ին կիրակի առաւօտ, ժամը 11·15ին Իսի լէ Մուլինոյի Ֆրանսական Սէն Պոիւ-նօ մատրան մէջ, 140 ռիւ տը լ'Եկալիթէ:

Հոգեհանդստեան արարողութիւնը կը կա-տարէ հայր Քիլէրճեան:

Կը հրաւիրուին ազգականները եւ բա-րեկամները ներկայ գտնուիլ այս արարո-ղութեան:

Բնակիճ Մարսէյլ, Լիոն թէ Փարիզ

Ձեր սիրտերուն մէջ ունենալու համար

խինդ ու յոյզ

Մի մոռնաք որ կայ ու կը մնայ

ՏԻԻԶ

ԼԻՈՆԻ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Ճ. ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ

246, Rue Vendôme, Lyon

20, Rue Villeroy, Lyon

Մեծաքանակ, կէս մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ

Ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէն-ներու ճոխ մթերք մը:

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԷՆ ՕԳՏՈՒԵՑ�էՔ

Այցելելով այս ծանօթ հաստատու-թիւնները ուր ամէնէն լաւագոյնը եւ ամէնէն աժանը պիտի գտնէք

Սուրճ, ապուխտ, ձիթապտուղ, կր-չէկ, համեմներ, չոր պտուղներ, ըն-դեղէն, պահածոներ, անչուա եւ խաւիար:

ԾՆՈՒՆԴԻ ԶԱՐԹՕՆՔԸ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւ-ղի 24 Դեկտեմբեր ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

SALLE DES CENTRAUX

8, Rue Jean Goujon

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

ԵՐԳ՝ Օր. Շ. Պէնկեան եւ Մ. Մուրատ-եան Ֆ. Կ. Խ.ի պարախումբը ղեկ. Օր. Գավէզեանի, Եւրոպական ՊԱՐԵՐ՝ նուա-դախումբ Վարդէվանեան:

Համելի անակնկալներ:

Մուտք 300 ֆրանք: Տոմսերը «Յառաջ»ի մօտ: Մեղաններու համար Ալէ· 16–65:

ԱՋՔԸ ԼՈՅՍ ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒԻ

Հայ Կաղանդ պապան լուր տուաւ Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան թէ՝ այս տարի ալ, Դեկտեմբեր 29ին ժամը 14 – 19 պիտի գայ Սոսիէթէ Սավանթ, չնորհաւորելու Նոր Տարին:

Կաղանդ Պապան կը խոստանայ զղոյշ ըլլալ եւ չկորսնցնել նուէրներուն պարկը: Դիմաւորելու համար պիտի ունենանք Նոր Տարուան ծառ, ներկայացում, պարեր, նուագ եւ սինեմա եւն.:

Կաղանդ պապիկը կը խնդրէ որ հայ մա-նուկները սիրող անձերը իրենց նուէրնե-րով օգնեն մեզի ճոխ եւ ուրախ հայ կա-ղանդ մը անցնելու համար:

Իրաւունք չունի՞ Կաղանդ Պապան:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը կը տօնէ Մանուկներու Օրը, Դեկտեմբեր 26, Շաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին Հ. Յ. Դ. Տան մէջ: Մասնակցութեամբ կրթ. մարմ-նին: Այնուհետեւ բոլորը պիտի փութան քա-ջալերել մեր փոքրիկները, եւ իրենք եւս պիտի ուրախանան լսելով անոնց զեղեցիկ արտասանութիւնները եւ երգերը մայրե-նի լեզուով եւ դիտելով տոհմիկ պարերը:

Տէր եւ Տիկին Կարապետեան յաւով կը ծանուցանեն իրենց մօր մահը՝

ՏԻԿԻՆ ԷԼՊԻՍ ԽԱՉԻԿԵԱՆԻ

(Ծնեալ Սայլաճեան, Կիբրասունցի)

Յուղարկաւորութիւնը պիտի կատարուի վաղը երկուշաբթի առաւ. ժամը 8·45ին, Փարիզի Հայոց եկեղեցին, 15 ռիւ ժան Կուժօն:

MORY et Cie

SERVICE VAUQUELIN

Միակ արտօնուած տունն է ծրարները ղրկելու համար ՀԱՑԱՍՏԱՆ

(U. R. S. S.)

3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL

Paris 10e, Tél.: TRU. 72-60 (Poste 89)

ԿՈՒՋՈՒԻ

Կին մը՝ մնայուն աշխատանքի համար, պայմանով որ ֆրանսերէն կարդալ դրել դիտնայ:

Դիմել՝

Mme Kamanadjian Suzanne

15, Rue des Vignerons, Vincennes (Seine)

×

Աշխոյժ հայ երիտասարդ մը նպաստեղէ-նի (մեծաքանակ) հաստատութեան մը համար: Անհրաժեշտ է ունենալ կառք վա-րելու արտօնագիր:

Անձամբ դիմել ՅԱՌԱՋի:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Յ. Դ. Ս. Մինասեան Հնթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շորեքշաբթի, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Շատ կա-րեւոր օրակարգ: Բացականները նկատի պիտի առնուին:

GALERIE BERNHEIM JEUNE

83, Fg. St. Honoré

Ցուցադրուած են պարսկահայ ծանօթ նկարիչ՝

Յ. ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ

ԳՈՐԾԵՐԸ

Ամէն օր ժամը 10էն 12·30, 14·30էն 18, բացի կիրակի, երկուշաբթի եւ տօն օրերէն:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ELMAS — SOLDES

(ՁԷՕՐԷՓՁԵԱՆ)

INNOVATION

Կերպասի կտորներ կը ծախուին քիլոյով:

Հայրենակիցներ, ձեր չահն իսկ կը պահանջէ մէկ անգամ այցելել հա-մոզուելու համար:

92, Rue CURIOL, MARSEILLE

(Լա Փլէնին մօտ)

REVEILLON, REVEILLON

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԶԱՐԹՕՆՔՆԵՐԸ

ՄԻՇՏ ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ ՁԱՇԱՐԱՆԸ

Հաճելի եւ զուարթ մթնոլորտ անակնկալներով:

31, RUE D'ALEXANDRIE

Métro Sentier, Réaumur et St. Denis

Tél. : GUT. 92 - 65

Արեւելեան թէ եւրոպական ճեր բոլոր ուզած համադամ կերակուրները, անու-շեղէնները, ըմպելիները, ազանդերները:

Նուագ, արեւելեան, յու-նական, եւրոպական եւ հայկական յայտ-նի երգչուհի Սօֆիա Գարագաշի մաս-նակցութեամբ եւ Պէյրութէն նոր ժամա-նած Պ. Պետրոսի (կիթառ):

MACHINES A LAVER, ETC.

C O N O R D է

Համար դիմել հայ ներկայացուցիչ Պ. ԳՈՐՈՑԵԱՆի որ ձեր տրամադրու-թեան տակ է բացատրութիւններու, դիւ-րութիւններու եւ ապսպրանքներու հա-մար:

8, Rue Gustave Doré, Paris (17e)

Tél. CAR. 23 - 14

ԴԵԿՏ· 24ի ԵՒ 31ի ԶԱՐԹՕՆՔԻՆ ՀԱ-ՄԱՐ (ՌԷՎԷՅՕՆ), ՏԵՂ ՄԻ ՓՆՏՈՒՔ:

ԼԻԼԱՅԻՆ

Լ Ի Լ Ա Յ Ի Ն

ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՅԻՆ

ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՄԱՏՋԵԼԻ եւ մանաւանդ հաճելի ճաշ մը ը-նելու համար:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ մը իր նոր յայտագրով:

Բացառաբար ամէն իրիկուն կը նուա-գեն ՀԱՄԲԱՐ (թառ), ՀԱՅԿ (ջութակ) եւ իրենց խումբը:

24, Rue Saint Lazare, Paris 9e

Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

Imp. Araxes - 46, Rue Richer, Paris (9e)

REVEILLON DE NOEL

ԱԼՖՕՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Պատուոյ նախագահութեամբ քաղաքապետ եա՝ Պ. ՊԼԷՕԶԻ

Ներկայութեամբ Պ. ՊԵՌՆԱՐ ԼԱՖԷԻ

24 ԴԵԿՏ· ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՅՍ

Avec JACQUES HELIAN et sa gran de formation de la Radio et du Cinéma. Patoum, Pierre Brun, les Hélianes, Mar cel Bianchi.

SALLE DES FETES — Rue Voltaire, Alfortville

(Autobus 103 à Charenton Ecole, descendre Rue de l'Union)

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով: *Մուտք* 500 ֆրանք.

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 22 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ

MARDI 22 DECEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7250 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2661

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՆՆԱԽԸՆԹԱՑ

Իսկապէս անհանգստացուցիչ երեւոյթ մըն է որ կ'արձանագրուի Ֆրանսայի ժամանակակից պատմութեան մէջ, նախապահական ընտրութեան առթիւ :

Հինգ օր ժողովի եւ օրական երկու քուէարկութիւն, առանց վերջնական արդիւնքի մը յանգելու :

Թեկնածուներ կուգան ու կ'երթան, կը չահին եւ կը կորսնցնեն : Եւ ժողովուրդը անհամբեր կը սպասէ ելքին :

Նախընթաց պարագաներու մէջ, ամէն նէն դժուար ընտրութիւնը վերջացած է երկու անգամով (Փոանքթառէ եւն.) :

Ինչ որ տեղի կ'ունենայ այս անգամ, անհանգիստ մըն է, իսկապէս վրդովիչ՝ Ֆրանսայի բարեկամներուն համար :

Միջազգային մամուլի գլխաւոր ներկայացուցիչները չեն ծածկեր իրենց մտահոգութիւնը. մանաւանդ որ կարգ մը սոսկալի խնդիրներ սերտ կապ ունին Ֆրանսայի ապագայ դիրքին հետ :

Ամէնէն բարեացակամ թերթերն ալ դառն խորհրդածութիւններ կը հրատարակեն, քանի մը օրէ ի վեր :

Օրինակ, Պէժիոյ «Լը Սուար»ը, թունդ Ֆրանսասէրը, դիտել կուտայ իր Փարիզի թղթակցին բերնով .

— « Նախագահական այս ընտրութիւնը կ'ապացուցանէ թէ որքան խորապէս պառակտուած է Ֆրանսայի հանրային կարծիքը : Միայն որոշ նիւթի մը մասին չէ որ ժխտական մեծամասնութիւն կը գոյանայ, այլ որ եւ է նիւթի մասին, ո եւ է անձի հանդէպ, նոյնիսկ երբ խնդիրը կը վերաբերի նախագահական պաշտօնի » :

Տեղական մամուլին ինչպէս ժողովուրդին համբերութիւնը չատոնց սպառած է : Եւ ամէն օր աղի – լեզի խօսքեր կ'արձակուին, յոռետես եզրակացութիւններ ըսվ :

Դիմադրական եւ յեղափոխական ճակատի թերթերէն «Քոնպա» կիրակի օր պարզապէս կը պահանջէր լուծել խորհրդարանը : Մարքսական խորագրէրն ալ այդ էր, «Լուծում» :

Այս առթիւ «քերմէս» կը կոչէր Վեր – ցայլի վեհաժողովը .

— «Այլ եւս Ֆրանսուա Մորիաքի յիշած «փտութիւնը» չէ որ կը տեսնենք, այլ ֆայֆայում, հոգեվարքի ցնցումներ, ծիծաղելին, գարշելին, խեղկատակութիւնը որոնք ծայր աստիճանին հասած են :

Թերթը այս կացութեան պատասխանատու կը նկատէ գլխաւոր կուսակցութիւնները, դիտել տալով թէ իւրաքանչիւրը ինքն իր մէջ ալ համաձայն չէ :

— « Ո'ր կողմն ալ դառնաք, միայն փլատակներ պիտի գտնէք» :

Եզրակացութիւն,— լուծել խորհրդարանը, տեղի չտալու համար երկրորդ ելքի մը՝ «պետական դաւ» :

Հոսանքներ կան որոնք չատ դժուարացնել կ'երեւան այս անցուդարձէն, իրենց յատուկ եզրակացութիւններ հանելով :

Չէ՞ որ խնդիրը կապ ունի ոչ միայն ներքին կացութեան, այլեւ արտաքին խնդիրներու հետ :

Մանաւանդ կռուախնձոր դարձած է եւրոպական միացեալ բանակի ծրագիրը, որուն վաւերացման կը սպասեն միւս դաշնակիցները :

Արդ, առաջին քուէարկութիւններէն անմիջապէս վերջը, համայնավար կուսակցութեան պաշտօնաթերթը, «Իւմանիթէ», «թաղուած» կը համարէր այդ ծրագիրը : Եւ ամէն օր կոչեր կ'ուղղէ, որպէսզի մնացեալն ալ թաղեն (Գերմանիոյ հետ կնքուած հաշտութեան առժամեայ դաշնագիրը եւն.) :

Ի վերջոյ նախագահ մը պիտի ընտրուի — թերեւս ալ ընտրուած է, երբ այս տողերը կը գրենք :

Բայց, նոր լոյս մը պիտի ծագի՞, երբ այնքան պատակտուած է խորհրդարանը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՆԱԽԱԳԱՀԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ ԻՐԱՐՈՒ ԿԸ ՑԱՋՈՐԴԵ�ն

Հինգերորդ, վեցերորդ, եօթներորդ, ութերորդ քուէարկութիւնն ալ ձախողած ըլլալով, իններորդ քուէարկութիւն մը սարքուած էր երէկ, երկուշաբթի, կէսօրէն վերջ :

Հինգերորդ քուէարկութեան չահած էին Լանիէլ՝ 374, Նեժլէն՝ 312, Ժան Մէսսէն (Նիսի քաղաքապետը), 197 : Ուրեմն ա – ռաջին երկուքը կրճանցուցած էին, բաղդատելով Դ. քուէարկութեան հետ (408 եւ 344) :

Վեցերորդ քուէարկութեան Լանիէլ չահեցաւ 397, Նեժլէն 306, Մէսսէն 171 :

Եօթներորդ քուէարկութիւնը տեղի ունեցաւ կիրակի ժամը 15ին : Քուէարկուներու թիւն էր 922, սպիտակ քուէ՝ 13 : Մասնակցողներ՝ 909 : Բացարձակ մեծամասնութիւն՝ 455 : Լանիէլ չահեցաւ 407 ձայն, Նեժլէն 303, Մէսսէն 156 :

Դարձեալ ապարդիւն : Հարկ եղաւ ութերորդ քուէարկութիւն մը կատարել ի – րիկուան դէմ : Այս անգամ քուէարկուներու թիւն էր 916, սպիտակ քուէ՝ 13 : Մասնակցողներ՝ 903 : Բացարձակ մեծամասնութիւն՝ 452 : Լանիէլ չահած էր 430 ձայն, Նեժլէն 381 : Մէսսէն եա առած էր իր թեկնածութիւնը : Աննշան ձայներ չահած էին ժաքինօ (14), Փինէ (25), զանազան (53) :

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Լանիէլ 23 քուէ չահած էր Մէսսէնի կուսակիցներէն. բայց նոյն չարքէն չատեր ալ քուէ տուած էին Նեժլէնի : Ութերորդ քուէարկութեան մէջ այս վերջինը, որ հակառակ է եւրոպական բանակի ծրագրին, նախորդ քուէարկութեան վրայ (303) չահած էր 381, այսինքն 48 պակաս Լանիէլէն :

Ընտրութեանց մէջ վճռական դեր կը կատարեն արմատականները, հակառակ ըլլալով թէ Լանիէլի եւ թէ Նեժլէնի : Ի – րենք էին որ Պ. Մէսսէնի թեկնածութիւնը դրին վերջին պահուն, յեսոյ եա առին : Այս անակնկալ դիմումին վրայ, պահ մը կարծուեցաւ թէ Լանիէլ պիտի ընտրուի, եւ հրամանները տրուեցան կարզապահական ուժերուն, որպէսզի պատրաստուին փարիզ առաջնորդելու նորընտիր նախագահը : Հինգշաբթի օրէն ի վեր հազարաւոր ոստիկաններ եւ զինուորներ դիրք բռնած են Վերսայլի պալատին չուրջը, մէկ ժամէն միւսը էլիզէի պալատ առաջնորդելու համար նախագահը : Բայց միշտ յուսախաբ եղան :

Տակաւին կարծողներ կան թէ կարելի պիտի ըլլայ համոզել Պ. Վէնսան Օրիոլը որ հաւանի եօթը տարի եւս չարունակել նախագահութիւնը : Կիրակի օր խորհրդակցութիւններ կատարուած էին այս ուղղութեամբ, սակայն պահպանողական – ները մերժեցին, առարկելով թէ Լանիէլ արդէն չահած է ոչ – համայնավար խմբակցութեանց կէսէն աւելին, հետեւա – բար Նեժլէնի կը մնայ եա առնել իր թեկնածութիւնը, որպէսզի համայնավարները չկարենան աղդել ընտրութեանց արդիւնքին վրայ :

ՁԱՐՄԱՆԱՉԱՆ ԵՐԵՒՈՑԹՆԵՐ

Ընտրութեանց այս ձախողումները չնախատեսուած հետեւանքներ ալ ունեցան : Խոստացուած է յաւելուածական դինի հրամցնել ոստիկաններուն, նախա – դահին ընտրութենէն անմիջապէս վերջ : Մարդիկը դեռ կը սպասեն, դեռեւս զարնելով իրենց ոտքերը որպէսզի տաքնան : Թէեւ երկու ժամը անդամ մը կը փոխուին, բայց 45 ոստիկաններ տուն ղրկուած են արդէն, յոգնութենէն ակարացած ըլլալով : Թղթակից մը կը գրէ թէ վերսայլի արքայական պալատին կիսանդրիներու դահլիճը, ուր օրն ի բուն կը ճեմեն եւ կը չալակրատեն պատգամաւորները եւ թղթակիցները, լեցուած է ծխիլի մնացորդներով (կճառ) եւ տիրկներով :

Ուրիշ թերթի մը տեղեկութեանց համաձայն, տասը հազար հաւկիթ, կէս թոն ձուկ, 1500 քիլօ դեռնախնձոր սպառած են վեհաժողովի միակ ճաշարանին մէջ, Դեկտ. 17էն ի վեր : Առաջին օրը 900 ճաշ պատրաստուած էր, իսկ այժմ տեւական օրէն երկու հարիւր սեղան կը սարքեն, կէս օրին եւ իրիկունը :

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ պաշտօնեաները նորէն խլրտիլ սկսած են : Կառավարութիւնը ո – րոշած էր 12·000 ֆրանքի բացառիկ դուրս մը վճարել ամէն մէկուն : Կը պահանջեն քան հազար, ինչպէս եւ անցեալ 0 – գոստոսի ընդհ. գործադուլին անվճար օրականները : Թերթերը կը գրեն թէ արդէն իսկ աշխատանքը դադրած է Մարսէյլի եւ Նիսի կայարաններուն մէջ : Կը վախցուի որ չարժումը ծաւալի տօնական օրերու առթիւ :

ՕԴԱՆԱԻԱՑԻՆ երթեւեկն ալ խանգարուած է, իբրեւ հետեւանք մասնագէտ պաշտօնեաներու գործադուլին, որ կը տեւէ քանի մը օրէ ի վեր : Իսկ թղթատար օդանաւերը կը բանին, բայց ճամբորդ չեն առներ :

« ՊԻՏԻ ԱԻԼԵՆՔ ՊԻՏԻ ՍՐԲԵՆՔ »

Տորհրդային թերթերը կը չարունակեն սիւնակներով բանաճեւեր հրատարակել, Բերիայի եւ վեց մեղսակիցներուն դատավարութեան առթիւ : Բոլորն ալ մահա – պատիժ կը պահանջեն կծու բառերով : Կառավարական պաշտօնաթերթերը, «Իզ – վեստիա», չաբաթ օր իր Բ. էջին կէսէն աւելին յատկացուցած էր Մոսկուայի, Լենինկրատի, Քիեւի, Մինսքի եւ ուրիշ քաղաքներու մէջ դումարուած ժողովներուն : Այս առթիւ պատկերներ ալ հրատարակած էր որոնց մին կը ներկայացնէր Մոսկուայի «Մուրճ եւ Մանգաղ» գործարանին ժողովը, չորս սիւնակի վրայ : Բոլոր բանաճեւերուն դլուխը կ'երեւան չոնդալից խորագրերը, ժողովուրդին «անսահման զայրոյթը» յայտնելու համար «հայրենիքի սուրբ դաւաճաններուն դէմ » : Քանի մը նմոյշներ .—

« Սովետական ժողովուրդը կը պահանջէ ամենախիստ պատիժ օտար դրամագլուխի դործակալները Բերիայի եւ իր մեղսակիցներուն համար :

— « Պիտի աւլենք սուրբ դաւաճանները մեր ճամբուն վրայ » :

— « Աւելի սերտօրէն պիտի համախմբուինք համայնավար կուսակցութեան եւ կառավարութեան չուրջը : Պիտի դործենք միաճայն եւ միակամ : Միշտ արթուն պիտի մնանք » :

— « Ն. Միութեան ընդհ. դատախազութիւնը բոլորովին մերկացուց հայրենադաւ Բերիայի եւ մեղսակիցներուն ոճրային արարքները : Կը պահանջենք Գերագոյն Ատեանէն դանոնք դատել սովետական օրէնքին բովանդակ խստութեամբ» :

— « Հայրենադաւ Բերիա եւ իր մեղսակիցները ծանր ոճիրներ դործած են պետութեան դէմ եւ պէտք է անվնաս դառնան միանդամ ընդ միշտ : Կը պահանջենք ամենախիստ պատիժը այս օտար դաւաճաններուն դէմ » : Եւայլն :

Կուսակցութեան պաշտօնաթերթին ալ մէկ էջ բանաճեւ հրատարակած էր առաջին օրը, մէկը՝ Բերիայի ծննդավայրին՝ Վրաստանի Գիտութեանց Ակադեմիային ստորագրութեամբ : Թիֆլիսի մեքենաչէնական գործարանին մէջ քուէարկուած բանաճեւ մը կ'ըսէ .— «Բովանդակ վրացի ժողովուրդը կ'անիծէ դաւաճան Բերիան եւ իր գործակիցները » :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

ՄԵՐ ԱԾՈՒԻՆ ԲԵՐԲԵՐԸ

Տօնական օրեր են եւ ամէնէն անհարն ալ այջ – ձախ լինած է, իր զաւակները կա – դնդելու համար :

Խաղալիկներ, այո՛, բայց նաեւ պիտանի նուէրներ :

Օտարը հազարումէկ հրատարակութիւններ ունի մանուկներու եւ պատանիներու համար, մէկը միւսէն շողշողուն եւ շլացուցիչ :

Եւ, տեղացիներուն հետ, մերիները ալ իրարու հետ կը մրցին, դէզ մը գիւղու համար :

Թող չըսեն թէ մենք բոպիկ ենք, այս գետնին վրայ :

Մենք ալ, ունինք ե՛ւ մանկական եւ պատանեկան հրատարակութիւններ, ամէն գաղութի մէջ : Փարիզէն մինչեւ Պոլիս եւ Միջին Արեւելք :

Անհատական հատ մը, «Լուսաբեր», որ նոր բոլորեց հինգերորդ տարին :

Թերթը ամսագիր է եւ կը հրատարակուի Թեհրանի մէջ, նախաձեռնութեամբ խումբ մը սրտցաւ հայրենակիցներու :

Կը պարունակէ այլազան եւ մատչելի նիւթեր, արձակ թէ ոտանաւոր :

Ունի նաեւ թատերախաղեր, հանելուկներ եւ ուրիշ ինչ որ կրնայ հետաքրքրել մանուկն ու պատանին :

Անհատական ոտանաւոր մը, հոկտեմբերի թիւէն,— ՄԱՅՐԵՆԻ ԼԵԶՈՒ.

Հայաստանի հովանին եմ,
Մասիս սարի ծիրանին եմ,
Ձեզ բերել եմ մի յուշ անուշ,
Աբովեանի սիրտը քնքուշ :
Արագածի մեղմիկ հովն եմ,
Սեւանի ու Վանի ծովն եմ,
Ձեզ բերել եմ չողուն արեւ,
Թումանեանի սէրն ու բարեւ :
Մայր Արաքսի ջրի ձայնն եմ,
Ազատ, ուրախ, հպարտ Հայն եմ,
Ձեզ բերել եմ ոսկի թասի
Անուշ երգերն Կոմիտասի :
Ես՛ յ Մայրենի Լեզուն եմ ես,
Ձեր լո՛յս, ձեր կեա՛նք արեւն եմ ես,
Ձեզ բերել եմ վառ ու ժպտուն,
Բառն ու բանը մեր սիրասուն :

Հ. ԱՐ.

Որո՞ւն սիրտը պիտի չտրոփէր, եթէ ձեր զաւակները արտասանէին այս երգը : Եւ դեռ ի՛նչ քերթեր : Վ.Ա.Հէ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ առացանք Պ. Սահակ Վահանեանէ (Քան) 2000 ֆրանք :

Ալֆորվիլէն «Յառաջ»ի բարեկամէ մը 2000 ֆրանք :

ԵՐԿՈՒ ՀԱՅ ՄԱՐԶԻԿՆԵՐԸ, Ազարեան եւ Շահինեան փայլուն յաղթանակներ չահեցան չաբաթ եւ կիրակի, միւս խորհրդային մարզիկներուն հետ : Պաշտօնական մրցումին ներկայ էր նաեւ Ն. Միութեան դեսպանը : Տեղական թերթերը կը գրեն թէ Ազարեան, «թաւ պեխերով մարդիկը», բուռն ծափերու արժանացաւ երբ հետաքրքրութեան փորձեր կատարեց ձողերու վրայ : Երկուքը միասին լաւագոյն նիշը չահեցան (9·70) :

ՁՐՁԻԼԻ ՁԵՌՔԸ ԱՅՐԵՑԱՒ իր իսկ անզգուշութեամբ : Շաբաթ օր բարեկամական մրցում կը խօսէր ընկերակցութեան մը անդամներուն հետ, ճաշէն վերջ, երբ ներկաները տեսան որ բոց մը կը բարձրանայ վարչապետին ձախ ձեռքին տակ : Տուփ մը լուցկի բռնկած էր Ձըրչիլի ձած սիկառէն : Մերուն վարչապետը փոխանակ իրար անցնելու, ուրիշ սիկառ մը բերանը՝ դնաց ներկայ ըլլալու նախարարական խորհուրդի մը : Իր անձնական բժիշկը անմիջապէս վիրակապերու մէջ փաթթեց վիրաւոր ձեռքը :

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՈՐՈՇՈՒՄԸ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԸՆԿ. ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԸ

Ի ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐԿԱՅԻՆ ԿՈՄԻՏԵԻ ՆԱԽԱԳԱՀ ԸՆԿ. ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻՆ

Հայաստանի Հանրապետության հարկային կոմիտեի նախագահ ընկ. Հովհաննիսյանի դիմումին համապատասխան՝ Հայաստանի Հանրապետության հարկային կոմիտեի կոլեգիան որոշում է կայացրել 1932 թվականի հարկային պարտավորությունները ժամանակին կատարելու համար 15 օրով հետաձգել այն անհատ հարկատուների նկատմամբ, որոնք 1932 թվականի հարկային պարտավորությունները ժամանակին կատարելու համար ստացել են հետաձգում։

Հարկային կոմիտեի կոլեգիան հայտնում է, որ հետաձգումը չի վերաբերում այն հարկատուներին, որոնք 1932 թվականի հարկային պարտավորությունները կատարելու համար ստացել են հետաձգում մինչև 1933 թվականի հունվարի 1-ը։

Հարկային կոմիտեի կոլեգիան հայտնում է, որ հետաձգումը չի վերաբերում նաև

կ'արթնցնէ ուտելիք դնելու հաւանակա–նութիւնը: Այս երեւոյթին բարդ հանգա – մանքը հետաքրքրական պարագաներ կը ստեղծէ յաճախ: Ննթադրենք որ ճաշի ժամանակ երբեմն մսի պատառիկ մը կու տաք ձեր կատուին չրթնային ձայնի մը ընկերակցութեամբ: Ամէն անգամ որ սե–ղանի վրայ էք եւ այդ չրթնային կանչը կը կրկնէք կատուն պիտի փութայ ձեր մօտ՝ մսի կտորի մը ակնկալութեամբ: Սակայն տարօրինակ է որ եթէ նոյն ձայնը կրկնէք ձեր սուրճ խմած ժամանակ, կատուն — եթէ պատկած է — պիտի ցցէ իր ականջ–ները, սակայն տեղէն պիտի չշարժի, ո – րովհետեւ պատկերներու լծորդութեան մէջ կը պակսի ձեր ճաշի վրայ չգտնուելու պարագան:

Այս յարակցութեամբ մեծ ազմուկի մը պահուն, օրինակ երբ ճայնատփիւռը կը նուագէ կամ խօսնակը կը չաղակրատէ ու ձեր կատուն ինք իր վրայ պլորուած յու–լօրէն կը քնանայ բազկաթոռին մէջ, ա – նուշադիր է այդ ձայներուն, որովհետեւ նշանակութիւն մը չունին անոնք իրեն համար: Բայց եթէ այդ պահուն հազիւ լսելի չրթնային ձայն մը հանէք, իսկոյն պիտի ցցէ իր ականջները: Եւ աւելի չեշ–տուած կանչի մը ան իր աչքերը պիտի բա–նայ եւ ուզէ դէպի ձեզ, առանց տեղէն շարժելու: Այս պարագան ցոյց կուտայ նաեւ կատուներուն լսողական զործարան–ներուն ճայները զտելու եւ բնորոշելու պայմանութիւնը, նոյնիսկ անոնց քնացած միջոցին: Այս յատկութեան չնորհիւ է զարձեալ որ վայրի կենդանիները մար – զոցմէ յանկարծակի բռնուելու վտանգէն ղերծ կը մնան:

Տարուան ընթացքին կատուն նշանակ–ւի փոփոխութիւն մը չի կրեր: Միայն զարնան ու աշնան, իր սերնդագործական եղանակները ըլլալով, հորմոններու ներ–գործութեամբ իր սովորութիւնները եւս փոփոխութեան կ'ենթարկուին:

Ինչ կը վերաբերի ցեղային հարցին, կա–տուն չան նման արտաքին տարօրինակ ձե–ւեր, կատուցուածքի այլազան տարբերու–թիւններ չունի: Բացի քանի մը ազնիւ ցե–ղերէ — Սիամի, Պարսկաստան, Վանի եւ Էնկիւրիի ցեղերը — որոնք կը պահուին հաճոյքի համար, հասարակ կատուները միայն գոյներու այլազանութիւն մը կը մատնեն: Սեւ կատուն անապատներու կողմէ նկատուած է բարեբախտ: Իսկ առ հասարակ կատուն կը պահեն մուկերու մաքրագործման համար, եւ, ինչո՞ւ չէ, թերեւս վտանգաւոր զազաններու մեր հե–ռաւոր նախնիքներուն վրայ թողած վախի ազդեցութեան ժառանգութիւնն է որ այժմ մեզ մօտ փոխակերպուած է սիրոյ՝ ի տես այդ նոյնացեղ զազաններու ներկա–յացուցիչին ընտելութեան:

Գ. ՊՕՅԱՃԵԱՆ

«ՄԱՆՈՒԿ ԱՐՔԱՆ» իր Օրը կը տօնէ Դեկտեմբեր 29ին, Ֆ. Կ. Խաչի միջոցով: Օգնեցէք որ ուրախ անցնի:

ԹՐՔԱՊԱՏՈՒՄ

★

Թուրք թերթերը կը զրեն թէ Ազգ. ժո–ղովի Դեկտ. 9ի նիստին մէջ բուռն վիճա–բանութիւններ կատարուեցան: Զանազան հարցապնդումներ տեղի ունեցան: Հալէպի երեսփոխաններէն Քեամիլ Պօրան նախ տեղեկութիւն ուզեց եւ պետական թատ – րոնի ներքին անբաղձալի վիճակը քննա – դատեց: Կրթական նախարարը պատաս – խան տուաւ:

Ցետոյ Իսթանպուլի զրաման 500ամ – եակին հանդիսութեանց անդրադարձաւ: Պետական նախարար ձէլալ Եարտըմճը ի պատասխան յայտնեց թէ Իսթանպուլցիք մեծ խանդավառութեամբ ոտնեցին տարե–զարձը եւ կազմակերպիչ մարմինը կատա–րելապէս յաջողած է:

Քեամիլ Պօրան հակառակը պնդեց եւ յայտնեց թէ այդ օրերուն Իսթանպուլցիք ամչնալով փողոցն անգամ չիջան, միայն հեզնէն թերթերը դովաբանեցին այդ տօնը եւ կարգադիր մը, զոր Մէնտէրէս զրկած է Աթենագորաս Պատրիարքին:

Ձէլալ Եարտըմճը անտեղի գտաւ Պօրա–նին քննադատութիւնը եւ այս առթիւ սա կծու ակնարկը ուղղեց.

— Ֆաթիհի թիւրպէն 20 տարի վակ պահելը աւելի ցաւալի է:

Այդ միջոցին Պօյաճլիկիլէր նստած տե–ղէն զոչեց.

— Այդ թիւրպէն Աթաթիւրքը փակեց:

Քեամիլ Պօրան խօսք առաւ ու ըսաւ.

— Պետական նախարար ձէլալ Եարտըմ–ճը, այլ անունով Հիւսէյին Եարտըմին մտիկ ըրի ուշադրութեամբ: Ինքն ալ դի–տէ որ մահմետական չէ, իսկ ամէնքս ալ դիտենք թէ եղիտ է:

Աղմուկ մը փրթաւ ժողովին մէջ: Պօրան պնդեց թէ ձէլալ Եարտըմճը դինուորական դասալիք է: Աղմուկը սաստկացաւ: Նա – խագահը ազդարարեց որ խօսքը ետ առնէ: Պօրան յայտնեց թէ պիտի փաստէ ըսած–ները: Ի վերջոյ կշտամբանքի պատիժ տը–ուեցաւ անոր ու արձանագրուեցաւ:

Կարգադրուեցաւ Մօճանի հարցապիրը ի մասին առեւտրական կեանքին եւ «տըվի–դ»ին: Երեսփոխանը յայտարարեց թէ մեր դրամը հարիւրին 40 համեմատութեամբ ինկած է արտաքին աշխարհին առջեւ եւ թէ Թուրքիոյ մէջ տոլարի պաշտօնական դնին ու սեւ սակարանի գնին տարբերու–թիւնը ոչ մէկ երկրի մէջ տեսնուած է ու մեր օտար դրամի բացը միլիառներու կը հասնի:

Առեւտրական նախարար Ֆէթհի Զէ – լիքպաշ պնդեց թէ մեր երկրին վարկը բնաւ չէ խախտած. եւ բացատրեց «տը – վիզ»ի փոփոխութեանց պատճառները:

Մօճան յայտնեց թէ նաւահանգիստնե – րու անյարմար վիճակին պատճառաւ երեք միլիոն Թոն արմտիք կուտակուած կը մը – նայ եւ ցարդ 150,000 Թոն միայն արտա–ուած է:

ԿԱՐԴԱՑ�էՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ՀԱՅՐԵՆԱԿՑԱԿԱՆ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Անցեալ չաբթու կարդ մը տեղեկութիւններ հաղորդած էի Քղիի Հայր. Միութեան մասնաճիւղի գործու – նէութեան մասին: Քանի մը տող ալ կեդ–րոնի (Ամերիկա) 19րդ պատգամ. ժողովի մասին.—

Ժողովը տեղի ունեցաւ Մայիս 30ին Սէնթ Լուիզ քաղաքին մէջ: Կը մասնակ – ցէին 11 իրաւասու մասնաճիւղեր 22 ձայ–նով: Օրակարգին մէջ կարեւոր տեղ մը զրաւած էր կրթական հարցին: «Կրթա – կան հարցը մեր Միութեան հիմնական նպատակներէն մին ըլլալով այս տարի կը–կին պատգամ. ժողովը երեք սաներ որդե – դրեց Հալէպէն՝ Հալէպի Քարէն Եփէ ճեմարանին մէջ, (կերեկօթիկ): Պատգամ. ժողովը որոշեց նաեւ որ Նորընտիր Կ.վար–չութիւնը չրջաբերականներով յանձնարա–րէ մասնաճիւղերուն, յարմարագոյն ու – սանողներ ներկայացնել յառաջիկայ պատ–գամաւորական ժողովին»: Ուրեմն Քղիի Հայր. Միութիւնը այսօր ունի եօթը որ – դեգիրներ որոնք կ'ուսանին միջնակարգ վարժարաններ, իսկ յիսունէ աւելի նա – կրթարաններու կը հետեւին:

«Յուշարձան» զրքին պատրաստութիւ–նը քանի մը տարիէ ի վեր յանձնուած է հարթենակից Արմէն Պարտիզեանի, որ տարիներու ընթացքին մեծ աշխատանք կատարած է: Դիմած է կարեւոր աղբիւր–ներու, արժէքաւոր փաստաթուղթեր ձեռք բերելու համար: Գրեթէ բոլոր աշ – խատանքները լրացած են եւ յոյս կայ որ գիրքը շուտով լոյս տեսնէ:

Հայր. Միութեան կեդր. վարչութիւնը նոյնպէս կը հետաքրքրուի արեւելեան նահանգները գտնուող իր հայրենակիցնե–րով:

Գէորգ կոփոյեան

ՏԻՐՈՒՆԻ

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Դեկտ. 7ին սեւ հողին յանձնեցինք Տիկին Նուպար Դաւիթեանը, Մշոյ Խասպիւղացի: Հանգուցեալը կը ճանչցուէր Նուպար Մայրիկ անունով, ո–րովհետեւ 1915ի եղեռնին վերջ երկար ժամանակ ծառայեց Երեւանի եւ Ալեք – սանդրապոլի որբանոցներուն մէջ, խնա – մեց որբերը, ու անկէ ետքայ Նուպար Մայրիկ տիտղոսը:

1917ին կ'ամուսնանայ Սմբատ Դաւիթ – եանի հետ որ այդ օրերուն Ամերիկայէն կամաւոր եկած էր, Տէր եւ Տիկին Սմբա–տեան ու Նուպարը շատ օգտակար եղանմը–չեցի հայրենակիցներուն: Հոս Ֆրանսայի մէջ կենդանի վկաներ կան, որոնք շատ դովեստով կը խօսին անոնց մասին:

Թաղումը կատարուեցաւ մեծ չուքով: Ներկայ էին բոլոր հայրենակիցներն ու բարեկամները:

Այս առթիւ Տարօն Սալնոյ Զորի Հայր. Միութիւնը իր ցաւակցութիւնները կը յայտնէ հանգուցեալի ամուսնոյն հայրե–նակից Սմբատ Դաւիթեանի, Տէր եւ Տիկ. Սամսոն եւ Վերժին Սաֆարեաններուն Ա–մերիկա եւ բոլոր պարագաներուն:

Տ. Ս. Հ. Մ.

ՆԱՄԱԿՆԵՐ «ՅԱՌԱՋ»Ի

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂ

★

Ես չէի ըսած թէ «Չորպաճի»ութիւնը քրիստոնեաներուն մէնաչնորհն էր, որպէս զի Պ. Վահրամ Մոսկոֆեան հարցնէր.— «Կարելի բան է որ Թուրքերը Թոյլ տային քրիստոնեաներու իրենց ուզածին պէս տկարացնել Օսմ. բանակը» (Յառաջ, 10 Դեկտեմբեր):

Թերեւս համեմատութիւնը զոյգ մը քը–րիստոնեայի դէմ քանի մը հարիւրեակ Թուրք «Չորպաճի» էր: Այդքան չհաւէտ զործ մը բնականաբար աղաներն ու փա – շաները պիտի չանտեսէին եւ փոքրաթիւ քրիստոնեայ «Չորպաճի»ներու զոյութիւ–նը բարեհամ Թոյլտուութեան արդիւնք կրնայ եղած ըլլալ:

Հետեւաբար պատմութեան պիրքին հեղի–նակին ճիշդ կամ սխալ վերագրումը Թէ «Չորպաճի»ներու չահատակութիւնները մասամբ պատճառ են բանակին տը – կարացման» կը վերաբերի «Չորպաճի»նե–րու զանգուածին, գրեթէ ամբողջու – թեամբ Թուրք, եւ ոչ Թէ քանի մը քրիս – տոնեաներու:

Մնաց որ այդ տկարացումը «Չորպաճի»–ներուն նպատակը չէր, այլ պարզապէս չնախատեսուած հետեւանք մը անոնց կա–տարած զործառնութիւններուն:

Պետական հաստատութեանց մէջ կա – տածելի զործառնութիւնները արտասովոր չէին մինչեւ մեր օրերն ալ Թուրքիոյ մէջ: Պտիկ օրինակ մը, իրրեւ նմոյշ:

Միքայէլ Ալէմշահ կը պատմէր Թէ ան – գամ մը Հանրային Պարտքի վարչութեան կողմէ, որուն կը պատկանէր աղի մենա – շնորհը, գինքը քննիչ կը զրկեն Իզմիթի ա–զի չեմարանին: Մ. Ալէմշահ կը տեսնէ որ երբ նոր աղը հասնի, կը լեցնեն հինին վրայ, առանց նախապէս մնացածին զա – նակը ճշդելու, որով կարելի չէր ըլլար դիտնալ Թէ ո՞րքան աղ կայ, հետեւաբար եւ ստուգել հաշիւները: Քննիչը կ'ընդդի–մանայ զործառնութեան այս եղանակին եւ խնդիրը կը հանէ:

Ճեմարանին վարիչը կը բողոքէ «առ որ անկ է» ըսելով Թէ «ձեր զրկած քննիչը չատ լուրջի կ'առնէ իր պաշտօնը եւ եր – կայն կ'ըսէ»: Այս բողոքին իրր հետեւանք կը հրահանգուի Ալէմշահի «բարակ չմա–զել ալիւրը եւ կարճ կապել»: Այս կարգի երեւոյթներ ընկալեալ սովորութեանց չարքը զասուած էին:

Զարմանալի եւ անկարելի չէ նաեւ որ քանի մը հատընտիր քրիստոնեայ հայ – Թալթիչներ եղած ըլլան: «Չորպաճի»ու–Թենէն չատ աւելի կարեւոր եւ բարձր պե–տական եւ արքունի պաշտօններ վարած քրիստոնեաներ կան: Օրինակ մեր ամիրա–ներուն չարքը, Ղազիզ Արթիններէն մին – չեւ Պէզճեանները, Տիւզեանները, Տատ – եանները եւ միւսները, որոնց օրով ալ գինուորական ծառայութիւն չկար քրիս – տոնեաներուն համար:

Բ. Գ.

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (63)

Ո՞Վ ՍՊԱՆՆԵՑ

•

Պ. Քարէյ լինձի բացատրեց որ բրիչին տակ անմիջապէս տարբերութիւնը կը զգացուի: Փորձեց ապացուցանել լինձի, բայց անօգուտ: Երբ պեղողները «լիբն» (հողէ պատ) կը ծանուցանէին, եա կը տեսնէի միայն փոչի եւ սովորական հող:

Պ. Րէյթըը լուսանկարելէ վերջ, զործի–քը եւ ապակիները տղուն յանձնեց պատ – ուիրելով որ տուն տանի:

Փուարօ քանի մը արհեստագիտական հարցումներ ուղղեց լուսանկարչութեան մասին: Մարդը յօժարութեամբ պատաս – խանեց, գոհ որ իր աշխատանքովը կը հե–տաքրքրուին:

Այն վայրկեանին որ ներողութիւն կը խնդրէր մենէ բաժնուելուն համար, Փուա–րօ սկսաւ խօսիլ իր սիրած նիւթի մասին: Իրականին մէջ այդ հարցումները առա – ջուց ուսումնասիրուած եւ պատրաս – տուած չէին: Անոնք կը փոխուէին համա–ձայն իւրաքանչիւր հարցաքննուողի նկա–րագրին: Օր. Ճոնսընի նման հասկցող եւ բանիմաց մէկու մը հետ ուղղակի նպա – տակին կը դիմէր: Կարդ մը ուրիշներու հետ կը նախընտէր ամանին չուրջը դառ – նալ, բայց ի վերջոյ իր նպատակին կը հասնէր:

— Այո, այո, կը հասկնամ Թէ ինչ կ'ու–զէք ինձմէ, ըսաւ Պ. Րէյթըը, բայց չի – տակը չեմ գիտեր Թէ ինչո՞վ կրնամ ձեզի օգտակար ըլլալ: Ես առաջին տարին է որ հոս եմ եւ հազիւ Թէ քանի մը բառ փոխա–նակած եմ Տիկին Լէյտնըրի հետ: Կը նե–րէք, բայց ուրիշ որեւէ տեղեկութիւն չեմ կրնար տալ ձեզի:

Որոշ կոչտութիւն մը նշմարեցի իր խո–սելու ձեւին մէջ եւ սակայն օտարականի չեչտը չունէր, բացի ամերիկեան չեչտէն, ինչ որ հասկնալի էր:

— Գոնէ կրնայիք ըսել.— Կը սիրէի՞ք Թէ կ'ատէիք գինքը, հարցուց Փուարօ ժպտելով:

Պ. Րէյթըը կարմրեցաւ եւ Թոթովեց:

— Ինձա՜ հաճելի եւ խելացի մէկն էր: Շատ սրամիտ:

— Լաւ, կը սիրէի՞ք գինքը: Ան ալ ձեզ կը սիրէ՞ր:

Պ. Րէյթըրի այտերը աւելի կարմրե – ցան:

— Օհ, չեմ կարծեր որ չատ կարեւորու–Թիւն կուտար ինձի: Մէկ – երկու անգամ փորձեցի ծառայութիւն մը ընել իրեն եւ հասնէր:

ԿԱՂԱՆԴ է, մի մոռնաք ներկացնել Ֆ. Կ. Խաչին Մանուկներու Օրուան տօնը՝ Դեկտեմբեր 29ին:

— Ես, ես, կը հասկնամ Թէ ինչ կ'ու–զէք ինձմէ, ըսաւ Պ. Րէյթըը, բայց չի – տակը չեմ գիտեր Թէ ինչո՞վ կրնամ ձեզի օգտակար ըլլալ: Ես առաջին տարին է որ հոս եմ եւ հազիւ Թէ քանի մը բառ փոխա–նակած եմ Տիկին Լէյտնըրի հետ: Կը նե–րէք, բայց ուրիշ որեւէ տեղեկութիւն չեմ կրնար տալ ձեզի:

Որոշ կոչտութիւն մը նշմարեցի իր խո–սելու ձեւին մէջ եւ սակայն օտարականի չեչտը չունէր, բացի ամերիկեան չեչտէն, ինչ որ հասկնալի էր:

— Գոնէ կրնայիք ըսել.— Կը սիրէի՞ք Թէ կ'ատէիք գինքը, հարցուց Փուարօ ժպտելով:

Պ. Րէյթըը կարմրեցաւ եւ Թոթովեց:

— Ինձա՜ հաճելի եւ խելացի մէկն էր: Շատ սրամիտ:

— Լաւ, կը սիրէի՞ք գինքը: Ան ալ ձեզ կը սիրէ՞ր:

Պ. Րէյթըրի այտերը աւելի կարմրե – ցան:

— Օհ, չեմ կարծեր որ չատ կարեւորու–Թիւն կուտար ինձի: Մէկ – երկու անգամ փորձեցի ծառայութիւն մը ընել իրեն եւ չյաջողեցայ: Ձախաւորութիւնս կը զայրացնէր գինքը: Եւ սակայն լաւագոյն տրամադրութեամբ տոգորուած էի: Կըր – նայի որեւէ բան ընել ... Փուարօ մեղքը–ցաւ տեսնելով որ մարդը կը նեղուի:

— Լաւ, լաւ... Անդնինք ուրիշ խնդրի մը: Տան մթնոլորտը հաճելի է՞ր:

— Ի՞նչ ըսիք:

— Բոլորդ երջանի՞կ էիք: Կը սիրէի՞ք խնդալ, չաղակրատել:

— Ո՛չ, ո՛չ: Բոլորովին այդպէս չէր: Տեսակ մը լարուած վիճակ կը տիրէր:

Պահ մը լռեց. կարծես ինքն իրեն հետ կը պայքարէր եւ չարունակեց.

— Բնաւորութեամբ անհամարձակ եւ ձախաւեր ըլլալով չնորհ չունիմ ընկերա–կան չրջանակի մէջ: Տոքթ. Լէյտնըր միշտ չատ բարի եղած է ինծի հանդիպ, բայց.. ինչ մեղքս պահեմ, երբեք չկրցայ յաղթել երկչոտութիւնս: Կ'ըսեմ անանկ բաներ զոր պէտք չէ ըսել, քիթ – բերան կը դար–ձընեմ: Մէկ խօսքով բախտ չունիմ:

Իրաւ ալ անճարակ մարդուկի երեւոյթը ունէր:

— Բոլոր երիտասարդներու վիճակն է, ըսաւ Փուարօ ժպտելով: Զափի զգացումը եւ կենցաղագիտութիւնը հետզհետէ կը սորվին:

Մնաք բարով ըսելէ վերջ չարունակե – ցինք մեր ճամբան:

Փուարօ ըսաւ.

— Այս տղան, Օրիորդ, կամ պարզա – պէս մարդ մըն է եւ կամ կատարեալ դերասան մը:

Զպատասխանեցի. բոլորովին կլանուած այն խոովիչ զաղափարով Թէ մեր չրջա – պատին մէջ կար վտանգաւոր մարդասպան մը, բացարձակ տէր իր չիղերուն: Այս արեւաչող առտուն այդ կարգի հրէչ մը բոլորովին անիրական կը Թուէր ինծի:

ԳԼՈՒԽ ԻԱ.

— Ինչպէս կը տեսնեմ, երկու տարբեր աչխատավայրերու մէջ կը զործեն, ըսաւ Փուարօ կանգ առնելով:

Պ. Րէյթըը իր լուսանկարները քաչած էր պեղումներու զլխաւոր վայրին մէկ ծայրը: Մենք քիչ մը անդին ուրիշ խումբ մը մարդիկ կ'երթային կուպային սակառ–ներով:

— Ահա ինչ որ կը կոչենք «մեծ խրա – մատը», բացատրեցի: Մեծ բան մը չեն հաներ հոնկէ բացի անօթներու նետելիք բեկորներէ, բայց Տոքթ. Լէյտնըր կը պնդէ Թէ չատ մեծ արժէք կը ներկայա – ցնեն անոնք: Անշուչտ իրաւունք ունի:

— Լաւ, լաւ, հոն երթանք:

Դանդաղ կը քալէինք որովհետեւ արեւը չատ կիզիչ էր:

(Շար.)

ՀՆԴԿԱՋԻՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ

ՀԵՏԵՒԱՆՔՆԵՐԸ

Դեկտեմբեր 19ին լրացաւ Հնդկաչինի պատերազմին Երրդ տարեդարձը եւ ելքը յայտնի չէ տակաւին, ինչպէս դիտել կու տան տեղական թերթերը: Մասնագէտներու կարծիքով երկու տարի եւս կրնայ տեւել: Ֆրանսական բանակները ամուր բռնած են կարմիր Գետին տելթան, հիւսիսային չրջանին մէջ, իբրեւ գլխաւոր պատուար համայնավարական գրոհին դէմ դէպի հարաւ-արեւելեան Ասիա: Իսկ ապստամբները գրաւած են Վիէթ – Նամի մեծ մասը: Ֆրանսական հրամանատարութիւնը կը յուսայ վճռական հարուած մը տալ 1955ին, չնորհիւ նոր ուժերու եւ տեղական բանակին:

Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, Մ. Նահհնդները կը հոգան պատերազմի ծախքերուն 60 առ հարիւրը: Զինամթերքի արժէքը հասած է տարեկան կէս միլիառ տոլարի: Ուրիշ 385·000·000 տոլարի գումար մը եւս տրամադրուած է: Պատերազմը պայթեցաւ 1946 Դեկտ. 19ին եւ ցարդ ֆրանսական եւ տեղական կառավարութիւնները ծախսած են տասը միլիառ տոլար: Երկու միլիոն բնիկներ տուն – տեղ ձգելով ապաստանած են ֆրանսական չրջանները: Ֆրանսական տեղեկագիրներու համաձայն ըմբոստներուն կորուստն է 240·000 սպանեալ, 420·000վիրաւոր եւ 238·000 գերի: Ֆրանսայի կորուստը՝ 48·000 սպանեալ (բնիկներն ալ հաշուելով), 80·000 վիրաւոր եւ 12·000 գերի:

Լաւատեսները կը կարծեն թէ կարելի պիտի ըլլայ զինադադար մը կնքել ինչպէս եղաւ Քորէայի մէջ: Ըմբոստներուն հրամանատարը, Հօ Շի Մին յայտարարեց թէ եթէ Ֆրանսացիները բանակցութեան չձեռնարկեն, «պատերազմը երկար պիտի տեւէ, շատ երկար»:

Մոսկուայէն վերջ փեքինի անթելն ալ կոչ մը ուղղեց, պատերազմը դադրեցնելու համար:

ՇԱՀԸ ԼՈՒԾԵՑ ԽՈՐՀՐԴԱՐԱՆԸ

Իրանի Շահը Դեկտ. 19ին լուծեց երեսփոխանական ժողովը (Մէճլիս) եւ ծերակոյտը: Հրամայեց նոր ընտրութիւններկատարել անմիջապէս: Պատրաստութիւնները սկսած են արդէն: Կառավարութեան խօսնակը յայտարարեց թէ ուէ խմբակցութիւն կրնայ մասնակցիլ պայմանաւ որ համայնավար չըլլայ եւ գրգռիչ դիրք մը չբռնէ քուէարկութիւններուն հանդէպ:

Նախորդ կառավարութիւնները նոր ընտրութիւն կը հրամայէին առանց լուծելու խորհրդարանին մնացորդը, որ ինքնին կը մեռնէր եւ նորը գործի կը սկսէր: Կը կարծուի թէ նոր ընտրութիւնները վերջացած պիտի ըլլան մինչեւ փետրուար: Խորհրդարանին լուծումով, գօր. Զահեդիի երեք չաման հակառակորդները այժմ կորսնցուցած են իրենց անձեռնմխելի հանգամանքը եւ կրնան ձերբակալուիլ: Առնք են կրօնապետը՝ Քաշանի, ընկերվարական առաջնորդը՝ Տոքթ. Բազայի եւ քարիւղի մասնագէտը՝ Հոսէյն Մաքքի: Տրուած տեղեկութեանց համաձայն, նոյն իսկ Տոքթ. Մոսատեղի Ազգ. ճակատը կրնայ մասնակցիլ ընտրութեանց, պայմանաւ որ յարգէ կառավարութեան հրահանգները: Համայնավար կուսակցութիւնը, Թուտէ, օրէնքէ դուրս հռչակուած է: Նոր կարգադրութեամբ, թեկնածու մը կրնայ ներկայանալ միայն այն չրջանին մէջ ուր ծնած է:

Այս ընտրութիւնները սերտ կապ ունին քարիւղի բանակցութեանց հետ որոնք պիտի սկսին երբ անգլիական դեսպանատունը վերաբացուի:

× *Երեսփ. ժողովը կը բաղկանայ 136 անդամներէ: Լուծեալ խորհրդարանը ան – գործութեան դատապարտուած էր հինգ ամիսէ ի վեր:*

× *Դատավարութիւնը վերջացած առեն Տոքթ. Մոսատեղ կրկնեց թէ ինք երբեք չէր փորձած միապետութիւնը տապալել կամ հանրապետութիւն հռչակելով նախագահ դառնալ. բայց պնդեց թէ Շահը իրաւունք չունէր պաշտօնանկ ընելու վարչապետը: «Ես եմ օրինաւոր վարչապետը», կ'ըսէր միշտ: Ընդհ. դատախազը մահապատիժ պահանջեց Տոքթ. Մոսատեղի եւ իր մեղսակիցին՝ գօր. Ռիահիի համար:*

ԱՌԱՋԻՆ ՁԻՒՆԸ տեղայ Ֆրանսայի եւ ամբողջ Եւրոպայի մէջ, գարնանային օդ մը եւ երկարատեւ մշուշ մը եւս:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Նկատի առնելով տպագրական ծախսերու, պետական եւ ընկերային տուրքերու ծանրութիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժմէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆ – ՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ – ՈՒՒՆՔ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ ԹԷ ՀԱՏԱՎԱՃԱ – ՌԻ ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻ – ՆԵՐԸ:

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵՒԷ ՎՃԱ – ՐՈՒՄ ԶԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ:

1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐԷՆ 1ԷՆ, ՆՈՐ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ
Ջեռքէ հատը 12 ֆրանք:

ԲԱԺԱՆԳԻՆ.— Ֆրանսա եւ գաղթավայրեր տարեկան 3000, վեցամսեայ 1600 ֆր: *ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ.*— (Պելժիա, Անգլիա, Իտալիա, Գերմանիա եւն.) տարեկան 3500 ֆրանք: Ամերիկա 10 տոլար:

ՏԱԿԱՒԻՆ ՏԱՍԸ ՕՐ Կ'ԸՆԴՈՒՆՈՒՆՔ ՀԻՆ ՍԱԿՈՎ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐ, Ի ՀԱՇԻՒ 1954Ի, ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄԵՐ ԲԱ – ԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Յառաջիկայ հաւաքոյթը այս չորեք – շաբթի դիշեր Քառէ սրճարանի վերնայարկը:

Դասախօս Արշաւիր Խանէտանեան: Նիւթը.— «Ո՞վ է Ֆրանսացին»: Մուտքը ազատ է:

ԳՈՑԱՄԱՐՏ ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՑԸ

Հրատարակութիւն Հ. Ց. Դ. Նոր Սերունդի: Գինը 200 ֆրանք:

Դիմել՝ Նոր Սերունդի անդամներուն, Բալուեան եւ Պարսամեան գրատուներէն:

1954Ի ԱՌԱՋԻՆ ԹԱՏԵՐԱՀԱՆԴԷՍԸ
ԾԻԾԱՂԻ ՅԱՏԿԱՆԻՇՈՎ

THEATRE D'IENA, 10, Av. d'Iéna
Métro IENA

Շաբաթ երեկոյ, 9 Յունուար, ժամը 8ին 20·45ին

Բազմաթիւ թատերասէրներու փափաքին համաձայն ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը ներկայացնէ իր

ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ

Կատակերգութիւն երեք արար եւ
ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵՐԱՐ ՄԸ

Գաղութահայ գաւեշտ մէկ արար Դերակատարներու ընտիր հոյլ մը՝ Տիկիններ՝ Լաթիֆեան, Ագնաւուրեան, Օր. Էլիզ, Պ.Պ. Գմբէթեան, Եր. Գրիգորեան, Տիգրան Պողպատ, *ինչպէս նաեւ* Լաթիֆեան եւ Գ. Տէրվիշեան:

Մուտք՝ 200 ֆրանքէն սկսեալ: Կեդրոն Գրատուն Բալուեան, 43 Ռիւ Ռիշէ:

PREUVES

REVUE MENSUELLE

(Liberté de la Culture)

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ ԹԻԻ 34Ը

13 Դեկտ. 1953

Ճոխ եւ այլազան բովանդակութեամբ:

Եւ ուրիչ չահեկան գրութիւններ, բանաստեղծութիւններ, գրական, քաղաքական, ընկերային, անտեսական եւ թատերական քրոնիկներ:

Կ'աչխատակցին միջազգային ականաւոր դէմքեր, մտաւորական, արուեստագէտ եւ գիտուն:

Գրի կը գրկուի նմոյշ մը:

Տարեկան բաժնեդին 1200 ֆրանք, վեցամսեայ 650: Արտասահման 1500 եւ 800: Հատը 120 ֆրանք, արտասահ. 150 ֆր.:

23, Rue de la Pépinière, PARIS (8e)

ԾՈՒՆԴԻ ԶԱՐԹՕՆՔԸ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւղի 24 Դեկտեմբեր ժամը 21էն մինչեւ լոյս:

SALLE DES CENTRAUX
8, Rue Jean Goujon

ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈՒԽ ԲԱԺԻՆ

ԵՐԳ՝ Օր. Շ. Պէնկեան եւ Մ. Մուրատեան Ֆ. Կ. Խ.ի պարախումբը ղեկ. Օր. Գավէզեանի, եւրոպական ՊԱՐԵՐ՝ նուագախումբ Վարդէվանեան:

Համեղի անակնկալներ:

Մուտք 300 ֆրանք: Տոմսերը «Յառաջ»ի մօտ: Սեղաններու համար Ալէ· 16–65:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը կը տօնէ Մանուկներու Օրը, Դեկտեմբեր 26, Շաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Մասնակցութեամբ կրթ. մարմնին: Անշուշտ բոլորը պիտի փութան քալելթել մեր փոքրիկները, եւ իրենք եւս պիտի ուրախանան լսելով անոնց դեղեցիկ արտասանութիւնները եւ երգերը մայրենի լեզուով եւ դիտելով տոհմիկ պարերը:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

Այրի Տիկին Մաքրուհի Մինասեան, Տէր եւ Տիկին Կարապետ Ճանիկեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկ. Նշան Դարբինեան եւ զաւակները (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Գէորգ Մխքայէլեան եւ զաւակները, Օր. Վարդանուշ Ճանիկեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Միքայէլ Ճանիկեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Արմենակ Միքայէլեան եւ զաւակները (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Տրդատեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Խաչիկ Յովհաննէսեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Տիգրան Մուրատեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Պարոյր Ճանիկեան եւ զաւակները: Տէր եւ Տիկին Մուշեղ Ճակոբեան եւ զաւակները, Տէր եւ Տիկին Աթանաս Ուլաշլեան եւ զաւակները իրենց խորին չնորհակալութիւնները կը յայտնեն հոգաբարձութեան եւ բոլոր անոնց որոնք իրենց ներկայութեամբ, ծաղկեպսակներով ու նամակներով ցաւակցութիւնները յայտնեցին՝

Պ. ԳԷՈՐԳ ՄԻՆՏՈՏԵԱՆի մահուան առթիւ որ տեղի ունեցաւ 4 Դեկտ. Ուրբաթ դիշեր ժամը 11ին, իր բնակարանին մէջ, 114 Պուլվար Վալպարէյ (Մարսէյլ):

Այս տխուր առթիւ հոգաբարձութիւնը չնորհակալութեամբ ստացած է Պ. Նշան Դարբինեանէ հազար ֆրանք, փոխան ծաղկեպսակի՝ ի նպաստ դպրոցին:

ՓԱՐԻԶԷՆ Պ. Պարսամեան երկու հազար ֆրանք կը նուիրէ Մանուկներու Օրուան առթիւ Ֆ. Կապ. Խաչին: Ստանալ «Յառաջ»էն:

ԾԱԽՈՒ Է

Աժան գնով մեքենայ եւ ռիֆթիլիյնը 80–120 ժոժ 10– Մաշին ա պանտ, ժոժ 10: Հեռ. Մար· 27·87: Բացի երկուշաբթի առաւօտներէն:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շորեքչաբթի, ժամը 21ին, ծանօթ հաւաքատեղին: Շատ կարեւոր օրակարգ: Բացականները նկատի պիտի առնուին:

GALERIE BERNHEIM JEUNE
83, Fg. St. Honoré
Ցուցադրուած են պարսկահայ ծաւօթ նկարիչ՝

Յ. ՄԻՆԱՍԵԱՆԻ
ԳՈՐԾԵՐԸ

Ամէն օր ժամը 10էն 12·30, 14·30էն 18, բացի կիրակի, երկուշաբթի եւ տօն օրերէն:

REVEILLON, REVEILLON

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ
ՁԱՐԹՕՆՔՆԵՐԸ

ՄԻՇՏ ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Համեղի եւ գուարթ մթնոլորտ անակնկալներով:

31, RUE D'ALEXANDRIE
Métro Sentier, Réaumur et St. Denis
Tél. : GUT. 92 - 65

Արեւելեան թէ եւրոպական ճեր բոլոր ուզած համադամ կերակուրները, աուշեղէնները, ըմպելիները, պաղանդերները:

Նուագ, արեւելեան, յունական, եւրոպական եւ հայկական յայտնի երգչուհի Սօնիա Գարագաշի մասնակցութեամբ եւ Պէյրութէն նոր ժամանած Պ. Պետրոսի (կիթառ):

ԴԵԿՏ· 24Ի ԵՒ 31Ի ՁԱՐԹՕՆՔԻՆ ՀԱՄԱՐ (ՌԻՎԷՅԵՕՆ), ՏԵՂ ՄԻ ՓՆՏՈՒԻՔ:

ԼԻԼԱՅԻՆ

ԼԻԼԱՅԻՆ
ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՅԻՆ

ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՄԱՏՋԵԼԻ
եւ մանաւանդ հաճելի ճաշ մը ընելու համար:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՐ ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ
մը իր նոր յայտագրով:

Բացառաբար ամէն իրիկուն կը նուագեն ՀԱՄԲԱՐ (թառ), ՀԱՅԿ (ջութակ) եւ *իրենց խումբը:*

24, Rue Saint Lazare, Paris 9e
Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

Կ'ՈՒԶՕՒԻ

Աչխոյժ հայ երիտասարդ մը նպարեղէնի (մեծաքանակ) հաստատութեան մը համար: Անհրաժեշտ է ունենալ կառք վարելու արտօնագիր:

Անձամբ դիմել ՅԱՌԱՋի:

Imp. Araxes - 46, Rue Richer, Paris (9e)

REVEILLON DE NOEL

ԱԼՖՕՐՎԻԼԻ ՀԱՅ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ ՊԱՐԱՇԱՆԴԷՍԸ

Պատուոյ նախագահութեամբ քաղաքապետ՝ Պ. ՊԼԻՕԶԻ

Բարձր հովանաւորութեամբ Պ. ՊԵՌՆԱՐ ԼԱՖԷԻ տնտես. գործերու նախարար եւ ՏԱՆԻԷԼ ՄԻՅԵՐԻ երեսփոխան եւ նախկին նախարար

24 ԴԵԿՏ. ԺԱՄԸ 21ԷՆ ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

Avec JACQUES HELIAN et sa grande formation de la Radio et du Cinéma Patoum, Pierre Brun, les Hélianes, Marcel Bianchi.

SALLE DES FETES (Autobus 103 à Charenton Ecole, Rue Voltaire, Alfortville descendre Rue de l'Union)

Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով: *Մուտք* 500 ֆրանք

ԱՌՕՐԵԱՑ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՊԱՏՄԱՆ ՈՒՆԵՑԷՔ

ՊՈՍՓՈՐ

Հռչակաւոր ՀԷԼՎԱՆ եւ ԼՈՌՈՒՄԸ, բոլորհայ նպարավաճառներուն ծով

Զանազան բոյրերով, նուչով եւ կաղինով պատրաստուած տեսակներ:

Բժիշկներու իսկ կարծիքով ԼՈՌՈՒՄՆ ու ՀԷԼՎԱՆ կը պարունակեն մեծագոյն չափով գոլ (ֆալորի):

ԱՐՏԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՅՄ ԱՆՆԵՐ
2, RUE LOUIS ASTOUIN, MARSEILLE

ՀԱՅՐԵՆԻՔ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
23
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
•
MERCREDI
23 DECEMBRE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7251 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2662

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

Ի՞ՆՉ ԿՐ ԲԱՆԻՆ

•

Տարին կը վերջանայ եւ անհրաժեշտ էր հարցարանով մը սկսիլ, իմանալու համար թէ ի՛նչ կը բանին մեր Միութիւնները։

Այդպիսի հարցարան մը պիտի պարզէր իւրաքանչիւրին կատարած աշխատանքը, ինչպէս եւ առաջադրութիւններ նոր տարեշրջանին առթիւ։

Առ այժմ կարգ մը խորհրդածութիւններ, սկսելով Հայր. Միութիւններէն։

Ստոյգ տեղեկութիւններ կը պակսին անոնց համբանքի եւ իրական ուժի մասին։ Թերեւս վարչութիւնները իրենք ալ անոր ճշդ պատասխաններ տան, եթէ հարցում ներ ուղղէք։

Ամէն պատրգայի մէջ, պարբերաբար կը յիշուին չատերուն անուններըը, զանազան հաւաքոյթներու, խնջոյքներու եւ պարահանդէսներու առթիւ։

Հաղուագէպ է որ, նոյնիսկ այդպիսի պարագաներու մէջ համառօտ զեկուցումներ տրուին, ոչ միայն անդամները, այլ եւ ուրիշներ լուսաբանելու համար։

Այսպէս, ամէն ինչ կ'ընթանայ սովորականութեամբ։ Առատ կերուխում։ Կլոր կամ բոլոր պար։ Երբեմն ալ,— ամառը — «տավուլ – զուռնա»։ Ցեղոյ քանի մը ուղերձներ։ Եւ կարօտ, կարօ՜տ հայրենի։

Այդ կարօտը աւելի գործնական մտածումներ եւ առաջադրութիւններ կը թե – լադրէր, տարիներ առաջ։

Երբ մեր բուխերիկները չէին մարած Թուրքիոյ մէջ, եւ Հայր. Միութիւններ կը կազմուէին Հիւս. Ամերիկայի մէջ, անոնք որոշ ձեռնարկներ կը կատարէին։

Օրինակ, դպրոց մը բանալ Ծննդավայրին մէջ։ Կամ առանձնել չատոնց հաստատուած դպրոցի մը, ուրիչ հանրօգուտ հաստատութեան մը հոգատարութիւնը։

Այդ օրերէն մնացած են սա ձուլածոյ բառերը,— Դպրոցասիրաց, Ուսումնասիրաց, Կրթասիրաց, Բարեսիրաց, Եկեղեցասիրաց եւն.։ (Վերջին նորութիւնը՝ Վերաշինաց)։

Այսօր ալ կան միեւնոյն մտահոգութիւնները։

Ամէն Հայր. Միութիւն յանձնառութիւն մը ստանձնած է, օտարութեան մէջ։ Դպրոց կը պահէն։ Սաները կ'որդեգրեն։ Վարկեր կը բանան զանազան հանրօգուտ հաստատութեանց։

Եւ դեռ աւելի մեծ եւ տեւական գործ մը,— նոր աւաններ, դիւղեր կամ թաղեր հաստատել Հայաստանի մէջ։

Արդէն պարծանքով կը յիշուին Նոր Ա-բաբկիրը, Նոր Խարբերդը, Նոր Մալաթիան, Նոր Եւդոկիան, Նոր Արմաշը եւն.։

Արդ, այս աշխատանքն ալ կանգ առած է վերջին ներդաղթէն ի դեր (1946–1947)։

Կը վերսկսի՞։ Դուռները նորէն կը բացուի՞ն։ Լոյս մը կը ծագի՞, մօտաւոր ապագայի մը մէջ։

Երեւանն անդամ չի կրնար պատասխանել այս հարցումներուն։ Մանաւանդ ներկայ պարագաներուն մէջ։

Ուրեմն, ինչպէս Հայկական Արտասահմանի միւս կազմակերպութիւնները, Հայր. Միութիւններն ալ հարկադրուած են իրենց գործունէութիւնը յարմարցնել օրուան պահանջներուն։

Հին առածն է,— երբ չեն կրնար իրենց ուզածն ընել, պարտաւոր են կատարել իրենց կրցածը։

Երբ ցանկալին քու կամքէդ կախուած չէ, կարելին փորձէ։

Դժբախտաբար չատ մը Միութիւններ չեն ըմբռնած այս տարրական ճշմարտութիւնը։ Եւ մանր – մունր աշխատանք – ներով կը զոհանան։ Կամ տարիները կը բոլորեն ձեռնածալ, հեռվհեռէ կազմակերպելով։

Եթէ Հայր. Միութիւնները գոյութեան իրաւունք ունին, ամէնէն աւելի ներկայ պարագաներուն մէջ թող ապացուցանեն։

Ի՞նչ ըսել կ'ուզենք։ Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ԴԵՌ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿԵՆ ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԻՒՆԸ

ՎԵՐՋԻՆ ՊԱՀՈՒՆ ՆՈՐ ԹԵԿՆԱԾՈՒ ՄԸ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՒ

Նախագահական ընտրութիւնը կատար – եալ անելի մը յանգած էր երէկ։ Իններորդ եւ տասներորդ քուէարկութիւններն ալ ձախողեցան Բ։ օր եւ իրենց փորձ 11րդը պիտի կատարուէր երէկ ժամը 15ին։

Աւելորդ է ըսել թէ հանրային կարծիքը խորապէս յուզուած է, այս յաջորդական ձախողանքներուն հետեւանքով։ Քաղաքական թերթ մը, «Ֆիգարօ», երէկուան խմբագրականին խորագիր դրած էր հետեւեալ ազդարարութիւնը,— «Ելէք գայէք, Պ. Լանիէլ»։ Այս անգամ ոչ միայն խիստ բառերով «անգիտակցութիւն», այլև «անպատասխանատուութիւն» կը վերագրէր վարչապետին։ Եւ նորէն կը պահանջէր լուծել խորհրդարանը։ Միեւնոյն տեսն կը թելադրէր Լ'Ընդհանուր Օրիոլէն որ հաւանի «ինքն իրեն յաջորդել»։ Այս առթիւ ընդունելի դանելով հանդերձ նախապահին հրաժարման պատճառները, դիտել կուտար։

— «Բայց Պ. Օրիոլ ստիպուած չէ ճօթը տարի եւս մնալ Էլիզէի պալատին մէջ։ Երբ նոր Ազգ. Ժողովը կազմուի, կարելի է նախագահական ընտրութիւն մը կատարել պատշաճօրէն։ Պէտք է դերոյէն սկսիլ։ Պ. Նեժլէն պատրաստ է քաշուելու։ Մինչ Լանիէլ կը յամառի»։

Արդ, երբ տասներորդ քուէարկութիւնն ալ ձախողեցաւ, Պ. Լանիէլ իր նախարարները հաւաքելով հետեւեալ յայտարարութիւնը կարդաց։

— «Երրորդ օրէն սկսեալ բոլոր թեկնածուներու դլուխը դրուած ըլլալով եւ չհելով ազդային ձայներու բացարձակ մեծամասնութիւնը, պարտականութիւն սեպեցի պահել թեկնածութիւնս։ Մտածելի թէ հրաժարումս ոչ թէ պիտի դիւրացնէր ելքը, այլ նորէն պիտի ցրուէր քուէները, աւելի դժուարացնելով լուծումը։ Իրրեւ փորձ հանրապետական, ուրիչ նպատակ չունիմ եթէ ոչ ծառայել ազգային շահուն եւ ապահովել օրինական կարգադրութեան պահպանումը։ Պատրաստ եմ հրաժարելու եթէ յաջողիմ, ինչպէս կը յուսամ հաստատապէս, իմ մեծամասնութեանս համակրութեանց հաւանութիւնը ստանալ անունի մը վրայ որ կարենայ իրականացնել հանրապետական միութիւնը »։

Այս յայտարարութենէն վերջ, Պ. Լանիէլ բացառիկ ժողովի մը հրաւիրեց նոյն խմբակցութեանց նախագահները, երէկ առտու ժամը 9·30ին (Գ.)։

9ՐԴ ԵՒ 10ՐԴ ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Իններորդ քուէարկութեան առեն պատգամաւորներու թիւն էր 914։ Սպիտակ քուէ 7։ Մասնակցողներ՝ 909։ Բացարձակ մեծամասնութիւն՝ 455։ Պ. Լանիէլ չահեցաւ 413 ձայն, Նեժլէն 365, Մոնթէլ, որ վերջին պահուն ներկայացած էր իրրեւ անկախ թեկնածու՝ 103։ Զանազան 28։

Տասներորդ քուէարկութեան պատգամաւորներու թիւն էր 888։ Սպիտակ քուէ 21։ Մասնակցողներ՝ 867, բացարձակ մեծամասնութիւն 434։ Լանիէլ չահեցաւ 392, Նեժլէն 358, Մոնթէլ 84։ Զանազան 33։

Ուրեմն ոչ ոք ընտրուած էր եւ որոշ – ուեցաւ 11րդ քուէարկութիւն մը կատարել։

Տասներորդ քուէարկութենէն առաջ, ձախակողմեան հոսանք մը, որուն նախորդ նախագահն էր Պ. Փլեւէն եւ որ մասնակցի ներկայ դահլիճին, յայտարարեց թէ պիտի չմասնակցի քուէարկութեան, իրրեւ բողոք հնդօրեայ աննախընթաց անելին։ Այս ձեռնպահութիւնը կարեւոր հետեւանք մը չունեցաւ։ Լանիէլ ընտրուած էր, եթէ 42 քուէ եւս չհաճած ըլլար։

Ինք եւ Նեժլէն քուէները կորսնցուցին երբ մէջտեղ ելաւ անկախ թեկնածուն, Պ. Փիէռ Մոնթէլ, ազգ. պաշտպանութեան օդանաւային նախարարը, որ անդամ է խորհրդարանի պահպանողական կուսակցութեան ինչպէս Պ. Լանիէլ։ Իր կուսակցութիւնը քննադատեց, բայց ինք պնդեց թէ կ'ուզէ ելք մը գտնել։

Ինչպէս կ'երեւայ, ժողովը չուզեր ընտրել Պ. Լանիէլը իրրեւ չատ պահպանողական, եւ Պ. Նեժլէնը՝ իրրեւ թուղթ ձախակողմեան։ Վճռական դեր մը կրնան կատարել արմատականները, որոնք ժխտական դիրք բռնած են երկու թեկնածուներուն հանդէպ։ Կ'ըսուի թէ իրենց վերջնական նպատակն է համոզել Էռիօն, իրրեւ ազգային միութեան թեկնածու, բայց Ազգ. Ժողովին նախագահը չընդունիր, առողջական պատճառներով։

Երկուշաբթի օրուան ձախողանքներուն առեն, վհատժողովին նախագահը, Պ. Թրոքէր (ընկերվարական) նոյնպէս դատնութիւն յայտնեց այս անել կացութեան առթիւ։ Ըսելով հանդերձ թէ չուզեր խառնուիլ տրուելիք որոշումներուն, պարտք սեպեց ազդարարել թէ «այս կացութեան երակարաձգումը կրնայ վտանգել ժողովրդապետութեան կարգուսարքը»։ Այս առթիւ ժողովի մը հրաւիրեց խմբակցութեանց վարիչները։

Այս կացութեան առջեւ, տեղական թերթերը մտահոգութիւն կը յայտնեն նաեւ ապագայ դահլիճի մասին։ Հիմա որ խորհրդարանի մը բացուած է արմատականներուն եւ պահպանողականներուն միջեւ, շատ աւելի կը դժուարանայ նոր կառավարութեան կազմութիւնը։

Կարգ մը թերթեր կը դրեն թէ Ազգ. Ժողովին նախագահը, Պ. Էռիօ, փոխանորդաբար պիտի վարէ հանրապետութեան նախագահութիւնը, եթէ ուեւէ թեկնածու յաջողած չըլլայ յունուար 17էն առաջ։

× Վերջին պահուն կ'իմանանք թէ 11րդ քուէարկութիւնը յետաձգուած է, սպասելով խորհրդակցութեանց արդիւնքին։

Խ. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ Կ'ԸՆԴՈՒՆԻ ԱՅՋԸՆՀԱՒՈՒԸՐԻ ԾՐԱԳԻՐԸ

•

ԲԱՑԱ ԿԱՌԱՒԱՐԿԷ ՆԱԽ ԱՐԳԻԼԵԼ ՀԻՒԼԷԱԿԱՆ ՁԵՆԴԵՐԸ

Խ. Միութիւնը Դեկտ. 21ին պատասխանեց նախագահ Այզընհաուըրի առաջարկին, յայտնելով թէ պատրաստ է «զաղտնի կամ դիւանագիտական խօսակցութիւններ կատարելու, որպէսզի մէջազգային կազմակերպութիւն մը հաստատած եւ հիւլէական ուժը օգտագործուի խաղաղասիրական նպատակներու համար։

Այս պատասխանը տրուեցաւ երկար ծանուցադրով մը որ յանձնուած է Մոսկուայի ամերիկեան դեսպանին։ Ծանուցադիրը կը բաղկանայ 3000 բառերէ եւ կը քննադատէ Այզընհաուըրի ծրագիրը, անբաւական դտնելով զայն եւ դիտել տալով թէ չի նախատեսեր հիւլէական եւ ջրածին դէնքերու դործածութիւնը։ Ցեղոյ յոյս կը յայտնէ թէ ծրագրուած խորհրդակցութիւնները համաձայնութեան մը պիտի յանգին, մեղմացնելու համար անճգուելիքը։ Եւ կ'աւելցնէ.— «Խորհրդային կառավարութիւնը կը յուսայ թէ խօսակցութեանց ընթացքին պիտի քննուին իր հետեւեալ առաջարկները.— Համաձայնութեան մասնակցող պետութիւնները հանդիսաւորապէս եւ առանց պայմանի յանձն պիտի առնեն հիւլէական եւ ջրածին դէնքեր չդործածել։ Այս հարցի մասին միջազգային համաձայնութիւն մը կարեւոր քայլ մը պիտի կազմէ հիւլէական, ջրածին եւ ուրիչ քանդիչ դէնքերը բոլորովին արդիլելու համար»։

Խ. Միութեան արտաքին նախարարը ամերիկեան դեսպանին յանձնելով ծանուցադիրը, կանչեց և օտար թղթակիցներուն ուշաւ անոր ռուսերէն պատճէնները։ Դեսպանին տրուած պաշտօնապիրն ալ ռուսերէն էր եւ անմիջապէս թարգմանուեցաւ։ Ծանուցադիրը այս առթիւ ալ կը յիշեցնէ թէ Խ. Միութիւնը տեւականօրէն պայքար մղած է հիւլէական դէնքերը արդիլելու եւ աշխատած է ուրիչ ամէն տեսակ դէնքեր կրճատելու համար։

Այս պատասխանը յուսալից կը համարուի Ուաշինկթընի մէջ, հակառակ Մոսկուայի կարգ մը վերապահութեանց։ Աղաժողովին մէջ ալ կ'ընդունուի թէ Խ. Միութիւնը քայլ մը առած է դէպի յառաջ։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ՈՒՐԻՇ ՕՐԻՆԱԿ ՄԸ

Դարձեալ հինգ տարիէ ի վեր Թեհրանի մէջ կը հրատարակուի ուրիշ պարբերական մը, «Արմենուհի», «գրական, պատմագիտական եւ արուեստի ամսօրեայ հանդէս»։

Առաւելապէս ընտանիքներու սահմանուած այս ամսագիրը, որուն հիմնադիրն է ընկեր Անտրէ Տէր Օհաննեան (այժմ Ամերիկա), ցոյցնպէս ունի հաճելի բովանդակութիւն։ Կը ջանայ զարկ տալ ընդհանուր զարգացման, պիտանի գիտելիքներ – րով։

Միեւնոյն ատեն կը հրատարակէ գրական կտորներ։

Ահաւասիկ ոտանաւոր մը Հոկտեմբերի թիւէն, (Հայոց լեզու).—

Սիրել եմ քեզ օրօրոցէդ, դու խնկաբոյր Հայոց լեզու.
Դու երգի պէս միշտ մեղմալար, դու սրբազուն Հայոց լեզու։
Դու եկել ես հին դարերից, հին դարերից հեռո՛ւ, հեռո՛ւ .
Ցաւերժութեան նման անմահ եւ անսպառ Հայոց լեզու։
Քանի՛ լեզու, քանի՛ ցեղեր մրրիկներում մարան, կորան,
Բայց դու յաւէտ կանդուն ու վառ, դրախտի սիւն, Հայոց լեզու։
Երդով, խօսքով ո՛րքան դիւթիչ հնչում ես դու խոր ու աղդու,
Հայոց աղդի թագ ու պսակ, մարդարտաշար Հայոց լեզու։ — Լ. Բգնունի

Անշուշտ այս փառերը կ'երգուին, վառ պահելու համար ոչ միայն լեզուին, այլ եւ հայրենիքի ոգին։

Արդ, կը բաւէ՞ երգել, առանց տեւականօրէն եւ խանդավառութեամբ հերկելու հայրենի մշակոյթին անդաստանը։

Երեսուն տարուան մէջ վիզը ծուռ որբի մը վիճակին մատնեցինք մայրենիքը. — «Հայոց ազգի թագ ու պսակ մարգարտաշար Հայոց լեզուն»։

Եւ տակաւին տարագիրներ — երիտասարդնե՛ր — կան, որոնք բարձրաձայն կը յայտարարեն, առանց կարմրելու .

— Ես հայերէն չեմ գիտեր։ Կը հասկնամ, բայց չեմ գիտեր...

Եւ կան որ թուրքերէն ալ կ'արտասանեն նոյն բառերը.

— Պէն էրմէնիճէ պիլմէմ... Վ.Ա.Հէ

ԿԱԹՈՂԻԿԷ ՆՈՐ ԱՌԱՋՆՈՐԴԸ

Երէկ մեր խմբագրատունն այցելեց Փարիզի կաթողիկէ Հայերու նոր ժողովրդապետը, Հ. Յովսէփ Վ. Գաֆթանճեան, որ կը յաջորդէ Հ. Ղեւոնդ Վ. Քիլէրճեանի։ (Այս վերջինը Ամերիկա հրաւիրուած է ուրիշ պաշտօնով մը)։

Նոր առաջնորդը, որ տարիներէ ի վեր Հռոմի դպրեվանքին փոխ տեսչութիւնը կը վարէր, եռանդով փարած է իր պաշտօնին։ Յաջողութիւն։

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ պաշտօնեաներու խլրտումները կը չարունակուին։ Ինքնավար սենոհքան կը փորձէ տարածել Մարսէյլի, Նիսի, Կրընոպլի եւ ուրիշ կայարաններու մէջ սարքուած գործադուլները։ Երէկ մեծ ժողով մը կազմակերպուած էր Փարիզի մէջ, վերջնական որոշում տալու համար։ Վերջին լուրերու համաձայն Սէն Լազարի, Արեւելքի եւ Օսթէրլիցի կայարաններն ալ ազդուած են։

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԷՋ

ՏՕՆՈՒԵՑԱՒ ԱՐՏԱԿԱՐԳ ՇՈՒՔՈՎ

●

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Ինչպէս կ'ակնկալուէր՝ Հայ Մշակոյթի օրուան տօնակատարու – թիւնը կատարեալ յաջողութիւն մը եղաւ Համազգայինի համար, թէ բարոյական եւ թէ նիւթական տեսակէտով :

Համազգայինի վարչութիւնը, երբ կը ձեռնարկէր տօնակատարութեան, չատեր յոռետես էին, մանաւանդ որ ընտրուած էր աշխատանքի օր մը, երկուշաբթի :

Եւ սակայն, թէ ժողովուրդը եւ թէ ե – րիտասարդութիւնը կատարելապէս ար – դարացուցին Համազգայինի ակնկալու – թիւնները, առանց սեռի, տարիքի եւ դաս – կարգի խտրութեան, 14 Դեկտ. Երկու – շաբթի գիշեր ժամանակէն առաջ խուռ – ներամ դիմելով դէպի հանդիսասրահը՝ Սալ Մազնօ : Բացառիկ պարագայ մըն ալ այն է որ Համազգայինի վարչութիւնը ո – րոշած էր, հանդէսը սկսիլ եւ վերջացնել ճիշդ որոշեալ ժամին՝ եւ յայտարկէն դուրս ոեւէ խնդրանքի տեղի չտալ, ինչ որ մեծապէս նպաստեց տօնակատարութեան ընթացքին եւ տպաւորիչ ընթանալուն :

Ճիշդ որոշեալ ժամին՝ յանուն վարչու – թեան Պ. Կ. Փօլատեան բացումը կատա – րելով, իրեն յատուկ խանդավառու – թեամբ նախ հայերէն, ապա Ֆրանսերէն բացատրեց օրուան տօնին նշանակութիւնը աղգապահպանման պայքարին մէջ : Ճե – տոյ, ծափերու տեղատարափի մը տակ, բեմ հրաւիրեց հանդէսի նախագահը՝ Հայ մշակոյթի անկեղծ բարեկամ Պ. Ժ. Պա – լար :

Մեր բարեկամը նախ ուրախութիւն յայտնեց որ այսօր կրկին կը գտնուի հայ – կական շրջանակի մէջ : Ըսաւ թէ՝ թէեւ ուշ ճանչցաւ հայկական մշակոյթը, բայց, խորապէս կը գնահատէ զայն, ա – նոր մէջ գտնելով ինքնատիպ եւ արժէքա – ւոր տարրեր, Լէ Քահէ տիւ Սիւտի աշ – խատակիցներէն Պ. Լիւք Անտռէ Մարսէլ երբ թարգմանեց Նարեկացիէն եւ միջնա – դարեան բանաստեղծութենէն նմոյշներ, մինչ Ֆրանսացիներս նոր երեւոյթի մը առջեւ գտնուեցանք : Պ. Լիւք Անտռէ Մարսէլ թանկագին ծառայութիւն մը մա – տոյց ոչ միայն Հայ դրականութեան եւ մշակոյթին, այլեւ Ֆրանսականին : Այ – նուհետեւ մեր խմբագրատունը ուխտա – տեղի մը եղաւ Հայերու եւ Ֆրանսացիներ – ու համար : Հայեր՝ ձեր հայրերը թան – կագին ժառանգութիւն մը ձգած են ձե – զի՝ ձեր մշակոյթը, դուրգուրացէք անոր վրայ : (Ճառին բնագիրը ղրկուած է «Ճա – ռաջ»ին) : Պ. Պալար իր ճառը վերջացուց խանդավառ մթնոլորտի մը մէջ, արժա – նանալով մեր ժողովուրդի իրական եւ – րախտագիտական զգացումներուն :

Միջանկեալ՝ գեղարուեստական բաժի – նը : Ֆ. Հրաչեան երգեց Ռոմանոս Մելիք – եանի «Վարդը» : Պ. Հրաչեան ունի ինք – նատիպ առոյգ ձայն, որ ժամանակի ըն – թացքին եթէ մշակուի, կրնայ լաւ ար – դիւնքի հասնիլ : Հանդիսականները իրենց համակրանքը յայտնեցին խանդավառ ծա – փերով : Օր. Ս. Ջրբաշեան ապրումով ար – տասանեց Սիլվա Կապուտիկեանի հանրա – ծանօթ ոտանաւորը՝ «Ասօք իմ որդուն»ը : Օրիորդը հայկական հանդէսի մը մէջ իր մուտքը գործեց յաջողութեամբ եւ փա – փաքելի է որ այսուհետեւ աւելի յաճախ առիթ ունենանք զինքը ունկնդրելու :

Օրուան առաջին բանախօսն էր Թուլոնի մեր ծանօթ հայրենակիցը, Պ. Գ. Սայա – պալեան, անդամ Վառ Նահանգի ակադե – միային որ կարդաց Ֆրանսերէն դրաւոր դեղեցիկ ճառ մը : Ներկայացնելով նա – հանջական մտայնութիւնները հայ ժողո – վուրդի որոշ մէկ տարրին մէջ, ուժգնօրէն ծառացաւ այդ թուլութեան դէմ եւ կոչ ըրաւ այս երկրին մէջ ծնած եւ կրթուած երիտասարդութեան, տէր կանգնիլ մեր հայրերու մտաւոր ժառանգութեան եւ պանոնք ծանօթացնել օտարներուն : (Ա յս ճառն ալ ղրկուած է «Ճառաջ»ին) : Պ. Սա – յապալեանի խօսքերը արժանացան երկա – րատեւ ծափերու : Այս առթիւ համեստ թելադրանք մը : Կը յուսանք թէ Պ. Սա – լապալեան այսուհետեւ աւելի պիտի հե – տաքրքրուի հայկ. կեանքով, օգնելով ե – րիտասարդութեան :

Ապա, նախագահին հրաւէրին վրայ՝ բեմ բարձրացաւ Պ. Լիւք Անտռէ Մարսէլ, որ յատակ առոգանութեամբ կը կարդար իր թարգմանութիւնները Նարեկացիէն եւ միջնադարեան հայ բանաստեղծութենէն, խորապէս ապրելով եւ ապրեցնելով նաեւ հանդիսականները : Երախտագիտական զգացումները ինքնաբերաբար կուգան եւ անմիջապէս կը զգաս որ բանով մը պար – տական ես Պ. Լիւք Անտռէ Մարսէլին, որ յայտնապէս զոհ մնաց :

Կարճ դադարէ մը վերջ՝ Հայ Արիները եւ Արենուչները պարեցին տոհմիկ պա – րեր, ղեկավարութեամբ Տիկին Մանուչի, խանդավառութիւնը հասցնելով ծայրա – գոյն աստիճանին : Դաշնակով կ'ընկերակ – ցէր Օր. Թէլեան :

Պ. Կ. Փօլատեան արտասանեց նահա – տակ Սիամանթոյի «Գիւտին փառքը», ո – րուն մէջ բանաստեղծը յատակօրէն գծած է Ս. Մեսրոպի անչափելի ու անկշռելի ծառայութիւնը հայ ազգութեան եւ հայ մշակոյթին : Տիկին Զապէլ Մորընոն, յաջողութեամբ մեներգեց դաշնակի ընկե – րակցութեամբ Օր. Օթարի, հայ եկեղե – ցական եւ ժողովրդական երաժշտութենէն « Տէր ողորմեա»ն, «Իմ հեռաւոր հայրե – նիք» եւ «Իմ երգը» (Ալէմշահի) : Տիկինը յաճախ հայկական ձեռնարկներու իր մասնակցութիւնը բերած ըլլալով, ծանօթ անուն մըն է արդէն, եւ հանդիսականները անկեղծ ծափերով գնահատեցին իր անյա – հախնդիր նուիրումը եւ սէրը հայկական մշակոյթին :

Կարգը եկած էր օրուան գլխաւոր բա – նախօսին՝ Շ. Նարդունիի որ բեմ բարձ – րանալով՝ խօսեցաւ իր ընտիր ճառերէն մէկը : Ներողութիւն խնդրեց որ այսօր կը պտնուի յիմար կոյսերու դերին մէջ : Ինք որ սովոր էր խօսիլ թուղթի կտորով մը, մէկ ամիսէ ի վեր, ճամբորդութեան տալ – տուկներուն մէջ, չէր կրցած գրի առնել խօսելիքը : Ու երեն յատուկ թափանցու – մով, վերլուծեց հայկ. մշակոյթը եւ անոր դերը հայապահպանման պայքարին մէջ : Հայկ. մշակոյթն է որ մեզ կը պահէ, կը բարձրացնէ : Ինչ զասակարդի ալ պատ – կանիք, մտածեցէք Հայկ. մշակոյթի մա – սին, խանութպանը, կրօնաւորը, դրագէ – տը, ժողովուրդը բոլորս պէտք է մտա – ծենք Հայկ. մշակոյթի մասին : Դուք բո – լորդ ալ կը հաւատաք եկեղեցւոյ. Հայկ. մշակոյթը մեր եկեղեցին է, մեր կրօնքը, մեր հաւատամքը, մեր Աստուածը : Մեր մայրերն են որ ստեղծեցին Հայկ. Մշա – կոյթը : Ցեղային բնատուր պարզեւ մըն է որ կարելի չէ ուրանալ : Մեր ժողովուրդը, ժողովուրդներուն ամէնէն ուշիմն է : Պէտք է օգնել Հայկ. մշակոյթին : Կեան – քի մէջ ամէնէն հրաշալի բանը սէրն է, այն սէրը որ Հայոց եկեղեցին չիներ է : Սիրե – ցէք իրար, սիրեցէք հայ մշակոյթը : Ճո – ռեհասներ եւ նահանջականներ՝ յաճախ կը կրկնեն թէ հայ ժողովուրդը դատապար – տուած է կորուստի : Զարաչար կը սխա – լին : Մեր ազգային նշանաբանը պիտի ըլ – լայ, դիմանալ, տոկալ : Տոկալով, ժամա – նակի ընթացքին բառարաններու բառերուն իմաստն անդամ կարելի է փոխել : Հպարտ ըլլանք մեր ցեղային դիտակցութեամբ եւ հանճարով, այդ հպարտութիւնն է որ պի – տի ապրեցնէ մեզ : Պէտք է հաւատարիմ մնալ մեր պատմութեան, մեր նախահայ – րերուն եւ անոնց կերտած մշակոյթին, դիմին եւ լեզուին, որ թափուխի թարգ – մանութեանց կոչուած է նոյնիսկ օտար – ներու վկայութեամբ :

Իր ճառի վերջաւորութեան, անդրա – դարձաւ, Պ. Պալարի կատարած թանկա – գին ծառայութեան վրայ, գնահատեց ա – նոր անշահախնդիր աշխատանքը որ մե – ծապէս օգտակար է հայ ժողովուրդին եւ հայ գրականութեան ծանօթացման տեսա – կէտէն : Նարդունի խորապէս յուզուած էր եւ այդ յուզումը կրցաւ փոխանցել նաեւ հանդիսականներուն, որոնք անվերջ ծա – փահարեցին զինքը :

Օր. Ա. Թաղոյեան, յուզումով եւ խոր ըմբռնումով արտասանեց Դ. Վարուժանի «Կարմիր Հողը», արժանանալով երկարա – տեւ ծափերու : Պ. Լ. Ղեւոնդեան, մեր դաղութի սիրուած ջութակահարը, Օր. Օթարի դաշնակի ընկերակցութեամբ նը – ւագեց «Երեւանի էթիւտներ» (Սպէնդար – եանի) եւ «Կռունկը» (Կ. վարդապետ) :

Պ. Փօլատեանի փակման խօսքերով, ճիշդ կէս գիշերին վերջացաւ այս տօնա – կատարութիւնը որ ամէն տեսակէտով կը համապատասխանէր իր նպատակին :

Տ. ԹԱԴՈՅԵԱՆ

ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆ Ա.Լ. իր Օրը ունի, չնոր – հիւ Ֆ. Կ. Խաչին, 29 Դեկտեմբերին, Ուրախացուցէք զանոնք ձեր մասնակցու – թեամբ :

ԻՆՉՊԷՍ ԿԸ ԾԱԾԿԵՆ ԻՐՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

●

(Բ. եւ վերջին մաս)

1924ին, Ստալին ըսաւ Կոմունիստ կու – սակցութեան 13րդ Համագումարին.—

« Քաղբենի երկիրներու մէջ, վիճակա – գիր մը որոշ պատուոյ զգացում մը ունի իր գործին հանդէպ : Ան չի կրնար ստել : Ան կրնայ ունենալ ռեւէ քաղաքական հա – մոզում կամ հակամիտութիւն, բայց ուր որ իրողութիւններ ու թիւեր կան՝ ան կ'ենթարկուի խոշտանգումի ու չարչա – րանքի, բայց սուտ չի խօսիր : Ուր էր թէ մենք աւելի մեծ թիւով այսպիսի «բուր – ժուա» վիճակագիրներ ունենայինք — մարդիկ որ արժանապատուութիւն ունե – նայինն եւ որոշ չափով պատուոյ զգացում իրենց գործին հանդէպ» :

Եթէ այս յայտարարութիւնը ներկայ – նակ չէք գտներ Ստալինի վերջին տարի – ներու յայտարարութեանց՝ տեսէք իր «Հաւաքական Երկերու» չորրորդ հատո – րին 215րդ էջը կամ Կոմունիստ կուսակ – ցութեան 13րդ Համագումարին ըրած իր «Կազմակերպական Զեկուցումը», եւ այն – տեղ պիտի գտնէք այդ պարկեշտ խօսքերը «բուրժուա» վիճակագիրներու եւ վիճա – կագրի պատուոյ զգացումին մասին :

Սակայն, 1928ին, Ստալին փակեց Մոս – կուայի առեւտրական շրջանակի հաստա – տութեան օրգանը « Տնտեսական Տեղեկա – տուն», եւ 1930ին, անոր պետը, պրոֆ. Ն. Դ. Կոնդրատիեւ խոշտանգուեցաւ Ստալինեան ոստիկաններուն կողմէ, եւ երբ մերժեց մաս ունենալ նոր վիճակա – գրութեանց սուտերուն մէջ, մաքրապար – ծուեցաւ : 1930ին ձերբակալուեցան ռուս բոլոր ականաւոր վիճակագիրները — Բա – ռարով, Գրոման, Կաֆենհաուզ, Մակա – րով, Մինց, Զայանով, Գինսբուրգ, Զի – լինցեւ, Վայնշտայն եւ շատ, շատ ուրիշ – ներ : Մեծ խաւարումը, մեծ դաւադրու – թիւնը Սովետ կառավարութեան կողմէ ընդդէմ սովետ ժողովուրդին, դարձաւ ամբողջական ու համապարփակ : Այլեւս կառավարութիւնը հաշիւ պիտի չտար իր ժողովուրդին, նոյնիսկ այն իրողութեանց մասին որ կը վերաբերէին անոնց սեփա – կան աշխատանքին եւ անոր արդիւնքին դործածութեան : Այլեւս ոչ մէկ վիճակա – գրութիւն ապրուստի սղութեան, իրական աշխատավարձի, իրական դիներու, երկրագործական ու ճարտարարուեստա – կան արտադրութեանց մասին : (Տնտեսա – կան ու վիճակագրական հրատարակու – թիւններէն) «Տնտեսական հանդէսը» ջըն – ջուեցաւ 1930ին : «Ամսական վիճակագրա – կան Տեղեկատուն» մեռաւ 1930ին «Երկ – րագործական Շաւիղները» փակուեցաւ 1929ին, երբ մեծ պատերազմն սկսաւ ընդ – դէմ գիւղացիներուն : «Աշխատաւորական Վիճակագրութիւնները» խափանուեցաւ 1930ին, «Ընկերվարական Տնտեսութիւ – նը » կանգ առաւ 1930ին : «Ելեմտական

ԾԱԿ ՓԱՐԵՐԸ ՄԵՐ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

*

Ամէն գատ, նախնական հայաստանցին, թէ որսորդութեան եւ թէ երկրագործու – թեան համար գործածեր է քարէ սուրեր եւ գործիքներ, քարերը իրարու հետ քսե – լով կամ զարնելով՝ գտեր է կրակը, եփեր է իր կերակուրը կամ անով պաշտպաններ է ինքզինքը յուրին դէմ : Ան բնակեցաւ քարայրներու մէջ, որոնք քարէ էին. երբ խորհեցաւ տուն չինել, գործածեց քարը, քարով կռուեցաւ թշնամիին դէմ, պաշտ – պանելու համար ինքզինքը եւ իր ընտանի – քը : Քար կար ամէն տեղ եւ քարը օգտա – կար եղաւ մարդուն բոլոր դարերու մէջ եւ ամէն տեղ. ուրեմն՝ անհրաժեշտ էր որ մարդը գնահատէր քարին արժէքը, մեծա – րէր զայն, երախտագէտ ըլլար անոր հան – դէպ ու զայն բարձրացնէր պաշտամունքի աստիճանին :

Սարսափն ու բարիքը, վախն ու երախ – տագիտութիւնը ծնունդ տուին քարապաշ – տութեան, այսինքն՝ քարը սրբազնացաւ եւ անցաւ աստուածներու կարգը : Պարզ է որ՝ ծակ – քարերու հանդէպ հայ ժողո – վուրդի ցոյց տուած յարգանքն ու անոնց – մէ հրաշագործութիւն սպասելու հաւատ – քը կուգայ քարապաշտական հեռաւոր դա – րերէն :

Հայաստանի նախաբնիկները պաշտած են Մասիսը, Արագածը, Թանդուրէկը, Սիփանը, Նեմրութը, Գրգուռը եւ միւս բարձր ու ձիւնապատ լեռները՝ իբրեւ մե – ծութիւն ու անկշռելի զանգուած, իբրեւ անպարտելի ուժ ու պատկառանք, որոնք հրաբխային գործունէութեամբ՝ երկիրը կը չարժէին, կ'արձակէին ահռելի զո – ռոցներ, կը ժայթքէին լաւա եւ հուր :

Ոչ միայն Հայաստանի բնիկները, այլ նաեւ Յոյներ ու Հռոմէացիները կը հա – ւատային որ՝ լինչպէս ծառերը, բոյսերը, թուփերը եւ ծաղիկները, քարերն ալ հոգի ունին, եւ այդ հոգիները, անհատաբար կամ հաւաքաբար, կը բնակէին ժայռե – րու, ապառաժներու, ծերպերու, ճեղքե – րու, պատռուածքներու եւ քարայրներու մէջ, ու այդ ոգիները կ'ըլլային չար կամ բարի, որոնք էին քարեր, դեւեր, մենէ աղէկներ, յաւերժահարսեր, պայեր, պա – բիկներ, եւայլն : Այս մտայնութիւնը իբ – րեւ ժառանգականութիւն՝ կայ ու կ'ապ – րի մեր ժողովուրդին մէջ եւ յայտնի կ'ըլ – լայ մեզի հասած առասպելներէն :

Ո՞ւրկէ կրնայ եկած ըլլալ ծակ – քա – րերու այն աւանդութիւնը՝ թէ, ամուլ կամ չբեր կին մը կրնայ ծնիլ, եթէ ան՝ հաւատքի ջերմեռանդութեամբ ծակ – քարէ մը անցնի մէկ, երեք կամ եօթ ան – գամ... : Կրօնական ո՞ր աղբիւրէն, ընտա – նեկան ո՞ր հաւատալիքէն կը բխի այս գա – ղափարը՝ իբրեւ պատգամ ու աւանդու – թիւն, մանաւանդ իբրեւ հրաշագործու – թիւն :

Մարդուս մարմնական կամ հոգեկան ցաւը միշտ ներկայով պայմանաւոր է : Ցա – ւը կը ստեղծէ տրտունջ ու բողոք, վեր – ջապէս՝ դժգոհութիւն : Ցաւը ունեցողը դժգոհ է իր ապրած կեանքէն. ան կը փնտռէ ապագան, այսինքն գալիք այն ժա – մանակը, երբ վերջ պիտի դնէ իր ցաւը : Օձը, ըստ ժողովուրդի ըմբռնումին, իր շապիկը կը փոխէ՝ երջանիկ ըլլալու հե – ռանկարով մը եւ կամ երկար ապրելու բե – նաղդով : Փոփոխութիւնը կազդուրիչ է, կը կենսաւորէ մարդը կամ կենդանին : Այս – պէս կը հաւատայ ժողովուրդը, որ՝ դուռ մը, պատուհան մը, երդիք մը կամ ծաք – քար մը՝ յոյսի նոր բացուածք մը կը նկա – տէ ուրիշ վայր մը, ուր կայ նոր ապրում, դուցէ ինքնախաբէութիւն, դուցէ սուտ, բայց հիմնաղը կը փնտռէ նոր բժիշկ, նոր դեղ ու նոր դարմանում... Հինը ցաւոտ է ու ձանձրալի, նորը յուսալից ու հաւա – տալի : Զբեր կինոջ մը ծակ–քարէ մը անց – նելու փափաքը կուգայ իր ցաւոտ ներկա – յէն... տանջանքէն ազատուելու երեւա – կայութենէն...

Քարապաշտութեան դեղեցիկ մէկ նմոյ – շը կրնայ ըլլալ Վանի մօտ գտնուած Լեղք գիւղի քարաժայռը, որուն ամէն տարի մեծ բազմութիւն մը ուխտի կուգայ եւ իր ցաւերուն բժշկութիւն կը հայցէ. այս քա – րաժայռին դէմը կը գտնուի համեմատա – բար աւելի ցած ու փոքր ժայռ մը, որ իր դագաթին վրայ ունի կանաչ բոյսեր, ո – րոնք թարմ կը մնան եւ չեն չորնար նոյն իսկ ամեռ եղանակին : Այս մասին աւան – դութիւն մը կը պատմուի :

«Փոքր ժայռը տեսնելով որ ժողովուրդը կը յարգէ ու կը պաշտէ Մեծ ժայռը, կը նախանձի, կը սկսի մեծնալ ու բարձրա – նալ, հաւասարիլ անոր եւ անոր պէս յար – գանքի արժանանալ. օր մըն ալ՝ իր մե – ծութեամբն ու բարձրութեամբը դերա – պտնցել զայն եւ ծաղրել իր դրացին : Մեծ ժայռը կը զայրանայ, կը լեցուի վրէժխնդ – րութեամբ, ձեռքովը կը հարուածէ հա – կառակորդին գլուխը. այս հարուածէն նորէն կը ցածնայ, կը խոնարհի փոքր ժայռը, կը դառնայ իր նախկին վիճակին. ձեռքով զարնուած տեղի կանաչութիւնն է որ թարմ ու կանաչ կը մնայ» :

Մեր հայրենիքին մէջ գտնուող քարայր – ներէն մեծ մասը հեթանոսական ալօթա – տեղիներ ու ուխտավայրեր եղած են. քրիստոնէութեան մուտքէն յետոյ՝ քրիս – տոնէացած են այդ քարայրները, յատակ – ցուած քրիստոնեայ սուրբերու եւ մկր – տուած նոր անուններով : Այդ քարայրնե – րու մէջ ապրած ու գործած են քուրմեր, կախարդներ, վհուկներ :

ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

(2) (Շար.)

Ապահովագրական Ընդհանուր Ընկերութիւնը» 1930ին, «Վիճակագրական Ընդհանուր Ընկերութիւնը» 1930ին։ «Առեւտրական Տարեգիրքը» 1930ին։ Կարծես թէ համաճարակ մը զարկած ըլլար տնտեսագիտական հաստատութիւններն ու հրատարակութիւնները, եւ տնտեսագէտներն ու վիճակագիրները։

1930էն վերջ, իրաքանչիւր տարուան հետ խաւարումը աւելի ու աւելի թանձրացաւ։ Առաջին հնգամեայ ծրագիրը կը բաղկանար 1·747 էջերէ, երկրորդը՝ 1262 էջերէ, երրորդը՝ միայն 238 էջերէ։ Զորրորդը երեւցաւ «Պրաւդա»յի մէջ իբրեւ վեց էջնոց բան մը, իսկ Հինգերորդ Հընձամեայ ծրագիրը գրաւեց միայն երեք ու կէս էջ տեղ նոյն «Պրաւդա»յին մէջ, եւ կը պարունակէր միայն պրոպագանտային նշանախօսքեր եւ կեղծուած ու սուտ սակեր ու տոկոսներ, եւ ոչ մէկ այլ բան։

1947ին Սովետ կառավարութեան ոճիրը ընդդէմ ժողովուրդին աւելի մեծցաւ։ Ան ոչ միայն մերժեց հաշիւ տալ ժողովուրդին այլեւ հրատարակեց պետական պաղտնիքներու հրովարտակը, որ տնտեսագէտներուն եւ պետական պաշտօնեաներուն կ'արգիլէ հետեւիլ իրենց խղճին եւ ոեւէ բան յայտնել ժողովուրդին։ Այսօր, տնտեսագէտ մը, վիճակագիր մը կամ ոեւէ պաշտօնեայ կընայ 8 – 12 տարուան բանտարկութեան վճիռ ստանալ, եթէ հրապարակէ վիճակագրութիւններ ճարտարարուեստի, երկրագործութեան, առեւտուրի, հաղորդակցութեանց, դրամական պահեստներու, վճարումներու հաշուեկշիռներու, ներդրումներու, եւ լեմտական գործողութեանց ծրագիրներու, րուբլիի իրական արժէքին, րուբլին հակակշռող ոսկիին, ներածումներու եւ արտածումներու եւ այլ ուրիշ անհամար նիւթերու մասին, որոնք իբր սովորական բաներ կը հրապարակուին ազատ աշխարհի ամէն կառավարութեան կողմէ, իբրեւ պարզ պարտաւորութիւն մը։

Մեծ խաւարումը մասն է համատիրու – թեան բռնական ծրագրին։ Մասն է եր – կաթէ Վարագոյրին որ կը բանտարկէ կո – մունիստ պետութեան մը ամէն մէկ գա – ղաթացին։ Երկաթէ վարագուրեան կառավարութիւնները թոյլ պիտի չտան որ ի – րենց ժողովուրդները ազատօրէն պտըտին արտասահմանի մէջ՝ ծանօթանալու այլ երկիրներու տնտեսութեանց։ Անոնք պի – տի թոյլ չտան որ ազատ կառավարու – թեանց, Միացեալ Ազգերու տնտեսական հաստատութեանց եւ կամ ուրիշ ազգերու համալսարաններու վիճակագրութիւննե – րը անարգել տարածուին Խ. Միութեան մէջ։ Ոչ ալ պիտի թոյլ տան իրենց ժողո – վուրդներուն, ինչպէս եւ այլ ժողովուրդ – ներու, որ ծանօթանան իրենց կառավա – րած երկիրներու տնտեսութեան, առող – ջապահութեան, բանտերու, կեղրոնաց – ման արգելարաններու իրական վիճակին։

Մէկ բան պարզ ու որոշ է։ Ամէն ուր որ ժողովուրդը հակակշիռ չունի տուրքերու եւ կառավարական ծախքերու վրայ՝ ան – տեղ չկայ «դեմոկրասի»։ Ուր որ չի ճանչ – ցուիր ժողովուրդին իրաւունքը հաշիւ պահանջելու, իշխանութիւնը տապալելու, փոխելու կառավարական քաղաքականու – թիւնը տուրքեր դնելու, ծրագիրներ կազ – մելու եւ եկամուտները ծախսելու, այն – տեղ ժողովրդապետութիւն չկայ։ Ուր որ հանրային պաշտօնեաները հաշիւ չեն տար քաղաքացիներուն բոլոր խնդիրներու մա – սին, այդ պաշտօնեաները հանրային ծա – ռաներ չեն, այլ տէրեր, եւ ժողովուրդնե – րը քաղաքացիներ չեն, այլ տորուկներ եւ ղերիներ։

Մարդիկ դարերով կռուած են ձեռք բե – րելու խորհրդարանական հաստատու – թիւններ, օրինական ընդդիմութիւն, հակակշիռ տուրքերու վրայ, ինչպէս եւ կառավարական ելեւմուտքի, ծրագիրնե – րու եւ քաղաքականութեանց։ Երեսունեւ – հինգ տարուան մէջ Սովետ կառավարու – թիւնը ջնջեց այս բոլոր իրագործութիւն – ները։ Սովետ կառավարութիւնը կը կոչէ ինքզինք «դեմոկրասի» մը, որ կը նշանա – կէ ժողովուրդին իշխանութիւնը, ժողո – վուրդին համար ու ժողովուրդին կողմէ։ Ան նոյնիսկ կը կոչէ ինքզինք «ժողովուր – դի դեմոկրասի» մը, որ ենթադրաբար կը նշանակէ ժողովուրդին իշխանութիւնը ժողովուրդին վրայ։ Սակայն ան չի հար – ցներ իր ժողովուրդին կարծիքը, չի խոր – հրդակցիր անոր հետ իր խնամակալու – թեան, վերհսկողութեան մասին։ Ամէն ինչ որ կ'ընէ ան՝ պաղտնի կ'ընէ։ Պաղտ – նագործութիւնը ծննդավայրն է բռնու – թեան, ժխտումն է «դեմոկրասի»ի։ Կա – ռավարական պաղտնի գործունէութիւն կը նշանակէ թէ ամէն մէկ կոմունիստ կա – ռավարութիւն դաւադրութիւն մըն է ընդ – դէմ իր ժողովուրդին։

Թարգմ. Ա. ԿԵՂԵՑԵԱՆ

ՆՈՐ ԲՈՒՐԳ ՄԸ դանուեցաւ Գահիրէի մէջ, ծանօթ մեծ բուրդէն 150 մեթր հե – ռու, շնորհիւ Զաքի Ղոյնէմի եւ Ֆրան – սացի հնախոյզ Լօէրի աշնակցան աշխա – տութեանց։ Կ'ըսեն թէ 5000 տարուան հը – նութիւն ունի, չհնուած ըլլով վարաւոն Զոսէրի կողմէ, Քրիստոսէ 3000 տարի ա – ռաջ։ Դեռ ամէն բան մէկդի չէ հանուած եւ պեղումները կը շարունակուին։ Մի – եւնոյն ատեն Եգիպտոսի հնագիտութեանց պաշտօնատունը կը ծանուցանէ թէ սփինքսի տասը նոր արձաններ գտնուած են Լուքսորի եւ Քարնաքի մեհեաններուն միջեւ։ Կը յուսան դեռ ուրիշ արձաններ ալ երեւան հանել։

---

29 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻՆ

Ուրախ ու զուարթ, տօնն է մանուկին,
Գացէք իրենց հետ անցընելու զայն
Ֆրանսահայ Կ. Խաչին հետ։

« ԱՄԵՐԻԿԱՑԻՆԵՐԸ ՏԷՐ ՏԻՐԱԿԱՆ ԹՈՒՐՔԻՈՅ »

★

Պոլսէն կը գրեն «Իմանիթէ»ի.—

Թրքական կառավարութիւնը իր զա – ւակներէն հինգ հազար ղինուոր Քորէա ղրկելով մահուան դատապարտեց զա – նոնք, հաճելի ըլլալու համար իր յաճա – խորդ Ամերիկային։ Ինչ գործ ունէր Թուրք զինուորին պաշտպանելու « Արեւ – մուտքը» Ասիոյ հողին մէջ, ի հաշիւ Ամե – րիկացիին։ Բոլոր անոնք որ համարձա – կեցան բարձրաձայն դնել այս հարցը Թուրքիոյ խաղաղութեան կոմիտէին, ի – րենց առջեւ լայնօրէն բացուած գտան բանտին դուռները։

Իբրեւ փոխարինութիւն սահմանափակ առաւելութեանց Թուրքիոյ միակ տէրե – րուն, Ամերիկացիներուն, բոլոր նախա – րարութիւնները, մէջն ըլլալով Ներքին եւ Պաշտպանութեան նախարարները Ամե – րիկայի մասնագէտներու խնամակալու – թեան տակ են։ Ծովային խարխխները, զինուորական շրջաններու վարչութիւնը անոնց յանձնուած են եւ երկրին լծակը ամբողջովին անոնց ձեռքը անցած է։ Ա – մերիկացիներու դործն է մաքսային պատ – ուարներու ջնջում, մեքենական արօրնե – րու բաշխում մեծ հողատէրերու, օդակա – յաններու, ճամբաններու ցանցի շինութ – թեան որ մինչեւ սովետական սահմանա – գլուխ կ'երկարի եւ վերջապէս «յաւելեալ զէնքերու յանձնում եւն.։

Ամէն տեղ պատուի է ամերիկեան դաղտնի ոստոստարկութիւնը եւ Թուրք վա – րիչները կ'օգտագործեն զայն, ջնջելու հա – մար խօսելու ազատութիւնը։ Այսպէս է որ օրէնքը մահապատիժ կը սահմանէ երկու հոգիէ կամ աւելիէ բաղկացած անձերու դաղտնի ընկերութեանց վարիչներուն։

Վերջերս զինուորական ատեանը ձեր – բակալած է եւ կը դատէ համայնավար – ները։

« Ճիւմհուրիէթ» թերթը իր Հոկտ. 16ի թիւին մէջ կը յիշէ երկու ամբաստանեալ – ներ որոնց ներկայ չեն եղած դատավա – րութեան, որովհետեւ կը դարմանուէին Պաքըրքէոյի յիմարանոցին մէջ։

Գալով ամերիկեան օժանդակութեան ա – տիկա կ'երեւայ աւելի զիւղերուն մէջ ուր մեծ կալուածատէրերը չափազանց կը հարստանան։ Անոնք իւրացուցած են քա – նի մը ամսուան մէջ հասարակաց արօտա – տեղիները եւ յաճախ փոքր մշակներու հո – ղերը։

Թուրք վարիչներ կը յայտարարեն թէ՝ « պէտք է ամէն բան ընենք անկախ երկիր մնալու համար, իսկ ասոր համար ալ Ա – մերիկայի օգնութեան պէտք ունինք»։ Եւ երկիրը յանձնելով ամերիկացի տէրե – րու, կ'արդարացնեն իրենց քաղաքակա – նութիւնը ենթադրեալ սովետական « սպառնալիքով» մը։ Մինչդեռ ամենա – ղօրղն կասկածը չկայ Խ. Միութեան նը – պատակներուն մասին. ապացոյց Անգա – րայի ուղղուած վերջին ծանուցագիրնե – րը։

ՅԱՌԱՋ.— Կ'ակնարկէ այն խայտա – ռակ նահանջին որով Թուրքիոյ կը ձգէին Կարս Աբտահանը։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

Լիբանանի առաջնորդը, Տօրէն եպիսկ. Բարոյեան այցելած է Մ. Նահանգներու դեսպան Ռէյմընտ Հէրրիի եւ սիրալիր տե – սակցութիւն մը ունեցած է։

× «Նոր Ատանա» Ազգ. վարժարանին հողը գնուեցաւ եւ արձանագրուեցաւ Ան – թիլիասի կաթողիկոսարանի անուան։ Հողին փոխարժէքը, 15·000 ոսկի նուի – րած է անծանօթ բարերար մը։ Շուտով պիտի չինուի Ազգ. վարժարանը Օր. Լէյ – լի Գարակէօղեանի տրամադրած տասը հազար տոլարով։

ՅՈՒՆԱՍՏԱՆԻ Ազգ. կեդր. վարչու – թեան դեկոյցէն կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները.— Վարչապե – տական դրասենեակը նկատի առնելով Ա – ռաջնորդարանի խնդրանքը հպատակու – թեան եւ կանոնադրի մասին, հրահանգած է Ներքին Նախարարութեան որպէսզի յետ քննութեան եւ կարելիութեան սահմանին մէջ գոհացում տրուի։ Պ. Զիտէմօղլուի աշխատանքներուն չնորհիւ կարելի եղած է կանխել Պիրէոնի բոլիսթիխիաներուն մէջ բնակող Հայերու արտաքսումը։ Իսկ Պ. Ս. Ֆէսճեան հաղորդեց թէ ներքին նա – խարարութիւնը հրահանգած է իր սպա – սարկութեանց աւելի լայն դիւրութիւններ տալ հելլէնահպատակ ըլլալ ուզող Հայե – րուն։ Կրթական նախարարութիւնը ներ – քին կանոնադրի մասին տեղեկութիւններ ուղած է միւս նախարարութիւններէն եւ կը սպասէ պատասխանի, վերջնական կարդադրութեան համար։ Որոշուած է դիմումները չարունակել։

ՁԱՆԱԶԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՊՈՒԼԿԱՐԻՈՑ նոր խորհրդարանին ընտ – րութիւնները տեղի ունեցան կիրակի օր, մասնակցութեամբ 4·500·000 քուէարկու – ներու, եւ միակ ցանկի մը վրայ։ Ով է որ չի մասնակցիր 500 լեւս (47·30 տոլար) տուգանքի կը դատապարտուի։ Ազգ. ժո – ղովը կը բաղկանայ 450 երեսփոխաններէ։

ԵԳԻՊՏՈՍի նախագահը, զօր. Նեկիպ, լրագրական ասուլիսի մը առթիւ յայտա – րարեց թէ «համբերատար բայց վճռակամ կը մնան», Սուէզի վէճին կարգադրու – թեան համար, առանց ազդուելու Զըրչիլի կամ Իտընի ճառերէն։

Խ. ՄԻՈՒԹԵԱՆ ապահովութիւնը ե – րաշխաւորելու համար ծրագիր մը կ'որո – ճան Մ. Նահանգներուն մէջ։ Այս երաշ – խաւորութիւնը պիտի տրուի երեք պետու – թեանց կողմէ, եթէ եւրոպական բանա – կի ծրագիրը ձախողի։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ (64)

Ո՞Վ ՍՊԱՆՆԵՑ

●

Պ. Մերքատօ կը վարէր աշխատանքը։ Ջինքը դատնք վարը։ Կը խօսէր գործա – ւորներու վարպետին հետ, ծերունի մը՝ որուն մորթը այնքան կարծրացած էր որ կրնայի մը պատեհնին կը նմանէր եւ որ հագած էր կերպասէ վերարկու մը իր գծաւոր բամպակէ «էնթարի»ին վրայէն։

Ճամբան դիւրին չէր անոնց քով երթա – լու համար։ Նեղ արահետ մը, ուր աս – ւիճաններ յարմարցուցած էին, ջղկիկի նման կոյր բեռնակիրները անդադար կ'ել – լէին կ'իջնէին, եւ իրենց միտքէն չէր անց – ներ մէկդի քաշուիլ, մեզի ճամբայտալու համար։

Մինչ Փուարոյին կը հետեւէի, յանկարծ հարցուց ուսին վրայէն.

— Պ. Մերքատօն ալ ձեռքո՞վ կ'աշխա – տի թէ ձախլիկ է։

Ինչ տարօրինակ հարցում։

Վայրկեան մը մտածելէ վերջ ըսի.—

— Այո՛։

Փուարօ չդիջանեցաւ բացատրութիւն տալու եւ ճամբան չարունակեց։

Պ. Մերքատօ մեզ տեսնելով կարծես ու – րախացաւ։ Ժպիտ մը չողաց իր երկար մելամաղձոտ դէմքին վրայ։

Պ. Փուարօ այնպէս ձեւացուց թէ կը հետաքրքրուի հնախուզութեամբ։ Վբա – տահ եմ որ փառաւորապէս կը ծաղրէր. բայց Պ. Մերքատօ տասը կտոր եղաւ տե – ղեկութիւններ տալու համար։ Ըսաւ թէ տասներկու խաւ խորութեամբ հիմեր փո – րած էին։

— Այժմ կը հասնինք չորրորդ հազա – րամեակին, աւելցուց խանդավառու – թեամբ։

— Ինչ կ'ըսէք, ես կը կարծէի թէ հա – զարամեակ մը գոյութիւն ունի միայն ա – պագային, չրջան մը ուր կ'ըսեն թէ ամէն բան պիտի կարգադրուի։

Պ. Մերքատօ ցոյց տուաւ մոխիրի խա – ւերը։ Ձեռքը կը դողար, արդեօք ջերմախ – տէ (մալարիա) վարակուած էր։ Բա – ցատրեց թէ ինչպէս անօթներու եւ զերեզ – մաններու ձեւերը կը փոխուին համաձայն դարերու, թէ զանազան խաւերու մէջ զը – տած էր մանուկներու զերեզմաններ — խեղճ պզտիկ հրեշտակներ։ Ցետոյ նկա – րագրեց անոնց դիրքը եւ ոսկորներուն ուղղութիւնը։

Ցանկարծ, երբ դեռին ծռած էր վեր – ցնելու համար կայծքարէ դանակի նմանող առարկայ մը, որ անկիւն մը մնացած էր անօթներուն հետ, վեր ցատկեց սուր ճիչ մը արձակելով։ Ետին դարձաւ եւ տեսաւ Փուարօն եւ զիս որ զարմացած իրեն կը նայէինք։

Ձեռքով ձախ բազուկին զարկաւ։

— Բան մը կճեց զիս, հրակէզ ասեղի մը նման։

Փուարօ կրակ կարած էր։

— Շուտ, սիրելի պարոն, ցոյց տուէք տեսնեմ, Օր. Լիթըրէն ...

Առաջ անցայ։

Ճարպիկ չարժումով մը բռնեց Պ. Մեր – քատոյի բազուկը եւ դորչադոյն չապիկին թեւը վեր ասթեց, մինչեւ ուսը։

— Հոդ է, ըսաւ Պ. Մերքատօ, ցոյց տա – լով խայթուած տեղը։

Ուսէն երեք մատնաչափ վար, կաթիլ մը արիւն կը փայլէր։

— Զարմանալի բան, ըսաւ Փուարօ չա – պիկին թեւը ուշադրութեամբ քննելէ վերջ։ Ես բան մը չեմ տեսներ։ Մրջիւն մը ըլլալու է։

— Լաւ է քիչ մը «իօտին» դնել, ըսի։ Միշտ քովս կ'ունենամ իօտինի մատիտ մը։ Անմիջապէս հանեցի եւ վէրքին վրայ լաւ մը քսեցի, բայց ուշադրութիւնս գրա – ւեց անսպասելի մանրամասնութիւն մը։ Պ. Մերքատոյի նախաբազուկը, ամբողջ երկայնութեան վրայ ծածկուած էր պզ – տիկ կէտերով։ Դուշակեցի որ ենթամոր – թային ասեղներու հետքեր են։

Պ. Մերքատօ չապիկին թեւը վար առաւ եւ վերսկսաւ իր բացատրութիւնները։ Փուարօ ուշադրութեամբ մտիկ կ'ընէր, բայց չփորձեց խօսակցութիւնը բերել Լէյտնըը ամուլին վրայ։ Ոչ մէկ հարցում ուղղեց Պ. Մերքատոյի։

Շուտով մնաք բարով ըսինք Պ. Մերքա – տոյ եւ արահետէն վեր ելանք։

— Դէշ չէր խաղը, հէ, ըսաւ ընկերս։ Բաճկոնին եռեւէն առարկայ մը հանեց եւ նայեցաւ տենդավառ։ Ապչեցայ տեսնելով որ կարկառուքի երկար ասեղ մըն էր, ծայ – րը կաթիլ մը մոմով որ անոր գնդասեղի մը երեւոյթը կուտար։

— Պ. Փուարօ, դո՞ւք էիք որ ըրիք ա – տիկա։

— Ես էի կճող միջատը։ Եւ չէք կարծեր որ ճարպիկութեամբ գլուխ հանեցի։ Նոյն իսկ դուք չտեսաք զիս։

Իրաւ ալ ճիշդ էր։ Չէք տեսած ինչպէս որ Պ. Մերքատօն ալ չէր կասկածած։ Կայծակի արագութեամբ չարժած ըլլալու էր։

— Բայց... Պ. Փուարօ, ինչո՞ւ համար։

— Բան մը չնչմարեցի՞ք, Օրիորդ։

— Այո, մորթային ներարկումներու հետքեր։

— Ուրեմն բաներ մը գիտենք Պ. Մեր – քատոյի մասին։ Կը կասկածէի.. առանց գիտնալու։ Արդ, միշտ օգտակար է գիտ – նալը։

(Շար.)

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԻՐԱՆի ամբաստանեալ վարչապետը, Տօքթ. Մոսատեղ, երեք տարի խցարկե – լութեան դատապարտուեցաւ: Դատա – վճիռէն առաջ, առեանը յոռնկայա կար – դաց Շահին մէկ նամակը որով կը ներէր ամբաստանեալին բոլոր նախատինքները, «զնահատելով անոր ծառայութիւնները վարչապետութեան առաջին տարին երբ ազգայնացուց քարիւղի ճարտարարտոր – ծութիւնը — բան մը որ իրականացաւ ի – բանի ժողովուրդին կամքով»: Վճիռը արտասանուած առեն Տօքթ. Մոսատեղ մերթ կուլար, մերթ կը հեղնէր: Միւս ամբաստանեալը, զօր. Ռիահի, դատա – պարտուեցաւ երեք տարի բանտարկու – թեան եւ բանակէն վտարման:

ԹԵՀՐԱՆի անգլիական դեսպանատան դործակատարը եւ ուրիշ պաշտօնեաները Իրան հասան օդանաւով: Ոստիկանութիւ – նը արտակարգ միջոցներ ձեռք առած էր ապահովութեան համար: Նորեկները դես – պանատուն առաջնորդուեցան զինուորնե – րու ընկերակցութեամբ: Դեսպանատունն ալ պաշտպանութեան տակ առնուած է:

Ի. ՄԻՈՒԹԵԱՆ կառավարութիւնը հինդ նոր փոխ – վարչապետներ նշանակեց, Սթալինի ծննդեան 74ամեակին առթիւ: Մէկը Մալիշեւն է, որ մեքենաչինական ճարտարարտոր ծութեան նախարար նշա – նակուած էր, Բերիայի անկումէն վերջ եւ որ կը վարէր նաեւ հիւղէական ուժի վար – չութիւնը: Հինդերորդը Հայ մըն է, Թե – ւոսեան, նախարար մետաղագործութեան:

ՕԴԱՆԱԻԱՑԻՆ երթեւեկը աւելի խան – դարուեցաւ երէկ, ծանօթ գործադուլին հետեւանքով: Թերթերը կը դրեն թէ օդա – յին թղթատարն ալ չի բանիր:

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻԱ ԵՒ ԱԼՊԱՆԻԱ կը բա – նակցին, դիւանագիտական յարաբերու – թիւնները վերահաստատելու համար:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի առաւօտ մասնաւոր հոգե – հանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հա – յոց եկեղեցին (15 ռիւ ժան Կուժոն) ող – բացեալ

ԳԱՐԵԳԻՆ ՍԱՐԳԻՍԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ,

կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները եւ բոլոր ընկերները:

ՅԱՒԱԿՅՈՒԹԻՒՆ.— Կապ. Խաչի Շա – ւիլի մասնաճիւղը ցաւակցութիւն կը յայտնէ ընկերուհի Էլիզ Գոչեանի իր կե – ցոյց ԱՑՐԻ ՏԻԿԻՆ ՋԱՐԴԱՐ ԳՈՉԵԱՆի մահուան առթիւ:

Նոյնպէս ցաւակցութիւն կը յայտնեն ընկերուհի Ալիս Պետեանի իր կեսրոջ ԱՑ – ՐԻ ՏԻԿԻՆ ՋԱՐԴԱՐ ՊԵՏԵԱՆի մահուան առթիւ: Եւ փոխան ծաղկեպսակի հազա – րական Ֆր. կը նուիրէ Շաւիլի զպրոցին եւ Նոր Սերունդին:

Ֆ. Կ. Խաչի Շաւիլի մասնաճիւղը չնոր – հակալութեամբ ստացած է հազար Ֆր. Տէր եւ Տիկին Պատրիկ Պետեանէ եւ հա – զար Ֆր. Տէր եւ Տիկ. Կղեմէս Օհանեանէ փոխան ծաղկեպսակի, այրի Տիկին ՋԱՐ – ԴԱՐ ԳՈՉԵԱՆի մահուան առթիւ:

ԳՈՑԱՄԱՐՏ ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՅՑԸ

Հրատարակութիւն Հ. Ց. Դ. Նոր Սե – րունդի: Գինը 200 ֆրանք:

Դիմել՝ Նոր Սերունդի անդամներուն, Բալուեան եւ Պարսամեան գրատուններէն:

ԱՑՍ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒՆ
ԱՄԵՆԱՀՆՏԻՐ ԵՒ ՄՆԱՑՈՒՆ ՆՈՒԻՐԸ՝
ՁԵՐ ՍԻՐԵԼԻՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՁԵՐ
ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՑ ԿԱՄ ՕՏԱՐ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ
LUC-ANDRE MARCEL
GREGOIRE DE NAREK
et
ANCIENNE POESIE ARMENIENNE
(Ed. des Cahiers du Sud)
կոթողային հատորը

Գեղարուեստական մաքուր հրատարա – կութիւն, ուր հեղինակը ի վեր կը հանէ ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑիի հանճարը, եւ հա – մաշխարհային արժէքը հայ բանաստեղ – ծութեան:

Դիմել՝ «Անդաստան»ի խմբագրու – թեան, տպ. Արաքս:

Imp. Araxes - 46, Rue Richer, Paris (9e)

«ՑԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Նկատի առնելով տպագրական ծախքե – րու, պետական եւ ընկերային տուրքերու ծանրութիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժ – մէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆ – ՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ – ՈՒԻՆԻՔ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ Թէ ՀԱՏԱՎԱՃԱ – ՒԻ ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻ – ՆԵՐԸ:

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵՒԷ ՎՃԱ – ՐՈՒՄ ՁԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ:

1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐԷՆ 1ԷՆ, ՆՈՐ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ
Ձեռէ հատը 12 ֆրանք:

ԲԱԺԻՆԵԳԻՆ.— Ֆրանսա եւ գաղթավայ – րեր տարեկան 3000, վեցամսեայ 1600 ֆր: *ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ.—* (Պելժիա, Անգլիա, Իտալիա, Գերմանիա եւն.)տարեկան 3500 ֆրանք: Ամերիկա 10 տոլար:

ՄԻՆՉԵՒ ԴԵԿՏ. 31 Կ'ԸՆԴՈՒՆԻՆԻՔ ՀԻՆ ՍԱԿՈՎ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐ, Ի ՀԱՇԻՒ 1954Ի, ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄԵՐ ԲԱ – ԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՄԱՐՍԷՅԼԻ Մայր եկեղեցիի ժամանա – կացոյց արձրոզութեանց.— 27 Դեկտ., կիր. Տօն Ս. Ստեփաննոսի ժամը 8.30:

1 Յունուար, Ուրբաթ *Ամանորի* պաշ – տամունք 10:

5 Յունուար, երեքշաբթի *Ճրագալոյց* Ս. Ծնունդի 9: երեկոյեան Ս. Պատարագ 4.30:

6 Յունուար, չորեքշաբթի *Ս. Ծնունդ* 8: 10 Յունուար, կիրակի Ս. Պատարագ, Հոգեհանգիստ եւ Ջրօրհնէք 8.30:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԼՍԱՐԱՆ

Ցառաջիկայ հաւաքոյթը այս չորեք – շաբթի դիշեր Քատէ սրճարանի վերնա – յարկը:

Դասախօս Արշաւիր Խանէտանեան: Նիւ – թը.— «Ո՞վ է Ֆրանսացին»: *Մուտքը ա – զատ է:*

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆ. Կ. Խաչի Տէսինի մասնաճիւղը կը տօնէ Մանուկներու Օրը, Դեկտեմբեր 26, Շաբաթ իրիկուն ժամը 8.30ին Հ. Ց. Դ. Տան մէջ: Մասնակցութեամբ կրթ. մարմ – նին: Անշուշտ բոլորը պիտի փութան քա – ջալերել մեր փոքրիկները, եւ իրենք եւս պիտի ուրախանան լսելով անոնց դեղեցիկ արտասանութիւնները եւ երգերը մայրե – նի լեզուով եւ դիտելով տոհմիկ պարերը:

ԱԶՔԸ ԼՈՑՍ
ՀԱՑ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ

Հայ Կաղանդ պապան լուր տուաւ Ֆ. Հ. Կապոյտ Խաչի Շրջ. վարչութեան թէ՝ այս տարի ալ, Դեկտեմբեր 29ին ժամը 14 – 19 պիտի գայ Սոսիկթէ Սավանթ, չնորհաւորելու Նոր Տարին:

Կաղանդ Պապան կը խոստանայ զգոյշ լսել եւ չկորսնցնել նուէրներուն պարկը: Դիմաւորելու համար պիտի ունենանք Նոր Տարուան ծառ, ներկայացում, պարեր, նուագ եւ սիներմա եւն.:

Կաղանդ պապիկը կը խնդրէ որ հայ մա – նուկները սիրող անձերը իրենց նուէրնե – րով օգնեն մեղի ճոխ եւ ուրախ հայ կա – ղանդ մը անցնելու համար:

Իրաւունք չունի՞ Կաղանդ Պապան:

Համախարբերդցիական Միութեան Լիո – նի մասնաճիւղը Ծնունդի ու Նոր Տար – ուան առթիւ կազմակերպած է ընտանե – կան խնջոյք – երեկոյթ մը 26 Դեկտ. չա – բաթ օր ժամը 14էն մինչեւ կէս գիշեր, Ցոյներու սրահին մէջ (ռիւ Պոնֆուա): Առատ կերուխում եւ դեղարուեստական բաժին: Սիրով կը հրաւիրուին փափաքող – ները: Մուտքը ազատ է

GALERIE BERNHEIM JEUNE
83, Fg. St. Honoré
Յուզադրուած են պարսկահայ ծաւօք նկարիչ՝
Յ. ՄԻՆԱՍԵԱՆի
ԳՈՐԾԵՐԸ
Ամէն օր ժամը 10էն 12.30, 14.30էն 18. բացի կիրակի, երկուշաբթի եւ տօն օրերէն:

ԾՆՈՒՆԴԻ ԶԱՐԹՕՆՔԸ

Ֆր. Կապոյտ Խաչի Փարիզի մասնաճիւ – ղի 24 Դեկտեմբեր ժամը 21էն մին – չեւ լոյս:

SALLE DES CENTRAUX
8, Rue Jean Goujon
ԳԵՂԱՐՈՒԵՍՏԱԿԱՆ ՃՈԽ ԲԱԺԻՆ

ԵՐԳ՝ Օր. Շ. Պէնկեան եւ Մ. Մուրատ – եան *Ֆ. Կ. Խ.ի պարախումբը* ղեկ. Օր. Գավէգեանի, *եւրոպական ՊԱՐԵՐ՝* նուա – դախումբ Վարդէվանեան:

Հաճելի անակնկալներ:

Մուտք 300 *ֆրանք: Տոմսերը «Ցառաջ»ի մօտ: Սեղաններու համար* Ալէ. 16–65:

ՏՕՆԱԺԱՌԻ ՀԱՆԴԷՍ ԵՒ ՃԱՇ

Կազմակերպուած Փարիզի Հայոց եկե – ղեցւոյ Լիլլայի զպրոցի կրթական մարմնի կողմէ, այս կիրակի ժամը 15ին, Քէս տ'Էփարնեի *սրահը*, 32–34 Ավընիւ տը լա Փօրթ տէ Լիլա, Փարիզ:

Գեղարուեստական բաժին աշակերտնե – րու կողմէ:

Ճաշը կը սկսի ճիշդ ժամը 19ին:

ԼԻՈՆԻ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Ճ. ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ

246, Rue Vendôme, Lyon
20, Rue Villeroy, Lyon

Մեծամասնակ, կէս մեծամասնակ եւ փոքրամասնակ

Ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէն – ներու ճոխ մթերք մը:

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԷՆ ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ
Այցելելով այս ծանօթ հաստատու – թիւնները ուր ամէնէն լաւագոյնը եւ ամէնէն աժանը պիտի գտնէք

Սուրճ, ապուխտ, ձիթապտուղ, եր – չիկ, համեմներ, չոր պտուղներ, ըն – դեղէն, պահածոներ, անչուա եւ խաւեար:

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՍՏԱԻՈՐ ԳԻ – ՆԵՐՈՎ:

նոր գիներ
Articles polichinelles-ի համար:
Միակ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG
227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

— ՑՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ԱԼՖՈՐՎԻԼ.— Հ. Ց. Դ. Ս. Մինասեան ենթակոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ բոլոր ընկերները այս Շորեքշաբթի, ժամը 21ին, *ծանօթ հաւաքատեղին: Շատ կա – րեւոր օրակարգ: Բացակաները նկատի պիտի առնուին:*

ՇԱՒԻԼ.— Հ. Ց. Դ. «Արղութեան» խումբի ընկերական ժողովը՝ այս չորեք ժամը 21ին, *սովորական հաւաքատեղին:*

ԱՌՆՈՒՎԻԼԻ Հ. Ց. Դ. ՆՈՐ ՍԵՐՈՒՆԴ «Կաուվարենց» խումբը կը կազմակերպէ 3 *Յունուարին, Կաղանդի ծառ եւ ցերեկոյթ պարահանդէս: Մանրամասնութիւնները յայտնուելով:*

ԴԵԿՏ. 24ի ԵՒ 31ի ՁԱՐԹՕՆՔԻՆ ՀԱ – ՄԱՐ (ՌԷՎԷյեօն), ՏԵՂ ՄԻ ՓՆՏՈՒԻՔ:

ԼԻԼԱՑԻՆ

ԼԻԼԱՑԻՆ
ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՑԻՆ

ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒԻՐ ԵՒ ՄԱՏՉԵԼԻ
եւ մանաւանդ հաճելի ճաշ մը ը – նելու համար:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ
մը իր նոր յայտագրով:

Բացառաբար ամէն իրիկուն կը նուա – դեն ՀԱՄԲԱՐ (թառ), ՀԱՑԿ (ջութակ) եւ իրենց խումբը:

24, Rue Saint Lazare, Paris 9e
Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

REVEILLON, REVEILLON

ԾՆՈՒՆԴԻ ԵՒ ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ
ՁԱՐԹՕՆՔՆԵՐԸ

ՄԻՇՏ ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Հաճելի եւ զուարթ մթնոլորտ անակնկալներով:

31, RUE D'ALEXANDRIE
Métro Sentier, Réaumur et St. Denis
Tél. : GUT. 92 - 65

Արեւելեան թէ եւրոպական ճեր բոլոր ուզած համադամ կերակուրները, աւու – շեղէնները, ըմպելիները, պաղադերները:

Նուագ, արեւելեան, յու – նական, եւրոպական եւ հայկական յայտ – նի երգչուհի Սօնիա Գարագաշի մաս – նակցութեամբ եւ Պէյրութէն նոր ժամա – նած Պ. Պետրոսի (կիթառ):

ԿԸ ՓՆՏՈՒԻԻ

Սախպղաբաբ կը փնտռուի յարկաբա – ժին մը 2 – 3 սենեակով եւ խոհանոցով վարձու:

Դիմել ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ – ԳԵՒՈՆԵԱՆի, 45 ռիւ տիւ Փռէ Սէն Ժեռվէ կամ Ցա – ռաջի վարչութեան:

REVEILLON DE NOEL

ԱԼՖՕՐՎԻԼԻ ՀԱՑ ՄԱՐԶԱԿԱՆԻՆ ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍԸ

Բարձր հովանաւորութեամբ Պ. ՊԵՌՆԱՐ ԼԱՖԷԻ տնտես. գործերու նախարար եւ ՏԱՆԻԷԼ ՄԷՅԵՐԻ երեսփոխան եւ նախկին նախարար

Պատուոյ նախագահութեամբ քաղաքապետ՝ Պ. ՊԼԷՕԶԻ

24 ԴԵԿՏ. ԺԱՄԸ 21Էն ՄԻՆՉԵՒ ԼՈՑՍ

Avec JACQUES HELIAN et sa grande formation de la Radio et du Cinéma Patoum, Pierre Brun, les Hélianes, Marcel Bianchi.

SALLE DES FETES — Rue Voltaire, Alfortville
(Autobus 103 à Charenton Ecole, descendre Rue de l'Union)
Ճոխ պիւֆէ մատչելի գիներով: *Մուտք* 500 ֆրանք

17, Bld. des Capucines
(Face au Café de la Paix)
*
Tél. : OPÉra 80 - 34
— 00 - 25

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ
ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՑԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՑ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.

Rédaction et Administration: 32, Rue de Trévise, Paris-9e

Tél.: PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՈՒՐԲԱԹ 25 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ • VENDREDI 25 DECEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7253 — խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇԲՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2664

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԱՍՏՈՒԱԾԱԲԱՆԱԿԱՆ

•

Հիւս. Ամերիկայի «օրթոտոքս» թեմին առաջնորդը, Տիրան արք. Ներսոյեան, որ վերընտրուեցաւ վերջերս, իր իննամեայ պաշտօնավարութեան ղեկուցումը տուած է պատգամ. ժողովին առջեւ :

Պատճէնը հրատարակուած է իր պաշտօնաթերթին, « Հայ. Եկեղեցի» ամսագրին մէջ (1953 Նոյեմբեր) : Ամբողջու – թեամբ կարդացինք եւ մեր ուշադրութիւնը գրաւեցին կարգ մը կէտեր :

Նախ թունդ կրօնաշունչ, անդրեւամէ – րիկեան բարեպաշտութեամբ օծուն ոգի մը կը մատնէ ուղերձը :

Բացատրութեան չատ մը ձեւեր ալ անդրադարձը կը կրեն : Ան – շուշտ անոր համար որ առաջնորդը իր ու – սումը ստացած է անգլիական համալսա – րաններու մէջ :

Կը թուի թէ այս դիծը հետզհետէ պիտի զօրանայ, ձեւով թէ բովանդակութեամբ, քանի որ անդլեամերիկեան համալսա – րանները այլեւս ջուրի ճամբայ դարձեր են մեր նորընծաներուն համար :

Կ'արժէ առանձին քննել այս ուղղու – թեան բարիքն ու չարիքը :

Այժմէն ըսենք թէ օտարոտի աստուա – ծաբանութեան մը դիտելիքները չեն որ վատ պիտի պահեն «Լուսաւորչի կան – թեղը» :

Որքան ալ խոր եւ ծաւալուն հանդա – մանք ունենան, այդ դիտելիքները չեն կո – նար տալ ա՛յն անչափելի եւ անփոխարի – նելի չունչը որ յատուկ է Հայ-Եկեղեցիին :

Տիրան արք. իր ուղերձին մէջ մասնա – ւորապէս կը ծանրանայ կիրակնօրեայ դպ – րոցներու բարգաւաճման վրայ :

— « Մեր թեմին մէջ Հայ Եկեղեցական կեանքի աշխուժութեան ամէնէն կարեւոր արտայայտութիւնը եւ միանգամայն ազ – դակը եւ երաշխիքն է կիրակնօրեայ Դպ – րոցի այս գործը» :

Այս նորութեան վրայ ուշադրութիւն հրաւիրած ատեն, առաջնորդը միշտնկատ կը յիշէ նաեւ միւս դպրոցները .

— « Հայերէնի դպրոցներն ալ, որքան ալ ամենադժուարին պայմաններու են – թակայ եղած ըլլան անոնք, շարունակ – ուած են հնար եղած չափով, եւ Առաջնոր – դը զանց չէ ըրած նաեւ զանոնք բացատ – րելու իր պարտականութիւնը » :

Աւելի անդին, դարձեալ խօսելով կի – րակնօրեայ դպրոցներու մասին, կը թե – լադրէ որ անոնց համար «լաւ չէնքերու , դիրքերու եւ ուսուցիչներու համար ցարդ կատարուածէն աւելի հիմնաւոր եւ աւելի ընդարձակ աշխատանք կատարուի» :

Այս առթիւ, նորէն անդրադարձ կը յիշէ «ծխական այլ դպրոցները» : Մինչեւ ան – դամ կարելի կը նկատէ բարձր կամ մին – նակարգ դպրոցներու հաստատումը : Այդ ձեռնարկին «կարեւորութիւնը պէտք չէ անտես առնելով ականջի եաեւ նետենք » :

Եւ սակայն, փոխանակ ամբողջ կատ – չելու այս հիմնական պահանջին եւ մշակ – ուած, գործնական ծրագիր մը առաջար – կելու, նորէն կ'իյնայ կախարդական չըր – ջանակի մը մէջ :

Եւ, իրրեւ գործունէութեան ութերորդ կէտ, կ'առաջարկէ .

— « Մեր թեմին եւ մինչեւ իսկ ի պա – հանջել հարկին արտասահմանի թեմերուն պէտերուն հասնելու համար հրամայա – կան պահանջ մըն է նաեւ Ամերիկայի մէջ աստուածաբանական ճեմարանի մը հաս – տատումը » :

Ինչպէս կը տեսնէք, Տիրան արք. ի հա – մար սեւեռեալ զաղափար մը զարձած է աստուածարան կղերականներու պատ – րաստութիւնը : Այդ մտահոգութեամբ ալ, ատիպոզական կը գտնէ դպրեվանք մը հաստատել Ամերիկայի մէջ :

Հիմնաւո՞ր է այս տեսակէտը :

Ծօսինք, ըստ կարգի :

Շ.

ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ
Պ. ՌՈՒՆԷ ՔՈԹԻ

•

ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ ԿԱՏԱՐՈՒԵՑԱՒ 13-ՐԴ ՔՈՒԷԱՐԿՈՒԹԵԱՄԲ

Զորեքշաբթի վիճեր վերջապէս հանրա – պետութեան նախագահին ընտրութիւնը , որ սկսած էր անցեալ հինգշաբթի, 17 Դեկտեմբեր : Ընտրուեցաւ անկախ եւ բաղ – դատաբար անծանօթ ընտրելի մը, Պ. Ռը – նէ Քոթի, որուն թեկնածուութիւնը առա – ջարկուած էր վերջին պահուն :

Այդ օրը երեք անգամ քուէարկութիւն կատարուեցաւ,— 11րդ, 12րդ եւ 13րդ : Ինչպէս հաղորդած էինք երէկ, 11րդ քուէարկութեան բացարձակ մեծամաս – նութիւնն էր 441 քուէ : Ընտրողներու թի – ւը՝ 897· մասնակցողները՝ 880 : Շահե – ցան.— Նեժլէն (ընկերվարական) 372 ձայն, Ժաքինօ (անկախ) 338, Քոթի (նոր նախագահը) 71, Պիտօ 12, Լանիէլ 12 , Ֆլեմլէն 12, զօր. Քէօնիկ 10, զանազան 53 :

Իրիկուան ժամը վեցին տեղի ունեցաւ 12րդ քուէարկութիւնը : Ընտրողներու թիւն էր 898 : Մասնակցողներ՝ 882 : Բա – ցարձակ մեծամասնութիւն՝ 442 : Շահե – ցան,— Քոթի 431 ձայն, Նեժլէն 333, Ժա – քինօ 26, զանազան 92 :

Հարկ եղաւ 13րդ քուէարկութիւն մը կատարել դիւերը : Ընտրողներու թիւը՝ 884 : Մասնակցողներ՝ 871, բացարձակ մեծամասնութիւն՝ 436 : Շահեցան,— Քոթի 477 ձայն, Նեժլէն 329, Ժաքինօ 21, զանազան 44 :

Ուրեմն ընտրուած էր Պ. Ռընէ Քոթի , օրինական մեծամասնութենէն 41 ձայն ալ աւելի շահելով : Այսպէս վերջացաւ աննա – խընթաց տագնապ մը որ իրաւամբ մեծ մտահոգութիւն կը պատճառէր Ֆրանսայի բոլոր բարեկամներուն :

Անշուշտ այս ելքը հետեւանք էր ոչ – ջան բանակցութեանց : Գիշերուան ժամը 10·10ին, երբ նիստը բացուեցաւ, Պ. Լա – նիէլ ծափահարուեցաւ անոնց կողմէ որ առաջին անգամ քուէ տուած էին իրեն· իսկ ժողովին նախագահը, Պ. Թրոքէր ջերմ շնորհակալութեան արժանացաւ , եօթը օր անընդհատ վարած ըլլալով ընտրական գործողութիւնները : Քուէարկութենէն ետք, երբ նախագահը հաղորդեց ընտրու – թեան արդիւնքը, ժողովին մեծամասնու – թիւնը յոտնկայս ծափահարեց Պ. Ռընէ Քոթին, որ ներկայ չէր : Ընկերվարական – ները , համակիրները եւ ուրիշներ ալ կը ծափահարէին Նեժլէնը, որ մինչեւ վերջին պահուն պահած էր իր լրջութիւ – նը : Ժողովին նախագահը յայտարարեց .

— « Պ. Ռընէ Քոթի քուէներու բացար – ձակ մեծամասնութիւնը ստացած ըլլա – լով, կը հռչակուի Ֆրանսական Հանրա – պետութեան նախագահ եօթը տարուան համար» :

ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ԱՌԱՋԻՆ ՁԱՈՒԸ

Այս յայտարարութեան վրայ ամբողջ սրահը թնդացուց «Մարսէյեզ»ը, յոտն – կայս : Կարգ մը թերթեր դիտել կուտան թէ համակիրներն ալ ոտքի ելան բայց չերգեցին եւ նոյն իսկ ձայներ լսուեցան, — « Կեցցէ՛ Փեթէն, փեթէնի Ֆրանսան» .. Նորընտիր նախագահը ներկայ էր այս ան – պամ : Պ. Թրոքէր անոր յանձնեց ժողովին առենապետութիւնը, հաստատելով ընտրու – թիւնը : Այս առթիւ ճառեր խօսեցան ինք եւ վարչապետը, Պ. Լանիէլ : Նորընտիր նախագահը պատասխանելով հնորհաւո – րութեանց, յայտարարեց .

— « Անշուշտ ամէնքդ ալ կը հասկնաք խորին յուզումս, որուն հետեւանքով չեմ կրնար երախտագիտութիւնս յայտնել այնպէս ինչպէս կ'ուզէի : Ես համեստ գործունէութիւն մը ունեցած եմ իբրեւ ներկայացուցիչը նահանգի մը որ հաւա – տարմ մնացած է ինծի : Քաղաքական ասպարէզին նուիրուած մարդը պէտք է վայելէ ամէնուն համակրանքը, եւ իր կուսակիցներուն եւ իր հակառակորդնե – րուն : Ծանր է իմ պարտականութիւնս : Թոյլ տուէք սղին երախտագիտութիւնը յայտնել Հանրապետութեան նախագահին եւ Տիկին Վէնսան Օրիոլի : Գալով ինծի , պիտի չանամ ըլլալ բոլոր Ֆրանսացիներ – րուն նախագահը, մայր հայրենիքին թէ անդրծովեան Ֆրանսացիներուն, այն Ֆը – րանսական Միութեան որու մասին պէտք է անդադար մտածէ Հանրապետութեան նախագահը: Երկրին վեհապետը պէտք է թօթափէ ամէն կուսակցական ոգի : Ես մեծ ճիգ մը փորձելու տիպտուած չեմ , այդ ուղղութեամբ : Բայց կա՛յ կուսակ – ցութիւն մը որուն պիտի պատկանիմ միշտ,— հանրապետական կուսակցութիւ – նը որ պէտք է միացնէ մեզ բոլորս : Ամ – բողջ եռանդս պիտի նուիրեմ պահպանելու համար մեր ժողովրդավար կարգուսարքը : Հորիզոնը խորհրդանիշը, երաշխիքն է մեր ազատութեանց : Կրնայ վստահիլ իմ աջակցութեանս եւ բովանդակ անձնուի – րութեանս » :

Ժողովը փակելէ առաջ Պ. Թրոքէր քանի մը խօսքեր ուղղեց իր պաշտօնակիցնե – րուն, չնորհաւորելով նորընտիր նախա – գահը եւ մաղթելով որ անոր եօթնամեայ պաշտօնավարութիւնը բարեբաստիկ չըր – ջան մը բանայ Ֆրանսայի համար : Ցետոյ չնորհակալութիւն յայտնեց պաշտօնէու – թեան եւ բոլոր անոնց որոնք օգնեցին ընտրական գործողութեանց : Եւ բացա – դանչեց .

— «Այժմ պատրաստուինք դժուարին աշխատանքներու, ի սէր Ֆրանսայի եւ Հանրապետութեան : Աղաղակեցէք ինծի հետ ջերմ խանդավառութեամբ,— կեցցէ Ֆրանսան, կեցցէ՛ Հանրապետութիւնը» :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԲԵՐԻԱ ԵՒ ՎԵՑ ԸՆԿԵՐՆԵՐԸ ԳՆԴԱԿԱՀԱՐՈՒԵՑԱՆ

Մոսկուայէն կը հեռագրեն Դեկտ. 24 թուականով .—

Գերագոյն Առեանը գաղտնի նիստ մը մէջ մահուան դատապարտեց Լաւրենտի Բերիան եւ իր վեց մեղսակիցները, որոնք ամբաստանուած են իբրեւ հայրենադաւ : Մահավճիռը գործադրուեցաւ գնդակա – հարութեամբ, չորեքշաբթի, 23 Դեկտ. :

Առեանը իր վճիռը արձակեց համաձայն օրէնքի մը որ վերաքնութիւն չընդունի : Մահապարտները միեւնոյն ատեն դատա – պարտուեցան կորսնցնելու իրենց բոլոր աստղաւածքը, չքանչանները եւ տիտղոս – ները : Պաշտօնական ղեկոյցը կ'ըսէ թէ դատարանը հաստատած էր եօթը ամբաս – տանեալներուն յանցանքը :

Բերիայէն զատ միւս մահապարտներն են .— 1· Մերկուլով, պետական ապահո – վութեան նախկին նախարարը .— 2· Դե – կանոզով, ապահովութեան պաշտօնատան (Ենքավէտէ) նախկին վարիչը .— 3· Կո – րուլով, Վրաստանի ներքին գործերու նախկին փոխ – գործավարը եւ մինչեւ վերջերս Ս. Միութեան Ապահովութեան փոխ – նախարարը, — 4· Կոկլիեկ, Վրաս – տանի ներքին գործերու նախկին փոխ – գործավարը եւ վերջերս պետ գաղտնի ոս – տիկանութեան (Զեկա).— 5· Մեչիկ, նոյն պաշտօնատան նախկին վարիչը .— 6· Վլատիմիրսկի, նոյն պաշտօնական հե – տաքննչական բաժնին նախկին վարիչը :

Գերագոյն Առեանը, որ կը բաղկանար ութ անդամներէ, նիստ գումարած էր Դեկտ. 18էն 23 : Այս առտուան ղեկոյցը մահավճիռներու եւ գնդակահարութեան մասին առաջին յայտարարութիւնն է որ կ'ըլլայ : Առեանին կը նախագահէր մարե – շալ Իւան Կոնիւեւ : Միւս երեւելի անդամ – ներէն մին էր Ս. Միութեան նախկին նա – խագահը, Նիկոլա Շւերնիկ, այժմ նա – խագահ Արհեստակցական Միութեանց խորհուրդին :

Կառավարական պաշտօնաթերթը, «Իզ – վեստիա» կը գրէ թէ բոլոր ամբաստան – եալները նախապէս խոստովանած էին ի – րենց մեղքերը եւ առեանին առջեւ ալ խոստովանեցան :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ՆՈՐԷՆ ԳՈՐԾԱԴՈՒԻ

Երկու օրէ ի վեր հեռաձայնը կը բանի անընդհատ, բոլոր թաղերէն .

— Այսօր թերք չստացաւիք ...

Անշուշտ ամէնքն ալ գիտեն որ թղթա – տարական պաշտօնեաները մասնակի գոր – ծադուլ մը սարքած են, երեք օրուան հա – մար :

Պաշտօնապէս ալ յայտարարուեցաւ, — մինչեւ Դեկտ. 25 ժամը 20 :

Եւ սակայն կը տրտնջան :

Շատեր ալ խմբագրատուն կուգան, անձամբ ստանալու համար իրենց թերթերը :

Գաւառէն ձայն չկայ տակաւին, պար – զապէս անոր համար որ նամակները պա – տահաբար կը հասնին :

Այս անգամ բանթողները անուսիք են որ կապոցները կը գտնեն, կը դասաւորեն կա – յարաններու մէջ եւ կը տեղաւորեն կա – ռախումբէ կառախումբ :

Փարիզի մէջ ազդուած են բոլոր կայա – րանները, բացի Մոնփառնասէն : Գաւառի մէջ Լիոն, Մարսէյլ, Կրընոպլ, Նիս եւն. :

Ցոռետեսներ կը կարծեն թէ շարժումը պիտի ծաւալի : Ուրիշներու կարծիքով , կարելի պիտի ըլլայ երկ մը գտնել :

Ամէն պարագայի մէջ, հաւանական չի թուիր որ կրկնուի անցեալ Օգոստոսի գործադուլը (էսաճ օր) :

Այսօր, 25 Դեկտեմբեր, երբ եօրեայ դադարը վերջանայ, կարելիք պիտի փոր – ձեն, դիզուած կապոցները զտելու, դա – սաւորելու եւ շոգեկառք յանձնելու հա – մար :

Մնաց որ, տօնական օրեր են, եւ հա – րիւր հազարաւոր թերթեր, կապոցներ, նամակներ եւ... նուէրներ ուշ պիտի հասնին :

Երբ երկրին զաւակները փիլիսոփայա – բար կը դատեն ամէն բան, մենք իրաւունք չունինք իրար անցնելու :

Ուշ – կանուխ, ամէն բաժանորդ պիտի ստանայ իր թերթը :

Շատ–շատ, երէկուան, այսօրուան եւ կիրակի օրուան թիւերը ժամանակին հա – սած պիտի չըլլան :

Այս տեսակ պարագաներու մէջ , մեր մամիկները կը յորդորէին ,— «Համբերէ, պապան բեզի բան բերէ» :

Երբ հանրապետութեան նախագահը մէկ շաբաթէն կ'ընտրուի, 13րդ քուէարկու – թեամբ, մենք ալ ստիպուած ենք համբե – րութեան փորձ մը կատարել :

Ուշ լինի, նուշ լինի : Վ.Ա.Հ.

•

ՊԻՏԻ ՎԵՐԱՔՆՆԵՆ, ԵԹԷ...

Մ. Նահանգներու նախագահական պա – լատէն կը հաղորդեն թէ Այզընհաուըրի կարծիքով, «Մ. Նահանգները պիտի հարկադրուին վերաքննել իրենց հիմնա – կան քաղաքականութիւնը Եւրոպայի հան – դէպ եթէ միացեալ բանակի ծրագիրը ձախողի » :

*Այզընհաուըր նախապէս տեղեկացած էր ապահովութեան Պզ. խորհուրդին տեղե – կագիրներուն՝ եւրոպական բանակի ծրա – գրի մասին : Քիչ վերջ նախագահական պալատը զեկոյց մը հրատարակեց որ կ'ը – սէր թէ Այզընհաուըր այդ ծրագիրը կը նկատէ «միակ գործնական միջոցը վճռա – պէս վերջ տալու համար Ֆրանսայի եւ Գերմանիոյ յարաբերութեանց յարաճուն լարման» : Այս առթիւ մանաւոր տեղե – կագիրներ իմբագրած էին արտաքին գոր – ծերու, պզ. պաշտպանութեան եւն. նա – խարարները : Այս նոր պզդարարութիւնը մեծ տպաւորութիւն գործեց քաղաքական շրջանակներու մէջ :

ԱՆՀՐԱԺԵՇՏ ՁԵՌՆԱՐԿՆԵՐ

●

Երբ հայապահպանման խարխխը կը նկատենք մեր լեզուի ուսուցումը, առով երբեք նպատակ չունինք ստորագնահատելու ուրիշ ազդակներու դերը։

Ձենք ուզեր մոռնալ մասնաւորաբար՝ օտար լեզուներու նպաստը։

Գիտենք թէ ժամանակակից երիտասարդութեան մէկ կարեւոր մասին լեզուն՝ անգլերէնն կամ ֆրանսերէնն է։ Այդ երի – տասարդութիւնը հայերէն իսկ սորվիլ ուզէ, չի կրնար հայ կեանքը, պատմութիւնն ու գրականութիւնը ճանչնալու աստիճան ծանօթութիւն ձեռք բերել, մեր լեզուի մասին։ Շատ քիչերը կրնան բաւարար աստիճանի մը հասնիլ։

Մինչեւ հայերէնագիտութեան չարժուի մը չընդհանրանայ եւ տարիներով աշխատանք չթափուի, տուներէն սկսած, չենք կրնար չօշափելի արդիւնքի հասնիլ։

Հետեւաբար, ներկայ պայմաններուն մէջ, մենք ստիպուած ենք անհրաժեշտ ուրիշ միջոցներու դիմել, մեր երիտասարդութիւնը հայ կեանքով հետաքրքրելու համար։ Այդ միջոցներէն առաջինը՝ օտար լեզուով հրատարակութիւններն են, մասնաւորաբար անգլերէն հրատարակութիւնները։

Մինչեւ հայերէնագիտութեան չարժուի մը չընդհանրանայ եւ տարիներով աշխատանք չթափուի, տուներէն սկսած, չենք կրնար չօշափելի արդիւնքի հասնիլ։

Հետեւաբար, ներկայ պայմաններուն մէջ, մենք ստիպուած ենք անհրաժեշտ ուրիշ միջոցներու դիմել, մեր երիտասարդութիւնը հայ կեանքով հետաքրքրելու համար։ Այդ միջոցներէն առաջինը՝ օտար լեզուով հրատարակութիւններն են, մասնաւորաբար անգլերէն հրատարակութիւնները։

Անշուշտ, այս դետնին վրայ, կատարուած է որոշ աստիճանի աշխատանք եւ ներկայիս ալ կը կատարուի։ Մեր խօսքը սակայն, մասնակի, կամ պատահական հրատարակութիւններու մասին չէ։ Մեր խօսքը՝ ծրագրուած, լայնօրէն մշակուած ու նախատեսուած աշխատանքի մասին է, մասնաւոր ու ձեռնհաս Մարմնի մը կող – մէ։

Անհրաժեշտ, կենսական ձեռնարկ մըն է անգլերէնով ներկայացնելը՝ Հայոց պատմութիւնը, հայ հին ու նոր գրականութիւնը, հայ մշակոյթը՝ իր լաւագոյն արտայայտութիւններուն մէջ, Հայկ։ Դաոը՝ իր պատմութեամբն ու ձգտումնե – րով։ հայ կեանքը՝ իր հին ու նոր պայ – քարներով։ Հայոց եկեղեցին՝ իր դաւա – նանքովն ու իր կատարած դերերով։

Ու այս ամէնը՝ ոչ միայն հայ նոր սե – րունդին համար, այլ օտարներուն հա – մար, օտար ժողովուրդներուն եւ, յատ – կապէս, մտաւորականութեան համար։

Ուրախալի է որ Ամերիկեան համալսարաններու հետեւող հայ ուսանողներէն շատերը, վերջերս, սկսած են հայ կեան – քով հետաքրքրուիլ։ Իրենց աւարտական ճառերը, թէզերը եւ դանագան առիթներ – րով իրենց դասախօսութիւնները կը յատկացնեն Հայոց պատմութեան, հայ մշա – կոյթին եւ Հայկ։ Դաոին։

Սակայն, դժբախտաբար, անոնք այդ բոլորը պատրաստելու համար, շատ քիչ աղբիւրներ ունին անգլերէնով։ պատա – հական գիրքեր ու յօդուածներ, անոնք ալ անգտանելի չափով։ Հին հրատարակու – թիւնները մեծ մասով, որոնք կարօտ են վերաքննութեան եւ նոր յաւելումներու։

Նման հրատարակութիւններու խնդրով զբաղած են ասկէ առաջ, մեր աչքատես – կիցներէն մէկ քանին։ մեր թերթերը, հոս թէ արտասահման, մէկէ աւելի անգամ – ներ յուզած են նոյն խնդիրը։ Սակայն, այս կենսական ձեռնարկը մնացած է բաղ – ձանք։

Անշուշտ, ունինք կարեւոր հրատարա – կութիւններ Հայոց պատմութեան, եկե – ղեցին, դաոի եւ մշակոյթի մասին։ Այս գետնին վրայ, կարեւոր դեր կը կատարէ հինգ տարիէ ի վեր, մասնաւորաբար «Ար – մինիըն Րիվիուն», որ թարգմանաբար թանկագին կտորներ կուտայ Հայոց գրա – կանութենէն եւ ուսումնասիրութիւններ կը հրատարակէ։

Մեր խօսքը սակայն այս մասին չէ։ ոչ ալ հանրագիտարաններու կամ բազմա – ծախս ուրիշ հրատարակութիւններու հա – մար, որոնք այլապէս կարեւորութիւն ու – նին։

Մեր խօսքը՝ հրատարակութեան մասին է շարքի մը, որ ընդգրկէր Հայոց Պատ – մութիւնն ու գրականութիւնը, միտքն ու մշակոյթը, դաոն ու եկեղեցին, ամփոփ ծաւալի մը մէջ։ 50 – 60 էջերով դիրքերու մէջ խտացուած, ինչ որ ունի հայ ժողո – վուրդը։

Կարեւորը այն է, որ մեր նոր սերունդը երբ ուզէ Հայոց պատմութեան ծանօթա – նալ, հատորներ չթղթատէ։ ալ ու ձախ չփնայ, զբաղարանէ զբաղարան չվազէ պատահական դործ մը ձեռք անցընելու համար։ Աչքի առջեւ ունենայ ամփոփ, լաւ կազմուած վաւերական ձեռնարկ մը։

Աւելին։ երբ օտարական մը ուզէ ճանչնալ մեր ժողովուրդը՝ իր պատմութեան ու այլ արժէքներուն մէջ, չանճրակից քա – նի մը գիրք կամ դրքոյկ տրամադրելու ի – րեն։ Ոչ նոր սերունդը, ոչ ալ օտարները ժամանակ ունին, ոչ ալ հնարաւորութիւն՝ երկար պրպտումներ ընելու եւ հարիւրա – ւոր էջեր կարդալու, ապահով գաղափար մը կազմելու համար մեր ժողովուրդին եւ իր դերին կամ արժէքներուն մասին։

Անհրաժեշտ է, ուրեմն, որ պատրաստ ունենանք հայ կեանքի գլխաւոր երեսնե – րուն մասին, գոնէ տասնեակ մը գրքոյկ – ներ, լաւ պատրաստուած Մատենաշար մը, խտացուած, չունչով եւ աղբիւրներու լայն ցուցակով, ծանօթութեան հետ հե – տաքրքրութիւն եւ համակրանք ստեղծելու համար հայ կեանքին ու ստեղծագործու – թիւններուն մասին։

Անոնք որ աւելին կ'ուզեն, կրնան աւելի հեռուն երթալ, բայց այս գրքոյկներուն առաջնորդութեամբ։

Ո՞վ պիտի ընէ այս կենսական գործը, որ նոր սերունդի ազգապահպանման կա – րեւոր միջոցներէն մէկը կրնայ ըլլալ։

Մեզ կը թուի, որ նոր սերունդի մերկու – թեան գործը՝ Հայկ։ Դաոի մաս կը կազ – մէ գերազանցօրէն։ Եւ, թերեւս, ամէնէն ընդունակ եւ ամէնէն յարմար ու աշխոյժ կազմակերպութիւնը՝ Հայկ։Դաոի յանձ – նախումբը կրնայ ըլլալ։ Առնուազն, ան կրնայ նախաձեռնարկ ըլլալ, ապահովելով կենդանի ուժերու գործակցութիւնը եւ նիւթական միջոցները։

Եւ որքան շատ, այնքան լաւ։

(Խմբագրական ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ)

ԳԷՈՐԳ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

●

ՄՄԲ.— Քանի մը լրացուցիչ տեղեկութիւններ, ողբացեալ Գէորգ Փափազեանի մասին, որ առաջին եւ վերջին երեսփոխանն էր Յունաստանի խորհրդարանին մէջ, միջեւ արեւելեան Թրակիոյ պարպումը (1922).—

Տարագիր՝ Յունաստանի մէջ, Գէորգ Փափազեան, ոչի ի բուն լծուեցաւ Փոքր Ասիոյ եւ Թրակիոյ Յունաստան ա – պաստանած եւ հարիւր հազարի մօտեցող հայ գաղթականներու տեղաւորման կամ դէպի այլ երկիրներ փոխադրութեան դործին։ Այս ծանր աշխատանքը արժեց իրեն աւելի քան երկու տարուան յոդնութիւն, դոր ստանձնեց սիրայօժար եւ առանց որ եւ է նիւթական վարձատրութեան։ Հա – կառակ որ վերջ էր դտած երեսփոխանի իր հանդամանքը, — Խորհրդարանը լուծ – ուած էր փոքր – ասիական աղէտին հե – տեւանքով,— հեղինէ իշխանութիւնները տակաւին կը ճանչնային զայն իբրեւ հայ գաղթականութեան ներկայացուցիչը, որ անչուշտ բոլոր աշխատանքները կը տա – նէր՝ Սելանիկի եւ Աթէնքի մէջ կազմուած ազգային խնամատարական կեդրոնական վարչութեանց, երկու թեմերու առաջ – նորդներուն՝ Մաղլըմեան եւ Փերտահճեան եպիսկոպոսներու եւ Հ։ Յ։ Դաշնակցու – թեան ներկայացուցիչ ընկեր Հրաչ Փա – փազեանի հետ խորհրդակցաբար։ Գէորգ Փափազեան, կը մնար Սելանիկ եւ կ'ան – դամակցէր Թրակիոյ եւ Մակեդոնիոյ թե – մի Գաղաք։ Ժողովին։ Բայց կը չրջէր շա – րունակ, կ'երթար Աթէնք, կ'այցելէր Մա – կեդոնիոյ եւ Թրակիոյ քաղաքներն ու դիւղերը, գաղթականութեան հետ կապ – ուած զանազան խնդիրներու կարգադրու – թեան համար։

Երբ տարիներ եաքը գաղթականական հարցը կորնցուց իր սրութիւնը, երբ եր – կու երրորդով պակսեցաւ Յունաստանի հայ գաղթականներուն համրանքը եւ ըս – տեղծուեցան բնականոն պայմաններ Ա – թէնքի, Սելանիկի եւ գաւառներու հայ – կական համայնքներուն մէջ, վերջ գոաւ նաեւ Գէորգի հանրային եռանդուն գոր – ծունէութիւնը։ Համաքաղաքացի երկու ընկերներու հետ հիմնեց առեւտրական գործ մը Սելանիկի մէջ եւ այնուհետեւ հանրային աշխատանքը իրեն համար դար – ձաւ « ի մէջի այլոց » զբաղում մը։

Յաճախ բերաւ իր աշխատակցութիւնը Սելանիկի «Ալիք»ին ու «Հորիզոն»ին եւ Աթէնքի « Նոր Օր»ին, հանրային յոդ – ուածներով եւ պատմուածքներով։ Իսկ 1945էն ասդին կ'աշխատակցէր Աթէնքի « Ազատ Օր»ին։ Իր հանրային կեանքի ա – ռաջին օրէն մինչեւ վերջը եղաւ Դաշնակ – ցութեան ջերմ համակիր եւ միշտ գործեց անոր կողքին։ Ձինքը նկատած էինք միշտ «առանց տեսարակ»ի Դաշնակցական մը։

Հաճելի էր իրբեւ զրուցընկեր։ Լաւ մտապաշարի տէր՝ առողջ տեսակէտներ ունէր քաղաքական, ազգային եւ ընկերա – յին հարցերու մասին։ Կը մտերիմ զանոնք, յետին թերահաւատն ու կասկածամիտը համոզելու աստիճան։ Կարծէք ձեւի հա – մար կ'ուզէր պահել իր մտածումի անկա – խութիւնը, որովհետեւ, էապէս, իր հա – մոզումները գրեթէ չէին զանազանուեր մեր քաղաքական եւ ազգային ըմբռնում – ներէն։

Հոմեռոս էր եւ մատչելի ամէն անոնց, որ այս կամ այն հարցի գծով իր աջակ – ցութեան պէտք կ'ունենային։ Շատերուն օգտակար կ'ըլլար իր խորհուրդներով կամ միջամտութիւններով, մանաւանդ այն չր – ջանին, երբ ունէր երեսփոխանի եւ գաղ – թականութեան ներկայացուցչի հանգամանքները։

Մէկ խօսքով, սիրուած ու յարգուած էր բոլորէն, յունահայ գաղութին մէջ, իրբեւ անձնուէր, անշահախնդիր եւ պարկեշտ հանրային դէմք մը։ Այսքանն ալ պիտի բաւէր, որ յունահայ գաղութը, մէկ մարդու պէս ողբար այսօր Գէորգ Փա – փազեանի անժամանակ կորուստը։

Իր առեւտրական գործէն դուրս, ժա – մանակ կը գտնէր նաեւ զբաղելու գրական աշխատանքով։ Դեռ երկու ամիս առաջ կը գրէր ինծի, թէ պատրաստելու վրայ է հետաքրքրական ուսումնասիրութիւն մը Պուլկարիոյ Պաւղիկեաններու հայկական ծագման մասին։ Դեռ կրնար աշխատիլ ու ապրիլ երկար մանաւանդ որ բացառապէս բծախնդիր էր իր առողջութեան եւ ընդ – հանրապէս կենսաոբան։

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆ

ԳՆԴ. ՍԱՐԳԻՍ ՁԱՐԴԱՐԵԱՆ որ Նոյեմբե – րին ամերիկեան բանակ կանչուած էր իբ – րեւ փորձառու եւ կարող զինուորական, քիչ առեն առք դէր–զօրավարի աստիճա – նին բարձրացաւ։ 1916ին երբ Ձարդարեան զօր։ Փըրչինկի սպայակոյտին մէջ էր այդ օրերուն զօր։ Այլընհաուրը իրբեւ տեղա – կալ զօր։ Ձարդարեանի ենթակայ եղած է։ Ռազմաճակատներուն վրայ իր քաջագոր – ծութեանց համար ստացած է ամերիկեան արժանեաց չքանչանը։ 1942ին իր գործօն մասնակցութիւնը կը բերէ Հիւս։ Ափրի – կէի, Իտալիոյ եւ Սիկիլիոյ կռիւներուն։ Իր ուսումը ստացած է Պոսթընի Իրաւաբանական համալսարանին մէջ, Սարգիս Ձարդարեանի գաւակն է տեղա – կալ Սարգիս Ձարդարեան։ 1952ին զին – ուորական բարձրագոյն ուսումը աւարտե – լէ եաք, զինուորագրուեցաւ ամերիկեան բանակին մէջ։ Քննութեանց մէջ հարիւրի վրայ 99 միջին ստացաւ ինչ որ բացառիկ երեւոյթ է Ամերիկայի մէջ։

Նոյն հեղինակը մեզի կուտայ այսպիսի դէպք մը՝ զոր առնելով կեղծ – Պլուտար – քէն։ այս առասպելը Հայերուն ծանօթ է եղեր, թէ՝

« Արաքսին յարում է մի սար, որ կո – չւում է Դիորփ(ոս), որ իր անունը առած է երկրի որդի Դիորփից։ Միւհրը ցանկանում էր գաւակ ունենալ, բայց ո – րովհետեւ ատում էր կանացի սեռը, ուս – տի զրկախառնուում է մի ժայռի հետ..., ժայռը յղանում է եւ սահմանուած ժամա – նակը լրանալուց յետոյ՝ ծնում է մի մա – նուկ, անունը՝ Դիորփ»։

Հողի կամ երկրի մայրութեան գաղա – փարը գարերու ընթացքին, կը թուի թէ՝ հայութեան մտքին մէջ փոխուեր է նաեւ հայրութեան դաղափարին։ Քարեղէն սիւն մը ,ծակ – քար մը, քարեղէն կամար մը, կոթողաքար մը իրրեւ երկրի հայրութեան առնականութեան խորհրդանիշ՝ կրնան յղի ձգել ամուլ կին մը։ անհաւանական չէ որ այս հաւատքը հայ կնոջ կուգայ քա – րապաշտութեան չրջանէն, ու այս հին հա – ւատալիքէն մղուած՝ հայ չքեր կիները ծակ – քարերէն երթ ու դարձ կ'ընեն, կամ՝ իրենց մերկ փորերը կը քսեն քա – րերուն, որ զաւակ ունենան եւ իրրեւ մայր, արժանանան մայրութեան փառ – քին...։

ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

ԾԱԿ ՔԱՐԵՐԸ
ՄԵՐ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ

★

(Դ։ եւ վերջին մաս)

Կը քալես Աղթամարի լեռնային կածա – նէն, յոդնելով ու քրտնելով, կը հասնիս կէտի մը, ուրկէ կը տեսնես Ռշտունեաց ամբողջ գաւառը, իր դիւղերով ու լեռնե – րով, Վանայ լճին հարաւային, արեւմտ – եան եւ հիւսիսային կապոյտ պատառը, հոն սակայն, քարային պատ մը կը ստի – պէ քեզ անցնիլ ծակէ մը, չուրջ 80 սան – թիմեթր տրամագծով։ այս ծակքարը ինքզինքը կը պարտադրէ, կը ստիպէ քեզ խոնարհիլ ու անցնիլ իր մէջէն։

Ս։ Խաչի տօնին առթիւ, բազմաթիւ ուխտաւորներու հետ՝ չբեր կիներ ալ ուխտի կուգային Աղթամար, վանքին մէջ իրենց աղօթքը ընելէն ետքը՝ կ'ուղղուէին դէպի ծակ – քարը, եօթ անգամ հոնկէ կը մտնէին ու կ'ելլէին, հաւատալով որ՝ երբ իրենց ընտանեկան յարկերը հասնէին, յղի պիտի մնային, պիտի մայրանային վեր – ջապէս, ու իրենց դէմքերուն վրայ ալ պի – տի ցոլար մայրութեան արեւը...

Սակայն, այս արարքին մէջ՝ երբեմն վտանգի մը սպառնալիքը կայ, կամ՝ բախ – տին վայրագ չկամութիւնը, եթէ ծակ – քարը լայն է ու կինը նիհար, կրնայ անկէ երթուդարձ ընել եւ հաւատալ որ պիտի հասնի իր փափաքին, իսկ եթէ եկող կինը դէր է, չի կրնար մտնել, այնատեն, կինը յուսաբեկ կը վերադառնայ դիւղը իր հետ տանելով մինչեւ մահուան վերջին վայր – կեան մխացող ցաւ մը։

Եթէ ծակ – քար չի գտնուի դիւղի մը կամ դիւղախումբի մը մօտերը, կամ ծակ – քարը շատ հեռու կը գտնուի, կամ վախ կայ, ու ճամբորդութիւնը վտանգաւոր է, այնատեն, բարի կամ աստուածավախ մարդու մը համբաւ ունեցող մէկուն — մեռած կամ ողջ — պարտէզի, արտի, կա – լի կամ բակին մէջ փոս մը կը փորեն ծակ – քարի մը նմանութեամբ, ու անկէ անցընել կուտան ամուլ կիները։

Ծակ – քարերը միայն ամուլներու չէ որ կ'օգնեն, իրենց փափաքնուն կը հասցնեն, այլ՝ կը բժշկեն նաեւ հիւանդները։ Մա – նուկներու հիւանդութիւնները բժշկելու համբաւ ունին, Վասպուրականի մէջ՝ Հայկաբերդ, Թալալոս, Ծակ–Քար և Սանդ – Քար կոչուած վայրերը։ Այն քարէ բոլոր կամուրջները որոնք անցք կամ կամար ու – նին, ուխտատեղի են, մայրերը իրենց ջերմէ բռնուած զաւակները գրկած կը բե – րեն հոս, մոմ կը վառեն, խունկ կը ծխեն, կ'աղօթեն եւ իրենց հիւանդները երեքէն եօթը անգամ այդ կամարէն կ'անցընեն կամ կը պտտցնեն անոր չուրջը, եւ ջուրին մէջ ալ կը լողցնեն։

Վասպուրականի մէջ, ջերմ ունեցողնե – րը ուխտի կ'երթան Անդղայ վանքի «Սուրբ Նշանը»։ Մէջքի ցաւ ունեցողները՝ կը դիմեն «Մոզի Քար»ին։ Գանձակի մէջ՝ աչքի ցաւ ունեցողները ուխտի կ'երթան «Մեծ Դամերու Քար»ին, փորի ցաւ ունե – ցողները՝ «Ասկեթել»ին, գլխու ցաւ ունե – ցողները՝ «Սուրբ Նշան»ին։ Պորչալուի մէջ՝ նշանաւոր է «Դողի Քար»ը, որուն կը դիմեն դող ունեցողները։

Հեթանոս Հայը աստուածացուցած է իր հայրենիքը, այսինքն անոր երկինքն ու լուսատուները, երկիրն ու անոր վրայ գտնուած բաները, ջուրն ու քարը, հողն ու ծառը, բոյսն ու ծաղիկը։ Անոր հա – մար՝ երկիրը կամ հողը մայր էր ու մայ – րութիւն, որ կը սնուցանէր մարդկութիւ – նը, մարդուն կուտայ այն ամէն բաները՝ որոնք պէտք էին իրեն ապրելու եւ տեւե – լու համար։ երախտադէտ Հայը երբեք չէ մոռցած իր հայրենիքի բարիքը, ասոր հա – մար է որ զայն անուանած է «Մայր Հայ – րենիք», ի՞նչ որակում կրնաք գտնել որ փոխարինէ մայր բառը, անոր չափ սիրա – լի, անոր չափ գուրգուրալից, քնքուշ եւ արեւոտ բառ չկայ մեր բառարաններու մէջ ...։

Հողի կամ երկրի մայրութիւնը կ'ըն – դունէին նաեւ Ցոյները։

Ն. Ադոնց կը պատմէ աւանդութիւն մը Ատիսի մասին։ Թէ՝

« Ձեւսը քնացած ժամանակ սերմնակաթ կ'ըլլայ, ուրկէ՝ երկիրը իրրեւ մայր, կը ծնի Ագտիստը»։

ՀՈՒՍԿ ԲԱՆՔ

Ինձի համար անհաճոյ բան է հրապա – րակաւ վիճիլ Բ. Միլոռնեանի հետ: Հե – տեւաբար որքան ալ ըսելիքներ ունենամ պիտի չվերլուծեմ իր դրուխիւնը « ըստ Հուխեան», այլ երկու կէտեր պիտի մատ – նանշեմ միայն, իբրեւ «Հուսկ բանք» եւ դէթ իմ հաշուոյս վակեմ այս անտեղի հարցը, ձգելով որ ուզողն իր ուզածը ըսէ: Կը ցաւիմ միայն որ այսքան երկարեցաւ աննպատակ վէճը: Ես նախապէս ըսած էի արդէն թէ «մեղքը «Յառաջ»ին ճիտը »:

Բ. Միլոռնեան Թուելէ վերջ Օննիկ Իհ – սանի «բարեմասնութիւնները» կ'եղրակա – ցընէ — « մեղի համար Թրքասէր ըլլալ , համազօր է հայատեաց ըլլալու: Երկու չափ չունինք մենք »:

Բայց քանի մը տող անդին չի վարանիր ինքն իսկ երկու չափ, երկու կշիռ դոր – ծածելու, երբ աններելի դանելով Նազա – րէթ Հիլմին օրինակ բերելս , կը դրէ — «Ն. Հիլմէն արժէք մըն էր, պահպանողա – կան, հակայեղափոխական ու նաեւ Թր – քասէր, այս Թրքասէր՝ հայասէր ըլլալուն համար: Սիրաշահիլ Թուրքերը, չգրգռել զանոնք»:

Եթէ այս երկու չափ չէ, հապա ի՞նչ է ուրեմն: Ինչո՞ւ մէկուն Թրքասիրութիւնը հայատեացութիւն է, իսկ միւսին քով նոյնացած հայասիրութեան հետ: Ինչո՞ւ մէկուն Թրքասիրութիւնը ազգային արատ է, իսկ միւսինը առաքինութիւն :

Հրապարակագիր կամ ազգային մար – միններու մասնակից ըլլալու հանգաման – քը բաւարա՞ր է կշիռ փոխելու, եթէ իրօք իրեն համար «Թրքասէր» ըլլալը համազօր է « հայատեաց » ըլլալու: « Ասիկա խելքս չի կտրեր կա» ինչպէս կ'ըսեն Իզ – միրցիները :

Մնաց որ ես լիովին կը պիտակեմ Հիլ – միին բովանդակ արժէքին ու դերին: Գի – տեմ ըրածն ու ըսածը: Պատանի՝ անճնա – պէս կը ճանչնայի զինք: Մեր բնակարան – ները նոյն փողոցին մէջ մօտ էին իրարու, առիթ ունեցած եմ նոյնիսկ արեւելքցի տղու սովորութեամբ ձեռքը համբուրելու եւ «ապրիս մանչս» մըն ալ չահելու իրմէ: Թերեւս ո՞վ դիտէ այդ մաղթանքը մաս ունի մինչեւ հիմա ապրելուս մէջ:

Նկատելի է որ Բ. Միլոռնեան չի ժխտեր Իզմիրի մեծահարուստներուն դումարնե – րուն դոյութիւնը, մինչ Պ. Երկանեան եր – կինքէն իյնալու ձեւեր առեր էր երբ ա – նոնց մասին ակնարկութիւն եղաւ :

Շատ լաւ, չատ բարի, «դեռ 1915ի Ապ – րիլին սկիզբները Իզմիրի հայութեան մա – սին տրուած որոշումը ծանօթ էր: Ան դերծ պիտի մնար ոեւէ հետապնդումէ» : Այդպէս որոշեր էին կեդրոնն ու վալին , Թալէաթն ու Բահտին եւ թուրի ֆուաթի: Իզմիրցիները 1915ի Ապրիլէն սկսեալ իսկ կրնային հանգիստ յօրանջել ու ննջել, վը – տանգ մտանգ չկար: Հապա ուրեմն այլեւս ի՞նչ բանի համար էին այդ դումարները « որոնք 1916 – 17ի պատմութեան կը պատկանին» : Այս առեղծուածն ալ կրնա՞յ լուծել Բենիկը: Մորկընթաց կ'ըսէ Թէ կարդ – մը չըջաններ համաձայն չէին ղեկավա – րութեան հետ, բայց չըսէր Թէ ինչո՞ւ հա – մաձայն չէին:

Սպառնալիքը կար ու կը մնար եւ 1916ի սկիզբները մտահոգութիւնը պատած էր ամէնքը, մեղի աքսորէն վերադարձածներ – րուս համար ալ կը ցցուէր կրկին անոր ճամբան բռնելու մղձաւանջը :

Ամէն բան եւրոպական չուկայով, ան – տեսական հաչիւներով, ներածումով եւ արտածումով չի բացատրուիր: Եթէ այդ նոյն պատճառներով Իզմիր 1895ի ջարդե – րէն ալ ազատ մնացած էր, հապա ի՞նչպէս մեկնել ջարդերը Պոլսոյ, որ Իզմիրէն կա – րեւոր էր Թէ իբրեւ եւրոպական քաղաք եւ Թէ որպէս չուկայ: Տրապիզոնն ալ չատ կարեւոր եւրոպական չուկայ մըն էր մր – զեղչնի, հոն ալ Հայերը առիւծի բաժինն ունէին, հոն ալ յարաբերութեան մէջ էին Եւրոպայի հետ: Եւ սակայն ամէնէն զար – հուրելի ոճիրները հոն ի գործ դրուեցան :

Ի՞նչ ներածում, ի՞նչ արտածում, երբ այլեւս բան չէր մնացած խոշոր գործատ – նութիւններէն, երբ Իզմիրը ոչ ուտելիք հաց ունէր եւ ոչ ալ վառելիք քարիւղ, երբ մարդիկ օրն ի բուն պուլղուր եւ բեռաթի (մեղրամոմ) կը հալածէին, երբ Ջուրերը կապուած էին եւ բացերը անգլիական մարտանաւերը թնդանօթները ուղղած էին « քաւիֆէ քալէ»ին :

Դժուար Թէ քննութեան դիմանայ Բ. Միլոռնեանի սա կարծիքը Թէ «Ջարդին եւ աւարին ամբողջ Թափը ուղղուած էր արե – ւելեան (հայկական) նահանգներուն դէմ: Իսկ փոքր Ասիոյ մէջ նոյն Թափը չունէին, որոշ եւ հասկնալի պատճառներով . . .» :

Այո, զանգուածային սպանութիւնները կատարուեցան ամբողջ հայութեան ներ – քին դաւառները հանելէն վերջ: Օրինակ, մեր չրջանին մէջ նախ քան աքսորը բան – տարկելէ եւ քանակոծելէ անդին չանցան: Բայց աքսորին ու աւարին Թափը ամէն կողմ նոյնքան ուժգին էր:

Նոյնիսկ նախ Արեւմուտքէն սկսաւ : Յառաջ քշուած սա չըլլալիք Եւրոպայի սահմանամերձ Թրակիոյ Հայերը Ապրիլին իսկ տեղահանուեցան եւ տակաւին Իզմի – Թի Հայերն իրենց տեղն էին երբ անոնց կարաւանները մեր քաղաքէն անցան:

Պոլսոյ քիԹին տակ, իննսուն քիլոմեթր , մօտաւորապէս Մարսէյլէն Թուլօն, Իզմի – Թի Հայերը աւելի առաջ աքսորուեցան: Մենք Յուլիսին ճամբայ ելանք եւ երբ Գոնիա հասանք, տեղւոյն հայութիւնը իր տեղն էր տակաւին, հրաման չկար անոնց մասին: Այդ հրամանը տրուած տուեն էր որ մենք ալ Գոնիացիներուն հետ կրկին ճամբայ ինկանք դէպի Էրէյլի :

Ոչ Արեւելքի եւ Արեւմուտքի խորու – Թեան հարց կար եւ ոչ ալ «որոշ եւ հաս – կնալի պատճառներ»: Հայութիւնն անճե – տելու հարց կար եւ այդ միայն: Իզմիրի աքսորէ ղերծ մնալուն պատճառները ու – րիչ տեղ փնտռեցէք :

Բ. Միլոռնեան կ'ըսէ նաեւ Թէ « բոլոր հայ զինուորներն ու սպաներն ալ իրենց պարագաները ետ բերել տուին տարա – . — կը վախնամ որ պիտի չկարենամ օգ – տակար տեղեկութիւններ տալ ձեղի, յայ – տարարեց Պ. Քարէյ: Ամենայն անկեղծու – Թեամբ ըսեմ որ Տիկին Լէյմնըը եւ ես ի – րարու հանդէպ մեծ համակրութիւն մը չունէինք: այս ըսել չէ որ իրարու Թշնամի էինք, բայց բաբեկամ ալ չէինք: Թերեւս Տիկին Լէյմնըը չատ չէր ախորժեր ա – մուսնոյն եւ իմ երկարատեւ բարեկամու – Թենէն: Հակառակ իր գեղեցկութեան հանդէպ ունեցած հիացումիս կը բարկա – նայի Լէյմնըըի վրայ իր գործած աղէ – տութեան համար: Եղրակացութիւն. — Քաղաքավարական յարաբերութիւն մը միայն կար մեր միջեւ եւ ոչինչ աւելի : « . . . Ինչ պայծառ բացատրութիւն, բացա – զանչեց Փուարօ:

Իրենց գլուխները միայն տեսնելով , նշմարեցի որ Պ. Քարէյ իր գլուխը չան – կարծ զարճուց դէպի Փուարօն, կարծես անոր խօսքերը խրտչեցուցած ըլլային զինքը:

— Ձեր եւ իր կնոջ միջեւ տիրող այս պաղութիւնը չէ՞ր վշտացներ ձեր բարե – կամը:

Քարէյ պատասխանելէ առաջ բաւական վարանեցաւ :

— Որոշ բան չեմ կրնար ըսել: Ինքը այդ մասին ոչ մէկ ակնարկ ըրած էր, եւ նոյն իսկ չեմ կարծեր որ ժամանակ ունեցած ըլլայ նշմարելու, այնքան չափչփակուած էր իր պեղումներով:

« ՊԱՊԱՆ »

ՏԷՍԻՆ .— Իր մահուան քառասունքն է : Ցուղումով կը յիշեմ իր անմոռանալի յի – շատակը: Երկար , տարիներու հաւատա – ւոր , եւ նուիրուած Դաշնակցական էր մեր սիրելի «պապան» , ինչպէս կը կոչէինք :

Կ'երեւակայեմ զինքը մեր տան մէջ, « ժան – ժոռէսի» պողոտային վրայ: Եր – բեմն իր թխադոյն վերարկուն ուսերուն կը քալէր դանդաղ ու մտաղբաղ, յաճախ երդ մը մռլտալով: Որքան պարզ էր իր նիստ ու կացով, հին Հայու իր անկեղծու – Թեամբ եւ ընկերակցութեամբ: Գիտէի այն ծանր մղձաւանջը, որ ունէր իր սրտին մէջ, եւ որուն անողոք ճնշումներուն հե – տեւանքով փակէց աչքերը:

Պապան իր կրցածէն աւելին տուաւ իր ազգին, իր խոնարհ ու չարքաշ կեանքէն : Պիտի չզրկի այս տողերը՝ եթէ մօտէն ճանչցած չըլլայ զինքը, եթէ հետեւած չըլլայ իր կեանքի ելեւէջներուն: Իր մա – հը զիս այնքան չընկճեց, որքան իր դա – րկիսի դաղաղը, օտար հողի տակ :

« Պապան», ամէնէն խոնարհներէն էր, մէկը մեր հայրենիքէն մնացած նշխարնե – րէն որ հետզհետէ, կը հատնին, կը մարին դիսաւոր աստղերու նման: Ես վստահ եմ , որ զինքը ճանչցողները կեանքի ստուերէն բան մը կը պահեն իրենց սրտին մէջ, իբ – րեւ յիշատակ, իբրեւ նշխար :

Սիրելի պապա, այս տողերը թող ծաղ – կեփունջ մը ըլլան քու թարմ չիրմիդ վը – րայ, քեզ սրտանց սիրող ընկերներուդ կողմէ: Մ. Կ.

դրուխենէն»: Իսկոր բառը չատ խոշոր է եւ խոտոր կը համեմատի իրականութեան: Անոնց Թիւը պզտիկ կոտորակ մըն էր մի – այն: Թերեւս աւելի յարմար էր երկա – Թուղիներու պաշտօնեաներուն: Ինչ հայ զինուորները զրկուած էին զինզինքկրելութա – տիւէն, իրենք իսկ Թուրի պէս կը Թա – փէին «ամէնիէ Թապուրի»ներուն մէջ ուր դրուած էին յատկապէս Թափելու հա – մար: Ալ ուր կը մնար պարագաներ ազա – տելը :

Ինչպէս ըսի արդէն, ես յատկապէս ըլ – դուչացայ Օննիկ Իհսանի մասին Բենիկի ըրած վկայութիւններուն վերլուծումէն եւ իր դրուխեան ընդհանուր հարցերը միայն չօշափեցի: Բենիկի հետ հրապարակաւ վիճիլը անհաճոյ է ինծի: Ցայտնուած կարծիքներուն չուրջ դէմ առ դէմ խօսակ – ցելու առիթը կ'ունենանք անշուշտ :

Վերջին բացատրութիւն մը սակայն : Դաւաճան բառը չէր գործածուած, ճիշդ է, բայց առանց բառը գործածելու, «ազ – գային հպարտութենէն» մինչեւ Թալէաթի սատակը խօսքին «միտ բանի»ն այդ էր : Փաստն այն է որ բառը առաջին անգամ Պ. Մոսկոֆեան գործածեր էր, ան ալ ժխ – տելու համար եւ բառին պէտք չէր ունե – ցեր՝ ըսուածը սահմանելու համար :

«Ուզածն ըսողը չուզածը կը լսէ», կ'ը – սէ հայկական առածը: Ես վերջացուցի ընդ միշտ : Բ. Գ.

ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻ ՏՕՆԱՏՈՒՐ

★

Սեւրի Մխիթարեան վարժարանի Տիկ – նանց օժանդակ միութիւնը տօնածառ մը սարքած էր կիրակի օր, հրաւիրելով ծը – նողները եւ վարժարանին բարեկամները : Շնորհիւ վարժարանին վայելած ժողովը – դականութեան, բազմութիւնը խոնուած էր կանուխէն եւ կարելի չէր պարապ սե – դան մը գտնել Թատերասրահին մէջ :

Տիկնանց Միութեան նախագահը, Տիկ. Էլմայեան, բացատրեց իրենց նպատակը : Կազմուած անցեալ տարի, Տիկինները կ'ուզեն հասութաբեր ձեռնարկներով նիւ – Թական միջոցներ ճարել, սաներ պահելու համար վարժարանին մէջ: Պիտի չգանան արձանագրել այն տղաքը որ կ'ուզեն Մխի – Թարեան վարժարանը յաճախել, բայց չունին նիւթական միջոցներ: Միութիւնը պիտի գտնէ բարերարներ եւ անոնց աջակ – ցութեամբ պիտի ապահովէ լրիւ Թոշակը:

Գեղարուեստական յաջող բաժին մը, աշակերտներու արտասանութիւնները , ներկայացումները եւ զանազան անակն – կալները ճոխացուցին հանդէսը: Վերջին մասին կազմող պապան ալ եկած էր , չնորհաւորելու վարժարանին տղաքը :

Հանդէսը տեւեց ուշ դիշեր տաք մթնո – լորտի մը մէջ, եւ տղաքը մեկնեցան իրենց Տնուղի արձակուրդը վայելելու: Ս.

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՀԱՅ ՄՇԱԿՈՑԹի երեկոյ մը սարքած է Գահիրէի Ամերիկեան Համալսարանի Հայ Մշակութային Ընկերակցութիւնը Դեկտ. 11ին, Ամերիկեան Համալսարանին մէջ , ի նպաստ հիւանդներու: Այս առթիւ ցուցադրած են նաեւ ութ եկեղե – ցիներու «մաքէթ»ներ եւ մեծաղիր նկար – ներ՝ եկեղեցիներու ճարտարապետական դլուխ գործոցներ: Ասոնք են Ճարտար – պապետ Արտաչէս Օրպէեան եւ Բժ. Եր. Խաթանասեան: Ճարտարապետ Օրպէեան չէշտած է հայ ճարտարապետութեան ինք – նուրոյն յատկանիշները իրբեւ յատակա – դիծ եւ կառուցում: Հայ ճարտարապե – տութիւնը ոչ միայն աղդեցութիւն դոր – ծած է բիւզանդական ճարտարապետու – Թեան վրայ այլև տարածուած էր Եւրոպա ուր նախատիպը եղած է Ռոման . եւ դո – Թական ճարտարապետութեան: Բժ. Եր. Խաթանասեան անդլերէն ամփոփ ներկա – յացուցած է հայ ազգի ստեղծագործական ոգին եւ արժէքը, անոր կատարած մշա – կութային մեծ նուաճումները, մասնաւո – րաբար ծանրանալով հայ լեզուի, դիպա – նութեան եւ հայկ. ոգիին վրայ: Կանգ առած է Աբա Գեղեցիկի եւ Սասունցի Դա – ւիթի վրայ, ինչպէս եւ քաղաքակրթական այն դերը զոր Հայը կատարած է օտար երկիրներու մէջ: Հայը ապրեցաւ որով – հետեւ իր էութեամբ մշակութային ժո – ղովուրդ է: Բանախօսութիւններէն ետք , ներկաները հիւրասիրուած են Թէյով :

Ա՞Վ ՍՊԱՆՆԵՑ

●

Եթէ մէկը մտածէ որ այսպէս չարժիլս անպարկեշտ բան մըն է, ինքզինքիս Թոյլ կուտամ հակառակը պնդելու: Բան պէտք չէ պահել սպասարկութեան մը հիւանդա – պահուհիէն , Թէեւ, աւելորդ է ըսել , բժիչկին կամ վիրաբոյժին կ'իյնայ որո – շում տալ :

Պ. Փուարօ ի՞նչ կողմնակի միջոցնե – րով մօտեցաւ զինքը այնքան չհաղրդռող նիւթին :

— « Ոչ ոք ինծի չափ կը գնահատէ Տօքթ. Լէյմնըրին իր կնոջը հանդէպ ու – նեցած անձնուէր դուրդուրանքը, կ'ըսէր : Բայց յաճախ կը պատահի որ մէկու մը մասին աւելի չատ բան կ'իմացուի դիմա – լով անոր Թշնամիներուն, քան բարեկամ – ներուն :

— Ուրեմն դուք աւելի չատ կարեւորու – Թիւն կուտաք, Տիկին Լէյմնըրի Թերու – Թիւններուն քան առաքինութեանց, պա – տասխանեց Քարէյ հեգնական չեշտով մը:

— Այո, երբ խնդիրը սպանութեան մը մասին է: Որքան դիտեմ ոչ ոք կը սպան – նուի չատ առաքինի ըլլալուն համար : Թէեւ իմ կարծիքովս երբեմն կատարելու – Թիւնը աւելի դայրացուցիչ է :

— Կը վախնամ որ պիտի չկարենամ օգ – տակար տեղեկութիւններ տալ ձեղի, յայ – տարարեց Պ. Քարէյ: Ամենայն անկեղծու – Թեամբ ըսեմ որ Տիկին Լէյմնըը եւ ես ի – րարու հանդէպ մեծ համակրութիւն մը չունէինք: այս ըսել չէ որ իրարու Թշնամի էինք, բայց բարեկամ ալ չէինք: Թերեւս Տիկին Լէյմնըը չատ չէր ախորժեր ա – մուսնոյն եւ իմ երկարատեւ բարեկամու – Թենէն: Հակառակ իր գեղեցկութեան հանդէպ ունեցած հիացումիս կը բարկա – նայի Լէյմնըըի վրայ իր գործած աղէ – տութեան համար: Եղրակացութիւն. — Քաղաքավարական յարաբերութիւն մը միայն կար մեր միջեւ եւ ոչինչ աւելի : « . . . Ինչ պայծառ բացատրութիւն, բացա – զանչեց Փուարօ:

Իրենց գլուխները միայն տեսնելով , նշմարեցի որ Պ. Քարէյ իր գլուխը չան – կարծ զարճուց դէպի Փուարօն, կարծես անոր խօսքերը խրտչեցուցած ըլլային զինքը:

— Ձեր եւ իր կնոջ միջեւ տիրող այս պաղութիւնը չէ՞ր վշտացներ ձեր բարե – կամը:

Քարէյ պատասխանելէ առաջ բաւական վարանեցաւ :

— Որոշ բան չեմ կրնար ըսել: Ինքը այդ մասին ոչ մէկ ակնարկ ըրած էր, եւ նոյն իսկ չեմ կարծեր որ ժամանակ ունեցած ըլլայ նշմարելու, այնքան չափչփակուած էր իր պեղումներով:

— « Կը նշանակէ Թէ չէիք սիրեր Տիկին Լէյմնըրը :»

Քարէյ ուսերը Թօթուեց :

— Թերեւս աւելի սիրալիր վար – ուէի իրեն հետ եթէ Լէյմնըրի կինը չըլ – լար :

Եւ խնդուք մը փրցուց, ինքն ալ զուար – ճանալով իր չուտիկ պատասխանէն: Փու – արօ ըսաւ, երազուն չեշտով մը:

— Այս առաւօտ Օր. Ճոնսընը հարցա – քննեցի, ընդունեց որ կարդ մը նախապա – շարումներ ունի Տիկին Լէյմնըրի դէմ եւ գայն սուրբի մը տեղ չէր դրած, բայց փութաց աւելցնել Թէ Տիկին Լէյմնըրը միշտ հաճոյակատար եղած է իրեն հան – դէպ:

— « Այդ բոլորը ճիշդ են, հաստատեց Քարէյ :»

— Ես հաւատացի իր խօսքերուն: Ցետոյ խօսակցութիւն մը ունեցայ Տիկին Մեր – քատոյի հետ, որ չծածկեց իր անվերա – պահ հիացումը եւ սէրը՝ հանգուցեալին հանդէպ:

Քարէյ չպատասխանեց :

Փուարօ վայրկեան մը լսելէ վերջ չարու – նակեց:

— Չհաւատացի: Եւ եկայ ձեզ գտայ . . . Ահա կը խօսիք ինծի հետ. բայց ձեզի ալ չեմ հաւատար :

Քարէյ չկուտեցաւ: Լսեցի իր խուլ բարկութիւնը որ կ'որոտար ճայնին մէջ :

— « Հաւատաք կամ ոչ, Պ. Փուարօ, ճշ – մարտութիւնը ըսի ձեղի: Կրնաք ընդունիլ կամ մերժել: Հոգս չէ :

Փուարօ իր պաղարիւնը պահեց եւ մեղմ եւ վհատած ձեւ մը առաւ ,

— « Ցանցանքը իմս է եթէ կը հաւա – տամ կամ չեմ հաւատար: Ականջս չատ սուր է, գիտէ՞ք: Շչուկներ կը ծփան օ – դին մէջ, կը լսես. կը կարծես Թէ չահե – կան լուրեր կ'իմանաս: Այս չատ մը բաներ կը պատմեն :

Քարէյ տեղէն ցատկեց: Որոշապէս տե – սայ որ արիւնը քունքերը խուժած էր, ինչ չքեղ կիսադէմք: Այնքան ծիւրած եւ պղն – ձազոյն, իր քառակուսի եւ կամակոր կը – դակով: Զարմանալի չէր որ կիներուն սիրտը կը գրաւէր . . .

— « Ի՞նչ պատմութիւններ, ըսաւ բար – կաճայթ չեշտով մը:»

Փուարօ ծուռ նայուածք մը ուղղեց :

— Շատ լաւ դիտէք, սովորական բամ – բասանքներ ձեր եւ Տիկին Լէյմնըրի մա – սին :

— « Մարդիկ ինչ սեւ հոգի ունին »:

— « Այնպէս չէ՞, ճիշդ չուներուն պէս , որոնք ամէն կարգի պղծութիւններ դուրս կը թափեն ճարակելու համար :

— Եւ դուք այս բոլոր ըսի – ըսաւները լո՞ւրջ կը նկատէք :

— Կ'ուզեմ որ զիս համոզեն ճշմարտու – Թեան մասին, պատասխանեց Փուարօ ծանր չեշտով մը:

(Շար.)

«ՅԱՌԱՋ»Ի ՅԱՋՈՐԴ ԹԻՒԸ

Լոյս կը տեսնէ կիրակի օր, Ծնունդի արձակուրդին առթիւ :

Սրահը թնդաց որոտընդոստ «կեցցէ» – ներով : Ժողովը փակուեցաւ ժամը 22·20–ին :

Ո՞Վ Է ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԸ

*Պ· Ռընէ Քոթի 71 տարեկան է, անկախ ծերակուտական Սէն – Ինֆէրիէօր Նա – հանգին, ծնած՝ Հավռ : Երեսուն տարիէ ի վեր իր ընտրողներուն վստահութիւնը կը վայելէ : Վարդապետ իրաւագիտութեան եւ փիլիսոփայութեան, ասպարէզը սկսաւ իբրեւ փաստաբան, 1902ին, իր ծննդա – վայրին մէջ : Զանազան քաղաքական պաշ– տօններ վայելելէ ետք, երեսփոխան ընտր– ուեցաւ 1923ին եւ անկէ ի վեր իր նահան– գին ներկայացուցիչն է իբրեւ անդամ Ազգ· Ժողովին եւ Ծերակոյտին : Վերա – շինութեան նախարար ընտրուեցաւ 1947– ին, Ռոպէր Շումանի գահլիճին մէջ : Այդ պաշտօնը վարած է երեք անգամ : Վեր– ջին հինգ տարիներուն կը վարէր Հանր– պետութեան Նորհռւրդին (Ծերակոյտ) փոխ – նախագահութիւնը : Մինչեւ չորք– շաբթի շատերուն անծանօթ էր : Քաղա – քական տեսակէտով միշտ չափաւոր եղած է : Նախապատերազմեան շրջանին վարիչն էր «ձախ հանրապետական» կոչուած խմ– բակցութեան : Ցետոյ միացաւ անկախ հանրապետական խմբակին որ աւելի պահպանողական է եւ որուն կը պատկանի նաեւ Պ· Լանիէլ : Ունի 2 ամուսնացած աղջիկներ տասը թոռնիկներով, որոնց մէ– կը միայն մանչ է : Շատ կը սիրէ երաժշ– տութիւնը, բայց ոչ՝ որպորդութիւնը, որ հանրապետութեան նախագահին ընկերա – յին պարտականութիւններէն մին կը կազ– մէ, աւանդաբար : Բարեկամներու շրջա – նակ մը կազմած է խորհրդարանին մէջ ուր ամէնէն բարեկիրթ մարդը կը համար– ուի : Իր նշանաւոր գործերէն մէկը եղած է բանթող բանուորներու պաշտպանու – թիւնը 1905ին, Հավռի մէջ : Իբրեւ փաս – տաբան մասնագէտ է սահմանադրական խնդիրներու եւ պատերազմէն առաջ իսկ կը պահանջէր վերաքննել 1875ի սահմա – նադրութիւնը :

× Նորընտիր նախագահը էլիզէի պա – լատը առաջնորդուեցաւ երէկ առտու ժա– մը 10·45ին, աւանդական հանդիսաւորու– թեամբ եւ ժամը 11·40ին ընդունուեցաւ Պ· Վէնսան Օրիոլի կողմէ : Ցետոյ պաշտօնա– կան սեղան մը սարքուեցաւ :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿ – ՈՒԻՆ ԹԷ Թղթատարական եւ ԹԷ օգնա– ւայլն սպասարկութեանց մէջ : Վերջին լուրերու համաձայն, կացութիւնը կայուն է Փարիզի մէջ, իսկ չարժումը թուլցած՝ գաւառի մէջ : Զինուորները ղրկուած են բոլոր կայարաններըը, թղթատարական կապոցներուն առաքումը ապահովելու համար : Հարիւր հազար թղթատարական պայուսակներ դիզուած են Փարիզի գլխա– ւոր կայարաններուն մէջ :

ԶԸՐՋԻԼ չատ կարեւոր տեսակցութիւն մը ունեցաւ Լոնտոնի խորհրդային դես – պանին՝ Պ· Մալիքի հետ, Ջէքըրսի վար – չապետական բնակարանին մէջ : Ժողով – ցութիւնը տեւեց երեք ժամ : Զըրչիլ ինք ուղղած էր հրաւէրը, եւ կը խօսէր մաեր – մօրչն, ծխախոտը բերանը եւ բաժակ ի ձեռին : Կ'ըսուի թէ դեսպանը Մոսկուա պիտի երթայ մօտերս, դեկուցում տալու համար այս կարեւոր տեսակցութեան մա– սին :

65 ՄԻԼԻՈՆ տոլարի ճոյլ ոսկի ղրկուե– ցաւ Լոնտոն, Ֆ· Միւթեան Ազգ· ղրա – մատունէն :

ԼԻՈՆԻ ծանօթ բժիշկներէն դնդ· Սի – մոն, որ կը դասուէր իբրեւ զոյ, հինգ տարի բանտարկութեան դատապարտուե – ցաւ, յետաձգումով :

2ՈՒԿԻՍ ՏԱՐԻ ԱՌԱՋ անհետացած եր – կու անգլիացի դիւանագէտներէն մէկուն՝ Պըրճըսի մայրը նամակ մը ստացաւ, Ծնունդի առթիւ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

ԼԻՈՆ·— Տէր եւ Տիկին Ճակոբ Ռուբէն– եան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ այս կիրակի առաւտան ժամը 10ին կաթո– ղիկէ եկեղեցիին մէջ (78 ռիւ Ռեպըլիք) հո– գեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի ի յիշատակ Պ· Մահուտ Արապեանի եւ իր այրիին՝ Տիկին Սրբուհի Արապեանի մահ– ուան առաջին տարելիցին առթիւ :

Իրենց յիշատակը յարգողներէն կը խնդ– րուի ներկայ ըլլալ :

ԱՅՍ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒՆ ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐ ԵՒ ՄՆԱՅՈՒՆ ՆՈՒԻՐԸ՝ ՁԵՐ ՍԻՐԵԼԻՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՁԵՐ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՅ ԿԱՄ ՕՏԱՐ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱԻ
LUC-ANDRE MARCEL -ի
GRÉGOIRE DE NAREK
et
ANCIENNE POESIE ARMENIENNE
(Ed. des Cahiers du Sud)
կոթողային հատորը

Գեղարուեստական մաքուր հրատարա – կութիւն, ուր հեղինակը ի վեր կը հանէ ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑիի հանճարը, եւ հա – մաշխարհային արժէքը հայ բանաստեղ – ծութեան : Գին՝ 1000 ֆրանք :

Դիմել՝ «Անդաստան»ի խմբագրու – թեան, տպ· Արաքս 46, Rue Richer, Paris

եւ «Ցառաջ»ի խմբագրութեան:

ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ ՕՐԸ

Ֆ· Կ· Խաչի Տէպինի մասնաճիւղը կը ծանչ Մանուկներու Օրը, Դեկտեմբեր 26, Շաբաթ իրիկուն ժամը 8·30ին Հ· Ց· Դ· Տան մէջ : Մասնակցութեամբ կրթ· մարմ– նին : Ակնուէա բոլորը պիտի փութան քա– ջալերել մեր փոքրիկները, եւ իրենք եւս պիտի ուրախանան լսելով անոնց զիղեցիկ արտասանութիւնները եւ երգերը մայրե– նի լեզուով եւ դիտելով տոհմիկ պարերը :

ՊԱՐԱՀԱՆԴԷՍ ՍԷՆԹ ԷԹԻԷՆԻ ՄԷՋ

Նոր տարուան միակ պարահանդէսը, կազմակերպուած Սէնթ Էթիէնի Նոր Սե – րունդի կողմէ, այս կիրակի ժամը 20·30– էն մինչեւ առաւօտ ժամը երկու, Ռէքսի չքեղ պարասրահը, 6 Ռիւ Փրէր : Մաս – նակցութեամբ հանրածանօթ ԹՕՄ ՄԻՔԻ նուագախումբին :

Եւրոպական պարերու ընթացքին հայ – կական բաժին մը եւ անակնկալներ :

Ճոխ պիւֆէ Մուտքը սովորական

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Ալֆորվիլի Ս· Պօղոս – Պետրոս եկեղեց– ւոյ անուան տօնին առթիւ՝ պիտի պատա– րագէ Փարիզի առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԻ Ծ·Վ· ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, այս կիրակի :

Ցաւարտ պատարագի՝ Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյս նո– ջեցեալ բարերարներու եւ պաշտօնէից յի – շատակին :

ՏՕՆԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑՑ

Պօմոնի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ 25 Դեկտ· Ուրբաթ Տօն Սրբոյն Սահ – փաննոսի, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 8, պատարագ 10 :

1 Յունուար ուրբաթ Կաղանդ առաւօ– տեան արարողութիւն ժամը 8, պատարագ ժամը 10 : (Շար·)

ՀԱՑ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵԿԵՂԵՑԻ

(Ծննդեան տօներու առթիւ)

25 Դեկտ· ուրբաթ, Ծնունդ·— ժամը 9·30ին ժամերգութիւն, 10·30ին ճայնա– ւոր պատարագ :

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի առաւօտ մասնաւոր հոգե – հանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հա – յոց եկեղեցիին (15 ռիւ Թան Կուժոն) ող – բացեալ

ԳԱՐԵԳԻՆ ՍԱՐԳԻՍԵԼԿԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ :

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները եւ բոլոր ընկերները :

×

Պ· Սահակ Մարկոսեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգստեանպաշ– տօն պիտի կատարուի իրենց հնոջ եւ մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԵՂՐԱՔՍԷ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆԻ

մահուան քառասունքին առթիւ, Դեկտեմ– բեր 27ին կիրակի առաւօտ, ժամը 11·15ին Իսի լէ Մուլինոյի Ֆրանսական Սէն Պոիս– նօ մատրան մէջ, 140 ռիւ տը լ'Եկալիթէ : Հոգեհանգստեան արարողութիւնը կը կա– տարէ Հայր Քիլէրճեան :

Կը հրաւիրուին ազգականները եւ բա – րեկամները ներկայ գտնուիլ այս արարո– ղութեան :

ԳՈՑԱՄԱՐՏ ՊԱՏԻ ՕՐԱՑՈՑՑԸ

Հրատարակութիւն Հ· Ց· Դ· Նոր Սե – րունդի : Գինը 200 ֆրանք :

Դիմել՝ Նոր Սերունդի անդամներուն, Բալուեան եւ Պարսամեան գրատուններըը :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Նկատի առնելով տպագրական ծախսե– րու, պետական եւ ընկերային տուրքերու ծանրութիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժ– մէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆ – ՈՒԱՐ ՄԻԿԻՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ – ՈՒԻՆՔ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ ԹԷ ՀԱՏԱՎԱՃԱ – ՌԻ ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻ – ՆԵՐԸ :

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵՒԷ ՎՃԱ – ՐՈՒՄ ՁԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ :

1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐԷՆ 1ԷՆ, ՆՈՐ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ

Ձեռէֆ հատը 12 ֆրանք :

ԲԱԺԱՆԵՑԻՆ·— Ֆրանսա եւ գաղթավայ– րեր տարեկան 3000, վեցամսեայ 1600 ֆր : *ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ·*— (Պելժիա, Անգլիա, Իտալիա, Գերմանիա եւն·) տարեկան 3500 ֆրանք : Ամերիկա 10 տոլար :

ՄԻՆՉԵՒ ԴԵԿՏ· 31 Կ'ԸՆԴՈՒՆԻՆՔ ՀԻՆ ՍԱԿՈՎ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐ, Ի ՀԱՇԻՒ 1954Ի, ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄԵՐ ԲԱ– ԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ :

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՍՏԵՓԱՆՈՍ ԱՐՔ·Ի ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Փարիզի Ս· Ցովհ· Մկրտիչ Եկեղեցւոյ մէջ այս կիրակի յետ պատարագի պիտի երգուի «Այսօր Դասք Հրեշտակաց»ը ի յի– շատակ Ս· Սահակեանոսի : Այս առթիւ հո– գեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի Նիկոմիդիոյ բազմավաստակ առաջնորդ Տ· Սահակեանոս արք· Ցովակիմեանի յի – շատակին : Արարողութենէն ետք Հոգա – բարձութիւնը կազմակերպած է ընդունե – լութիւն մը ի պատիւ Դպրաց Դասու, խորհրդարանին մէջ : (ԴԻՒԱՆ)

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ELMAS — SOLDES

(ՁԷՕՐՁԷՃԵԱՆ)

INNOVATION

կերպասի կտորներ կը ծախուին քէլոյով :

Հայրենակիցներ, ձեր շահն իսկ կը պահանջէ մէկ անգամ այցելել հա– մոզուելու համար :

92, Rue CURIOL, MARSEILLE
(Լա Փլէնէն մօտ)

1954Ի ԱՒԱՋԻՆ ԹԱՏԵՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ՅԻՇՈՂԻ ՅԱՏԿԱՆԻՇՈՎ

THEATRE D'IENA, 10, Av. d'Iéna
Métro IENA

Շաբաթ երեկոյ, 9 Յունուար, ժամը ճիշդ 20·45ին

Բազմաթիւ թատերասէրներու փափա – քին համաձայն ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը ներ – կայացնէ իր

ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ

Կատակերգութիւն երեք արար եւ ԱՋԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵՐԱՐ ՄԸ

Գաղութահայ դաւեչա մէկ արար Դերակատարներու ընտիր հոյլ մը՝ Տիկիններ՝ Լաթիֆեան, Ագնաւորեան, Օր· Էլիզ, Պ·Պ· Գմբէրեան, Եր· Գրիգոր– եան, Տիգրան Պողպատ, *ինչպէս նաեւ* Լա– թիֆեան եւ Գ· Տէրվիշեան :

Մուտք՝ 200 ֆրանքէն սկսեալ : Կեդրոն Գրատուն Բալուեան, 43 Ռիւ Ռիշէ :

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՇԱԻԻԼ·— Հ· Ց· Դ· «Արշալոյս» *խումբի ընկերական ժողովը՝ այս չաբաթ ժամը 21ին, սովորական հաւաքատեղին :*

ՆՈՒԻՐԱՏՈՒԹԻՒՆ·— *Շաթուէն բա– րեսէր Տիկին մը հազար ֆր· կը նուիրէ Ֆ· Կ· Խաչի Փարիզի մասնաճիւղին, 500 ֆրանք «Ցառաջ»ի բարգաւաճման, 500՝ «Ցառաջ»ի դրաչարներուն եւ հազար ֆր· հայ մայրերուն (այս վերջինը յատկացու– ցինք ծերանոցին) :* Ստանալ Ցառաջէն :

ԽՆԴՈՑՔ

ԼԻՈՆ·— *Բալուի Հաւաւ պիւղի Ուսում – նասիրաց ընկերութեան խնջոյքը տեղի կ'ունենայ 3 Յունուար, կիրակի ժամը 15էն 23, Ցոյներու սրահը : Առատ կերու – խում : Հաճելի անակնկալներ :*

Սիրով կը հրաւիրուին լիոնահայերը :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ· — Շաւիլ–Վիրօֆլէյէն *Տէր եւ Տիկին Պատրիկ Պետեան եւ զա – ւակները Տէր եւ Տիկին Արմենակ Պետեան եւ զաւակները եւ ընտանեկան պարագա – ները շնորհակալութիւն կը յայտնեն բոլոր անոնց որոնք անձամբ, նամակով եւ բա– րենպատակ նուիրատուութիւններով ցա – կակցութիւն յայտնեցին իրենց մօր այրի ՏԻԿԻՆ ԶԱՐԴԱՐ ՊԵՏԵԱՆի մահուան առ– թիւ :*

AGENCE DES MATHURINS
58, Rue des Mathurins, Paris(8e)
Tél· ANJ. 48 - 62
BOUTIQUES - LOCAUX COMMERCIAUX - APPARTEMENTS
PROPRIÉTÉS

ԼԻՈՆԻ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ
Ճ. ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ
246, Rue Vendôme, Lyon
20, Rue Villeroy, Lyon
Մեծաքանակ, կէս մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ

Ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէն– ներու ճոխ մթերք մը :

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԷՆ ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ
Այցելելով այս ծանօթ հաստատու– թիւնները ուր ամէնէն լաւագոյնը եւ ամէնէն աժանը պիտի գտնէք

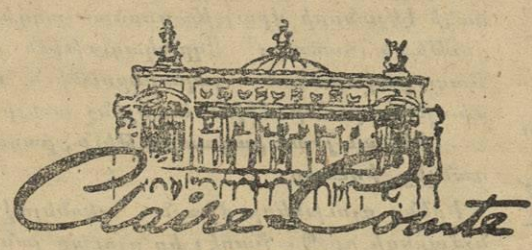
Սուրճ, ապուխտ, ձիթապտուղ, եր – շիկ, համեմներ, չոր պտուղներ, ըն – դեղէն, պահածոներ, անչուա եւ խաւեար :

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ

Սահիպողաբար կը փնտռուի յարկաբա – ժին մը 2 – 3 սենեակով եւ խոհանոցով վարձու :

Դիմել ՏԷՐ ՄԻՆԱՍԵԱՆ – ԳԵՒՈՆԵԱՆի, 45 ռիւ տիւ Փոէ Սէն Ժեռվէ կամ Ցառաջի վարչութեան :

Imp. Araxes - 46, Rue Richer, Paris (9e)

COUTURE

17, Bld. des Capucines
(Face au Café de la Paix)
★
Tél. : OPÉra 80 - 34
— 00 - 25

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ ԿԱՄ ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՆՈՐԱՁԵԻՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286

Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.

Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e

Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300

Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ԿԻՐԱԿԻ 27 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ • DIMANCHE 27 DECEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7254 — ԽՄԲԱԳԻՐ՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2665

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ՄԻՇՏ ՄԻԱԿՈՂՄԱՆԻ

•

Մինչ ճեպարանը անդարմանելի ա-ւերներ կը գործէ Ամերիկայի մէջ — ինչ-պէս այստեղ — Տիրան արք. «հրամայա-կան պահանջք մը» կը նկատէ «աստուա-ծաբանական ճեմարանի մը հաստատումը» այդ ափերուն վրայ :

Եւ ի՛նչ սրտառուչ պարզամտութեամբ . — » Մեր թեմին եւ մինչեւ իսկ ի պա-հանջել հարկին արտասահմանի թեմերուն պէտքերուն հասնելու համար» :

Ինչ վերը «կարելի ճեռնարկ մը » կը համարէր «մինչեւ իսկ բարձր կամ մինչնա-կարդ դպրոցներու հաստատումը հայա-շատ քաղաքներու մէջ» :

Ու կը յորդորէր , — «Անոր կարեւո-րութիւնը պէտք չէ անտես ընելով ականջի ետեւ նետենք» :

Բայց , իրեն համար հիմնականը միւսն է , «աստուածաբանական ճեմարանը » , իրրեւ «հրամայական պահանջք» :

Նոյն մտահոգութեամբ , ծխական դպ-րոցներու մասին խօսած տեղն ալ , յատ-կապէս կը ծանրանայ Կիրակնօրեայ Դպ-րոցներու վրայ , թելադրելով «աւելի հիմ-նաւոր եւ աւելի ընդարձակ «աշխատանք» կատարել , «լաւ չէնքերու , դիրքերու եւ ուսուցիչներու պատրաստութեան հա-մար» :

Բանդէմներ պիտի ըսեն թէ Տիրան արք. կղերական է եւ բնականաբար ամէնէն ա-ռաջ նկատի պիտի առնէ իր ասպարէզին թելադրած պահանջները :

Կը կարծենք թէ բաղդատաբար երիտա-սարդ առաջնորդի մը համար ներելի չէ այքան սահմանափակ ըմբռնում ունենալ իր պարտականութեանց մասին :

Կրօնաւորներ էին Ներսէս կաթողիկոս , Ներսէս Հայրիկ , Ներսէս պատրիարք եւ ուրիշներ , բայց ուժ ունեցան վեղարէն անդին ալ հորիզոն փնտռելու : Հաստատե-ցին կրթարաններ որոնց անունները և-րախտագիտութեամբ կը յիշուին մինչեւ այսօր :

Չենք դիտեր թէ իր փառաբանած կի-րակնօրեայ դպրոցները հայերէնի տա-րածման ալ կը ծառայե՞ն , թէ պարզապէս կրօնի դասերու եւ աղօթքներու յատկաց-ուած են , մեծ մասով անդլերէն :

Գալով աստուածաբանական ճեմարա-նին , ոչ միայն աւելորդ պերճանք է , այլ պիտի ծառայէ նոր դաստակերդ մը թրծե-լու , իրրեւ տեսակ մը ծռլարան :

Անգլեամերիկեան աստուածաբանու-թիւնը արդէն արտադրած է պատուելի-ներու բազմութիւն մը որուն մեծ մասը մեռաքսէ թելով մը կապուած է բուն ժո-ղովուրդին հետ :

Շատերուն աչխարհահայեացքը ամ-փոփուած է «Տիրոջը խօսք»ին մէջ , ինչ-պէս ընկոյզը իր կճեպին մէջ :

Կը վախնանք որ Ծրագրուած ճեմարան-ծռլարանին սաներն ալ դաստիարակուին միեւնոյն ուղղութեամբ , դառնալով տե-ղակ մը պաշտօնէութիւն , կաղապարեալ եւ անհաղորդ :

Տակաւին ինդիր է թէ ի՛նչ տրամադրե-լի ուժեր պիտի ունենան , վարելու համար այդ աստուածաբանական ճեմարանը ա-մերիկեան ահագնադղրդ ժխորին մէջ :

Տիրան արք. եւ իր դասակիցները ար-դէն իսկ ստեղծած են աստուածաբանա-կան ղպրոց մը — դաւանանք մը — որ խո-տոր կը համեմատի մեր իրական պա-հանջներուն հետ :

Ձմռոնանք «օրթոտոքս» առաջնորդին տեսակէտը՝ մայրենի լեզուի եւ ուրիշ հիմնական հարցերու մասին :

Ձե՞ն բաւեր Անթիլիասը եւ Երուսաղէմը եւ ուրիշ հաստատութիւններ , իրրեւ հա-մազգային դպրեվանք :

Ամերիկայի համար հիմնական պահանջ է աչխարհական , ոչ թէ աստուածաբանա-կան ճեմարանը : Եւ մէկէ աւելին :

Երբ լեզուն փրկուի , եկեղեցին ալ կը փրկուի : Շ.

ՆՈՐ ՆԱԽԱԳԱՀԻՆ ՊԱՇՏՕՆԸ ԿԸ ՍԿՍԻ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 16ԻՆ

ԱՑԺՄԷՆ ԿՈՒՍՈՒՄՆԱՍԻՐԷ ԲԱԶՄԱԹԻՒ ԽՆԴԻՐՆԵՐ

Պ. Ռընէ Քոթի , հանրապետութեան նոր նախագահը , իր պաշտօնին պիտի ձեռ-նարկէ յունուար 16ին , այսինքն ընտրու-թենէն մէկ ամիս վերջը , համաձայն սահ-մանադրութեան : (Ընտրական գործողու-թիւնը սկսաւ Դեկտ. 17ին) : Պ. Քոթի ըս-կսած է ուսումնասիրել նախագահական պալատին թղթածրարները : Մասնաւոր յարկաբաժին մը յատկացուած է իրեն , պալատին մէջ : Ազդ. ժողովը կը վերա-բացուի երկուշաբթի : Հաւանական է որ Պ. Վէնսան Օրիոլ Ռամպուլյէի փոխարէը-ուի եւ յունուար 1ին վերադառնայ , դի-ւանագիտական մարմնին չնորհաւորու-թիւնները ստանալու համար Նոր Տար-ուան առթիւ : Ամէն պարագայի մէջ , նա-խագահական պաշտօնի փոխանցումը տե-ղի պիտի ունենայ յունուար 16ին , իրիկ-ուան դէմ : Յաջորդ օրն իսկ Պ. Լանիէլ դասլիճին հրաժարականը պիտի ներկա-յացնէ , ինչպէս կը տրամադրէ սահմանա-դրութիւնը : Նախագահը կրնայ ընդունիլ կամ մերժել այդ հրաժարականը : Ամէն պարագայի մէջ , Պ. Քոթի կացութիւնը եւ խորհրդարանին տրամադրութիւնները պիտի ուսումնասիրէ մինչեւ այդ օրը : Այս առթիւ չատ մը տեսակցութիւններ տեղի պիտի ունենան հին եւ նոր նախագահնե-րուն միջեւ : Տեսակցութեան մը առթիւ Պ. Քոթի յայտարարեց .—«Յաճախ պիտի եր-թամ Էլիզէի պալատը , բայց կը նախընտ-րեմ իմ բնակարանս մնալ մինչեւ պաշտօ-նի ձեռնարկելս » :

Հանրապետութեան Խորհուրդը հպարտ է որ իր անդամներէն մին ընտրուեցաւ հանրապետութեան նախագահ : Նորընտիր նախագահը առաջին չնորհաւորութիւնը ստացաւ Ա.յդինհաուերէն : Պ. Քոթի Ծը-նունդի առթիւ հեռագիր մը ուղղեց Ամե-րիկայի ժողովուրդին , ջերմ բարեմաղ-թութիւններով : Աշխարհի ամէն կողմերէն չնորհաւորական հեռագիրներ կը տեղան նորընտիր նախագահին բնակարանը :

× Հինգշաբթի օր , Շան դ'Էլիզէի պա-լատին մէջ սարքուած ընդունելութեան առթիւ , Պ. Ռընէ Քոթի խօսքը ուղղելով Պ. Վէնսան Օրիոլի ըսաւ .

— « Պիտի չկրնամ հետեւիլ այն մեծ օ-րինակին զոր ինծի կը թողուք իբրեւ ժա-ռանգութիւն : Ծանր է եւ դժուարին՝ իմ պարտականութիւնս , որեւէ պատրանք չունիմ այդ մասին : Կրկին կը յայտնեմ մեծարանքս ձեզի եւ տիկին Վէնսան Օ-րիոլի : Ցիշեցիք վեհաժողովին նիստերը . ճիշդ է , քիչ մը երկար տեւեցին , բայց մարդկային է , բնական է որ վարանում-ներ տեղի ունենան : Բայց կազդուրիչ են միաձայն ծափերը որոնք կ'ողջունէին ոչ մէկ ընտրութիւնը , այլեւ Պ. Նեհրուն : Մնաց որ Փարիզի ժողովուրդին ջերմագին ընդունելութիւնը որուն կեցցէները կ'ե-թային նաեւ վարչապետին ընկերքին կարգ մը անխորժ յիշատակներ » :

Պ. Վէնսան Օրիոլ պալատին դանազան բաժիններուն վարիչները ներկայացու-ցած ատեն , երբ կարգը Ջուրերու եւ ան-տառներու վարչութեան տնօրէնին եկաւ , հարցուց նորընտիր նախագահին .

— Որքա՞ լ պիտի ըլլաք :

= Ոչ , պատասխանեց Պ. Քոթի , միայն մէկ անգամ որսի գացած եմ , այն ալ ա-նանց արտօնագրի :

— Հոգ մի ընէք , ըսաւ Պ. Օրիոլ , ես ալ Ռամպուլյէի դղեակին մէջ սորվեցայ եւ կ'ըսեն թէ դէշ նշանառու չեմ , քանի որ մարդ չսպաննեցի այդ միջոցին ...

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ թէ ըմբոստները ուժգին յար-ձակողականի մը ձեռնարկած են , յառաջ խաղալով դէպի Մեքոնկ : Իրենց նպատակն է կտրել Հնդկաչինի հաղորդակցութիւն-ները Սիամի եւ Ծովուն հետ եւ մեկուսա-նել Լաոսի ֆրանսական ուժերը :

ՄԱՂԹԱՆՔՆԵՐ ԾՆՈՒՆԴԻ ԱՌԹԻՒ

Դեկտեմբեր 25ի Ծնունդը ամէն կողմ տօնուեցաւ մեծ հանդիսաւորութեամբ : Օդը մեղմ էր Փարիզի մէջ եւ հարիւր հա-զարաւորները զաւառ զացին : Աւանդական Զարթօնքը (Ռեվէյյոն) անհամար բազմու-թիւններ հաւաքած էր ճաշարաններու , ըրօսարաններու եւ դիչերային կապելանե-րու մէջ : Գինները կը տարբերէին թաղէ թաղ , 1200 ֆրանքէն մինչեւ 15–20 000 :

Հանրապետութեան նորընտիր նախա-գահը , Պ. Ռընէ Քոթի Զարթօնքը (կամ Խթումը) անցուց իր բնակարանին մէջ (Ռէ տէ Ֆլէօր) , շրջապատուած ընտանի-քին անդամներով եւ տասը Թոռնիկներով որոնց մեծ մասը Հավուէն Փարիզ եկած էր արձակուրդը միասին անցընելու համար :

Նոյն հանդիսութիւնները կատարուե-ցան Եւրոպայի բոլոր երկիրներուն եւ Ա-մերիկայի մէջ : Պապը այս առթիւ աւան-դական ճառը խօսելով 18 կարդինալներու եւ աւելի 400 բարձրաստիճան կղերական-ներու առջեւ , աղաղարութիւն մը ուղղեց քրիստոնեայ դիւանագէտներուն , յանուն 400 միլիոն կաթոլիկներու : Ըսաւ թէ կա-րելի չէ ապահովութիւն հաստատել Եւրո-պայի մէջ առանց միացնելու ժողովուրդ-ները : Ճառը կը բաղկանար վեց հազար բառերէ եւ անթելի միջոցաւ տարածուե-ցաւ 23 լեզուներով , երեք օր իրարու վը-րայ :

Նախագահ Ա.յդինհաուերը ուրախութիւն յայտնեց որ «առաջին խաղաղ Ծնունդը կը վայելեն 1949էն ի վեր : Այս առթիւ յոյս յայտնեց թէ լաւագոյն օրեր պիտի տես-նեն , թէեւ աչխարհը տակաւին երկու մա-սի բաժնուած է : Եւ չնորհակալութիւն յայտնեց աստուածային բարիքներուն հա-մար : «Ինչպէս որ կրօնական հաւատքը հիմքն է ազատ կառավարութեան , նոյն-պէս աղօթքը անհրաժեչտ մասն է այդ հաւատքին» :

× Փարիզի մէջ օդը մեղմ էր , բայց ամ-պոտ , Լոնտոնի մէջ արեւ ծագած էր , ինչ որ անսովոր բան է տարուան այս եղանա-կին , իսկ Մոսկուայի մէջ առատ ձիւն կը տեղար եւ հազար մեքենաներ չարժման մէջ դրուած էին մաքրելու համար :

Մոսկուայի անթելը խօսելով Ֆ. Միու-թեան եւ Մ. Նահանգներու դործակցու-թեան վրայ , հաւատաց թէ «Նոր Տարին աքանչելի հեռանկարներ կը ներկայացնէ աեւական խաղաղութեան մը համար » : Եւ մաղթեց որ 1954ին զօրանայ երկու պե-տութեանց ժողովուրդներուն դործակցու-թիւնը , փարատելու համար պատերազմի վտանգը :

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ՄԷՋ

Ծնունդի առթիւ բացուեցան Իսրայէլի եւ Յորդանանի սահմանները , որպէսզի ուխտաւորները կարենան ԲեթղեհԷմ եր-թալ : Առաուն Իսրայէլէն հազար քրիս-տոնեայ Արաբներ անցան սահմանը : Կէս օրէն վերջ Իսրայէլ բացաւ Երուսաղէմ-ԲեթղեհԷմի հին ճամբան : 1948էն ի վեր Յորդանանի ձեռքն են Հին Երուսաղէմը եւ ԲեթղեհԷմը ; իսկ ճամբուն վրայ կ'իջ-նէ Իսրայէլ : Այս ճամբով ԲեթղեհԷմ դա-ցին նաեւ հիւպատոսները , ներկայ ըլլալու համար կէս գիչերուան լատինական պա-տարագին : Այս սովորութիւնը հաստատ-ուած էր հարիւրաւոր տարիներ առաջ , երբ Օսմ. կայսրութեան մաս կը կազմէր Պաղեստինը : Այն ատեն այդ երկիրը փոքր նահանգ մըն էր եւ հիւպատոսները դիւա-դիտական ներկայացուցիչներ կը հա-մարուէին :

× Վերջին պահուն Յորդանանի ոստի-կանութիւնը թոյլ չտուաւ որ հին Երու-սաղէմ մտնեն երեսուն չորիկներ եւ երկու մայրապետներ : Արդիլեց նաեւ 170ի սրա-յէլեան Արաբներու մուտքը , իսկ Իսրայէ-լի ոստիկանութիւնը ձերբակալեց սրաբ ուխտաւորներ որոնք դրամ կը փոխադրէ-ին Յորդանան : Յորդանան արդիլեց նաեւ Իսրայէլի խորհրդային դեսպանատան քարտուղարին մուտքը :

« ՕՁԸ, ԻԺԸ » — ԲԵՐԻԱ

•

ԳԵՏՆԷ ԳԵՏԻՆ ՅԼ ՁԱՐՆԵՆ

ԵՕԹԸ ՄԱՀԱՊԱՐՏՆԵՐԸ

Ֆ. Միութեան անթելը եւ բոլոր թեր-թերը կրակ կը տեղան Բերլայի եւ միւս վեց մահապարտներուն վրայ , որոնք դի-ակահարութեան Դեկտ. 23ին : Յաջորդ օրը Մոսկուայի անթելը կը ծանուցանէր .

— « Կուսակցութեան արթուն աչքը և-րեւան հանեց թշնամիները : Անոնք ձեր-բակալութեան , կաշկանդութեան եւ դատ-ուեցան : Խորհրդային ժողովուրդը խորին դայրոյթով իմացած էր ամբաստանապիրը որ կը պարզէր այս թշուառական դատա-դիրներուն ոճիրներուն մանրամասնու-թիւնները : Այն չարք մը խաչտառակ ո-ճիրները դոր գործեր էին այս այլասե-րածները այնքան երկար տաեն , ծածկելով իրենց իսկական դէմքը , կատարութեան եւ խոր զղուանքի զգացում մը կը ներչնչեն ամէնուն :

« Բերիա կոչուած օձը ծրագիրներ կը մնուցանէր իր իժի սրտին մէջ , իշխանու-թիւնը զրաւելու եւ դրամատիրութիւնը վերահաստատելու համար : Իր արբան-եակները հոս հնազանդ գործադրե-ցին իրենց պետին հրամանները եւ դիտնալով որ մեր ժողովուրդը որեւէ ա-ջակցութիւն չի կրնար տար իրենց , փոր-ձեցին աղաչնականութեան թունաւոր սերմերը ցանել , խռովութիւն ստեղծելու համար մեր երկրի ժողովուրդներուն եւ ռուս մեծ ժողովուրդին միջեւ :

« Այս անարգ փառամոլները կ'ուզէին մեր ժողովուրդներուն պարտադրել օտար տիրապետութեան լուծը եւ ազատ ապրե-լու հրճուանքէն զրկել մեր դաւակները — խորհրդային հզաչալի երիտասարդու-թիւնը : Սահման չունի այն տորմնութիւնը որ վարակած է իրենց ճղճիմ եւ վարձկան հոգիները , սահման չունին այն ոճիրները զոր գործեցին խորհրդային ժողովուրդին , կուսակցութեան եւ պետութեան դէմ : Բայց մարդկային կերպարանքի տակ ծածկուած այս վայրի անասունները խարուեցան իրենց հաչիւներուն մէջ , ինչ-պէս կը պատահի միչտ» :

Կառավարական պաշտօնաթերթը , «Իզ-վեստիա» , «միջազգային աչխարհակալու-թեան վարձկաններուն» ոչնչացումը կը նկատէ նոր ազատյայ մը խորհրդային պետութեան ուժին եւ կը հրաւիրէ ժողո-վուրդը «եւս մղել զրամատիրական պա-շարման թշնամական արարքները » :

× Կառավարութիւնը Դեկտ. 24ին հրա-տարակեց պաշտօնական ամբաստանագի-րը , որ կը ներկայացնէ Գերագոյն Ատեա-նին կազմը , եւ կը թուէ-ծօթը ամբաստան-եալներուն յանցանքները : Ժամանակին հրատարակած ենք այս պաշտօնագիրը , որ նորութիւն մը չի պարունակեր եւ որ ան-դամ մը եւս կը յիչեցնէ թէ բոլոր ամբաս-տանեալները խոստովանած են իրենց մեղ-քերը : Յետոյ յայտնելով թէ տրուած վը-ճիռները «վերջնական են եւ անվերաքննե-լի» , յատելուածով մը կը ծանուցանէ թէ մահապարտները գնդակահարուեցան Դեկ-տեմբեր 23ին :

ԳՈՐԾԱԴՈՒԼՆԵՐԸ ԿԸ ՇԱՐՈՒՆԱԿՈՒԻՆ

Թղթատարական վարչութեան կայա-բաններու եւ փոխադրիչներու սենտիքան առջի օր նոր ժոդով մը դումարելով որո-չեց գործադուլը չարունակել անսահման ժամանակով , մինչդեռ նախապէս պայմա-նաժամ դրած էին մինչեւ Դեկտեմբեր 25 :

Այս չարժումին դլուխն անցած են Աչ-խատանքի Դաշնակցութեան եւ Ինքնավար սենտիքաններուն անդամները : Միւս Մի-ութիւնները հակառակ են : Ընկերն պատ-կերը եւ կապոցները պիտի դիպչին կա-յարաններուն մէջ : Կը վախցուի որ ուրիչ մասնաճիւղեր ալ միանան չարժումին :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ՉՈՐՐՈՐԴ ԽՉԸ

•

« Ճառագ »ի չորրորդ էջին մասին է խօսքս : Այդ էջը՝ որուն վրայ ուշադրութիւն կը դարձնեն միայն մասնաւոր ընթերցողներ, մասնաւոր արժէք կը ներկայացնէ ինձի համար :

Այդ էջը Ֆրանսայի հայութեան ուղեկան կեանքին ճշմարիտ համապատկերն է : Հոն՝ ուր հաղուագէպ է որ հանդիպիլնք առեւտրական ծանուցումներու, կը գտնենք ամէն անգամ հայութեան սրտին բաբախումները, անոր բազկերակին հարազատ եւ կանոնաւոր զարկը : Հոն է որ կը ճարճատէ բոցը խարոյկներուն՝ զորս մեր գիտակից երիտասարդութիւնը կը վառէ Ֆրանսական հողին վրայ, կ'արծարծէ իր չունչովը, իր արիւնին ջերմութիւնը փոխանցելով անոնց կրակին : Հոն է վերջապէս որ մենք կը լսենք բոլոր այն կանչերը կարօտագին եւ սրտայոյզ՝ որոնք քաղաքէ քաղաք, գիւղէ գիւղ կը բարձրանան՝ հրաւէր կարդալով ճամբան մոլորածներուն, որպէսզի մատնանշուած տեղը հաւաքուին եւ սրբազան խորհուրդներով վառուած կրակին չուրջ ամէն ոք իր տեղը գտնէ : Հոն են ազնուապաշտօրէն եւ յաժառօրէն պահուած սուգերը, յիշատակները, արցունքն եւ ուրախութիւնը, խունկը ու գինին : Հոն է խաչը՝ զոր մեր սերունդը կրեց անտրտունջ դէպի անխմանալի զոզոթաները, եւ հայրենի տաճարնեբուն փլուզումէն ետքն ալ բերաւ տնկեց օտար հողին մէջ, յիշեցնելու համար համայն մարդկութեան որ ինքն է ամբողջ նուիրում, ամբողջ զոհաբերութիւն եւ անչէջ երկնային ճառագայթ՝ ոճիրներով եւ անիրաւութեամբ խաւարած երկրագունային վրայ : Հոն է սիւնաքի ամէնէն ողբերգական մէկ բեկորը իր անսահման ցաւերով ու հոգերով, իր տաժանակիր աշխատանքով, իր անմահ մշակոյթով :

Փորձեցէք յամենալ այս սքանչելի էջին վրայ, եւ պիտի տեսնէք որ չրջապատուած էք թատերական խումբէ մը, երգիչներէ՝ որոնք կոմիտասի ժառանգ ձգած գոհարները կ'ընծայեն ձեզի : Բանախօսներէ՝ որոնք ներշնչեալ խօսքին մէջէն արձագանգը լսելի կ'ընեն այն հոգեցունց եւ սրտագին ձայներուն՝ որոնք օր մը մեր ժողովուրդը ծառացուցին բռնակալ ուժերու դէմ : Դուք հոն պիտի գտնէք ամբողջ տեսիլքը արիւնավառ անցեալին այնքան բազմաթնակ նահատակներով եւ սուրբերով՝ որոնք տարագիր բազմութիւններուն վրայ թեւատարած կը հսկեն : Այս չորրորդ էջը կը թրթռայ կարծես վանականի մը ձեռքին մէջ սրբանուէր մագաղաթի մը նման : Անոր վրայ չերեք կան արցունքի : Անոր վրայ հսկումի դիչերներուն մոմերն են լացած : Բայց հոն կայ նաեւ Մասիսի ծիածանը՝ որուն տեսեռա-բիբ կը սպասեն յուսախնդիր աքսորեալները :

Ահաւասիկ Դաշնակցութեան Օրը Փարիզի, Ատնուվիլի, Լիոնի մէջ : Այդ Օրը ոգեկոչումն է լուսատիպար անուններու՝ որոնք մեր ցեղին ամէնէն վճիտ եւ ամէնէն լուսաւոր կերպարանքները կը յիշեցնեն : Այդ Օրը զարձն է ճանապարհէն՝ որուն վրայ լինկան մեր հերոսները, որպէսզի ցեղը կանգուն մնար եւ իր մոլեգին ձայնը բարձրացնէր աշխարհէ աշխարհ :— «Ես կ'ապրիմ դեռ, որովհետեւ ընտրեալն եմ Աստուծոյ եւ ինքն է անմահ» :

Մարսէյլի մէջ երեկոյթ մը սարքած է Խարբերդի «Եփրատ» Միութիւնը, ի նը պատճառ ուսանողներու : Հայ ուսանողը ե՞րբ չէ կարօտ եղած : Ցաճախ պատճառ մը հացով անցուցած է ամբողջ օրը : Երբեմն չէ գտած իսկ այդ կտոր մը հացը : Բայց իր մտքին հորիզոնները հրդեհուած են միշտ գաղափարներու կրակէն, եւ իր արիւնին իւրաքանչիւր կաթիլին մէջ չոգացած է անչէջ կայծ մը երազի եւ գեղեցկութեան :

Ահա նաեւ Բաբերդցիները՝ որոնք ծրագրած են հրատարակել Բարգէն քահանայ Ալանեանի «Բաբերդի եւ չրջանի պատմութիւնը» : Այս պատմութիւններուն չընորհիւ միայն գալիք սերունդները հարազատ ծանօթութիւնը պիտի ստանան իր սպառ կորսուած մեր գաւառներէն՝ ուր կեանքը իր ամէնէն լուսագեղ ծիածանը կը կապէր հայրենի երկնքին մէջ : Այս էջը-րուն մէջէն վաղուան Հայը պիտի հասնի այն հրաչքի աղբիւրներուն՝ որոնց ջուրէն մեր չքնաղ հարսները իրենց կուժերը լեցուցին ամէն կաղանդի առաւօտ, երբ ձիւնին արցունքը ոսկիի կը փոխուէր :

Մարդուն ոճիրը արիւն հոսեցուց այդ աւերէն :

Իսիի մէջ կապոյտ Աչը խնջոյք մը կուտայ ի նպաստ իր դպրոցին : Օտար հողին վրայ հայ դպրոցը փոթորկայոյզ ծովի մը խուժերուն մէջ բարձրացող փարոսին կը նմանի : Առանց անոր լոյսին՝ Հայուն նաւը չի հասնիր խաղաղութեան ափունքը : Բանի՞ հատ կան այդ փարոսներէն Ֆրանսայի մէջ : Բազմաթիւ չեն փրկութեան այդ ջահերը : Կը դասաւանդուի հայերէնը ամէնուրեք՝ ուր խումբ մը Հայեր կ'ապրին : Դասարանը չատ անգամ տունի մը մուտքի սրահն է՝ ուր հազիւ չարժելու տեղ կ'ըլլայ, կամ խոհանոցը՝ ուր հայ տղաքն ու աղջիկները կուգան աչխարհի ամէնէն դեղեցիկ, ամէնէն հարուստ ոսկեղինիկ լեզուն սորվելու :

Իսկ անոնք որ կը դասաւանդեն, ինձի համար սուրբի կերպարանք ունին : Անոնք Թարգմանչաց ժամանակէն որ ոսկեզարը տեղծեց, սերունդէ սերունդ մեղի հասնող աչակերտներն են Սահակի եւ Մաշտոցի : Անոնց սրտին եւ մտքին մէջ անչէջ մնացած է այն կրակը՝ որ դարեր առաջ Մեսրոպի հոգիէն բռնկեցաւ ու դեռ մինչեւ այսօր կը ճարճատի : Երբեմն մարելու մօտ կ'ըլլայ, տեղ տեղ մոխիրին տակ հապիւ պլպլուն կայծերով, բայց կը տեսնես որ յանկարծ բոց կ'արձակէ եւ խարոյկի մը սաստկութեամբ կը լուսաւորէ չուրջը :

Այս ամէնը իր հարազատ պատկերով կը տեսնենք «Ճառագ»ի չորրորդ էջին վրայ : Դեռ կայ «Իրերօգնութեան Միութիւնը » որ ունկնդրութեան կը հրաւիրէ Հայաստանէն նոր հասած ձայնագրնակներու : Հայ երգին կարօտը անբաժանելի մէկ մասը է եղած մեր հոգիին. մեր սրտին անբուժելի արիւնահոս վէրքը : Լացեր ենք անդուսպ յուզումով, ամէն անգամ որ լսեր ենք Կոմիտասը՝ որ ցեղին սրտին ամէնէն խորունկ ալքերէն փրցուցեր հաներ է անկորնչելի մարգարիտներ ,երգեր : Հայաստանի երգեր : Մռունչը արծաթաչող ջրվէժներուն : Մրմունջը պղտոր դետերուն : Աստուածախօս ծառերուն ձօսափը : Ահա ոսկեծուփ հասկերը կը կոհակին հովին մէջ : Ահա սարէն կ'իջնէ հովիւը սրինգը բերնին :

Ամօթխած հարսն է բոսոր կուժը լեցուցեր հայրենի աղբիւրէն : Տղուն քունն է փախեր ու մայրը օրօրի'երգէ .—«Քնիր,ախ բալիկ» :

Բայց կայ նաեւ Փարիզի մէջ Սիփան Կոմիտաս երգչախումբը : Կը խորհիմ թէ ամէն անգամ որ հանդէս մը սարքուի անոր կողմէ, տարագիր բազմութիւնները կը փութան հոն : Որովհետեւ ոչ մէկ բան մեղ հայրենիքին կը չղթայէ այնքան յուզումով եւ զօրութեամբ, որքան երգը : Երբ կը բարձրանան ձայնի ալիքները, մեղ կ'առնեն իրենց յորձանքին մէջ, այլեւս կարելի չէ դիմադրել, այլեւս մանկութիւնը, հօ-րենական տունին պատկերը, բակին մէջ-տեղը հսկող ծառը, աղբիւրը, դրացի տան երդիքը, պատերը ոսկեզրող իրիկուան արեւը, չաբաթ օրերու մխացող խնկամա-նը, մեր մեռելները, այս ամէնը, ամէնը կը խուժեն մեր վրայ, կը պարուրեն մեզ իրենց կախարդական ու ցաւագին աչխարհին մէջ :

Ահաւասիկ ամբողջ ժողովուրդի մը կուրծքին հեւքը այս էջին մէջէն մեղի հասնող՝ մրրկաչունչ սաստկութեամբ :

Խորհուրդը կ'ամբողջանայ « Վալանսի եկեղեցիին օծումովը» : Ձեմ տեսած գոյն : Բայց անչուշտ որ գոհար մըն է ինչպէս Փրատոյինը ,ինչպէս Գահիրէի Ս. Գրի-գոր Լուսաւորիչը : Անին քանդեցին, բայց անոր գեղեցկութեան ծնունդ տուող ոգին մնացած է անմահ եւ կը ճառագայթէ ի սփիւռս աչխարհի :

Ինչ հրաչք է որ տեղի կ'ունենայ հոն , Ֆրանսայի մէջ : Մեր ժողովուրդը հալածական, փախչելով ահաւոր փոթորիկնե-րու առջեւէն՝ եկեր հաստատուեր է այս հողին վրայ :

Մեղք պիտի ըլլայ, եթէ որբերու, այ-րիներու, տանջահար մարդոց այս սե-րունդին յայտորդը չդիտնայ անոր ճշմա-րիտ ժառանգորդը հանդիսանալ :

Բայց յուսահատական չէ պատկերը՝ ո-րուն ականատեսն ենք այսօր : Հայրենի ա-կունքին կրակը չէ չիջած : Ձայն կ'արձագանգեն բոլոր անոնք որ կը հաւատան միշտ մեր ցեղին ոգեկան արժէքներուն : Անոր առջեւ կուգան ջերմանալ, ձմրան բուքին, ծերերն ու մանուկները : Անոնք որ հէք-եաթ կը պատմեն եւ անոնք որ հէքեաթնե-րուն մէջ ծնած վիչապներուն եւ եղնիկ-րուն սիրովը կը կախարդուին :

Ներկայացուցի ձեզի չորրորդ էջը : Ցա-ռաջի հրաչալի էջը : Ամէն անգամ որ նայուածք մը նետէք անոր վրայ, անդիմադրելի բան մը՝ որ թէ կարօտ է, թէ կսկիծ, թէ աղօթք, թէ սրտայոյզ աքանչացում, պիտի թափանցէ ձեր հոգիէն ներս, եւ պիտի հաւատաք որ մեր ցեղը, մինչեւ իսկ օտարութեան մէջ, կրցած է ստեղծել իր հարազատ հայրենիքը :

ԱՐՍԷՆ ԵՐԿԱԹ

ԿԱՂԱՆԴ ԵԿԱՒ ԱՑՆ ՏԱՐԻՆ

•

Կաղանդն եկաւ այն տարին, բարեւ տուաւ թոնիրին, ըսաւ, «— Թոնիր ի՞նչ կ'ընես» : Պատասխանեց .— «Կ'երազեմ ես , քան դի այսօր, մեր հարսերը աղուոր ու վէս՝ պիտի թրխեն լաւաչները կակաչի պէս» :

Ես ու՛ քոյրս, խմացանք որ՝ կաղանդն եկեր ճամբաներէն հեռաւոր ու մեզ բերեր կաղանդչէքները բիւրաւոր, ու ժպտադին, ելանք տանիք միասին, ես՝ տրեխներ հագայ մեր ծեր պապիկին, մինչդեռ քոյրըս՝ դլխուն ձգած քողը հարսին, վըրայ ելաւ բուխերին . . . :

— Եղբայր, հընէ, Մասիս լեռը կը տեսնեմ, անոր չունչին ու մեծութեան հովն կ'առնեմ :

— Քոյրիկ, լաւ է, Մասիս լեռը միշտ մերն է, մեր պապերու եւ մեր երկրի աստուածափառ կոթողն է, մեր պատմութեան արշալուսաւած նախադուռ ,մեր հաւատքի, հանդանակի պատդամը կուտ :

— Նայէ ու տես, բարձրը ու վէս՝ ինձ կը դիտէ դուրդուրալից մեծ հօր մը պէս, ինձ կը խնդայ, չուրթ կը չարժէ, ինձ հետ խօսիլ կ'ուզէ կարծես :

— Մասիս մեր հին, Մասիս սրբայ՝ մեր երազին, ձիւնէ թագը դրած գլխին՝ պահակ կեցեր մեր աչխարհին, որ չըլլայ թէ՝ վատ թշնամին, իր նեան նետ Հայոց ազգին . . . :

×

Կաղանդն եկաւ այն տարին, բարեւ տուաւ ալիւրի յաղթ ամբարին եւ անոր մէջ հանգիստ պառկած Հայոց ժամու նչխա-րին . . . : Ըսաւ.— « Ալիւր, ժամու նչխար, ինձի ըսէք, ինչպէ՞ս էք» : Անոնք բսին.— « Մենք՝ լաւ ենք չատ, մեզմէ մէկը հաց է օրհնեալ, իսկ միւսը՝ Հայու ժամուն խորհուրդ խորին աւանդափառ » :

Ես ու քոյրս լսեցինք այս խօսակցութիւն, մեր սրտին մէջ ծաղիկ բացաւ բերկրութիւն, եղանք թիթեռ, եղանք թռչուն թռուբռուն, վեր բարձրացաւ քոյրըս ծայրը թրթռնիին, մինչ մընացի տակը ծառին, աչքըս յառած երկինքին :

— Ի՞նչ կը տեսնես, քոյրս Արշալոյս :

— Նորէն Մասիս, նորէն Մասիս, պատկառազդու՝ կը դիտէ դիս, Մասիս հագած ճերմակ չուրչառ, գլխուն դըրած թագ ձիւնափայլ՝ կ'օրհնէ մեր տունն, մեր սեղանը մաչած բայց հնափառ, մեր բուխերիկը ոսկեմատեան, մեր տանիքը՝ բեմ բարութեան, անկողիններն մեր սրբազան , հաց տաչտը՝ ժպտաբերան, թոնրի մոխիրն ու ածուխն, մեր հարսերը, պապիկն ու մամ, մեր կան չկան, բայց եւ արդար ու դիւթական :

×

Կաղանդն եկաւ այն տարին, բարեւ տուաւ հին ու խոնջած ճրագին, ըսաւ. — « Ճրագ, ի՞նչ կ'ընես» : Պատասխանեց .— « Հայրենի տան լոյս կուտամ ես, երբ գիչեր է, մութը կ'իջնէ կուպրի պէս» :

Ես ու քոյրըս, Արշալոյս, ունկնդրեցինք անոնց խօսքերն քաղցրանուչ, ու տեսանք որ, բերան բերնի եւ ղողչ՝ պաղ կուտային, պաղ կ'առնէին ըղճագին, սէրն կը հոսէր բարկումն թոնրին, մինչ մեր պատերն՝ ծուխէն սեւցած, մեր գերան-ներն՝ սեւեր հագած, իրարու հետ աչք կ'ընէին եւ անառակ այս սէրին դէմ կ'ընդվզէին :

Մենք՝ մանկութիւն, քոյր ու եղբայր՝ մենք բերկրավառ երջանկութիւն, մեր ապրումին մէջ խառնեցինք յանդգնութիւն, յետոյ քիչ մ'ալ ինքնահաւան զուարթութիւն, մենք վազեցինք դէպի ամբրոցն հայրենի տան, Արշալոյսն՝ եւաւ վրան, կատար նստաւ ծխի նըման :

— Եղբայր, դիւղը պառկեր ահա ձիւնեբուն տակ, իսկ տուները իրար եկած, խօսքերով տաք՝ ղըրոյց կ'ընեն, կ'ընեն կատակ, մեր բուխերիկն գաղտագողի մըտիկ կ'ընէ, չըլլայ Սրբուհին, այս դիչերն իսկ Սեւ Չամոյի հետ նչանուի :

— ինչ լաւ, քոյրիկ, աղօթենք որ՝ մեր գիւղն բարի, չմնայ երբեք առանց պարի, նչանտուքի եւ հարսնիքի, գեաերու պէս գինին հոսի, գիւղը բոնէ կանչը սիրոյ եւ հինայի :

— Ձմեռն՝ ձիւնէ գլխարկ դրեր, մէն մի տունին կուտայ ողջոյն, մինչ երդերէն կը բարձրանայ թոնիրներու ծուխերուն սիւն, բոյրը առած լաւաչ հացին՝ զայն կը տանի վեր, Աստըծուն . . . :

— Օրհնեալ ըլլան մեր աչխարհի ձմեռն ու ձիւն, անոնք են որ՝ կը պաչպանեն ու ձիւն, անոնք են որ՝ կը պաչպանեն ծիլն սերմերուն, ու դեռ՝ հողին կուտան ծիլ՝ ոյժ եւ թէ՛ հըզօր մայրութիւն, ա-ռանց անոնց՝ մենք հաց չունինք, ոչ աչ տպրում՝ հոս ու երկինք . . . :

— Գիւղէն մինչեւ ժամուն մեծ դուռ, բըռներ հացին սրբազան բոյր, լուսարարը տէրտէրին հետ՝ ժամէն եւաւ, չուրթին վրայ՝ աղօթքին սոյլ . . . :

— Բոյրը հացին, ծուխը, խունկին, ժամէն խուժող գեան յորդառատ չարակա-նին՝ թող միշտ հոսին, թէ ցերեկին, թէ գիչերին, մըտնեն մեր գիւղ աւանդածին, հմայքն հիւսեն անմահութեան, որ ապրի Հայն, անպարտասուն՝ դիմէ դէպի իր ապագան :

×

Կաղանդն եկաւ այն տարին, պապաւ այոտը պապիկին, ըսաւ.— « Պապիկ, ի՞նչ կ'ընես : Պապիկն ըսաւ.— « Կը մսիմ ես, ատոր համար, կըծկըտեր եմ Թոնրի չուրթը հաւաքի պէս, ամէն իրիկուն, կեանքիս օրերն կը համրեմ ես, եւ ամէն օր՝ օր մը պակաս կը գտնեմ ես, իմ երէկուան համբածէս» :

Շատ ցաւեցանք, քոյր ու եղբայր, պապիկն ծեր էր, անոր արեան եւ մխին մէջ՝ մահուան հով կար, անոր աչքին լոյսն ազօտ էր, մորթը հողի գոյն առած էր, չուրթին վրայ՝ կեանքը յոգնած, Աստուծոյ զէմ գանգատ կ'ընէր . . . :

Քոյրըս եւաւ ջուրի հորին կափարիչին վրայ քարէ, այնտեղ կեցաւ աչքը լեցուած արցունքներէ, գիտեց իր չուրչ, լեռներ , ձորեր, գերեզմնատուն, ձիւնի եղուրչ, տեսաւ որ հովն ձեռքը բըռնած ձիւնեղէն մուրճ՝ կը հարուածէր վայրագօրէն պատերն գիւղին, ժամուն տանիքն, տունն եբէկեղին, եւ ծառերը կողկողային՝ զերթ սըգաւոր կին, կուրծք կը ծեծէին եւ կուլային :

Ըսի.— « Քոյրիկ, ի՞նչ կը տեսնես » : Ըսաւ.— « Եղբայր, գիւղին չուրչը ,ձեանքը մեռեր, մեր սուրբ ժամուն աղանձներ՝ փախուստ կուտան, կ'աճապարեն որ չուտ հասնին իրենց բոյներ . . . :

— Քոյրիկ, մաղձէ, որ պապիկը ուժով մընայ, մահուան հովին ու ցուրտին դէմ պայքար մղէ ու դիմանայ, ապրի մեղ հետ, Թոնրի մօտիկ հայրենի տան եւ մանկական առօրեայի մեր բերկրութեան, երբեմըն ալ բերան բանայ, օրհնէ մեր տունն, ալիւրն ու հաց, օրհնէ Թոնիրն , մոխիրն առկայծ, մեր հարսները խոնարհ ու ցած, մեր տնեցին արդարամիտ, մեր մանուկներն աղուոր ու կիրթ, թող չը պակսի ձէթն ճրագին, թող չը մարի կըրակն Թոնրին, չանհետանայ սերունդը մեր զերդաստանին :

×

— Դէհ, ալ բաւ է, իջիր բարձրէն, երթանք մեր տուն հող – հողաչէն, Թոնիր վառէ, հաց թխէ դուն, մինչ աչխատիմ ես օրն ի բուն, ալիւր բերեմ, ալիւրին հետ՝ արդարութիւն . . . :

Դէհ, վար իջիր, հորի քարէն, երթանք մեր տուն արարչաչէն, հող – ճրագին պատրոյգն երկար պատրաստէ դուն, մինչ ես բերեմ ձէթը յըստակ ու պըսպղուն, եւ ձէթին հետ՝ խաղաղութիւն . . . :

Ըսի, իջիր, երթանք մեր տուն, որ բարձր է քան աստեղատուն, երթանք, մըտնենք մեր երկրաւոր արքայութիւն, ուր հայր, մայր կայ, ուր պապիկ կայ , հարսեր խընդուն ու փեսաներ արդարատուն, կեանք կը բանին առէջներով մեր բարքերուն . . . :

Երթանք, քոյրիկ, իմ սիրասուն, մեր հօր տունին սէրէն ծընած կախարդ թըռչուն, դուն՝ բուրդ մանէ առաւուընէ մին – չեւ իրկուն, իսկ ես՝ գէնքս ուսիս դըրած, չրջիմ լեռներ մեր յաղթապանծ, արեամբ հիւսեմ Ազատութիւնն մեր սպասած . . . :

ՍՕՍ – ՎԱՆԻ

29 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻՆ

Ուրախ ու զուարթ, տօնն է մանուկին,
Գացէք իրենց հետ աւցրնելու զայն
Ֆրանսահայ Կ. Խաչին հետ :

ԱՆՑԵԱԼԸ ԵՒ ԱՊԱԳԱՆ

★

ԽՄԲ.— Ահաւասիկ ամփոփումը այն փրանսերէն ճառին զոր կարդաց վարդ ակադեմիային անդամը, Պ. Գ. Սայապալեան, Մարսէյլի մէջ, Մշակոյթի օրուան առթիւ.—

... Ի՞նչ մռայլ եւ բիրտ անդիտակցութիւնը է ձերինը, տիկիններ եւ պարոն – ներ, որ ապագայի մասին կը խօսիք հանդիսաւորապէս, դուք որ միանգամ ընդ միշտ ժխտած էք անցեալին պատգամները եւ ներկային ուրիշ մտահոգութիւն, ուրիշ խղճ չունիք եթէ ոչ տենչ նիւթական բարօրութեան :

Բայց՞ծ էք արդեօք հայ հեղինակի մը դիրքը: Զգացա՞ծ էք արցունքի հեղեղը ձեր աչքերուն մէջ, կարդալով Դանիէլ Վարուժանի «Կարօտի նամակը», բանաստեղծութիւն մը մէկ հատիկ, որ խռովիչ է եւ իր նմանը չունի: Կամ արդեօք յափըշտակուած չէ՞ք բարձրաձայն կարդալով Զապէլ Ասատուրի հոյակապ տողերը նը – ւիրուած մայրենի լեզուին : Ոչ, այնպէս չէ՞: Գիտէք թէ ինչ ոճիրով կը ծանրա – բեռնէք ձեր եւ ձեր զաւակներուն ուսերը հանդէպ մաքին, եւ ինչ չմարեցուցիչ թեթեւութեամբ կը խօսիք ապագայի մասին, որովհետեւ ապագան հեռու է, եւ անոր հանդէպ որեւէ պարտականութիւն չէք զգար :

Նահանջականութիւն եւ յոռետեսութի՞ւն: Բայց դուք էք, սիրելի հայրենա – կիցներ, որ կը դարբնէք զայն ձեր առօր – եայ կեանքով, ձեր կատարեալ անտարբերութեամբ : Կարելի է խուսափիլ սովէ, տարագրութենէ, ջարդերէ, վերաչինել քանդուած յարկ մը, սակայն մարդ չի կրնար պայքարիլ, թշնամիի մը դէմ որ ոչ ձեւ ունի, ոչ դէմք, զոր չի կրնար բռնել ձեռքերուն մէջ, ոչ ալ խեղդել իր մատ – ներով .—

Գիտակից եւ կամաւոր զաւեշանութիւ – նը մեզի լայնօրէն կը չռայլեն մեր թշնամիները եւ բարեկամները , յաճախ սերտօրէն միացած: Անդիտակից զաւեշանու – թիւնը ձեզմէ կուգայ տիկիններ եւ պա – րոններ, մանաւանդ ձեզմէ, երիտասարդ Հայեր որ ինծի կ'ունկնդրէք երեւութա – կան ուշադրութեամբ: Բայց արդեօք կ'ըմբռնէ՞ք այնպէս ինչպէս ես պիտի ու – զէի որ ըմբռնէիք:

Դուք որ կը պատկանիք մեծ ազգի մը ե – րիտասարդութեան, ֆրանսական սքան – չելի ազգին որուն եղբայրական ընդունե – լութիւնը մեզի կը ներշնչէ հազար երախ – տագիտութիւն, արդեօք գիտակցութիւնը ունի՞ք ձեր պարտականութեան, ձեր ջերմ եւ խղճամիտ բաժինը բերելու ֆրանսա – կան մշակոյթին, ճոխացնելու եւ զեղեց – կացնելու համար ձեր երկրորդ հայրենի – քին հարստութիւնը, եւ արդարմօրէն ծա – ռայելով հանդերձ ձեր զժբախտ հայրե – նիքին :

Ամէն տարի ֆրանսայի զանազան քա – ղաքներու մէջ կը կազմակերպուին դրա – ւոր ցուցահանդէսներ, որոնց նպա – տակն է ի յայտ բերել անոնց որ ուրիշ տեղերէ կուգան թէ ժողովին դումարուած նահանգը ինչ ունի արժանի ճանչցուելու իբրեւ զեղարուեստական, գրական եւ ժո – ղովրդական բանահիւսութիւն :

Չէ՞ք կրնար դուք ալ ուսումնասիրել մեր բանաստեղծները, գրագէտները, եւ խորհողները, Ֆրանսացիներուն յայտնե – լու համար ինչ որ կայ մեծ, զմայլելի , երբեմն ալ հրաշալի՝ հայկական գրու – թեանց մէջ :

Պ. Ժան Պալար, զոր հաճոյքն ունիմ ողջունելու հոս իբրեւ անօրէն Ֆրանսական ամէնէն կարեւոր մէկ պարբերաթերթին եւ իբրեւ մեծ բարեկամ մը հայկ. գրականութեան, ցոյց տուաւ Բահիէ տիւ Սիւտի մէջ իր տաղանդաւոր աշխատակցին Լիւք Անդրէ Մարսէլի հետ, թէ մեր խոնարհ եւ վշտագին Գրիգոր Նարեկացիի հանճարը համաշխարհային չափանիշով, հաւասար է ամենամեծ հանճարներուն: Մեր հին եւ նոր բանաստեղծներուն գործերը նոյնքան դեղեցիկ են, յանկուցիչ եւ յուզիչ որքան օտար լաւագոյն քնարերգակներուն գոր – ծերը :

Իրրեւ հիմք ունենալով հաւատարմու – թիւնը եւ հաւատքը — ամուր սիւները ա – մէն տեսակ բարոյական հաստատութեան — հայկական գրականութիւնը, որ անած է զարաւոր աւանդութիւններով, եւ նուի – րագործուած մեր մարտիրոսներու արիւ – նով, կը ներկայացնէ ծանրութիւն մը , մաքրութիւն մը, խորութիւն մը որոնց խստամբեր եւ խրոխտ հմայքը կախար – դանքի մը տպաւորութիւն կը գործէ :

Պէտք է խօսիլ նաեւ հայկական երաժշտութեան մասին, մասնաւորապէս յիշատակելով մեր վեհ չարականները որոնց անբաղդատելի յուզական զօրութիւնը մի – եւնոյն հիացումը կը պատճառէ թէ հեթա – նոսին եւ թէ քրիստոնեային : Հարկ է խօ – սիլ հայկական նկարչութեան, նշանաւոր ճարտարապետութեան մասին, քանի որ մեր ժողովուրդին ստեղծագործ հանճարը զերազանց բարձունքի մը հասած է ամէն ասպարէզի մէջ, խօսիլ միշտ միեւնոյն ժամանակ, անյեղլի լրջութեամբ, որ Ռընէ Կռուսէի բնորոշ կուտայ թէ «այս անբակտելի ոգեկա – նութիւնը, ամբողջ Հայաստանն է » :

Ցիշեցէք, երիտասարդներ եւ երիտա – սարդուհիներ թէ դուք չառաւիղն էք ժո – ղովուրդի մը որ Ջորջորդ դարէն արդէն յարեցաւ քրիստոնէութեան, որ օժանդա – կեց Խաչակիրներուն, եւ որ երկար ատեն, թշնամի զօրաւոր ցեղերու մէջեւ, դարձաւ քրիստոնէական քաղաքակրթութեան միջ – նաբերդը Ասիոյ մէջ: Ինչպէս որ անհատի մը մտաւոր եւ բարոյական արժէքը երջիք – ղիքական փարթամութեան մէջ չէ, նմա – նապէս ազգի մը հոգեկան մեծութիւնը կախում չունի իր թուական կարեւորու – թենէն: Դուք մինչեւ իսկ մասնաւորաբար հպարտ պէտք է ըլլաք պատկանելով ժո – ղովուրդի մը որ թէեւ փոքրաթիւ մնացած է տեւապէս կոտորակուելով, հակառակ իր առնական քաջութեան որ դժբախտա – բար ոչինչ կրնար ընել թիւի վերադան – գութեան դէմ, ծնունդ տուաւ այնպիսի մարդկային արժէքներու եւ իր լաւագոյն տեղը կը գրաւէ աշխարհի նուիրապետու – թեան մէջ :

Սակայն հպարտութիւնը արժէք ունի միայն այն ատեն երբ կը հիմնուի չօչա – փելի, դնահատելի, անժխտելի փաստերու վրայ: Դուք այդ փաստերը պիտի գտնէք ձեր նախնիքներու ձգած մշակոյթին մէջ: Դուք պարտաւոր էք սիրել այդ մշակոյթը եւ ծանօթացնել անոնց որ դեռ չեն գիտեր :

Այսպէս, երկարելով ձեր մէկ ձեռքը դէպի անցեալը եւ միւսը դէպի ապագան, դուք պիտի ապահովէք, երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ, տեւականութիւ – նը քաղաքակրթութեան մը որ ձերն է, որ պիտի կազմէ ձեր զերարժէն սփոփանքը եւ զերագոյն հպարտութիւնը, երբ հասուն տարիքի մը հասնիք եւ ըմբռնէք թէ բացի ուշադիր եւ եղբայրական ուսմունքը մը՝ մարդուն քայլերը որ եւ է հետք չեն ձգեր :

Գ. ՍԱՅԱՊԱԼԵԱՆ

ՍՊԱՍՈՒՄ

Իջաւ կրկին գիշերը ծով ,
Ամայացաւ ծառուղին ,
Ու մնացին մտամոլոր
Գետակն անխոնջ եւ ուռին :

... Իսկ մերձակայ ապարանիսում՝
Խռովայոյզ ու մոլար ,
Խոկումներով մենակ , անխուն
Այն աղջիկը սիրագար ,

Լոյս է վառում , կանչեր փոխում
Կարօտակէզ ու անծիր ,
Ինքն իր լոյսի շուրջը ճախրում՝
Սպասելով սիրածին :

Ո՛հ , չի լսում · եւ այս գիշեր
Յոյսի ոչ մի ոտնաձայն ,
Յառնում են լոկ տխուր յուշեր ,
Գիշերուան մէջ լռելեայն ...

Գ. ՇԻՇԵՌՆԱԿ

ՄԱՆԿՈՒԹԵԱՆ ՎԱՅՐԵՐՈՒՄ

Փշատի հոտ է գալիս գիւղից ,
Խաղողի , գինու , մանկութեան հոտ ,
Ամէն մի այգի ու ծառուղի
Մի յուշ է պահել՝ սրտիս ծանօթ :

Յուշուած շրջում եմ բակ ու փողոց ,
Մանկութ · օրերը մտաբերում ,
Այստեղ սպանեց հայրս մի օձ ,
Այստեղ կորցրի հոլոս սիրուն :

Ահա թթենին , որի ճիւղից
Լացով բռնեցի վերջին անգամ „
Երբ սայլը դանդաղ ելաւ գիւղից՝
Բռնեց խաղաքի ոլոր ճամբան :

Ցայլում եմ , յիշում լուռ ու մոլար
Ու կանգնում ամէն դրան առաջ ,
— Ի՞նչ ես կորցրել , ազիզ բալա ,
Հարցնում է մի գեղջուկ պառաւ :

— Ինչ եմ կորցրել ··· Ախ , ի՛նչ ասեմ
Եւ ինչպէ՞ս ասեմ , որ հասկանաս ,
Իմ մանկութի՛ւնն է կորել այստեղ ,
Իմ մանկութի՛ւնը , բարի՛ պառաւ ...

Երեւան ԳԻՈՐԳ ԷՄԻՆ

ՀԱՅԿ. ՄԱՏԵՆԱԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

(Ամփոփուած «Սովետ. Հայաստան» ամսագրէն)

Հայաստանի զրադալատը հրատարա – կեց «Հայ գրականութեան բիբլիոկրաֆիա» (մատենադիտութիւն) ստուարածաւալ աշխատութեան Բ. հատորը, որ կ'ընդգրկէ ԺԹ. դարէն մինչեւ Հայաստանի մէջ խորհրդային կարգերու հաստատութեան շրջանին հայ նոր գրականութիւնը: Հատորը կը պարունակէ յիսունէ աւելի հե – դինակներու երկերու եւ անոնց մասին ե – դած եօթը հազար քննադատական, գրա – խօսական եւ բանասիրական նիւթերու մատենագրութիւնը :

Աշխատութեան առաջին հատորը, «Հայ հին և միջնադարեան գրականութեան հա – մառօտ «բիբլիոկրաֆիա»ն հրատարակ – ուած է 1941ին, ընդգրկելով Ե. — ԺԹ. դարերու հայ գրականութիւնը, 120 հեղի – նակներու երկերու նկարագրութեամբ եւ 1600 քննադատական եւ բանասիրական նիւթերով: Երկրորդ հատորը, որ հրա – տարակուած է 1949ին, կը ներկայացնէ «Սովետահայ գեղարուեստական գրակա – նութեան «բիբլիոկրաֆիա»ն եւ իր մէջ կ'ամփոփէ 80 հեղինակներու երկերու եւ անոնց մասին եղած ութ հազար քննադա – տական ու գրախօսական նիւթերու նկա – րագրութիւնը :

Այսպէս, երկրորդ հատորով կ'ամբող – ջանայ եւ կ'աւարտի «Հայ գրականու – թեան բիբլիոկրաֆիան» սկիզբէն մինչեւ մեր օրերը: Անցեալին հրատարակուած մատենագրութեանց մէջ (Մխիթարեան – ներու), կը գերակշռէր կրօնական – եկե – ղեցական գրականութիւնը, եւ երբեք չէին ընդգրկեր հայ գրականութեան բազմա – դարեան հարուստ ժառանգութիւնը: Երեք հատորով նոր մատենագրութիւնը անհա – մեմատ աւելի լրիւ կը ներկայացնէ այդ ժառանգութիւնը: Անոնց մէջ բազմակող – մանի կերպով տրուած է հայ յառաջադէմ ու դեմոկրատ գրողներու ստեղծագործու – թեանց նկարագրութիւնը, ինչպէս եւ որոշ տեղ է յատկացուած մարքսական հրապա – րակախօսութեան ներկայացուցիչներ Սա. Շահումեանի եւ Ս. Սպանդիարեանի ըս – տեղծագործութեանց :

ԺԹ. դարու սկիզբները նոր դարաշրջ – լուխ բացուեցաւ հայ ժողովրդի կեանքին մէջ — Հայաստանի միացումը Ռուսաս – տանին, որ մեծ յառաջդիմական նշանա – կութիւն ունեցաւ հայ ժողովուրդին հա – մար եւ մեծ չափով նպաստեց հայ ժողո – վուրդի հոգեւոր մշակոյթին, ինչպէս եւ գեղարուեստական գրականութեան մեծ թափով զարգացման: Ռուս դասական, ի – բրաշաշա գրականութիւնը բարերար ազ – դեցութիւն ունեցաւ հայ գրականութեան եւ արուեստի վրայ :

« Բիբլիոկրաֆիա»ի կարեւոր արժա – նիքներէն մէկն ալ այն է որ, անհրաժեշտ տեղեկութիւններ կուտայ հայ հեղինակ – ներու երկերու առաջերէն եւ խորհրդային միւս եղբայրական ժողովուրդներու լե – զուներով թարգմանութեանց եւ հրատա – րակութեանց մասին: Հայ գրականութեան դասականներ Խաչատուր Աբովեանի , Միքայէլ Նալբանտեանի , Ց. Թումանեանի Մուրացանի , Նար – Դոսի , Շիրվանզա – դէի , Ց. Պարոնեանի , Գ. Սունդուկեանի եւ միւս գրողներու երկերը մինչեւ նորագոյն օրինակներով լոյս են տեսած ռուսերէն , ուկրաիներէն , վրացերէն , ադրբէյջանե – րէն եւ խորհրդային միւս ժողովուրդնե – րու լեզուներով : Հայ գարաւոր ու հա – րուստ գրականութեան ժառանգութիւնը կը դառնայ ռուս ժողովուրդի եւ միւս եղ – բայրական ժողովուրդներու սեփականու – թիւնը: Այդ գրականութիւնը ռուսերէն լեզուի միջոցով մտած է համաշխարհային մշակոյթի գանձարանը :

Հայ գրականութեան «բիբլիոկրաֆիա»ն կազմուած է անհատ հեղինակներու մա – տենագրութեանց սկզբունքով :

Այդն մէկ հեղինակի երկերու մատենա – դրութիւնը ընթերցողին կուտայ անհրա – ժեշտ տեղեկութիւններ՝ հեղինակի երկե – րու հրատարակութեանց, պարբերական մամուլին մէջ գրած անոր ստեղծագոր – ծութեանց, եղած քննադատական, գրա – խօսական եւ այլ նիւթերու, ինչպէս եւ հեղինակի կողմէ կատարուած թարգմա – նութեանց մասին :

Երեք հատորէ կազմուած «Հայ Գրակա – նութեան Բիբլիոկրաֆիա»յի հրատարա – կումը նշանակալից երեւոյթ է հանրապե – տութեան մշակութային կեանքին մէջ եւ մեծ չափով կը նպաստէ հայ գրականու – թեան հարուստ ժառանգութեան ուսում – նասիրութեան: Ա.Ջ

Ո՞Վ ՍՊԱՆՆԵՑ

●

— Կ'ուզէք գիտնալ թէ պիտի կրնաք ո – րոշել ճշմարտութիւնը երբ ձեզի ըսեն , հեղնեց Քարէյ լրջօրէն :

— Փորձեցէք դիս , պատասխանեց Փուա – րօ աչքերուն մէջ նայելով :

«Շատ լաւ , թող ձեր ըսածն ըլլայ , կ'ա – տէի Լուիզ Էյմսըրը ... Ահա ճշմարտու – թիւն մը ձեզի համար : Կ'ատէի զինքը ամ – բողջ էութեամբս :

ԳԼՈՒԽ ԻԲ.

Քարէյ անդին դարձաւ յանկարծ եւ մե – ծաքայլ հեռացաւ :

Փուարօ աչքերով հետեւեցաւ եւ մրմը – ռաց .

— Այո , կը հասկնամ :

Առանց դլուխը դարձնելու քիչ մը աւելի բարձրաձայն ըսաւ .

— Վայրկեան մը սպասեցէք ձեր թա – քսոցէն դուրս ելլելէ առաջ , Օրլիորդ : Կրնայ վերադառնալ : Այժմ վտանգը ան – ցած է : Թաչկինակս դտա՞ք : Չնորհակալ եմ , շատ աղնիւ էք :

Ոչ մէկ դիտողութիւն ըրաւ հոդակոյ – տին հետեւ պահուելու համար , թէեւ դի – տէը որ մտիկ ըրած էր : Ի՞նչպէս հասկը – ցած էր : Ոչ իսկ իմ կողմս նայած էր մէկ անդամ : Դժդոհ չէր որ բառ մը չըսաւ այս մասին : Թէեւ խղճահարութիւն չունէր , բայց պիտի նեղուէր ընթացքս իրեն բա – ցատրելու համար : Երախտապարտ եղաւ իր զաղտնապահութեան համար :

— Իրապէս կը հաւատա՞ք թէ այս մար – դը կ'ատէր Տիկին Լէյտնըրը , հարցուցի :

Գլուխը դանդաղօրէն շարժելով փուարօ պատասխանեց , դէմքի զաւեշտական ար – տայայտութեամբ մը .

— Այո , կը հաւատամ :

Ցանկարծ ոտքի ելլելով դնաց հոդա – կոյտին բարձունքը ուր բանուորները կ'աշխատին : Իրեն հետեւեցայ : Նախ մի – այն Արաբները տեսանք , յետոյ Պ. Էմմը – թը , որ գլուխը հակած դէպի գետին , նոր գտնուած կմախքի մը փոշին կը մաք – րէր :

— Նշմարելով իր չուրջ ժպիտով ըն – դունեց մեզ :

— Աշխատավայրը այցելելո՞ւ եկած էք : Մէկ վայրկեանէն ձեր տրամադրութեան տակ եմ : Շարունակեցաւ իր դանակը առաւ եւ սկսաւ քերթել ոսկորներուն վրայ մնա – ցած հողը : Երբեմն երբեմն կ'ընդհատէր , փքոցի մը միջոցով կամ իր սեւխալաթ չունչով վանելու համար հոս հոն մնացած մանր փոշիները : Այս վերջին ձեւը վատա – ռողջ կը գտնէի :

— Պ. Էմմըթ , հազար տեսակ ազատ մանրէներ պիտի կլլէք , դոչեցի :

— Մանրէները իմ ամենօրեայ կեանքիս մաս կը կազմեն , վնասակար սերմերը ան – զօր են հնախոյզներուն առջեւ , ի վերջոյ կը յոգնին :

Քիչ մըն ալ պիտի մը ոսկորը մաքրեց եւ կարգ մը հրահանգներ տուաւ վարպե – տին :

— Ահաւասիկ , ըսաւ չտկուելով : Բէյ – թըր կրնայ այս տիկինը լուսանկարել ճա – չէն վերջ : Սիրուն յիշատակներ տարեր է միասին դաշտին մէջ :

Եւ մեզի ցոյց տուաւ պղինձէ ժանգոտ բաժակ մը եւ քանի մը գնդասեղներ , ոս – կիի կոտրտուքներ եւ կապոյտ քարեր ո – րոնք ժամանակին անոր մանեակը կը կազ – մէին :

Ոսկորները եւ գտնուած զանազան ա – րարկանները մաքրուելէ վերջ չարուեցան տեղին վրայ , սպասելով լուսանկարիչին :

— Ո՞վ եղած է այս կինը , հարցուց Փուարօ :

— Առաջին հպարտամեակին կը պատ – կանի անչուշտ նշանաւոր կին մը : Գանկը տարօրինակ ձեւ մը ունի եւ ցոյց կուտայ որ մահը հետեւանք էր ուժեղ հարուածի մը : Մերքատոյչն պիտի խնդրեմ որ ան – գամ մը աչքէ անցընէ :

(Շար.)

ԱՆՑԵԱԼԸ ԵՒ ԱՊԱԳԱՆ

★

ԽՄԲ.— Ահաւասիկ ամփոփումը այն փրանսերէն ճառին զոր կարդաց վարդ ակադեմիային անդամը, Պ. Գ. Սայապալեան, Մարսէյլի մէջ, Մշակոյթի օրուան առթիւ.—

... Ի՞նչ մռայլ եւ բիրտ անդիտակցութիւնը է ձերինը, տիկիններ եւ պարոն – ներ, որ ապագայի մասին կը խօսիք հանդիսաւորապէս, դուք որ միանգամ ընդ միշտ ժխտած էք անցեալին պատգամները եւ ներկային ուրիշ մտահոգութիւն, ուրիշ խղճ չունիք եթէ ոչ տենչ նիւթական բարօրութեան :

Բայց՞ծ էք արդեօք հայ հեղինակի մը դիրքը: Զգացա՞ծ էք արցունքի հեղեղը ձեր աչքերուն մէջ, կարդալով Դանիէլ Վարուժանի «Կարօտի նամակը», բանաստեղծութիւն մը մէկ հատիկ, որ խռովիչ է եւ իր նմանը չունի: Կամ արդեօք յափըշտակուած չէ՞ք բարձրաձայն կարդալով Զապէլ Ասատուրի հոյակապ տողերը նը – ւիրուած մայրենի լեզուին : Ոչ, այնպէս չէ՞: Գիտէք թէ ինչ ոճիրով կը ծանրա – բեռնէք ձեր եւ ձեր զաւակներուն ուսերը հանդէպ մաքին, եւ ինչ չմարեցուցիչ թեթեւութեամբ կը խօսիք ապագայի մասին, որովհետեւ ապագան հեռու է, եւ անոր հանդէպ որեւէ պարտականութիւն չէք զգար :

Նահանջականութիւն եւ յոռետեսութի՞ւն: Բայց դուք էք, սիրելի հայրենա – կիցներ, որ կը դարբնէք զայն ձեր առօր – եայ կեանքով, ձեր կատարեալ անտարբերութեամբ : Կարելի է խուսափիլ սովէ, տարագրութենէ, ջարդերէ, վերաչինել քանդուած յարկ մը, սակայն մարդ չի կրնար պայքարիլ, թշնամիի մը դէմ որ ոչ ձեւ ունի, ոչ դէմք, զոր չի կրնար բռնել ձեռքերուն մէջ, ոչ ալ խեղդել իր մատ – ներով .—

Գիտակից եւ կամաւոր զաւեշանութիւ – նը մեզի լայնօրէն կը չռայլեն մեր թշնամիները եւ բարեկամները , յաճախ սերտօրէն միացած: Անդիտակից զաւեշանու – թիւնը ձեզմէ կուգայ տիկիններ եւ պա – րոններ, մանաւանդ ձեզմէ, երիտասարդ Հայեր որ ինծի կ'ունկնդրէք երեւութա – կան ուշադրութեամբ: Բայց արդեօք կ'ըմբռնէ՞ք այնպէս ինչպէս ես պիտի ու – զէի որ ըմբռնէիք:

Դուք որ կը պատկանիք մեծ ազգի մը ե – րիտասարդութեան, ֆրանսական սքան – չելի ազգին որուն եղբայրական ընդունե – լութիւնը մեզի կը ներշնչէ հազար երախ – տագիտութիւն, արդեօք գիտակցութիւնը ունի՞ք ձեր պարտականութեան, ձեր ջերմ եւ խղճամիտ բաժինը բերելու ֆրանսա – կան մշակոյթին, ճոխացնելու եւ զեղեց – կացնելու համար ձեր երկրորդ հայրենի – քին հարստութիւնը, եւ արդարմօրէն ծա – ռայելով հանդերձ ձեր զժբախտ հայրե – նիքին :

Ամէն տարի ֆրանսայի զանազան քա – ղաքներու մէջ կը կազմակերպուին դրա – ւոր ցուցահանդէսներ, որոնց նպա – տակն է ի յայտ բերել անոնց որ ուրիշ տեղերէ կուգան թէ ժողովին դումարուած նահանգը ինչ ունի արժանի ճանչցուելու իբրեւ զեղարուեստական, գրական եւ ժո – ղովրդական բանահիւսութիւն :

Չէ՞ք կրնար դուք ալ ուսումնասիրել մեր բանաստեղծները, գրագէտները, եւ խորհողները, Ֆրանսացիներուն յայտնե – լու համար ինչ որ կայ մեծ, զմայլելի , երբեմն ալ հրաշալի՝ հայկական գրու – թեանց մէջ :

Պ. Ժան Պալար, զոր հաճոյքն ունիմ ողջունելու հոս իբրեւ անօրէն Ֆրանսական ամէնէն կարեւոր մէկ պարբերաթերթին եւ իբրեւ մեծ բարեկամ մը հայկ. գրականութեան, ցոյց տուաւ Բահիէ տիւ Սիւտի մէջ իր տաղանդաւոր աշխատակցին Լիւք Անդրէ Մարսէլի հետ, թէ մեր խոնարհ եւ վշտագին Գրիգոր Նարեկացիի հանճարը համաշխարհային չափանիշով, հաւասար է ամենամեծ հանճարներուն: Մեր հին եւ նոր բանաստեղծներուն գործերը նոյնքան դեղեցիկ են, յանկուցիչ եւ յուզիչ որքան օտար լաւագոյն քնարերգակներուն գոր – ծերը :

Իրրեւ հիմք ունենալով հաւատարմու – թիւնը եւ հաւատքը — ամուր սիւները ա – մէն տեսակ բարոյական հաստատութեան — հայկական գրականութիւնը, որ անած է դարաւոր աւանդութիւններով, եւ նուի – րագործուած մեր մարտիրոսներու արիւ – նով, կը ներկայացնէ ծանրութիւն մը , մաքրութիւն մը, խորութիւն մը որոնց խստամբեր եւ խրոխտ հմայքը կախար – դանքի մը տպաւորութիւն կը գործէ :

Պէտք է խօսիլ նաեւ հայկական երաժշտութեան մասին, մասնաւորապէս յիշատակելով մեր վեհ չարականները որոնց անբաղդատելի յուզական զօրութիւնը մի – եւնոյն հիացումը կը պատճառէ թէ հեթա – նոսին եւ թէ քրիստոնեային : Հարկ է խօ – սիլ հայկական նկարչութեան, նշանաւոր ճարտարապետութեան մասին, քանի որ մեր ժողովուրդին ստեղծագործ հանճարը զերազանց բարձունքի մը հասած է ամէն ասպարէզի մէջ, խօսիլ միշտ միեւնոյն ժամանակ, անյեղլի լրջութեամբ, որ Ռընէ Կռուսէի բնորոշ կուտայ թէ «այս անբակտելի ոգեկա – նութիւնը, ամբողջ Հայաստանն է » :

Ցիշեցէք, երիտասարդներ եւ երիտա – սարդուհիներ թէ դուք չառաւիղն էք ժո – ղովուրդի մը որ Ջորջորդ դարէն արդէն յարեցաւ քրիստոնէութեան, որ օժանդա – կեց Խաչակիրներուն, եւ որ երկար ատեն, թշնամի զօրաւոր ցեղերու մէջեւ, դարձաւ քրիստոնէական քաղաքակրթութեան միջ – նաբերդը Ասիոյ մէջ: Ինչպէս որ անհատի մը մտաւոր եւ բարոյական արժէքը երջիք – ղիքական փարթամութեան մէջ չէ, նմա – նապէս ազգի մը հոգեկան մեծութիւնը կախում չունի իր թուական կարեւորու – թենէն: Դուք մինչեւ իսկ մասնաւորաբար հպարտ պէտք է ըլլաք պատկանելով ժո – ղովուրդի մը որ թէեւ փոքրաթիւ մնացած է տեւապէս կոտորակուելով, հակառակ իր առնական քաջութեան որ դժբախտա – բար ոչինչ կրնար ընել թիւի վերադան – գութեան դէմ, ծնունդ տուաւ այնպիսի մարդկային արժէքներու եւ իր լաւագոյն տեղը կը գրաւէ աշխարհի նուիրապետու – թեան մէջ :

Սակայն հպարտութիւնը արժէք ունի միայն այն ատեն երբ կը հիմնուի չօչա – փելի, դնահատելի, անժխտելի փաստերու վրայ: Դուք այդ փաստերը պիտի գտնէք ձեր նախնիքներու ձգած մշակոյթին մէջ: Դուք պարտաւոր էք սիրել այդ մշակոյթը եւ ծանօթացնել անոնց որ դեռ չեն գիտեր :

Այսպէս, երկարելով ձեր մէկ ձեռքը դէպի անցեալը եւ միւսը դէպի ապագան, դուք պիտի ապահովէք, երիտասարդներ եւ երիտասարդուհիներ, տեւականութիւ – նը քաղաքակրթութեան մը որ ձերն է, որ պիտի կազմէ ձեր զերարժէն սփոփանքը եւ զերագոյն հպարտութիւնը, երբ հասուն տարիքի մը հասնիք եւ ըմբռնէք թէ բացի ուշադիր եւ եղբայրական ուսմունքը մը՝ մարդուն քայլերը որ եւ է հետք չեն ձգեր :

Գ. ՍԱՅԱՊԱԼԵԱՆ

Բանթողները պատուիրակութիւն մը ղրկեցին Բանաւորական Ուժին, առաջար – կելով որ միանան գործադուլին: Փարիզի կայարաններուն մէջ գոռոզ – դասաւորող պաշտօնեաները գործադրեցուցած են աշխա – տանքը, բացի Մոնփարնասի կայարանէն: Թղթատարական կառքերն ալ չեն բաներ, իսկ Սէն Լազարի կայարանին մէջ պաշտօ – նէութեան 2/3ը միացած է գործադուլին:

Առջի օրուան ժողովին մէջ առենախօս – ները պատմեցին թէ 32 հազար պարկեր դիզուած են Կառ տիւ Նորի մէջ եւ թէ 15 օր պէտք է ամէն բան կարգի դնելու հա – մար:

Այս գործադուլին հետեւանքով նամակ – ները եւ թերթերու կապոցները քանի մը օր կ'ուշանան: Տեղական թերթերու վար – չութիւնները հրապարակաւ ներողութիւն կը խնդրեն այս յապաղումներուն համար: Անոնք որ ի վիճակի են, իրենց կապոցնե – րը պրիւսէլ կը ղրկեն կառքերով, թղթա – տարին յանձնելու համար:

× Օդանաւային մանուզէաններու դոր – ծադուլն ալ կը չարունակուի մէկ չարաթէ ի վեր: Բանակցութիւնները ձախողած են:

ԾԱՆՐ ԴԷՊՔԵՐ ՄԱՐՈՔԻ ՄԷՋ

Դեկտեմբեր 24ի կէսօրին ռումբ մը պայթեցաւ Քազապլանքայի միսի կեդրո – նական չուկային մէջ: Տասնըվեցը հոգի մեռան, 30 հոգի վիրաւորուեցան:

Տօնական օրերու առթիւ մեծ բազմու – թիւն մը խնուած էր դէպ չուկային մէջ: Բազմաթիւ քաղաքացիները գետին փռուե – ցան եւ ահագին խուճապ մը տիրեց: Ա – մէնքն ալ դէպի դուռները կը խուժէին: Քանի մը մեթրի վրայ մարմիններ իրարու վրայ կը դիզուէին: Երկու դիակներ զըլ – խաուած էին: Շատ մը վիրաւորներ այ – րուցքներ ստացած էին: Ոստիկանութիւ – նը առաջին առթիւ չկրցաւ ստուգել բան անցուդարձը: Ոչ ոքի մտքէն կ'անցնէր թէ ռումբ մը տեղաւորուած էր կեդրոնական չուկային մէջ ուր միշտ բազմութիւն մը կ'անուած կ'ըլլայ: Շփոթութեան յաջոր – դեց զայրոյթը: Առաջին անդամ էր որ մահափորձ մը կը կատարուէր Քազապլանքայի եւրոպական թաղամասին մէջ: Ռումբը պայթած տեղն ուրիշ երկու դը – ժոխային մեքենաներ տեղաւորուած էին, մէկը՝ Քազապլանքայի մեծ նամակատան դիմաւոր սրահին մէջ, միւսը՝ թղթատա – րական ծրարներու բաժնին մէջ ուր նոյն – պէս մեծ բազմութիւն կար: Երկու պաշ – տօնեաներ, մէկը Մարոքցի, միւսը Ֆը – րանսացի, դառը նշմարած ըլլալով, յաջո – ղեր էին մարել պատրոյգները:

× Մարոքի մարզպանը, զօր. Կիյոմ Քազապլանքա երթալով խոնարհեցաւ զո – հերուն առջեւ եւ այցելեց վիրաւորնե – րուն: Ցետոյ յիշելով ձեռք առնուած մի – ջոցները, յայտարարեց.

— Կը գտնուինք ահաբեկչական արարք – ներու առջեւ որոնք ուղղուած են Թ Մա – րոքցիներու եւ Թ Ֆրանսացիներու դէմ: Գիտենք թէ մեր հակառակորդները անոնք են որ արիւնալի դէպքեր սարքեցին 1952 Դեկտեմբերին: Այսպիսի ոճիրներու առ – ջեւ, երկրին բոլոր բնակիչները, իսլամ, քրիստոնեայ եւ հրեայ, պէտք է աւելի մօ – տենան իրարու: Մարդկօրէն կարելի բո – լոր միջոցները պիտի գործադրուին ահա – բեկչութեան դէմ»:

× Մարոք ունի 8·000·000 բնակիչ, ո – րոնց 7·422·000ը իսլամ են, 199·900ը հր – հայ, 308·000ը Ֆրանսացի: Կան նաեւ 70 հազար ուրիչ օտարականներ: Քազապլան – քա ունի 682·388 բնակիչ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

166 ՀՈԳԻ ՄԵՌԱՆ, 200 հոգի վիրաւոր – ուեցան Օքլէնտի մէջ (Նոր Զելանտա): Կառախումբ մը գետը ղլորեցաւ, երբ ճամբորդներ կը փոխադրէր Անգլիոյ Էլի – զապէթ թագուհին դիմաւորելու համար: — Զեխոսլովաքիոյ մէջ ալ Պալքանեան ճեպընթացը զարնուեցաւ ուրիչ կառա – խումբի մը: Զոհերու թիւը՝ հարիւր:

ՁԵՐԲԱԿԱԼՈՒԵՑԱՒ Լիմոժի նախկին քաղաքապետը, Ժորժ Կէնկուէն, որ պե – դապետի աստիճան ունէր Դիմադրական ճակատին մէջ եւ որ ուսուցիչ է այժմ: Վկայութեան կանչուած էր 1944ին եւ 1945ին կատարուած չարք մը սպանու – թեանց առթիւ եւ բանտ առաջնորդուեցաւ չորս ժամ հարցաքննուելէ վերջ, իրրեւ ուղղակի մեղսակից: Ազատագրութեան Հրանչան եւ Պատուոյ Լեգէոնի սպասեակ աստիճան ստացած էր եւ Լիմոժի քաղա – քապետ եղաւ մինչեւ 1947: Վատարուած էր համամասնավար չարքերէն (1952), զանազան ամբաստանութիւններ բրած ըլլալով կու – սակցութեան դէմ:

ԱՅՍ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒՆ
ԱՄԵՆԱՀԸՆՏԻՐ ԵՒ ՄՆԱՅՈՒՆ ՆՈՒԻՐԸԼ
ՁԵՐ ՍԻՐԵԼԻՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՁԵՐ
ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՅՑ ԿԱՄ ՕՏԱՐ

ԼՈՑՏ ՏԵՍԱԻ
LUC-ANDRE MARCEL -ի
GRÉGOIRE DE NAREK
et
ANCIENNE POESIE ARMENIENNE
(Ed. des Cahiers du Sud)
կոթողային հատորը

Գեղարուեստական մաքուր հրատարա – կութիւն, ուր հեղինակը ի վեր կը հանէ ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻի հանճարը, եւ հա – մաչխարհային արժէքը հայ բանաստեղ – ծութեան: Գին՝ 1000 Ֆրանք:

Դիմել՝ «Անդաստան»ի խմբագրու – թեան, տպ. Արաքս 46, Rue Richer, Paris կամ «Յառաջ»ին:

ԱՋՔԸ ԼՈՑՏ ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒԻ

Հայ Կաղանդ պապան լուր տուաւ Ֆ. Հ. Կապոյտ Ծաչի Շրջ. վարչութեան թէ՝ այս տարի ալ, Դեկտեմբեր 29ին ժամը 14 – 19 պիտի գայ Սոսիէթէ Սավանթ, ընդհատուելու Նոր Տարին:

Կաղանդ Պապան կը խոստանայ զդոյշ ըլլալ եւ չկորսնցնել նուէրները նուիրելու պարկը: Դիմաւորելու համար պիտի ունենանք Նոր Տարուան ծառ, ներկայացում, պարեր, նուագ եւ սինեմա եւն.:

Կաղանդ պապիկը կը խնդրէ որ հայ մա – նուկները սիրող անձերը իրենց նուէրնե – րով օգնեն մեզի ճոխ եւ ուրախ հայ Կա – ղանդ մը անցնելու համար:

Իրաւունք չունի՞ Կաղանդ Պապան:

ՀԱՆԴԻՍԱՒՈՐ ՊԱՏԱՐԱԳ

Ալֆորվիլի Ս. Պօղոս – Պետրոս եկեղեց – ւոյ անուան տօնին առթիւ՝ պիտի պատա – րագէ Փարիզի առաջնորդ ՍԵՐՈՎԲԷ Ծ.Վ. ՄԱՆՈՒԿԵԱՆ, այս կիրակի:

Ցաւարտ պատարագի՝ Հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի եկեղեցւոյս նո – ցեցեալ բարերարներու եւ պաշտօնէից յի – շատակին:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Այս կիրակի առաւօտ մանաւանդ հոգե – հանգիստ պիտի կատարուի Փարիզի Հա – յոց եկեղեցին (15 ռիւ Ժան Կուժոն) ող – բացեալ

ԳԱՐԵԳԻՆ ՍԱՐԳԻՍԲԷԿԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները եւ բոլոր ընկերները:

×

Պ. Ստեփան Մարկոսեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն Թ հոգեհանգստեանպաշ – տօն պիտի կատարուի իրենց կնոջ եւ մօր՝

ՏԻԿԻՆ ԵՂՐԱՒԱՆԻ ՄԱՐԿՈՍԵԱՆի

մահուան քառասունքին առթիւ, Դեկտեմ – բեր 27ին կիրակի առաւօտ, ժամը 11·15ին Իսի լէ Մուլինոյի Ֆրանսական Սէն Պոթ – նօ մատրան մէջ, 140 ռիւ տը լ'Ընկալիթէ: Հոգեհանգստեան արարողութիւնը կը կա – տարէ հայր Քիլէրճեան:

Կը հրաւիրուին աղգականները եւ բա – րեկամները ներկայ դտնուիլ այս արարո – ղութեան:

ԳՐԱՏՈՒՆ Մ. ՊԱՐՍԱՄԵԱՆ

46, Rue Richer, Paris (9·) Tél. PRO. 64-90
C.C.P. Paris 3630.66

Նոր տարուան առթիւ բացառիկ նուէր – ներ յանախորդներուն: Ամէն մէկ հազար փրանկի գնումի վրայ 200 փրանկի զա – նազան գիրքեր: Մինչեւ 1954 Յունուար ամսուան վերջը:

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Նկատի առնելով տպագրական ծախսե – րու, պետական եւ ընկերային տուրքերու ծանրութիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժ – մէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆ – ՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ – ՈՒԻՆՔ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ ԹԷ ՀԱՏԱՎԱՃԱ – ՌԻ ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻ – ՆԵՐԸ:

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵՒԷ ՎՃԱ – ՐՈՒՄ ՉԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ: 1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐԷՆ 1ԷՆ, ՆՈՐ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ

Ձեռէ հատը 12 փրանք:

ԲԱԺԵՆԳԻՆ.— Ֆրանսա եւ գաղթավայ – րեր տարեկան 3000, վեցամսեայ 1600 փր: ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ.— (Պելժիա, Անգլիա, Իտալիա, Գերմանիա եւն.) տարեկան 3500 փրանք: Ամերիկա 10 տոլար:

ՄԻՆՉԵՒ ԴԵԿՏ. 31 ԿՐՆԴՈՒՆՈՒՆՔ ՀԻՆ ՍԱԿՈՎ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐ, Ի ՀԱՇԻՒ 1954Ի, ԴԻՒՐՈՒԹԻԻՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄԵՐ ԲԱ – ԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

FOURRURES
ROGER YOPIAN
84, Boulevard de Stalingrad, 84
— CHOISY-LE-ROI (Seine) —

Վերջին նորաձեւութեամբ, չափի վրայ խնամուած աշխատանք եւ նորոգութիւն

★

Հաղորդկ. միջոց.— Փորթ Շուազիէն առնել 183 Թիւ Թրօլիպիւս եւ իջնել 3 Communes ou Docteur Roux

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՏԻՍՓԵ – ՐՈՒԻ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ

ALKAZ et FILS
23, Rue Ste. Barbe, MARSEILLE

Ուրախ անցուցէք ձեր օրերը,
Զուարթ անցուցէք ձեր տօները
Երգելով ու պարելով,
Հայերէն երգեր գնելով

Ա Լ Ք Ա Զ Ի Ն

ՀՐ. ԲԱԼՈՒԵԱՆ ԳՐԱՏՈՒՆ

43, Rue Richer, PARIS (9e)
Tél. Pro. 25-46. R. C. No. 46,325

ԵԹԷ կը փափաքիք, որ ձեր տօնական օ – րերը անցնին ուրախ եւ զուարթ, դնեցէք երգապնակներ (տիսք):

Ստացած ենք այլազան նորութիւններ. Ուղղակի Հայաստանէն եկած տիսքեր: Ա. Խաչատուրեանի «Գայեանէ» պալէն ամբող – ջութեամբ, Այտա Ադնաւուրի, Ազգայր – եանի, Մեսրոպեանի, Պարթեւեանի տիս – քերը:

Նոյնպէս Պոլսէն արեւելեան, Աթէնքէն յունական եւ Տիկին Գարագաշի երգած բոլոր հայկական երգապնակները:

Կեդրոնատեղի ԳԱՆՁԱՐԱՆ երգարանե – րուն եւ ուրիշ ձայնագրեալ երգերու:

Ստացանք արտասահմանի մէջ նոր լոյս տեսած բոլոր հրատարակութիւնները:

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՄԱՐՍԷՅԼ.— Հ. Բ. Դ. Մարսէյլի Շրջ. կոմիտէն ընդհ. ժողովի կը հրաւիրէ ներ – ժակ խումբը այս կիրակի կէսօրէ վերջ ժամը 3·30ին:

ՄԱՐՍԷՅԼԻ ՄԱՅՐ ԵԿԵՂԵՑԻ

Մարսէյլի Մայր – Եկեղեցիի կրօն. Ընդ – կերակցութիւնը կը ծանուցանէ Թէ՝ այ – սօր, կիրակի, Ս. Ստեփաննոսի տօնին ա – ռիթով հանդիսաւոր Ս. Պատարագ կը մա – տուցուի եւ հոգեհանգիստի պաշտօն կը կատարուի Բիւթանիայի Առաջնորդ եր – ջանկայիշատակ Ստեփաննոս արք. Յովա – կիմեանի, ինչպէս նաեւ եկեղեցիի երդե – ցիկ երկսեռ դասին հին եւ նոր անդամնե – րուն ննջեցեալներուն յիշատակին:

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻԿ

Ս. Թ. ՔԱԶԱՊԼԱՆԵԱՆ.— Ստացած ենք միայն տասը օրինակ, կազմուած:

ՇԻՐԱԿ, Մարսէյլ.— Ձենք ստացած «քլիչէ»ն:

Կ. Գ.— Ստացած ենք միայն 24օրինակ:

TISSUS HAUTE NOUVEAUTÉ
Le Sommet de la Qualité
Tél. PROvence 61 - 71
94, Rue Lafayette, Paris
Առաջնակարգ զգեստ մը ընտրելու համար պահանջեցէք ձեր դերձակէն այս վաճառանիշով, —
ԿԵՐՊԱՍԻ ԱՄԵՆԱՀԱՐՁՐ ՏԵՍԱԿԸ

RESTAURANT
FRANCO-ORIENTAL
BARON
10, Rue de Beauregard, Paris
Tél. CEN. 57 - 99
Métro BONNE NOUVELLE
Անարատ օդի եւ զանազան առատ աղանդեր
Դիւբամատչելի գին

MORY et Cie
SERVICE VAUQUELIN
Միակ արտօնուած տունն է ծրարներ ղրկելու համար ՀԱՅԱՍՏԱՆ
(U. R. S. S.)
3, RUE ST.-VINCENT DE PAUL
Paris 10e, Tél.: TRU. 72-60 (Poste 89)

Imp. Araxes - 46, Rue Richer, Paris (9e)

ԱՌՕՐԵԱՑ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՊԱՏՄԱՆ ՈՒՆԵՑԷՔ

ՊՈՍՖՈՐ

Հոչակաւոր ՀԵԼՎԱՆ եւ ԼՈՒՌՈՒՄԸ, բոլորիայ նպարավաճառներուն մով
Զանազան բոյրերով, նուշով եւ կաղինով պատրաստուած տեսակներ:

Բժիշկներու իսկ կարծիքով ԼՈՒՌՈՒՄՆ ու ՀԵԼՎԱՆ կը պարունակեն մեծագոյն չափով գոլ (ֆլորի):

ԱՐՏԱՆՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՆԱՒՈՐ ՊԱՑՄ ԱՆՆԵՐ
2, RUE LOUIS ASTOUIN, MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ 29 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ • MARDI 29 DECEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7255 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 29ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2666

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԻԺԱՊԱՏՈՒՄ

•

Անհամար դիրքեր հրատարակուած են, բոլշեւիկեան վարդապետութեան եւ դրծունէութեան մասին, աշխարհի բոլոր լեզուներով :

Աւելի քան քառասուն տարիէ ի վեր, ուսումնասիրութիւնները, վերլուծումները կը կատարուին համաձայն ընկերային եւ դիտական ամենավերջին մեթոտներու :

Մանրամասնօրէն կը քննուին 1917էն ի վեր պարզուած տեսակէտներու, կատարուած գործերու վաւերագիրները :

Եւ սակայն, դեռ վերջին խօսքը չէ արտասանուած այդ մասին :

Տակաւին ամէն գաղտնիք պարզուած չէ : Ծալքեր, խաւեր կան որոնք չեն բացուած :

Օրինակ, դեռ լիովին լուսաբանուած չէ հետեւեալ հարցը :

— Ի՞նչպէս կ'ըլայ որ տարիներով իր – րեւ հերոս, Թունդ յեղափոխական փա – ռաբանուած վարիչը յանկարծ կը դառնայ հրէշ, մարդկային կերպարանքով անա – սուն ...

Ի՞նչպէս կուսակցութեան հիմնադիր – ներն իսկ, ականաւոր տեսաբաններ եւ անվիճելի հեղինակութիւններ տարիներ վերջը կը ճգմուին իրրեւ Թունաւոր օձ, լպիր – ծուն լիժ, բորենի, չուն, գազան :

Եւ տակաւին միւս ածականները, որոնք պարբերաբար կը կրկնուին, նոյն միօրինակութեամբ ,— Սոր դաւաճան, անարդ վարձկան, նողկալի գործակալ օտար դրամատիրութեան, ճգճիմ որդ, Թշուառական դաւադիր, Թշնամի հայրենիքի եւ կուսակցութեան :

Պատահաբար կը յիշենք այս որակում – ները :

Անոնց ամէնէն պատկերալից նմոյշները տեսանք 1936 – 37 – 38ին, երբ ամբողջ շքախումբեր, հիմնադիր եւ ղեկավար գլուխներ կը տապալէին Մոսկուայէն մինչեւ յետին ծայրագաւառը : Արեւմուտքէն արեւելք :

Տրոցքի, Զինովիեւ, Ռիկով, Բուխա – րին, Ռատէք, եւայլն : Յետոյ զօրավար – ներ ,— Թուխաչեւսքի, Եգոր եւն. :

Եւ, նոյն հետեւողութեամբ, ինչ որ ու – նէր իւրաքանչիւր հանրապետութիւն եւ ինքնավար շրջան իրրեւ անդամ կառավարութեան, կեդր. կոմիտէի, այս կամ այն Սովետին :

Միայն մեր մինուճար հայրենիքին մէջ աւելի քան 250 կը հաշուեն այն «երեւելիները» որոնք փուչիացան հողմապրիս :

Եւ ահաւասիկ, նոյն մեղքերով եւ նոյն որակումներով կ'ոչնչանայ իսկական հրէշ մը, վրացի Լաւրենտի Բերիան, ուրիշ վեց ամբաստանեալներու հետ :

Կ'ոչնչանայ ոչ Թէ ի պատիժ իր սանձակոտոր բռնութեանց, դանդուածային աքսորներուն, կոտորածներուն եւ գնդակահարութեանց, այլ պարզապէս անոր համար որ վտանգաւոր կը համարուէր իր իշխանատենչ ձգտումներով : Կ'ուզէր Սթալին դառնալ, պատեհ ժամուն մարելով միւսներուն մուխը :

Ձիշդ այդպէս ալ, 1926 Օգոստոսին Մ. Քէմալ դաւել եւ յետոյ կախել կուտար Իթթիհատի մնացորդ վարիչները, Իզմիրի մէջ,– Տ. Նազըմ, Ճավիտ, Շիւքրի եւն. :

Կախաղանը սարքուած էր ոչ Թէ իրրեւ պատիժ հայկական ջարդերու, այլ պարզապէս պետական հաշիւներով, — որպէս զի այդ մնացորդները նորէն գլուխ չվերցնեն, իշխանութիւնը գրաւելով :

Բերիաներու գնդակահարումը բոլշեւիկեան իթալատումին տարբերը մկներ էջն է որ կը բանայ եւ ուրիշ ոչինչ :

Իւրաքանչիւրին գործած ահաւոր չարիքը միշտ կը մնայ անպատիժ : Վերջին պահուն Թիածոյ, մեծ մասով չինծու անբասանապիրները կը յօրինեն, եւ իթալատումը կը չարունակուի :

Դոստոյեւսկի, Զեխով, Լէոնիդ Անդրեեւ, Կորքի, ա՞յս էր ձեր երազած յեղափոխութիւնը ... Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀՆԴԿԱՋԻՆԸ ԵՐԿՈՒՔԻ ԲԱԺՆՈՒԱԾ

•

ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԿԸ ՍԱՍՏԿԱՆԱՑ

Հնդկաչինի բանակին հրամանատարութիւնը կը ծանուցանէ Թէ քանի հազար ըմբոստներ աչակցութեամբ տասնեակ հազարաւոր բանուորներու ձեղքեցին երկրին կեդրոնը, Սիամի սահմանապլուխին մօտ, սպառնալով յառաջ խաղալ դէպի հարաւ – արեւելեան Ասիա : Տակաւին յայտնի չէ Թէ Սիամ ալ պիտի մտնե՞ն : Բայց այս չանթահարիչ արշաւը արդէն հիւսիսային Լաոսը խզած է իր ցամաքային եւ գետային հաղորդակցութիւններէն : Լաոսի Թագաւորութիւնը պարպուած է արդէն եւ Թըշնամի ուժերը Մեքոնկ հասած են քանի մը կիլոմեթր : Զօր. Նաւառի սպայակոյտը լաւ գիտէ իր ուժերը, հակայարձակումի ձեռնարկելու համար : Միջին Լաոսի չբանին հրամանատարութիւնը յանձնուած է զօր. Ֆրանչի : Ըմբոստներուն այս յառաջխաղացութեան հետեւանքով միայն օդանաւերով կարելի է ապահովել հիւս. Լաոսի պարենաւորումը :

Ուժամեայ պատերազմէն ի վեր առաջին անգամ է որ ըմբոստները կը մօտենան Սիամի սահմանագլուխին, Մեքոնկի վրայ : Անցեալ ապրիլին մինչեւ 30 մղոն մօտեցած էին Լաոսի, բայց յետոյ քաշուեցան : Իրապէկ շրջանակներու մէջ կը կարծեն Թէ անակնկալ արշաւը սկիզբն է ընդհանուր յարձակողականի մը որ պիտի կատարուի քանի մը կիլոմեթրէ եւ որ Թէ ռազմական եւ Թէ քաղաքական արժէք ունի : Ապստամբներուն հրամանատարը, Հօ Շի Մին վերջերս քանի մը անգամ տըրամադրութիւն յայտնեց բանակցելու եւ դիւանագէտ մը կընդունի, բայց կը Թուի Թէ կ'ուզէ ռազմական առաւելութիւններ շահիլ, բանակցութեանց վրայ ազդելու համար : Ֆրանսական շրջանակներու մէջ կը կարծեն Թէ նոր կառավարութեան մը կազմութիւնը Հնդկաչինի մէջ՝ փուԹացուցած է ըմբոստներուն յարձակումը : Նոր վարչապետը, իշխան Պու Լոք, որ լուրեն հետ ունի Թունդ հակաբոլշեւիկ ա – ջակիցներ, որոշեց պատրաստել երկրին մէջ, ազգ. կառավարութիւն մը կազմելու համար լայն հիմերու վրայ :

Ֆրանսական հրամանատարութիւնը ո – րոշեց պաշտպանել Սաւանախեթ օդակայանը որպէս զի ըմբոստները չկարենան յառաջ խաղալ դէպի հարաւ, Մեքոնկի ճամբով : Այս կայանը իրրեւ խարիսխ պիտի ծառայէ եւ առնելու համար Թախեքը : Զօր. Նաւառ չուզեր որ այս վերջին քաղաքը երկար առեն մնայ ըմբոստներուն ձեռքը : Մեւնոյն առեն ուրիշ դիրքեր կը պատրաստէ : Սայկոնի մէջ անձկութեամբ կը սպասեն թշնամի ուժերուն յարձակողականութեանց : Կարգ մը լուրերու համաձայն, զօր. Նաւառ պիտի փորձէ կտրել հակառակորդը : Սիամի կառավարութիւնն ալ պաշտպանողական միջոցներ ձեռք առած է : Կը վախցուի որ փորձ մը կատարեն Քամպոճի վրայ ճնշելու համար :

Փախստականները կը պատմեն Թէ ըմբոստներուն յառաջխաղացութիւնը կատարեալ անակնկալ մը եղաւ ամէնուն համար :

•

ԹՈՒՐՔԻՈՑ նախկին վարչապետը, Սարաճօղլու մեռաւ առջի օր : Երկար ատենէ ի վեր կը տառապէր ընդհանուր անդամալուծումէ : Իմպէթի հետ դլխաւոր հեղինակն էր Ունեւորութեան տուրքին եւ երբ քննադատեցին, յայտարարեց Թէ պատրաստ է նորէն այդպիսի օրէնք մը հրատարակելու, եԹէ հարկը պահանջէ ...

ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԸ երկկ վերսկսաւ իր նիստերը, որոնք ընդհատուած էին նախագահական ընտրութեան պատճառով : Այժմէն պիտի փորձեն նոր նախագահ մը ընտրել :

ՋՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ ՅՈՒՆՈՒԱՐ 25ԻՆ

•

ՄՈՍԿՈՒՈՅ ՊԱՏԱՍԽԱՆԵՑ ԵՐԵՔ ԴԱՇՆԱԿԻՑՆԵՐՈՒՆ

Ա. Միւնթիւնը Դեկտ. 26ին պատասխանեց արեւմտեան երեք դաշնակիցներու Դեկտեմբեր 8ի ծանուցագրին, առաջարկելով Ջորսերու ժողովը դումարել ոչ Թէ յունուար 4ին, այլ 25ին կամ ի հարկին աւելի վերջը :

Ծանուցագիրը չատ կարճ էր այս առդամ եւ կը կարծուի Թէ երեք պետու – Թիւնները պիտի ընդունին եղած առաջարկը : Իրապէկներու կարծիքով, Ռուսերը նկատի ունին Ֆրանսայի ներքին կացութիւնը, քանի որ Հանրապետութեան նոր նախագահը պաշտօնի կը ձեռնարկէ Յունուար 16ին եւ նոր կառավարութիւն մը պիտի կազմուի ըստ աւանդութեան : Այս առթիւ նշանակալից կը համարուի որ Ա. Միւնթեան ծանուցագիրը երկու առդամ Անգլիայէն առաջ ղրած է Ֆրանսան, մինչդեռ ցարդ կը դրէին նախ Մեծն Բրիտանիա, յետոյ Ֆրանսա : Բանդէտներ կը կարծեն Թէ դիտմամբ եղած է այս փոփոխութիւնը, իբրեւ մեծարանք մը Ֆրանսայի յառաջիկայ կառավարութեան : Ուր – չինկթընի եւ Լոնտոնի մէջ Ֆրանսասէր – րական չեչտ մը կը տեսնեն Մոսկուայի ծանուցագրին մէջ :

Ծանուցագիրը դոհունակութեամբ կը յիշէ որ Ֆրանսական կառավարութիւնը հաւանած է քննել Հինգերորդ ժողովի մը դումարման խնդիրը : Գալով հաւաքավայրին, ծանուցագիրը կը թելադրէ վերջնական որոշումը տալ խորհրդակցելով չորս պետութեանց Պերլինի մարզպաններուն հետ :

Ամէն պարագայի մէջ, Մոսկուայի պատասխանը դրական կը համարուի եւ դոհունակութիւն պատճառեց մասնաւորապէս Փարիզի եւ Լոնտոնի մէջ :

× Մ. Նահանդներու արտաքին նախարարը, Պ. Տըլըս յօդուած մը հրատարակելով, դիտել կուտայ Թէ Ա. Միւնթեան վարիչները պաշտպանողական դիրք մը բռնած են դիւանագիտութեան մէջ եւ Թէ այժմ նախաձեռնութիւնը կը պատկանի արդատ աշխարհին : Այս առթիւ կ'աղդարարէ :— «Ազատ աշխարհին ժողովուրդները եւ խորհրդային վարիչները պէտք է դիտեն Թէ Մ. Նահանդները երբեք պիտի չընդունին որ Ա. Միւնթիւնը բանակցութեանց համար նախապայման դնէ Աթլանտեան դաշինքին, Եւրոպայի միացեալ պաշտպանութեան ծրագրին եւ անդրծովեան խարիսխներու լքումը : Մեւնոյն առեն չենք ուզեր մասնակցիլ խորհրդաժողովի մը որ պիտի Թելադրէր լքել դերութեան մատնուած ժողովուրդները» :

ԱՄԵՐԻԿԱ ԿԸ ՊԱԿՍԵՅՆԷ ԻՐ ՋՕՐՔԸ ՔՈՐԷԱՅԻ ՄԷՋ

Նախագահ Այզընհաուըը հրամայեց աստիճանաբար կրճատել իր զինուորներուն Թիւը Քորէայի մէջ : Այս առթիւ յայտարարեց .

— Քորէայի մէջ Թշնամութիւնները դադրած են հինգ ամիսէ ի վեր : Այդքան ցամաքային ուժերու պէտք չունինք այլեւս . մանաւանդ որ Քորէայի հանրապետութեան զօրքը մեծապէս աւելցած է պատերազմի ընթացքին : Մեւնոյն առեն իրականութիւն է որ մեր օգնաւերը այժմ աւելի մեծ ուժ մը կ'ապահովեն քան առաջ : Հետեւաբար հրամայեցի աստիճանաբար կրճատել Քորէայի մեր ցամաքային ուժերը, ինչպէս Թոյլ կուտան պարադաները : Իրրեւ առաջին քայլ չուտով Մ. Նահանդները պիտի վերադառնան երկու զօրաբաժիններ :

•

ՖՐԱՆՍԱՑԻ բնակիչներուն Թիւը երեք միլիոն աւելցած է եօԹը տարուան մէջ , ընթացրանալով 43 միլիոնի , 20·779·000 այր 22·216·000 կին : Ուրեմն կիները 1·437·000 աւելի են :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ՊԱՏԿԵՐԸ ՏԵՄՆԵԼՈՎ ԿԱՐԹՆԱ՞Ն

Հայրենակից մը այսօր Բանի մը տող ուղիրած է Ստեփաննոս արք. Յովակիմ – Բանի, համառուն սուրբին տօնին առԹիւ :

Ուրիշ հայրենակից մը շաբաԹ օր լուսանկար մը բերաւ, խնդրելով որ տպենք թերԹին մէջ :

— Նիկոմիդիացիները մոռցեր են իրենց պատուական Առաջնորդը : Հոգեհանգիստը անգամ եկեղեցւոյ Հոգաբարձութիւնը կատարել կուտայ, ոչ Թէ իրենք : Այս պատկերը տպեցէք որպէսզի յիշեն անոր կատարած գործերը եւ արԺանիան ...

ԵԹէ նոյնիսկ հոգեհանգիստը իրենք սարքած ըլլային եւ ամբողջ բազմութեամբ մասնակցէին, բաւակա՞ն էր, վախճանեալ Առաջնորդին յիշատակը յարգելու համար :

Ի վերջոյ ի՞նչ ունին — կամ ի՞նչ կը բանին — գոնէ « ի սէր հայրենեաց ». այսինքն յանուն իրենց երբեմնի շէն ու պայծառ Բիւթանիոյ :

Ստեփաննոս արք. ոչ միայն Բաջ հովիւ մըն էր, այլեւ շինարար առաջնորդ մը :

Գիւղերուն անուններն անգամ հայացուցած էր,— Արամ գիւղ, Գեղամ գիւղ, Մանիշակ եւայլն :

Այդ նահանգին մնացորդները, որոնք բաւական բազմութիւն կը կազմեն մեր գաղութին մէջ ալ, ինչո՞վ կը պարծենան այսօր :

Ունի՞ն Հայր. Միութիւն մը :

Փորձա՞ծ են որեւէ ձեռնարկ, հայ պահելու համար իրենց Արամները, Գեղամները, Մանիշակները :

« Մեր կեանքը Բալել ու Բալել է», կ'ըսէր Ստեփաննոս արք., որ անօթի մեռաւ Սոֆիայի մէջ :

Ինք անձամբ հաստատեց Թէ ինչպէս կը Բալեն, ախորական կարաւաններուն հետ – տեւելով մինչեւ սպանդանոց .

— « *Մէկ ժամէն տէ մէկալ ժամը չէի կրնար քալել, ամմա իշտէ ան ճամբան քալեցի : Դուք ալ քալեցէք, ձեր դաւակներն ալ Թող քալեն* » :

Կը Բալէ՞ք, Հայկազունք Բիւթանիոյ : Ոչ Թէ Տէր Զօր երԹալու, այլ մայրենի անդաստանը ծաղկեցնելու համար :

Եւ եԹէ Թրմած էք, ձեր աչքերը կը բացուի՞ն, երբ հրատարակենք ողբացեալ Առաջնորդին լուսանկարը : Պիտի լսէ՞ք իր ձայնը, Թաւ մօրուքին տակէն .

— Ուշադրութիւն, պէ՛ Ճանըմ, Ֆրանքսուզճա, ինկիլիզճէ խորաԹելով Արամին, Գեղամին հայեվարը չմոռնաք, չէ՛նէ ծովը կ'իյնաք ... Վ.Ա.Հէ

« ՅԱՌԱՋ »Ի ԲԱՐԳԱՒԱՃՄԱՆ ՀԱՄԱՐ

Շնորհակալութեամբ ստացանք Պ. Սարգիս Քէնտոյեանէ (Էքս ան Փրովանս) երկու հազար ֆրանք :

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ

Երկկ բաւական Թիւով ուշացած ԹերԹեր եւ նամակներ ստացանք. սակայն գործադուլի տապնդը չէ փարատած տակաւին : ԹղԹատարական վարչութեան այն պաշտօնեաները որոնք Դեկտ. 23ին որոշեր էին գործադուլը չարունակել անստահման ժամանակով, կը փորձեն միւս ճիւղերն ալ վարակել եւ մասնաւորապէս կը ճնշեն Բանուորական Ուժին վրայ : Այս վերջինը կը մերժէ մասնակցիլ : Երկկ նոր ժողով մը սարքուած էր նախաձեռնութեամբ Աչխատանքի Դաշնակցութեան, ընդհ. գործադուլի հրաման տալու համար : Երկկ առաւ ե. Թազամասի 160 պաշտօնեաներէն 116ը ընդհ. գործադուլի որոշում տուած էին 24ի դէմ եւ 20 ձեռնպահ : Թեամբ : Գործադուլի կուսակից սենատքաները կ'ուզեն որ չարժումը վարչին սկըսի եւ ոչ Թէ վերչին :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԱԶԳ. ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆ

•

ԽՄԲ.— Ծուսաբեր հետեւեալ խորհր – դածութիւնները կ'ընէ Գահիրէի «Թորգոմեան» Մատենադարանի մասին, որ ունի 6 – 7000 հայերէն եւ օտար գիրքեր· Բայց կազմակերպուած չէ տակաւին·—

... Փառք Աստուծոյ, որ տիար Արտաշէս Գարմաչեան ինքնակամօրէն ներկայացեր եւ փափաք յայտներ է ձրիօրէն ըստանձնելու մատենադարանի կազմակերպութեան գործը:

Հակառակ պարագային, ոչ միայն դիրքերը արեւու երես պիտի չտեսնէին, այլ եւ թերեւս մատենադարանով հետաքրքրուող, անոր ինչ եւ ուր ըլլալը գիտցող անդամ պիտի չգտնուէր:

Արդէն մատենադարան մը ունէինք, հիմա ունեցանք նաեւ «ձրի» մատենադարանապետ մը: Ասկէ աւելի ի՞նչ կ'ուզէինք, որ ընչեր Պատ· Քաղաք· Ժողովը, պիտի հարցնեն ոմանք հաւանաբար :

Բայց ճիշդ այս կէտէն կը սկսի իր ընեելիքը: Որովհետեւ դիրք ունենալը, ինչպէս դրապահ ունենալը նպատակ մը չէ, միջոց մըն է միայն: Մատենադարանը պէտք է ծառայէ իր նպատակին, այլապէս միեւնոյնն է, թէ ան գոյութիւն ունի՞ կամ ոչ:

Գիտենք, կան մարդիկ, որ կը սիրեն գեղատիպ, փառաւոր դիրքեր գնել ոչ թէ կարդալու, այլ··· վրան նայելու համար: Ընելու կամ ըսել տալու համար, թէ իրենք ալ դիրք ունին, իրենք ալ մատենադարան ունին:

Գիրքը — գեղօր չէ, ոչ ալ յախճապակիէ անօթ, իբրեւ զարդ ծառայելու համար աշխարհիկ սալոններու: Ոչ, այս անփառունակ դերը կատարելու կոչուած չէ ան: Զարդ մը չէ, զարդեղէն մը չէ, պատէն կախուելիք որմանկար մը չէ:

Եթէ դիրքը չի կարդացուիր, այս կը նշանակէ, որ չի ծառայեր իր նպատակին: Գիրքը պէտք է կարդացուի, այսինքն սը – նուցանէ մեր միտքը եւ մեր հոգին:

Գաղտնիք չէ, որ քաղաքակրթուած երկիրներու մէջ կան, գոյութիւն ունին հանրային գրադարաններ, ուր ուզողը կ'երթայ փնտռելու իր ուզած դիրքը եւ կարդալու զայն, իր մտքի պաշարը աւելցնելու, չգիտցածը սորվելու, վերջապէս ապրելու համար «մտածող մարդոց, զգացող մարդոց ընկերութեան մէջ»:

Եթէ չենք սխալիր, այս դերը կատարելու կոչուած են մատենադարանները :

Արդ, « Թորգոմեան Մատենադարան»ը ճշդիւ կը կատարէ՞, կամ պիտի կատարէ՞ մեր մտահանչել ուզած դերը: Չենք գիտեր: Սակայն երեւոյթները ցոյց կուտան, որ մենք դեռ լիովին չենք ըմբռնած դիրքին արժէքը, չենք զգացած կարդալու, սորվելու հաճոյքը :

Բայց դիրք կարդալը մեզի համար «հաճոյք» մը, վայելք մը, սորվելու տենդ մը ըլլալէ աւելի բան մըն է հիմա: Առօրեայ կեանքին մէջ մեր կապերը այնքան թոյլ են ազգին եւ ազգային խոհալներու հետ, որ հայ դիրքը այլեւս միայն « գեղեցիկ Օթեր» մը չենք նկատեր, այլ նաեւ գէնք մը, որով պիտի կռուինք հետզհետէ տըժգունող մեր հայութիւնը, մեր հայկական – նութիւնը զգեցնել պահպանելու համար :

Երբ այս ձեւով սկսինք մտածել, այն ատեն դիւրին կ'ըլլայ ըմբռնել մեզ վարող մտահոգութիւնները:

Ապահովաբար ըսողներ պիտի ըլլան, թէ իրենք արդէն բաւական դրամ կուտան դիրքի եւ թերթի համար· Թէ մինչեւ իսկ իրենց գնած դիրքերը կարգալու ժամանակ չունին· կամ թէ յաճախ շատ բան չեն հասկնար իրենց կարդացած դիրքէն :

Երբ մարդ որոշէ չընել այս կամ այն բանը, շատ դիւրութեամբ կրնայ առաջ – կութիւններ գտնել· չգտնելու պարագային ալ՝ ստեղծել :

Տարիներէ ի վեր՝ մեր երիտասարդնե – րը, ինչպէս տարեցներէն շատեր ալ, անխոնջ ախոյեաններ եղած են «մարզական» կոչուած չարժումին: Երկրէ երկիր, քաղաքէ քաղաք կ'երթեւեկեն՝ մասնակցելու համար մրցումներու եւ խաղերու, երբեմն պարզապէս միայն հանդիսատես ըլլալու համար այդ մրցումներուն ու խաղերուն :

Յաղթելու, վաղելու, գնդակը առաջ կամ ետ նետելու համար ինչ դիմարներ կը ծախսուին··· : Սակայն ոչ ոք մտքէն կ'անցընէ երբեք «պերճանք» համարել այս բոլորը մեզի պէս ժողովուրդի մը համար, որ խաղալէ առաջ ապրելու պէտք ունի եւ վազել սորվելէ աւելի քալել սորվելու հարկին տակ կը գտնուի :

Մենք դէմ չենք «առողջ մարմին»ի վարդապետութեան, բայց կ'ուզենք, որ ուրիշներ ալ դէմ չըլլան « առողջ միտք»ի վարդապետութեան, որուն եթէ առաքեալները չենք, աշակերտներն ենք յամենայն դէպս :

Ի պատիւ մարզական չարժումի վարիչներուն եւ հետեւորդներուն, կը խոստովանինք, որ ոչ միայն անհրաժեշտ հաստաքը, եռանդը, նուիրումը ունին այդ չարժումը պահելու ջերմութեան իր բարձրը աստիճանին վրայ, այլ եւ գտած են ձեւը, գտած են միջոցը անով խանդավառելու բազմութիւնները աշխարհի բոլոր այն անկիւններուն մէջ, ուր ձեռքը ոտքը բռնող, նոյնիսկ չբռնող Հայեր կ'ապրին:

Մենք, մտաւորական չարժումի թշուառ դաղափարախօսներ, ոչ «մարզականներուն հաւատքը ունինք, ոչ եռանդը, ոչ նուիրումը, ոչ ալ գոնէ մեր ըրածովն ու ըսածովը բազմութիւններ խանդավառելու ուժը:

Նստած ենք «ճամբուն անկիւն»ը եւ կը սպասենք , որ անցորդները ողորմին մեզի:

Եւ սակայն գիտենք, թէ ազգը ցատկելու, վազելու, պարելու եւ « խրախճել»ու իր առաքինութիւններուն համար չէ , որ ապրեցաւ ու կ'ապրի: Զինք ապրեցնողը , իր գոյութիւնը տեւական դարձնողը հայ քեւ կը գտնուիմ: Անոնց դիւերային խուլ մռնչիւնը, խլացուցիչ ոռնոցը, պահապան հրեշտակի մը երգին տպաւորութիւնը կը դործէր: Դիւերային այդ անբացատրելի խաւարը, բնութեան կախարդիչ համայքը առնականութիւն եւ քաջութիւն կը ներչնչէին ինծի:

Գիշեր ցորեկ, կը թափառէի թեւ տակ լով ճակատագրիս զոհերէն մէկը գտնելու տագնապալի երազներուս: Օրէ օր երեւակայութեանս հորիզոնը կ'ընդլայնէր եւ խենդ ու խելառ ծրագիրներէ՝ որոճային անըմբռնելի լաւատեսութեամբ: Հայրենական տան մէջ երգուած ծանօթ երգի մը բառերը հատիկ, հատիկ, կ'արթննային յիշողութեանս մէջ .

—Մութ անտառից անցնում էին,
Ամէն մէկը առիւծ էին ...

×

Ամխաներ վերջ Հերէկ: Բիզա պէյին տան ծառան դարձած, բահին , բրիչին, ապաւինած, փոր մը հաց կ'ուտէի : Աչերս ծածկուած էին բշտիկներով: Քարէն հաց հանելու հայկական կամքը կեանքս փրկած էր անդամ մը եւս: Պարէդին, արտին, այդիին որթատունկերուն հետ մերմացած՝ դուրդուրանքով կը խնամէի գանոնք: Ինծի պէս մատղաշ տունկերուն անխօս լեզուն սերտեցի ու սիրեցի տարօրինակ հոգեփոխութեամբ : Ալ բոլորը իմս էին, իմ արդար աշխատանքը բեղմնաւորող քիթը երկար վարունդները, կլոր թուշ կարմիր լոլիկները, հոտաւէտ եւ քաղցր սեխերը, նման պէս դունդ ու կլոր կարմրուկ ձմերուկները: Իմս էին առուի եղերքին ինծի պէս անտէր, սեւորակ մորենիները, բուրմունքով յղի ռահանի , աննուխի, ծաթրինի դլուխ վերցնող, հասակիս հաւասարող, իրարու վրայ պատկող ցօղունները... Ախ, սա հղոը , մխակ ապաւէն ...

Աստուծոյ օրհնած միակ մաքուր, ան – չախնդիր հողը կը փորէի, կը պեղէի, կանանչ բոյսերուն արմատները կը ծածկէի, ամառուան արեւէն կը պաշտպանէի ու ըստեղծագործ բնութեան անարատ ջուրով ամէնուն ծարաւը կը յագեցնէի, որպէսզի աճին ,բեղնաւորուին, մեծնան եւ հասնին:

Ջուր կապի օրերուս չատ լացեր տխրեր եմ: Թուրքը իր թրքաւարի հոգեբանութեամբ Աստուծոյ ջուրը դողնալն, ուրիշին ջուրին աչք տնկելն ալ չահ համարեր է :

Առուի ջուրս դողցնել տալուս համար ծեծ եմ կերեր, ջուրս դողցնող Թուրքին երեսէն իմ սիրած պարտէզիս, անլեզու տունկերս թօշներ, դեղներ են ինծի պէս ջերմի բռնուելով Օգոստոսի տաք արեւուն տակ: Կը նեղուիմ, ինքզինքս կ'ուտեմ, այդ աստիճան անճարակ մնալ չեմ ուզեր եւ կ'որոշեմ անպայման՝ գտնել, բռնել ջուրին դողը:

Ջուր կապի օրս էր, կէսօրը անց ,էի՛նք, մշակոյթն է եւ այդ մշակոյթին խոնարհ հերոսները :

Որո՞ւն հասկցնել ասիկա եւ ի՞նչպէս հասկցնել :

Գիրքը, ուրեմն նաեւ մատենադարանը, այն մթնոլորտն է, որուն մէջ ազգը ապահով կը զգայ ինքզինք հովին ու փոթորկին դէմ :

Այս « ապահով» մթնոլորտին ծառայելու կոչումը ունենալու է նաեւ «Թորգոմեան Մատենադարանը» մեր գաղութին մէջ :

Կ'ուրանա՞նք, թէ՞ կ'անգիտանանք այս պարագան :

Մենք ըսինք մեր խօսքը: Կրնայինք դեռ աւելին ըսել, եթէ պէտք ըլլայ:

« Դպրոց եւ դպրութիւն » կ'ըսէր Ռեթէոս Պէրպէրեան :

Այս երկու «բեւեռ»ներուն չուրջ կը դառնայ հիմա մեր կեանքը :

ՅՈՒՍԱԲԵՐ

ՎԵՐԱՇԻՆՈՒԹԵԱՆ ՃԻԳԸ ԵՒՐՈՊԱՅԻ ՄԷՋ

•

ԳԵՐՄԱՆԻԱ.— Գերմանիա չունի «վերաշինութեան նախարարութիւն », ինչպէս Եւրոպայի միւս երկիրները այլ «չի – նուիեանց նախարարութիւն», որովհետեւ չատ աւելի քիչ են կիսովին քանդուած տուները քան բոլորովին քանդուածները :

Տեղական թերթերը դիտել կուտան թէ Գերմանիոյ Ուռնունկսպաւռ (չինութիւն) նախարարութիւնը չատ աւելի իրատես եւ դործօն եղաւ: 1949ին երբ դործի դլուխ անցաւ, ներկայացուց նախահաշիւ մը ո – րով 1950 – 1953 տարիներուն համար կը նախատեսէր տարեկան 400·000 բնակարան, այսինքն 1· 600·000 չորս տարուան մէջ:

« Ֆիկարօ»ն երկար յօդուածաշարք մը նուիրելով այս հարցին, կ'ըսէ թէ վերջին երեք տարին Ֆրանսա 1090 միլիառ ֆրանք ծախսեց վերաշինութեան համար եւ չինեց 220 հազար բնակարան, իսկ Գերմանիա 1112 միլիառ ֆրանքով չինեց 1·240·000 բնակարան: Թերթը չինանիւթի եւ կառուցման գիները ինչպէս եւ աշխատաւարձերը բաղդատելով դրեթէ հաւասար կը դտնէ երկու երկիրներուն մէջ :

Այս տարբերութեան մէկ պատճառն այն է որ Ֆրանսա բազմաթիւ անյարմար բնակարաններ ունի, սակայն ժամն առնուն չինութեան թեկնածու չունի: Միջին դասակարդը տրամադիր չէ դրամա – դլուխ դնել, պետութեան օժանդակութիւնը խնդրելով: Այս օժանդակութիւնը օդտակար եղաւ կալուածային ընկերութեանց որոնք կրցան յաճախորդ ճարել հարուստ առեւտրականներէ :

Յետոյ, չատ մը յարկաբաժիններ վերածուեցան առեւտրական կամ վարչական հաստատութեանց :

Գերմանական ծրագրին առաւելութիւնը – ներէն մէկն ալ այն է որ ընկերային կոչուած բնակարանները որոնց վարձքը սահական քառ· մեթրը 1·10 գերմանական մարք է, կը ներկայացնեն չինութեանց 75 տոկոս հարիւրը: Եւ այս բոլոր 1·600·000 բնակարաններուն համար, որոնք չինուեցան Դաշնակցային Հանրապետութեան հաստատումէն ի վեր :

Շնորհիւ դրամական բարեփոխութեան դերման աշխատաւորները կրցան դրամ ապետքի եւ խնայողական անուէկներուն մէջ հոսեցնել: 1953ի առաջին ինը ամիսներուն 1200 միլիոն մարք (մօտ հարիւր միլիառ Ֆրանք) մտաւ խնայողական արտուկները, եւ կէսը յատկացուեցաւ չինութեանց: Գերմանիա ունի նաեւ դրաւի դրութիւնը: Երբ տասը տուն չինուի, անոնք դրաւի կը դրուին եւ ստացուած դրամով ուրիշ քանի մը հատ եւս կը չինուին եւ այսպէս չարունակաբար: Մասնաւոր օրէնքով, որ տուրքի վրայ որոշ դեղչ մըն է, անոնք կ'ունենան վաճառուն միլիառ Ֆրանք: Այդ օրէնքին համաձայն չինուած տուներուն վարձքը պէտք չէ անցնի սահական 1·50 մարքը քառ· մեթրը, ինչ որ տանելի է միջին քսակի մը համար:

Ինչպէս Ֆրանսայի, նոյնպէս Գերմանիոյ մէջ արդիլուած է աւելցնել ոչ – պետական բնակարաններու վարձքերը բայի օրինական արտօնութենէ, այն ալ որոշ համեմատութեամբ միայն :

Բաղդատմամբ Ֆրանսայի, աւելի չատ քանդուած տուներ կան Գերմանիոյ մէջ : Երեք հարիւր հազար հոդի կը բնակին տակաւին չատ խեղճ պայմաններու մէջ , երկու միլիոն հոդի իրարու վրայ խըտուած կ'ապրին: Այս վերջինները բնակարան պիտի կրնան ունենալ միայն վեց տարիէն, եթէ չինութեան այս միեւնոյն թափը չարունակուի :

Հիթլէրի անկումէն ետք վեց միլիոն բռնակարան կար արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ: 1954ի վերջաւորութեան 1·800·000 տուն պիտի ունենայ Գերմանիա, եւ կը կոտրէ Եւրոպայի մրցանիշը, տարագ բնակարան չինելու տեսակէտէն: Ներկայիս ամէն հինդ վայրկեան չորս նոր բնակարան կը չինուի :

Վարձքերը փոփոխական են Գերմանիոյ մէջ: Պատերազմէն առաջ չինուած չէնքի մը մէկ սենեակը կ'արժէ ամսական տասը հազար Ֆրանք : Իսկ նոր չէնքի մը մէջ բնակարանի մը համար բանուոր ընտանիք մը կը վճարէ ամսական եօթը հազար Ֆրանքէն պակաս : Շքեղ բնակարանի մը ամսական վարձքը կը հասնի 14·000 Ֆրանքի, (քանի մը սենեակներ եւ արդիական ամէն յարմարութիւն:

Արդիական յարմարութիւն ըսելով պէտք է հասկնալ բաղնիք, տաք ջուր, կառաւուն, սառնարան, կապի օճախ եւն.: Չորս հոգիանոց ընտանիք մը պէտք է ունենայ երեք սենեակ, խոհանոց, բաղնիք: Աւելի հասեսա տուները միայն ջրցան (տուշ) ունին բաղնիքի տեղ: Պատշգամը հոն նոյնքան անհրաժեշտ է որքան բաղնիքի սենեակը :

Թ.Ա.Թ.

ԱՌՈՒԻ ՁՈՒՐՍ ԿԸ ԳՈՂՆԱՆ

★

... Այս մէկն ալ մտիկ ըրէք: Իմ տըղու պատմութիւնս կը բխի ինծի պէս հազար, հազարաւոր որը տղոց պատմութենէն, որ դեռ դրի առնուած չէ: Պիտի գըրենք, պիտի պատմենք մեր անցեալը ներկային հետ բաղդատելով: Վայ այն սերունդին որ իր անցեալը կ'ուրանայ :

1916ի գարնանային օրեր էին: — կեավուրին տլան կը մեծնայ, այս մէկն ալ մաքրելու է — կ'ըսէր Մեսուտիայի թուրք դիւղապետը պոկունքները, յօնքերը ծամածռելով դիւշատիչ դազանի մը պէս: Հէդ տղու մխամտութեամբ գլուխս կախ կը լըսեմ, մտիկ կ'ընեմ չնածին փսփսուքը , միեւնոյն տեղ փախչելու ճամբայ փընտռելով :

Օրեր վերջ ազատութիւն կը ծըծեմ իր բոյնը կորսնցուցած վայրի եղնիկի պէս ոստոստելով լեռնէ լեռ: Անօթութիւն եւ յոդնութիւն խելագարելու աստիճան: Իմ անտառներու ահաւոր մթութեան վախին հետ եղբայրացած, անծայրածիր օրերուս ազատութիւնս քարշ կուտայի խոտ ու վայրի պտուղներ ուտելով :

Մարդ արարածը, թուրքը իր բարբարոսութեամբ երկոտանի դազան կ'երեւար : Այնպէս կը թուէր թէ դրացի առիւծին , վագրին, դայլին, պաշտպանութեան ներքեւ կը գտնուիմ: Անոնց դիւերային խուլ մռնչիւնը, խլացուցիչ ոռնոցը, պահապան հրեշտակի մը երգին տպաւորութիւնը կը դործէր: Դիւերային այդ անբացատրելի խաւարը, բնութեան կախարդիչ համայքը առնականութիւն եւ քաջութիւն կը ներչնչէին ինծի:

Գիշեր ցորեկ, կը թափառէի թեւ տակ լով ճակատագրիս զոհերէն մէկը գտնելու տագնապալի երազներուս: Օրէ օր երեւակայութեանս հորիզոնը կ'ընդլայնէր եւ խենդ ու խելառ ծրագիրներէ՝ որոճային անըմբռնելի լաւատեսութեամբ: Հայրենական տան մէջ երգուած ծանօթ երգի մը բառերը հատիկ, հատիկ, կ'արթննային յիշողութեանս մէջ .

—Մութ անտառից անցնում էին,
Ամէն մէկը առիւծ էին ...

×

Ամխաներ վերջ Հերէկ: Բիզա պէյին տան ծառան դարձած, բահին , բրիչին, ապաւինած, փոր մը հաց կ'ուտէի : Աչերս ծածկուած էին բշտիկներով: Քարէն հաց հանելու հայկական կամքը կեանքս փրկած էր անդամ մը եւս: Պարտէդին, արտին, այդիին որթատունկերուն հետ մերմացած՝ դուրդուրանքով կը խնամէի գանոնք: Ինծի պէս մատղաշ տունկերուն անխօս լեզուն սերտեցի ու սիրեցի տարօրինակ հոգեփոխութեամբ : Ալ բոլորը իմս էին, իմ արդար աշխատանքը բեղմնաւորող քիթը երկար վարունդները, կլոր թուշ կարմիր լոլիկները, հոտաւէտ եւ քաղցր սեխերը, նման պէս դունդ ու կլոր կարմրուկ ձմերուկները: Իմս էին առուի եղերքին ինծի պէս անտէր, սեւորակ մորենիները, բուրմունքով յղի ռահանի , աննուխի, ծաթրինի դլուխ վերցնող, հասակիս հաւասարող, իրարու վրայ պատկող ցօղունները... Ախ, սա հղոը , մխակ ապաւէն ...

Աստուծոյ օրհնած միակ մաքուր, անչախնդիր հողը կը փորէի, կը պեղէի, կանանչ բոյսերուն արմատները կը ծածկէի, ամառուան արեւէն կը պաշտպանէի ու ըստեղծագործ բնութեան անարատ ջուրով ամէնուն ծարաւը կը յագեցնէի, որպէսզի աճին ,բեղնաւորուին, մեծնան եւ հասնին:

Ջուր կապի օրերուս չատ լացեր տխրեր եմ: Թուրքը իր թրքաւարի հոգեբանութեամբ Աստուծոյ ջուրը դողնալն, ուրիշին ջուրին աչք տնկելն ալ չահ համարեր է :

Առուի ջուրս դողցնել տալուս համար ծեծ եմ կերեր, ջուրս դողցնող Թուրքին երեսէն իմ սիրած պարտէզիս, անլեզու տունկերս թօշներ, դեղներ են ինծի պէս ջերմի բռնուելով Օգոստոսի տաք արեւուն տակ: Կը նեղուիմ, ինքզինքս կ'ուտեմ, այդ աստիճան անճարակ մնալ չեմ ուզեր եւ կ'որոշեմ անպայման՝ գտնել, բռնել ջուրին դողը:

Ջուր կապի օրս էր, կէսօրը անց ,էի՛նք, ինչպէս կ'ըսէր մամս: Հասակէս երկար թին չափած գացի ջրաչխի առուն կապելու: Ներքին գոհունակութեամբ քանի մը բուռ հողով (ուրին բերանը դարձուցի առուին, ու անցնողներուն վրայ աչք մը նետելով պահուըտեցայ հայկական կէս փլատակ տան մը ձողերուն տակ ...

Գալիք պատահարի մը սպասումը տարօրինակ մտածումներու դուռ կը բանայ: Ո՞վ կրնար ըլլալ Ջուրս դողցողը: Պիտի կարենայի՞ բողոքել, իրաւունքս պաշտպանել: Մտածումներու մէջ թաղուած, աչքերս հոսանքին յառած, անհամբեր պահեր կ'անցընէի: Ցանկարծ նչմարեցի փոքրիկ, մօտ տասը տարու աղջնակ մը, մաղերու ոսկեթել հիւսկերը մինչեւ կէս մէջքը, բոպիկ: Պատռտած բան մը հագիւ իր անմեղ մերկութիւնը կը ծածկէր: Շուրջը նայեցաւ, — դող սիրտը դող — վախկոտ չարժումով ծռեցաւ ու երկու ափերով ջուրին բերանը դարձուց ճամբանքով: Ակնթարթի մը մէջ թիս մէկդի նետելով վազեցի: Ան կը փախչէր լացու կոծով, ես կը վազէի բռնելու, աղուոր տիպ մը տալու որոշումով: Բռնելս եւ առուին մէջ պառկեցնելս մէկ եղաւ: Ան կուլար թրջած վառեակի մը պէս , ես բարկութենէս կը դողայի մաղերուն հիւսքերը ափիս մէջ պահելով...

ԱՆԵՒԷՆ ԿԱՐՕՏՈՒՆԻ

(1)

(Շար)

ՕՐԳՈՆ ՆՎԻՐՎԱԾ

— Ես ինչո՞ւ եմ ուրախ, որ դուք ինձ հարցնում եք, պատասխանեց Տիրուհին։ Որովհետև ես ձեզ սիրում եմ, ասաց նա ու ամաչկոտությամբ գլուխը կախ արեց։

— Ա՜խ, ինչպե՜ս եմ ես ուրախ, որ դուք ինձ սիրում եք, գոչեց Ասլանը, ոտքի թռչելով։ Ես ձեզ ավելի եմ սիրում, քան ինքս ինձ, ես ձեզ համար պատրաստ եմ ամեն զոհողության, ես ձեզ համար կարող եմ ամեն ինչ անել, ես ձեզ համար կարող եմ ամեն ինչ տալ, ես ձեզ համար կարող եմ ամեն ինչ թողնել։ Ես ձեզ համար կարող եմ ամեն ինչ անել, ես ձեզ համար կարող եմ ամեն ինչ տալ, ես ձեզ համար կարող եմ ամեն ինչ թողնել։

—

Տեղական թերթերը կը գրեն թէ հարիւր հազար թղթատարական պարկեր առկախ կը մնան Փարիզի գլխաւոր կայարաններուն մէջ։ Մեծ մասով դինուորներ են որ կ'աչխատին։ Քանի պատասխանատու պաշտօնեաներ կախակայուեցան։

Օդանաւային դործադուլը վերջացաւ երէկ։ Այժմ ալ ուսուցիչները կը սպառնան ընդհ. դործադուլ մը սարքել, յուսար 4ին (վերամուտ)։

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԼԵՀԱՍՏԱՆԻ անթելը անդամ մը եւս յիշեցուց թէ աւելի մեծ չանք մը պէտք է թափեն ուսերէն սորվելու համար։ Այժմ կան աւելի քան ութ հազար դասընթացք–ներ օտարերկրի համար, բայց անթելը չեշտեց թէ «ռուսերէնի ուսուցման կեդրոնական կոմիտէն անհրաժեշտ կը դտնէ նոր դասընթացքներու հաստատումը, կարելի եղածին չափ շուտ»։

ԵՈՒԿՈՍԼԱՒԻՈՅ ազդ. ժողովին նախադահ ընտրուեցաւ Պ. Միլոյեան ձիլաս, որ թունդ հակառակորդ մը կը համարուի Յ. Միւռթեան։

ԱՐԵՒՄՏԵԱՆ Գերմանիոյ ամէնէն կարեւոր քաղաքներէն երեքը վերաչինուած են, ինչպէս կը հաղորդեն պաշտօնական աղբիւրէ։ Համպուրկ, «Գերմանիոյ պատուհանը աչխարհի վրայ», Միւնիխ եւ Շթուտկարտ բոլորովին մաքրուած են փլատակներէն որոնք 1945ին կը ծածկէին բոլոր փողոցները։ Ուրիշ մեծ քաղաքներ ալ վերաչինուած են 75 առ հարիւր համեմատութեամբ։ Միայն Պերլինը, որ երկու մասի բաժնուած է, տակաւին փլատակներով ծածկուած է երկու երրորդով։ 1945ին 2·500·000 տուներ աւերակներու վերածուած էին օդային ռմբակոծութիւններով։ Անկէ ի վեր 2·200·000ը վերաչինուած են։ Եւ սակայն բնակարանի տագնապը չէ փարատած։

ԹՐԻԵՍԹԻ Ա. չրջանը պէտք է Իտալիոյ յանձնուի Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգներուն կողմէ, համաձայն տրուած որոչման, եթէ կարելի չըլլայ դտնել Հինդերու ժողովը։ Այժմ այս տեսակէտը կը պաչպանեն Ուոչինկթընի մէջ, իբրեւ օրինակ յուշելով Իտալիոյ եւ Ցունասլաւիոյ պարագան։ Պատերազմը այս երկու երկիրներուն մէջ ալ խոր խրամատ մը բացած էր, սակայն կարելի եղաւ վէճերը լուծել եւ բարեկամական յարաբերութիւններ հաստատել։

ՍՈՒՐԻՈՅ համալսարանը առժամապէս փակուեցաւ, իբրեւ հետեւանք ուսանողական ցոյցերու, որոնք տեղի ունեցան Դամասկոսի եւ Հալէպի մէջ։ Հրատարակուած տեղեկութեանց համաձայն, դէպքը հետեւեալ ձեւով ծագած է.— Թատերական խաղ մը կը ներկայացուէր Հալէպի ամերիկեան քոլէճին մէջ, երբ կարդ մը ունկնդիրներ բողոքեցին, արաբական արժանապատուութեան դէմ դտնելով զայն։ Կառավարութիւնը միջամտեց, բայց կարելի չեղաւ սանձել յուղումը, որ ծաւալեցաւ դլխաւոր քաղաքներուն մէջ։

ՄԵՔՍԻԿԱՅի մէկ եկեղեցիին մէջ 23 հոգի մեռան, երկու հարիւր հոգի վիրաւորուեցան ելեկտրական հոսանքի խանգարման հետեւանքով։

ԼԻՈՆ.— Այրի Տիկին Իբրոս Գայէր–լեան (Ծնեալ Այտընեան, Վիէն), Տէր եւ Տիկին Մնացական Եղիկիէլեան եւ զաւակները (Լաֆրէթ), Տէր եւ Տիկին Թաշոր եւ Բերուզ Այվազեան, Տէր եւ Տիկին Սարգիս Թօղուեան եւ զաւակը (Լաֆրէթ), Տէր եւ Տիկին Թորգոմ եւ Մարիամ Պզտիկեան (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Յակոբ եւ Սիրանոյշ Հաճի Կարապետեան (Պուլկարիա), Այրի Տիկ. Մարիամ Պաղտասարեան (Կափ), Տէր եւ Տիկ. Յարութիւն Պաղտասարեան եւ զաւակները (Փարիզ), Տէր եւ Տիկին Թորգոմ Պաղտասարեան (Կափ), Տէր եւ Տիկին Վահան Պաղտասարեան եւ զաւակները (Փարիզ), սրտի խոր կսկիծով կը յանձնարարեն զաւակ մահը՝ իրենց մօրը, մեծ մօրը, կեսրոջը, մօրաքրոջ եւ հօրաքրոջ աղջկան եւ ազգականին

ԱՅՐԻ ՏԻԿԻՆ ՅՈՒԼԻԱՆԻ ԵՂԵԿԻԷԼԵԱՆԻ

(Ծնեալ Գայէրլեան, քնիկ Մեծ Նոր պիւզայի)

որ տեղի ունեցաւ Դեկտ. 24ին, իր բնակարանը՝ Լաֆրէթ (Իզէռ), 62 տարեկան հասակին։

Յուղարկաւորութիւնը կատարուեցաւ չարաթ եւ մարմինը փոխադրուեցաւ Լաֆրէթի գերեզմանատունը։

ՅԱՅՍ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒՆ ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐ ԵՒ ՄՆԱՅՈՒՆ ՆՈՒԷՐԸ՝ ՁԵՐ ՍԻՐԵԼԻՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՁԵՐ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՅ ԿԱՄ ՕՏԱՐ

ԼՈՅՏ ՏԵՍԱԻ

LUC-ANDRE MARCEL -ի

GRÉGOIRE DE NAREK

et

ANCIENNE POESIE ARMENIENNE

(Ed. des Cahiers du Sud)

կոթողային հատորը

Գեղարուեստական մաքուր հրատարակութիւն, ուր հեղինակը ի վեր կը հանէ ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑիի հանճարը, եւ համաչխարհային արժէքը հայ բանաստեղծութեան։ Գին՝ 1000 ֆրանք։

Դիմել՝ «Անդաստան»ի խմբագրութեան, տպ. Արաքս 46, Rue Richer, Paris կամ «Յառաջ»ին։

ԱՋՔԸ ԼՈՅՏ ՀԱՅ ՄԱՆՈՒԿՆԵՐՈՒ

Հայ կաղանդ պապան լուր տուաւ Ֆ. Հ. Կապոյտ Աչի Շրջ. վարչութեան թէ՝ այս տարի ալ, Դեկտեմբեր 29ին ժամը 14 – 19 պիտի գայ Սոսիկթէ Սալանթ, չնորհաւորելու Նոր Տարին։

Կաղանդ Պապան կը խոստանայ զգոյշ ըլլալ եւ չկորսնցնել նուէրներուն պարկը։ Դիմաւորելու համար պիտի ունենանք Նոր Տարուան ծառ, ներկայացում, պարեր, նուագ եւ սիներմա եւն.։

Կաղանդ պապիկը կը խնդրէ որ հայ մանուկները սիրող անձերը իրենց նուէրնե–րով օգնեն մեզի ճոխ եւ ուրախ հայ կաղանդ մը անցնելու համար։

Իրաւունք չունի՞ կաղանդ Պապան։

Ալֆորվիլէն օթօքառը կը մեկնի 13·30ին։

ՄԱՐՍԷՑԼի Մայր Եկեղեցիի ժամանակացոյց.—

1 Յունուար, Ուրբաթ *Ամանորի* պաշտամունք 10։

5 Յունուար, երեքշաբթի *ծրագալոյց* Ս. Ծնունդի 9։ Երեկոյեան Ս. Պատարագ 4·30։

6 Յունուար, չորեքշաբթի *Ս. Ծնունդ* 8։ 10 Յունուար, Կիրակի Ս. Պատարագ, Հոգեհանգիստ եւ Ջրօրհնէք 8·30։

ՏՕՆԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՑՑ

Պօմոնի Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ

1 Յունուար ուրբաթ *Կաղանդ առաւօտեան արարողութիւն ժամը 8, պատարագ ժամը 10։*

ՄՆՋՈՑՔ

ԼԻՈՆ.— Բալուի Հաւաւ դիւղի Ուսում–նասիրաց ընկերութեան ինջոյքը տեղի կ'ունենայ 3 Յունուար, կիրակի ժամը 15էն 23, Յոյներու սրահը։ Առատ կերուխում։ Հաճելի անակնկալներ։

Սիրով կը հրաւիրուին լիոնահայերը։

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 31ի ԶԱՐԹՕՆՔԻՆ ՀԱՄԱՐ (ՌԷվէյեօն), ՏԵՂ ՄԻ ՓՆՏՒԷՔ։

ԼԻԼԱՑԻՆ

ԼԻԼԱՑԻՆ

ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՑԻՆ

ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՄԱՏՋԵԼԻ եւ մանաւանդ հաճելի ճաշ մը ընելու համար։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՐ ՆՈՒԱԳԱԽՈՒՄԲ մը իր նոր յայտագրով։

Բացառաբար ամէն իրիկուն կը նուագեն ՀԱՄԲԱՐ (Թառ), ՀԱՅԿ (Լութակ) եւ իրենց խումբը։

24, Rue Saint Lazare, Paris 9e

Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ

ՎԱԼԱՆՍ.— Շնորհակալութիւն կը յայտնեմ Լիոնի Հ. Յ. Դ. Վարանդեան կոմիտէին, Համբրր. Միութեան Վալանսի մասնաճիւղին, Մարենիկի Ուսմ. ընկերութեան, Յառաջի վարչութեան, Հբր. Եփրատ Միութեան եւ բոլոր անոնց որոնք հիւանդութեանս ընթացքին մխիթարեցին զիս այցելութեամբ կամ նամակներով։

Երուանդ Տէր Ղուկասեան

ՆԱՄԱԿԱՏՈՒԻՓ, Թ. Ա. Լիոն.— Հետադիրը առագայթ չարաթ օր, մահապդը՝ երկուչաբթի։

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Նկատի առնելով տպագրական ծախքերու, պետական եւ ընկերային տուրքերու ծանրութիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժմէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ–ՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ ԹԷ ՀԱՏԱՎԱՃԱՌի ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻՆԵՐԸ։

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵՒԷ ՎՃԱՐՈՒՄ ՉԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ։ 1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐԷՆ 1ԷՆ, ՆՈՐ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ

Ջեռէֆ հատը 12 ֆրանք։

ԲԱԺԱՆԵԳԻՆ.— Ֆրանսա եւ գաղթավայրեր տարեկան 3000, վեցամսեայ 1600 ֆր։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ.— (Պելժիա, Անգլիա, Իտալիա, Գերմանիա եւն.) տարեկան 3500 ֆրանք։ Ամերիկա 10 տոլար։

ՄԻՆՉԵՒ ԴԵԿՏ. 31 ԿԸՆԴՈՒՆՈՒՄԸ ՀԻՆ ՍԱԿՈՎ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐ, Ի ՀԱՇԻՒ 1954Ի, ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄԵՐ ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ։

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

1954Ի ԱՌԱՋԻՆ ԹԱՏԵՐԱՀԱՆԴԷՍԸ ԾԻԾԱՂԻ ՅԱՏԿԱՆԻՇՈՎ

THEATRE D'IENA, 10, Av. d'Iéna

Métro IENA

Շաբաթ երեկոյ, 9 Յունուար, ժամը ճիշդ 20·45ին

Բազմաթիւ թատերասէրներու փափաքին համաձայն ԳՐԻԳՈՐ ՎԱՀԱՆ կը ներկայացնէ իր

ԲԱԽՏԻՆ ԱՆԻՒԸ

Կատակերգութիւն երեք արար եւ

ԱՋԳԱՅԻՆ ԲԱՐԵՐԱՐ ՄԸ

Գաղութահայ զաւեչտ մէկ արար Դերակատարներու ընտիր հոյլ մը՝ Տիկիններ՝ Լաթիֆեան, Ազնաւուրեան, Օր. Ելիզ, Պ.Պ. Գմբէթեան, Եր. Գրիգորեան, Տիգրան Պողպատ, ինչպէս նաեւ Լաթիֆեան եւ Գ. Տէրվիշեան։

Մուտք՝ 200 ֆրանքէն սկսեալ։ Կեդրոն Գրատուն Բալուեան, 43 Ռիւ Ռիշէ։

ԼԱՌՆԱՔԱՅԷՆ (Կիպրոս) Պ. Աբթաքի կիւտէնեան կը փնտռէ իր երկրորդ զարմիկը, բնիկ Թալասոյի եւ ներկայիս Փըրանսաբնակ Յութակահար Պ. Հայկ Կիւմէնեանը։ Տեղեկացնել Բարեդործականի դրասենեակը, 11 Սֆուար Ալպօճի, Փարիզ։

ԼԻՈՆԻ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Ճ. ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ

246, Rue Vendôme, Lyon

20, Rue Villeroy, Lyon

Մեծաքանակ, կէս մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ

Ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէններու ճոխ մթերք մը։

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԷՆ ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ

Այցելելով այս ծանօթ հաստատութիւնները ուր ամէնէն լաւագոյնը եւ ամէնէն աժանը պիտի գտնէք

Սուրճ, ապուխտ, ձիթապտուղ, երիկ, համեմներ, չոր պտուղներ, ընդեղէն, պահածոներ, անչուա եւ խաւեար։

Օր. ՍՕՆԱ ՄԱՎԵԱՆ

Պ. ԲԱՐՍԵՂ ԽՐԻՄԵԱՆ

Ամուսնացած

Փարիզ, 26 Դեկտ. 1953

ՀԱՅ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵԿԵՂԵՑԻ

3 Յունուար կիրակի, *Արհի. Պահապանեան եպիսկոպոսի մահուան Գ. տարելիցի առթիւ Հոգեհանգստեան պատարագ ժամը 10·30ին։*

10 Յունուար։ Յայտնութիւն եւ Մկրտութիւն։ *Ժամը 9·30ին ժամերգութիւն։ Ժամը 10·30ին ճայնաւոր պատարագ եւ ջրօրհնէք։*

REVEILLON, REVEILLON

ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԶԱՐԹՕՆՔԸ

ՄԻՇՏ ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Հաճելի եւ դուարթ մթնոլորտ անակնկալներով։

31, RUE D'ALEXANDRIE

Métro Sentier, Réaumur et St. Denis

Tél. : GUT. 92 - 65

Արեւելեան թէ եւրոպական ճոխ բոլոր ուզած համադամ կերակուրները, անուշեղէնները, ըմպելիները, աղանդերները։

Նուագ, արեւելեան, յու–նական, եւրոպական եւ հայկական յայտնի երգչուհի Սօնիա Գարագաշի։

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ

ELMAS — SOLDES

(ՁԷՕՐԷՓՃԵԱՆ)

INNOVATION

Կերպասի կտորներ կը ծախուին քիլոյով։

Հայրենակիցներ, ձեր չահն իսկ կը պահանջէ մէկ անդամ այցելել համոզուելու համար։

92, Rue CURIOL, MARSEILLE

(Լա Փլէնէն մօտ)

MACHINES A LAVER, ETC.

CONORD *ի*

Համար դիմել հայ ներկայացուցիչ Պ. ԳՈՐՈՅԵԱՆի որ ձեր տրամադրութեան տակ է բացատրութիւններու, դիրութիւններու եւ ապսպրանքներու համար։

8, Rue Gustave Doré, Paris (17e)

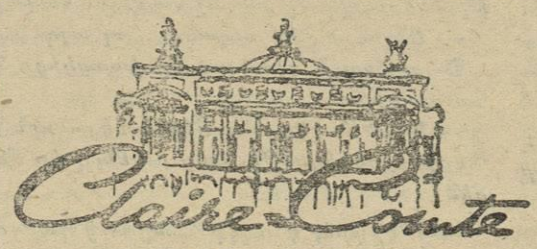
Tél. CAR. 23 - 14

AGENCE DES MATHURINS

58, Rue des Mathurins, Paris (8e)

Tél. ANJ. 48 - 62

BOUTIQUES - LOCAUX COMMERCIAUX - APPARTEMENTS PROPRIÉTÉS

COUTURE

17, Bld. des Capucines

(Face au Café de la Paix)

★

Tél. : OPÉra 80 - 34

— 00 - 25

ՅԱՏԿԱՊԷՍ ԿԸ ՅԱՆՁՆԱՐԱՐՈՒԻ ՓԱՐԻԶ ԱՊՐՈՂ ԿԱՄ ՍՐՏԱՍՈՒՄԱՆԷՆ ԵԿՈՂ ՀԱՅԵՐՈՒՆ ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ

Կ. ԳԱԶԱԶԵԱՆ

ՓԱՐԻԶԱՀԱՅ ՆՈՐԱՁԵՒՈՒԹԵԱՆ ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Imp. Araxes - 46, Rue Richer, Paris (9e)

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ
30
ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ
•
MERCREDI
30 DECEMBRE
1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7256 | Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ | ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2667

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

ԳԱԼԻՓԸ ԲԱՐԵՆՇԱ՞Ն Է

•

Բաղդատաբար լաւատես յայտարարու – թիւններ եղան Դեկտ. 25ի Ծնունդին առ – թիւ, Նոր Տարուան համար :

Տարին եկած է արդէն եւ վաղը նոյնի – մասա հաւաստիքներ պիտի լսենք պա – տասխանատու բերաններէ :

Իսկապէս կա՞ն հիմքեր՝ 1954ը աւելի յուսալից տեսնելու համար :

Պատերազմի վտանգը հեռացա՞ծ է : Խա –ղաղութիւնը կ'ամրապնդուի՞ : Մարդիկ աւելի տրամադի՞ր են ելքեր փնտռելու : Գոնէ Զորս Մեծերը հեռուհեռէ կը մօտե – նա՞ն, ի խնդիր համաձայնութեան :

Միամտութիւն պիտի ըլլար վճռական պատասխան տալ այս հարցումներուն :

Ինչ որ քաղաքագիտութիւն կը կոչեն երկարապատում քաչքռուք մըն է, որուն սկիզբը կրնաս գիտնալ, բայց վախճանը կը մնայ հարցական : Մանաւանդ վերջին աշխարհամարտէն ի վեր երբ ամէնէն պարզ խնդիրներն ալ թնճուկի վերածուե – ցան :

Եւ սակայն, այո՛, կան բարենշան երե – ւոյթներ, բաղդատելով նախընթաց տա – րիներու հետ :

Նախ, իսկապէս որ ժողովուրդները հեռուհեռէ աւելի անհամբեր կը դառնան, ոչ միայն ազատութիւն, այլեւ խաղաղու – թիւն եւ ապահովութիւն պահանջելով :

Ամէնէն բռնակալ իշխանութիւնն ալ հարկադրուած է նկատի առնել այդ ճնշու – մը , որ կ'արտայայտուի զանազան ձե – ւերով :

Ցետոյ, քիչ մը ամէն տեղ ալ անտանելի չափերու հասած են անտեսական հոգսերը :

Ճարտարագործական մեքենան կը բանի պէշեր ցերեկ, եւ այլազան արտադրու – թիւններ կը հոսին դեպի պէտ : Բայց, մեծ մասով ելք չեն գտներ եւ իրարու վրայ կը դիզուին լեռներ կազմելով :

Գնելու կարողութիւնը պակասած է ամէն տեղ : Ցարաճուն սպառազինութիւնները , միլիոնաւոր բանակներու պահպանումը կը քամեն չատ մը կենսական աղբիւրներ :

Մեծ թէ փոքր, ամէն երկիր զանազան միջոցներ կը փորձէ բարելաւելու համար ժողովուրդներու կենցաղը :

Բայց, չատ քիչերը կրնան գոհացում տալ եւ ընկերային խլրտումները այլեւս ամենօրեայ դէպքերու կարգը անցած են :

Միւս կողմէ, բացորոշ է թէ Մ. Միու – թիւնը նոր երկունքի մը ատնջեւ կը գըս – նուի, Սթալինի մահէն ի վեր (Մարտ 5) :

Աւելորդ է զարմանալ դուշակու – թիւնները փորձել եւ հիմնական փոփոխու – թիւններ սպասել :

Բայց, ամենակալ թաթը անհետացած ըլլալով, յայտորդները նոյնքան վճռական չեն երեւար, չատ մը պարագաներու մէջ :

Միշտ անհաչա՝ սկզբունքի խնդիրներու մէջ, անոնք աւելի ճկուն ձեւեր կը փոր – ձեն — մանաւանդ վերջերս :

Անոնք միշտ կը չարունակեն քաղաքա – կան եւ ընկերային խլրտումներ սարքել ամէն տեղ : Կը չարունակեն դղրդային ցոյցեր կազմակերպել յանուն խաղաղու – թեան :

Բայց, միւսնոյն ատեն կ'ըմբռնեն թէ այդ բոլորը կը ծառայեն աւելի զարկ տա – լու Աբեմառաքի վերաքինման, Ատլան – տեան ճակատի եւ ուրիշ կազմակերպու – թեանց գործադրման :

Այս պարագան ալ բարենշան կը համար – ուի բանդէմներու կողմէ :

Մնաց որ, Արեւմուտքը ինք գօրանալով հանդերձ, երբեք չի խուսափիր որեւէ պատեհութենէ, գլուխ գլխի տալու եւ գո – նէ կարդ մը կնճիռներ լուծելու համար :

Այդ կարգէն է Զորսերու ժողովը, որուն դումարման վերջապէս հաւանեցաւ Մոս – կուա, վեց ամիս քաչքչելէ ետք :

Իսկ Ջըրչիլ տակաւին ամէն յոյս կորան – ցուցած չէ, մինչեւ Մոսկուա երթալու համար : Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԻՊՔԵՐԸ

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԿԸ ՍԱՍՏԿԱՆԱՅ

•

Վերջին լուրերու համաձայն ըմբոստ ուժերը արտակարգ ճիգեր կը թափեն դէպ ի տարաւ յառաջանալու համար, օգտուե – լով իրենց վերջին յաջողութենէն : Փրան – սական բանակը իր կարգին միլոցներ ձեռք առած է, ամրացնելու համար Սէնոյի դիրքը, Սաւանախեթի մօտ, որ Լաօսի պաշտպանութեան գլխաւոր առանցքը կը կազմէ : Շարունակ օդնական ուժեր եւ օ – դանաւեր կը ղրկուին վտանգուած չրջա – նը : Այդ ճակատին հրամանատարը, զօր. Ֆրանչի, չարժուն զօրամասեր ղրկած է դէպի հիւսիս, բայց ըմբոստները չեն և – րեւար, օգտուելով խիտ անտառներէն եւ չամբուտներէն :

Հիւս. Հնդկաչինի մէջ Ֆրանսական օ – դանաւեր յարձակում գործեցին հակառա – կորդին պարենաւորման կայաններուն եւ ռազմամթերքի չտեմարաններուն վրայ : Կռիւները հեռուհեռէ կը սաստկանան եւ կը ծաւալին : Ինչպէս տեղական թերթերն ալ հաստատեն, պատերազմին այս նոր թափը մտահոգութիւն կը պատճառէ Փարիզի մէջ : Կիսապաշտօնական օրկանը, «Լը Մոնտ» երէկ դիտել կուտար թէ կառավա – րութիւնը պարտաւոր է իրականութիւնը տեսնել այնպէս ինչպէս որ է, իսկ դաչնա – կիցները պէտք է ըմբռնեն Ֆրանսայի հը – նարաւորութիւնները : Թերթը երկու ելք կը տեսնէ ,— Միջազգայնացնել պատե – րազմը կամ պինդ աղաղակ մը հնչել, ինչ – պէս եղաւ Քորէայի մէջ :

Միջազգային մամուլն ալ ուշադրու – թեամբ կը հետեւի անցուդարձին : Ամե – րիկեան թերթ մը կ'առաջարկէ որ Ազգա – ժողովը քննիչ յանձնախումբ մը ղրկէ Հնդկաչին : «Համայնավար ուժերուն ար – չաւանքը Լաօսի վրայ մարտահրաւէր մըն է Ազգաժողովին դէմ : Արդեօք սկի՞ղբն է ու – րիչ յարձակումի մը, նման անոր որ կա – տարուեցաւ Քորէայի մէջ 1950ին : Ան – հրաժեշտ է արագօրէն պատասխանել այս հարցումին. եւ եթէ պատասխանը դրա – կան է, ուրեմն Ազգաժողովը կը դնուի իր ամէնէն ծանր ստղնաչաներէն մէկուն առջեւ » :

Լոնտոնի մէջ ալ անձկութեամբ կը հե – տեւին պինուորական կացութեան :

Մինչ այս մինչ այն, հակասական լու – րեր կը չրջին ռազմական գործողութեանց մասին : Տեղական թերթերը կը դրեն թէ թղթակիցներուն արգիլուած է ռազմա – դաշտ երթալ : Հրամանատարութիւնը փո – խադրութեան բոլոր միջոցները յատկա – ցուցած է օդնական ուժերու առաքման : Փարիզի համայնավար օրկանը, «Իւմանի – թէ», յամառօրէն կը պահանջէ բանակցիլ եւ պատերազմը դադրեցնել , փոխանակ նոր պարտութեանց սպասելու :

Հեռագիրները կ'ըսեն թէ մեծ ճակա – տամարտ մը պիտի մղուի այսօր – վաղը : Ըմբոստ հրամանատարութեան անթելը նոր կոչեր կ'ուղղէ ,որպէսզի ուղղակի բա – նակցութիւններ կատարուին պինդաղաղի համար, փոխանակ պաօ Տայ կայսեր դի – մելու :

.....

ՀԱԻԱՔԱԿԱՆ պայմանագիրներու Գե – նեւի Ժողովը ժողով գումարեց և – րէկ, նուազագոյն օրապահիկի սակ մը ո – րոշելու համար : Գործատէրերը կ'առա – ջարկեն 22 հազար ֆրանք (երկու հազար ֆր. աւելի), սենտիքաները՝ 23·000էն մինչեւ 27·000 ֆրանք :

ԲԱԶՄԱԹԻԻ ձերբակալութիւններ կա – տարուեցան Մարոքի մէջ, Քազապլան – քայի մահափորձին հետեւանքով :

ՄԱՐՍԻՑԼԻ բոլոր օտարազգի ընտրող – ներուն կը յանձնարարուի արձանագրուիլ անմիջապէս : Մանրամասնութիւնները յա – ջորդով :

ՖՐԱՆՍԱՅԻ ՎԵՐԱԶԻՆՄԱՆ ՃԻԳԸ

•

Պզպ. պաշտպանութեան նախարարը, Պ. Փլեւէն մանրամասն տեղեկագիրը մը ներ – կայացուց Ազգ. ժողովի պատկան յանձ – նախումբին , երկրին վերազինման աչխատանքներու եւ 1954ի պինուորական եզմտացոյցի մասին : Այս առթիւ առաջար – կեց Հնդկաչինի Ֆրանսական զօրքին թիւը 180·000էն իջեցնել 165·000ի : Պակասը պիտի լրացնեն Հնդկաչինի մէջ մարզուած ընիկ պինուորները : Ցետոյ ըսաւ թէ 123 միլիառ Ֆրանք պիտի պեղչեն 1954ի եզ – մատցոյցէն : Կրճատումը միայն եօթը մի – լիառ Ֆրանք պիտի ըլլայ մայր երկրին մէջ, իսկ մեծագոյն մասը պիտի կատար – ուի Հնդկաչինի մէջ ուր Մ. Նահանգները ստանձնած են հոգալ գլխաւոր ծախքերը : Ցառաջիկայ տարի 320 միլիառ Ֆրանքի (900 միլիոն տոլար) պիտի հասնի ամե – րիկեան օդնութեան դումարը :

Նախարարը տեղեկութիւններ հաղորդեց նաեւ Ատլանտեան դաչինքին եւ Ֆրանսայի յանձնառութեանց մասին : Տրուած որոչ – ման համաձայն Ֆրանսա 1945ին պիտի զրաւէ 14 զօրաբաժին : Ազգ. բանա – կին թիւը պիտի ըլլայ 413·400 փոխանակ 420·000ի : Նաւաղներու թիւը՝ 68·000էն պիտի բարձրանայ 71·000ի , օդաչուներուն թիւը՝ 118·000էն 133·000ի : Նոր մարտա – նաւեր պիտի չինուին եւն : Նախարարը հաւանական կը դտնէ որ Թունիսայ պինա – զործարաններու աչխատանքը, վառ պի – տափին մթերք ամբարուած է վերջին ամիսներու ընթացքին : Իր հաչիւներուն համաձայն, այդ հաստատութեանց 36·500 բանուորներէն 2980ը պիտի արձակուին յառաջիկայ տարի :

ՋՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

Իրազեկ աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ Ֆրանսա, Մ. Նահանգները եւ Անգլիա այսօր – վաղը պիտի պատասխանեն Խ. Միութեան վերջին ծանուցագրին, ընդու – նելով Զորսերու ժողովը դումարել յուն – ուար 25ին կամ քանի մը օր վերջը , Պեր – լինի մէջ : Բուն ժողովատեղին պիտի որո – չուին չորս պետութեանց մարզպանները : Արեւմտեանք առաջարկած էին վերաոու – պիչ յանձնաժողովին կեդրոնը, որ կը գտ – նուի Պերլինի ամերիկեան չրջանին մէջ . բայց Մոսկուա համաձայն չէ :

Ինչպէս բացատրած էինք երէկ, նախա – պէս որոչուած էր ժողովը դումարել յունուար 4ին, բայց Մոսկուա հարկ դա – տած է յետաձգել, սպասելով Ֆրանսայի նոր դահլիճին կազմութեան :

× Արեւմտեան Գերմանիոյ մէջ կը կար – ծեն թէ Զորսերու ժողովին չնորհիւ կա – րելի պիտի ըլլայ բացորոչապէս հասկնալ Խ. Միութեան իրական տրամադրութիւն – ները : Ամէն պարագայի մէջ, Մոսկուա պիտի հարկադրուի ճշդել իր դիրքը Գեր – մանիոյ միացման եւ ազատ ընտրութեանց մասին : Գերմանները կը յուսան աւելի մօ – տէն հետեւիլ անցուդարձին, քանի որ ժո – ղովը պիտի գումարուի Պերլինի մէջ :

.....

ԱՆԳԼԵԻԵԳԻՊՏԱԿԱՆ բանակցութիւն – ները պիտի վերսկսին մօտերս : Այս ան – գամ աւելի նպաստաւոր կը թուի մթնո – լորտը : Սուտանի ընտրութիւններէն վերջ կը կարծուէր թէ Եգիպտոս աւելի անհաչտ դիրք մը պիտի բռնէ . բայց այժմ որոչ բա – րեփոխում կը տեսնուի . մանաւանդ անոր համար որ Մ. Նահանգները սկսած են մեծ կարեւորութիւն ընծայել Փաքիստանի, ռազմավիտական տեսակէտով (Փաքիս – տան – Թեհրան – Պաղտատ – Վոսփոր) :

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺԻ նոր ցնցումներ ղգայ – ուեցան Ցունաստանի Քեֆալոնիա կղզիին եւ Պելոպոնէսի մէջ : — Անցեալ Օգոստո – սին կործանած դիւղերէն մէկուն վերա – շինութեան համար երեք միլիոն ֆրանք տրամադրեց Փարիզի քաղաքապետական խորհուրդը : Դիւղը պիտի կոչուի Փարիզ :

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ԱԻԵՏԻՍ ...

Երէկ առտու կաճուխ տպագիր թուղ – ցիկ մը ստացայ :

Խորագիրը՝ «Մարմնի եուտերի երկաթա – փշալարերի ներսում գտնուող հայ ճորա – հաս երիտասարդութեանը» : Ստորագրու – թիւնը — «Ռուսաստանի ժողովուրդների Յեղափոխական Ուժ» :

Ոչ նամակ, ոչ ալ որեւէ հասցէ : Միայն գլուխը ռուսերէն կնիք մը, եւ հետեւեալ մակագրութիւնը, ձեռագիր, ճորօրինակ ուղղագրութեամբ .

— *Հայ մարքսիստ Դաչնակիներուն պզ – դիկ նետը մը նոր տարւան համար մը» :*

Թուղթիկը կը թուէ ցարական իշխանու – թեան բարիքները, Ալեքսանդր Բ.էն մին – չեւ Նիկոլայ Գ. :

Ցետոյ կը պատմէ Ռուսաստանի արտա – քին քշնամիներուն դաւերը .

— « *Թչնամու դաշնի սպասարկութիւ – նը միանալով մեր երկրի Ցուզաի դաւակ – ներին, որոնց հոգում դեռ մինչեւ օրս իշ – խում է սատանան, առաջին հերթին պա – խարակեցին մեր այդ մեծ ընտանիքի հօ – րը, կամ աւելի պարզ լեզուով ասած՝ Ա – ռածոյ փոխանորդ կայսեր սուրբ պատիւը, որից յետոյ թոյն ներարկեցին մեր եղ – բայրական ժողովուրդների սուրբ արեան մէջ» .*

Այս արտաքին եւ ներքին դաւերուն հե – տեւա՞նքը .

— « *1917 թ. Փետրուարի 27ին մարքս – եան միջազգային անաստուածների կազ – մակերպութեան վարձկանների խարդա – նանքներով կալանքի տակ առնուեց կայսրն իր ընտանիքով : Նոյն թուի հոկտեմբերի 25ին Ռուսաստանը կուլ գնաց կարմիր սա – տանայ Լենինին» :*

Թուղթիկը այնուհետեւ կը պարզէ կայս. գերդաստանին սպանութիւնը, Մայիս 28– ին եւ Նոյեմբերի 29ին չարիքները —այո՛, երկուքը միասին — եւ կ'աւետէ, բարձրա – ձայն .

— «*Սիբելի հայրենակից, Աստծոյ կամ – քով ապատասէը ժողովուրդների եւ քո տարագիր աստուածավախ եղբայրների օդնութեամբ մօտ է քո ազատագրման ժա – մը մարքսեան անտանելի լծից» :*

Ուրեմն, պարտաւոր էք դիրք ճշդել , որպէսզի չկրկնուի 1917–18ի բառսը :

Յայտարարութիւնը կը վերջանայ հե – տեւեալ «կեցցէ »ներով .

— « *Կեցցէ հայ աստուածավախ եւ աչ – խատասէը ժողովուրդը :*

Կեցցէ մեր եղբայրական ժողովուրդնե – րի համերաչխ միութիւնը :

Կեցցէ՛ մեր ազատագայ կայսր, մեծ իչ – խան Վլադիմիր Կիրիլովիչ Ռոմանովը» :

Այսքանը՝ իրրեւ յառաջաբան :

ՎԱՀԷ

ՔԱՆԻ ՄԸ ՏՈՂՈՎ

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ ԳՈՐԾԱԴՈՒԼԸ չէ դադրած տակաւին : Ընդհ. գործադուլի ազդանչան չէ տրուած : բայց Աչխատանքի Դաչնակցութիւնը եւ ինքնաւար սենտի – քաները, որոնք չարժման գլուխը անցած են, կը ջանան համոզել միւս միութիւննե – րը որ բազմապատկեն աչխատանքի դա – դարումները : Միչտ պինուորներ կ'աչխա – տին գլխաւոր կայարաններուն մէջ, թղ – թատարական ծարներուն զսումը եւ ա – ռաքումը ապահովելու համար : Բանուո – րական ուժը միչտ կը մերժէ մասնակցիլ գործադուլին, անպատեհ նկատելով ներ – կայ պարագաներուն մէջ : Պաչտօնական աղբիւրէ կը հաւաստեն թէ 50 առ հարիւր ապահովուած է թղթատարական ծառ – ներու բաչխումը : Փարիզի գլխաւոր կա – յարաններուն մէջ աչխատանքը կէս առ կէս ջլատուած է, բայց տեղ տեղ չարժու – մը հետզհետէ կը մեղմանայ, համաձայն վերջին լուրերու :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

ԴԻՄԱՍՏՈՒԵՐՆԵՐ

●

ՅԱԿՈԲ ՕՇԱԿԱՆ

(Ե· եւ վերջին մաս)

Գիւղացիի աղուոր, ծանր հպարտու – թեամբ Օշական բնակեցաւ Փարիզի մէջ, երեք ամիսէն աւելի :

Ֆաշուած իսկ արուարձանը, իր հայ – բնակիչներուն մօտ, կը մերժէր ճաշի հը– բաւէրներ եւ զանազան առաջարկներ :

Հայ մամուլին կողմէ իրեն առաջար – կուած պատուոյ թէյասեղանն անգամ դժ– ուարաւ կրցանք ընդունիլ տալ :

— Ես վարժ չեմ հանրութեան մէջ մա – նելու : Ըլլալի՞ք բան է, բոլորը ձիս պիտի դիտեն : Ինչ է, քսան տարեկան աղջկան մը նման ժուռ զալով ես ձիս հաւնեցնե՞լ պիտի տամ : Չէ, չեմ ուզեր, կը կրկնէր անընդհատ :

Վերջապէս, երկար պնդումներէ ետք, 1937 Հոկտեմբեր 3ին, փարիզեան չքեղ սրահներէն մէկուն մէջ տեղի ունեցաւ ի– րեն ի պատիւ սարքուած թէյասեղանը :

Գրական երեք սերունդ ներկայացնող դէմքերով, ընդապատեցինք հայ գրակա – նութեան «Անդղը» :

Այժմ երբ կը ջանամ հոն խօսք առնող – ները մտաբերել, ամէնք ներկայիս, ցի – րուցան՝ զանազան երկիրներու դէրեզմա– նատուներու մէջ, ինչպէս հերոսը ինք, ոչ– ջերէն ալ ամէնք թափառական աշխարհի չորս ծագերուն, այսօր միայն լիուլի կը զնահատեմ ու կ'ըսեմ .— ինչ երջանիկ օ– րերու մէջ կ'ապրինք եղեր : Այսպէս է կեանքը : Դեղեցկութիւններ յիշատակի վերածուելէ վերջ զգալի կը դարձնեն ի – րենց հրապոյրը :

Թէյասեղանին սեղանապետութիւնը յանձնուած էր Ա· Զօպանեանի :

Շատ ըսելիքներ ունիմ իր մասին : Իմ յարգարժան «Դիմաստուեր»ներէս մին ալ անպայման պիտի նուիրեմ իրեն :

Զօպանեան չատ զարմանալի դիւրազգա– ծութեան տէր անձնաւորութիւն մըն է : Իր տիրական դիծը «խօսքի տակ» չմնալն է : Թերեւս տակէ այն լեռնակուտակ ընդդի – մախօսութիւնները, որոնցմով լեցուած են հայկ· մամուլին էջերը : Գէշ ձեւ մը չէ, գոնէ ... չի մոռցուիր : Գրողներ կը տեսի– ուին միշտ յիշել զինքը եւ իրմով զբաղիլ : Ինչպէս ես՝ Օշականի քովն ի վեր :

Ուրեմն Զօպանեան սկսաւ քարերը տե – ղաւորել իր բացման խօսքով :

« ... Օշական հայ գրականութեան տը– ւած է նոյնպէս թատերգութիւններ, մա – տենագրական ուսումնասիրութիւններ եւ ժամանակակից հայ դէմքերու չուրջ քն – նադատութիւններ : Այս բոլորին մէջ ինք – նատիպ՝ զատելու եւ ըսելու կերպերովը : Անշուշտ մեր կարգ մը բանաստեղծնե – րուն, ինչպէս Ալիշանի, Թումա Թէր – գեանի, Մկր· Պէչիկթաշլեանի, Իսահակ – եանի, Զարենցի մասին յայտնած կարծիք– ները չեմ բաժներ : Ինք անոնց մօտ բա – նաստեղծական աւիշը նուազ կը տեսնէ, բայց ասիկա տեսակէտներու տարբերու – թիւն մըն է եւ ուրիշ ոչինչ : Օշական բազ– մավաստակ դէմք մըն է, խոր, հարուստ ընդունակութիւններով : Իր տաղանդին հանդէպ կը յայտնեմ իմ գնահատութիւ – նըս » :

Այդ օրը յաջորդաբար խօսք առին Շ· Միսաքեան, Մկր· Պարսամեան, Շ· Նար – դունի, Արշ· Խանէտանեան, Ս· Վրայ – եան, Արշակ Զամալեան եւ ուրիշներ :

Միակ չունիմ հոս թէյասեղանին նկա – րագրութիւնը կատարելու, բայց երկու բանախօսներու կարծիքները ուժգնին տը – պասրուեր են մտքիս մէջ : Առաջինը Ս· Վրացեանի ճառն էր ,որուն ընթացքին հետեւեալ պատկերը գծեց :

— Օշականի դրականութիւնը իր քանա– կական եւ որակական մեծութեամբը կը – նամ բաղդատել միայն Րաֆֆիին հետ : Այս վերջնոյն պէս իր գործը ամբողջ հայ գանգուածը կ'ընդգրկէ : Իր երկերուն թի– ւը այնքան մեծ է, այնքան ծաւալուն, որ կը նմանի գիւղական այն չատ խոշոր սեւ հացերուն, որ մէկ անհատ չի կրնար ու – տել, պէտք է զայն մասերու բաժնել, այսինքն Օշականի գրականութիւնը չերտ առ չերտ ճաշակել, ու վայ տակր ատա – մոքներուն ... :

Այսպիսի առիթներու աննման էր մեր հոգելոյս Արշակ Զամալեանի միջամտու – թիւնը : Ինքնաբերաբար խօսք առնելով ը– սաւ·

— Սիրելի Օշական, ինքդ պարզ եւ հա – մեստ մարդ, բայց ուսկի՞ց դուրս կը բե – րես այդքան բարդութիւններ : Ինձի մե– զի քիչ մը ... : Զունիք Վրացեանի տակ – նարկած կարծր ատամոքսները, գիւղա – ցի սեւ հացդ մարսելու համար ... : Բաւ է ցարդ տուած գարձդարձիկ մութ էջերդ : Քիչ մըն ալ մեր տակր ատամոքսներուն համար արտադրէ ... : Մեծարենցը կը սիրեմ, բայց Զարիֆեանը ալ աւելի : Կէօ– թէն կ'ըմբոշխնեմ, բայց Հանրի Հայնէն՝ ալ աւելի : Ուրեմն իմ կարծիքովս պարզ գրականութիւն, պարզ ոճ եւ արուեստ՝ ա– մէն բանէ զերիվեր :

Ինչպէս ընդունուած սովորութիւն է, վերջին խօսքը վերապահուած էր Օշակա– նին : Ելաւ ոտքի ժժգոյն ու դողահար :

Վերջին անգամ էր որ զինքը կը լսէի ու կը տեսնէի :

Տարիներ սահեր են, բայց այսօր իսկ իր բառերը սարսուռ կը պատճառեն :

Նախադասութիւնները կ'արտաբերէր սրտին ամէնէն խոր ակերէն : Իր նայուած– քովը կարծէք կ'ուզէր մեզ բոլորս զրկել : Նոյնանալու փորձը կ'ընէր : Կ'երեւի ինք եւս կը զգար թէ ասիկա այլեւս ճակատա– գրական վերջին հանդիպումը պիտի ըլլար զինք չրջապատող սրտակից չրջանակին հետ :

Նախ սրբեց քրտինքը, յետոյ նայեցաւ երկա՛ր բոլորիս ու·

— Ինձմէ դուրս ապրեցայ այսօր : Կա – յի՝ ու չկայի : Մթնոլորտը որ ստեղծուե– ցաւ այստեղ, ցարդ չեմ ունեցած, ու աս– կէ վերջ դժուար թէ անգամ մըն ալ ապ – վերջլոյսի ցոլքերը կը դիտէինք անխօս :

Կարելի չէ բացատրութիւն մը տալ մեր ազգային ամօթխածութեան, հոգեփո – խութեան մասին : Ոչ ան, ոչ ես, համար– ձակութիւն ունեցանք իրարու անուն պիտ– նալու, մեր ինքնութիւնը յայտնելու : Կը նմանէինք կորսուած, եւ իրար գտած քոյր եղբօր : Մեր խորհրդաւոր լռութիւնը դաղտնիք մը պահելու չափ թանկ կը թը– ւէր այդ պահուն, եւ այդպէս ալ մնացինք մինչեւ որ իրարու հետք կորսնցուցինք :

Հոգեբանութեան մասին որոշ դաղափար չունէինք, բայց մեզ իրարու մօտեցնող ղօրութեան մը ենթակայ, չէինք կրնար ի– րարմէ բաժնուիլ : Այդեստաններու, ցո – րենի արտերու մէջ կը վազվզէինք, մեր դառները, ուլերը արածելով : Մեր ժա – մադրավայրը հանդիպակաց ճամբուն մէջտեղի հսկայ ընկուզենին էր : Զայն տալով իրար կը գտնէինք : Կը յիշեմ մեր մանկական խաղերը, քարի կտորներով տնակ չինելը, առանց պատճառի լացերը : Կը խուսափէինք ջուրի դողութեան, մեր առաջին կռիւի մասին խօսելէ, կարծես աներեւոյթ, ներքին ուժ մը արգելք կը հանդիսանար ...

Ամբողջ երկու տարի մենք ապրեցանք իրարմով, ընկուզենիի հսկայ ծառին հետ երրորդութիւն մը կազմելով : Հոն կը բոհ– րէինք եւ կ'ուտէինք եղիպատացորենները : Այնտեղ է որ կանանչ ընկոյզները վար կ'առնէի ուռենիի երկար ճիւղով : Հոն ա– նանուն քոյր մը կը ժողվէր դողը կը լե – ցնէր ու պահեստի փոսին մէջ կը թաղէր որ կակուղնան, կեղեւը դիւրաւ թափի, կտրելու եւ ուտելու պատրաստ ըլլան : Այդ հսկայ, միակ վկային կոճղին տակ կարդով կը չարէինք տանձը, խնձորը, խաղողի ողկոյզը, չոր թութը, եւ արտե– րու մէջէն հաւաքուած կակաչներով, զոյնզգոյն ծով ծաղիկներով կը զարդա – րէինք, Ս· Սարգիսի ուխտագնացութեան բացօթեայ պատարագի խորանին պատկե– րը երեւակայելով ... Մի խնդաք, մեր հոգեկան տնակը, սրբավայր խորանը կը դեղեցկանար, զերաշնորհ հմայքով կը վերանար ծաղիկներու, պտուղներու, բուրմունքին տակ ...

Ի՞նչպէս մոռնալ եւ ինչո՞ւ պահեմ, հայրիկ – մայրիկ խաղալով ամէն օր զա – ւակներու, թոռներու տէր կը դառնայինք, փայլուն ու նաշխուն քարէ պուպրիկները իրարու քով պառկեցնելով, օրօր երգե – լով ... Մի խնդաք, այդ պահերուն մենք մեզմով տաք ու քաղցր խոռվքէ մը բըր – նուած ,բարութեան մթնոլորտ մը կը ստեղծէինք :

... 1919, Մարզուանի Ամերիկեան որ – բանոց : Հայութիւն, խնդութիւնը երջան– կութեան օրեր : Ս· Ծնունդ, Կաղանդ պա– պա, Նոր Տարի, հարիւրաւոր օրեր, հագուած, կոկուած, կարգով կը քալենք հանդիսասրահ երթալու : Ճիչդ մեր կուշ– տին աղջիկներու չարանը կ'անցնի, դու – ռիմ : Հոս կողքիս է օրուան նախագահը, Զօպանեան, որուն գործին հանդէպ ունե– ցած եմ հիացում : Իմ պատանեկան օրե – րուս մտքիս պատուհանը բացողներէն մին եղած է : Ու փոխադարձ կը տեսնեմ մօտս երիտասարդ դէմքեր, որոնց այս անգամ ես ինծի վիճակուեցաւ մտքերու թռիչքը պարզեւել : Երկու երեք սերունդ երբ շղ– թայուած կը տեսնեմ քովս, ու ատոնց հա– մակրութիւնը անձիս ու գործիս հանդէպ, չեմ կրնար զսպել ինքզինքս , յայտնելու չնորհակալութիւններէ աւելի բան մը, քանի որ, ո՞վ գիտէ, դուցէ անգամ մըն ալ չկարենամ տեսնել ձեզ ... :

.. Ու չտեսանք այլեւս զինքը :

Մեկնեցաւ Միջին Արեւելք, տուաւ կարգ մը գործեր եւս ու Հալէպի մէջ փա– կեց իր աչքերը, փափախը գլուխը, հո – վիւի մը տեսքով : Իր մազերը կարճ այն – պէս՝ ինչպէս առաջին անգամ իրեն հան – դիպեցայ :

Սխալեցայ : Տեսայ Օշականը անգամ մը եւս : Ձիւղ երկու չաբաթ առաջ, կարօ Գէորգեանի հրատարակած Տարեգիրքին մէջ :

Այս անգամ մարմարեայ խոշոր խաչ մըն էր չալկած ,ու կը տքար ծանր բեռանտակ :

« Յորհուրդներու Մեհեան»ին մէջ տեղ մը կը հարցնէ .— Ի՞նչպէս կ'ապրին մե – ռելները :

Ի՞նչպէս կ'ապրիս հոգ մի՛նակդ, Հալէպի դերեզմանատան մէջ, թանկագին Օշա – կան, պատմէ այս նոր հէքեաթդ ալ, ծա– րաւի ենք բառերուդ, ըսէ, բարբառէ ,ինչ– պէ՞ս կ'ապրիս ... :

ՀՐ· ԲԱԼՈՒԵԱՆ

ՕՐՈՒԱՆ ԳԻՐՔԵՐԸ

ԳԷՕԹԷԻ «ԸՆՏԻՐ ԵՐԿԵՐ»Ի Ա· ՀԱՏՈՐԸ

●

Դոկտ· Արտաշէս Աբեղեանի թարգմա – նութեամբ եւ խմբագրութեամբ սկսուել է հրատարակուել հանճարեղ Գէօթէի «Ըն – տիր երկեր»ը՝ վեց հատորով :

Առաջին հատորը, որ կրնամ է «Նորա – վէպեր» անունը, արդէն լոյս է ընծայ – ուել, չնորհիւ Պ· Ճորճ Մարտիկեանի նիւ– թական օժանդակութեան, ինչ որ մեծա– պէս արժանի է գնահատանքի :

Գրքի ներածական բաժնում Ա· Աբեղ – եանը հմտօրէն ու համառօտակի տուել է Գէօթէի կեանքի եւ գործերի ընդհանուր բնութագիրը· ինչպէս՝ «Գէօթէի տեղը գերմանական եւ համաչխարհային մշա – կոյթի պատմութեան մէջ, Գէօթէն գա – պաթնակէտը գերման գրականութեան ,եւ մարդը՝ յանձինս Գէօթէի » :

Այսպիսով ամէն մի լուրջ հայ ընթեր – ցողի առաջ պարզուում է Գէօթէն, որպէս մի հանճարեղ դէմք՝ համաչխարհային գրականութեան անդաստանին մէջ : Ապա տրուած է նրա համառօտ կենսագրականը :

Ճետոյ, դոկտ· Աբեղեանը ամփոփ , ընդհանուր գծերով եւ ժամանակագրա – կան կարգով տուել է Գէօթէի գլխաւոր երկերի հակիրճ բնութագիրը, որով աւե– լի դիւրամատչելի է դարձուած ընթերցող լայն զանգուածին՝ Գէօթէի բարդ գրակա– նութիւնը :

« Ես չեմ գրել զանգուածների, այլ ան – հատ ընթերցողների համար միայն, որոնց ուզածը եւ փնտռածը հէնց այդ է», գրում է ինքը իր գրուածների մասին Գէօթէն : Այս հանգամանքն է, որ աւելի հետաքր – քրական է դարձնում նրա երկերը ու որո– նումի մղում անհատ ընթերցողներին , լարուած ուշադրութեամբ վայելելու հա – մար հատընտիր գործերը Գէօթէի, որու մասին իրաւամբ գոկտ· Աբեղեանը ասում է· « ... Թերեւս ամէնէն բազմաբեղուն ըս– տեղծագործողը՝ հանուր մարդկութեան» :

Այո, Գէօթէն հազուագիւտ դէմքերից է գրական անդաստանում· գժուարամատ – չելի է նրա ոճը ու բարձր՝ նրա լեզուն, ո– րովհետեւ նա ստեղծագործել է արուեստի կատարելութեամբ ու խոր իմաստասիրու– թեամբ :

Սակայն, ես չէ որ պէտք է վեր հանեմ նրա ստեղծագործութեան արժէքը եւ գե– րը՝ հանուր մարդկութեան մէջ : Այդ ուղ– ղութեամբ արդէն լոյս են ընծայուած բազմաթիւ հատորներով աշխատութիւն – ներ եւ ուսումնասիրութիւններ, մեծ գը – րականագէտների ու գրական քննադատ – ների կողմից : Իմ նպատակս է այս փոք – րիկ գրութեամբ ուշադրութիւնը հրաւի – րել մեր այն «անհատ» ընթերցողներին, որոնք փնտռում են, բայց չեն գտնում :

Ահաւասիկ պատեհ առիթը, որ պէտք չէ ձեռքից բաց թողնել :

Առաջին հատորը, որ, ինչպէս յիշե – ցինք, « Նորավէպեր» անունն է կրում եւ արդէն հրապարակի վրայ է, պարունա – կում է վեց մանր վէպեր, հինգ փոքրիկ պատմուածքներ եւ երկու փոխադրու – թիւններ՝ Ֆրանսերէնից :

Ասուած է, որ գրականութիւնը ազնը – ւացնում է մարդու հոգին· այս տեսակէ– տը համապատասխանում է Գէօթէի հան– ճարին ու նրա իմաստասիրական ստեղծա– գործութեան :

Գեղեցիկ ու համայիւ են նրա փոքրիկ վէ– պերը եւ դաստիարակիչ, նրանք ամէնն մի ընթերցող մղում են դէպի մարդկային բարոյականի բարձունքները :

Նա «եզակի իմաստասէր է, նոր ժամա– նակների այդ Սոկրատէսը», ինչպէս չատ տեղին նկատում է դոկտ· Աբեղեանը :

Շատ աւելի հետաքրքրական են նրա կարճ պատմուածքները, աւելի քան իր– բատական ու ազնիւ զգացումներ ներշնչող ընթերցողին :

Երբ սկսում էք դրքին ընթերցումը, այլ եւս դժուար է բաժանուել նրանից, մինչեւ որ յանգէք վերջաւորութեան : Գէօթէն կապում է իրեն, իր անբեւեւոյթ ոգով ու ամբողջապէս փոխադրում « վերացական » մի աշխարհ, որտեղ ամէն ինչ զանում էք

նաեւ ժապաւէններ թիթեռնիկի բաց թե– ւերով թառեր են մեր գլխուն վրայ : Ան– համար նայուածքներ, աչք ու յօնք իրար անցած ... Տէր Աստուած ինչ տեսնամ : Ան – ան է : Մեր ակնարկները իրարու դամուած կը կարմրինք, կը քրտնինք, դող եղած : Կը մտածեմ՝ ուրեմն երկուքս ալ Հայու խլ – եակներ ենկեր ենք կրկին իրարու մօտ , բայց այս անգամ բնութեան ազատութիւ – նը չենք կրնար վայելեր, կարգ կանոն կայ : Միտքս կը չարչրկեմ, ի՞նչ ընել, ինչ ձեւով\հասկցնել որ մենք իրար լաւ, չատ լաւ կը ճանչնանք, քոյր եղբօրմէ մը ա – ւելի :

Անցան տարիներ : Մենք մնացինք իրա– րու անցաղորդ : Օր մը չունեցանք իրա – րու քով գալու, կուշտ ու կուռ խօսելու , մեր սիրտերը պարպելու ... : Ալ մեծցած էինք, ամօթխածութեան զգացումը մեզ կը նեղէր : Ո՞վ պիտի հաւատար մեր պատմութեան, քանի որ բոլորին պատ – մութիւնը միեւնոյնն էր ...

1921 – 22 : Կրկին ողբերգութիւն : Ընդ– հանուր արտագաղթ : Որբանոցներու տե – ղափոխութիւն, անորոշ, անծրագիր, քա – մահամ կարգադրութիւն : Մեր աչքերը հազիւ լոյս աշխարհ տեսած էին մեր կե – րած հացը դեռ չէինք մարսած, երբ ըսին·

ԱՆՇԻՆ ԿԱՐՕՏՈՒՆԻ

(Մնացեալը յաջորդով)

ԿԱՐԴԱՑԷՔ ԵՒ ՏԱՐԱԾԵՑԷՔ «ՅԱՌԱՋ»Ը

ԱՌՈՒԻ ՋՈՒՐՍ ԿԸ ԳՈՂՆԱՆ

★

Չեմ գիտեր ով ինչ ըսաւ, երկուքս ալ լռած էինք, անոր աղաչանքը, « Ես չէի , գիս զրկեցին» խօսքերը, կարմիր թուչե – րուն տակէն, կապուտակ աչքերուն ան – մեղունակ նայուածքը գինաթափ ըրին գիս : Զգեցի որ երթայ առանց բառ մը վոխանակելու ...

Քանի մը քայլ հազիւ հեռացած, ետ կը դառնար, ժպտադին նայուածք մը կը զր– կէր, հարազատի գթասիրտ ժպիտը ...

Օրեր վերջ, երբ կրկին չուրկապի աչ – խատանքով զբաղած էի, դրացի ցանկա – պատէն լսելի եղաւ մեղմ ձայն մը : Ինծի այնպէս թուեցաւ թէ մէկը գիս կը կանչէ : Ամէն բան մոռցած ուշադրութիւնս կեդ – րոնացուցի : Օդը ցնդած անորոշ խօսքեր ականջներուս մէջ զամուեցան տարօրինակ սարսուռով ... Չեմ սխալիր, ան էր, ան, հետս պահուրտուք կը խաղար : Գաղտուկ քայլերով, տեղ, տեղ կանգ առնելով դիրք բռնեցի ցանկապատին ետին : Ձայն ծըպ– տուն չէի հաներ : Իր բոյնը կորսնցուցած թռչնիկ մը բռնելու տենդով մէկէն մագլ – ցեցայ ցանկապատէն ի վեր , կամացուկ մը բռնեցի մանրատիկ մատները որ չփախչի : Քիչ վերջ երկուքս ալ նստած քով քովի ,

ՅԱՂՈՒՍՏ ԳԱՂԹԱԿԻ ՄԱՍԻՆ

Ա. ՄԱՐՈՒՔՅԱՆ

Ամեն անգամ, երբ ես հանդիպում եմ ինձ ծանոթ մի գյուղացու, նա ինձ հարցնում է.

— Ասա՛, ինչպե՞ս է մեր գյուղի գալիքը։ Ի՞նչ կլինի մեր գյուղի ապագան։

Ես ինձ ծանոթ գյուղացուն պատասխանում եմ.

— Ինչպե՞ս թե ինչ կլինի։ Ինչպես որ կա, այդպես էլ կմնա։

Գյուղացին ինձ նայում է զարմանքով, ասես ուզում է ասել. «Ինչպե՞ս թե այդպես կմնա։ Ինչպե՞ս կարող է մնալ»։

Ես ինձ ծանոթ գյուղացուն ասում եմ.

— Ես ինչ գիտեմ, որ մեր գյուղը այդպես էլ կմնա։ Ես գյուղատնտես չեմ, որ գուշակեմ, թե ինչ կլինի մեր գյուղի ապագան։

Գյուղացին ինձ նայում է ավելի զարմանքով, ասես ուզում է ասել. «Ինչպե՞ս թե ես գյուղատնտես չես, որ գուշակես, թե ինչ կլինի մեր գյուղի ապագան»։

Ես ինձ ծանոթ գյուղացուն ասում եմ.

— Ես գյուղատնտես չեմ, որ գուշակեմ, թե ինչ կլինի մեր գյուղի ապագան։ Ես գյուղատնտես չեմ, որ գուշակեմ, թե ինչ կլինի մեր գյուղի ապագան։

Գյուղացին ինձ նայում է ավելի զարմանքով, ասես ուզում է ասել. «Ինչպե՞ս թե ես գյուղատնտես չես, որ գուշակես, թե ինչ կլինի մեր գյուղի ապագան։ Ես գյուղատնտես չեմ, որ գուշակեմ, թե ինչ կլինի մեր գյուղի ապագան

ԱՆԳԼԻԱ մերժեց անցագիր տալ այն օ– տարականներուն որոնք Լոնտոն պիտի եր– թային, մասնակցելու համար ուսուցիչ – ներու խաղաղութեան համաժողովին :— Հինգ միլիոն բանուորներ կը սպառնան ընդհ· գործադուլ մը սարքել :

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ գաչինքի մասին ճառ մը խօսելով, մառեչալ Թիթօ յայտարարեց թէ «այդ պինակցութեան կրնայ մասնակ – ցիլ սեւէ ազգ որ վտանգուած կը նկատէ իր անկախութիւնը »:

ԻՆՔՆԱՇԱՐԺի ԾԱՆՐ ԱՐԿԱԾ ՄԸ

Նոր սոացանք երկտող մը (20 Դեկտ·) որմէ կ'լմանանք թէ ինքնաշարժի ծանր արկածի մը զոհ գացած է Տիկին Հայկա– նոյշ Պաղտասարեան : Ծանրապէս վիրա – ւորուած են ամուսինը՝ Պաղտասար Պաղ– տասարեան, (48 տարեկան), զաւակը՝ Կարպիս (23 տարեկան) ինչպէս եւ վեց տարեկան տղեկ մը՝ Ժաք Մաշտոցեան : Իրենց դրացին՝ Պ· Կալառատ, որ նոյնպէս վիրաւորուած է, յանձն առած էր փոխա– դրել իր բարեկամները, երբ ինքնաշարժը ուրիչ կառքի մը զարնուելով ջախջախուե– ցաւ :

ՋԵԿՈՒՑՈՒՄ ԼԻՈՆի ԱԶԳ· ՄԻՈՒԹԵԱՆ

ԼԻՈՆ·— Ի գիտութիւն Լիոնի եւ չրջա– նի մեր հայրենակիցներուն կը ծանուցա – նենք թէ տարիներէ ի վեր Լիոնի մէջ կա – ռուցուելիք եկեղեցւոյ, զպրոցի եւ հան – դիսասրահի ծրագիրը իրականանալու ճամբուն վրայ է, ուստի անվերապահ վս– տահութեամբ եւ զոհաբերութեամբ ընդ առաջ պէտք է երթալ վերակազմուած և – կեղեցւոյն յանձնախումբի, Տիկնանց եւ եկեղեցւոյն երիտասարդաց մարմիննե – րուն դիմումներուն, հովանաւորութեամբ Սզզ· Միութեան :

Եկեղեցւոյն յանձնախումբին անդամնե– րըն են·— Պ·Պ· Կարպիս Ճնկոբեան՝ նա– խագահ, Մխքայէլեան Ա· քարտուղար, Ալթունեան Բ· քարտուղար, Ճովհաննէս– եան Քալպաղն գանձապահ, խորհրդական – ներ·— Պ· Պ· Պօյաճեան Անդրանիկ, Դա– ւիթեան Գառնիկ, Թովմասեան Գրիգոր, Ադիլեան Մարտիրոս, Փէհլիվանեան Զա – քեհ, Փափազեան Սաղաթէլ·— (ԿՆԻՔ)

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՆԻՍի ԵՒ ՇՐՋԱՆի ԳԱՂՈՒԹԻՒՆ

Նիս, 19 Դեկտեմբեր·— Հայոց եկեղե– ցւոյ Կրօն· ընկերակցութեան նորընտիր վարչութիւնն՝ ընտրուած 1953 Նոյեմբեր 29ի ընդհ· ժողովէն, կուգայ հրապարա– կաւ յայտարարել զաղութիս թէ պաշտօ – նապէս տեղական կառավարութենէն վա – ւերացուած է 17 Դեկտ· 1953ին հետեւեալ կազմով·— Նախագահ Պ· Կեռիկեան Բե – նիամին, փոխ նախագահ Պ· Խոսրովեան Գեղամ, քարտուղարներ Պ· Պալապան– եան Վրէժ եւ Օր· Մխքճեան Հերմինէ, դանձապահ եւ բանկալագետ Պ· Պ· Աբա– լանեան Լեւոն եւ Շիրվանեան Անդրանիկ : Խորհրդականներ Պ· Պ· Բաբաղամեան Ե – սայի, Աքոլայեան Մամբրէ, Առալեան Ա– ռաքել : Ի դիմաց վարչութեան նախագահ Բ· Կէտիկեան*

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ·— Տէր եւ Տիկին կի – բակոս Կարապետեան եւ զաւակները Պ·Ս· Խաչիկեան, Տիկին Գամբչեան, Վարդու– նի քահանայ (Ճունասան) եւ ազգական– ները չնորհակալութիւն կը յայտնեն բո – լոր անոնց որոնք հաճեցան ցաւակցութիւն յայտնել իրենց մօր, մեծ մօր, եւ քրոջ ԷԼՊԻՍ ԽԱՉԻԿԵԱՆի (ծնեալ Սայլանճեան, Կիրասոնցի) մահուան առթիւ, որ տեղի ունեցաւ Դեկտ· 18ին :

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ·— Որբերու Օգնութեան Մարմինը (Փարիզահայ Տիկնանց Միու – թիւն) իր անկեղծ չնորհակալութիւնները կը յայտնէ Տիկին Թ· Մեսրոպեանի որ երեք հազար Ֆր· նուիրած էր կազանդի առթիւ :

ՆՈՒԻՐՆԵՐ

Իսիէն Պ· Պարգեւ Սերոբեան իր Թո – ռան՝ Աբայի մկրտութեան առթիւ կը նը– ւիրէ հազար Ֆրանք «Յառաջ»ի բարգա – ւաճման, հազար Ֆր· Սրբմեան վարժա – րանին եւ հազար Ֆր· Իսիի Հ·Մ·Մ·ին :

Սառնալ «Յառաջ»էն :

× Ֆ· Կ· Խաչի Շրջ· վարչութիւնը չը – նորհակալութեամբ առացած է հազար Ֆր· Պ· Հ· Սասունիէ, «Մանուկներու Օր»ուան առթիւ :

× ՍԷՆԹ ԷԹիէնէն Պ· Կ· Համալեան փո– խան ծաղկեպսակի 500 Ֆր· կը նուիրէ Հ· Ց· Դ· Տան Ֆոնտին Պ· Բարսեղ Սրբմ– եանի ամուսնութեան առթիւ :

Սառնալ «Յառաջ»էն :

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

Նկատի առնելով տպագրական ծախսե– րու, պետական եւ ընկերային տուրբերու ծանրութիւնը եւ ուրիշ նոր հոգեր, այժ– մէն կը յայտարարենք թէ 1954 ՅՈՒՆ – ՈՒԱՐ ՄԷԿԷՆ ՍԿՍԵԱԼ ՊԻՏԻ ՍՏԻՊ – ՈՒԻՆՔ ԲԱՐՁՐԱՑՆԵԼ ԹԷ ՀԱՏԱՎԱՃԱ – ՒԻ ԵՒ ԹԷ ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԳԻ – ՆԵՐԸ :

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵՒԷ ՎՃԱ – ՐՈՒՄ ԶԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ : 1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐԷՆ 1ԷՆ, ՆՈՐ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ

Ջեռէ հատը 12 ֆրանք :

ԲԱԺԵՆԳԻՆ·— Ֆրանսա եւ գաղթավայ– րեր տարեկան 3000, վեցամսեայ 1600 ֆր: *ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ·—* (Պելժիա, Անգլիա, Իտալիա, Գերմանիա եւն·)տարեկան 3500 ֆրանք: Ամերիկա 10 տոլար :

ՄԻՆՉԵՒ ԴԵԿՏ· 31 Կ'ԸՆԴՈՒՆԻՆՔ ՀԻՆ ՍԱԿՈՎ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐ, Ի ՀԱՇԻՒ 1954Ի, ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄԵՐ ԲԱ– ԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՂԱՆԴի ԾԱՌ

ՀԱՆԴԷՍ ԽՆՋՈՑՔ ՄԱՐՍԷՑԼի ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Քղիի հայր· Միու– թեան կոմիէ: Այս չաբաթ ժամը 21էն մին– չեւ լոյս, 53 ռիւ Կրիմեաճ, Սէրքլը Ռէ– փիւպլիքէնի սրահը, առաջին յարկ :

Կը խօսի Պ· Կ· ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Քղեցի երիտասարդները պիտի ներկա– յացնեն «Նահապետ Ազա» զաւեչը :

Երգ Գ· Շէհրիբանէ, հայկական եւ եւրոպական պարեր: Հայկական պարե – րուն կ'ընկերանայ Պ· Հրանտ Փանոսեանի խումբը: Կաղանդ պապան նուէրներ պիտի բաժնէ բոլոր պզտիկներուն:

Մուտքը ազատ է:

ԽՆՋՈՑՔ

ԼԻՈՆ·— Բալուէ Հասւս զիւղի Ուսում – նասիրաց ընկերութեան խնջոյքը տեղի կ'ունենայ 3 Ճունուար, կիրակի ժամը 15էն 23, Ճոյներու սրահը: Առատ կերու – խում: Հաճելի անակնկալներ:

Սիրով կը հրաւիրուին լիոնահայերը :

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆՋՈՑՔ

Համախմբելդի Միութեան Կարտանի մասնաճիւղը նոր տարուան առթիւ սար – քած է ընտանեկան խնջոյք մը, այս չա – բաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ավընիւ տը Նիս, Պ· Ճիպէլոյի ընդարձակ սրահին մէջ: Իւրաքանչիւր ընտանիքի պիտի տը– րամադրուի առանձին աթոռ եւ սեղան :

Խմելիք, թարմ եւ չոր պտուղ, առատ կերուխում: Հայկական երգեր եւ պարեր ախքերու վրայ: Արտասանութիւն եւ զա– նազան հաճելի անակնկալներ :

Մուտքը ազատ է :

ՍՏԱՑԱՆՔ

ՋՐՈՑՑ ԱՀԱՐՈՆի, ԷԼԻԻԱՒի: Շ· ՆԱՐ– ԴՈՒՆիի, Օ· ՊԷՐՊԷՐԵԱՆի, Հ· Ս· ՏԷՐ ՄՈՎՍԷՍԵԱՆի, ԼԻԻՔ–ԱՆՏՒԷ ՄԱՐՍԷԼԻ ՀԵՏ:

Գրեց՝ Կ· Փօլատեան, Փարիզ, 1953 : Տպ· Աբաքս: Գին 400 Ֆրանք: Հասցէ·— Կ· Փօլատեան,

92, Bd. Général Nollet, Marseille

ԽՈՐԵՆԱՑԻ, ԵՂԻՇԷ ԵՒ Հ· ՆԵՐՍԷՍ ԱԿԻՆԵԱՆ: Գրեց՝ Հրանտ Ք· Արմէն: Տպ· Երուսաղէմ 1951:

ՍԻՐՈՑ ԵՒ ՎՇՏԻ ՄԵՂԵԴԻՆԵՐ (Քեր – թուածներ): Գրեց՝ Անտոն Կաղէշ : Տպ· «Ազատ Օր», Ա.Թէնք 1953: Գին մէկ տոլ·:

ՀԱՑՈՒՆ ՏԱՐԵՑՈՑՑԸ, Ե· տարի:1954: Կազմեց Վարդան Քհնյ· Ժամկոչեան: Տպ· Տէր Ճակոբեան: Գին 350 Ֆրանք: Հասցէ 99 Պուլվ· տը լա Մատըլէն, Նիս,(Ա·Մ·):

ԱՅՍ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒՆ ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐ ԵՒ ՄՆԱՑՈՒՆ ՆՈՒԻՐԸ՝ ՁԵՐ ՍԻՐԵԼԻՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՁԵՐ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՑ ԿԱՄ ՕՏԱՐ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ
LUC-ANDRE MARCEL -ի
GRÉGOIRE DE NAREK
et
ANCIENNE POESIE ARMENIENNE
(Ed. des Cahiers du Sud)
կոթողային հատորը

Գեղարուեստական մաքուր հրատարա – կութիւն, ուր հեղինակը ի վեր կը հանէ ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑիի հանճարը, եւ հա – մաչխարհային արժէքը հայ բանաստեղ – ծութեան: Գինն՝ 1000 ֆրանք :

Դիմել՝ «Անդաստան«ի խմբագրու – թեան, տպ· Աբաքս 46, Rue Richer, Paris կամ «Յառաջ»ին :

ՏՕՆԱԿԱՆ ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՒՑ

Պօմոնի Ս· Գրիգոր Լուսաւորիչ եկեղեցւոյ 1 *Յունուար ուրբաթ կաղանդ առաւօ– տեան արարողութիւն ժամը 8, պատարագ ժամը 10:*

5· Յունուար, երեքշաբթի Ճրագալոյց Ցննդեան, *երեկոյեան արարողութիւն ժա– մը 3·30, պատարագ (ապա նախաճաշակ) ժամը 5:*

6 Յունուար, Չորեքշաբթի, Ս· Ցնունդ, առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 7: Հանդիսաւոր Ս· պատարագ (Եկմալեան) ժամը 10:

7 Յունուար, Հինգշաբթի Մեռելոց, *ա– ռաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 8: Պա – տարագ ժամը 10: Հոգեհանգիստ 11·30:*

10 Յունուար, կիրակի, Ե· օր Ցննդեան առաւօտեան ժամերգութիւն ժամը 7·30 : Պատարագ ժամը 9·30: Հանդիսաւոր Չը – րեքշնէք ժամը 11·30:

Տիկին Հ· Պէրպէրեան պիտի երգէ Ո՛վ զարմանալի եւ Այսօր ձայնն հայրական հոգեպարար տաղերը՝ Կոմիտասեան եղա– նակաւ :

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ·— Տիկին ԱՐՓԻՆԻ ԱՐ– ՂՈՒԹԵԱՆի երեքահարիւրը Մարսէյլի մէջ, որ յետաձգուած էր, տեղի պիտի ունե – նայ Յունուար 23ին, չաբաթ իրիկուն ժա– մը 20·30ին Թէաթր Ճուղէվիէ Վեռտի : Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 31Ի ՁԱՐԹՕՆԻՆ ՀԱ– ՄԱՐ (ՌԵՎԷՅԵՕՆ), ՏԵՂ ՄԻ ՓՈՏՈՒԷՐ :

ԼԻԼԱՅԻՆ

ԼԻԼԱՑԻՆ

ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՅԻՆ

ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՄԱՏՋԵԼԻ եւ մանաւանդ հաճելի ճաշ մը ը – նելու համար:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՐ ՆՈՒԱԳԱԽՕՒՄԲ մը իր նոր յայտագրով :

Բացառաբար ամէն իրիկուն կը նուա – զեն ՀԱՄԲԱՐ (թառ), ՀԱՑԿ (ջութակ) եւ իրենց խումբը :

24, Rue Saint Lazare, Paris 9e
Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

Ֆրանսայի ամէն կողմը վնաս– ուած և գնահատուած, մօտաւոր տներու հայկական աւանդական սեղաններուն անհրաժեշտ զարդը եղող և Հայաստանի Շիրակ նա– հանգի օդին համը ունեցող ան– ղուգական համեմն է հայկական անուշնով

ՇԻՐԱԿ

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Մուրատ Ուսումնասիրացը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր գործօն, պատուոյ և մասնաւորաբար փետր· 20ի հանդիսին յանձնախումբի անդամները այս կիրակի ժամը հինգ 16ին, Իսիի Ռը– ըիմեան գպրոցը (Ռիւ տը լա Տէֆանս) : Թղթատարի գործադուլի պատճառով ան– հատական հրաւէր չի ղրկուիր :

ՀԱՑ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵԿԵՂԵՑԻ

3 Յունուար կիրակի, Արհի· Պահապան– եան եպիսկոպոսի մահուան Գ· տարելից առթիւ հոգեհանգստեան պատարագ ժա – մը 10·30ին:

10 Յունուար: Յայտնութիւն եւ Մկր – տութիւն: *Ժամը 9·30ին ժամերգութիւն: Ժամը 10·30ին ճայնաւոր պատարագ եւ ըրօրհնէք :*

REVEILLON, REVEILLON

ՆՈՐ ՏԱՐՕՒԱՆ ՁԱՐԹՕՆՔԸ

ՄԻՇՏ ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ

Համեղի եւ զուարթ մթնոլորտ անակնկալներով :

31, RUE D'ALEXANDRIE
Métro Sentier, Réaumur et St. Denis
Tél. : GUT. 92 - 65

Արեւելեան թէ եւրոպական ձեր բոլոր ուզած համադամ կերակուրները, ամու– շեղէնները, ըմպելիները, աղանդերները:

Նուագ, արեւելեան, յու – նական, եւրոպական եւ հայկական յայտ– նի երգչուհի Սօնիա Գարագաշի:

Գեղեցիկ սրահ հարսնիքի եւ կնունքի համար :

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ,
ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ...

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԸ
կը մօտենան :

Բնաւ մի՛ մտահոգուիք
Գացէք անուշավաճառ

Ս· ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ

32, Rue Trévise
Tél. : TAI. 65 - 44

Հոն պիտի գտնէք ամէն կարգի անուշեղէն– ներ, ինչպէս նաեւ հէլվա եւ լօֆում

Տեղին վրայ պատրաստուած

Իսկ եթէ ուզէք տունէն չինել ձեր խմորեղէնները, հոն պիտի գտնէք ամէն օր պատրաստուած թարմ թերթեր եւ

ԹԷյ ֆատաիֆ

ԴԻՒՐԱՄԱՏՋԵԼի ԳԻՆ

Մասնաւոր զեղչ հարսնիքի, կնունքի եւ հանդէսներու :

Փուռէն ուղղակի տուն յանձնելի :

ԲՈԼՈՐ ՎԱՃԱՌՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԵԱՆ

Gros, Demi-Gros

Գուլպայ, մի – պա, ներքին ներմա – կեղէններ, ԱՄԵՆԱՆՊԱՏՏԱՒՈՐ ԳԻ – ՆԵՐՈՎ :

Նոր գիներ

Articles polichinelles-ի համար :
Մեկ հասցէն՝

BONNETERIE BEAUBOURG

227, Rue St. Martin, PARIS (3e)
Tél.: ARC. 66-50

Imp. Araxes - 46, Rue Richer, Paris (9e)

ԱՌՕՐԵԱՑ ՁԵՐ ՍԵՂԱՆՆԵՐՈՒՆ ՀԱՄԱՐ ԱՆՊԱՏՄԱՆ ՈՒՆԵՑԻՔ

ՊՈՍՖՈՐ

Հոչակաւոր ՀԷԼՎԱՆ եւ ԼՈՔՈՒՄԸ, բոլորհայ նպարավաճառներուն մօ

Զանազան բոյրերով, նուշով եւ կաղինով պատրաստուած տեսակներ :

Բժիշկներու իսկ կարծիքով ԼՈՔՈՒՄՆ ու ՀԷԼՎԱՆ կը պարունակեն մեծագոյն չափով գոլ (ֆլորի):

ԱՐՏԱԾՄԱՆ ՀԱՄԱՐ ՄԱՍՆԱՒՈՐ ՊԱՑՄ ԱՆՆԵՐ
2, RUE LOUIS ASTOUIN, MARSEILLE

ՅԱՌԱՋ

ՕՐԱԹԵՐԹ

LE PREMIER QUOTIDIEN ARMENIEN EN EUROPE

HARATCH

Fondé en 1925 — R. C. Seine 376.286
Le Directeur : SCH. MISSAKIAN.
Rédaction et Administration : 32, Rue de Trévise, Paris-9e
Tél. : PRO. 86-60 — C.C.P. Paris 1678-63

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ֆրանսա եւ գաղութներ՝ տարեկան 2500 ֆր., վեցամս. 1300
Արտասահման՝ տարեկան 3000 ֆր. * Հատը 10 ֆր.

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 31 ԴԵԿՏԵՄԲԵՐ • JEUDI 31 DECEMBRE 1953

29ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 7257 — Խմբագիր՝ ՇԱՒԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆ — ՆՈՐ ՇՐՋԱՆ, 9ՐԴ ՏԱՐԻ, ԹԻՒ 2668

ՄԵՐ ԽՕՍՔԸ

1953.—Ա. ԸՆԴՀ. ԱԿՆԱՐԿ

•

Տարի մը եւս բոլորեցինք անստուգու – թեամբ, անձկութեամբ :

Նոյն ժժգոյն մխրճնակութիւնը, որ երբեմն յոյսեր կը ներշնչէր, բայց աւելի շատ մտահոգութիւններ :

Հորիզոնը քիչ մը պարզուեցաւ ապր – ուան վերջին ամիսներուն, երբ կարծ մը ժողովները սարքուեցան :

Այդ ժողովներուն գլխաւորը, Պերմու – ային խորհրդակցութիւնը (Դեկտ. 4–7) անդամ մը եւս հաստատեց թէ երեք Մե – ծերը հաւատարիմ կը մնան Ատլանտեան դաշինքին, որ աչքի փուշ է Մ. Միւնթեան համար :

Ամուր կառչելով այս խարխսին, ա – նոնք պիտի չարունակեն զօրացնել 14 պի – նակից պետութեանց զործակցութիւնը :

Դաշինքին լրացուցիչ մասը կը կազմէ Եւրոպայի միացեալ պաշտպանութիւնը, որու մասին վերջնական համաձայնութիւն դոյացած չէ տակաւին :

Մանաւորապէս Ֆրանսա լուրջ պատ – ճառներ կը տեսնէ ձգձգելու այս վերջին ծրագրին վաւերացումը :

Այս վարանումն էր որ մասամբ զժուա – րացուց Հանրապետութեան նախագահին ընտրութիւնը, յանդելով մինչեւ 13րդ քուէարկութեան :

Երկուքի բաժնուած է Ֆրանսայի հան – րային կարծիքը, այս հիմնական հարցին մէջ : Դաշնագրին հակառակորդները նոյ – նան լուրջ պատճառներ կը ներկայացնեն որքան կուսակիցները :

Երկուքին համար ալ, գերմանական վտանգն է բուն չարժառիթը :

Կուսակիցները կը կարծեն թէ այդ վտանգը սահմանափակուած կ'ըլլայ ծրա – գրուած դաշնագրով, քանի որ Գերմա – նիան ազգ. բանակ պիտի չունենայ, ոչ ալ ընդհ. սպայակոյտ, նախկին գրութեամբ : Ինչպէս միւս հինգ ղինակիցները, Գեր – մանիան ալ որոշ զօրաբաժիններ տրա – մադրելով, ենթակայ պիտի ըլլայ դաշ – նագրին պայմաններուն :

Ընդդիմադիրները անոնք որ վճռապէս հակառակ են այս ծրագրին, կը նախընտ – րեն ազգ. բանակներու գրութիւնը, մեր – ժելով Գերմանիոյ վերազինումը : Իսկ ա – նոնք որ տրամադիր են մասնակցելու, նոր երաշխիքներ կը պահանջեն Անգլիայէն եւ Մ. Նահանգներէն :

Այս անորոշութեան առջեւ էր որ Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը եւ յետոյ նախագահը կարգ մը ազդարարու – թիւններ ուղղեցին :

Տըլլըս կ'ըսէր, Ատլանտեանի Խորհուր – դին դումարման առթիւ ակնարկելով Ֆրանքֆուրթեան պայքարին (14 Դեկտ.) :

— « Եթէ Եւրոպան անձնասպան ըլլալ կ'ուզէ, թող առանձին գործէ այդ ա – րարքը» :

Այդընհաւուրը ալ կրկնեց նոյն ազդարա – րութիւնը, աւելի մեղմ եւ դիւանագի – տական լեզու մը գործածելով :

Նոյն ժողովի ընթացքին Պելժիոյ արտ – աքին նախարարը, Պ. Վան Զելանտ, կարգ մը վարանումներ ունենալով հան – դերձ, յայտարարեց թէ « ժամանակն է այս կամ ոչ ըսելու» : Իր կարծիքով, եթէ միացեալ պաշտպանութեան ծրագիրը ձա – խողի, «դժուար է նախատեսել հետեւանք – ները » :

Արդարեւ, խնդիրը այնպիսի կէտի մը հասած է որ վարանողները ստիպուած են վերջնապէս ճշդել իրենց դիրքը :

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարարը երկրորդ ազդարարութիւն մը կ'ուղղէր Դեկտ. 22ին, բացատրելով թէ «ուրիշ ելք չկայ Եւրոպայի ապահովութեան համար» եւ թէ «ձեռնպահութիւնը մերժում կը նշանակէ » :

Այս մթնոլորտին մէջ է որ պիտի դու – մարուի Զորսերու ժողովը, յունուար 25ին կամ քանի մը օր վերջը :

Շ.

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՀՆԴԿԱՉԻՆԻ ՊԱՏԵՐԱԶՄԸ ԵՒ Մ. ՆԱՀԱՆԳՆԵՐԸ

•

ԱԶԴԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ ՄԸ ՉԻՆԱՍՏԱՆԻ

Մ. Նահանգներու արտաքին նախարա – րը, Պ. Ֆ. Տըլլըս կաբեւոր յայտարարու – թիւններ ըրաւ Դեկտ. 29ին, Հնդկաչինի նոր զէպքերուն առթիւ, լրագրական ա – սուլիսի մը ընթացքին : Այս անգամ իր խօսքերը յատկապէս ուղղուած էին կար – միր Չինաստանի դէմ .

— «Եթէ Քորէայի պինադադարը բունա – բարուի եւ չինացի համայնավարները մի – ջամտեն Հնդկաչինի մէջ, ամերիկեան հա – կազդեցութիւնը պիտի չսահմանափակուի նախայարձակին ընտրած ռազմադաշտին վրայ : Այն ատեն մեր նաւային եւ օդային ուժերուն պիտի դիմենք աւելի լայն չա – փով մը քան ըրած ենք Քորէայի պատե – րազմին համար » :

Այս յայտարարութիւն եղաւ ի պա – տասխան հարցումի մը : Միեւնոյն ատեն Պ. Տըլլըս բառ առ բառ կրկնեց այն ազ – դարարութիւնը զոր պաշտօնապէս ուղղած էր անցեալ Սեպտեմբերին, Ամերիկեան Լեգէոնին առջեւ : Ցետոյ բացատրեց թէ իր ստացած տեղեկութեանց համաձայն, Հնդկաչինի կացութիւնը այնքան ալ տագ – նապալի չէ, ինչպէս կը նկարագրեն ամե – րիկեան թերթերը, ըմբոստներու վերջին արշաւանքին հետեւանքով : « Բնիկներուն յառաջխաղացութիւնը զգալապէս չի փո – խեր ռազմական կացութիւնը եւ չի կրնար կազմալուծել Ֆրանսական ծրագիրը : Այն համայնավար զօրամասերը որոնք մինչեւ Սիամի սահմանագլուխը հասած են լուրջ վտանգ մը չեն կազմեր, վասնզի չատ բազմաթիւ չեն : Հետեւաբար որեւէ պատ – ճառ չկայ խուճապի մատնուելու : Ամե – րիկեան կառավարութիւնը անշուշտ մեծ ուշադրութեամբ կը հետեւի կացութեան, թէ Հնդկաչինի եւ թէ Սիամի մասին » :

Նախաբարը բացատրեց նաեւ թէ կարելի կը նկատուն երկու զօրաբաժին քաշել Քո – րէայէն, որովհետեւ Մ. Նահանգներուն պաշտպանողական միջոցները այժմ չատ բարձր աստիճանի մը հասած են Ծայր. Արեւելքի մէջ : Այս առթիւ չեշտեց թէ Մ. Նահանգները երբեք միտք չունին խուսա – փելու իրենց պատասխանատուութենէն այդ չրջանին մէջ, ոչ ալ պակսեցնելու ի – րենց ռազմական կարողութիւնը : Եւ ա – ւելցուց .— «Ընդհակառակն, մեր պայքա – րի միջոցները պիտի բազմապատկուին, նուազեցնելով հանդերձ հետեւակ ղին – ուորներու թիւը » :

Պ. Տըլլըս խօսեցաւ նաեւ Զորսերու յա – ռաջիկայ ժողովին եւ հիւլէական զէնքե – րու մասին : Կը յուսայ թէ կարելի պի – տի ըլլայ Պ. Մոլոթովի հետ քննել հիւ – լէական ուժի չինարար գործածութեան խնդիրը : Ամերիկեան կառավարութիւնը կ'ուզէ կարծիքի փոխանակութիւն մը կա – տարել այս մասին, իրրեւ նախապատրաս – տական աշխատանք :

ՊԱՏԵՐԱԶՄԻՆ ԸՆԹԱՑՔԸ

Վերջին լուրերու համաձայն, այն ըմ – բոստ զօրամասերը որոնք երկուքի բաժ – նած էին Հնդկաչինի կեդրոնական մասը առ այժմ անհետացած են չամբուտներուն եւ անտառներուն մէջ : Երկու օրէ ի վեր Ֆրանսական հրամանատարութիւնը օդ – նական ուժեր կը համախմբէ կեդրոնական Հնդկաչինի մէջ : Հետապօիչ խումբերը չեն կրցած չփման մէջ մտնել հակառա – կորդ զօրամասերուն հետ : Կարծողներ կան թէ Հօ Շի Մին աւելի քաղաքական յաղողութիւն մը չահիլ կ'ուզէ քան թէ նոր արշաւանքներ կատարել : Իսկ զինուորա – կան մասնագէտներ կ'ենթադրեն թէ ըմ – բոստները կանգ առած են, ձմեռնային պատերազմի նոր յատակագիծը պատրաս – տելու համար : Անոնք հաւանական կը դա – նեն որ յաղորդ յարձակումը հատարուի

ԶՈՐՍԵՐՈՒ ԺՈՂՈՎԸ

•

Վերջնապէս կը հաստատուի թէ արեւ – մտեան երեք պետութիւնները հաւանած են յունուար 25ին դումարել Զորսերու ժո – ղովը : Անգլիոյ նախարարական խորհուր – դը բացառիկ նիստ մը դումարեց, քննելու համար այս խնդիրը : Փարիզի մէջ ալ օ – րակարգի առաջին խնդիրն է այս հարցը :

Հաւանական է որ երեք Մեծերը Մոս – կուայի վերջին ծանուցագրին պատաս – խանեն այսօր, հինգշաբթի : Լոնտոնի մէջ ուշադրաւ կը դտնեն խորհրդային դեսպա – նին Մոսկուա մեկնումը ներկայ պարա – դաներուն մէջ : Ինչպէս կը յիշուի, դես – պանը անցեալ չաբթու ճաչի հրաւիրուած էր Ըրչիլի կողմէ եւ երկուքը միասին 3 ժամ խօսեցան միջազգային կացութեան մասին : Անգլիոյ քաղաքական շրջանակ – ները թերահաւատ ըլլալով հանդերձ Զոր – սերու ժողովին յաջողութեան մասին, կ'ուզեն ամէն միջոց փորձել, բանակցու – թեանց համբան հարթելու համար : Ուս – չինկթընի մէջ աւելի յոռետես են, բայց նոյնպէս կ'ուզեն օգտուիլ այս պատեհու – թենէն :

× *Կարգ մը ամերիկեան թերթեր որոնք մեծ ազդեցութիւն ունին հանրային կար – ծիքին վրայ, կը պահանջեն «ամերիկեան դինուորները Եւրոպայէն քաշել կարելի ե – ղածին չափ չուտ » : «Տէյլի Նիւզ» կը գրէ Դեկտ. 29ի խմբագրականին մէջ .*

— « Ամերիկեան դինուորները պէտք է Գերմանիա եւ Աւստրիա մնան — մին – երկիրները զոր դինաթափ ըրած ենք—մին – չեւ որ իրենք սկսին վերազինուիլ : Բայց պատճառ չկայ որ Ֆրանսա կամ ուրիշ ո – եէ երկրաւորութիւն ուշացնեն այս գործողու – թիւնը : Մեր ամենամեծ անկախութիւնը դինուոր ճարել չէ : Անշուշտ դինուորը ան – հրաժեշտ է . բայց մենք չենք կրնար ճա – րել : Եթէ մեր դաշնակիցները չեն կրնար կամ չեն ուզեր իրենք ճարել, պիտի կոր – ծանին, հակառակ մեր ընծայած դրամա – կան, նիւթական, նաւային, օդային եւ հիւլէական օգնութեան : Ինչպէս ազդարա – րեց Պ. Տըլլըս, եթէ եւրոպական բանակի ծրագիրը չվաւերացուի, մենք միտք չու – նինք իրեն ցհետ միասին անձնասպան ըլ – լալու » :

տարբեր ճակատի մը վրայ : Ամերիկացի – ները կը չարունակեն մեծաքանակ զինա – թերք ղրկել :

Փարիզի քաղաքական չրջանակներուն մէջ միշտ կը խօսին զինադադարի մասին : Իրագեկներու կարծիքով, կառավարու – թիւնը չի կրնար որեւէ բանակցութիւն փորձել առանց ապահովելու Վիէթ Նամի (Աննամ), Լաոսի եւ Քամպոճի բացարձակ անկախութիւնը : Հօ Շի Մին լուծիւն կը պահէ այս մասին, պնդելով թէ «իրենց դլխաւոր նպատակն է մեղմացնել միջազ – գային յարաբերութիւնները» : Ինք նպա – տաւոր կը դտնէ միջազգային կացութիւ – նը՝ իրենց համար, բայց կը յայտարարէ թէ «խաղաղութիւնը կարելի է ապահովել տաժանելի եւ երկար պայքարէ մը վերջ» :

ՀԱԻԱՔԱԿԱՆ պայմանագիրներու Գե – րագոյն Խորհուրդը հետեւեալ բաղձանք – ները յայտնեց Գչ. օրուան նիստին մէջ . — Փարիզի մէջ նուազագոյն օրապահիկը քան հաղարէն բարձրացնել ամսական 25·166 ֆրանքի : — Զորս հոգինոց ըն – նիքի մը (երկու զաւակով) ամսականը հաչուել 68·443 ֆրանք : Աչխատանքի ժա – մերը հաչուել 173 (փոխանակ 200ի) : Այս առաջարկները պիտի ներկայացուին կա – ռավարութեան, որուն կը պատկանի վերջ – նական որոչում տալ : Գործատէրերը մեր – ժած էին մասնակցիլ ժողովին , դիտել տալով թէ սենտիքանները խախտած են օ – րէնքը եւ թէ Գերագոյն Խորհուրդը չեղած է իր դերէն : Քուէարկութեան առեն աչ – խատանքի նախարարը՝ Պաքոն եւ տնտե – սական գործերու նախարարը՝ Պերնաս

ՕՐԸ ՕՐԻՆ

•

ՅԱՐԱՄԱՂ « ԻՆՏԵԼԻԳԵՆՑԻԱ»Ն

Իմացաք երէկ,— նոր հոսանք մը կազ – մուեր է ռուս տարագիրներուն մէջ, «Ռու – սաստանի ժողովուրդներուն Ցեղափոխական Ուժ», վերահաստատելու համար ցարա – կան միապետութիւնը :

Կայսրն ալ նշանակած են,— Մեծ իշխան Վլադիմիր Կիրիլովիչ Ռոմանով :

Ինչպէս ամէն տեղ եւ ամէն նակատի վրայ, այս խմբակցութեան մէջ ալ Հայեր կը գտնուին : Եւ արդէն գործի ձեռնար – կած են, կոչ մը ուղղելով «Հայ մարքսիստ Դաշնակիցներուն», «Մարքսի նուտերի եր – կաթափշալարերի ներսում գտնուող հայ նորահաս երիտասարդութեան» :

Երէկ արտագրեր էի մէկ – երկու հատ – ուածներ այդ հոչակաւոր կոչէն :

« Ցեղափոխական » — բուն բառով՝ Ցե – տադիմական — Ուժ»ը մէկ ջուրով կը լուայ Դաշնակն ու բոլշեւիկը, եւ ոչ – ռուս ժողովուրդներէն աւոնիճ որ ազատու – թիւն կը պահանջեն :

Հատուած մը եւս, ի պէտս զարգացե – լոց .

— « Երբ այդ նոյն օրերուն Ռուսաստա – նի կենտրոնում ծծկեր երեխաներն էին բարձրացնում նիզակների ծայրը, ու ա – րիւնն էր հոսում ամէն կողմ, Ռուսաստա – նի ոչ – ռուս ժողովուրդների խելագար ամբոխները ոռնում էին «անկախութիւ – նը» : 1918 թ. Մայիսի 28ին Մարքսի ա – շակերտ, տաճկահայութեան մէկուկէս միլիոն անմեղ զոհերի արիւնը իր խղճին առած ոմն Արամ «փաչա»ի գլխաւորու – թեամբ հայ ժողովուրդին պարտադրեց ոռնալու «անկախութիւնն ու ազատու – թիւնը » :

Կոչը այս առթիւ Մայիս 28ի «չարիք – ները» կը պարզէ ճիշդ այնպէս ինչպէս մեր կարմրուկները :

Եւ ապա կը յիշեցնէ հանրապետական Հայաստանի կառավարութեան միւս « մեղքը » .

— « Վերջապէս երկու եւ կէս տարի արնաքամ անելով հայ ժողովրդին, 1920 թ. Նոյեմբ. 29ին (2 Դեկտ.) այն չանճնեց կարմիր սատանային՝ իր սկսածն աւար – աելու, որը երեք տասնեակ տարիներ քո աչքերով տեսնում եւ քո մաչկի վրայ զգում ես» :

Այս առթիւ, նորէն կը յիշէ հայ ժողո – վուրդին վայելած բարիքները՝ «աստուա – ծավախ կայսրերի կողմից» :

Ինչպէս կը տեսնէք, երկու մեծ պատե – բազմքներ, ահագնադղորդ յեղափոխու – թիւններ եւ աշխարհի ներկայ վիճակը ո – չինչ սորվեցուցած են ռուս ցարամոլ «ին – տելիգենցիա»յին : Ոչ իսկ ժամանակակից պատմութիւնը եւ դէպքերու ընթացքը :

Մաղթանքի չեմ հաւատար, բայց պիտի ուզէի որ գոնէ տասը տարի փորձէին Ռու – սաստանը կառավարել առանց աստուա – ծավախ կամ կարմիր – կանանչ ցարերու : Իսկապէս յարգելով ժողովուրդներու ինք – նորոշման իրաւունքը : Վ.Ա.Հ.

Լաֆէ մերժեցին 25·166 ֆրանք ամսականի եւ 173 ժամուան աչխատանքի առաջարկ – ները :

ԹՂԹԱՏԱՐԱԿԱՆ գործադուլը հետզհե – տէ կը մեղմանայ, ինչպէս կը հաղորդեն պաշտօնական աղբիւրէ : Առջի օր Փարիզի մէջ նամակներու բաչխումը հասած էր 75 առ հարիւրի : Բանուորական Ուժը մերժելով մասնակցիլ գործադուլին, ձեռ – նարկներ կը կատարէ Ազգ. ժողովին մէջ, որպէսզի վերաքննեն Թղթատարական ել – մտացոյցը : Քրիստոնեայ աչխատաւոր – ներն ալ նոյնիսկ կոչ մը ուղղեցին վարչապետին : Աչխատանքի նախարարը մերժեց ընդունիլ ընդհ. գործադուլի կու – սակից սենտիքաներու ներկայացուցիչ – ները :

(Շար.ը կարդալ Դ. էջ)

Ի ԽՈՐՈՑ ՍՐՏԻ

•

Նորութիւն մը յայտնած չեմ ըլլար, երբ ըսեմ թէ արդի երիտասարդութեան ջախջախիչ մեծամասնութիւնը անտարբերութեան ախտէն վարակուած է։

Ան չի հետաքրքրուիր ժողովուրդին անցեալով։ Իր ցեղի անցած ճանապարհը անծանօթ է իրեն։ Չի դիտեր մեր պատմութիւնը, հերոսական խոյանքները, տենչերը եւ ճիգերը։ Շատերը չեն դիտեր իրենց մայրենի լեզուն, կամ իրենց դիտցածը այնքան խեղճ է որ չեն կրնար ըմբռնել անոր արժէքը, հասկնալ մեր գրական գանձերը։

Եւ որովհետեւ մեծ մասով անտեղեակ են մեր լեզուին, անծանօթ մեր անցեալին ու պատմութեան կը սկսին իրենց դիտցած լեզուով կարդալ, իւրացնել օտար ժողովուրդի մը պատմութիւնը եւ մշակոյթը։ Հայկական ուխտը խորթ կը թուի, հայ երաժշտութիւնը չի խօսիր իրենց սրտին։ Հաւայեան կամ խափչիկեան ճաղերը աւելի քաղցրալուր են իրենց ականջին քան Կոմիտասեան ստեղծագործութիւնները։

Պարասրահներու լոյսը եւ աժանագին անուշահոտութեան բուրմունքը աւելի դիւրեկան են իրենց, քան մեր խունկն ու կնդրուկը, ծիւրած, անզուրուած օտար ապխիկը աւելի ցանկալի իրենց քան ամօթխած, պատուախնդիր սեւաչուխ հայուհին։ Հասարակ պարահանդէս մը չատ աւելի կը հետաքրքրէ պիրենք քան խնամուած ու լուրջ երաժշտական երեկոյթ մը կամ ներկայացում մը։ Ժամավաճառու թիւն կը համարեն լսել դասախօսութիւն մը, չզրկուելու համար անճոռնի չարժա նկարներ։

Ինչ որ հայկական է, ինչ որ կը պատկանի Հայուն, խեղճ եւ անբովանդակ կ'երեւայ։ Իսկ ինչ որ օտարինն է բարձր է, վսեմ է եւ բովանդակալից։ Շատ անգամ եւ չատ տեղեր նոյնիսկ կ'ամչնան յայտնել ի րենց ազգութիւնը, որովհետեւ չեն դիտեր թէ իրենց ժողովուրդը չատ մը տեսակէտներով, չատ աւելի բարձր է։ Շատ անգամ իրենց հետ կը խօսին մայրենի բարբառով, բայց անոնք կը պատասխանեն անգլերէն, ֆրանսերէն, սպաներէն կամ փորթուգալերէն։ Ու յաճախ կը ծաղրեն իրենց ծնողքը որ ան սխալ կը խօսի իրենց դիտցած լեզուն։

Երկրորդ պարագայ մը։ Հայ երիտասարդը հայ մնայ, չմոռնայ իր մայրենի լեզուն, չուրանայ իր անցեալը, ոգեւորուի ու հպարտանայ իր ցեղի պատմութեամբ եւ պատրաստուի գալիք լուսաւոր ու պայծառ օրերու համար, միշտ իւղ ունենայ իր լապտերին մէջ որպէսզի երբ ժամը հնչէ յիմար կոյսերու վիճակին չմատնուին։ Մեր հին մատենագրութեան մէջ լաւ ասացուածք մը կայ որ չատ կը պատչաճի մեր երիտասարդութեան։

— Իրեն դի ոչ դիտեն եւ դիտեն դի ոչ դիտեն։ Իրեն դի ոչ դիտեն եւ չդիտեն դի ոչ դիտեն։ Ուրիշ խօսքով, կը կարծեն թէ չատ բան դիտեն, բայց չդիտեն որ ոչինչ դիտեն։

ՅՈՎՀ. ՏԷՕՓՄԷՃԵԱՆ

ՓՈԹՈՐԻԿ ԹՈՒՐՔԻՈՅ ԱԶԳ. ԺՈՂՈՎԻՆ ՄԷՋ

•

ՀԻՆԳԻ ԴԷՄ 341 ՁԱՅՆՈՎ ԿՈՐՈՇԵՆ

ԳՐԱԻԵԼ «ՀԱԼՓ»Ի ՍՏԱՑՈՒԱԾՔՆԵՐԸ

ՄՄԲ.— Ժամանակին հաղորդած ենք թէ Թուրքիոյ Ազգ. ժողովը 5ի դէմ 341 ձայնով բուէարկեց այն օրէնքը որով պետութեան կը փոխանցուին Մ. Փէմալի հիմնած կուսակցութեան, «Հալք»ի ըստացուածքները։

Թղթատարական գործադուլին հետեւանքով նոր ստացանք Պոլսոյ թերթերը, որոնցմէ կը քաղենք հետեւեալ մանրամասնութիւնները այս պատմական նիստի մասին (14 Դեկտ).—

Կը նախագահէր Մուզաֆֆէր Գուրպանօղլու. սրահը եւ ունկնդիրներուն օթեակները լեփլեցուն էին։ Նիստին ներկայ էին ամերիկեան եւ հնդկական դեսպանները։ Ժամեր առաջ հարիւրաւոր մարդիկ ժողովի դրան առջեւ համախմբուած էին։ Այս պատճառաւ խիստ հսկողութիւն հաստատուած էր։ Իսկ խումբ մը Հալքեան ներ պարտականութիւն ստանձնած էին ծափահարելու Ինէօնիւի, սրահը մտած եւ անկէ դուրս ելած միջոցին։

Կանոնական ձեւակերպութիւնները կատարուելէ վերջ, կարդացուեցաւ Ցանճնաժողովին տեղեկագիրը յօդուած առ յօդուած։ Նախագահը նախ խօսք տուաւ Ինէօնիւի։ Կարդ մը տեղերէ Հալքեան եւ րեսփոխաններ մերթ ծափահարեցին զայն, իսկ Դեմոկրատները կը բողոքէին։ Պահ մը Ինէօնիւ զոչեց.— Ցանկատրներու պէտ ինչո՞ւ իրար անցած էք. միթէ լոյսէ՞ կը վախնաք։ Աղմուկը չատցաւ ու քանի մը հոգի պոռացին.

— Ցանկատրը դուն ես։

Ասոր վրայ Հալքի նախագահը ըսաւ.— « Ընկերներ, թրքական սովորութեանց համաձայն չարժինք. ուեւէ մէկը 400 հոգիի դէմ ալ իր կարծիքը կրնայ յայտնել. ըստ թրքական սովորութեան 400 կարիճ մէկ հոգիի վրայ չեն յարձակիր։ Ցետոյ ամպիոնէն իջաւ։

Իրեն յաջորդեց վարչապետը Մէնտէրէս, բայց դեռ խօսք մը չըրած, Հալքի եւ րեսփոխանները ինէօնիւի առաջնորդու թեամբ եւ ձեռքի կարգ մը նշաններ ընե լով մեկնեցան։ Վարչապետը զանոնք կը դիտէր եւ բան մը կ'ըսէր. յետոյ լմացանք որ ըսեր է.— «Ա՛ռ ի՞նչ է, ո՞ւր կ'երթաք, այլեւս պիտի՞ չվերադառնաք»։

Հալքի երեսփոխաններէն մին Ֆէրիա Մէլէն պատասխանեց.

— Պապայիդ տո՞ւն է, ուզածատեննիս կուգանք։

Այդ միջոցին դեմոկրատ չարքերէն « եուհա, եուհա», ձայներ բարձրացան եւ մեծ աղմուկ փրթաւ։ Երբ աղմուկը դադրեցաւ, վարչապետը խօսելու համար այս անգամ ալ սպասեց որ ծափերը դադրին։ Վարչապետը նախ նկարագրեց Ինէօնիւի վիճակը ամպիոնին վրայ։ Ցետոյ յայտնեց թէ ինչպէս Հալքի նախագահը առանց քաշուելու իր արարքները ուրիշին վերագրելու յանդգնեցաւ եւ ըսաւ, խօսքը ե րեսփոխաններուն ուղղելով.

— Իրաւամբ ընդվզեցաք դուք. ասոր փոխարէն կանխաւ պատրաստած խօսքերը կրկնեց ան եւ բեմի վրայ խաղացող դե րասանի մը պէս իր ինքնութիւնը կորսն ցնելով ափեղցփեղ խօսեցաւ, յետոյ ալ բոլորը մէկ ոտքի ելլելով մեկնեցան զո րանցքի պէս։ Ատենօք մենք ալ իրրեւ ընդդիմադիր մեկնած ենք ժողովասրահէն, բայց երբեք այսպիսի բեմադրութիւններ չսարքեցինք. 1946ին առանց ընտրուելու իսկ, չորս տարի Հանրապետութեան նա խագահութիւն ըրաւ Ինէօնիւ եւ 800·000 ոսկի առաւ ազգէն։

Այս միջոցին միջադէպ մը ծագեցաւ։ Վարչապետը յիշեցուց թէ ինչպէս առե նօք իրենք իրր ընդդիմադիր սրահէն մեկնած միջոցին, սրահին մէջ միայն քուէ զողցող աւազակներ մնացած էին։ Ատոր վրայ Համտուլլահ Սուպհի եւ Թէդէր Թաչդըրան եւ Հալքէն Դեմոկրատներու անցած երեսփոխաններէն Ահմէտ Ֆէմալ ոտքի ելան եւ խօսք ուզեցին։

— Այս տանիքին տակ աւազակ չկայ, հոս արտակարգ որոշումներ տրուած են։

Վարչապետը հաստատեց թէ այդ ակ նարկութիւնը 1946ի ընտրական եղանակի մասին է, թէ երբեք չուզեր վէճի բռնուիլ Համտուլլահ Սուպհիի հետ որ իրաւունքի եւ արդարութեան յաղթանակին համար այնքան աշխատանք թափած է, յետոյ մեծնաչնորհներուն համար ըսաւ.

— Սրահէն մեկնողները եթէ տէրն են իրենց արժանապատուութեան, պէտք չէ այլեւս վերադառնան։ Հալք կուսակցութիւնը իշխանութեան գլուխ գտնուած միջոցին որքան բռնակալ էր ու քինախնդիր, նոյնը մնացած է նաեւ ներկայիս ընդդիմադիրի դիրքին մէջ։ Անոնց զրպարտու թիւններէն վախցող չկայ, նոր ընտրու թեանց 3·5 ամիս մնաց։ Եթէ 3ուկէս ա միս վերջ ազգը մեր այսօրուան ըրածը սխալ նկատէ, տղամարդու պէս պիտի քա ւենք մեր մեղքը։ Արդեօք 946ի ընտրու թեան։

ԳԱՂՈՒԹԷ ԳԱՂՈՒԹ

ՄՇԱԿՈՅԹԻ ՕՐԸ ՊՐԻՒՍԷԼԻ ՄԷՋ

★

ՊՐԻՒՍԻԼ, (Յառաջ).— Կիրակի 20 Դեկտեմբեր, Պրիւսէլի Հայութիւնը բացառիկ հանդէսը ունեցաւ լսելու ծանօթ հայագէտ Պ. Ֆէյտին Մշակոյթի օրուան տօնակատարութեան առթիւ։

Հանդէսը կազմակերպուած էր Պելժիոյ Հայ Ուսանողներու Միութեան կողմէ։ Վարչութիւնը կարելին ըրած էր հանդէսին յաջողութեան համար եւ հասաւ իր առաջադրած նպատակին։ Բոլոր ներկաներն ալ խանդավառ տրամադրութեամբ հետեւեցան տօնակատարութեան։

Ցայտագիրը կը բաղկանար երգերէ, արտասանութիւններէ, նուագէ եւ բանախօսութիւններէ։ Մասնաւոր ճիգ էր թափուած յայտագրին բոլոր կէտերը ներդաշնակելու եւ լրիւ գաղափար մը տալու հասարակ հայկական մշակոյթի բոլոր ճիւղերու մասին։

Միութեան նախագահին՝ Տիգրան Շամլեանի բացման խօսքէն վերջ Գրիգոր Շահինեան արտասանեց Եղիշէ Չարենցի «Ես իմ Աչուչը»։ Մարիա Մարտիրոսեան եր գեց «Վարդը» ՝կէօթէյէն։

Ապա բեմ հրաւիրուեցաւ օրուան առաջին բանախօսը՝ Յակոբ Իսկէնտէրեան որ պարզեց հայկ. մշակոյթի արժէքը իրրեւ հայապահպանումի ազդակ եւ ազգային համերաշխութեան լաւագոյն դե

թանց նման արարքի մը մէջ կը զըտնուինք, արձօք Ազգ. Մեծ ժողովին մէջ մեր ներկայացուցած օրինագիծը լուծթեան դատապարտելո՞ւ կը ձգտի, արդեօք կախաղանե՞ր կը բարձրացնենք թէ ոչ Ունեւորութեան Տուրք կը հաստատենք։

Մէնտէրէս կրկնեց թէ ինչ եղանակով Հալքը այդ ինչքերը իւրացուցած է։ — Հալքը ըսաւ կը պայքարի սա նչանաբանով.— « Կամ մահ կամ իշխանութիւն »։ Բայց, ըսաւ, այլեւս պէտք է համոզուին թէ բռնակալութեան չրջանը փակուած է։ Ցետոյ Աթաթիւրքի վրայ խօսքը դարձնելով աւելցուց.

— Աթաթիւրք Հալք կուսակցութեան պէտք չունէր։ Մեծ հանճար մըն էր ան, ուժ էր եւ կորով եւ ոչ ոք կրնար անոր հաւասարիլ երբ երկիրը կ'աղատագրէր։ Ցետոյ յիշեցուց թէ Աթաթիւրք ոեւէ բան չէ կտակած Հալքին։ Եւ անոր դամբարան — յիշատակարանի չինութեան անդրադառնալով յայտնեց թէ 15 տարուան ընթացքին նոյնիսկ մէկ անգամ չէ հետաքրքրուած, չէ եկած, իսկ մեր հանրապետութեան նախագահը միշտ հետաքրքրուած էր դամբարանին չինութեամբ եւ յարգանք ցոյց տուած։ Աթաթիւրքն ալ իրենց մենաչնորհը կ'ուզեն ընել, մինչդեռ անոր մահէն վերջ ինչպէս հեռացուցին անոր կարգ մը մօտիկ ընկերները։

Թէր ու դէմ վիճաբանութիւններէ եւ օրինագիծը յօդուած առ յօդուած կարդացուեցաւ, ապա քուէի դրուեցաւ եւ 5ի դէմ 341 քուէով օրինագիծը ընդունուեցաւ։

Այսպէս ուրեմն, ինը ժամուան մէջ, Ազգ. ժողովին որոշումով, Հալքի իւրացուցած հարստութիւնները աղքին կը վերադարձուին։

ԱՌՈՒԻ ՋՈՒՐՍ ԿԸ ԳՈՂՆԱՆ

★

(Գ. եւ վերջին մաս)

— Գացէք, ձեր դլխուն ճարը նայեցէք։ Ալ Թուրքը ձեզ չի ջարդեր...

Եւ անվաճառ, անպէտ ապրանքի պէս « սոլտ»ի հանեցին։ Ով որու, ով միաքէն պիտի անցնէր փնտռել Ցունաստանի, Ֆրանսայի, ապարակներու մէջ ծախու հանուած, յոյսը ու լոյսը կորսնցուցած ան համար աղաքը, այն պատուական աղաքը, որոնք վաղուան ապաւէնը պիտի կազմէին։ Խնդրեմ ըսէք, ո՞վ ազդային պարտականութիւն համարեց եւ փնտռեց երեսի քողը չպատռած անհամար աղջիկները որոնց ամօթապարտ առուծախը Ցունաստանէն մինչեւ Եգիպտոսի պղտոտանները փոխադրուեցաւ։ Եւ այսօր նոր արթնցած կուլանք, ի խնդիր նոր սերունդի փրկութեան։

Այս կրակ ու բոց սերունդն է որ կրկին ոտքի կանգնած, անտեսութիւն չտակած, հայորդիներու տէր դարձած, տարուէ տարի կ'երթեւեկէ երկրէ երկիր, դաղութէ դաղութ։ Նոյն սերունդն է որ անցեալը ներկայի վերածելով, յիշատակներու անչէջ բուխերիկը միացնելով տունէ տուն, երկրէ երկիր, վառ կը պահէ հայրենասիրութեան կրակը։

... Առանց անունի, երկուքն ալ միեւնոյն որբանոցէն, մէկը Ֆրանսա ինկած, միւսը Եգիպտոս, եւ քանի քանիներ այդպէս։ Կ'ուխտեն միանալ սուրբ պսակով եւ իրենց չունչը կ'առնեն հեռաւոր Մարօք։ Ամբողջ քառորդ դար կ'աշխատին, անտեսութիւն կը ստեղծեն, տուն – տեղ, զաւակներու տէր կը դառնան եւ կ'որոչեն ուխտապնացութիւն մը կատարել, ամբողջ Ֆրանսան տակնուվրայ ընելով։ Հոն կը լսեն որ հոս եմ։ Եկան մինչեւ Ալժէ, եկան երեսուն տարուայ ծարաւս յագեցնելու, յիշատակներուս ամէնէն զգայուն լարը թրթռացնելու։ Երնէ՛կ ու պատիւ իրենց։ Հատիկ, հատիկ, տեսեր, իրենց կարօտը առեր են ճակատագրի քոյրերէն, եղբայրներէն։

Ես ալ անբաժան չմնացի, ով իմ առուի ջուրիս դողը։ Չես դիտեր որչափ ուրախ եմ որ քսան հինդ դարուն բոլորող պատուական երիտասարդ մը ունիս խոստմնալից, չես կրնար դիտնալ թէ որ աստիճան ուրախացայ, երբ ըսին թէ Առուի ջուրիդ դողին կարօտի բարեւը բերած են եւ կը հարցնէին թէ ինչու այդ մասին չեմ գրեր։

Ահա գրեցի քեզի եւ բոլորիս համար, գրեցի քու տասը ծաղիկ գարուններուն դռնակը հասած, կարդայ եւ հպարտու թեամբ պատմէ մանչուկիդ, հարազատներուդ, քոյր իմ Հայուհի ...

Գիտես, մենք չմոռցանք, չուրացանք իրար, պատմէ ու կրակը վառ պահէ որ անոնք ալ չմոռնան ու չուրանան մեզ, իմ կուսիս ...։

Ալժէ

ԱՆՇԷՆ ԿԱՐՕՏՈՒՆԻ

ՑԳԴԴՈՆ Ի.Ս

Եւ ալ ընկերայ։ Սկսած էի ընթերցել ամենայն հոգով ու ջերմեռանդութեամբ, երբ յանկարծ ինձ ետեւէս լսեցի ոտնաձայներ եւ ձայներ, որոնք կ՚ըսէին. «Ահա՛ կուգայ, ահա՛ կուգայ»։ Ես ալ ետեւս նայեցայ, բայց ոչ ոքի տեսայ։ Ոտնաձայները եւ ձայները կրկնուեցան

ՀԱՐԱՒ. ՔՈՐԷԱՑԻ նախագահը, Սիկման Ռի, Նոր Տարուան առթիւ կոչ մը ուղղե – լով հրաւիրեց ազատ աշխարհը «Քորէայի հետ մասնակցիլ վերջին մեծ ճակատա – մարտին որ պիտի ոչնչացնէ կարմիր ու – ժերը»: Իր կարծիքով ա՛յս է միակ միջոցը խաղաղութիւն պարզեւելու աշխարհի: Ինք վերջնական կը նկատէ զինադադարի յանձնախումբին ձախողումը եւ «անխու – սափելի՝ պատերազմին վերսկսումը»: Բայց եւ այնպէս կը խոստանայ 90 օր ըս – պասել հաշտութեան խորհրդաժողովին արդիւնքին:

ՓԱՔԻՍՏԱՆ զինուորական դաշնագիր մը պիտի կնքէ Մ. Նահանգներուն հետ, կարգ մը խաթխաթներ տրամադրելով ա – նոր: Մ. Նահանգները կ'ուզեն օգտագոր – ծել խալամական մեծ պետութիւնը, պաշ – պանողական շղթայ մը կազմելով Միջին Արեւելքի մէջ, մասնակցութեամբ Թուր – քիոյ, Իրաքի եւ Իրանի: Այս ծրագիրը մտահոգութիւն կը պատճառէ Անգլիոյ:

ԵԳԻՊՏՈՍ գահընկէց հրաւիրեց Լոնտոնի, Ուաշինկթընի եւ Մոսկուայի դեսպանին – րը, խորհրդակցութիւն մը կատարելու համար:

ՌՈՒՍԵՐԸ 40 թոն ձոյլ ոսկի կը փո – խադրեն Անգլիա, հինգ նաւերով: Անցեալ շաբթու 60–70 միլիոն տոլարի ոսկի փո – խադրուած էր: Բոլորն ալ կնքուած են մուրճ – մանդակով:

ՃԱՓՈՆ դիւանագիտական յարաբերու – թիւնները վերահաստատած է 54 եր – կիրներու հետ, 1953ի ընթացքին: Կը մը – նան միայն 27 երկիրներ:

ՔԱՆԻ ՄԸ ՀԱՐԻՒՐ կարմիր լրտեսներ կը դործեն Մ. Նահանգներուն մէջ, հա – մաձայն Քանատայի խորհրդային դեսպա – նատան պաշտօնեաներէն Կուզենքոյի որ փախած էր վերջերս:

350·000 ԳԵՐՄԱՆՆԵՐ արեւելեան Գեր – մանիայէն արեւմտեան Պերլին ապաստա – նած են 1953ի ընթացքին: Անոնց 80 առ հարիւրը 14էն 65 տարեկան են:

Ի. ՄԻՈՒԹԻՒՆԸ հաւանած է վերա – դարձնել 186 ամերիկեան նաւեր որոնք վարձու տրուած էին պատերազմի ընթաց – քին: Վերջնական համաձայնութիւն չէ դոյացած տակաւին:

ՄԻ ՄՈՌՆԱՔ ԱՐՋԱՆԱԳՐՈՒԻԼ

Մարսէյլի ընտրողներուն ուղղուած ապզ մը կը յիշեցնէ բոլորին, առանց ապզի խորութեան, արձանագրուիլ ընտրական ցանկերու մէջ, համաձայն 1951 Մայիսի եւ 1952 Փետրուարի օրէնքներուն:

Բոլոր անոնք որ կը լրացնեն օրինական պայմանները բայց չեն արձանագրուած ընտրական ցանկերուն վրայ, մանաւանդ այն երիտասարդները որ 21 տարեկան կ'ըլլան 1954 Մարտ 31էն առաջ, հատուկ դարձած օտարականները հինգ տարուան պայմանաժամէն վերջ, Ֆրանսացիի մը հետ ամուսնացած կիները, պէտք է դիմեն մինչեւ 1954 յունուար 10, միասին տանե – լով իրենց անձնագիրը, ընտանեկան կամ զինուորական դրքոյկը:

ՖՐԱՆՍԱՀԱՅ ԻՐԵՐՕԳՆՈՒԹԵԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆ

Միութեանս միջոցով Հայաստանէն ըս – տացուած դրական, դեղարուեստական – պատկերազարդ հանդէսներուն համար դիմել դրատուն Պարսամեան .— 46 ռիւ Ռիշէ, Փարիզ (9): Հեռ. Փռօ. 64–90:

Հայաստանէն ստացուած ձայնապնակ – ներուն համար դիմել Միութեան կեդրո – նատեղին:

«Հին հայկական մանրանկարչութիւն»:

Մօտ առեն Միութիւնը պիտի ստա – նայ Հայաստանէն այս արժէքաւոր հա – տորը: Ծաւալը 40–48ի վրայ: Գունաւոր 60 նկարներով: Շրջան 10րդէն 17րդ դար: Գինը 5250 ֆրանք: Փափաքողները կրնան այժմէն արձանագրուիլ Միութեան կեդ – րոնատեղին:

Ստացած ենք հետեւեալ դիրքերը.—

1.— Հին Հայկական ճարտարապետու – թիւն 192 նկարներով:

2.— Նոր Հայկական ճարտարապետու – թիւն արդի Հայաստանի 169 նկարներով:

2.— Երաժշտական հատորներ եւ նոր երգեր եւն.:

Կը խնդրուի բոլոր դիմումները կատա – րել Միութեանս ընդհ. դանձապահին ա – նունով:

Mr. Roland Nazarian
U. E. F. A. N° 9, Ave Calmels
Bois-Colombes (S.) Tél. CHA. 00 - 55

«ՅԱՌԱՋ»Ի ԲԱԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ԸՆԹԵՐՑՈՂՆԵՐՈՒՆ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1ԷՆ ՎԵՐՋ ՈԵԻԷ ՎՃԱ – ՐՈՒԻՄ ԶԸՆԴՈՒՆՈՒԻՐ ՀԻՆ ՍԱԿԵՐՈՎ: 1954 ՅՈՒՆՈՒԱՐԷՆ 1ԷՆ, ՆՈՐ ԳԻՆԵՐՆ ԵՆ

Ձեռէ հատը 12 ֆրանք:

ԲԱԺԻՆԵՑԻՆ.— Ֆրանսա եւ գաղթավայ – րեր տարեկան 3000, վեցամսեայ 1600 ֆր:

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆ.— (Պելժիա, Անգլիա, Իտալիա, Գերմանիա եւն.) տարեկան 3500 ֆրանք: Ամերիկա 10 տոլար:

ՄԻՆՉԵՒ ԴԵԿՏ. 31 Կ'ԸՆԴՈՒՆԻՆՔ ՀԻՆ ՍԱԿՈՎ ՎՃԱՐՈՒՄՆԵՐ, Ի ՀԱՇԻՒ 1954Ի, ԴԻՒՐՈՒԹԻՒՆ ՏԱԼՈՒ ՀԱՄԱՐ ՄԵՐ ԲԱ – ԺԱՆՈՐԴՆԵՐՈՒՆ:

ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

ՓԱՐԻԶԻ ՀԱՅՈՑ ԵԿԵՂԵՑԻՆ

Յունուար 1 *Ուրբաթ*, կաղանդ, պատա – րագ ժամը 10ին:

ԿԱՂԱՆԴԻ ԾԱՌ ՀԱՆԴԷՍ ԽՆԴՈՑՔ ՄԱՐՍԼԻԼԻ ՄԷՋ

Նախաձեռնութեամբ Քղիի Հայր. Մխու – թեան կողմէ: Այս շաբաթ ժամը 21էն մին – չեւ լոյս, 53 ռիւ Կրիմեան, Սէրֆլը Ռէ – փիւպլիքէնի սրահը, առաջին յարկ:

Կը խօսի Պ. Կ. ՓՕԼԱՏԵԱՆ

Քղեցի երիտասարդները պիտի ներկա – յացնեն «Նահապետ Ազա» զաւեշտը:

Երգ Գ. Շէհրիբեանէ, հայկական եւ եւրոպական պարեր: Հայկական պարե – րուն կ'ընկերանայ Պ. Հրաւոտ Փանոսեանի խումբը: Կաղանդ պապան նուէրներ պիտի բաժնէ բոլոր պզտիկներուն:

Մուտքը ազատ է:

ԽՆԴՈՑՔ

ԼԻՈՆ.— Բալուի Հաւաւ դիւղի Ուսում – նասիրաց ընկերութեան խնջոյքը տեղի կ'ունենայ 3 Յունուար, կիրակի ժամը 15էն 23, Յոյներու սրահը: Առատ կերու – խում: Հաճելի անակնկալներ:

Սիրով կը հրաւիրուին լիոնահայերը:

ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԽՆԴՈՑՔ

Համախմբելիդի Միութեան կարատանի մասնաճիւղը նոր տարուան առթիւ սար – քած է ընտանեկան խնջոյք մը, այս չա – բաթ ժամը 21էն մինչեւ լոյս, Ավընիւ տը Նիս, Պ. Ճիպէլոյի ընդարձակ սրահին մէջ: Իւրաքանչիւր ընտանիքի պիտի տը – րամադրուի առանձին աթոռ եւ սեղան:

Խմելիք, թարմ եւ չոր պտուղ, առատ կերուխում: Հայկական երգեր եւ պարեր տիսքերու վրայ: Արտասանութիւն եւ զա – նազան հաճելի անակնկալներ:

Մուտքը ազատ է:

ՆԿԱՐԱՀԱՆԴԷՍ Կ. ՄՈՄՃԵԱՆԻ

Ծովանկարներ եւ գիւղանկարներ

Յունուար 2էն 14: Բացումը այս շաբաթ ժամը 3ին:

GALERIE DE LA CITÉ
41, Quai de l'Horloge, Paris (1e)
Métro PONT NEUF

ԿԸ ՓՆՏՌՈՒԻ Ազաւարդ Աւետիսեան, Վանեցի որ 1922ին Քորֆու տարուած եւ անկէ ալ Քանատա: Մօրը անունը Մար – գարիտ, հօրը Աւետիս: Իրմէ լուր առնը – ւած է մինչեւ 1952ի առաջին ամիսներուն: Տեղեկացնել Մարգարիտ Զուլֆաճեանի, 8 ռիւ Պօփոլ, Փարիզ (9), Ֆրանս:

ԼԻՈՆԻ ՄԵԾ ՆՊԱՐԱՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆԸ

Ճ. ՊԱՀԱՏՈՒՐԵԱՆ

246, Rue Vendôme, Lyon
20, Rue Villeroy, Lyon

Մեծաքանակ, կէս մեծաքանակ եւ փոքրաքանակ

Ամէն տեսակ արեւելեան նպարեղէն – ներու ճոխ մթերք մը:

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐԷՆ ՕԳՏՈՒԵՑԷՔ
Այցելելով այս ծանօթ հաստատու – թիւնները ուր ամէնէն լաւագոյնը եւ ամէնէն աժանը պիտի գտնէք

Սուրճ, ապուխտ, ձիթապտուղ, եր – չիկ, համեմներ, չոր պտուղներ, ըն – դեղէն, պահածոներ, անչուա եւ խաւեար:

ԱՅՍ ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՐՈՒՆ ԱՄԵՆԱԸՆՏԻՐ ԵՒ ՄՆԱՑՈՒՆ ՆՈՒԻՐԸ՝ ՁԵՐ ՍԻՐԵԼԻՆԵՐՈՒՆ ԵՒ ՁԵՐ ԲԱՐԵԿԱՄՆԵՐՈՒՆ ՀԱՑ ԿԱՄ ՕՏԱՐ

ԼՈՑՍ ՏԵՍԱՒ
LUC-ANDRE MARCEL -ի
GRÉGOIRE DE NAREK
et
ANCIENNE POESIE ARMENIENNE
(Ed. des Cahiers du Sud)
կոթողային հատորը

Գեղարուեստական մաքուր հրատարա – կութիւն, ուր հեղինակը ի վեր կը հանէ ԳՐԻԳՈՐ ՆԱՐԵԿԱՑԻի հանճարը, եւ հա – մաչխարհային արժէքը հայ բանաստեղ – ծութեան: Գին՝ 1000 ֆրանք:

Դիմել՝ «Անդաստան»ի խմբագրու – թեան, տպ. Արաքս 46, Rue Richer, Paris կամ «Յառաջ»ին:

Հ. Յ. Դ. ՏԱՆ

Օր. Ս. Մալէանի եւ Պ. Բ. Խրիմեանի ամուսնութեան առթիւ ընկեր Նուպար Նի – կողոսեան հինգ հազար ֆր. կ ընուիրէ Հ. Յ. Դ. Տան Ֆոնտին:

ՆԿԱՏԻ ՈՒՆԵՆԱԼ.— Տիկին Արփինէ Ար – ղութեանի երդահանդէսը Մարսէյլի մէջ, որ յետաձգուած էր, տեղի պիտի ունե – նայ Յունուար 23ին, շաբաթ իրիկուն ժա – մը 21ին Թէաթր Ճուդէփիէ Վեռաի:

Մանրամասնութիւնները յառաջիկային:

ՀՈԳԵՀԱՆԳԻՍՏ

Պ. Սիմա Օհանեան եւ զաւակները կը ծանուցանեն թէ հոգեհանգիստի պաշտօն պիտի կատարուի այս կիրակի Փարիզի Հայոց եկեղեցին իրենց կնոջ եւ մօր՝

ԱՂԱՒՆԻ ՕՀԱՆԵԱՆԻ

մահուան Բ. տարելիցին առթիւ:

Կը հրաւիրուին ողբացեալին յիշատակը յարգողները:

ՇՆՈՐՀԱԿԱԼԻՔ.— Մուրատեան վար – ժարանի Տիկնանց Օժանդակ Միութիւնը՝ իր ջերմ շնորհակալութիւնները կը յայտ – նէ բոլոր անոնց, որոնք իրենց սրտաբուխ նուէրներով մեծապէս նպաստեցին վերջին հանդէսին յաջողութեան:

ԳՈՐԾ ԿԸ ՓՆՏՌԷ

Հայ երիտասարդ մը փոխադրութեան դործ կը փնտռէ առանց կառքի կամ իր կառքով (Քէօժօ 203) ունէ հասպատու – թեան մէջ:

Tél. CHA. 04 - 93

AGENCE DES MATHURINS
58, Rue des Mathurins, Paris (8e)
Tél. ANJ. 48 - 62
BOUTIQUES - LOCAUX COMMERCIAUX - APPARTEMENTS
PROPRIÉTÉS

Բնակիէ Մարսէյլ, Լիոն եւ Փարիզ

Ձեր սիրտերուն մէջ ունենալու համար

խինդ ու յոյզ

Մի մոռնաք որ կայ ու կը մնայ

ՏԻԶ

ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 31Ի ՁԱՐԹՕՆՔԻՆ ՀԱ – ՄԱՐ (ՌԷՎԷՅՕՆ), ՏԵՂ ՄԻ ՓՆՏՌԻՔ:

ԼԻԼԱՅԻՆ

ԼԻԼԱՅԻՆ ՄԻՇՏ ԼԻԼԱՅԻՆ

ՀԱՄԵՂ, ՄԱՔՈՒՐ ԵՒ ՄԱՏՉԵԼԻ եւ մանաւանդ հաճելի ճաշ մը ը – նելու համար:

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՆՈՐ ՆՈՒԱԳԱՀՈՒՄԲ մը իր նոր յայտագրով:

Բացառաբար ամէն իրիկուն կը նուա – գեն ՀԱՄԲԱՐ (թառ), ՀԱՅԿ (լութակ) եւ իրենց խումբը:

24, Rue Saint Lazare, Paris 9e
Métro Trinité, Notre Dame de Lorette

— ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ —

ՍԵԲԱՍՏԻՈՑ Մուրատ Ուսումնասիրասը ժողովի կը հրաւիրէ իր բոլոր դործօն, պատուոյ և մասնաւորաբար փեար. 20ի հանդէսին յանձնախումբի անդամները այս կիրակի ժամը ճիշդ 16ին, իսկի Սը – բիմեան դպրոցը (Ռիւ տը լա Տէֆինս):

Թղթատարի դործադուլի պատճառով ան – հատական հրաւէր չի դրկուիր:

ՀԱՑ ԿԱԹՈՂԻԿԷ ԵԿԵՂԵՑԻ

3 Յունուար կիրակի, Աբբէ. Պահապան – եան եպիսկոպոսի մահուան Գ. տարելիցի առթիւ հոգեհանդստեան պատարագ ժա – մը 10·30ին:

10 Յունուար: Ցայտնութիւն եւ Մկր – տութիւն: *Ժամը 9·30ին ժամերգութիւն:* Ժամը 10·30ին ձայնաւոր պատարագ եւ ջրօրհնէք:

REVEILLON, REVEILLON
ՆՈՐ ՏԱՐՈՒԱՆ ԶԱՐԹՕՆՔԸ
ՄԻՇՏ ՍԱՍՈՒՆԻԻՆ ՃԱՇԱՐԱՆԸ
Համեղի եւ զուարթ մթնոլորտ անակնկալներով:
31, RUE D'ALEXANDRIE
Métro Sentier, Réaumur et St. Denis
Tél. : GUT. 92 - 65
Արեւելեան թէ եւրոպական ձեր բոլոր ուզած համադամ կերակուրները, անու – շեղէնները, ըմպելիները, աղանդերները:
Նուագ, արեւելեան, յու – նական, եւրոպական եւ հայկական յայտ – նի երդչուհի Սօնիա Գարագաշի:
Գեղեցիկ սրահ հարսնիքի եւ կնունքի համար:

ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ, ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ...

ՏՕՆԱԿԱՆ ՕՐԵՆ ԵՆ

Բնաւ մի՛ մտահոգուիլք
Գացէք անուշավաճառ

Ս. ՄԱՐԳԱՐԵԱՆԻ

32, Rue Trévise
Tél. : TAI. 65 - 44

Հոն պիտի գտնէք ամէն կարգի անուշեղէն – ներ, ինչպէս նաեւ հէվա եւ լօֆում

Տեղին վրայ պատրաստուած

Իսկ եթէ ուզէք տունէն չինել ձեր համրեղէնները, հոն պիտի գտնէք ամէն օր պատրաստուած թարմ թէքէթներ եւ

ԹԷ ֆատուրներ

ԴԻՒՐԱՄԱՏԶԵԼԻ ԳԻՆ

Մասնաւոր զեղչ հարսնիքի, կնունքի եւ հանդէսներու:

Փուռէն ուղղակի տուն յանձնելի:

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԵՒ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՏԻՍՓԵ – ՐՈՒ ՄԵԾԱԳՈՅՆ ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻՆ
ALKAZ et FILS
23, Rue Ste. Barbe, MARSEILLE
Ուրախ անցուցէք ձեր օրերը,
Զուարթ անցուցէք ձեր տօները
երգելով ու պարելով,
Հայերէն երգեր գնելով
Ա Լ Ք Ա Զ Ի Ն

Ֆրանսայի ամէն կողմը փնտռ – ուած եւ դնահատուած, մօտաւոր տօներու հայկական աւանդական սեղաններուն անհրաժեշտ զարդը եղող և Հայաստանի Շիրակ նա – հանգի օդիին համը ունեցող ան – ղուգական ըմպելին է հայկական անունով

ՇԻՐԱԿ

Imp. Araxes - 46, Rue Richer, Paris (9e)